

Vaimne LUGU KAHEST LINNAST

Ellen White

New Covenant Publications International. Estonian

ISBN: 359-2-85933-609-1

ISBN: 359-2-85933-609-1

Kataloogimine Väljaannete Andmetes

Toimetanud ja Kujundanud: Uue Lepingu Rahvusvaheline Kontsern

Trükitud Ühendkuningriigis.

Esimene trükk 26. mai 2020

Avaldanud : Uue Lepingu Rahvusvaheline Kontsern

P.O. Kast 7777-777
Devon, London, Suurbritannia 234-543

Külastage veebisaiti: www.newcovenant.co.uk

VAIMNE LUGU KAHEST LINNAST

Ellen White

Kuningas, vaimulikkond ja aadel pidi alistuma hullunud ja erutatud rahva metsikustele. Kuninga hukkamine vaid suurendas pööbli kättemaksuhimu ja need, kes isevalitseja surma-otsusele alla kirjutasid, järgnesid talle varsti tapalavale. Otsustati tappa kõik, keda kahtlustati vaenus revolutsiooni vastu. Vanglad olid tulvil ja vangide üldarv ulatus teatud ajal isegi kahesaja tuhandeni. Kõigis kuningriigi linnades toimusid kohutavad stseenid. Üks revolutsiooniline partei sõdis teise vastu ja kogu Prantsusmaa muutus kirgede meelevalda paisatud tohutuks lahinguväljaks. „Pariisis järgnes üks mäss teiseleLinnakodanikud jagunesid erakondadesse, kelle ainsaks eesmärgiks paistis olevat üksteise hävitamine.“ Lisaks kõigile hädadele haarati Prantsusmaa veel kauakestvasse ja hävitavesse sõtta Euroopa suurriikidega. „Riik oli krahhi äärei, sõjavägi nõudis juba ammu saamata jäänud palka, pariislased nälgisid, provintse laastasid röövsalgad ning kõlvatus ja anarhia hävitasid kultuuri peaaegu täielikult.“ {SV 209.3}

See lehekülg on tahtlikult tühjaks jäetud

New Covenant Publications

International Inc.

Reformeeritud Raamatud, Ümberkujundatud Mõtted

Alt-Heerdt 104, 40549 Düsseldorf, Germany
Tel : +49 211 399 435 234

Email: newcovenantpublicationsintl@gmail.com

Tunnustused

See raamat on pühendatud Jumalale.

Eessõna

Rahvusvaheline New Covenant Publications ühendab lugeja jumaliku plaaniga, mis seob taeva ja maa ning tugevdab armastuse seaduse püsivust. Logo, lepinguga laegas tähistab Kristuse Jeesuse ja Tema rahva vahelist lähedust ja Jumala seaduse keskset kohta. Nagu on kirjutatud: „See on leping, mille ma teen Iisraeli kojaga, ütleb Issand: ma panen oma seaduse nende sisemistesse osadesse ja kirjutan selle nende südamesse ning nad on minu rahvas ja ma olen nende jumal. ” (Jeremija 31: 31-33; Heebrealastele 8: 8-10). Tõepoolest, uus leping tõendab lunastust, mis on puhkenud vaibumata ja verega suletud.

Lugematute sajandite jooksul on paljud kannatanud räsitavat vaeva ja arusaamatut rõhumist, mille eesmärk on kustutada tõde. Eriti pimedal ajal oli see valgus inimlike traditsioonide ja populaarse teadmatuse tõttu suuresti varjatud, sest maailma elanikud olid tarkust põlganud ja lepingust üle astunud. Kompromissi leidmine vohavate pahedega kutsus esile sellise ohjeldamatu degeneratsiooni ja kuratliku ebainimlikkuse nuhtluse, et paljud elud ohverdati ebaõiglaselt, keeldudes südametunnistuse vabadust loovutamast. Sellegipoolest taaselustati kaotatud teadmised, eriti reformatsiooni ajal.

16. sajandi reformatsiooni ajastu kutsus esile tõe, fundamentaalsete muutuste ja sellest tuleneva turbulentsi, nagu kajastub ka vastureformatsioonis. Selle mahu kaudu saab aga selle ainulaadse revolutsiooni vaieldamatu tähtsuse reformaatorite ja teiste julgete pioneeride vaatenurgast uuesti teada. Nende arvates, saab aru laastavatest lahingutest, mis on sellise fenomenaalse vastupanu ja üleloomulike sekkumiste põhjused.

Meie moto: „Reformeeritud raamatud, ümberkujundatud mõtted“ rõhutab kriitilisel ajastul komponeeritud kirjanduse erilist žanrit ja selle mõju. See kajastab ka isikliku reformatsiooni, uuestisünni ja ümberkujundamise pakilisust. Kuna Gutenbergi trükikoda koos tõlkebürooga levitas reformitud usu põhimõtteid umbes 500 aastat tagasi, siis digitaliseeritud ajakirjandus ja veebimeedia vahendab tõe valgust viimastel aegadel kõigis keeltes.

SISUKORD

Peatükk 1—Maailmalõpu ennustus

„Kui sina teaksid sellel päeval, mis sinu rahule tarvis läheb! Ent nüüd on see pandud varjule sinu silmade eest. Sest päevad tulevad sinu peale, mil su vaenlased teevad sinu ümber valli ja piiravad sind ja vaevavad sind kõikepidi. Ja lõhuvad sind maha maatasa ja su lapsed sinu sees ega jäta kivi kivi peale, seepärast et sa ei ole tundnud oma armukutsumisaega!“ (Luuka 19, 42-44). {SV 9.2}

Jeesus seisis Õlimäe harjal ja silmitses Jeruusalemma. Tema ees avanes kaunis ja rahulik vaade. Oli paasapüha aeg ning Jaakobi lapsed olid kõikidelt maadelt kogunenud Jeruusalemma, et pühitseda seda rahvuslikku püha. Keset aedu, viinamägesid ja haljaid nõlvu, mis olid üle külvatud palverändurite telkidega, kerkisid astmelised künkad, toredad lossid ja Iisraeli pealinna massiivsed kaitsevallid. Siioni tütar näis uhkelt ütlevat: „Ma istun kui kuninganna ja ei näe kurvastust“. Ta näis pidavat end sama armastatuks ja taeva poolt soosituks kui aastasadu varem, mil kuninglik laulja laulis: „Kaunisti tõuseb kõrgele kogu maa rõõm, Siioni mägi... suure Kuninga linn!“ (Laul 48,3). Õlimäel seisja nägi templi suurepäraseid hooneid otsekui peo peal. Loojuva päikese kiired panid särama templi lumivalged marmormüürid ning helkisid kuldseil väravail ja tornidel. Seal seisis ilu täius“, juutide uhkus. Ükski iisraellane ei suutnud seda kõike vaadelda ilma imetluse ja rõõmuvärinata! {SV 9.3}

Jeesuse meeled olid vallatud aga hoopis teistsugustest mõtetest. „Kui ta lähemale jõudis ja linna nägi, nuttis ta tema pärast“ (Luuka 19,41). Keset üldist rõõmu, mis saatis Tema võidukat saabumist, just neil päevil, kui palmioksad lehvisid ja rõõmsad hosiannad künkalt vastu kajasid ning tuhanded hääled Teda kuningaks kuulutasid, valdas maailma Lunastajat ootamatu, mõistatuslik kurbus. Tema, Jumala Poeg, Iisraeli tõotatud Messias, kelle võim oli võitnud surma ja toonud selle vangid hauast välja, vaias pisaraid, mitte harilikku kurbuse, vaid kibeda, lämmatava hingevalu pärast. {SV 10.1}

Jeesus ei nutnud enda pärast, kuigi Ta teadis hästi, kuhu Tema tee viis. Tema ees oli Ketsemani, läheneva hingevõitluse paik. Nähtav oli ka Lammastevärav. Juba sajandeid oli läbi selle värava viidud ohvriloomi ja see pidi avanema Temagi ees, kui Teda „tallena viiakse tappa“ (Jes. 53,7). Kolgata, ristilöömise koht, polnud sealt kaugel. Rajale, mida mööda Kristusel peagi astuma tuli hakata, et oma elu patu eest ohvriks anda, pidi langema kohutav pimedus. Ometi ei tumestanud eelseisvad sündmused sel hetkel Jeesuse ennastsalgavat meelt. Ka mitte eelaimdus oma üliinimlikust ahastusest. Jeesus nuttis hukkumisele määratud tuhandete pärast Jeruusalemmas; nende pimeduse ja südamekõvaduse pärast, keda Ta oli tulnud õnnistama ja päästma. {SV 10.2}

Jeesuse pilgule avanes valitud rahva rohkem kui tuhandeaastane ajalugu, täis Jumala erilist heatahtlikkust ja kaitsvat hoolitsust. Veidi eemal kõrgus Moria mägi, kus tõotuse poeg — ohver, kes ei tõrkunud vastu — oli lamanud seotuna altaril — sümbolina Jumala Poja

ohvrist (1. Moos. 22,9). Sellel mäel kinnitati usuisale õnnistuse leping — auline tõotus Messiast (1. Moos. 22, 16-18). Sellel mäel olid Ornani rehealuselt taeva poole tõusnud ohvritule leegid hävitusingli mõõga kõrvale pööranud (1. Aja. 21) — sobiva võrdlusena Õnnistegija ohvrist ja vahetalitusest patuste heaks. Jumal oli austanud Jeruusalemma rohkem kui ühtki teist paika maa peal. Issand oli „valinud Siioni ja ihaldanud teda enesele eluasemeks“ (Laul 132,13). Aastasadu olid pühad prohvetid selle linna tänavail hoiatuskuulutust kuulutanud. Jeruusalemma templis olid preestrid kõigutanud suitsutusrohupanne ja healõhnaline suits oli koos palvetega Jumala ette tõusnud. Igal päeval ohverdati seal tallede verd, mis osutas Jumala Tallele. Just seal oli Jehoova ilmutanud oma ligiolekut armu-aujärje kohal pilvekujulises aupaistuses. Sealsamas oli ka see paik, kuhu oli toetunud imepärane sümbol, maad ja taevast ühendav redel (1. Moos. 18,12; Joh. 1,51), mida mõõda Jumala inglid üles ja alla käisid ja mis avas inimestele tee kõige pühamasse paika. Kui Iisraeli rahvas oleks taevale ustavaks jäänud, oleks Jeruusalemm Jumala poolt valitud linnana igavesti püsinud (Jer. 17, 21-25). Kuid ärataganemine ja vastuhakk märgistasid selle soositud rahva ajalugu. Valitud rahvas oli taeva armule vastu pannud, oma eesõigusi kuritarvitanud ja soodsate võimaluste suhtes hoolimatu olnud. {SV 10.3}

Kuigi iisraellased „pilkasid Jumala käskjalgu, põlgasid tema sõnu ja tegid nalja tema prohvetitega“ (2. Aja 36,16), oli Tema ennast neile siiski näidanud halastaja ja armulise Jumalana, pikameelsena ning rikkana heldusest ja tõest“ (2. Moos. 34,6). Nende korduvast vastupanust hoolimata oli Tema arm neid ikka kutsunud. Ta oli neid armastanud hellemalt kui isa oma poega., läkitanud korduvalt nende juurde oma käskjalgu hoiatussõnumitega, sest ta tahtis säästa, „oma rahvast ja oma eluaset“ (2. Aja 36,15). Kui kõik manitsused, palved ja noomitused olid jäänud tulemuseta, saatis Ta neile taeva suurima anni; tegelikult kinkis Jumal neile kogu taeva selles ühes Annis. {SV 11.1}

Jumala Poeg saadeti isiklikult paadunud linna veenma. Kristus oli see, kes oli toonud Iisraeli kui viinapuu Egiptusest välja (Laul 80,9). Tema käsi oli pillutanud paganad nende teelt. Ta oli neid istutanud „viljakale mäenõlvakule“ (Jes 5,1). Tema kaitsev hool oli olnud nende ümber otsekui tara. Tema teenrid olid saadetud seda harima. „Kas oleks olnud vaja teha mu viinamäega veel midagi“, hüüdis Ta, „mida ma olin jätnud tegemata?“ (Jes. 5, 1-4). Kuigi see kandis ootustevastaselt heade kobarate asemel roiskunud kobaraid, lootis Ta ikka veel tõsiselt, et see kord ometi viljakaks osutub. Seepärast tuli Ta ise oma viinamäele, et seda, kui vähegi võimalik hävingust päästa. Ta kaevas oma viinapuu ümber, lõikas selle oksi ja hoolitses selle eest. Ta oli väsimatu oma jõupingutustes päästa viinapuu, mille Ta ise oli istutanud. {SV 11.2}

Kolm aastat oli valguse ja au Issand eriliselt tegutsenud oma rahva seas. Ta „käis mööda maad ja tegi head ning parandas kõiki, kelle üle kurat oli saanud võimuse“. Ta paran-das murtud südameid, vabastas vange, andis pimedaile nägemise, pani jalutud käima ja kurdid kuulma, puhastas pidalitõbiseid, äratas üles surnuid ja kuulutas vaestele armuõpetust (Ap. t. 10,38; Luuka 4,18; Matt. 11,15). Kõigile inimklassidele võrdväärselt oli kõlanud tema

armastav kutse: „Tuige minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!“ (Matt. 11,28). {SV 12.1}

Kuigi Jeesuse headusele vastati halvaga ja armastusele vihaga (Laul 109,5), oli Ta järjekindlalt jätkanud oma armastusteenistust. Kunagi polnud Ta lükanud tagasi neid, kes Tema armu otsisid. Kodutu rändurina, kelle igapäevaseks osaks oli teotus ja puudus, oli Ta elanud selleks, et teenida inimesi, kergendada nende häda ja paluda neid vastu võtta elu and. Armulained põrganud tagasi tõrksailt südameilt, veeresid nende poole uue võimsama, kaasa tundvama ja kirjeldamatu armastuse voona. Iisrael oli aga hüljanud oma parima Sõbra ja ainsa Aitaja. Tema armurikkaid manitsusi põlati, Tema nõuanded tõrjuti ja hoiatuste üle naerdi. {SV 12.2}

Lootuse ja andestuse aeg oli lõpule jõudmas. Jumala viha karikas, mille väljavalamist oli nii kaua edasi lükatud, oli peaaegu täis. Pilved, mida see rahvas ärataganemise ja vastuhaku aegadel oma pea kohale oli kogunud, näisid nüüd hirmuäratavalt süngeina, valmis süüdlaste peale paiskuma. Selle ainsa aga, kes neid ähvardavast saatusest päästa võis, olid nad ära põlanud, häbistanud ja hüljanud ning valmistusid Teda peagi risti lööma. Kristuse ohvrisurmaga Kolgatal pidi Iisraeli kui Jumala poolt soositud ja õnnistatud rahva aeg jõudma lõpule. Isegi ühe hinge kaotus on õnnetus, mis kaalub üles kõik maailma aarded. Kuid nüüd, kui Kristus vaatles Jeruusalemma, möödus Ta silme eest terve linna, kogu rahva saatus, selle linna, selle rahva oma, kes kord oli olnud Jumala valitud rahvas, Tema silmatera. {SV 12.3}

Prohvetid olid nutnud Iisraeli ärataganemise ja kohutava hävituse pärast, mille põhjustasid nende patud. Jeremia oli soovinud, et tema silmad oleksid pisarate allikad, et võida nutta päevad ja ööd oma rahva tütre mahalööduid, Issanda karja, kes oli vangi viidud (Jer. 9,1.13.17). Milline võis olla aga Jeesuse valu, kelle prohvetlik pilk haaras mitte ainult aastaid, vaid ajastuid! Ta nägi hävitusinglit löögiks tõstetud mõõgaga linna kohal, mis nii kaua oli olnud Jehoova eluasemeks. Olimäe nõlvalt, samast paigast, kus hiljem seisis Titus ja tema armee, silmitses Jeesus oru vastasnõlva pühi õuesid ja sammaskäike ning pisaraist looritatud silmade ette kirkis kohutav vaatepilt. Ta nägi, kuidas ümber linnamüüride koondus vaenuvägi. Ta kuulis rünnakule asuvate väehulkade sammude kaja. Ta kuulis ümberpiiratud linnas leiva järele kisendavate emade ja laste kaebeid. Ta nägi selle linna püha ja kaunist tempilt, paleesid ja torne leekidemöllus ning hiljem vaid suitsevaid ahervaremeid. {SV 12.4}

Vaadates edasi tulevikku, nägi Jeesus lepingurahvast kõigisse maadesse laiali pillatuna otsekui laevariismed tühjal rannal. Selle rahva peale peatselt langevas karistuses nägi Ta esimest sõõmu vihakarikast, mille see rahvas lõplikus kohtus põhjani tühjendama peab. Jumalik kaastunne ja õrn armastus leidsid väljenduse kurbades sõnades: „Jeruusalemm, Jeruusalemm, kes sa tapad prohveteid ja viskad kividega surnuks need, kes sinu juurde on läkitatud. Kui mitu korda olen ma tahtnud su lapsi koguda, otsekui kana kogub oma poegi

tiibade alla — ja teie ei ole tahtnud.“ (Matt. 23,37). Oh oleksid sina, eelistatuim kõigist rahvastest, tundnud oma katseaega ja seda, mis sinu rahuks vajalik on! Ma olen hoidnud tagasi kohtuinglit, olen sind meeleparandusele kutsunud, kuid asjatult. Sa oled põlanud ja hüljanud Jumala sulaseid, Tema saadikuid ja prohveteid, kuid vähe veel — sa oled sedasama teinud oma Lunastajaga, Iisraeli Pühaga. Kui sind hävitatakse, siis on see üksnes su enese süü. „Teie ei taha tulla minu juurde, et te saaksite elu“ (Joh. 5,40). {SV 13.1}

Kristus nägi Jeruusalemmas sümbolit maailmast, mis on mähkunud uskmatusse ja vastuhakku ning ruttab vastu Jumala õiglasele kohtule. Langenud inimkonna hädad, mis rõhusid Ta hinge, pigistasid Ta huulilt välja selle kibeda hüüde. Jeesus nägi patu jälgi inimeste viletsuse, pisarate ja verevalamiste kujul ning Tema südant liigutas piiritu kaastunne piinatute ja kannatajate vastu sellel maal. Ta igatses neid kõiki päästa, kuid isegi Tema käel ei olnud lubatud peatada inimlike hädade tulva. Vähesed tahtsid otsida oma ainsat Abiallikat. Ta oli valmis surema, et anda kõigile võimalus pääseda, kuid ainult vähesed tulid Tema juurde, et elu saada. {SV 13.2}

Taeva Majesteet pisarais! Igavese Jumala Poeg hingevaevas, ahastuse koorma all! Kogu taevas oli hämmastuses. See pih väljendab patu äärmist patusust ja näitab, kuivõrd raske ülesanne on isegi jumaliku väe jaoks kõrvaldada Jumala kasust üleastumise tagajärjed inimhingest. Vaadates ajas ettepoole, viimasele põlvkonnale, nägi Jeesus, et samasugune ärataganemine, mis tõi hävingu Jeruusalemmale, valitseb maailma. Juutide suurim patt oli Kristuse hülgamine. Kristliku maailma suurimaks patuks kujuneb Jumala käsu, Jumala taevast ja maad hõlmava valitsuse aluse hülgamine. Jehoova eeskirjad tühistatakse. Miljonid Saatana poolt aheldatud, patu vangid, kes on mõistetud kannatama teist surma, ei taha kuulda tõesõnu oma armuajal. Kohutav pimedus! Meeletu sõgedus! {SV 13.3}

Kaks päeva enne paasapüha, kui Kristus lahkus viimast korda templist, kus Ta oli paljastanud Juudi ülemate silmakirjalikkuse, läks Ta oma jüngritega jälle Õlimäele ja. istus koos nendega haljale mäenõlvale. Veel kord silmitses Ta linna müüre, torne ja paleesid. Veel kord peatus Tema pilk templil, mille pimestav hiilgus kroonis püha mäge nagu kaunis diadeem. {SV 14.1}

Juba tuhat aastat tagasi oli Laulja ülistanud Jumala poolehoidu Iisraeli suhtes, mis väljendus selles, et Ta tegi nende püha maja oma eluasemeks. „Saalemis on tema elamu ja tema eluase on Siionis!“ (Laul 76,3). „Ent Juuda suguharu valis ta enesele, Siioni mäe, mida ta armastab. Ja tema ehitas oma pühamu nagu taeva kõrguse“ (Laul 18,68.69). {SV 14.2}

Esimene tempel oli ehitatud Iisraeli ajaloo hiilgeajal. Kuningas Taavet oli kogunud selle tarvis suurel hulgal kallihinnalisi varandusi, hoone projekti andis aga jumalik inspiratsioon (1. Aja 28,12.19). Ehitustöö oli lõpetanud Saalomon, Iisraeli targim valitseja. Valminud tempel oli suursuguseim hoone, mida maailm kunagi oli näinud. Siiski oli Issand teise templi kohta prohvet Haggai kaudu öelnud: „Selle viimase koja au peab suurem olema kui esimese koja au... Ja mina tahan panna kõik paganad värisema, et nemad tulevad selle

juurde, keda kõik paganad igatsevad ja tahan selle koja täita auga, ütleb vägede Jehoova“ (Haggai 2,9.7). {SV 14.3}

Pärast seda, kui Nebukadnetsar oli templi hävitanud, ehitas rahvas, kes inimeapikkusest vangipõlvest taas oma laastatud ja peaaegu tühjale kodumaale tagasi pöördus, selle uuesti üles. Seda umbes 500 aastat enne Kristuse sündimist. Tagasipöördunud rahva hulgas oli eakaid inimesi, kes olid näinud Saalomoni templi hiilgust. Nemad nutsid siis, kui uuele hoonele alus pandi, sest see oli kehvem kui eelmine. Prohvet kirjeldab mõjuvalt sel ajal valitsenud tundeid: „Kes on teie seast üle jäänud, kes seda koda näinud tema endises aus? Kuidas näete te nüüd seda? Eks see ole kui ei midagi teie meelest, selle esimese vastu?“ (Haggai 2,3; Esra 3.12). Siis antigi tõotus, et selle viimase koja au pidi olema suurem esimese omast. {SV 14.4}

Teist templit ei saanud oma hiilguselt võrrelda esimesega, samuti ei olnud see pühitsetud selliste Jumala kohaloleku nähtavate märkidega, mis kuulusid esimese templi juurde. Selle templi sisseõnnistamisel ei toimunud mingisugust üleloomuliku väe avaldumist. Vastvalminud pühamut ei täitnud aupilv. Taevast ei langenud tuld, et süüdata altarile asetatud ohvrilooma. Kõige pühamas paigas keerubite vahel polnud näha Jumala auhiilgust; sealt puudus seaduselaegas, armuaujärg ja käsulauad. Taevast ei kostnud häält, mis oleks küsivatele preestritele teatanud Jumala tahet. {SV 15.1}

Aastasadu olid juudid püüdnud asjatult näidata, et prohvet Haggai kaudu antud Jumala tõotused olid täitunud, ent uhkus ja uskumatus pimestasid nende meeli nii, et nad ei mõistnud prohveti sõnade tõelist tähendust. Teist templit ei austanud Jehoova aupilv, vaid Jeesuse isiklik kohalviibimine, Tema ligidus, kelles elas Jumaluse täius ihulikult ning kes oli lihas avalikuks saanud Jumal. Kui Naatsareti Mees pühadel õuedel õpetas ja haigeid parandas, siis oligi See, keda kõik rahvad ootasid, oma templisse tulnud. {SV 15.2}

Kristuse kohalolekuga, ja ainult sellega, ületas teine tempel au poolest esimese. Iisrael oli aga keeldunud vastu võtmast taevast pakutud Andi. Koos alandliku Õpetajaga, kes sel päeval templi kullatud väravast välja astus, kadus pühakojast igaveseks ka Jumala au. Niiviisi täitusid juba Päästja sõnad: „Teie koda peab teile tühjaks jäetama“ (Matt. 23,38). {SV 15.3}

Kristuse ettekuulutus templi mahakiskumise kohta oli täitnud jüngrid aukartuse ja imestusega ning nad soovisid Tema sõnade tähendust täielikumalt mõista. Eks oldud ju enam kui nelikümmend aastat kulutatud suuri summasid, palju tööd ja arhitektide osavust, et suurendada templi hiilgust. Heroodes Suur oli templi jaoks heldekäeliselt jaganud nii Rooma rikkusi kui juutide aardeid. Maailmariigi valitsejad isiklikult olid rikastanud seda oma annetustega. Templi tarvis olid Roomast kohale toodud massiivsed, lausa muinasjutuliste mõõtmetega valgest marmorist plokid. Neile juhtisidki jüngrid oma Õpetaja tähelepanu, öeldes: „Ennäe millised kivid ja millised hooned need on!“ (Mark. 13,1). {SV 15.4}

Nende sõnade peale andis Jeesus pühaliku ja üllatava vastuse: „Tõesti ma ütlen teile, siin ei jäeta kivi kivi peale, mida maha ei kistaks!“ (Mat. 24,2). {SV 16.1}

Jeruusalemma hävitamise seostasid jüngrid Kristuse tulekuga ajalikus aus, et istuda ülemaailmse kuningriigi troonile, karistada juute, kes polnud meelt parandanud ja vabastada nende rahvas Rooma ikkest. Jeesus oli neile rääkinud, et Ta tuleb kord tagasi. Seepärast mõtlesid nad nüüd, kui Jeesus kõneles Jeruusalemma tabavast karistusest, just sellisele tulekule. Kogunenud Õlimäel Jeesuse ümber, küsisid nad: „Ütle meile, millal see kõik sünnib ja mis on su tulemise ja maailma-ajastu lõpetuse tunnus?“ (Matt. 24,3). {SV 16.2}

Tulevik jäi jüngrite eest armulikult varjatuks. Kui nad oleksid tol ajal täielikult mõistnud kahte kohutavat tõsiasja — Päästja kannatusi ja surma ning nende pealinna ja templi hävitamist — oleks neid täitnud kohutav hirm. Kristus rääkis neile eelolevatest sündmustest laiemas plaanis; neist asjust, mis toimuvad enne ajastute lõppu. Tema sõnu ei mõistetud tookord täielikult, kuid nende tähendus pidi selguma siis, kui Jumala rahval selle arusaamise järele vajadus tekib. Kristuse poolt antud prohvetikuulutuse tähendus oli kahekordne: See kõneles Jeruusalemma hävitamisest, kuid esitas ühtlasi ka maailma ajaloo viimse suure päeva kohutavaid sündmusi. {SV 16.3}

Jeesus rääkis jüngritele nuhtlustest, mis pidid peagi ärataganenud Iisraeli tabama. Eriliselt rõhutas Ta õiglast karistust, mille nad Messia hülgamise ja risti löömisega esile kutsusid. Kohutavale lõpule pidid eelnema kindlad märgid, ent ikkagi pidi see tund saabuma ootamatult ja kiiresti. Jeesus hoiatas oma järelkäijaid: „Kui te siis näete pühas paigas seisvat hävituse koletist, millest on rääkinud prohvet Taaniel — kes seda loeb, see pangu tähele — siis põgenegu need, kes on Juudamaal, mägedele“ (Matt. 24,15.16; Luuka 21,20.21). Kui paganliku Rooma lippe pidi nähtama lehvimas pühal pinnal, mõnesaja meetri kaugusel linna müürist, siis tuli Kristuse järelkäijatel linnast põgeneda, et pääseda. Kui see hoiatav märk ilmuma pidi, ei tohtinud ükski, kes tahtis pääseda, viivitada. Kogu Juudamaal ja Jeruusalemmas tuli kohe kuuletuda põgenemissignaalile. See, kes juhtus parajasti olema oma maja katusel, ei tohtinud minna alla majja, isegi mitte oma väärtuslikemate aarete järele. Neil, kes töötasid sel ajal põllul või viinamäel, ei olnud lubatud aega kulutada selleks, et minna üleriiete järele, mis olid päeva palavuse pärast seljast maha heidetud. Et üldine häving neid ei tabaks, ei tohtinud nad hetkegi viivitada. {SV 16.4}

Herodese valitsuse ajal oli Jeruusalemma suurejooneliselt kaunistatud ja tunduval määral ka kindlustatud. Lisaks looduslikult kaitstud asendile muudeti linn uute tornide, müüride ja kindlustuste rajamisega ilmselt võitmatuks. Seda, kes neil päevil julges avalikult ennustada selle linna hävitamist, peeti nii nagu omal ajal Noad hirmujuttude hullunud levitajaks. Kristus oli öelnud: „Taevas ja maa hävivad, aga minu sõnad ei hävi mitte!“ (Matt. 24,35). Jeruusalemm ale kuulutati karistust tema pattude pärast. Manitsustest hoolimata pitseeris linn kangekaelse uskmatusega oma saatuse. {SV 17.1}

Prohvet Miika kaudu teatas Issand: „Kuulge ometi seda, Jaakobi soo peamehed ja Iisraeli soo juhid, kes põlgate õigust ja väänate kõveraks kõik, mis on õige, kes ehitate Siionit verega ja Jeruusalemma ülekohtuga! Tema peamehed mõistavad kohut meelehea eest, tema preestrid õpetavad tasu eest ja tema prohvetid ennustavad raha eest! Ometi toetuvad nad Jehoovale, öeldes: „Eks ole Jehoova meie keskel? Ei tule meile õnnetust!" (Miika 3, 9-11). {SV 17.2}

Need sõnad kirjeldavad tabavalt Jeruusalemma rikutud ja eneseõigeid elanikke. Samal ajal, kui nad väitsid end hoolega pidavat Jumala käsu nõudeid, eksisid nad tegelikult käsuõpetuse kõikide põhimõtete vastu. Nad vihkasid Kristust sellepärast, et Tema puhtus ja pühadus paljastas nende jumalakartmatuse. Nad süüdistasid Teda kõigis neid tabanud hädades. Kuigi nad teadsid, et Jeesus oli patuta, kinnitasid nad ometi, et Tema surm on vajalik nende kui rahvuse julgeoleku pärast. „Kui me ta nõnda jätame", ütlesid juutide ülemad, „usuvad kõik temasse, siis tulevad roomlased ja võtavad ära meie paiga ja rahva!" (Joh. 11,48). Nad arutlesid nii: Kui Kristus teelt kõrvaldada, oleks veel võimalik, et neist kord tugev ja üksmeelne rahvas saaks. Nad ühinesid oma ülempreestri otsusega: parem on, et üks inimene sureb, kui et kogu rahvas hukkub. {SV 17.3}

Selliselt ehitasid juutide ülemad üles „Siioni verega ja Jeruusalemma ülekohtuga" (Miika 3,10). Samal ajal, kui nad tapsid oma Päästja, kes noomis nende patte, pidasid nad en-did endastmõistetavalt Jumala poolt armastatud rahvaks ja lootsid, et Tema nad vaenlase käest päästab. „Teie pärast," jätkas prohvet, „küntakse siis Siion põlluks, Jeruusalemm saab kivivaremeks ja templimägi metsaseks künkaks!" (Miika 3,12). {SV 17.4}

Möödus veel peaaegu nelikümmend aastat päevast, kui Jeesus oli kuulutanud ette Jeruumasemma rasket saatust. Kogu selle aja lükkas Jumal edasi kohtuotsuse täideviimist selle linna ja rahva üle. Imeline oli Jumala kannatlikkus evangeeliumi põlgajate ja Tema Poja mõrvarite suhtes. Tähendamissõna viljatust puust esitas kujukalt viisi, kuidas Jumal kohtles juuda rahvast. Juba oli antud käsk: „Raiu ta maha! Miks ta maad raiskab?" (Luuka 13,7), kuid jumalik arm säästis teda veel mõneks ajaks. Juutide seas oli veel. palju neid, kes ei teadnud midagi Kristuse olemusest ja tööst. Ka lapsed polnud saanud kasutada kõiki võimalusi või polnud veel võtnud vastu valgust, mille nende vanemad olid hüljanud. Jumal tahtis neid valgustada apostlite ja nende kaaslaste kuulutuse kaudu. Neile anti võimalus mõista, kuidas prohvetikuulutused olid täitunud mitte ainult Kristuse sündimises ja elus, vaid ka Tema surmas ja ülestõusmises. Lapsi ei mõistetud süüdi vanemate pattude pärast, kuid ka järeltulijad ise, mõistnud seda valgust, mis nende vanematele oli antud, hülgasid nende põlvkonnale antud suurema arusaamise, said nad oma vanemate pattude osalisteks ja täitsid oma kurjuse mõõdu. {SV 18.1}

Jumala pikkmeel Jeruusalemma suhtes ainult kinnitas juute nende kangekaelsuses. Oma põlguse ja vaenulikkusega Jeesuse jüngrite vastu heitsid nad ära viimase armupakkumise

ning kaotasid Jumala kaitse. Jumal ei piiranud enam kauem Saatana ja tema inglite võimu ning rahvas jäeti nende endi poolt valitud juhi kontrolli alla. {SV 18.2}

Juudid lükkasid põlglikult tagasi Kristuse armu, mis andnuks neile jõu võita kurjad ajed. Need võtsid nüüd võimust ja Saatan õhutas lõkkele kõige metsikumaid ja madalamaid kirgi. Inimesed ei allunud enam mõistusele, nad sõgestusid, aetuna ihadest ja pimedast raevust. Oma kurjuses muutusid nad saatanlikeks. Perekondades ja kogu rahva hulgas tervikuna lokkas umbusaldus, viha, põlgus, tüli, mäss, tapmine. Miski polnud enam püha. Sõbrad ja sugulased reetsid üksteist. Vanemad tapsid oma lapsi ja lapsed vanemaid. Rahva valitsejail ei jätkunud jõudu iseenesegi üle valitsemiseks. Oh-jeldamatud kired muutsid nad türannideks. Juudid olid kiitnud heaks valetunnistuse, et mõista surma süütu Jumala Poeg. Nüüd ohustasid valesüüdistused neid endid. Oma tegevusega olid nad juba ammu öelnud: „Jätke meid rahule Iisraeli Pühaga!“ (Jes. 30,11). Nüüd oli nende soov täitunud. Jumalakartus ei rikkunud enam nende rahu. Saatan oli rahva eesotsas ja käsutas nii kõrgemaid tsiviilkui ka religioosseid juhte. {SV 18.3}

Vahetevahel ühinesid vastaserakonnad, et riisuda ja piinata oma õnnetuid ohvreid; mõne aja pärast aga tapsid jälle halastamatult üksteist. Nende kohutav tapahimu ei vaibunud isegi templi pühal pinnal. Altari ees kummardunud palvetajatele tungiti külmavereliselt kallale ja pühamu rüvetati tapetute laipadega. Meeletus sõgeduses ja Jumalat teotavas jultumuses teatasid selle põrgulise tegevuse õhutajad avalikult, et nad ei karda Jeruusalemma hävitamist, sest see on Jumala enda linn. Oma mõju veel kindlamaks maksmapanemiseks ostsid nad ära valeprohveteid ja käskisid neil kuulutada, et rahvas peab ootama vabastamist Jumala poolt. Niiviisi kuulutati isegi veel siis, kui Rooma leegionid juba templit piirasid. Kuni lõpuni sisendati rahvale usku, et Kõigekõrgem astub vahele ja hävitab vaenlase. Kuid Iisrael oli ülbelt loobunud jumalikust kaitsest ja nüüd oli abitu, Õnnetu Jeruusalemm! Lõhestatud sisemistest tülidest, tänavad värvunud elanike verega, kes surid oma suguvendade käe läbi, sel ajal, kui võõrad väed purustasid kindlustusi ja tapsid nende sõjamehi. {SV 19.1}

Kõik, mida Jeesus Jeruusalemma kohta oli ette öelnud, täitus täht-tähelt. Juudid said oma nahal tunda Jeesuse hoiatussõnades peitunud tõde: „Missuguse mõõduga te mõõdate, niisugusega mõõdetakse ka teile: (Matt, 7,2). {SV 19.2}

Ilmusid märgid ja imed, mis ennustasid õnnetust ja hävingut. Keskööosel nähti üleloomulikku valgust templi ja altari kohal. Päikese loojangul joonistusid pilvedesse rünnakuks valmistuvad sõdurid ja sõjavankrid, Öösel templis teenivaid preestreid kohutasid salapärased hääled: maa värises ja kuuldus hulga rahva hüüd: „Lähme siit ära!“ Keskööl avas nähtamatu käsi suure idapoolse värava, mis oli nii raske, et paarkümmend meest seda vaevalt liigutada suutsid. Värav oli suletud tohutu suurte rauast poomidega, mis omakorda olid sügavalt kinnitatud massiivsesse kivisillutisse (Milman „The History of the Jews“ k. 13). {SV 19.3}

Seitse aastat kõndis Jeruusalemma tänavail mees, kes kuulutas linna peale tulevaid hädasid. Päeval ja öösel esitas ta poollauldes oma metsikut kaebelaulu: „Hääl idast, hääl läänest, hääl neljast tuulest, hääl Jeruusalemma ja templi vastu, hääl peigmehe ja pruudi vastu, hääl kogu rahva vastu!“ (samas) See imelik mees vahistati, teda peksti, kuid tema huulilt ei tulnud ainustki kaebust. Solvamisele ja sõimule vastas ta ainult: „Häda, häda Jeruusalemmale!“ Häda, häda selle elanikele!“ Tema hoiatushüüd lakkas alles siis, kui ta tapeti linna vallutamisel, millest ta oli kõnelnud. {SV 19.4}

Jeruusalemma hävitamise ajal ei hukkunud ühtegi kristlast. Kristus oli jüngreid hoiatanud ja kõik, kes Tema sõnu uskusid, jälgisid tõotatud märke. „Aga kui te näete Jeruusalemma olevat sõjaväe poolt ümber piiratud,“ ütles Jeesus, „siis tundke, et ta hävitus on ligidal! Siis põgenegu need, kes on Jüdamaal, mägedele ja need, kes on linnas, mingu välja, ja kes on maal, ärgu mingu linna!“ (Luuka 21, 20-21). {SV 20.1}

Roomlased piirasid Cestiuse juhtimisel linna ümber, kuid just siis kui kõik näis olevat soodne viivitamatuks rünnakuks, loobusid nad ootamatult pealetungist. Ümberpiiratud, kes olid juba igasuguse lootuse kaotanud, kavatsesid just alla anda, kui Rooma väepealik äkki ilma vähimagi nähtava põhjuseta oma väed linna alt ära viis. Jumala armurikas hoolitsus oli juhtinud sündmusi oma rahva kasuks. Ootavatele kristlastele oli antud tõotatud märk ja nüüd kingiti kõigile soovijatele võimalus Kristuse käsu järgi toimides pääseda. Sündmusi juhiti nii, et roomlased ega juudid ei takistanud kristlaste põgenemist. Peale Cestiuse tagasitõmbumist sööstsid juudid Jeruusalemmast välja, järele taganenud vaenlasele. Kuna mõlemad väed olid ametis oma eesmärkidega, avanes kristlastel soodne võimalus linnast lahkuda. Kogu maa oli sel hetkel puhastatud vaenlastest, kes võinuks neid kinni pidada. Jeruusalemma piiramise eel olid juudid kogunenud lehtmajade püha pühitsemiseks pealinna. Nüüd oli kristlastel võimalik kogu maal takistamatult põgeneda. Viivitamatult pagesid nad kindlasse kohta — Pella linna Perea maal teiselpool Jordanit. {SV 20.2}

Juutide sõjajõud tungisid Cestiust jälitades tema järelvägedele kallale sellise raevuga, nagu kavatseksid neid täielikult hävitada. Roomlased taganesid suurte kaotustega. Juutide pool ei kandnud peaaegu üldse kaotusi. Juubeldades pöördusid nad koos sõjasaagiga Jeruusalemma tagasi. See näiv edu tõi neile tegelikult ainult halba, sest see õhutas nende kangekaelset vastupanu roomlastele ja tõi kirjeldamatu viletsuse hukkamõistetud linnale. {SV 20.3}

Jeruusalemm sattus kohutavasse olukorda siis, kui Titus mõne aja pärast uuesti linna ümber piiras. Rooma väed jõudsid linna alla paasapüha ajal, mil selle müüride vahele olid kogunenud miljonid juudid. Pealinna toiduvarud, mis kokkuhoidliku tarvitamise korral võinuks aastaid elanike vajadusi rahuldada, olid selleks ajaks juba omavahel võitlevate parteide kadeduse ja kättemaksuhimu tõttu hävitatud ja nüüd tuli üle elada nälgimise kõiki koledusi. Uks mõõt nisu müüdi talendi eest. Näljapiinad olid nii tugevad, et paljud närisid vööde ja sandaalide nahka ning kilpide nahkkatteid. Paljud inimesed hiilisid öösel linnast

välja, et korjata väljaspool linnamüüri metsikult kasvavaid taimi. Paljud neist langesid vaenlase kätte ja piinati surnuks. Teistelt, kes eluga tagasi tulid, rööviti tihti ära see, mida nad elu kaalule pannes olid kogunud. Võimukandjad tarvitasid kõige ebainimlikumaid piinamisviise, et alamailt välja pigistada needki viimased vähesed toidupalad, mis võisid olla ära peidetud. Selliste koledustega said sageli hakkama need, kes ise olid hästi toidetud, kuid kes tahtsid toiduaineid tuleviku tarbeks kokku kuhjata. {SV 20.4}

Tuhanded surid nälga ja katku kätte. Inimlikkus näis olevat kadunud. Mehed röövisid oma naisi ja naised mehi. Lapsi nähti kiskumas toitu oma hallipäiste vanemate suust. Prohveti küsimus: „Kas naine unustab oma lapsukese?" sai selle hukksmõistetud linna müüride vahel vastuse: „Kaastundlike naiste käed keetsid oma lapsi; need olid neile roaks su rahva tütre hävingus!" (Jes. 49,15; Nutul. 4,10). {SV 21.1}

Veel kord tõdenes hoiatav, neljateistkümne sajandi eest antud prohvetikuulutus: „Su keskel olev õrn ja hellitatud naine, kes oma õrnuses ja hellitatuses ei ole katsunud jalataldagi maha panna, vaatab kurjalt mehele oma süles ja oma pojale ja oma tütrele... ja laste pärast, kelle ta sünnitab, sest ta tahab ise neid salaja süüa täielikus puuduses piiramisel ja kitsikuses, kui su vaenlane sind ahistab su väravais!" (5. Moos. 28,56.57). {SV 21.2}

Rooma juhid püüdsid juute hirmuga täita, et neid sel teel alistuma sundida. Vange, kes vastu hakkasid, peksti, piinati ja löödi linna müüride ees risti. Selliselt tapeti iga päev sadu inimesi. Selline jõledus kestis seni, kuni Joosafati org ja Kolgata rammiti nii tihedalt riste täis, et nende vahel sai vaevu liikuda. Niisugusel kohutaval moel langes rahva peale needus, mille nad Pilaatuse kohtujärje ees olid välja karjunud: „Tema veri tulgu meie peale ja meie laste peale!" (Matt. 27,25). {SV 21.3}

Titus oleks meeleldi teinud lõpu sellele jubedusele ja säästnud Jeruusalemma täielikust hävingust. Nähes orgudes laipade hunnikuid, valdas teda jälestus. Võlutuna vaatles ta Õlimäelt suursugust templit. Ta keelas selle ainsatki kivi purustada. Enne kindluse vallutamist pöördus Rooma väeülem Juuda juhtide poole tõsise üleskutsega anda alla, et ta ei peaks nende püha paika verega rüvetama, kuid juhul, kui nad siiski kavatsevad võidelda, tulgu nad välja mingisse teise paika. Sel viisil tahtsid roomlased säästa templi pühadust Josephus ise püüdis oma kaasmaalasi tungivalt veenda, et, nad alistuksid ja päästaksid niiviisi endid, oma linna ja ju-malakummardamise paiga. Tema sõnadele vastati kibedate sajatustega. Teda, nende viimast inimlikku vahetalitajat loobiti mõistatuslikkusele manitsemise eest viskeodadega. Juudid olid hüljanud Jumala Poja nõuded ja nüüd muutis noomitus ja palve neid veel otsusekindlamaks. Tituse jõupingutused säästa tempel jäid viljatuks. Keegi, kes oli temast suurem, oli öelnud, et sellele hoonele ei jäeta üht kivi teise pea-le. {SV 21.4}

Juuda juhtide sõge kangekaelsus ja ümberpiiratud linnas toimuvad hirmsad kuriteod äratasid roomlaste jälestust ja meelepaha. Lõpuks otsustas Titus templi tormijooksuga vallutada. Ometi käskis ta templit, kui võimalik, hävituse eest hoida, kuid tema käsust ei

hoolitud. Ühel ööl, kui väepealik oli läinud oma telki magama, tungisid juudid templist välja ja ründasid Rooma sõdureid. Käsivõitluse käigus viskas üks sõdur tulelondi templi eeskoja aknaavast sisse. Hetke pärast oli pühakoda seedripuuga vooderdatud ruumid leekides. Titus tormas oma kindralitest ja leegionäridest saadetuna kohale ja nõudis, et sõdurid tule summutaksid, kuid keegi ei pööranud tema käsule tähelepanu. Vihast vallatult viskasid sõdurid tulelonte templi juurde kuuluvatesse ruumidesse ja tapsid mõõgaga suurel arvul neid, kes seal varjupaika olid otsinud. Veri voolas ojana templi treppidest alla. Paljud tuhanded juudid hukkusid. Üle lahingukära oli kuulda hüüdeid: „Ikabod!“ — au on lahkunud! {SV 22.1}

„Titus nägi, et sõdurite raevu oli võimatu pidurdada. Ta astus koos ohvitseridega templisse ja vaatas pühakoja sisemust. Selle suurejoonelisus täitis roomlasi imestusega. Kuna leegid ei olnud veel püha paigani tunginud, tegi Titus viimase jõupingutuse seda päästa: tormanud templiõue, õhutas ta sõdureid uuesti tulekahju edasist levikut peatama. Liberalis, pealik saja üle, püüdis oma ametikepiga alluvaid kuulekusele sundida, kuid meeletus juutidevastases vihas ja rahuldamatus saagihimus hajus lugupidamine isegi keisri vastu. Sõdurid nägid enda ümber helkivat kulda, mis leekidemöllus pimestavalt säras. Nad oletasid, et pühamusse on kuhjatud loendamatuid aardeid. Üks. sõduritest torkas põleva tõrviku läbi ukseprao ja otsekohe oli kogu hoone leekides. Pimestav tull ja suits sundisid ohvitsere taanduma, ja suurepärane hoone jäeti saatuse hoolde. {SV 22.2}

See oli roomiastegi jaoks kohutav vaatepilt, seda enam juutidele! Kogu püha mägi lõõmas vulkaanina. Üksteise järel langesid hooned raksatades sisse ja tulepõrgu neelas nad. Seedripuust katused olid otsekui leegitsevad parukad. Kullatud tornitipud hõõgusid punaselt nagu kuumaksaetud orad. Väravatornidelt tõusid üles kõrged tule, ja suitsusambad. Leegid heitsid valgust naabruskonna küngastele. Tumedad inimestekobarad jälgisid ängistavas õuduses seda hävingut. Ülemise linnaosa müürid ja kõrgendikud olid rahvast täis; paljud olid ahastusest ja meeleheitest kaamed, teised mõttetust kättemaksuhimust lõhkemas. Edasi-tagasi jooksvate Rooma sõdurite hüüded ja leekides hukkuvate vastupanijate karjed segunesid tule mühina ja kokkuvarisevate talade raginaga. Kõrgemaltele paikadele kogunenud inimeste kaebekisa kajas vastu mägedelt. Müüridelt kostus karjeid ja hala. Need, kes olid nälga suremas, võtsid kokku viimase jõu, et valada oma lohutamatu kurvastus ja ahastus valukisasse. {SV 23.1}

Veresaun linnas oli kohutavam kui linnamüüride taga toimunu. Mehed ja naised, vanad ja noored, lihtrahvas ja preestrid, nii need, kes vastu hakkasid kui ka need, kes armu palusid, löödi halastamatult maha. Tapetute arv ületas tapjate arvu. Sõduritel tuli ronida üle laipade hunnikute, et jätkata oma metsikut tööd.“ (Milman „The History of the Jews“ k. 16). {SV 23.2}

Pärast templi hävitamist langes kogu linn peagi roomlaste kätte. Juuda juhid jätsid maha oma võitmatud kindlusetornid ja Titus leidis need eest tühjadena. Ta vaatles neid häm-

mastuses, ning pidi tunnistama, et Jumal oli need tema kätte andnud, sest mitte mingi sõjariist, ükskõik kui võimas, poleks suutnud purustada selliseid tohutuid kindlusemüüre. Nii linn kui tempel tehti maatasa ja paik, kus pühamu oli seisnud, künti „põlluks“ (Jer. 26,18). Piiramise ja sellele järgnenud veresauna ajal hukkus üle miljoni inimese. Ellujäänud võeti kaasa vangidena, müüdi orjadeks või viidi Rooma vallutaja võidupidustuste kaunistamiseks, amfiteatris metsloomade ette viskamiseks või üle maa kodutute ränduritena laiali pillutamiseks. {SV 23.3}

Juudid olid ise endale ahelad sepistanud. Nad olid ise täitnud oma kättemaksukarika. Selle täieliku hävituse näol, mis neid kui rahvast tabas, ja hädades, mida nad laiali pillutatuna kogesid, lõikasid nad tegelikult seda, mida nad ise olid külvanud. Prohvet ütles: „Mina hävitan sind, Iisrael! Kuigi minus oli su abi!“ „Sest sa oled komistanud omaenese süü läbi!“ (Hoos. 13,9; 14,2). Juutide kannatustest räägitakse sageli kui Jumalast saadetud karistusest. Nii püüab suur petja varjata oma tööd. Tegelikult põhjustasid juudid ise jumaliku kaitse eemaldamise sellega, et nad põlgasid järjekindlalt Jumala armastust ja halastust. Saatanale anti lihtsalt luba nendega toimida nii nagu ta soovis. Kohutav julmus, mis Jeruusalemma hävitamisel ilmnes, demonstreeris kujukalt saatana kättemaksuhimulist võimu nende üle, kes alistuvad tema juhtimisele. {SV 23.4}

Me ei suuda mõista, kui palju võlgneme Kristusele rahu ja kaitse eest, mida omame. Jumala tõkestav käsi hoiab, et inimsugu täielikult Saatana voli alla ei satu. Sõnakuulmatuil ja tänamatuil on palju põhjust Jumalale tänulik olla Tema armulikkuse ja kannatlikkuse eest; selle eest, et Ta ohjeldab veel Saatana õelat, kuritahtlikku võimu. Kuid siis, kui inimesed ületavad jumaliku kannatlikkuse piiri, see tõke kõrvaldatakse. Jumal ei saada patusele tema üleastumise pärast karistust. Ta laseb lihtsalt jumaliku armu põlgajatel lõigata seda, mida nad ise on külvanud. Iga põlatud valguskiir, iga tähelepanemata jäetud või hüljatud hoiatus, iga hellitatud kirg, iga Jumala käsust üleastumine on seeme, mille külvile järgneb paratamatult lõikus. Kui patustaja seisab püsivalt vastu Jumala Vaimule, lahkub Jumala Vaim lõpuks sellise inimese juurest ning siis ei ole tal enam kaitset Saatana kurjuse ja vaenulikkuse vastu ega jõudu kontrollida oma hinge patuseid kalduvusi. Jeruusalemma hävitamine on tõsine ja pühalik hoiatus kõigile, kes jumaliku armu pakkumisse kergemeelselt suhtuvad ja halastaja Jumala manitsusi kuulda ei võta. Jumal on selle ajaloosündmuse kaudu andnud veenvaima tõendi sellest, et Ta vihkab pattu ja et süüdlasi tabab kindel karistus. {SV 24.1}

Meie Päästja prohvetlik ettekuulutus Jeruusalemma tabanud hävituskohtust täitub veel kord ja sellisel määral, millest eelpooltoodu oli vaid ähmane vari. Jumalale kord eraldatud linna saatuses võime me näha maailma saatust, kes on hüljanud Jumala armu ja tallanud Tema käsud jalge alla. Sünged on inimsoo hädade aruanded, mille tunnistajateks meie maa on olnud ülekohtu pikkade sajandite vältel. Süda tõmbub sellele mõeldes kokku ja meel tõrgub. Jumaliku autoriteedi hülgamisel on olnud kohutavad tagajärjed. Prohvetlikud ettekuulutused kõnelevad aga veel süngematest piltidest tulevikus. Minevikukroonika — see

on pikk rida rahutusi, kokkupõrkeid ja mässe, „iga sõjakäras sõtkutud saabas ja veres veeretatud vammus“ (Jes. 9,4). Ometi on see kõik tühine selle päeva koledustega võrreldes, mil Jumala ohjeldav Vaim patustest täielikult eemaldub; päevaga, mil Tema ei taltsuta enam inimlikke kirgi ja saatanlikku viha. Siis näeb maailm selgemini kui kunagi varem Saatana võimuiha tagajärgi. {SV 24.2}

Sellel päeval aga, nii nagu toona Jeruusalemma hävitamise ajal, päästetakse Jumala rahvas — igaüks „kes on eluks kirja pandud“ (Jes. 4,3). Kristus ütles, et Ta tuleb teist korda, et koguda ustavad enese juurde. „Ja siis hakkavad kõik rahva suguvõsad maa peal halisema ja näevad Inimese Poja tulevat taeva pilvedel suure väe ja auhiilgusega. Ja ta läkitab oma inglid suure pasunahäälega ja nad koguvad kokku ta äravalitud neljast tuulest, ühest taeva otsast teise“ (Matt. 24,30.31). Siis hävitatakse need, kes ei ole tõe sõna kuulda võtnud. Tema „suu vaimuga“ ja Tema tuleku auhiilgusega (2. Tess. 2,8). Nagu Iisraeli rahvas vanasti, nii hävitavad jumalakartmatud end ise. Nad langevad oma ülekohtu läbi. Jumalakartmatu elu on viinud nad Jumalast eraldumisele ja nende olemus on kurjusest niivõrd moondunud, et Jumala au avaldumine osutub nende jaoks hävitavaks tu-leks. {SV 25.1}

Inimesed valvaku, et nad ei jätaks tähele panemata Kristuse sõnades leiduvat õpetust. Nii, nagu Ta hoiatas jüngreid Jeruusalemma hävitamise eest ja andis neile märgi hävingu saabumisest, et nad võiksid põgeneda, nii on Ta hoiatanud maailma lõpliku hävituspäeva eest ja andnud märgid selle lähenemisest, et kõik, kes soovivad, võiksid pääseda pakku. Jeesus ütleb: „Ja päikeses, kuus ja tähtedes on ennustusmärke ja maa peal on rahvastel ahastus“ (Luuka 21,25; Matt. 24,29; Mark. 13, 24—26; Ilm. 6, 12-17). Need, kes panevad tähele Tema tulekule eelnevaid ajamärke, teadku, „et see on ligi, ukse ees“ (Matt. 24,33). „Nõnda valvake!“ (Mark. 13,35). Need on Jeesuse manitsussõnad. Neid, kes panevad hoiatust tähele, et jäeta teadmatusse, „et see päev“ neid „ei saaks haarata kui varas“. Neile aga, kes ei valva, tuleb Issanda päev „nagu varas öösel“ (1. Tess. 5,2-5). {SV 25.2}

Tänapäeva maailm ei ole sugugi vastuvõtlikum meie aja jaoks kõlavale kuulutusele kui seda olid omaaja juudid Jeruusalemma hävitamise kuulutusele. Issanda päev — ükskõik, millal see tuleb — tuleb uskumatutele ikkagi ootamatult. Kui elu jätkub oma muutumatus rutiinis, kui inimesed on andunud lõbutsemisele, äritsemisele ja rahategemisele, kui vaimulikud juhid ülistavad maailma progressi ja teadust ning rahvas uneleb petlikus julgeolekus, siis tabab ootamatu häving hooletuid ja uskumatuid, „ja nad ei pääse mitte pakku“ (1, Tess. 5,3). {SV 25.3}

Peatükk 2—Tagakiusamise tulekahjud

Kui Jeesus kõneles jüngritele Jeruusalemma saatusest ja Tema teise tulemisega seonduvatest sündmustest, märkis Ta ära ka need olukorrad, mis pidid tabama Jumala rahvast nimetatud kahe suure sündmuse vahelisel perioodil. Kristuse tulek toob pääste Jumala rahvale, Õlimäelt nägi Jeesuse jumalik pilk torme, mis olid valmis sööstma apostelliku koguduse peale. Ajas veel kaugemale ette vaadates nägi Tema silm laastavat raju. mille raev oli suunatud Tema järelkäijate vastu. Nappide, kuid paljutähendavate sõnadega kirjeldas Jeesus seda, kuidas selle maailma vägevad kohtlevad Jumala kogudust (Matt. 24,9.21.22). Kristuse järelkäijatel tuli astuda samasugust alanduse, teotuse ja kannatuse rada, mida käis nende Meister. Vaenulikkus, millega koheldi maailma Lunastajat, pidi saama osaks kõigile, kes usuvad Tema nimesse. {SV 26.1}

Varajase koguduse ajalugu tunnistas Päästja sõnade täitumisest. Maa ja sügavuse võimud astusid Kristuse vastu. Pimeduse vürst nägi, et evangeeliumi võidu korral kistakse maha tema paganlikud templid ja altarid. Seepärast koondas ta oma jõud kristluse hävitamiseks. Puhkes tagakiusamine. Kristlastelt võeti ära nende vara ja nad aeti välja kodudest. Nad talusid „palju kannatamiste võitlust“ (Heebr. 10,32). Nad „said kogeda pilget ja rooska, peale selle ahelaid ja vangitorni“ (Heebr. 11,36). Suured hulgad pitseerisid oma tunnistuse verega. Ülikuid ja orje, rikkaid ja vaeseid, õpetatuid ja harimatuid tapeti ühtviisi armutult. {SV 26.2}

Tagakiusamised, mis algasid keiser Nero valitsuse ajal ligikaudu siis, kui Paulus märtrisurma suri, jätkusid suurema või väiksema ägedusega sajandeid. Kristlasi süüdistati kõige kohutavamates kuritegudes ja peeti suurte õnnetuste — nälja, katku ja maavärisemise — põhjustajaks. Kuna nad langesid üldise põlguse ja kahtlustuse alla, olid äraandjad valmis tasu eest kergesti valet tunnistama. Kristlased tembeldati mässajateks, religiooni vaenlasteks ja ühiskonna paheks. Paljud neist heideti kiskjate ette või põletati elavalt amfiteatrites. Mõned löödi risti, teised kaeti metsloomide nahkadega ja tõugati areenile koertele lõhki kiskuda. Kristlaste piinad said pidustuste peamiseks meelelahutuseks. Suured rahvahulgad nautisid veriseid vaatepilte ning tervitasid märtrite surmavalu naeru ja aplausiga. {SV 26.3}

Kristuse järelkäijaid jälitati otsekui röövloomi. Nad olid sunnitud pugema tühjadesse ja üksildastesse paikadesse. „Puuduses, viletsuses, kurja kannatades, nemad, kellede väärt maailm ei olnud. Nad eksisid ümber kõrbetes ja mägedel ja koobastes ja maa-aukudes“ (Heebr. 11,37.38). Tuhandetele pakkusid varju katakombid. Pealinna suurte ehituste tarvis hangiti materjali maa-alustest kaevandustest. Nii olid Rooma linna alla kaljudesse moodustunud pikad käigud. Pimedate tunnelite keerukas võrgustik ulatus mitmeid kilomeetreid väljaspoole linnamüüri. Nendes maa-alustes pelgupaikades leidsid Kristuse kahtlusalused ja pagendatud järelkäijad endale kodu. Siia matsid nad ka oma surnud. Kui Eluandja äratab kord üles need, kes on võidelnud head usuvõitlemist, siis astuvad paljud märtrid välja Rooma pimedatest koobas-test. {SV 27.1}

Ka kõige ägedamatel vaenuaegadel hoidsid Jeesuse tunnistajad oma usu puhtana. Kuigi neilt oli võetud õigus inimese kombel elada, röövitud isegi päikesevalgus, ja kuigi nad olid sunnitud rajama endale kodu pimedasse, kuid sõbralikku maapõue, ei kaevelnud nad raskuste üle. Sõnadega, mis olid täis usku, kannatlikkust ja lootust julgustasid nad üksteist puuduses ja kannatustes. Kõigi maiste hüvede kaotus ei suutnud neid sundida lobuma oma usust Kristusesse. Katsumused ja tagakiusamised viisid neid veelgi lähemale tõotatud puhkusele ja tasule. {SV 27.2}

Juba vanal ajal olid Jumala sulased lasknud end tõe nimel pigem „piinata ega võtnud vastu vabastamist, et saaksid parema ülestõusmise osalisteks“ (Heebr. 11,35). Niiviisi toimisid ka paljud kristlased. Nad tuletasid meelde oma Õpetaja üleskutset olla rõõmsad siis, kui neid Kristuse pärast taga kiusatakse, sest nende palk taevas saab olema suur. Nad rõõmustasid, et neid arvati väärilisteks tõe eest kannatama. Praksuvate leekide keskelt tõusid üles võidulaulud. Vaadates usus taeva poole, nägid nad Kristust ja ingleid, kes neid sügava huviga jälgisid ja nende usukindluse üle rõõmu tundsid. Hääl Jumala troonilt julgustas neid: „Ole ustav surmani, siis ma annan sulle elukrooni!“ (Ilm. 2,10). {SV 27.3}

Asjatud olid Saatana jõupingutused Kristuse kogudust vägivallaga hävitada. Suur võitlus, milles Jeesuse jüngrid oma elu andsid, ei lakanud, kui ustavad lipukandjad vahipostil langesid. Surm tähendas neile võitu. Jumala töölised tapeti, kuid Tema töö läks edasi. Evangeeliumi levik jätkus ja selle poolehoidjate arv kasvas pidevalt. Kristuse järelkäijad jõudsid aladele, mis olid ligipääsmatud isegi Rooma „pistrikele“. Üks kristlane, kes noomis paganlikke valitsejaid kristlaste tagakiusamise pärast, ütles: „Te võite meid tappa, piinata, hukka mõista... Teie ülekohus tõendab meie süütust. Teie kurjus ei too teile kasu.“ „Mida rohkem te meid maha niidate, seda rohkem meid saab; kristlaste veri on seeme“ (Tertullian „Apology“ ptk. 50). {SV 28.1}

Tuhendeid vangistati ja tapeti, kuid nende asemele astusid uued. Need, kes surid märtrisurma, said tunnustuse Kristuselt. Nad olid võidelnud head usuvõitlemist; Kristuse teisel tulekul saavad nad aukrooni. Kannatused, mida kristlased talusid, tõid neid lähemale üksteisele ja oma Lunastajale. Elavate kristlaste eeskuju ja surmaminejate tunnistused andsid tõele niisuguse veenvuse, et seal, kus seda kõige vähem oodati, jätsid Saatana alamad tema teenimise ja tulid Kristuse lipu alla. {SV 28.2}

Seepärast kavandas Saatan nüüd edu tagamiseks teist teed. Ta heiskas oma lipu kristlikus koguduses. Ta teadis, et siis, kui Kristuse järelkäijad õnnestub pettusega suunata Jumalale sõnakuulmatuse teele, kaob nende tugevus, kindlus ja püsivus ning nad on talle kergeks saagiks. {SV 28.3}

Suur vaenlane püüdis kavalusega saavutada seda, mida tal ei õnnestunud teostada vägivallaga. Tagakiusamine lõppes. Saatan asendas verevalamise maise heaolu ja ilmaliku au hädaohtlike ahvatlustega. Ebajumalakummardajad võtsid kristlikust usust üht-teist omaks, kuid hülgasid ülejäänud olulise tähtsusega tõed. Nad kinnitasid, et on võtnud vastu

Jeesuse kui Jumala Poja ning usu Tema surma ja ülestõusmisesse, kuid neil puudus patutundmine ja seega ka vajadus meeleparanduse ning südame uuenduse järele. Teinud niiviisi mõned omapoolsed järeleandmised, õhutasid nad kristlasi samuti toimima. {SV 28.4}

Kogudust ähvardas tõsine oht. Sellega võrreldes olid vangistus, tuleriidad, piinamised ja mõõk olnud õnnistused. Osa kristlasi jäid kindlaks oma usu põhimõtetele. Nad keeldusid igasugusest kompromissist. Teised olid mõnede põhimõtete loovutamise poolt ja kiitsid heaks ühinemise nendega, kes kristluse vaid osaliselt vastu olid võtnud. Nad väitsid, et koostöö võib aidata poolel teel olijail täielikult pöörduda. See aeg oli Kristuse ustavatele järelkäijatele rängaks ahastuseajaks. Teeseldud kristluse kuue all poetas Saatan end kavalasti kogudusse, et rikkuda usku ja kõrvaldada tõesõna. {SV 29.1}

Suurem osa kristlasi soostus viimaks mõõdupuud madaldama ja paganluse ning kristluse vahel sõlmiti liit. Kuigi ebajumalakummardajad tunnistasid end pöördunuiks ja ühinesid kirikuga, hoidsid nad endiselt kõvasti kinni ebajumalateenistusest. Ebajumalate kujud asendati lihtsalt Jeesuse ja Maarja ning pühakute kujudega. Ebajumalateenistuse „roiskunud haputaigen“, mis selliselt kogudusse toodi, alustas oma hävi-tavat toimet. Segased õpetused, ebausukombed ja paganlikud tseremooniad poogiti kristliku usu külge. Sedamööda, kuidas Jeesuse järelekäijad segunesid ebajumalakummardajatega, kaotas kristlik kogudus puhtuse ja jõu. {SV 29.2}

Alati on need, kes tunnistavad end kristlasteks, jagunenud kahte leeri. Sel ajal, kui ühed õpivad hoolikalt tundma Õnnistegija elu ja püüavad tõsiselt oma elu jumaliku Eeskujuga kooskõlastada, ei pööra teised selgetele ja praktilisse ellu puutuvatele tõdedele, mis neile vigu näitaksid, tähelepanu. Isegi parimail päevil ei koosnenud kogudus ainult õigetest, puhastest ja siiratest liikmetest. Päästja õpetas, et neid, kes naudivad pattu, ei tohi kogudusse võtta; küll aga võttis Ta ise vastu neid, keile iseloom on rikutud. Ta andis neile niiviisi võimaluse kuulda Tema õpetusi ja näha Tema eeskuju, et selle varal oma vigu tunda ja neid parandada. Kaheteistkümne jüngri hulgas oli samuti reetur. Juudas võeti jüngriks hoolimata tema iseloomu vigadest, lootuses, et ta Kristuse õpetuse ja eeskuju kaudu õpib tundma õiget iseloomu, hakkab nägema oma vigu, parandab meelt ja jumaliku armu abiga puhastab oma hinge „tõe sõnakuulmises“. Ent Juudas ei kõndinud selles valguses, mis nii armulikult tema teele paistis. Pidev patu hellitamine andis Saatanale võimaluse teda veelgi enam kiusata. Tema halvad iseloomuomadused kogusid jõudu. Juudas lubas eneses valitseda pimedusel. Ta vihastas, kui tema vigu noomiti ja niiviisi toimides laskis ta end tasapisi juhtida teele, mis viis Õpetaja reetmiseni. Sama-moodi vihkavad kõik, kes jumalakartlikkuse katte all kurja armastavad, õigeid, kes nende patuse eluviisi taunimisega nende rahu rikuvad. Kui avaneb soodne võimalus, reedavad nad Juuda kombel need, kes neile head soovisid. {SV 29.3}

Apostlite ajal oli koguduses ka selliseid inimesi, kes tunnistasid end jumalakartlikeks, kuid südames hellitasid pattu. Ananiase ja Safiira petlikkus ilmnes soovis jätta mulje, nagu andnuksid nad Jumala töö kasutusse kogu raha, kuigi osa jäeti endale. Tõe Vaim ilmutas apostlitele teesklejate tõelise meelsuse ja Jumala karistuse kaudu vabastati kogudus sel-lest häbiplekist. Selline ilmne tõend Kristuse kõikenägeva Vaimu olemasolust hirmutas kogudusse astunud silmakirjatsejaid ja üleastujaid. Nad ei julgenud jääda kauaks nende hulka, kes olid eluviisi ja meelelaadi poolest Kristuse tõelised esindajad. Ajal, mil kristlasi tabasid katsumused ja tagakiusamised, soovisid Kristuse jüngriks saada ainult need, kes olid tõe pärast valmis kõigeks. Sellepärast jäi kogudus tagakiusamiste ajal võrdlemisi puhtaks. Niipea aga, kui vaen lakkas, ühines kogudusega neid, kes ei olnud lõpuni siirad ja pühendunud. Tee Saatana kannakinnitamiseks oli avatud. {SV 30.1}

Valguse Vürstil ja pimeduse vürstil ei ole midagi ühist. Samuti ei saa nende järelkäijate vahel olla midagi ühist. Kui kristlased nõustusid ühinema nendega, kes ütlesid paganlusest lahti ainult pooleldi, astusid nad teele, mis viis nad tõest üha kaugemale. Saatan juubeldas. Tal õnnestus petta nii paljusid Kristuse järelkäijaid. Viivitamata suurendas ta mõjuvõimu kompromissile läinute üle ja õhutas neid Jumalale ikkagi ustavaks jäänud kaaskristlasi vaenama. Kõige paremini oskasid usule vastu töötada just need, kes kunagi ise selle toetajad olid olnud. Langenud kristlased asusid koos oma poolpaganlike kaaslastega ründama Kristuse õpetuse kõige tähtsamaid tõdesid. {SV 30.2}

Need, kes tahtsid jääda ustavaks, pidid meeleheitlikult võitlema, et kindlaks jääda olukorras, kus ülekohus imbus preestrirüü katte all kogudusse. Piiblit ei peetud enam usu ainsaks juhtnööriks, õpetus usuvabadusest tembeldati ketserluseks ja selle kaitsjaid kiusati taga. {SV 30.3}

Pärast pikka ja ägedat võitlust otsustasid vähesed ustavad katkestada ühenduse langenud kirikuga, kuna kirik keeldus loobumast valeõpetustest ja ebajumalateenistusest. Nad mõistsid, et eraldumine oli hädavajalik, kuid nad tahtsid jääda Jumala Sõnale kuulekaiks. Nad ei võinud enam kauem taluda eksiõpetusi, mis ohustasid nende endist usku ja selle kaudu ka nende laste ja lastelaste oma. Rahu ja üksmeele saavutamiseks olid nad valmis tegema järeleandmisi sinnamaani, mis oli kooskõlas Jumala seadusega, kuid isegi rahu nimel ei saanud nad ohverdada põhimõtteid. Kui üksmeelt ei olnud võimalik saavutada teistmoodi, kui ainult tõest ja õiglusest taganemisega, siis oli parem juba lahkuminek või isegi võitlus. {SV 30.4}

Nii koguduse kui maailma jaoks on tarvis, et Jumala rahva südames elustuksid taas need põhimõtted, millest juhindusid omaaja ustavad inimesed. Rahutukstegev ükskõiksus valitseb õpetuste suhtes, mis moodustavad kristliku usu tugisambad. Süveneb arvamus, et need ei omagi olulist tähtsust. Sellist usulist mandumist soodustab Saatan. Tuhanded, kes end kaasajal Kristuse järelkäijateks tunnistavad, võtavad meeleldi omaks valeõpetused ja

hukutavad pettekujutlused, mille vastu möödunud aegade ustavad Jumala lapsed oma elu kaalule pannes võitlesid. {SV 31.1}

Esimesed kristlased olid tõesti Jumala omandrahvas. Nende laitmatu elu ja vankumatu usk häiris alalise etteheitena silmakirjatsejate ja patustajate rahu. Olgugi, et neid oli vähe, et nad olid ilma varanduseta, seltskondliku positsioonita ja tiitliteta, olid tõekandjad ikkagi hirmuks patustajaile kõikjal, kus nende õpetust ja iseloomu tunti. Seepärast vihkasid üleastujad neid samuti nagu Kain Aabelit. Samal põhjusel, miks Kain tappis Aabeli, tapsid Jumala rahvast need, kes tahtsid vabaneda Jumala Vaimu mõjust. Samal põhjusel hülgasid juudid Õnnistegija ja lõid Ta risti. Tema iseloomu puhtus ja pühadus oli alaliseks etteheiteks nende omakasupüüdlikkusele ja kõlbelisele laostumisele. Kristuse päevist tänaseni on Tema ustavad järelkäijad äratanud vihkamist ja vastuseisu neis, kes patuteed armastavad ja sellel käivad. {SV 31.2}

Kuidas võib siis avangeeliumi nimetada rahukuulutuseks? Kui Jesaja kuulutas ette Messia sündi, nimetas ta Teda „Rahuvürstiks“. Kui inglid kuulutasid karjastele, et Kristus on sündinud, laulsid nad Petlemma väljade kohal: „Au olgu Jumalale kõrgel ja maa peal rahu inimeste seas, kellest temal on hea meel!“ (Luuka 2,14). Näib, nagu oleksid need ettekuulutused vastuolus Kristuse sõnadega: „Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka!“ (Matt. 10,34). Õigesti mõistetuna on mõlemad väited täielikus kooskõlas. Evangeelium on rahukuulutus. Kristlus on süsteem, mis, kui see vastu võetakse ja seda järgitakse, toob rahu, üksmeele ja õnne tervesse maailma. Kristuse usk ühendab südamlikus vendluses kõiki, kes selle õpetused omaks võtavad. Jeesuse ülesanne oli lepitada inimesed Jumalaga ja selle kaudu inimesed üksteisega. Maailm on aga suures ulatuses Saatana, Kristuse kibedaima vaenlase, mõju all. Evangeelium esitab põhimõtteid, mis on täielikus vastuolus Saatana juhtimise all olevate inimeste soovidega ning tekitab neis mässumeele. Nad vihkavad puhtust, mis paljastab ja taunib nende patte. Seetõttu vaenavad ja hävitavad nad neid, kes Jumala pühi ja õigeid nõudmisi esitavad. Kuna Jumala Sõna aulised tõed kutsuvad esile vihkamist ja võitlust, nimetatakse evangeeliumi ka mõõgaks. {SV 31.3}

Salapärane jumalik juhtimine, mis lubab õigetel kannatada tagakiusamisi õelate käe läbi, on viinud paljusid usus nõrku suurde segadusse. Mõned on isegi valmis loobuma usaldusest Jumalasse, selle pärast, et Ta lubab kõige alatumatel inimestel elus hästi edasi jõuda — ning vaevata ja piinata halastamatult inimkonna parimaid ja puhtamaid esindajaid. Küsitakse, kuidas võib Jumal, kes on õiglane ja armuline ja võimu poolest piiramatu, sellist ülekohut ja rõhumist lubada. See on küsimus, millega meil ei tule tegelda. Jumal on andnud meile oma armastuse kohta rikkalikud tõendid. Meie ei tohi kahelda Tema headuses, sellepärast, et me ei suuda mõista Tema jumalikku juhtimist. Nähes ette kahtlusi, mis võisid tõusta Tema jüngrite hinges katsumuste ja pimeduse aegadel, ütles Päästja neile: „Pidage meeles seda sõna, mis ma teile olen öelnud: „Ei ole ori suurem oma isandast! On nemad mind taga kiusanud, siis nad kiusavad teidki taga““ (Joh. 15,20). Jeesus kannatab meie pärast rohkem

kui ükski Tema järelkäija õelate kurjuse läbi kannatada võib. Need, kes peavad taluma piina ja märtrisurma, kogevad lihtsalt seda, mida Jumala Poegki. {SV 32.1}

„Issand ei viivita tõotust täitmast“ (2. Peetr. 3,9). Ta ei unusta ega jäta oma lapsi. Jumal lubab õelatel paljastada oma tõelise olemuse selleks, et kõigil oleks mõistetav selge vahe. Õiged viib ta läbi sulatusahju aga selleks, et nad saaksid puhtaks ja nende eeskuju veenaks teisi usu ja jumalakartuse tõelises olemuses ning nende järjekindlus mõistaks hukka jumalakartmatud ja uskmatud. {SV 32.2}

Jumal lubab õelatel hästi elada ja ka oma vaenulikkust Tema vastu demonstreerida, et siis, kui nad on täitnud oma kurjuse mõõdu, avalduks Jumala õiglus ja armulikkus. Kiiresti läheneb kurjuse lõpliku kaotamise päev, päev, mil kõik, kes on pidevalt Jumala käsust üle astunud, ja Tema rahvast vaevanud, saavad oma tegudele vastava palga. See on päev, mil iga julm ja ebaõiglane tegu tasutakse nii, nagu oleks see tehtud Kristusele enesele. {SV 32.3}

Tegelikult peaks üks palju tähtsam küsimus haarama tänapäeva kirikute tähelepanu. Apostel Paulus väidab, et kõiki, „kes tahavad elada jumalakartlikult Kristuses Jeesuses, kiusatakse taga“ (2. Tim. 3,12). Millest see tuleneb, et tagakiusamine on suurel määral vaibunud? Ainus põhjus on selles, et kirik on kohandunud maailma nõuetega ega kutsu seepärast esile vastuseisu. Tänapäeva religioonil ei ole enam sellist puhtust ja pühadust, mis iseloomustas kristlaste usku Kristuse ja apostlite päevil. Sellepärast ongi nii palju kompromisse patuga; sellepärast suhtutakse Jumala Sõna suurtesse tõdedesse nii ükskõikselt. Koguduses on väga vähe elavat jumalakartust ja see on põhjuseks, miks religioon on maailmas näiliselt populaarne. Las toimuda algkoguduse usu ja väe taaselustumine, ja kohe virgub ka tagakiusamisvaim ning lööb lõkkele vaenulõõm. {SV 33.1}

Peatükk 3—Vaimuliku Pimeduse Ajastu

Oma teises kirjas tessalooniklastele kõneles Paulus suurest äralangemisest, mis järgneb paavsti võimuletulekule. Ta kuulutas, et Issanda „päev ei tule mitte enne, kui on tulnud ärataganemine ja saanud avalikuks ülekohtu inimene, hukatuse poeg, kes paneb vastu ja tõstab enese üle kõige, mida nimetatakse Jumalaks või jumalateenistuseks, nii et ta istub Jumala templisse ja ütleb enese olevat Jumala" (2. Tess. 2,3.4). Veel enam, Paulus hoiatab oma vendi, et „ülekohtu saladus on juba mõjumas" (s. 7). Juba tollal nägi ta, kuidas kogudusse hiilisid eksiõpetused, mis valmistasid teed paavstlusele. {SV 33.2}

Vähehaaval, esialgu salaja ja vaikselt, seejärel üha avalikumalt sedavõrd, kuidas inimmeeled ähmastusid, jätkas „ülekohtu saladus" oma salakavalat, pühadustteotavat tööd. Pea-aegu märkamatult leidsid paganlikud kombed tee kristlikku kogudusse. Koguduse vastu suunatud ägedad tagakiusamised ohjeldasid teatud ajaks kristlaste sarnastumist maailmaga. Kui tagakiusamine lõppes ja kristlusele avanesid kuningate õukondade ja paleede uksed, tõrjus paganlike preestrite ja valitsejate toredus kogudusest välja Kristuse ja Tema apostlite alandliku lihtsuse. Jumala nõudmised asendati inimlike õpetuste ja traditsioonidega. Neljanda sajandi algul, kui keiser Konstantinus ristiusku pöördus, seda tõsi küll ainult nime poolest, tungis koos võidurõõmuga kogudusse õiguse rüüsse maskeeritud ilmalikkus. Laostumine süvenes kiiresti. Näiliselt võidetud paganlus oli saanud võitjaks. Selle vaim juhtis kogudust. Kristuse järelkäijate usu ja jumalateenistusega ühendati paganlikud õpetused, kombed ja ebausk. {SV 33.3}

Paganluse ja ristiusu vahelise kompromissi tulemusena kujunes välja prohvetlikult ennustatud „ülekohtu inimene", „kes paneb vastu ja tõstab enese üle" Jumala. See vale usu hiiglaslik süsteem sai Saatana võimu meistriteoseks, näiteks soovist hõivata Jumala troon, et valitseda maailma oma tahte kohaselt. {SV 34.1}

Kord püüdis Saatan astuda sobingusse Kristusega. Ta tuli kõrbes Jumala Poja juurde kiusamismõtetega. Näidanud Jeesusele maailma kuningriike ja nende au, pakkus ta seda kõike Taile tingimusel, et Jeesus tunnistab pimeduse vürsti ülemvõimu. Kristus noomis jultunud kiusajat ja sundis teda taganema. Suurem edu saatis Saatanat siis, kui ta tuli sama-suguse ahvatlusega inimese juurde. Maise au ja kasu kindlustamise nimel hakkas kogudus otsima maailma võimukandjate poolehoidu ja toetust. Hüljanud selliselt Kristuse, asus kogudus koostöösse Saatana esindajaga, Rooma piiskopiga. {SV 34.2}

Rooma kiriku üks peamisi õpetusi ütleb, et paavst on Kristuse ülemaailmse koguduse nähtav pea, kellele kuulub kõrgeim võim kõikide piiskoppide ja preestrite üle kogu maailmas. Veelgi enam — paavstile on omistatud Jumala nimi, Teda on nimetatud „Issand Jumal paavst" (vt. lisa) ja kuulutatud eksimatuks. Ta nõuab, et kõik inimesed teda austaksid. Sama nõude, mille Saatan esitas Kristusele kõrbes, esitab ta Rooma kiriku kaudu ning suured hulgad on valmis talle austust osutama. {SV 34.3}

Need aga. kes kardavad ja austavad Jumalat, löövad selle väljakutsuva häbematuse tagasi Kristuse sõnadega: „Sina pead Issandat, oma Jumalat kummardama ja ükspäinis Teda teenima“ (Luuka 4.8). Jumal pole oma Sõnas mitte kunagi esitanud korraldust määrata mõni inimene koguduse üle valitsema. Õpetus paavstlikust ülemvalitsusest on Pühakirjaga selges vastuolus. Paavsti võim Kristuse koguduse üle saab olla ainult valega endale haaratud võim. {SV 34.4}

Katoliku kirik on läbi aegade süüdistanud protestante ketserluses ja tahtlikus eraldumises õigest kirikust. Nimetatud süüdistused käivad tegelikult tema enda kohta. Just paavstlus langetas Kristuse lipu ja lahkus „pühadele kord antud“ usust (Juuda 3). {SV 35.1}

Saatan teadis hästi, et Pühakiri avab inimeste silmad nägema tema pettusi ja annab jõu tema mõjule vastu seista. Pühakirja sõnadega lõi maailma Lunastaja ise tagasi kiusaja rünnakud, vastates: „Kirjutatud on.“ Vaenlase igale ettepanekule vastandas Issand Sõna, tarkuse ja väe. Et võimu inimeste üle säilitada ja paavsti juhtpositsiooni kinnitada, pidi Saatan rahvast Pühakirja suhtes teadmatuses hoidma. Piibel ülistab Jumalat ja näitab surelikele inimestele kätte nende koha, sellepärast tuli pühi tõdesid varjata ja maha suruda. Niisuguse suuna võttiski Rooma katoliku kirik. Piibli levitamine jäi sajandeiks keelu alla. Rahval keelati selle lugemine ja kodus hoidmine. Põhimõttelagedad preestrid ja prelaadid tõlgendasid Piibli õpetusi meelevaldselt. Nii hakati paavsti viimaks peaaegu üldiselt pidama Jumala maapealseks asemikuks, kellele kuulus võim kiriku ja riigi üle. {SV 35.2}

Kõrvaldanud õiguse mõõdupuu, võis saatan tegutseda just nii nagu tahtis. Prohvetikuulutuses oli öeldud, et paavst „püüab muuta aegu ja seadusi“ (Taan. 7,25). Seda ta viivitamata tegigi. Et pakkuda paganlusest pöördunuile midagi ebajumalate kummardamise asemele ja seadustada niiviisi nende vormilist pöördumist kristlusesse, võeti kristlikus jumalateenistuses tasapisi kasutusele kujude ja reliikviate austamine. Viimaks kinnitati selline ebajumalateenistuslik süsteem üldise kirikukogu dekreediga (vt. lisa). Et pühenduseteotust sellisel kujul lõpuni viia, julges katoliku kirik Jumala käsust välja jätta teise käsu, mis keelas kujude kummardamise. Et käskusid oleks endiselt kümme, jagati kümnes käsk kaheks. {SV 35.3}

Selline järeleandmine paganlusele avas tee Jumala käsuõpetuse edasisele eiramisele. Pühitsematute kirikujuhtide vahendusel võltsis Saatan ka neljanda käsu; heitnud kõrvale senise hingamispäeva, päeva, mida Jumal oli õnnistanud ja pühitsenud (1. Moos. 2,2.3), asendas ta selle paganate pidupäevaga, auväärse päikese päevaga“. Esimestel sajanditel pidasid kõik kristlased pühaks nädala seitsmendat päeva. Nad kaitsesid südilt Jumala au ja võitlesid ennastsalgavalt Jumala muutumatute eeskirjade pühaduse eest. Saatan tegutses oma eesmärgi läbi surumiseks väga kavalasti. Et rahva tähelepanu suunata nädala esimesele päevale, muudeti see Kristuse ülestõusmise auks pidupäevaks, puhkepäevaks, mil ka jumalateenistust peeti, kuigi hingamispäev oli endiselt püha. {SV 35.4}

Et valmistada teed oma plaanide teostamiseks, oli Saatan enne Kristuse esimest tulekut viinud juutide juhid nii kaugele, et nad koormasid hingamispäeva kõige rangemate nõuega ja muutsid selle raskeks ikkeks. Nüüd kasutas Saatan ära omal ajal sisendatud väärarusaamad, et tembeldada hingamispäev põlastusväärseks juutide korralduseks. Kuna kristlased pidasid pühapäeva rõõmsaks pidupäevaks, mõjutas Saatan neid hingamispäevast tegema paastu ja nukruse päeva. Nii süvenes vaen judaismi vastu. {SV 36.1}

Neljanda sajandi algul andis keiser Konstantinus korralduse muuta pühapäev rahva üldiseks pidupäevaks kogu Rooma impeeriumis (vt. lisa). Päikese päeva austasid nii tema paganlikud alamad kui ka kristlased. Keiser püüdis paganluse ja kristluse vastukäivust kaotada. Tema suunda toetasid kirikujuhid, kes auahnusest ja võimuihast ajendatuna ihkasid kiriku au ja hiilgust suurendada paganate massilise pöördumise arvel. Seda eesmärki teenis hästi ühine püha päev. Kuigi paljud jumalakartlikud kristlased hakkasid pühapäeva teatud määral pühaks pidama, austasid nad siiski õiget hingamispäeva kui Issanda püha ja pühitsesid seda vastavalt neljandale käsule. {SV 36.2}

Feapetja ei olnud oma tööd veel lõpetanud. Ta otsustas koondada kogu kristliku maailma oma lipu alla ja valitseda seda oma asevalitseja, uhke paavsti kaudu, kes väitis end olevat Kristuse esindaja. Saatan saavutas oma eesmärgi pooleldipöördunud paganate, kõrgemate vaimulike auahnuse ja maailma armastavate kirikutegelaste abil. Aeg-ajalt peeti suuri kirikukogusid, millest võtsid osa kogu maailma kirikute aukandjad. Peaaegu igal kontsiilil vajutati Jumala poolt sisse seatud hingamispäeva veidi madalamale ja kergitati samavõrra pühapäeva. Nii jõuti lõpuks paganliku püha kui jumaliku korralduse austamiseni; Piibli hingamispäev aga nimetati judaismi igandiks ja selle pühitsejad kuulutati neetuiks. {SV 36.3}

Suurel usust taganejal oli õnnestunud ülendada end „üle kõige, rnida nimetatakse Jumalaks või jumalateenistuseks“ (2. Tess. 2,4), Ta julges muuta selle jumalikus seadusandluses oleva ainsa käsu, mis juhtis inimesed eksimatult tõelise ja elava Jumala juurde. Neljas käsk näitas Jumalat taeva ja maa Loojana ja eristab Teda kõigist väärjumalaist. Loomistöö mälestusena pühitseti seitsmes päev puhkepäevaks inimesele. Selle päeva seadis Jumal selleks, et alati hoida inimeste silme ees elavat Jumalat kui eluallikat, keda tuleb austada ja teenida. Saatana eesmärgiks on lahutada inimesed Jumalast ja ustavusest Tema käskudele. Seepärast suunab ta oma jõupingutused eriliselt selle käsu vastu, mis osutab Jumalale kui kõige Loojale. {SV 36.4}

Protestandid väidavad kaasajal, et Kristuse ülestõusmine nädala esimesel päeval muutis pühapäeva kristlikuks hingamispäevaks, Pühakiri ei tõenda seda. Niisugust au ei ole andnud sellele päevale ei Kristus ega Tema apostlid. Pühapäeva pidamine kristliku korraldusena on saanud alguse „seadusetuse saladusest“ (2. Tess. 2,7 RV), mille mõju oli tunda juba Pauluse ajal. Millal ja kus on Issand omaks kuulutanud selle paavstluse sünnitise? Mis seadustab muudatuse, mida Pühakiri ei kinnita? {SV 37.1}

Kuuendal sajandil oli paavstlus juba kindlalt juurdunud. Tema troon asus impeeriumi pealinnas ja Rooma piiskop kuulutati kogu kiriku peaks. Paganlus loovutas koha paavstlusele. Lendav madu oli andnud metsalisele „oma väe ja oma aujärje ja suure võimu“ (Ilm. 13,2). (Vt. lisa). Nüüd algasid Taanieli ja Ilmutuseraamatu prohvetikuulutustes ennustatud 1260 paavtliku rõhumise aastat (Taan. 7,25; Ilm. 13, 5-7). Kristlasi sunniti valima: kas loobuda puhtast usust ja tunnustada paavstlikke tseremooniaid ja jumaiateenistusviise või vaevelda vrngikongis, surra piinapingil, tuleriidal ja tapalaval. Täitusid Jeesuse sõnad: „Ka teie vanemad ja vennad ja sugulased ning sõbrad annavad teid ära ja surmavad mõned teie seast; ja teid vihatakse kõikide poolt minu nime pärast“ (Luuka 21, 16.17). Ustavaid hakati taga kiusama suurema ägedusega kui kunagi varem. Kogu maailm muutus üheks suureks lahinguväljaks. Sadu aastaid pidi Kristuse kogudus otsima varjupaika kõrvalistes ja üksildastes paikades. Prohvet ütleb: „Ja naine põgenes kõrbe, kus temal oli Jumalast valmistatud ase, et teda seal toidetaks tuhat kakssada kuuskümmend päeva“ (Ilm. 12,6). {SV 37.2}

Rooma katoliku kiriku võimuletulekuga algas pimeduse ajastu. Sedamööda, kuidas kasvas kiriku võim, süvenes pimedus. Selle asemel, et uskuda Kristust, usu tegelikku alust, usuti Rooma paavsti. Selle asemel, et oodata pattude andestamist ja igavest pääsemist Jumalalt, vaatas rahvas paavstile ning tema poolt ametisse nimetatud preestritele ja pre~ laatidele. Rahvale õpetati, et paavst on nende maine vahemees ja Jumalale läheneda tohib ainult tema kaudu. Paavst oli neile Jumala asemik ja seepärast tuli temale tingimusteta kuuletuda. Kõrvalekaldumine paavsti nõudmistest oli küllaldaseks põhjuseks, et eksijat nii füüsiliselt kui hingeliselt kõige karmimalt karistada. Nii pöörati inimesed ära Jumalast ning suunati ekslike, puudulike ja patuste inimeste juurde, tegelikult pimeduse vürsti enese juurde, kes inimeste kaudu oma plaane teostas. Patt maskeeriti pühadusega. Kui Pühakiri lämmatatakse ja inimene hakkab ennast Jumalast kõrgemaks pidama, siis ei saagi ilmneda muu, kui pettus, vale ja alatu ülekohus. Inimlike seaduste ja traditsioonide ülistamisega kaasneb kõlbeline laostumine. See järgneb alati Jumala käskude hülgamisele. {SV 37.3}

Need oli Kristuse kogudusele ohtlikud päevad. Ustavaid tõekandjaid oli tõesti vähe. Vahel näis, et vale ja ebausk olid vallutanud kõik ning õige usk pidi maa pealt kaduma. Evangeeliumi asemele tõusid välise jumalateenistuse vormid, mis järjest karmimalt rahvast koormasid. {SV 38.1}

Lisaks sellele, et inimesi õpetati vaatama paavstile kui vahemehele, õpetati rahvast lootma omaenese tegudele kui pattude lepitusvahendile. Pikkade palverännakute, enesepiitsutamise, reliikviate kummardamise, kirikute, kabelite ja altarite ehitamise, kirikule suurte summade maksmise ja muu sellise kaudu loodeti vaigistada Jumala viha ja kindlustada Tema poolehoidu, just nagu oleks Jumal inimene, keda võib vihastada iga pisiasjaga või lepitada andide ja patukahetsustoimingutega! {SV 38.2}

Kiriku juhtide seas valitsevatest pahedest hoolimata näis kiriku mõju pidevalt kasvavat, Kaheksanda sajandi lõpul tulid paavsti pooldajad lagedale väitega nagu oleksid Rooma piiskopid omanud ristikoguduse algpäevil samasugust vaimulikku võimu, nagu nüüd. Selle väite kinnitamiseks tuli esitada mingi tõendus. Ja see esitati. Mungad võltsisid vanu käsikirju. Teatati, et on leitud kirikukogude senini tähelepanuta jäänud kirjad, mis kinnitasid paavsti ülemvõimu juba kristluse varastel aegadel. Tõe hüljanud kirik võttis need võltsingud meelsasti vastu (vt. lisa). {SV 38.3}

Vähesed ustavad, kes toetusid õigele alusele, olid hämmas

tuses. Nende tööd takistas kõnts, mida valeopetajad üles keerutasid. Mitmed olid isegi valmis ütlema nii nagu ehitajad Jeruusalemma müüril Nehemja ajal: „Kandja ramm raugeb, prügi on palju — meil pole jaksu ehitada müüri!“ (Nehemja 4,4). Väsinud pidevast võitlusest tagakiusamise, pettuse, üle kohtu ja igasuguste Saatana poolt välja mõeldud takistuste vastu, muutusid mõned ustavad tõekandjad araks, Rahu, omanduse ja elu säilitamise nimel lahkusid nad tõeliselt aluselt. Teised, kartmata vaenlaste vastuseisu, teatasid julgelt: „Ärge kartke neid! Mõelge suurele ja kardetavale Issandale!“ (Nehemja 4,8). Nad jätkasid tööd, „igaüks tema mõõk vööl“ (Es. 6,17). {SV 38.4}

Vihkamise ja tõele vastupanu vaim on ajendanud Jumala vaenlasi igal ajastul ning alati on Jumala sulastelt nõutud valvsust ja ustavust. Kristuse sõnad esimestele jüngritele: „Mida ma ütlen teile, ütlen kõigile: Valvake!“ (Mark. 13,37), on kehtivad Tema järelkäijatele aegade lõpuni. {SV 39.1}

Pimedus tihenes. Ebajumalateenistus muutus järjest üldisemaks. Kujude ees põletati küünlaid ja nende poole palvetati. Valitsesid kõige mõttetumad ebausuga seotud kombed. Inimesed olid kõigest sellest niivõrd haaratud, et mõistus näis olevat täiesti uinunud. Kuna piiskopid ja preestrid olid ise lõbuarmastavad, lihtsameelsed ja kõlvatud, oli loomulik, et neilt juhatust otsiv rahvas vajus teadmatusse ja pahedesse. {SV 39.2}

Uus samm paavsti omavolitsemise teel astuti üheteistkümnendal sajandil, kui paavst Gregorius VII kuulutas avalikult, et Rooma katoliku kirik on täiuslik. Tema läkituses öeldi, et kirik ei ole kunagi eksinud ja vastavalt Pühakirjale, ei eksi ka tulevikus. Mitte ükski Pühakirja tõend ei kinnitanud seda ütlust. See uhke paavst teatas, et tal on võim kõrvaldada valitsejaid. Keegi ei tohi muuta ühtki tema otsust; temal on võim muuta kõikide teiste otsuseid (vt. lisa). {SV 39.3}

Viis, kuidas Gregorius VII kohtles Saksa keisrit Heinrich IV, t, on ilmekas näide ilmeksimatuse kaitsja julmast iseloomust. Kuna Saksa valitseja julges eirata paavsti autoriteeti, pandi ta kiriku vande alla ja tõugati troonilt. Näinud ära, et paavsti käskkiri süvendas vürstide reetlikkust ja ähvardust, mis võis puhkeda mässuks, mõistis keiser Heinrich IV, et Roomaga on vaja rahu taastada. Oma naise ja ühe ustava teenri saatel ületas ta südatalvel Alpid, et end paavsti ees alandada. Jõudnud lossi, kus paavst Gregorius VII

parajasti asus, sai ta korralduse oodata ainsagi ihukaitsjata ühes välimises õues. Talve tugevas pakases, katmata peaga, paljajalu ja patukahetsusrüüs ootas kerser seal paavsti vastuvõttu. Alles pärast seda, kui Heinrich oli kolm päeva paastunud ja oma patud pihtinud, suvatses paavst taile andestada. Sedagi tingimusel, et keiser ei asu troonile ilma paavsti eriloata. Võidurõõmus Gregorius hooples, et tema kohus on kuningate uhkust alandada. {SV 39.4}

Kuivõrd silmatorkav oli vahe kõrgi paavsti ülbe uhkuse ja Kristuse alandlikkuse ning lahkuse vahel! Kristus, kes oli valmis iga inimese südame ukse taga ootama ja sisse laskmist paluma, et tuua andestust ja rahu, õpetas oma jüngritele: „Kes iial teie seast tahab olla ülem, see olgu teie sulane" (Matt. 20,27 v. t). {SV 40.1}

Järgnevad sajandid tunnistasid Rooma katoliku kiriku poolt sisse toodud eksiõpetuste süvenemist. Juba enne paavstluse võimuletulekut äratasid paganlike filosoofide õpetused koguduses tähelepanu ja avaldasid teatud mõju. Paljud, kes end pöördunuks tunnistasid, juhindusid tegelikult endiselt paganliku mõtteteaduse õpetustest. Nad viljelesid neid edasi ise ja surusid peale ka teistele. Sel viisil liideti kristlusega ohtlikud eksiõpetused, millest väljapaistvaim oli usk hinge surematusesse ja teadvuse olemasolusse peale surma. See õpetus sai aluseks Rooma katoliku kiriku uskumusele palvetada pühakute ja neitsi Maarja poole. Sellest lähtus ka eksiopetus patuste igavesest piinast, mis juba varakult lülitati katoliku kiriku uskumustesse. {SV 40.2}

Nii valmistati tee veel ühele paganlikule väljamõeldisele, mida Rooma kirik nimetas puhastustuleks ja kasutas ebausklike rahvahulkade hirmutamiseks. Selle õpetuse kohaselt asus kuskil üks piinapaik, kus nende hinged, kes ei olnud ära teeninud igavest hukatust, pidid kandma karistust oma pattude eest seni kuni nad paturüvedusest vabanesid ja taevasse said (vt. lisa). {SV 40.3}

Et kirikule pooldajate hirmu ja pattude arvel kasu tuua, oli vaja veel üht väljamõeldist. Nii ilmus õpetus pattude andestamisest. Kõigile, kes olid valmis osa võtma paavsti sõnadest, et laiendada tema maise võimu piirkonda, karistada tema vaenlasi ja hävitada neid, kes julgesid eitada paavsti vaimulikku ülemvalitsust, tõotati mineviku, oleviku ja isegi tuleviku pattude täielikku andestamist ning kõigist ärateenitud piinadest ja nuhtlustest vabanemist, Õpetati sedagi, et kirikule raha maksmise kaudu saab patune end oma pattudest vabaks osta ja oma sõprade hinged piinavate leekide käest päästa. Selliste vahenditega täitis Rooma kirik oma varakambrid ja toetas nende suurejoonelist, luksuslikku ja ebavooruslikku elu, kes nimetavad end selle Kristuse esindajaiks, kel ei olnud kohta, kuhu panna oma pea (vt. lisa). {SV 40.4}

Piibellik püha-õhtusöömaaja korraldus asendati ebajumalateenistusliku missa ohvriga. Paavstlikud preestrid väitsid, et nad muudavad tavalise leiva ja viina tõeliseks „Kristuse ihuks ja vereks" — ja seda oma mõttetute rituaalide abil! (Kardinal Wisemen — „The Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in Blessed Eucharist, Proved from

Scripture", loeng 8, osa 3, par. 26). Pühadustteotava jultumusega väitsid nad avalikult, et neil on võim „luua Jumal — kõikide Looja". Kristlastelt nõuti surmanuhtluse ähvardusel poolehoidu sellele kohutavale, Jumalat teotavale eksiõpetusele. Paljud, kes sellest keeldusid, hukati tuleriidal (vt. lisa). {SV 41.1}

Kolmeteistkümnendal sajandil loodi paavstluse kõige kohutavam võitlusvahend — inkvisitsioon. Pimeduse vürst tegutses paavstliku preesterkonna käe läbi. Salajastel nõupidamistel juhtisid Saatan ja tema inglid kokkutulnute meeli. Nende seas seisis aga nähtamatuna Jumala ingel, kes kirjutas kohutavat aruannet nõupidamise ülekohtustest otsustest ja verdtarretumapanevatest tegudest. „Suur Babülon" oli „joobunud pühade verest". Miljonite märtrite purustatud ja moonutatud kehad otsekui kisendasid Jumala kättemaksu järele. {SV 41.2}

Paavstlus oli saanud maailma vägivallavalitsejaks. Kuningad ja keisrid alistusid paavsti seadlustele. Inimeste saatus nii selles elus kui ka igavikus näis olenevat temast. Aastasadu tunnustati Rooma katoliku kiriku õpetusi kõhklematult, selle kombeid täideti hardunult ja selle pühi peeti üle maa. Vaimulikkonda austati ja toetati heldekäeliselt. Rooma kirik oli sel ajal oma au, hiilguse ja võimu tipul. {SV 41.3}

„Paavstluse keskpäev oli maailma kesköö" (J. A. Wylie — „The History of Protestantism" k. l. ptk. 4). Pühakiri oli peaaegu tundmatu — mitte ainult rahvale, vaid ka preestritele. Nagu omaaja variserid, nii vihkasid paavstlikud juhid valgust, mis oleks paljastanud nende patud. Kõrvaldanud Jumala käsu, õigluse mõõdupuu, nautisid nad piiramatut võimu ja andusid ohjeldamatult pahedele. Lokkasid pettus, ahnus ja kõlvatus. Inimesed ei kohkunud tagasi ühegi kuriteo eest, kui selle kaudu avanes tee rikkusele või positsioonile. Paavstide ja prelaatide lossid olid kõige alatuma liiderlikkuse paigad. Mõned „pühad isad" olid süüdi nii kohutavates kurite gudes, et isegi ilmalikud valitsejad nõudsid nende kõrvaldamist troonilt. Aastasadu ei tehtud Euroopas mingeid edusam me teaduses, kunstis ega hariduses. Kristlikku maailma oli tabanud kõlbeline ja vaimne halvatus. {SV 41.4}

Maailma olukord Rooma katoliku kiriku võimu all tõendas prohvet Hoosea sõnu: „Mu rahvas hukkub tarkuse puudusel, et sa põlgad tarkust, siis põlgan mina sind ... Ja et sa oled unustanud oma Jumala käsuõpetuse, siis unustan minagi su lapsed!" „Maal ei ole tõsidust, armastust ega ka mitte Jumala tundmist. Sajatatakse ja valetatakse, tapetakse ja varastatakse, rikutakse abielu ja murtakse sisse ning veresüü järgneb veresüüle!" (Hoos. 4,6.1.2). Sellised olid Jumala Sõna hülgamise tagajärjed. {SV 42.1}

Peatükk 4—Valdeslased

Pimedus, mis kattis maad paavsti ülemvõimu pikal perioodil, ei suutnud tõe valgust siiski täielikult kustutada. Ikka leidus Jumala tunnistajaid, kes pidasid kalliks usku Kristusesse kui ainsasse vahemehesse inimese ja Jumala vahel; mehi, kes tunnistasid Piiblit elu ainsaks juhtnööriks ja pidasid õiget hingamispäeva. Pole võimalik lõpuni mõista seda, kui palju võlgneb maailm nendele meestele. Neid tembeldati ketsereiks, nende põhimõtteid rünnati, iseloomu mustati, kirjutisi konfiskeeriti, võltsiti või moonutati. Ja hoolimata kõigest sellest jäid nad kindlaiks ning säilitasid sajandeid puhta usu püha pärandina järeltulevatele põlvedele. {SV 42.2}

Jumala rahva ajalugu Rooma katoliku kiriku ülemvalitsuse pimedal ajal on kirja pandud taevas. Inimeste kroonikais see peaaegu puudub, välja arvatud katked tagakiusajate süüdistustest. Rooma katoliku kirik tavatses hävitada iga jälje, mis osutas lahkarvamusele kiriku õpetuste ja määruste suhtes. Püüti hävitada kõik ketserlik, olgu siis inimesed või kirjutised. Kahtlus ja küsimused paavstlike dogmade autoriteetsuse suhtes moodustasid piisava süütõendi, et inimest hukata, oli ta siis rikas või vaene, ülik või alamrahva esindaja. Katoliku kirik püüdis hävitada ka aruanded julmuse kohta teisitimõtlejate suhtes. Paavstlike kirikukogude dekreetide põhjal kuulusid sellised kirjeldusi sisaldavad raamatud ja kirjutised põletamisele. Enne trükikunsti leiutamist oli raamatuid vähe ja neid oli raske säilitada, seepärast oli Rooma kirikul oma plaani kerge teostada. {SV 42.3}

Ükski kogudus Rooma võimupiirkonnas ei saanud kaua tunda südametunnistuse vabadust. Sedamööda, kuidas paavst lus kosus, sirutas ta välja oma käe, et haarata kõrist kõigil, kes keeldusid tunnustamast tema valitsust. Kogudus koguduse järel andis alla. {SV 43.1}

Suurbritannias oli algkristlus juurdunud juba väga varakult. Evangeelium, mille britid esimestel sajanditel omaks olid võtnud, polnud veel Rooma ärataganemisest rikutud. Paganlike keisrite vaenutegevus, mis ulatus isegi nende kaugete randadeni, oli ainsaks „helduseks“, mida Britannia esimesed kogudused Roomalt tunda said. Paljud kristlased, kes tagakiusamise eest Inglismaalt põgenesid, leidsid varjupaiga Sotimaal. Sealt kanti tõde edasi Iirimaale ja kõigis neis paigus võeti see rõõmuga vastu. {SV 43.2}

Kui saksid Britanniasse tungisid, pääses võimule paganlus. Kuna võitjad ei tahtnud, et orjad neid õpetaksid, olid kristlased sunnitud taanduma mägedesse ja asustamata rabanõmmedele. Valgus, mis ajutiselt vaka alla jäi, põles siiski edasi. Sajand hiljem lõi see Sotimaal särama heledusega, mis paistis kaugetele maadele. Iirimaalt olid pärit vaga Columba ja tema kaastöölised, kes koondasid hajutatud usklikud üksikule Iona saarele ja muutsid selle misjonitöö keskuseks. Nende evangelistide hulgas oli mees, kes pidas piibellikku hingamispäeva ja nii levis seegi tõde rahva hulgas. Iona saarel asutati kool, kust

läksid välja misjonärid mitte ainult Sotija Inglismaale, vaid ka Saksamaale, Šveitsi ja isegi Itaaliasse. {SV 43.3}

Juba oli Rooma kirik pööranud tähelepanu Britanniale ja otsustanud selle hõivata. Kuuendal sajandil võtsid Rooma misjonärid ette paganaist saksid ümber pöörata. Uhked barbarid võtsid neid meeleldi vastu ja paljud tuhanded nõustusid astuma Rooma usku. Mõne aja pärast puutusid paavsti võimukandjad ja nende vastpöördunud kokku ka algkristlastega. Ilmsiks tuli silmatorkav erinevus. Algkristlased olid lihtsad, alandlikud, Pühakirja-kohase iseloomu, tõekspidamiste ja kommetega. Paavsti järgijaile oli seevastu omane ülemeelikus, ebausk ja toretsemine. Rooma kiriku saadikud nõudsid, et sealsed kristlikud kogudused tunnistaksid paavsti ülemvõimu. Britid vastasid rahumeelselt, et nad armastavad kõiki inimesi, aga kuna paavstil ei ole õigust ülemvõimule koguduses, siis kuuletuvad nad talle täpselt samamoodi, nagu igale Kristust tunnistavale inimesele. Korduvalt püüti neid võita Rooma kiriku poolele. Alandlikud kristlased, hämmastunud paavsti saadikute uhkusest, vastasid kindlalt, et nad ei tunne ühtki teist õpetajat peale Kristuse. Paavstluse tõelist vaimu peegeldas Rooma kirikujuhtide vastus: „Kui te ei võta vastu vendi, kes toovad teile rahu, siis tuleb teil vastu võtta vaenlasi, kes toovad teile sõja. Kui te ei ühine meiega, et näidata saksidele eluteed, siis peate te meilt vastu võtma surmahoobi“ (J. H. Merle D’Aubigne — History of the Reformation of the Sixteenth Century, 17. k. 2. ptk). See ei olnud tühipaljas ähvardus. Piibelliku usu tunnistajate suhtes rakendati vägivalda, salanõu ja pettust, kuni Britannia kogudused olid hävitatud või sunnitud paavsti võimule alistuma. {SV 43.4}

Maades väljaspool Rooma võimupiirkonda eksisteeris palju sajandeid kristlikke kogudusi, kes jäid peaaegu täiesti rikkumatuks paavsti õpetusest. Sellised kristlased elasid paganlikus keskkonnas, mis aja jooksul neile ka teatavat mõju avaldas, kuid nad pidasid Piiblit ikkagi usu ainsaks juhtnööriks ja olid ustavad selle tõdedele. Need kristlased uskusid Jumala käsu püsivusse ja pühitsesid neljanda käsu hingamispäeva. Kogudusi, kes pidasid kinni Piibli usust, leidus KeskAafrikas ja armeenlaste hulgas Aasias. {SV 44.1}

Nende esiridades, kes seisid vastu paavstivõimu rünnakutele, olid valdeslased. Just sellel maal, kuhu paavstlus oli püstitanud oma trooni, oli vastuseis valeõpetustele ja rikutusele kõige järjekindlam. Sajandeid säilitasid Piemont’i kogudused oma sõltumatuse, kuid lõpuks tuli aeg, mil Rooma kirik nõudis nende alistumist. Pärast tagajärjetut võitlust hirmuvalitsuse vastu tunnistasid nende koguduste juhid vastumeelselt selle võimu üleolekut, keda kogu maailm austas. Oli siiski neid, kes keeldusid tunnustamast paavsti või prelaadi autoriteeti. Nad otsustasid jääda ustavaks Jumalale ning säilitada usu puhtus ja lihtsus. Toimus eraldumine. Need, kes pidasid ustavalt kinni endisest usust, tõmbusid avalikkusest tagasi. Mõned, jätnud maha kodused Alpid, heiskasid tõelipu võõrastes maades, teised taandusid mägedevahelistesse kaljukindlustustesse ja säilitasid sel kombel vabaduse Jumalat teenida. {SV 44.2}

Usk, mida valdeslastest kristlased aastasadu tunnistasid ja õpetasid, erines suuresti Rooma kiriku poolt esitatud valeõpetusest. Nende usutunnistus rajanes Jumala Sõnale, ristiusu õigele õpetusele. Need alandlikud talupojad, kes kõrvalistes vajupaikades oma igapäevast rasket tööd tegid, ei olnud ise loonud enda jaoks tõde, mis oli vastuolus langenud kiriku eksiõpetustega. Nende usk ei olnud uus usk, vaid isade pärand. Valdeslased võitlesid apostelliku koguduse usu eest, „pühadele kord antud usu" eest (Juuda 3). Mitte maailma suures pealinnas trooniv uhke preestrivalitsus, vaid „kõrbekogudus" oli Kristuse tõeline kogudus, tõeaarete hoidja, mida Jumal oli usaldanud oma rahva kätte maailmale edasiandmiseks. {SV 45.1}

Üks peapõhjus, mis viis tõelise koguduse eraldumiseni Rooma kirikust, oli valitseva usu põlgus Piibli hingamispäeva vastu. Paavstlus tallas jalge alla tõe, nagu kuulutas ette prohvetikuulutus. Alati, kui ülistatakse inimeste traditsioone ja kombeid, tallatakse põrmu Jumala käsk. Paavstluse võimu alla olevaid kogudusi sunniti varakult austama päikesepäeva kui Issanda püha päeva. Keset valitsevat eksiõpetust ja ebausku leidus ka Jumala tõelise rahva hulgas neid, kes segadusse viiduna keeldusid tööst pühapäeval, kuigi pidasid hingamispäeva. See muidugi ei rahuldanud paavsti võimukandjaid. Nende eesmärgiks ei olnud panna inimesi lihtsalt pühapäeva pühitsema, vaid muuta hingamispäev tavaliseks argipäevaks. Seepärast toimisid nad karmilt nende suhtes, kes julgesid hingamispäeva austada. Et Jumala käske üldse pidada, tuli ustavatel põgeneda maadest, kus valitses Rooma võim. {SV 45.2}

Valdeslased olid ühed esimestest Euroopas, kes hankisid endale Piibli (vt. lisa). Sadu aastaid enne reformatsiooni oli neil juba olemas emakeelne, käsitsi kirjutatud Piibel. Nende käes oli võltsimatu tõde ja just see asjaolu tõi kaasa erilise põlguse ja tagakiusamise. Valdeslased väitsid, et katoliku kirik oligi Ilmutuse raamatus nimetatud Baabülon ning seisid oma elu hinnaga vastu selle rikutusele. Kuigi pika tagakiusamise survel mõned järeleandmisi tegid ning vähehaaval oma usu erilistest põhimõtetest loobuma hakkasid, hoidsid teised tõest kindlalt kinni. Läbi pimeduse ja ärataganemise aegade oli valdeslasi, kes ei tunnustanud Rooma kiriku ülemvõimu, põlgasid kujude kummardamist kui ebajumalateenistust ja pidasid õigeks hingamispäeva. Vastuseisu kõige vihasemates tormides säilitasid nad oma usu. Kuigi neid täksiti savoialaste odadega ja põletati Rooma tuleriitadel, seisid nad vankumatult Jumala Sõna ja Tema au eest. {SV 45.3}

Kõrged mäed on alati pakkunud pelgupaika tagakiusatutele ja rõhututele. Mägedes leidsid varju ka valdeslased. Koopapimeduses leegitses tõe valgus. Tuhande aasta jooksul säilitati sel teel algse usu puhtus. {SV 46.1}

Jumal andis oma rahvale suursuguse pühapaiga, mis oli nende hoolde usaldatud ülevate tõdede vääriline. Neile, ustavatele pagulastele olid mäed Jumala muutumatu õiguse sümboliks. Nad juhtisid oma laste tähelepanu kaljuseintele, mis kõrgusid nende ümber muutumatus majesteetlikkuses ja kõnelesid neile Jumalast, kelle juures ei olnud muutust ega

va-hetuse varju; Temast, kelle sõna oli sama püsiv nagu need iidsed mäed. Mäed olid otsekui igipüsivuse sümboliks, millekski, mida ainult kõikvõimsa Jumala käsi nihutada võis. Samasugune lugu, kõnelesid vanemad lastele, oli Jumala käsuseadusega, Tema valitsuse alusega taevas ja maa peal. Inimese käsivars võis ulatuda ligimeseni ja hävitada tema elu, kuid nii nagu inimkäsi ei olnud võimeline tõstma mägesid asemeilt ja neid merre heitma, nii ei olnud inimesel võimu muuta Jehoova käsuõpetust ega hävitada ainustki ustavatele antud tõotust. Ustavuses taeva seadustele pidid Jumala teenrid olema sama kindlad kui kaljud. {SV 46.2}

Mäed, mis ümbritsesid valdeslaste vaikseid orge, olid Jumala loova jõu alalised tunnistajad ja Tema kaitsva hoole kindlad tõendid. Usurändurid õppisid armastama Jehoova kohaloleku vaikivaid sümboleid. Nad ei nurisenud oma raske saatuse pärast. Keset mägede vaikust polnud nad kunagi üksi. Valdeslased tänasid Jumalat, et Ta oli kinkinud neile pelgupaiga inimeste viha ja kurjuse eest. Nad rõõmustasid selle üle, et neil oli vabadus Jumalat teenida. Vaenlaste poolt jälitatuna leidsid nad sageli kaitset mägestikes. Nii mõneltki kõrgelt kaljult kõlas nende ülistuslaul Jumalale ja Rooma sõjaväed ei suutnud nende tänu vaikima panna. {SV 46.3}

Kristuse järelkäijate vagadus oli puhas, lihtne ja harras. Tõe põhimõtteid hindasid nad kõrgemalt kui maid, maju, sõpru ja sugulasi või isegi oma elu. Tõsidusega püüdsid nad neid põhimõtteid noortesse istutada. Juba päris varasest lapseeast peale õpetati noortele Pühakirja ja Jumala käsu nõuete pühakspidamist. Piibli ärakirju oli vähe, seepärast õpiti neid kalleid sõnu pähe. Paljud olid võimelised peast tsiteerima pikki lõike nii Vanast kui Uuest Testamendist. Selliselt seondusid mõtted Jumalast ülevate looduspiltide ja igapäevase elu tagasihoidlike õnnistustega. Väikesed lapsed õppisid tänulikkusega mõtlema Jumalale kui kõige heade andide ja abi. Andjale. Vanemate õrn ja armastav kiindumus oma las-tesse ei välistanud tarkust arendada neis enesesalgamist. Nende ees oli elu täis katsumusi ja raskusi, võib-olla ka märtrisurma. Neid õpetati juba lapseeast peale raskusi taluma ja sõna kuulma, kuid seejuures iseseisvalt mõtlema ja tegutsema. Juba õige varakult õpetati neile vastutustunnet, ettevaatlikkust kõnes ja oskust vaikida. Üks vaenlase kuuldes öeldud mõtlematu sõna võis viia ohtu mitte ainult rääkija, vaid ka sadade vendade elu, sest saaki jälitavate huntide kombel püüdsid tõe vaelased tabada neid, kes julgesid taotleda usuvabadust. {SV 46.4}

Valdeslased ohverdasid tõe pärast maise heaolu. Püsiva ja kannatliku tööga hankisid nad igapäevast leiba. Iga viljelemiseks vähegi kõlblik maalapp mägede vahel hariti hoolikalt üles. Orud ja väheviljakad mäekingud muudeti viljakandvaiks. Valdeslaste lapsed said oma vanemailt ainsa pärandina ellu kaasa õppetunnid kokkuhoiust ja enesesalgamisest, mõistmise, et elu on kool, mida Jumal kasutab inimese kasvatamiseks ja arendamiseks. Neid õpetati eluvajadusi rahuldama ainult isikliku töö, ettenägelikkuse, hoole ja usu kaudu. Selliste omaduste arendamine nõudis vaeva ja raskusi, kuid oli kasulik inimesele tema patuse loomuse tõttu. Samal ajal, kui noori harjutati töötama ja vastutust kandma, et jäetud

hooletusse ka mõistuse arendamist. Lastele õpetati, et kõik nende võimed kuuluvad Jumalale ja neid kõiki tuleb kasutada ning arendada Tema teenistuseks. {SV 47.1}

Valdeslaste kogudused sarnanesid puhtuse ja lihtsuse poolest apostliteaegsele kogudusele. Paavsti ja prelaatide ülemvalitsust hüljates pidasid nad Piiblit ainsaks, kõrgeimaks ja eksimatuks autoriteediks. Nende koguduste juhid ei olnud Rooma kõrkide preestrite sarnased, vaid järgisid Meistri eeskuju, kes ei „tulnud, et teda teenitaks, vaid teenima". Nad toitsid Jumala karja ja juhtisid seda Tema Püha Sõna „haljastele aasadele" ning „elustavatele allikatele". Kaugel neist paigust, kus uhkeldasid suursugused kirikud ja avarad katedraalid, kogunesid valdeslased mägede varju, Alpide orgudesse või ohu puhul mõnesse kaljukindlusesse, et kuulata tõe sõnu Kristuse sulaste suust, Õpetajad ei piirdunud ainult evangeeliumi jutlustamisega, vaid külastasid ka haigeid, õpetasid lapsi, manitsesid eksinuid ja tegid kõik, et lahendada vaidlusküsimusi, kasvatada üksmeelt ja vennalikku armastust. Rahulikul ajal said nad ülalpidamise inimeste vabatahtlike annetuste näol, kuid nii, nagu Paulus oli olnud telgitegija, õppis igaüks neistki ära mõne ameti, millega vajaduse korral elatist teenida. {SV 47.2}

Noored said juhatust koguduse õpetajatelt. Kuigi pöörati tähelepanu ka üldharivatele teadmistele, oli Piibli uurimine peamiseks õppeaineks. Matteuse ja Johannese evangeeliumid õpiti pähe, samuti paljud epistlid. Noori rakendati ka Piibli ärakirjade valmistamisel. Mõned ärakirjad sisaldasid terve Piibli, teised ainult lühikesi väljavõtteid, millele need, kes olid suutelised Pühakirja tõlgitsema, lisasid servale mõned lihtsad seletused. Nii säilitati tõe aardeid, mida püüdsid varjata need, kes tahtsid end tõsta üle Jumala. {SV 48.1}

Kannatlikult ja väsimatult, vahel sügavais ja pimedais koopais tõrviku valgel, tehti Pühakirjast ärakirju — salm salmi ja peatükk peatüki järel. Jumala ilmutatud tahe sädeles puhta kullana, mille hiilgusele, selgusele ja väärtusele andsid kaalu raskused, mida mõistsid ainult need, kes sellest tööst osa võtsid. Taevainglid ümbritsesid neid ustavaid töölisi. {SV 48.2}

Saatan oli õhutanud paavstlikke preestreid tõesõna eksiõpetuste ja ebausuga kinni katma, kuid hoolimata sellest säilis see imelisel viisil rikkumatuna läbi kõikide pimedate aegade. See oli ilmne Jumala hoolitsus. Inimesed on ikka nimetanud Piiblit vastukäivaks raamatuks ja varjutanud selle õpetuste selgust ja lihtsust, kuid nii nagu Noa laev lainetava sügavuse kohal, nii on ka Jumala Sõna elanud üle hukutavad tormid. Nii nagu maapõue peidetud rikkalike kullaja hõbedasoonteni jõudmiseks tuleb sügavalt kaevata, nii sisaldab ka Pühakiri tõeaardeid, mida omandavad ainult tõsised, alandlikud ja paluvad otsijad. Jumala plaani kohaselt pidi Piibel saama õpperaamatuks kogu inimkonnale kõigil aegadel ja inimese igas eaperioodis. Jumal ilmutab inimestele ennast oma Sõna kaudu. Iga tõde avab Pühakirja Autori iseloomu uudsest küljest. Piibli uurimine on vahend, mille kaudu Jumal saab inimese

tuua Endaga lähemasse kokkupuutesse ja selgitada oma tahet. See on sidekanal Jumala ja inimese vahel. {SV 48.3}

Kuigi valdeslased pidasid jumalakartust tarkuse alguseks, mõistsid nad sedagi, et mõistuse avardamiseks ja erksa arusaamise omandamiseks on tähtis tunda ilma ja inimesi ning nende igapäevast elu. Valdeslaste mägedes asuvatest koolidest lähetati mõned noored Prantsusmaa ja Itaalia õppeasutustesse, kus neil olid õppimiseks, arutlusteks ja tähelepanekuteks avaramad võimalused kui kodustes Alpides. Need noored olid välja pandud suurtele kiusatustele. Nad nägid pahesid ja kohtusid Saatana kavalate tööriistadega, kes sundisid neile peale kõige osavamalt väljamõeldud eksiõpetusi ja salakavalaid pettusi. Juba lapsepõlvest peale oli neid kõigeks selleks ette valmistatud. {SV 48.4}

Koolides, kuhu valdeslasnoored õppima läksid, ei saanud kellelegi oma südamemõtteid usaldada. Nende rõivad olid valmistatud selliselt, et nende all võis varjata suurimat aaret, Pühakirja kallist käsikirja. Seda kuude ja aastate töö vilja kandsid nad endaga kaasas ja avasid kõikjal, kus seda vastuseisu äratamata teha sai. Nad otsisid inimesi, kelle süda näis tõe vastuvõtmiseks avatuna. Emarüpest alates olid valdeslased oma lapsi selle eesmärgi nimel kasvatanud. Noored mõistsid neile pandud ülesannet ja täitsid seda ustavalt. Neis õppeasutustes võideti sel viisil inimesi õigele usule ja sageli märgati, et tõe põhimõtted mõjutasid kogu kooli. Paavsti võimukandjad ei suutnud ka kõige peenema uurimise käigus avastada nõndanimetatud „rikkuva eksiõpetuse“ allikat. {SV 49.1}

Kristuse vaim on misjonivaim. Uuendatud südame esimene soov on ka teisi Päästja juurde tuua. Selline oli valdeslastest kristlaste tunnetus. Nad mõistsid, et Jumal nõuab neilt rohkem kui lihtsalt tõe puhtuse säilitamist oma koguduses. Valdeslased tajusid neil lasuvat püha vastutust ja kohustust valgustada neid, kes olid pimeduses. Jumala Sõna võimsa väega püüdsid nad Rooma kiriku ahelaid purustada. Valdeslastest vaimulikud said misjonär-jutlustaja väljaõppe. Igaühelt, kes soovis saada jutlustajaks, nõuti esmalt kolme-aastast töötamist evangelistina mõnel misjonipõllul; alles siis anti tema hoolde kogudus kodupiirkonnas. Enesesalgamist ja ohvrit nõudev teenistus väljaspool pani proovile ustavuse ning oli sobivaks ettevalmistuseks koguduse karjase ametiks noil rasketel aegadel. Noortel, kes pühasse ametisse õnnistati, puudus väljavaade maisele rikkusele ja aule. Nad nägid enda ees elu täis vaeva ja ohte. Võimalik, et neid ootas märtrisurm. Misjonärid läksid välja kahekaupa, nagu Jeesus oli oma jüngrid välja saatnud. Noorega paaris läks eakam, kogemustega mees, kes noort juhendas ja tema väljaõppe eest vastutas. Noorem pidi arvestama vanema juhendamisega. Nad ei töötanud alati üheskoos, kuid kohtusid sageli, et koos palvetada, nõu pidada ja teineteist usus kinnitada. {SV 49.2}

Sellised misjonärid ei saanud end esitleda inimestele evangelistidena, sest siis oleks nende töö kindlasti ebaõnnestunud. Iga evangeeliumikuulutaja õppis ära mingi ameti ja nii tegid nad misjonäritööd ilmaliku elukutse varjus. Harilikult valisid nad ärimehe või rändkaupmehe ameti. Nad tõid kaasa siidkangaid, ehteid ja muid kaupu, mida tol ajal oli

võimalik hankida ainult kaugetelt turgudelt. Kaupmeestena olid valdeslased teretulnud seal, kus neid misjonäridena oleks põlatud (Wylie 1. kd. ptk. 7). Nende süda kõneles pidevalt palves Jumalaga, et saada tarkust, kuidas esitada aaret, mis oli kallim kui kuld ja kalliskivid. Nad kandsid salaja kaasas ärakirju Piiblist või selle osadest, ja seal kus vähegi võimalik, juhtisid nad oma ostjate tähelepanu nendele käsikirjadele. Sa-geli äratati selliselt huvi Jumala Sõna lugemise vastu ja rõõmuga jäeti ärakirjad neile, kes neid soovisid. {SV 50.1}

Valdeslastest misjonäride töö algas nende oma mägede vahelistes orgudes ja tasandikel, kuid levis sealt edasi kaugetesse piirkondadesse. Sarnaselt Suurele Õpetajale käisid nad lihtsais ja pikast teest tolmunud riietes läbi suuri linnu ja kaugeid maid. Läbitud teele jäid maha vastrajatud kogudused ja märtrite veri tunnistas tõest. Issanda päev ilmutab selle rikkaliku hingedesaagi, mis koguti nende ustavate meeste tööga. Varjatult ja vaikselt tegi Jumala Sõna endale teed läba maailma ning inimeste kodudes ja südames võeti see rõõmuga vastu. {SV 50.2}

Valdeslaste jaoks polnud Pühakiri lihtsalt aruanne sellest, kuidas Jumal inimestega minevikus suhtles või käesoleva ajs kohustustest loetelu, vaid eriliselt, ka teadaanne tulevaste ohtude ja õndsuse kohta. Nad uskusid, et kõigi asjade lõpp on ligidal. Kuna nad uurisid Piiblit palve ja pisaratega, siis puudutasid hinnalised tõed neid sügavalt ja nad tundsid ko-hustust Piibli päästvad põhimõtted ka teistele teatavaks teha. Need andunud kristlased nägid pühadel lehekülgedel ilmutatud lunastusplaani ja leidsid lohutuse, lootuse ja rahu usus Jeesusesse. Nad tundsid igatsust valgustada ka nende teed, kes kõndisid paavstlike eksituste pimeduses. {SV 50.3}

Valdeslased nägid, et suured hulgad püüdsid asjatult leida andestust enesepiinamise kaudu. Õpetatud lootma oma headele tegudele kui päästevahendile, toetus inimene tegelikult iseendale ja kuna ta mõtted tegelesid oma patususega, tundis vaeseke end Jumala vihaalusena. Ta vaevas oma ihu ja hinge, kuid ei leidnud rahu. Nii aheldasid Rooma katoliku kiriku õpetused kohusetundlikke hingi. Tuhanded inimesed jätsid maha oma sõbrad ja sugulased ning veetsid elu kloostrikongides. Korduvate paastumiste, julmade enesepiitsutamiste ja öiste valvamiste kaudu, mil lömitati piinarikaste tundide kaupa sünge eluaseme külmal ja niiskel kivipõrandal, lõputute palverännakute, alandavate patukahetsuste ja kohutavate piinamiste kaudu taotlesid tuhanded hingerahu. Rõhutud patutundest ja alalisest hirmust Jumala kättemaksu pärast, kannatasid paljud seni, kuni nõrkesid ja ilma vähimagi lootuskiireta hauda varisesid. {SV 50.4}

Valdeslased igatsesid murda neile nälgivatele hingedele eluleiba, avada Jumala tõotustes peituva rahukuulutuse ja juhtida nende tähelepanu Kristusele kui päästmise ainsale lootusele, Õpetust, et head teod võivad lunastada Jumala käsust üleastumise, pidasid nad rängaks valeõpetuseks. Inimlikele teenetele toetumine takistab nägemast Jumala ääretut armastust. Kristus suri ohvrina inimeste eest, just selle pärast, et langenud inimkond ei suuda Jumala ees teha midagi enda heaks. Ristilöödud ja ülestõusnud Päästja teened on

kristliku usu alus. Inimhinge sõltuvus Kristusest on sama reaalne ja ühendus Temaga peab olema niisama tihe kui liikmete ühtekuuluvus kehaga ja okste ühendus viinapuuga. {SV 51.1}

Paavstid ja preestrid õpetasid, et Jumala ja Kristuse iseloom on vali, sünge ja eemaletõukav, Öeldi, et Päästja kaastundetuse pärast pidid patused inimesed kasutama preestrite ja pühakute vahetalitust. Need, kelle meeli oli valgustanud Jumala Sõna, igatsesid pöörata eksijate tähelepanu Jeesusele kui kaastundlikule ja armastavale Lunastajale, kes käed avali kutsub kõiki nende patukoorma, mure ja raskustega enda juurde. Nad tahtsid kõrvaldada tõkked, mida Saatan oli püstitanud selleks, et inimesed ei näeks tõotusi ega julgeks kahetseva meelsusega tulla otse Jumala juurde andestust ja rahu saama. {SV 51.2}

Innukalt avas valdeslasest misjonär otsivale hingele evangeeliumi kalleid tõdesid. Aupaklikult käsitles ta hoolikalt kirjutatud Pühakirja osi. Tema suurim rõõm oli anda lootust tundlikule, patust rõhutud hingele, kes oli senini pidanud Jumalat kättemaksuhimuliseks, kohut ihkavaks olevuseks. Värisevail huulil, pisarsilmil ja sageli põlvedel avas ta oma vendadele kalleid tõotusi, mis kõnelesid patuse ainsast lootusest. Sel viisil läbistas tõe valgus nii mõnegi tumenenud mõistuse ja hajutas sünged pilved, et Õiguse Päikese tervendavad kiired südames paistma said hakata. Sageli loeti mõnda kirjaosa mitu korda üle, sest kuulaja palus seda korrata, et veenduda, kas ta õigesti kuulis. Eriti innukalt sooviti järgmiste sõnade kordamist: „Jeesuse Kristuse, Tema Poja veri puhastab meid kõigest patust“ (1. Joh, 1,7). „Nõnda nagu Mooses kõrbes mao ülendas, nõnda ülendatakse Inimese Poeg, et igaühel, kes usub temasse, oleks igavene elu!“ (Joh. 3,14.15). {SV 51.3}

Paljud hakkasid nägema Rooma kiriku nõuete ekslikkusi. Nad mõistsid, et inimeste ja pühakute vahetalitus patuse eest on asjatu. Kui inimeste meeli valgustas tõeline valgus, hüüdsid nad rõõmuga: „Kristus on minu preeter! Tema veri on minu ohver, Tema altar on minu pihitool!“ Nad toetusid täielikult Kristuse teenetele, korrates sõnu: „Ilma usuta ei või ükski olla Jumalale meelepärane!“ (Heebr. 11,6). „Ei ole antud taeva all inimestele ühtki muud nime, kelles meid päästetakse!“ (Ap. t. 4,12). {SV 52.1}

Kinnitus Päästja armastusest näis mõnele vaesele, vintsutatud hingele olevat üle mõistmise. Nii suur oli kergendus, mille see tõi. Üle muserdatud hinge voolas selline valgusvoog. et tundus nagu oleks taevas avanenud. Usaldavalt panid nad käed Kristuse kätte ja jalad igavesele Kaljule. Kartus surma ees põgenes. Nüüd ei kartnud nad sattuda vanglasse või tuleriidale, kui niiviisi tuli austada oma Lunastaja nime. {SV 52.2}

Vahel loeti ja seletati Jumala Sõna ühele ainsale hingele, vahel väikesele salgale, kes igatses valguse ja tõe järele. Sageli veedeti Kirja uurides terve öö. Kuulajate imestus ja imetlus oli nii suur. et kuulutaja pidi lugemise iga natukese aja tagant katkestama, et kuulajad suudaksid päästesõnumiga sammu pidada. Sageli küsiti: „Kas Jumal võtab tõesti minu ohvri vastu? Kas Ta suhtub minusse armulikult? Kas Ta andestab minule?“ Vastuseks

loeti: „Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud ja mina annan teile hingamise!“ (Matt. 11.28). {SV 52.3}

Usk haaras kinni tõotusest ja hing hõiskas: „Enam pole vaja teha pikki palverännakuid, ei mingeid vaevarikkaid teekondi pühakute haudade juurde. Ma võin tulla Jeesuse juurde just sellisena nagu olen — patune ja pühitsemata — ja Ta ei tõuka eemale pattu kahetsevat palujat!“ „Sinu patud on sulle andeks antud“ — minu, isegi minu patud võidakse andestada!“ {SV 52.4}

Pühalik rõõm täitis südameid ning Jeesuse nime ülistati kiitude ja tänuga. Need õnnelikud hinged pöördusid tagasi oma koju, et levitada valgust ja rääkida teistele nii nagu nad oskasid sellest tõelisest ja elavast Teest. Pühakirjas olev imeline ja pühalik vägi rääkis otseselt nende südamele, kes igatsesid tõe järele. See oli Jumala hääl. mis pani kuulajad uskuma. {SV 52.5}

Tõekuulutaja lahkus, kuid tema alandlikkus, siirus, tõsidus ja tuline innukus jäid paljudele kõneaineks, Tihtipeale polnud kuulajad küsinudki, kust ta tuli või kuhu ta läks. Nad olid esmalt niivõrd imestunud ning hiljem nii tänulikud ja rõõmsad, et neil ei tulnud mõttessegi seda pärida. Kui nad palusid kuulajal jääda kauemaks nende külaliseks, ütles ta enamasti, et peab minema otsima kadunud lambaid. „Võibolla oli ta ingel taevast?“ arutlesid paljud. Tihtipeale ei nähtud tõekuulutajat enam kunagi. Ta rändas teistesse maadesse või vaevles mõnes tundmatus vangikongis; võib-olla aga pleekisid ta luud seal, kus ta tõde tunnistades hukkus. Ometi jäid hävimatuks sõnad, mis temast maha olid jäänud ja need tegid oma tööd inimeste südames. Nende õnnistatud vilja võib lõplikult näha alles kohtupäeval. {SV 53.1}

Valdeslastest misjonärid tungisid Saatana kuningriiki ja pimeduse võimud tõmbusid pingule. Kurjuse vürst jälgis iga jõupingutust, mis tehti tõe levitamiseks. Vastukaaluks äratas ta oma pooldajates hirmu ja vaenu. Paavstlikud juhid nägid tagasihoidlike rändjutlustajate tegevuses tõsist ohtu oma tööle, Kui tõe valgusel takistamatult paista lasta, mõistsid nad, siis hajuvad rahvast ümbritsevad tumedad pettusepilved. Tõe valgus suunab inimeste tähelepanu ainuüksi Jumalale ja Rooma kirik kaotab oma võimu. {SV 53.2}

Selle rahva olemasolu, kes pidas kinni algristikoguduse usust, tunnistas juba ise Rooma kiriku langusest ning äratas kõige kibedamat viha ja tagakiusamist. Vankumatu austus Pühakirja vastu oli solvang, mida Rooma kirik ei suutnud taluda. Paavstlus otsustas tõelised kristlased maa pealt hävitada. Nii algasid kohutavaimad ristiretked Jumala rahva vastu nende mägisel kodumaal. Inkvisiitorid jälitasid valdeslasi kõikjal ja tihtipeale langes süütu Aabel mõrtsukast Kaini käe läbi. {SV 53.3}

Korduvalt rüüstati valdeslaste viljakaid maid, nende elamud ja palvelad tehti maatasa. Paigad, kus olid asunud süütu ja tööka rahva õitvad põllud ja kodud, muudeti kõnnumaaks. Nagu näljane kiskja muutub verd haistes veelgi raevukamaks, nii kasvas paavsti

võimukandjate viha oma ohvrite kannatusi nähes. Puhta usu tunnistajaid jälitati mägedes jä varitseti orgudes; {SV 53.4}

Selle põlatud rahva moraali kohta ei saanud esitada ainsatki süüdistust. Isegi vaenlased pidid tunnustama nende rahunõudlikkust, tasadust ja vagadust. Ainus süü oli see, et nad ei teeninud Jumalat paavsti tahte kohaselt. Sellise „kuriteo“ pärast tuli neil taluda kõige kohutavamaid solvanguid ja piinamisi, mida inimesed ja deemonid välja mõelda suutsid. {SV 54.1}

Kuna Rooma kirik oli juba kord otsustanud selle põlatud usulahu täiesti välja juurida, siis mõistis paavst nad oma käskkirjaga hukka kui ketserid ja määras hävitamisele (vt. lisa). Neid ei süüdistatud jõudeelamises, ebaaususes ega korratuses, vaid teatati, et neil on vagaduse ja pühaduse nägu, mis „õige karja lambaid“ eksitab. Seepärast käskis paavst „selle kuritahtliku ja vastiku usulahu lömastada“, nagu mürkmao, kui nad „oma väiteid tagasi ei võta“ (Wylie 16. k. 1. ptk). Kas võis see kõrk valitseja mõelda, et tal tuleb neid sõnu veel kunagi meenutada? Kas ta teadis siis, et need taevastesse raamatutesse üles kirjutatud sõnad tunnistavad kord Jumala kohtus tema vastu! „Mida te iganes olete teinud ühele nende mu vähemate vendade seast“, ütles Jeesus, „seda te olete minule teinud!“ (Matt. 25,40). {SV 54.2}

Kõnealune bulla kutsus kõiki kiriku liikmeid ühinema ristisõjas ketserluse vastu. Et õhutada inimesi sellele hirmsale ettevõtmisele, lubas paavst oma käskkirjaga vabastada kõik ristisõjas osalejad kõikidest kiriklikest karistustest, nii ametlikest kui isiklikest ja igasugustest vannetest, mida nad olid andnud. Ta tunnistas seaduslikuks nende õiguse igasugusele ebaseaduslikult omandatud varandusele ja tõotas neile ketseri tapmise eest kõikide pattude andestuse“. See bulla „tühistas kõik lepingud, mis tõid kasu valdeslastele, käskis nende teenijail neid maha jätta, keelas ketsereile igasuguse abi andmise ja volitas ükskõik keda nende vara omastama“ (Wylie 10. k. 1. ptk.). {SV 54.3}

Paavsti määrus ilmutas selgesti teda tegelikult juhtivat vaimu. See oli lendava mao möirgamine, mitte Kristuse hääl. {SV 54.4}

Paavstlikud võimukandjad ei soovinud juhinduda Jumala käsu nõudmistest. Nad koostasid eeskirju, mis neile sobisid ja miile järgi nad kõiki elama sundisid. Leidsid aset kõige kohutavamad draamad. Kõlvatud, pühadustteotavad preestrid ja paavstid järgisid stsenaariumi, mille Saatan neile ette kirjutas. Nende südames ei olnud kohta halastusele. Sama vaim, mis lõi risti Kristuse ja tappis apostlid; meelsus, mis verejanulise Nero tolleaegsete ustavate vastu üles ässitas, üritas nüüd lõplikult vabastada maa neist, keda Jumal armastas. {SV 54.5}

Paljude sajandite jooksul talus Jumala rahvas tagakiusamisi kannatlikkuse ja vastupidavusega, mis nende Lunastajat austas. Vaatamata ristisõdadele ja ebainimlikule veresaunale, jätkati misjonäride väljasaatmist. Neid jälitati ja tapeti, kuid nende veri kastis

külvatud seemet ja see kandis vilja. Nii olid valdeslased Jumala tunnistajaiks juba sajandeid enne Lutheri sündi. Paljudesse maadesse hajutatutena külvasid nad reformatsiooni seemet, mis tärkas Wyclifi ajal, kasvas ja juurdus sügavalt Lutheri päevil ning levib edasi nende vahendusel, kes on samuti tahtlikud kõike kannatama „Jumala sõna ja Jeesuse Kristuse tunnistuse pärast“ (Ilm. 1,9). kuni maailma ajastu lõpuni. {SV 55.1}

PEATÜKK 5—JOHN WYCLIF

Kuigi enne Reformatsiooni oli väga vähe Piibli ärakirju, ei lasknud Jumal oma Sõnal täielikult hävida ega selle tõdedel igavesti peidetuks jääda. Jumala jaoks ei olnud Tõesõna või oma sulaste ahelaist vabastamine probleemiks. Tema Vaimu mõjutusel hakkasid inimesed nüüd mitmetes Euroopa maades otsima tõde nagu peidetud varandust. Jumala eriline juhtimine suunas tõeotsijad edasi Pühakirja juurde. Selle pühi lehekülgi uuriti suure huviga, hing nälgimas valguse järele. Kuigi tollal ei mõistetud selgesti veel kogu Jumala plaani, tajusid uurijad ometi paljusid kaua varjusolnud tõdesid. Taeva saadikutena asusid need mehed purustama eksituse ja ebausu ahelaid ning pakkuma kaua orjuses olnud inimestele vabadust. {SV 55.2}

Kui valdeslaste käes olevad Piibli käsikirjad välja arvata, oli Jumala Sõna pikka aega kättesaadav ainult õpetlastele arusaadavas keeles. Oli saabunud aeg Piibli tõlkimiseks ja emakeelsena inimeste kätte andmiseks. Maailma kesköö oli möödas. Pimeduse tunnid jõudsid lõpule ja paljudes maades võis aimata saabuvat koitu. {SV 55.3}

Neljateistkümnendal sajandil tõusis Inglismaal „Reformatsiooni koidutäht“. John Wyclif oli usupuhastuse eelkäija mitte ainult Inglismaal, vaid kogu kristlikus maailmas. Tema võimas protest Rooma kiriku vastu ei pidanud enam iial vaikima. Nii algas üksikisikuid, kogudusi ja rahvaid vabastav võitlus. {SV 56.1}

Wyclif sai hea hariduse. Tema jaoks oli Issanda kartus tarkuse algus. Ülikoolis oli ta tuntud kui sügavalt jumalakartlik ja märkimisväärsete talentide ning põhjalike teadmistega noormees. Teadmisjanuline nagu ta oli, püüdis ta pilku heita igasse ainevaldkonda. Ta õppis skolastilist filosoofiat, kirikuseadusi ja tsiviilõigust, eriti oma kodumaa oma. Need teadmised leidsid rakendust tema hilisemates töödes. Tolleaegse spekulatiivse filosoofia põhjalik tundmine võimaldas Wyclifil paljastada usulisi eksitusi. Riigi tsiviilja kiriklike seaduste tundmine võimaldas tal astuda võitlusse kodanliku ja usulise vabaduse eest. Koolitarkuse omandamise kõrval oli ta õppinud hindama ka Jumala Sõna väärtusi. Wyclif tundis õpetlaste taktikat. Tema andekus, autoriteetsus ja laialdaste teadmiste põhjalikkus äratasid sõprade ja isegi vaenlaste lugupidamise. Wyclifi poolehoidjad nägid rahuldustundega, et nende eestvõitleja oli vaimuinimeste hulgas väljapaistev isiksus. Vaenlased ei saanud aga rõhuda Wyclifi teadmatusele või märkustele, et usupuhastust alavääristada. {SV 56.2}

Juba ülikooliajal alustas Wyclif Pühakirja uurimist. Noil aegadel, mil Piibel oli kättesaadav ainult vanades keeltes, võisid vähesed leida tee tõe allika juurde. Harimatutele rah-vamassidele jäi see suletuks. Niisiis avas haridus Wyclifile tee usupuhastustööle. Õpetatud mehed uurisid Pühakirja ja leidsid, et selles esitati suurt tõde Jumala vabast armust. Nende õpetuste kaudu levis teadmine Jumalast kui armastavast isast. {SV 56.3}

Kui Wyclifi tähelepanu köitis Pühakiri, hakkas ta seda uurima temale omase põhjalikkusega. Siiani oli ta tundnud puudust millestki olulisest, mida polnud rahuldanud ei õpingud ega kiriklikud õpetused. Jumala Sõnas leidis Wyclif otsitu. Neil lehekülgedel avanes talle lunastusplaan ja Kristus kui inimese ainus Eestkostja. Ta andis end Kristuse teenistusse ja otsustas kuulutada tõdesid, mida oli leidnud. {SV 56.4}

Nagu hilisemad reformaatorid, ei mõistnud ka Wyclif oma tegevuse alguses, milline saab olema lõpptulemus. Tal polnud hoopiski plaanis hakata Rooma vastu võitlema, kuid andumine tõele viis teda paratamatult kokkupõrkesse valeõpetustega.

Mida selgemini ta nägi paavstluse eksitusi, seda innukamalt õpetas ta Piibli õpetusi. See ustav mees mõistis, et Rooma kirik oli inimlike traditsioonide nimel hüljanud umala Sõna Kartmatult süüdistas ta vaimulikkonda Pühakirjast loobumi ses ja nõudis, et Piibel rahva kätte antaks ja selle autoriteet kirikus taastataks. Wyclif oli võimekas ja innukas õpetaja ning kõneosav jutlustaja. Tema igapäevane elu tunnistas tõdedest, mida ta õpetas. Wyclifi teadmised Pühakirja kohta, taibukus, elu puhtus, kõikumatu julgus ja õiglus võitsid üldsuse lugupidamise ja usalduse. Rooma kirikus valitsevat ülekohut nähes ei olnud paljud rahul senise usuga ja tervitasid varjamatu rõõmuga Wyclifi poolt esile toodud tõdesid. Paavstlikud juhid täitusid aga raevuga reformaatori vastu, kes omas neist suuremat mõju. {SV 56.5}

Wyclif oli eksituste paljastajana väga teravapilguline. Ta ründas julgesti Rooma poolt kehtestatud pettusi, Õukonna vaimulikuna võttis ta kindla seisukoha maksude maksmise vastu, mida paavst Inglise kuningalt nõudis. Ta näitas, et võim, mille paavst endale ilmalike valitsejate üle oli võtnud, oli vastuolus mõistuse ja Jumala Sõnaga. Paavsti nõudmised olid juba äratanud rahva juhtide meelepaha ja seda kergemini avaldasid Wyclifi õpetused neile mõju. Kuningas ja aadlikud leidsid üksmeelselt, et paavstil polnud õigust taotleda ilmalikku võimu ja keeldusid talle makse maksmast. Nii anti paavstluse ülemvõimule Inglismaal mõjuv löök. {SV 57.1}

Teine pahe, mille vastu reformaator pikka ja otsustavat võitlust pidas, oli kerjusmunkade ordu. Inglismaa kubises kerjusmunkadest, kes takistasid rahva arengut ja heaolu. Nende laastav mõju ulatus tööstusesse, kasvatusse ja kõlblusesse. Munkade jõudeelu ja kerjamine olid rahvale ühtlasi raskeks materiaalseks koormaks, kuid veel halvem oli see, et nende eeskuju tekitas põlgust töö vastu. Noorsugu oli moraalselt laostunud ja rikutud. Kerjusmunkade mõjul astusid paljud kloostritesse ja pühendusid mungaelule isegi vastu vanemate teadmist ja tahtmist. Üks Rooma kirikuisadest kuulutas mungaseisuse kõrgemaks laste kohustustest vanemate vastu, üteldes: „Kuigi su isa heidaks nuttes ja leinates sinu ukse ette ning ema näiteks sulle keha, mis sind on sünnitanud, ja rindu, mis sind on imetanud, tuleb sinul tallata need jalge alla ja minna edasi Kristuse juurde.“ Sellise „koletu ebainimlikkusega“ — nagu Luther seda hiljem nimetas — „mis meenutab rohkem hunti või hirmuvalitsejat kui kristla-sest inimest, pöörati laste südamed vanemate vastu“ (Barnes Seers „The Life of Luther“ ik. 69, 70). Paavstlikud juhid muutsid omaaja variseride

sarnaselt Jumala käsu oma traditsioonidega kehtetuks. Nad võtsid vanematelt poegade ja tütarde toetuse. Suur osa üliõpilasigi vaimustus munkade petli-kest ahvatlustest ning astus ordusse. Paljud kahetsesid hiljem seda sammu ning mõistsid, et nad olid laastanud enda elu ja kurvastanud vanemaid, kuid kord juba sellesse võrku langenuina oli neil võimatu vabaneda. Paljud vanemad, kes kartsid munkade mõju, ei saatnudki oma lapsi õppima. Suurtes õppekeskustes vähenes üliõpilaste arv märkimisväärselt. Koolid kiratsesid, harimatus kasvas. {SV 57.2}

Paavst andis munkadele õiguse võtta vastu pihtimusi ja andestada patte. Selline õigus vallandas ahelreaktsiooni; mungad, kes olid väga kasumaiad, olid raha nimel valmis andestama igasuguseid jõledusi. Kergelt saadav andestus aga soodustas ülekohtu kiiret kasvu. Vahendid, millega oleks saanud leevendada haigete ja vaeste kannatusi, rändasid munkade taskutesse, kes inimestelt ähvarduste abil armuande välja pressisid. Neid, kes keeldusid ordule annetamast, süüdistati jumalakartuses. Mungad kuulutasid end küll vaesteks, kuid tegelikult suurenes nende varandus pidevalt. Nende suurejooneliste ehitiste ja rikkaliku toidulaua kõrval paistis rahva kasvav viletsus seda enam välja. Olles ise hõivatud varanduse kogumisest ja lõbutsemisest, saatsid mungad rahvast vaimulikult juhendama harimatuid mehi, kes suutsid jutustada ainult kahtlase väärtusega lugusid, legende ja naljajutte ning lõbustasid sel viisil rahvast ja mähkisid neid veelgi enam munkade võrku. Nii siis säilitasid mungad mõju ebausklike rahvahulkade üle ja veensid rahvast selles, et paavsti ülemvõimu tunnustamine, pühakute austamine ja ordu heaks annetamine kindlustab neile koha taevas. {SV 58.1}

Õpetatud ja jumalakartlikud mehed nägid vaeva, et mungaordudes uuendusi läbi viia, kuid selgepilguline Wyclif tabas otse kurja juurt, kui ta väitis, et see süsteem iseenesest oli väär ja tuli kaotada. Tekkisid vaidlused ja kokkupõrked. Kui mungad käisid mööda maad ja müüsid paavsti poolt antud pattude andestuse kirju, lõid paljud kahtlema, kas raha eest ikka saab patud andeks ning kas ei peaks Rooma paavsti asemel siiski Jumalalt andestust otsima (vt. lisa). Paljusid muutis rahutuks munkade saagiahnus, mis näis täitmatuna. „Rooma mungad ja preestrid“, ütlesid inimesed, „söövad meid nagu vähktõbi, Jumal peab meid päästma või muidu rahvas hukkub“ (D’Aubigne k. 17, ptk. 7). {SV 58.2}

Kerjusmungad kaitsesid ennast küll väitega, et Jeesus ja Tema jüngrid elasid ka rahva armuandidest, kuid see seletus töötas pigem nende enda kahjuks, sest mitmeid ajendas see Piibli poole pöörduma, et kõiges ise veenduda. Sellist asja soovis Rooma küll kõige vähem. Inimeste mõtted suunata Tõe Allika juurde, mida kavakindlalt varjati — oo ei! {SV 59.1}

Wyclis kirjutas kerjusmunkade vastaseid kirjutisi ja levitas neid. Ta tegi seda pigem soovist juhtida inimesed Piibli õpetuste juurde kui et astuda munkadega vaidlusse. Ta väitis, et paavstile ega ühelegi preestrile ei olnud antud võimu patte andestada või kedagi needuse alla panna ning et ükski needus ei tähendanud midagi siis, kui Jumal asjaosalist hukka ei mõistnud. Paremini ei oleks Wyclif saanudki ümber lükata seda vaimuliku ja inimliku

valitsuse hiigelehitust, mille oli püstitanud paavst ja millega ta hoidis kammitsais miljonite hinge ja ihu. {SV 59.2}

Mõne aja pärast kutsuti Wyclif kaitsma Inglise kuningakoja õigusi Rooma sissetungide vastu ja kuninga suursaadikuna veetis ta kaks aastat Madalmaades, kus pidas läbirääkimisi paavsti esindajatega. Seal puutus ta kokku vaimulikega Prantsusmaalt, Itaaliast ja Hispaaniast ning tal oli võimalus tutvuda nende seisukohtadega ja kuulda asju, mis Inglismaal oleks talle teadmata jäänud. Wyclif nägi neil aastatel palju seda, mis andis ainet tema hilisemateks töödeks. Paavsti õukonna esindajate kaudu õppis ta tundma preestrivalitsuse tõelist iseloomu ja eesmärke. Wyclif pöördus tagasi Inglismaale, et korrata oma varasemat õpetust avalikumalt ja veendunumalt. Ta näitas, et Rooma kummardas tegelikult ahnust, uhkust ja pettust. {SV 59.3}

Ühes oma traktaadis kirjutas Wyclif paavsti ja tema maksukogujate kohta: „Nad võtavad meie maalt vaeste inimeste elatusvahendid ja igal aastal mitu tuhat marka kuninga rahast sakramentide ja vaimulike vajaduste tarvis ning kulutavad selle kirikuametitega hangeldamise ja neetud eksiõpetuste peale. Sel moel sunnivad nad kogu kristlaskonda valet soosima ja säilitama. Kui meie riigil oleks hiigelsuur mägi kulda ja keegi peale uhke preestrist maksukoguja sellest midagi ei võtaks, siis oleks see mägi ikkagi varsti laiali kantud, sest paavst pumpab meie maa rahast tühjaks ja annab vastu ainult Jumala needuse vaimulikuseisusega äritsemise pärast“ (John Lewis „History of the Life and Sufferings of J. Wyclif“, lk. 37). {SV 59.4}

Varsti pärast Inglismaale tagasipöördumist määras kuningas Wyclifi Lutterworthi koguduse pastoriks, See tegu tõendas, et vähemalt valitseja ei pahandanud tema otsekohese kõne pärast, Wyclifi mõju oli tunda nii õukonnas kui rahva uskumuste kujunemises. {SV 59.5}

Peagi tabas Wyclifi paavsti „piksenool“. Inglismaale saadeti kolm paavsti bullat: ülikoolile, kuningale ja prelaatidele, käsuga viivitamatult ja otsustavalt keteserluse õpetaja vaikima panna (August Neander „General History of the Christian Religion and Church“ per. 6, sekts. 2, osa 1, § 8, vt. ka lisa). Enne käskkirjade saabumist olid piiskopid juba kutsunud Wyclifi ülekuulamisele. Kaks riigi kõige võimukamat vürsti läks temaga kohtusse kaasa. Rahvas tungles ümber hoone ja pressis sisse ning hirmutas kohtunikke niivõrd, et kohtuprotsess ajutiselt katkestati ja Wyclifil lubati minna rahus oma teed. Vähe aja pärast suri Edward III, keda prelaadid olid püüdnud reformaatori vastu üles kihutada. Kuningriigi valitsejaks sai Wyclifi soosija. {SV 60.1}

Paavsti bullad kutsusid kogu Inglismaal üles ketseri vangistamisele. See kõik viitas otseselt tuleriidale. Näis, et Wyclif langeb peagi Rooma kättemaksu ohvriks. Kuid Tema, kes vanasti oma sulasele ütles: „Ära karda ... mina olen sulle kilbiks“ (1. Moos. 15,1), sirutas välja käe, et kaitsta oma sulast. Surm tabas mitte reformaatorit, vaid paavsti, kes

tema hukkamist ihkas. Gregorius XI suri ja vaimulikud, kes olid kogunenud Wyclifi üle kohut mõistma, läksid laiali. {SV 60.2}

Jumala eelhoolitsus juhtis sündmuste kulgu nii, et usupuhastus sai arenguvõimaluse. Gregoriuse surmale järgnes võitlus paavsti trooni pärast. Kaks omavahel võistlevat paavsti, kes mõlemad tunnistasid end eksimatuks, nõudsid kumbki rahva poolehoidu endale (vt. lisa). Mõlemad ähvardasid oma vastaseid kirikuvannetega ja tõotasid poolehoidjatele tasu taevas. Selline olukord nõrgestas tublisti paavsti võimu. Võistlevad pooled olid ametis teineteise ründamisega ning Wyclif võis mõni aeg hinge tõmmata. Sel ajal kui paavstid pommitasid üksteist needuste ja vastastikuste süüdistustega ja saatsid inimesi surma oma vastuoluliste nõudmiste toetamise nimel ning ujutasid kiriku üle kuritegude ja skandaalidega, tegutses Lutterworthi kihelkonna vaikusesse tagasi tõmbunud usupuhastaja usinalt, et juhtida inimesi võistlevate paavstide juurest Jeesuse, Rahuvürsti juurde. Kirikulõhe koos sellega kaasneva võitluse ja kõlbelise laostumisega võimaldas inimestel näha paavstluse tõelist olemust ja valmistas teed usupuhastusele. Ühes oma traktaadis („On the Schism of the Popes“) palus Wyclif rahval mõelda, kas ei olnud võistlevatel preestritel isegi õigus, kui nad nimetasid teineteist Kristuse vastaseks. „Jumal“, ütles ta, „ei tahtnud kauem kannatada, et Saatan valitseks ainult ühe sellise preestri kaudu, vaid ... Ta jagas võimu kahe vahel, et inimesed võiksid kergemini neid mõlemaid Kristuse nimel võita.“ (R. Vaughan „Life and Opinions of John de Wycliffe k. 2, lk. 6). {SV 60.3}

Wyclif jutlustas evangeeliumi vaestele. Rahuldamata valguse levimisega ainult oma Lutterworthi kihelkonna tagasihoidlikes kodudes, soovis Wyclif kanda seda Inglismaa igasse ossa. Selleks koondas ta kokku grupi jutlustajaid — lihtsaid, pühendunud mehi. kes tõde armastasid ja kelle kõige suurem soov oli seda teistega jagada. Need mehed jagunesid laiali üle maa, õpetasid turuplatsidel, suurte linnade tänavail ja külavaheteil; nad otsisid üles vanu, haigeid ja vaeseid ning kuulutasid neile rõõmusõnumit Jumala armust. {SV 61.1}

Oxfordi teoloogiaprofessorina jutlustas Wyclif Jumala Sõna ülikooli aulas. Sellise ustava tõe kuulutamise eest hakkasid õpilased kutsuma teda „evangeeliumi doktoriks“. Oma suurimaks kohustuseks pidas ta siiski Pühakirja tõlkimist inglise keelde. Teoses „On the Truth and Meaning of Scripture“ väljendas ta soovi anda igale inimesele Inglismaal võimalus lugeda Jumala imelistest asjadest oma emakeeles. {SV 61.2}

Wyclifi töö katkes ootamatult. Kuigi ta polnud veel kuuekümnenegi, olid pingutav töö, õppimine ja vaenlaste rünnakud laastanud ta tervise. Reformaatorit tabas kardetav haigus. See teade valmistas munkadele suurt rõõmu. Nad mõtlesid. et Wyclif palub nüüd kirikult andestust ning ruttasid patutunnistust kuulama. Nelja vaimuliku ordu esindajad koos nelja riigiametnikuga kogunesid nende arvates sureva mehe ümber. „Sul on surm huulil“, ütlesid nad, „tunnista oma eksimused ja võta meie juuresolekul tagasi kõik, millega oled kirikut solvanud.“ Reformaator kuulas vaikides ja palus siis abilisel teda pisut kergitada. Üksisilmi külalistele otsa vaadates, sõnas Wyclif häälega, mille kindlus ja tugevus vastaseid sageli

värisema oli pannud: „Ma ei sure, vaid elan ja kuulutan edasi munkade kuritegusid“ (D’Aubigne, k. 17, ptk. 7). Hämmastunult ja alandatult lahkusid mungad kiirus-tades toast. {SV 61.3}

Wyclifi sõnad täitusid. Ta elas, et anda oma kaasmaalaste kätte kõikidest relvadest kõige võimsam — Piibel, taevast määratud vahend rahva vabastamiseks ja evangeliseerimiseks. Selle töö sooritamiseks tuli ületada palju takistusi. Wyclifi nõrgestas haigus; ta teadis, et töötamiseks oli jäänud vähe aastaid. Ta nägi vastupanu, kuid hoolimata sellest läks ta Jumala Sõna tõotustest julgustatuna kartmatult edasi. Jumal oli oma erilise hoolitsuse kaudu hoidnud tema vaimujõudu ja andnud rikkalikke kogemusi selle suure töö tarvis. Ajal, mil kogu kristlik maailm oli täidetud rahutusega, võis reformaator Lutterworth’i kiriklas pühenduda ümberringi märatsevale tormile vaatamata oma pühale tööle. {SV 61.4}

Lõpuks sai töö tehtud. Piibli esimene ingliskeelne tõlge oli valmis. Jumala Sõna avanes Inglismaa ees. Nüüd ei kartnud reformaator enam vanglat ega tuleriita. Ta oli andnud inglise rahva kätte valguse, mis pidi jääma kustutamatuks. Andnud oma maa rahvale Piibli, oli Wyclif teinud teadmatuse ja pahede ahela purustamises ning maa vabastamise ja õilis-tamise heaks rohkem kui suutis teha ka kõige hiilgavam võit lahinguväljal. {SV 62.1}

Kuna trükikunsti veel ei tuntud, oli Piibli käsikirjade paljundamine aeglane ja vaevanõudev töö. Nõudmine Piibli järele oli nii suur, et paljud pühendusid vabatahtlikult selle ümberkirjutamisele, ja ikkagi ei suudetud soovijaid päriselt rahuldada. Jõukamad soovisid tervet Piiblit. Teised ostsid ainult mõne osa. Tihti muretseti Piibli ärakiri mitme pere peale. Nii leidis Wyclifi Piibel peagi tee inimeste kodudesse. {SV 62.2}

Pühakirja üleskutsed äratasid inimesi paavstlike dogmade uimusest. Wyclif õpetas protestantismile omaseid õpetusi — pääsemist usu läbi Kristusesse ja Pühakirja eksimatust. Jutlustajad, kes välja saadeti, levitasid Piiblit ja reformaatori kirjutisi sellise innuga, et peaaegu pool inglise rahvast võttis vastu uuendatud usu. {SV 62.3}

Piibli ilmumine äratas kirikuvõimudes hirmu. See tunnistaja oli Wyclifist võimsam ja tegi nad relvituks. Tollal puudus Inglismaal seadus, mis oleks Piibli keelatud raamatuks kuulutanud, sest Piiblit ei olnud kunagi veel rahva keeles olnud. Hiljem anti sellised seadused välja ja nende täitmist nõuti karmilt. Vahepeal aga, vaatamata preestrite vastupanule, oli soodne võimalus Jumala Sõna levitamiseks. {SV 62.4}

Paavsti poolehoidjad otsustasid reformaatori hääle vaikima panna. Wyclif kutsuti järjest kolme kohtu ette, kuid tulemusteta. Asi algas sellega, et üks piiskoppide sinod kuulutas tema tööd ketserlikeks, ja võitnud enda poole noore ku ninga Richard II, laskis väljastada kuningliku dekreedi, mis määras vanglakaristuse kõigile, kes pooldasid keelatud õpetusi. {SV 62.5}

Wyclif kaebas kirikukogu otsuse edasi parlamenti. Kartmatult süüdistas ta paavstivalitsust rahvusliku nõukogu ees ja nõudis kiriku poolt heakskiidetud ebaõigluse tühistamist. Veenvalt kirjeldas ta paavstivõimu omavoli ja rikutust. {SV 63.1}

Tema vaenlased olid segaduses. Wyclifi mõned sõbrad ja poolehoidjad olid surve tõttu teinud järeleandmisi. Eeldati, et ka reformaator ise — eakas, üksik sõpradeta mees, alistub krooni ja mitra ühendatud ülemvõimule, kuid võta näpust. Parlament, mõjutatud Wyclifi mõjukaist sõnadest, tühistas tagakiusamise kohta väljastatud edikti ja reformaator oli jälle vabaduses. {SV 63.2}

Veel kolmandat korda viidi see ustav tunnistaja ülekuulamisele ja nüüd juba kuningriigi kõrgeima kirikukohtu ette. Paavsti pooldajad olid veendunud, et see organ juba ketserlust ei soosi ning lõpuks ometi võidab Rooma ja lõpetab reformaatori tegevuse. Nende plaanide õnnestumise korral oleks Wyclif pidanud oma õpetustest kas lahti ütlema või kohtukojast tuleriidale astuma. {SV 63.3}

Wyclif ei taganenud oma õpetusest ega tahtnud silmakirjatseda. Kartmatult kaitses ta tõde ja vastas tagakiusajate süüdistustele. Unustanud enese, oma seisuse ja käesoleva olukorra, suunas ta kuulajate mõtted jumalikule kohtule ja kaalus nende targutusi ja pettusi igavese tõe kaaludel. Kohturuumis oli tunda Püha Vaimu väge. Kuulajaid valdas ot-sekui lummus. Reformaatori sõnad tungisid nagu nooled Issanda nooletupest läbi nende südame. Süüdistuse, et ta on ketser, paiskas Wyclif veenva jõuga nende endi peale tagasi. Miks, küsis ta, julgevad nad levitada oma pettust? Kas nad kauplevad Jumala armuga kasusaamise pärast? {SV 63.4}

Lõpuks ütles ta: „Mõelge ise, kellega te võitlete? Kas ühe vana mehega, kes on haua äärel? Ei! Tõega! Tõega, mis on teist tugevam ja võidab teid“ (Wyclif k. 2, ptk. 13). Öelnud nii, lahkus Wyclif kohtusaalist ja ükski vaenlane ei püüdnud teda takistada. {SV 63.5}

Wyclifi töö oli peaaegu tehtud. Tõe lipp, mida ta nii kaua oli kandnud, pidi varsti tema käest langema. Kuid veel kord tuli tal evangeeliumi eest seista. Tõde pidi kõlama otse eksituste kantsis endas, Wyclif kutsuti Rooma, ülekuulamisele paavstliku tribunali ette. kus nii tihti oli valatud pühade verd. Reformaator mõistis ähvardava ohu suurust, kuid otsustas siiski minna. Just siis aga tabas teda ootamatu halvatus, mis tõmbas reisile kriipsu peale. Kuigi Roomas pidi tema hääl jääma kuulmata, oli võimalus rääkida kirja kaudu ja ta otsustas seda teha. Oma kiriklas kirjutas reformaator paavstile kirja, mis viisakalt aupakliku ja kristlikult mee-lestatuna oli terav etteheide paavstitrooni uhkusele ja toredusele. {SV 63.6}

„Ma olen tõesti rõõmus,“ kirjutas Wyclif, „et mul on võimalus teada anda ja seletada igaühele usku mida kalliks pean, ja seda eriti Rooma piiskopile, Omades siirast usku nagu ma eeldan, on ta kindlasti valmis kinnitama usku, mida mina pean terveks ja õigeks, või siis näitama ära, kus ma eksin. {SV 64.1}

Esiteks arvan ma, et Kristuse evangeeliumis on kokku võetud kogu Jumala käsk. Ma arvan, et Rooma piiskop — kuna ta on Kristuse asemik maa peal — on esimesena kohustatud alluma sellele käsule, sest suurus Kristuse jüngrite seas ei seisne maises väärikuses ega aus, vaid Kristuse elu ja käitumise ustavas järgimises. Loobunud igasugusest ilmalikust võimust ja aust, jäi Kristus oma maises elus kõige vaesemaks inimeseks. {SV 64.2}

Ühelgi usklikul ei tule jargida paavsti ega ühtki püha meest, välja arvatud neis asjus, milles nad ise Issandat Jeesust Kristust järgivad. Ka Peetrus ja Sebedeuse pojad eksisid, kui nad looteid ilmalikku au Kristuse jälgedes käimise asemel. Sellepärast ei või me nimetatud eksitustes nende järel käia . . . {SV 64.3}

Paavst peaks jätma kõik maised valdused ja valitsuse ilmalikele võimudele ning õhutama selleks ka kogu oma vaimulikkonda, sest nii õpetasid Kristus ja apostlid. {SV 64.4}

Kui ma olen nendes punktides eksinud, olen ma kõige alandlikumalt valmis laskma end karistada ja minema kasvõi surma, kui see vajalik peaks olema. Kui ma võiksin tegutseda oma soovi ja tehte kohaselt, ilmuksin kindlasti Rooma piiskopi ette. kuid Issand on näinud minu osaks haiguse, mis muudab selle võimatuks ja Ta on õpetanud mind olema sõnakuulelik ennemini Jumalale kui inimestele.“ {SV 64.5}

Lõpetuseks ütles Wyclif: „Palugem Jumalat, et ta árataks meie paavsti, Urban VI, et ta koos oma vaimulikkonnaga järgiks Jeesust Kristust elus ja käitumises; et nad rahvast mõjukalt õpetaksid ja rahvas omakorda neid ustavalt järgiks“ (John Foxe „Acts and Monuments“ k. 3 Ik. 45,50). {SV 64.6}

Selliselt esitss Wyclif paavstile ja tema kardinalidele Kristuse tasadust ja alandlikkust, näidates ühtlasi kogu kristlikule maailmale kontrasti vaimulikkonna ja Issanda vahel, kelle esindajaiks nad endid nimetasid. {SV 65.1}

Wyclif arvas, et selle avalduse peab ta kinni maksma oma eluga. Kuningas, paavst ja piiskopid võtsid ühise seisukoha tema vastu ja näis olevat kindel, et vähemalt mõne kuu pärast tuleb tal tuleriidale minna, kuid ta ei kartnud. „Miks te räägite märtrikrooni otsimisest kaugetelt maadelt,“ ütles ta. „Kuulutage vaid kõikidele piiskoppidele Kristuse evangeeliumi ja märtri saatus on teie. Miks?! Kas ma peaksin elama ja vaikima? Ei iialgi! Lööge, ma ootan seda!“ (D’Aubigne k. 17, ptk. 8). {SV 65.2}

Veelkord varjas Jumal oma teenrit. Mees, kes oli surma ähvardusel kogu elu kindlalt tõde kaitsnud, ei pidanud langema vaenlaste viha ohvriks. Wyclif polnud püüdnud kunagi ennast ise varjata, kuid Jumal varjas teda. Nüüd, mil vaenlased ema saagis kindlad olid, pani Jumal ta varjule sinna, kuhu nende käsi enam ei ulatanud. Lutterworth’i kirikus pühaõhtusöömaaega välja jagama hakates kukkus Wyclif halvatusest tabatuna maha ja suri peagi. {SV 65.3}

Jumal oli määranud Wyclifile töö, pannud tõesõna tema suhu ja teinud kaitse tema ümber, et see sõna võiks jõuda inimesteni. Tema elu hoiti ja tema tegevust pikendati seni. kuni reformatsiooni suurele tööle sai alus pandud. {SV 65.4}

Wyclif astus esile pimeda ajastu hämarusest Tal ei olnud eelkäijaid, kelle tööle tuginedes vormida oma reformide süsteemi. Ristija Johannese sarnaselt tõusis ta teostama erilist tööd. Wyclif oli uue ajastu kuulutaja. Tema poolt esitatud tõe süsteemis ilmnes selline kooskõla ja täiuslikkus, mida hilisemad reformaatorid ei ületanudMõned neist ei suutnud isegi sada aastat hiljem sinnamaani jõuda. Nii avar ja sügav cli alus, nii kindel ja hea toestik, et neil, kes pärast teda tulid, ei olnud vaja teha ümberehitusi {SV 65.5}

Wyclifi poolt algatatud suure liikumise algus oli piibellik. See liikumine pidi vabastama südametunnistuse ja mõistuse ning päästma valla rahvad, keda Rooma nii kaua oli ohja-dest juhtinud. Piiblist sai alguse õnnistusvool, mis neljateistkümnendast sajandist alates on vcolanud läbi aegade. Wyclif võttis kõhklematus usus vastu Pühakirja kui Püha Vaimu poolt sisendatud Jumala tahte ilmutuse ja usu ning elu täiusliku juhtnööri, Teda oli õpetatud uskuma Rooma kirikusse kui jumalikku ja eksimatusse autoriteeti ning aukartusega tunnustama tuhande aasta jooksul loodud õpetusi ja kombeid. Wyclif pöördus aga kõigest sellest hoolimata Jumala Sõna poole. See oli autoriteet, mille tunnustamiseks ta rahvast tungivalt üles kutsus. Paavsti kaudu kõneleva kiriku asemel kuulutas ta ainuõigeks autoriteediks Jumala hääle, mis kõlas Tema Sõnas. Ta õpetas veendunult, et Piibel on Jumala tahte täiuslik ilmutus ning et Püha Vaim on selle ainus tõlgendaja ja et iga inimene peab Piibli õpetusi ise hoolikalt uurima. Nii suunas ta inimeste mõtted paavstilt ja Rooma kirikult Jumala Sõnale. {SV 65.6}

Wyclif oli üks suurim reformaator. Mõistuse avaruse, mõtte selguse, tõele rajamise ja selle julge kaitsmise poolest võib teda kõrvutada vähestega nendest, kes tulid pärast teda. Elu puhtus, väsimatu usinus töös ja õppimises, äraostmatu ausus ja Kristusele omane armastus ning ustavus oma vaimulikutöös iseloomustasid esimest reformaatorit. Selline ta oli keset vaimset pimedust ja moraalset rikutust. {SV 66.1}

Wyclifi iseloom on tõendiks Pühakirja kasvatavast ja ümbermuutvast väest. Piibel muutis ta niisuguseks, nagu ta oli. Püüe mõista jumalikke tõdesid annab värskuse ja jõu kõikidele võimetele. See avardab mõistust, teritab arusaamist ja arendab otsustusvõimet. Piibli uurimine õilistab mõtteid, tundeid ja püüdlusi rohkem kui mingi muu õppimine. See annab eesmargikindluse, juiguse ja meelekindluse. See õilistab iselocmu ja pühitseb hinge. Tõeline ja harras Pühakirja uurim ne viib inimesi otsesesse ühendusse Jumala ääretu mõistusega ja annab maailmale tugeva, aktiivse mõtlemisvõimega pohimottekmolaid mehi. Neld omadusi ei suuda anda parimgi inimtarkusel baseeruv kasvatus. „Kui su sõnad avanevad“, ütleb Leulja, „annavad nad valgust, tehes arukaks kohtlasi“ (Laul 119,130). {SV 66.2}

Teatud aja jooksul jätkus Wyclifi poolt õpetatud tõdede levik. Tema järelkäijad, keda tunti wycliflaste ja lollardide nime all, käisid Inglismaa risti ja põiki läbi ning viisid

evangeeliumi valgust ka teistesse maadesse. Pärast oma juhi surma tegutsesid sõnumiviijad veel suurema agarusega. Suured hulgad kogunesid nende õpetust kuulama. Ümberpöördunute hulgas olid mõned aadlikud ja isegi kuninganna. Paljude“ paikades toimus rahva tavades märkimisväärne muutus ja ja Rocma kirikule omased ebajumalateenistuslikud sümbolid viidi kirikutest välja. Varsti aga puhkes halastamatu tagakiusamistorm nende vastu, kes julgesid Piiblist juhinduda. Inglismaa valitsejad, kes tahtsid tugevdada oma võimu Rooma kiriku toetuse kaudu, olid valmis ohverdama reformaatoreid. Esmakordselt Inglismaa ajaloos määrati evangeeliumi jüngrid seadusega surma tuleriidal. Märter järgnes märtrile. Põletatud ja piinatud tõekaitsjate hüüdeid kuulas vaid Issand Sebaot. Tembeldatud kiriku vaenlasteks ja riigi reetjateks, jätkasid nad jälitamisest hoolimata jutlustamist salajastes kohtades. Parimal juhul leidsid nad varju vaeste inimeste tagasihoidlikes kodudes, kuid sageli varjusid koobastesse ja mägedesse. {SV 66.3}

Ägedale tagakiusamisele vaatamata jätkus sajandeid rahulik, andunud, tõsine ja kannatlik vastupanu valitsevale usulisele rikutusele. Tolleaegsed kristlased tundsid tõde küll vaid osaliselt, kuid nad olid õppinud armastama Jumala Sõna, sellele kuuletuma ja selle pärast kannatama. Nagu jüngrid apostlite päevil, ohverdasid paljud oma maise vara Kristuse töö heaks. Need, kel oli võimalik elada oma kodus, varjasid hea meelega oma pagendatud vendi. Kui nad aga kodust välja aeti, võtsid nad hüljatu osa rõõmuga vastu. Ja ikkagi ostsid tuhanded tagakiusajate meeletust vihast hirmutatutena endale vabaduse usust loobumise hinnaga. Nad väljusid vanglaist patukahetsusrüüs, et kõigile oma ususalgamist näidata. Samas polnud väike ka nende arv, kes vangikongis kartmatult tõest tunnistasid. Tõekuulutajate hulgas oli lihtsate ja alamasse rahvaklassi kuuluvate inimeste kõrval ka aadlisoost mehi. Nad kannatasid „Lollardi tornis“ piinamisi ja tuleleeke, kuid olid siiski rõõmsad, et neid arvati väärt osa saama „Tema kannatustest“. {SV 67.1}

Paavsti käsilastel ei õnnestunud kätte maksta Wyclifile tema elu ajal, seepärast ei saanud nad rahu nii kaua, kui ta keha rahulikult hauas puhkas. Konstantsi kirikukogu määruse põhjal kaevati rohkem kui nelikümmend aastat pärast Wyclifi surma tema luud hauast välja, põletati avalikult ning tuhk visati lähedasse ojja. „See oja“, ütleb üks vana kirjanik, „viis tema tuha Avonisse, Avon Severnisse, Severn merekitsustesse ja need — suurde ookeani. Nii sümboliseerib Wyclifi tuhk tema õpetusi, mida nüüd levitatakse kogu maailmas.“ (T. Fuller „church History of Britain* k. 4 ost 2, § 54). Vaevalt võisid Wyclifi vaenlased mõista selle õela teo tähenduslikkust. {SV 67.2}

Wyclifi kirjutised viisid Jan Hussi Böönimaal nii kaugele, et ta loobus paljudest Rooma kiriku eksiõpetustest ja alustas usupuhastustööd. Nii külvati tõe seeme neis kahes, üksteisest nii kaugel avasuvas maas. Böönimaalt levis usupuhastus teistesse maadesse. Inimesed juhiti kaua unustuses olnud Jumala S na juurde. Jumal valmistas oma käega teed suurele reformatsioonile. {SV 67.3}

Peatükk 6—Tõe tšempionid

Böönimaale oli evangeelium toodud juba varakult, üheksandal sajandil. Piibel oli tõlgitud rahva keelde ning avalikud jumalateenistused toimusid samuti emakeeles. Kuid sedamööda, kuidas kasvas paavsti võim, ähmastus Jumala Sõna. Gregorius VII, kes oli enda peale võtnud kuningate uhkuse alandamise, ihkas allutada endale ka rahvaid. Seda eesmärki silmas pidades andis ta välja bulla, mis keelas avalike jumalateenistuste läbiviimise böömi keeles. Paavst kuulutas, et „Kõigeväelisele meeldib, kui Teda teenitakse tund-matus keeles ja selle eeskirja rikkumine on juba sünnitanud palju pahesid ja eksiõpetusi". (Wylie, b. 3; ch. I). {SV 68.1}

Niisiis otsustas Fooma Jumala Sõna valguse kustutada ja rahva pimeduste jätta. Kuid Jumalal olid oma plaanid. Paljud valdeslased ja albilased, kes tagakiusamiste tõttu pidid oma kodud Prantsusmaal ja Itaalias maha jätma, põgenesid Böönimaale. Kuigi nad kartsid avalikult õpetada, töötasid nad innukalt salajas. Nii säilis õige usk läbi sajandite. {SV 68.2}

Juba enne Hus'i oli Böömimaal mehi, kes mõistsid kiriku rikutuse ja rahva kõlvatuse avalikult hukka. Nende tegevus äratas laialdast huvi, kuid tekitas ka paavsti käsilastes hirmu. Evangeeliumi kuulutajaid hakati taga kiusama. Metsades ja mägedes, kus nad olid sunnitud oma jumalateenistusi pidama, varitsesid neid sõdurid. Paljud surmati. Mõne aja pärast anti välja käskkiri, mille kohaselt kõik, kes erinesid Rooma poolt ettekirjutatud jumalateenistuse tavadest, pidid leidma otsa tuleriidal. Hoolimata kõigest uskusid kristlased, kes tõele ustavuse nimel pidid jätma elu, õigluse võidusse. Uks neist, kes õpetas, et lunastust võib leida vaid usu kaudu ristilöödud Päästjasse, ütles surres: „Praegu võidavad meid tõe vaenlased, kuid nii ei jää see igavesti! Lihtrahva hulgast tõuseb mees, ilma mõõga ja võimuta, keda nad ei ole võimelised võitma". (Ibid. b. 3, ch. I). Lutheri aeg oli veel kaugel ees, kuid juba tõusis mees, kelle Rooma-vastased tunnistused pidid panema rahvad liikuma. {SV 68.3}

Jan Hus pärines alamrahva hulgast. Ta jäi isa surma tõttu varakult orvuks. Tema jumalakartlik ema, kes pidas haridust ja jumalakartust kõige väärtuslikumaks varanduseks, püüdis pojale tagada just seda pärandust. Hus õppis maakcnnakoolis ja siirdus siis Praha ülikooli. Vaese poisina jäi ta kooli ülalpidamisele. Kui nad koos emaga esimest korda Prahale liginesid, põlvitas vaene lesk isata noormehe kõrval ning palus pojale õnnistust Taevaselt Isalt. Vaevalt aimas ema, kuidas tema palvele vastatakse. {SV 69.1}

Ülikoolis paistis Hus peagi silma väsimatu usinusega; üldise lugupidamise pälvis tema laitmatu elu ja sõbralik ning meeldiv käitumine. Jan Hus oli Rooma kiriku siiras pooldaja ja nende vaimsete õnnistuste tõsine otsija, mida kirik tõotas. Ühel pühal maksis ta ära oma viimased mündid ning ühines rongkäiguga, et saada osa pattude andestusest. Pärast ülikooli lõpetrmist sai temast preester, ning võitnud kiiresti üldise tunnustuse, võeti ta kuninglikku õukonda. Hus nimetati professoriks ja hiljem Praha ülikooli rektoriks. Väheste aastatega oli

silmapaistmatust ülalpeetavast saanud maa uhkus ja tema nimi oli kuulus kogu Euroopas. {SV 69.2}

Hus alustas reformatsiooni üsna iseäralikul tööpõllul. Mõned aastad pärast preestriseisusesse astumist määrati ta Betlema kabeli jutlustajaks. Selle kabeli asutaja oli pidanud Pühakirja kuulutamist rahva keeles väga vajalikuks asjaks. Rooma vastuseisust hoolimata oli emakeelseid jutlusi Böömimaal ikka veel peetud. Siiski ei teadnud rahvas Piiblist suurt midagi ning moraal oli kõigis rahvakihtides äärmiselt madal. Väsimatult asus Hus esinevate pahede vastu võitlema. Jumala Sõna abil soovis ta inimesi tõe ja puhtuse põhimõtete üle mõtlema panna. {SV 69.3}

Uks Praha elanik, Hieronymus, kellest hiljem sai Husi lähedane sõber, oli Inglismaalt kaasa toonud Wyclifi kirjatööd. Wyclifi õpetuste kaudu äratust saanud Inglismaa kuninganna oli ühtlasi Böömimaa printsess, ning temalgi oli oma osa selles, et reformaatori õpetused leviksid kodumaal laialdaselt. Hus luges Wyclifi töid huviga. Ta uskus, et nende autor oli tõsine kristlane, ning tundis ka ise poolehoidu uuenduse suhtes, mida Wyclif kaitses. Enese teadmata oli Hus astunud teele, mis viis teda Roomast kaugemale. {SV 69.4}

Just sel ajal saabus Prahasse kaks võõrast Inglismaalt — õpetatud mehed, kes olid võtnud vastu evangeeliumi valguse ning tulid seda nüüd omakorda jagama. Nad asusid avalikult paavsti ülemvõimu ründama, kuid valitsusvõimud sun-disid nad peagi vaikima. Mehed otsustasid kuulutamist jätkata teisel viisil. Kuna nad mõlemad oskasid maalida, kasutasid nad nüüd oma kunstnikuannet. Ühte käidavasse paika maalisid nad kaks pilti. Üks kujutas Kristuse sisenemist Jeruusalemma, „tasane ja emaeesli seljas“ (Matt. 21,5) nagu Ta oli, ssatjaiks paljajalu ja reisist kulunud riideis jüngrid. Teine pilt kujutas paavstlikku rongkäiku; uhkeis rõivais paavst oma kolmekordse krooniga suurejooneliselt kaunistatud hobuse seljas, ees trompetipuhujad ning järel kardinalide ja ülempreestrite pimestav paraad. {SV 69.5}

See oli jutlus, mis köitis kõikide tähelepanu. Suured hulgad käisid kahte maali vaatamas ja mõistsid neis sisalduvat õpetust. Paljusid mõjutas sügavalt kontrast Kristuse alandlikkuse ja end Tema teenriks nimetava paavsti uhkuse vahel. Kuna Prahas tousis suur ärevus, leidsid võcrad mõne aja möödudes, et julgeoleku huvides on parem linnast lahkuda, kuid õppetundi, mille nad olid andnud, ei unustatud. Need pildid jätsid Husile sügava mulje ning juhtisid teda Piibli ja Wyclifi tööde sügavamale uurimisele. Kuigi ta polnud veel valmis kõiki Wyclifi poolt esitatud seisukohti vastu võtma, nägi ta palju selgemini paavstluse tõelist olemust. Veel agaramalt hakkas ta hukka mõistma vaimulikkonna uh-kust, auahnust ja rikutust. {SV 70.1}

Valgus kandus Böömimaalt Saksamaale, sest rahutused Rraha ülikoolis põhjustasid tuhandete saksa üliõpilaste lahkumise. Paljud neist olid oma esimesed teadmised Piibli kohta saanud Husilt, ning pöördunud koju tagasi, levitasid nüüd evangeeliumi ka oma kodumaal. {SV 70.2}

Teated Praha „ususegadusest“ jõudsid Rooma ja Hus sai käsu paavsti ette ilmuda. Kuuletuda tähendas minna kindlasse surma. Böömimaa kuningas ja kuninganna, ülikool, aadelkonna esindajaa ja riigiametnikud palusid paavsti, et Husil lubatakse jääda Prahasse ja vastata Roomale esindaja kaudu. Vastusena sellele palvele asus paavst Husi tagakiusama ning pani kogu Praha linna kirikuvande alla. {SV 70.3}

Tollal tekitas niisugune otsus üleüldist õudust. Tseremooniad, mis kirikuvandega kaasnesid, olid osavalt suunatud rahva hirmutunde pihta. Paavstile vaadati kui Jumala esindajale, kelle käes olid taeva ja põrgu võtmed ja kellele kuulus võim nii ajalike kui vaimulike kohtuotsuste üle. Usuti, et taevaväravad sulgusid kirikuvande alla pandud maa ees ja kõik surnud jäid ilma õndsuse eluasemeist seni, kuni paavst kõrvaldas karistuse. Selle kchutava õnnetuse märgiks katkestati kõik religioossed teenistused. Kirikud suleti, abielud õnnistati sisse surnuaedadel, surnuid ei võinud sängitada pühitsetud maamulda, vaid tuli matta ilma matusetalituseta kas kraavidesse või põldudele. Selliste mõjusate vahendite abil püüdis rooma-katoliku kirik vägistada inimeste südametunnistust. {SV 70.4}

Praha linn kees rahutustest. Suur osa inimesi süüdistas kõiges selles Husi ja nõudis et ta antaks Roomale välja. Tormi vaigistamiseks varjus reformaator mõneks ajaks oma kodukülla. Sõpradele, kes olid jäänud Prahasse, kirjutas ta: „Kui ma teie hulgast ära läksin, siis sellepärast, et järgida Jeesuse Kristuse õpetusi ja eeskuju ning mitte anda haiglase kujutlusvõimega inimestele põhjust arvata nagu oleksin mina vagade kannatuste ja tagakiusamiste põhjustajaks. Ma tulin ära, kuna mõistsin, et jumalavallatud preestrid võivad Jumala Sõna kuulutamise ära keelata teie seas tükiks ajaks, kuid ma ei lahkunud teie seast, et eitada jumalikku tõde, mille eest olen Jumala abiga valmis surema“. (Bonnechose, «The Reformes’s Before the Reformation», kd. 1, lk. 87). Hus ei loobunud tööst, vaid reisis ümberkaudsetes maades ja kuulutas huvitatud rahvahulkadele. Nii aitasid abinõud, millega paavst evangeeliumi maha suruda püüdis, hoopiski kaasa selle laiemale levikule. „Sest me ei suuda midagi tõe vastu, vaid üksnes tõe poolt!“ 2. Kor. 13,8. {SV 71.1}

Husi hinges käis sel eluperioodil valulik võitlus. Ehkki kirik puüdls ieda ahvardusiega võita, ei olnud ta kiriku autoriteedile veel ka selga pööranud. Rooma kirik oli tema jaoks ikka veel Kristuse pruut ning paavst Jumala esindaja ja asemik. Hus oli siiani võidelnud võimu kuritarvitamise, mitte aga põhimõtte enda vastu. See kõik põhjustas kohutava vastuolu mõistuse, veendumuste ja südametunnistuse nõudmiste vahel. Kui kirik oli õiglane ja ilmeksimatu, nagu Hus uskus, miks ta siis tundis eneses sundi selle nõudmistele vastu hakata? Miks talle näis, et kiriku nõudmistele kuuletumine oli sama, mis teha pattu? Ja siiski — kuidas võis olla sõnakuulmatu ilmeksimatu võimu vastu? See oli probleem, mida Hus ei suutnud lahendada, kahtlus, mis piinas teda pidevalt Ta mõistis, et ainus järeldus, mille ta siit teha vois, oli tõdemus, et preesterkond oli langenud ja kasutas oma ametivõimu ebaseacuslikult nagu kord Kristuse ajalgi. See mõistmine viis Husi Pühakirja kui elu ainsa juhtnööri tunnustamiseni. Ka teistele tuli kuulutada veendumust, et südametunnistust on

õigus valitseda ainult Jumala Sõnal, mitte aga sellel, mida räägib kirik oma preesterkonna kaudu.“ (Wyclie, kd. 3, ptk. 2). {SV 71.2}

Kui ärevus Prahas aegapidi vaibus, pöördus Hus tagasi oma Betiema kabensse, et jatkata veel suurema agaruse ja julgusega Jumala Sõna kuulutamist. Tema vaenlased olid aktiivsed ja mõjukad, kuid kuninganna ja paljud aadlikud olid tema sõbrad ning suur hulk rahvast tema poolt. Inimesed, kes võrdlesid Husi puhtaid ja õilistavaid õpetusi ja elu paavsti pooldajate dogmadega, nende ahnuse, prassimise ja liiderlikkusega, pidasid auasjaks olla Husi poolel. {SV 72.1}

Senimaani oil Hus seisnud oma töös üksinda, kuid nüüd ühines usupuhastusega Hieronymus, kes Inglismaal viibimise ajal oli võtnud vastu Wyclifi (suri 1384. a.) õpetused. Siitpeale olid Hus ja Hieronymus lahutamatud elus ja surmas. Hieronymus oli silmapaistvalt andekas, kõneosav ja haritud; tähendab omadustega, mis võitsid laialdase populaarsuse; kuid omaduste poolest, mis määrasid iseloomu teelise tugevuse, oli Hus suurem. Tema rahulik otsustusvõime ohjeldas Hieronymuse impulsiivset iselocmu. Hieronymus aga hindas tõeliselt Husi väärtust ja tema nõuandeid. Nende ühendatud töö tõttu levis usupuhastus kiiremini. {SV 72.2}

Jumal valgustas eriliselt nende meeste meeli Kooma kiriku eksituste suhtes, kuid ei andnud neile kogu valgust, mis maailm pidi saama. Nende kaudu juhtis Jumal inimesi välja Rooma pimedusest. Jumal viis neid edasi samm-sammult, sedavõrd, kuidas nad suutsid minna. Nad ei oleks suutnud kogu valgust korraga vastu võtta just nii nagu kaua pimeduses viibinu ei talu korraga keskpäevase päikese heledust ja pöördub sellest ära. Sellepärast ilmutas Jumal oma sõnumiviijatele tõdesid vähehaaval, sedamööda kuidas rahvas oli valmis vastu võtma. Järgmised ustavad töölised pidid järgnevatel sajanditel juhtima rahvast usupuhastuse teel edasi. {SV 72.3}

Lõhe kirikus süvenes. Kolm paavsti võitlesid ülemvõimu pärast ja nende võimuahnus täitis maa kuritegude ja rahutustega. Rahuldumata vastastikuse kirikuvande alla panemisega, hakkasid võimule pürgijad varuma relvi ja värbama sõdureid. Loomulikult oli selleks vaja raha ja seepärast maksustati kiriku anded, ametid ja õnnistused (vt. lisamärkuse lk. 59 kohta). Juhtide eeskuju järgides kasutasid ka preestrid simooniat (kiriklike ametite omandamist või jagamist raha eest — tõlk.) ja sõjapidamist selleks, et võitlejaid alandada ja ema võimu tugevdada. Uha otsekohesemalt võitles Hus religiooni nime all toimuva jumalateotuse vastu. Husi toetav rahvas süüdistas avahkult hooma juhte kristlaskonna viletsuses... {SV 72.4}

Jälle näis Praha seisvat verise võitluse äärel ja nii nagu muiste, süüdistati ka nüüd Jumala sulast selles, et ta saatis „Iisraeli õnnetusse“ (1. Kun. 18,17). Linn pandi uuesti kiri-kuvande alla ja Hus taandus oma kodukülla. Lõppes ustav teenistus armsas Betlema kabelis. Jäi anda veel kuulutus kogu kristlaskonnale, enne kui tõele kindlaksjäämise eest elu jätta tuli. {SV 73.1}

Konstantsis kutsuti kokku üldine kirikukogu, et leida ravimit pahedele, mis laostasid Euroopat. Selle kutsus keiser Sigismundi soovil kokku Johannes XXIII, kes oli üks kolmest võistlevast paavstist. Paavst Johannese jaoks oli kukkutulek ebameeldiv, sest tema iseloom ja tegutsemisviis ei kannatanud järeleuurimist isegi prelaatide poolt, kes olid niisama lo-devate kommetega nagu kogu tolle aja vaimulikkcnd. Siiski ei söandanud ta Sigismundi tahtele vastu hakata (vt. lisa). {SV 73.2}

Kirikukogu kokkukutsumisega loodeti kaotada kirikulõhe ja juurida välja ketserlus. Seepärast kutsuti sinna ka kaks ülejäänud paavsti ning uute vaadete peamine propageerija Jan Hus. Paavstid ei võtnud julgeolekut silmas pidades sellest isiklikult osa. Neid vahendasid saadikud. Paavst Johannes kui kirikukogu kokkukutsuja, saabus kohale halbade aimdustega. Ta kahtlustas keisrit tema vastu suunatud salaplaanis ja kartis arupärimist kuritegude kohta, mis olid viinud paavstikrooni halba kuulsusesse. Siiski sisenes ta Konstantsi suure pidulikkusega. Teda saatsid kõrgeimad vaimulikud ja õukcndlastest kaaskond. Linnarahvas eesotsas vaimulikkonna ja kõrgete aukandjatega tuli teda tervitama. Paavsti pea kohal hoiti kuldset baldahhiini, mida kandsid neli kõr-geimat riigiametnikku. Suur saatjaskond käis tema ees ja kardinalide ning aadlike toretsevad riided sisendasid rahvale aukartust. {SV 73.3}

Samal ajal jõudis linna üks rändur. Hus oli teadlik teda ähvardavatest chtudest. Ta oli jätnud sõpradega hüvasti nii, nagu ei kohtaks ta neid enam kunagi. Hus tundis, et seekord viib tee tuleriidale. Vaatamata sellele, et ta oli saanud kaitsekirja Böömimaa kuningalt ja keiser Sigismundilt endalt, valmistas ta üsna tõenäoliselt surmaks. {SV 73.4}

Ühes kirjas oma Praha sõpradele teatas ta: „Minu vennad, ... ma lahkun kuninga kaitsekirjaga, et kohata oma arvukaid surelikke vaenlasi... Ma loodan kõikvõimsale Jumalale ja oma Päästjale. Ma usun kindlasti, et Tema kuuleb teie innukaid palveid ja annab mulle ettevaatlikkust ja tarkust julgelt tunnistada ning kingib mulle oma Püha Vaimu, kes mind kinnitab seisma jääma Tema tõe eest kiusatustes, vangistuses ja kui see on hädavajalik — ka julmas surmas. Jeesus Kristus kannatas oma armsate eest ja meiegi ei pea tagasi kohkuma siis, kui meil tuleb kõike seda taluda. Tema on Jumal ja meie Tema loodud; Tema on Issand ja meie Tema sulased; Tema on maailma Looja ja meie oleme põlastusväärsed surelikud, ja ometi Ta kannatas! Miks ei peaks meiegi kannatama, kuna kannatus on meie puhastamiseks? Niisiis, armsad, kui minu surm Teda austab, siis paluge, et see võiks saabuda ruttu ja Ta teeks mind võimeliseks koiki hädasid kindlalt taluma. Kui aga on parem, et ma pöördun tagasi teie juurde, siis palugem Jumalat, et ma võiksin tulla häbiplekita; et ma ei varjaks ühtki osakest evangeeliumi tõest ja jätaksin oma vendadele ülla eeskuju. Sellepärast ei näegi te mind enam Prahas. Kui aga kõikvõimas Jumal peaks heaks arvama mind teile tagasi anda, siis läheme edasi vankumatu julgusega Tema käsu tunnetamises ja armastuses! (Bonnechose I kd. lk. 147.148). {SV 73.5}

Teises kirjas, mis oli saadetud ühele evangeeliumi valguse vastu võtnud preestrile, kirjutas Hus avameelselt oma vigadest. Ta heitis endale ette armastust „kallite riiete kandmise“ vastu ja aja raiskamist tühiste asjade peale. Siis lisas ta järgmised liigutavad manitsused: „Täitku sinu meeli Jumala au ja hingede päästmine, mitte aga tulud ega auastmed. Hoia, et sa oma kodu ei ehi enam kui oma hinge. Üle kõige hoolitse vaimuliku kasvamise eest. Ole vaestega suheldes väga alandlik ja ära raiska oma varandust sööminguteks. Kui sa oma elu ei paranda ja kõigest üleliigsest ei hoidu, siis kardan, et ka sind karistatakse sama karmilt nagu mind... Sa tunned minu õpetust, sest sa oled minu juhtnööre lapsepõlvest alates hinnanud, sellepärast ei tarvitse ma sellest sulle enam kirjutada. Kuid ma palun sind pühalikult meie Issanda armu nimel, et sa ei jäljendaks mind üheski tühises edevuses, millesse sa nägid mind langevat.“ Kirjaümbrikule lisas ta märkuse: „Minu sõber, ma vannutan sind, et sa ei avaks seda pitserit enne, kui oled saanud kindla teate minu surma kohta“ (samas, I kd. lk. 148,149). {SV 74.1}

Teekonnal nägi Hus oma õpetuse levimise vilju ja tema suhtes tuntavat poolehoidu. Inimesed kogunesid teda tervitama ja mõnestki linnast läbiminekul saatsid teda linna kõrgemad isandad. {SV 74.2}

Konstantsi jõudnud, tõotati talle tagada täielik puutumatus. Keisri kaitsekirjale lisati paavstlik isiklik lubadus seda teha. Hoolimata nendest mitmekordsetest kinnitustest arreteeriti usupuhastaja paavsti ja kardinalide korraldusel üsna pea ning pisteti jäledasse vangikongi. Hiljem viidi ta üle tugevasse kindlusesse teiselpool Reini. Reetlikkus ei toonud paavstile vähimatki kasu — ka tema toimetati varsti pärast Husi samasse vanglasse (samas, I kd. lk. 247). Kirikukogu süüdistas teda mõrvale, simooniale ja abielurikkumisele lisaks nii jälkides „pattudes, mida on häbi nimetada“. Paavstilt võeti ära kroon ja ta heideti vanglasse. Kõrvaldati ka ülejäänud kaks ülemvõimule pürgijat ning valiti täiesti uus paavst. {SV 75.1}

Kuigi paavst oli süüdi suuremates kuritegudes kui Hus talle kunagi süüks oli arvanud ja milles reformatsiooni nõudnud, tungis sama kirikukogu, kes kõrvaldas ametist paavsti, kallale ka usupuhastajale. Husi vangistamisest tõusis Böömimaal suur pahameeletorm. Võimukad aadlikud saatsid kirikukogule tõsiseid protestikirju. Keiser, kes ei tahtnud murda oma kaitsekirja, oli Husi kohtulikule vastutusele võtmise vastu, kuid usupuhastaja vaenlased tegutsesid kuritahtlikult ja otsusekindlalt. Nad kasutasid ära keisri eelarvamused, tema arglikkuse, kiriku suhtes ilmutatud agaruse ning tõid väite tõestuseks, „ketseritega ja ketserluses kahtlustatutega ei ole vaja tseremoonitseda, isegi siis, kui nad on varustatud keisri ja kuningate kaitsekirjadega“ ette igasuguseid argumente (Jacques Lanfand, „History of the Caucil of Constance“ I kd. lk. 516). Nii surusid nad oma tahte läbi.. {SV 75.2}

Maa-aluse Vangikongi rõskes ja läppunud õhus oli Hus jäänud palavikku, mis oleks ta peaaegu hauda viinud. Lõpuks toodi ta kurnatud mehena kirikukogu ette. Ahelais seisis Hus keisri ees, kellel tema enda kord öeldud sõnade järgi ali au reformaatorit kaitsta. Pika ülekuulamise kestel säilitas usupuhastaja kindlalt tee ning avaldas kiriku ja riigi aukandjate

ees pühalikku ja õiget protesti paavstluse kõlvatuse vastu. Kui tal lõpuks valida kästi — kas võtta oma õpetused tagasi, või minna surma, valis ta märtri saatuse. {SV 75.3}

Jumala arm kinnitas teda. Kannatusrikaste nädalate kestel enne lõpliku kohtuotsuse langetamist täitis tema hinge taevane rahu. Sõbrale teatas ta: „Kirjutan seda kirja vanglas aheldatud kätega, oodates homme oma surmaotsust... Kui me jälle kohtume Jeesuse Kristuse abiga tulevases õnnelikus eius, saate te teada, kui aimulikult suhtus Jumal minusse ja kui hellalt Ta toetas mind minu kiusatustes ja kannatustes“ (Bonnechose II kd. lk. 67). {SV 75.4}

Maa-aluse vangikongi sünguses nägi ta ette puhta usu võidukäiku. Ühel päeval nägi ta vaimusilmas kabelit Prahas, kus ta oli evangeeliumi kuulutanud ning seda, kuidas paavst ja piiskopid kraapisid maha selle seintelt maalitud Kristuse pilte. „See nägemus tegi Husile hingevalu, kuid järgmisel päeval kerkis tema silme ette pilt samast kabelist, kus nüüd paljud kunstnikud mahakustutatud maalid veel eredamates värvides taastasid ja hulka uusi juurde maalisd. Seda teinud, hüüdsid nad ümbritsevale tohutule rahvahulgale: „Tulgu nüüd paavst ja piiskopid! Neid pilte ei hävita nad enam kunagi!“ Selle unenäo kohta sõnas usupuhastaja: „Olen veendunud, et Kristuse isikut ei kõrvaldata inimeste silme eest kunagi. Vaenlased on soovinud Teda hävitada, kuid minust palju paremad jutlustajad vajutavad Kristuse kuju kõikidesse südametesse“ (D’Aubigne I kd. ptk. 6). {SV 76.1}

Viimast korda toodi Hus kirikukogu ette. See oli suur ja hiilgav kuulajaskond — keiser, riigi printsid, vürstid, kuninglikud saadikud, kardinalid, piiskopid ja preestrid, ning tohutu rahvahulk, kes oli tulnud päevasündmusi jälgima. Kristliku maailma kõikidest osadest olid kohal esindajad, et olla tunnistajaks esimesele suurele ohvrile südametunnistuse vabaduse eest peetavas võitluses. {SV 76.2}

Lõpliku otsusena keeldus Hus lahti ütlemast oma õpetusest. Suunanud läbitungiv pilgu monarhile, kes oli oma sõna nii häbiväärselt murdnud, sõnas ta: „Ma ilmusin selle kirikukogu ette oma vabal tahtel ja riigi kaitsel ning uskusin siinoleva keisri sõna“ (Bonnechose, II kd. lk. 83). Sügav puna valgus üle Sigismundi näo ja kogu rahvahulga silmad pöördusid temale. {SV 76.3}

Peale surmaotsuse väljakuulutamist algas alandamise tseremoonia. Piiskopid panid vangile selga preesterlikud riided. Selle peale ütles Hus: „Meie Issandale Jeesusele Kristusele pandi Tema häbistamiseks selga valge mantel, kui Heroodes saatis ta Pilaatuse ette“ (samas, II kd. lk. 86). Veel kord manitseti teda oma õpetusest loobuma, kuid Hus pöördus rahva poole sõnadega: „Milliste silmadega peaksin ma siis vaatama taevast? Kuldas julgeksin ma seista nence rahvahulkace ees, kellele olen kuulutanud puhast evangeeliumi? Ei, ma hindan nende lunastust rohkem kui seda viletsat ihu, mis nüüd on surma määratud!“ Seejärel hakati talt ükshaaval kõrvaldama kiriklikke rõivaid ning iga riidetüki puhul lausus erinev piiskop needuse. Lõpuks „panid nad talle pähe kübara, jubedaid deemonikujutisi täis joonistatud püramiidikujulise paberist mitra, mille esiküljele oli silmatorkavalt kirjutatud

sõna „Ülemketser“. Hus ütles: „Suurima rõõmuga kannan ma seda häbistavat krooni Sinu pärast, oo Jeesus, kes Sa minu eest kandsid okaskrooni!“ {SV 76.4}

Kui teda selliselt oli „austatud“, ütlesid prelaadid: „Nüüd me anname Sinu hinge üle kuradile“. „Ja mina,“ ütles Hus silmi taeva poole tõstes, „annan oma vaimu Sinu kätte, oo Issand Jeesus, sest Sina oled mind lunastanud!“ (Wylie, III kd, 7. ptk.). {SV 77.1}

Seejärel viidi Hus määratu rongkäigu saatel hukkamispaigale. Sajad võimukandjad, preestrid ja piiskopid ning Konstanzi elanikud kogunesid ümber tuleriida. Kui Hus oli posti külge seotud ja valmistuti tuld süütama, manitseti märtrit veel kord eksitusest loobuma. „Millistest eksitustest ma pean loobuma!“ küsis Hus. „Ma ei tunne ennast milleski süüdi Ma kutsun Jumalat tunnistajaks, et kõik mis ma olen kirju-tanud ja jutlustanud, olen ma teinud eesmärgiga päästa hingi patust ja hukatusest. Selle nimel olen ma valmis suurima rõõmuga kinnitama tõde, mida olen kuulutanud oma verega“ (samas, III kd. 7. ptk.). Kui leegid kõrgemaks tõusid, hakkas Jumala ustav sõnumiviija laulma: „Jeesus, Taaveti Poeg, heida armu mu peale!“, kuni tema hääl igaveseks vaikis. {SV 77.2}

Isegi vaenlasi hämmastas selle mehe käitumine. Üks agar paavsti pooldaja kirjutas Husi ja peagi talle järgnenud Hiercnymuse märtrisurma kohta: „Mõlemad käitusid kindlameelselt, kui nende viimane tund lähenes. Nad valmistusid tulesurmaks nagu pulmapeoks. Nad ei toonud kuuldavale valukisa. Kui leegid tõusid, hakkasid nad laulma kiidulaule ja tulemüra ei suutnud nende laulu summutada! (samas, III kd. 7. ptk.). {SV 77.3}

Kui Husi keha oli täielikult ära põlenud, koguti tuhk koos mullaga, millele see oli langenud, kokku ja visati Reini jõkke, mis kandis selle ockeani. Ketserluse välja juurimise asemel osutus see külviks ning tuhk, mis sel päeval merre rändas, sai seemneks, mis kõikidesse maadesse puistatuna pidi kandma rikkalikult vilja tõe tunnistajate näol. Sõnad, mida kõneldi Konstanzi kiriku saalis, jäid kõlama läbi ajastute. Husi ei ole enam, kuid tõde, miile eest ta suri, ei saadud lämmatada. Tema vankumatu usk ja eeskuju julgustasid paljusid tõele kindlaks jääma ja piinadele ning surmale näkku vaatama. Tema hukkumine paljastas kogu maailmale Rooma kohutava julmuse. Tõe vaenlased edendasid enese teadmata seda, mida nad hävitada püüdsid. {SV 77.4}

Ometi kerkis Konstanzis varsti veel üks tuleriit. Veel ühe tõekuulutaja veri tunnistas tõest. Enne kui Hus oli asunud Konstanzi poole teele, oli Hieronymus hüvastijätul teda julgustanud ja püsivusele õhutanud ning kinnitanud, et Husi ähvardava ohu korral, ruttab ta talle appi. Kuulnud Husi vangistusest, valmistus ustav sõber otsekohe oma lubadust täitma. Ilma kaitsekirjata, ainult ühe kaaslase saatel, asus Hieronymus teele. Konstanzis selgus, et Husi päästmiseks polnud võimalik midagi teha ning et temagi elu oli hädaohus. Ta põgenes linnast, kuid vahistati koduteel ja toodi sõduritesalga valve all Kõnstanzi tagasi. Esimesel kirikukogu koosolekul püüdis ta vastata tõstatatud süüdistustele, kuid teda katkestati kisaga: „Tuleriidale! Tulle!“ (Bonnechose I kd. lk. 234). Hieronymus heideti maa-alusesse vangikongi ja aheldati asendisse, mis põhjustas talle suuri kannatusi. Teda toideti vee ja

leivaga. Mõne kuu pärast tõid vangipõlve julmused Hieronymusele haiguse, mis ohustas ta elu. Vaenlased hakkasid kartma, et ta pääseb nende käest ning kohtlesid teda mõnevõrra paremini, kuid jätsid ta siiski terveks aas-taks vangi. {SV 78.1}

Husi surm ei andnud oodatud tulemusi. Kaitsekirja kuritarvitrmine oli tõstnud pahameeletormi. Kõike seda arvestades otsustas kirikukogu põletamise asemel sundida Hieronymust oma seisukohti valeks tunnistama. Ta toodi nõukogu ette ja anti valida, kas öelda lahti oma tõekspidamistest või surra tuleriidal. Vangistuse alguses oleks surm olnud hirmsate kannatustega võrreldes arm. Nüüd aga, haigusest ja piinadest nõrgana, ängistuses ja teadmatuses, lahutatud sõpradest ja masendatud Husi surmast, lõi Hieronymuse meele-kindlus kõikuma ning ta oli nõus kirikukogule alistuma. Ta kohustus ustavaks jääma katoliku usule ja tunnustama kirikukogu tegevust Wyclif'i ja Hus'i õpetuste hukkamõistmisel, välja arvatud „pühad tõed“, mida nad olid õpetanud (samas, II kd. lk. 141). {SV 78.2}

Sellise keskteega püüdis Hieronymus vaigistada südametunnistuse häält ja vältida surmamõistmist; kuid vangikongi üksilduses mõistis ta selgesti, mida oli teinud. Ta kõrvutas oma salgamist Husi julguse ja ustavusega. Ta mõtles Issandale, keda ta oli tõotanud teenida ja kes tema pärast talus ristisurma. Enne ususalgamist oli ta kõigis kannatustes leidnud lohutust kindlast teadmisest, et Jumal oli temaga, kuid nüüd närisid hinge kahetsus ja kahtlused. Hieronymus teadis, et Pooma polnud leppinud veel sellega. Tee, millele ta oli asunud, pidi lõppema alles täielikus ususalgamises. Hieronymus otsustas kindlalt, et ta ei salga oma Issandat lühiajalistest kannatustest pääsemise nimel. {SV 78.3}

Varsti kutsuti ta uuesti kirikukogu ette. Tema alistumine polnud kohtumõistjaid rahuldanud. Nende verejanu, mida Husi surm oli üles kütnud, nõudis uusi ohvreid. Elu tagas vaid täielik tõest loobumine. Hieronymus otsustas oma usku tunnistada ja järgneda märtrist vennale. {SV 79.1}

Ta võttis oma varasema salgamise tagasi ja nõudis enne surma võimalust end kaitsta. Kartes tema sõnade mõju, tahtsid prelaadid lubada tal öelda ainult seda, kas ta kinnitab või eitab esitatud süüdistusi. Hieronymus protesteeris sellise ebaõigluse vastu. „Teie olete mind kolmsada nelikümmend päeva hoidnud kohutavas vanglas,“ ütles ta, „keset mustust, vastikust, lehka ja äärmist puudust. Nüüd olete te toonud mu kohtu ette ja kuulate minu vaenlasi, aga mitte mind... Kui te olete tõesti targad mehed ja maailma valgus, siis vaadake, et te ei patusta õigluse vastu! Mina olen ainult nõrk surelik. Minu elu on vähetähtis. Ja kui ma manitsen teid, et te ei teeks ebaõiget kohtuotsust, siis ma räägin rohkem teie kui enda pärast!“ (samas, II kd. lk. 146, 147). {SV 79.2}

Lõpuks tema palve rahuldati. Kohtunike juuresolekul põlvitas Hieronymus ja palus, et Jumala Vaim juhiks tema mõtteid ja s nu, et ta ei räägiks midagi sellist, m s oleks tõe vastu ega austaks Issandat. Sel päeval täitus tema elus jüngritele antud teotus: „Ja teid viiakse minu pärast ka maavalitsejate ja kuningate ette... ja kui nad teid annavad kohtu kätte, siis

ärge muretsege, kuidas või mida rääkida, sest teile antakse sel tunnil see, mida teil tuleb rääkida. Sest teie ei ole need, kes kõnelevad, vaid see on teie Isa Vaim, kes kõ-neleb teie sees.“ (Matt. 10,18-20). {SV 79.3}

Hiercnymuse sõnad äratasid ka vaenlastes hämmastust ja imetlust. Terve aasta oli ta olnud vangla müüride vahel, kus polnud võimalust lugeda ega isegi näha. Ta oli talunud suuri kannatusi ja vaimset ängistust. Ometi oli tema argumentides selline selgus ja jõud nagu oleks ta kogu selle aja uurinud segamatult Piiblit. Ta juhtis oma kuulajate tähelepanu mitmele pühale mehele, keda ebaõiglased kohtunikud olid hukka mõistnud. Peaaegu igas põlvkonnas leidus inimene, kes püüdis õilistada oma aja rahvast, kuid keda mõnitati ja hukati. Hiljem selgus küll, et need mehed olid väärt austamist. Ka Kristus ise mõisteti ebaõiglase kohtu poolt hukka kui kurjategija. {SV 79.4}

Nõrkusehetkel oli Hieronymus olnud nõus Husi surmaotsusega. Nüüd avaldas ta kahetsust ja tunnistas märtri süütust ja pühadust. „Ma tundsin teda siis, kui olin veel laps,“ ütles ta. „Ta oli kõige suurepärasem mees, õiglane ja püha. Hoolimata sellest ta hukati... Ka mina olen valmis surema — ma ei kohku tagasi piinade ees, mida minu vaenlased ja valetunnistajad mulle valmistavad. Ühel päeval peavad nad pettustest aru anuma suure Jumala ees, keda milleski ei saa petta“ (Bonnechose, II kd. lk. 151). {SV 80.1}

Süüdistades ennast, et ta oli tõde salanud, jätkas Hieronymus: „Kõigist pattudest, mida olen teinud oma noorusest alates, ei koorma ükski mu südant nii raskelt ega põhjusta nii kibedat kahetsust, kui see, mis ma tegin selles saatuslikus paigas, kui ma kiitsin heaks ülekohtuse otsuse Wyclifi ja püha märtri Jan Husi suhtes, kes oli minu õpetaja ja sõber. Jah! Ma tunnistan seda südamest ja teatan jälestusega, et ma värisesin häbi pärast, kui ma surmahirmus mõistsin hukka nende õpetused. Sellepärast ma palun härdalt: ... Kõikväeline Jumal, anna andeks minu patud, ja eriti see, kõigist kõige jäledani!“ Kohtumõistjate poole pöördudes ütles ta kindlalt: „Teie mõistsite hukka Wyclifi ja Jan Husi mitte kiriku õpetuste vääramise pärast, vaid lihtsalt sellepärast, et nad häbimärgistasid vaimulikkonna skandaale, nende toredust, uhkust ja kõiki prelaatide ja preestrite pahesid. See, mida nemad on kinnitanud ja mis on ümberlükkamatu, seda mõtlen ja väidan ka mina!“ {SV 80.2}

Hieronymuse kõne katkestati. Prelaadid karjusid raevust värisedes: „Millist tõendit meil veel vaja on? Me näeme oma silmadega kõige kangekaelsemat ketserit!“ {SV 80.3}

Laskmata end ähvardustest kõigutada, hüüdi6 Hieronymus: „Mis!? Kas te arvate, et ma kardan surra? Te olete mind hoidnud terve aasta vangikongis, mis on palju koledam kui surm! Te olete mind kohelnud palju julmemalt kui türklast, juuti või paganat ja minu liha on otseses mõttes luudel ära mädanenud! Ometi ma ei kaeba, sest see ei sobi mehele, kel on süda ja hing. Ma võin imestada ühe kristlase vastu osutatud sellise barbaarsuse üle“ (samas, II kd. lk. 151-153). {SV 80.4}

Jälle puhkes raevutorm ja Hieronymus kihutati vanglasse. Siiski oli kokkutulnute hulgas neid, kellele tema sõnad jätsid sügava mulje ja kes soovisid tema elu päästa. Hieronymust külastasid kiriku aukandjad ja palusid tal kirikukogule alistuda. Talle lubati tasuks kõige hiilgavamaid väljavaateid, kuid ta jäi vankumatuks nagu tema Issand, kes keeldus maailma aust. {SV 80.5}

„Tõendage mulle Pühakirjaga, et ma olen eksituses,“ ütles ta, „ia ma loobun sellest!“ {SV 81.1}

„Pühakirjaga!“ hüüatas üks „heasoovija“. „Kas iga asja peab siis selle järgi otsustama? Kas võib seda mõista, enne kui kirik on seda tõlgendanud?“ {SV 81.2}

„Kas inimeste traditsioone peab rohkem uskuma kui meie Päästja sõnu?“ vastas Hieronymus. „Paulus ei manitsenud neid, keVele ta kirjutas, et nad võtaksid kuulda inimeste traditsioone, vaid ütles: „Uurige Pühakirja!“ {SV 81.3}

„Ketser!“ oli vastus. „Ma kahetsen, et olen sind nii kaua palunud. Ma näen, et sind ajab taga kurat!“ (Wylie, III kd. ptk. 10). {SV 81.4}

Varsti pärast seda langetati Hieronymusele surmaotsus. Ta viidi samasse paika, kus oli jätnud elu Hus. Ta läks oma teed lauldes, näol rõõm ja rahu. Tema pilk püsis Kristusel ja surm ei kohutanud teda. Kui timukas astus tuleriida süütamiseks tema selja taha, hüüdis märter: „Tule julgelt ettepoole ja süüta tuli minu silma alll Kui ma kardaksin, siis ma ei seisaks siin!“ {SV 81.5}

Kui leegid tõusid Hironymuse ümber, kõlasid tema huulilt palvesõnad: „Issand, Kõigeväeline Isa, ole mulle armuline ja anna endeks minu patud! Sa tead, et ma olen sinu tõde ikka armastanud!“ (Bonnechose, II kd. lk. 168). Tema hääl vaikis, kuid huuled liikusid palves edasi. Kui tuli oli oma töö teinud, korjati märtri tuhk koos mullaga kokku ja visati Feini jõkke nagu kord Husi oma. {SV 81.6}

Nii hukkusid Jumala ustavad valgusekandjad, ku* nende poolt kuulutatud tõdede valgust, nende kangelasliku eeskuju valgust ei saadud summutada. Inimestel oleks õnnestunud pigem päike tema teel tagasi pöörata kui et takistada selle päeva koitu, mis pidi maailmale saabuma. {SV 81.7}

Husi hukkamine vallandas Böömimaal pahameele ja hirmulaine. Rahvas mõistis, et usupuhastaja oli langenud paavsti õeluse ja keisri reetlikkuse ohvriks. Teati, et Hus cli olnud ustav tõe õpetaja. Surmaotsuse langetanud kirikukogu süü“ distati mõrtsukatöös. Reformaatori õpetused tõmbasid seega rahva tähelepanu rohkem kui kunagi varem. Paavsti ediktide järgi tilli Wyclifi kirjatööd tules hävitada. Säilinud käsikirjad otsiti nüüd peidukohtadest välja ja hakati uurima koos Piibli või Piibli osadega, mida inimesed endale muretseda said. Selliselt jõudsid paljud reformeeritud usuni. {SV 81.8}

Husi õpetuste võidukäiku nähes ei vaadanud paavstlus seda sugugi rahulikult pealt. Paavst ja keiser ühinesid, et äratusliikumist pidurdada. Sigismundi armee marssis Böömimaale. {SV 82.1}

Böömlaste juhiks sai Jan Zižka, kes varsti peale sõja puhkemist jäi täiesti pimedaks, kuid oli siiski üks tolle aja osavamaid väejuhte. Asetanud lootuse Jumala abile ja veendunud oma ettevõtte õigsuses, lõi rahvas tagasi võimsad armeed. Korduvalt formeeris keiser värskeid väesalku, et rünnata Böömimaad, kuid alati tabas neid ebaõnn. Hussiidid ei kartnud surma ja keegi ei suutnud neid võita. {SV 82.2}

Mõni aasta pärast sõja algust suri vapper Zižka. Tema asemele tõusis Prokop, samasugune osav ja vapper väejuht ja mõnes suhtes isegi võimekam. {SV 82.3}

Kui bröömlaste vaenlased kuulsid, et pime väejuht oli surnud, otsustasid nad võimalust kasutada ja oma eelmised kaotused tasa teha. Paavst kuulutas hussiitide vastu välja uue ristisõja ja määratu suured väed asusid pealetungile, kuid said jälle lüüa. Kuulutati välja järgmine ristisõda. Kõigis Euroopa katoliiklikes maades koguti mehi, raha ja sõjavarustust. Suured hulgad kogunesid paavsti lipu alla, et ometi kord hävitada hussiitlikud ketserid. Kindlad võidule, tungis tchutu vägi Böömimaale. Sõjaväed lähenesid teineteisele, kuni neid lahutas vaid jõgi. „Ristisõdijate jõud olid suures ülekaalus, kuid selle asemel, et söösta üle jõe ja astuda võitlusse hussiitidega, keda nad nii kaugelt olid tulnud tapma, vaatasid nad paigale tardunuina üksisilmi oma vastaseid“ (Wylie, III kd. ptk. 17). Äkki haaras sõjaväge salapärane hirm. Ilma ainsagi mõõgahcobita lagunes võimas armee laiali ja põgenes kabuhirmus minema. Põgenikke jälitav hussiitide sõjavägi lõi suure hulga neist maha. Võitjate kätte langes tohutu sõjasaak. {SV 82.4}

Mõne aasta pärast, uue paavsti ajal, võeti ette veel üks ristisõda. Nagu varemgi, koguti mehi ja vahendeid Euroopa kõigist paavstlikest maadest. Mehi meelitati kokku kõige suurepärasemate lubadustega. Igale ristisõdijale tõotati kõige hirmsamate kuritegude täielikku andestamist. Sõjas surmasaam’ne nidi kindlustama rikkaliku tasu taevas, ellujäämine aga maise au ja rikkuse. Jälle koguti suur sõjavägi ning tungiti Bröömimaale. Hussiitide väed taandusid ja sissetungijad liikusid aina sügavamale sisemaale. Võit näis olevat kergelt käes. Viimaks Prokopi väed peatusid, rivistusid ümber ja valmistusid pealetungiks. Mõistnud, et nad arvestustega eksisid, jäid ristisõdijad laagrisse ja ootasid rünnakut. Juba oli kuulda kaitseväe lähenemist, kuid enne veel, kui hussiidid nähtavale ilmusid, sattusid ristisõdijad paanikasse. Vürstid, väejuhid ja lihtsõdurid viskasid relvad põõsasse ja põgenesid suunda valimata. Asjatult püüdis sissetungi juhtinud paavsti saadik korrastada hirmunud ja paanikasse sattunud vägesid. Kõigist jõupingutustest hoolimata tõmbas põgenike vool teda ennastki kaasa. Kaotus oli täielik. Jällegi langes võitjate kätte tohutu sõjasaak. Nii taandus teist korda suur sõjavägi, keda olid võitlusse saatnud kõige võimsamad Euroopa rahvad; vaprad, lahinguks väljaõpetatud ja varustatud sõjamehed põgenesid ainsagi mõõgalöögita väikese ja nõrga rahva kaitsjate ees. Siin avaldus jumalik

vägi. Ristisõdijaid haaras üle-loomulik hirm. Tema, kes hävitas vaarao sõjaväed Punases meres, kes ajas midjani väed põgenema Giideoni ja tema kolmesaja mehe ees, kes hävitas ühel ööl uhke Assüüria sõ-javäe, oli jälle välja sirutanud oma käe, et rõhujate võimu vähendada. {SV 82.5}

„Seal valdab neid hirm,
kus ei ole hirmu põhjust
rest Jumal pillab laiali selle luud.
kes seab leeri sinu vastu!
Sa saadad nad häbisse,
sest Jumal on nad hüljanud!“ (Laul 53,6) {SV 83.1}

Kaotanud lootuse võita jõuga, kasutasid paavsti võimukandjad lõpuks diplomaatiat. Loodi kompromiss, mis näiliselt andis böömlastele südametunnistuse vabaduse, kuid tegelikult allutas nad Rooma võimule. Böömlased esitasid Roomale rahu sõlmimise tingimuseks neli punkti. Nõuti Piibli vaba kasutamist; terve koguduse õigust võtta osa pühaõhtusöömaaja leivast ja viinast, emakeelse jumalateenistuse õigust ning vaimulike väljalülitamist kõigist ilmalikest ametitest ja võimust. Sellega seoses nõuti ka tsiviilkohtute õigust vaimulikkonna ja lihtinimeste üle võrdväärselt kohut mõista. Lõpuks „nõustus“ paavst hussiitide nelja punkti vastu võtma, kuid tingimusel, et õigus nende seletamiseks, s. o. nende täpse tähenduse määratlemiseks jääb kontsiilile — teiste sõnadega, paavstile ja keisrile.“ (Wylie III kd. ptk. 18). Sellistel tingimustel nõustuti kokkuleppega ja Rooma saavutas silmakirjatsemise ja pettusega selle, mis tal ebaõnnestus jõuga. Kuna Fooma tõlgendas hussiitide punkte oma tahtmist mööda, võis nende tähendust väänata nii, kuidas soovi oli. {SV 83.2}

Suur osa böömlasi, kes mõistsid ohtu vabadusele, ei olnud kokkuleppega nõus. Rahva enda keskel tõusid lahkhelid ja tülic, mis viisid võitluse ja verevalamiseni. Selles võitluses langes õilis Prokop, ja Böömimaa kaotas vabaduse. {SV 84.1}

Sigismund, Husi ja Hieronymuse reetja, sai nüüd Böömi kuningaks. Hoolimata vandest toetada böömlaste õigusi, asus ta paavstluse poolele. Koostöö Roomaga tõi aga vähe kasu. Kakskümmend aastat oli ta elanud pinge ja ohu all. Pikkade viljatute võitluste tõttu olid tema väed kahanenud ja riigikassa tühjenenud. Aasta hiljem ta suri, jätnud kuningriigi kodusõja piirile ja pärandanud järeltulijatele ebaaususega määritud nime. {SV 84.2}

Fahutused, võitlused ja verevalamine venisid pikale. Jälle tungisid võõrad väed Böömimaale, kus jätkusid sisemised lahkhelid. Neid, kes jäid ustavaks evangeeliumile, kiusati ägedalt taga. Usust taganejad asusid lepinguvahekorda Roomaga ja mattusid eksiõpetustesse, need aga, kes pidasid ustavalt kinni algsest usust, ühinesid omaette koguduseks, nime-ga „Böömi vennad“. See tegu ärritas paavstluse pooldajaid, kuid „Böömi vennad“ jäid kindlaks. Olles sunnitud otsima pelgupaika metsast ja koobastest, kogunesid nad seal ühiselt Jumala Sõna lugema ja Teda teenima. {SV 84.3}

Käskjalgade kaudu, keda nad salaja mitmetesse maadesse saatsid, kuulsid nad siin ja seal hajali asuvatest tõetunnistajatest, sellistest nagu nad isegi. Saadi kuulda, et Alpi mägeces oli vana kogudus, kes toetus Pühakirjale ja protesteeris Fooma ebajumalateenistusliku kõlvatuse vastu“ (Wylie, III kd. ptk. 19). {SV 84.4}

See valmistas suurt rõõmu ning kohe loodi kirjavahetus valdeslastest kristlastega. {SV 84.5}

Böömlased jäid evangeeliumile ustavaks. Kõige pimedamal tunnil püörasid nad silmad horisondi poole nagu inimesed, kes ootavad hommikut. „Nende liisk langes kurjadele päeva-dele, kuid... nad pidasid meeles sõnu, mida esmalt väljendas Hus ja kordas Hieronymus, et möödub sajand, enne, kui saabub päev. Need sõnad tähendasid taboriitidele (hussiitideie) sedasama, mida tähendasid Joosepi sõnad suguharudele orjuse kojas — „Mina suren, aga Jumal hoolitseb kindlasti teie eest ja viib teid siit välja“ (samas, III kd. ptk. 19). „Viieteistkümnenda sajandi lõpp tunnistab aeglasest, kuid kindlast koguduste kasvust. Kuigi teisitimõtlejaid ei jäetud hoopiski mitte rahule, oli siiski suhteliselt vaikne aeg. Kuueteistkümnenda sajandi algul ulatus koguduste arv Böömimaal ja Määrimaal kahesajani.“ (Ezra Hall Gillett, „Life and Ti-mes of Jan Hus“, II kd., lk. 570). {SV 84.6}

„Nii suur oli ülejäänute hulk, kes tule ja mõõga hävitavast raevust päästes võis näha selle päeva koitu, mida Hus oli ette kuulutanud“. (Wylie, III kd. ptk. 19). {SV 85.1}

Peatükk 7—Revolutsioon Puhkeb

Nende seas, keda kutsuti kogudust paavstluse pimedusest puhtama uru juurde juhtima, oli esirinnas Martin Luther. Ta oli innukas, tuline ja pühendunud mees, kes tunnistas ainsaks kartuseks jumalakartust ja usu ainsaks aluseks Pühakirja. Tema läbi teostas Jumal suure töö koguduse usu puhastamiseks ja maailma valgustamiseks. {SV 85.2}

Nagu esimesed evangeeliumikuulutajad üldse, nii pärines ka Luther alamrahva hulgast. Tema esimesed eluaastad möödusid saksa talupoja tagasihoidlikus kodus. Isa teenis raha raske kaevuritööga ja säästis münte selleks, et anda pojale hea haridus. Isa soovis koolitada poega juristiks, kuid Jumala plaani kohaselt pidi temast saama selle suure templi ehitusmeister, mis sajandite jooksul nii aeglaselt kerkis. Eluraskused, puudus ja range distsipliin olid kooliks, kus lõputu Tarkus valmistas Lutherit ette tema elu tähtsaks ülesandeks, {SV 85.3}

Lutheri isa cli elujõuline, toimekas ning tugeva iseloomuga mees; aus, täpne ja otsekchene. Ta toimis just nii nagu tundis õige olevat ega muretsenud tagajärgede pärast. Tarmukas meel pani teda umbusaldusega suhtuma munkadesse. Selleptrast on isa väga pahane, kui Martin temalt nõu küsimata kloostrisse astus. Alles kahe aasta pärast leppis ta pojaga ära, kuid ei muutnud oma seisukohta. {SV 85.4}

Lutheri vanemad hoolitsesid väga oma laste hariduse ja kasvatuse eest. Nad püüdsid arendada neis Jumala tundmist ja kristlikke voorusi. Isa palvetas sageli poja kuuldes, et laps meenutaks ikka Issanda nime ja ühel päeval aitaks edasi viia Tema tõde. Nii palju kui nende kitsas majanduslik olukord lubas, kasutasid vanemad agaralt kõiki võimalusi. et anda lastele morralset ja intellektuaalset õpetust. Nad pingutasid tõsiselt ja püsivalt, et valmistada oma lapsi ette jumalakartlikuks eluks. Iselocmu sirgjoonelisus ja kindlus sundis neid mõnikord olema liigagi kannid, kuid poeg tunnistas hiljem, et kuigi nad mõnes suhtes olid eksinud, hindas ta vanematekodu rangust pigem positiivseks. {SV 85.5}

Koolis, kuhu poiss juba üsna noorelt saadeti, koheldi teda karmuse ja isegi vägivallaga. Vanemad olid ikka nii vaesed, et kodust teise linna õppima läinud poiss pidi mõnda aega majast majja laulmas käimisega leiba teenima. Sageli kannatas ta nälga. Need sünged ebausuga segatud kujutlused, mis tollal religioonis valitsesid, täitsid nooruki hirmuga, Õhtuti heitis ta magama, kurva südamega, mõtles värisedes tumedale tulevikule ja tundis alalist hirmu teadmisest, et Jumal oli leppimatu kohtumõistja ja halastamatu hirmuva-litseja, {SV 86.1}

Hoolimata nii paljudest arakstegevatest asjaoludest püüdles Luther eesmärgi poole, mis tema hinge oli kütkestanud. Ja janunes teadmiste järele ning tema tõsine ja praktiline meel igatses midagi sügavat ja kasulikku. {SV 86.2}

Erfurti ülikooli astumise ajaks — Luther oli siis kaheksateistkümne aastane, olid majanduslikud olukorrad muutunud soodssmaks kui kunagi varem, sest vanemad olid kokkuhoid-likkuse ja töökusega saavutanud tagasihoidliku varanduse ja voisia nüüd poega toetaoa. Tarkade sopraoe mõju oli mingil määral vähendanud ka nooruki varasema kasvatuse süngeid tagajärgi. Väljavaated olid helged. Luther asus uurima parimaid autoreid, et nende mõttekäikude varal omandada tarkusi. Juba oma endiste õpetajate karmi distsipliini all oli ta andnud lootusi saada väljapaistvaks meheks; ning soodsates tingimustes arenes ta mõistus nüüd kiiresti Hea mälu, elava kujutlusvõime, ergu mõistuse ja raugematu usinusega jõudis ta varsti kaaslaste hulgas esirinda. Vaimne töö arendas ja virgutas tema mõistust ning valmistas teda ette eluvõitluseks. {SV 86.3}

Lutheri südames elas jumalakartus, mis muutis ta eesmärgikindlaks ja alandlikuks. Luther tajus alalist sõltuvust Jumala abist ega alustanud ühtki päeva ilma palveta. Tema süda anus pidevalt juhtimist ja toetust. Sageli ütles ta: „Hoolas palvetamine on parem kui pool päeva õppimist“ (D’Aubigne, 2. kd. ptk. 2). {SV 86.4}

Uhel päeval ülikooli raamatukogus kirjutisi uurides avastas Luther seal ladinakeelse Piibli. Sellist raamatut polnud ta kunagi varem näinud. Ta isegi ei teadnud sellise teose olemasolust. Ta oli kuulnud evangeeliumide ja epistlite osasid, mida avalikel jumalateenistustel rahvale loeti ning oli arvanud, et see oligi Piibel. Nüüd hoidis ta esimest korda käes tervet Jumala Sõna. Imestunud aukartusega keeras ta pühi lehti. Põksuva südamega luges Luther elusõnu, vahepeal peatudes, et õhata: „Oo, et Jumal annaks mulle sellise raamatu!“ (samas, kd. 2, ptk. 2). Taeva inglid olid tema kõrval ja valguskiired Jumala troonilt heitsid sära tõe aaretele. Ta oli alati kartnud Jumala ees eksida, kuid nüüd haaras teda varasemast palju sügavam veendumus, et ta on patune. {SV 86.5}

Tõsine soov vabaneda patust ja leida rahu Jumalaga viis Lutheri lõpuks kloostrisse. Vastselt mungalt nõuti kõige alandavamat tööd ja ka majast majja kerjamas käimist. Ta oli selles eas, kus inimene kõige agaramalt püüab teiste tähelepanu ja tunnustust ning need alandavad ülesanded haavasid sügavalt tema tundeid. Ometi uskus ta, et seda kõike oli vaja tema pattude pärast. {SV 87.1}

Iga momendi, mis ta sai oma päevaste kohustuste kõrvalt kokku hoida, kasutas ta õppimiseks. Tihti kulus selle peale une ja kasina toidu söömiseks ette nähtud aeg. Kõige suuremat rõõmu valmistas talle Jumala S na uurimine. Luther oli leidnud kloostri seina külge aheldatud Piibli ja selle juures käis ta üsna sageli. Mida enam ta oma patusüüd tundma õppis, seda enam püüdis ta oma tegude kaudu saavutada andeksandmist ja rahu. Luther püüdis karmi paastumise, valvamiste ja lihasuretamise abil suruda alla oma olemuse pahesid, millest mungaelu ei olnud teda vabastanud. Ta ei kohkunud tagasi ühegi ohvri ees, mis näis lisavat õigust seista Jumala ees õigeksmõistetud südamega. „Ma olin tõepoolest üks vaga munk“, ütles ta hiljem, „ja järgisin oma ordu eeskirju täpsemalt, kui ma oskan seda väljendada. Kui üldse mõni munk peaks taevasse saama oma tegude läbi, siis oleks kindlasti

minul selleks õigus ... Kui see oleks veel edasi kestnud, oleksin ma lihasuretamisega enda tapnud.“ (samas, 2. kd. ptk. 3). Sellise piinarikka enesekasvatuse tulemusena kaotas Luther füüsilise jõu ja kannatas minestushcogude all. Neist tagajärgedest ei paranenud ta päriselt elu lõpuni. Kõigile jõupingutustele vaatamata ei leidnud ta räsitud hing rahu. Luther jõudis meeleheite piirini; talle näis, et kõik on kadunud. Just siis saatis Jumal talle sügavalt usskliku Staupitzi isikus sõbra ja abimehe, kes avas noormehele Jumala Sõna ja palus tal lakata mõtlemast enesele ja karistusele, mida toob kaasa Jumala käsust üleastumine. Ta käskis usaldada Jeesust, patteandestavat Päästjat. „Enesepiinamise asemel anna end Lunastaja kätte, raja oma lootus Jeesusele, Tema elu õigusele, Tema surma kaudu tagatud lepitusele. Võta kuulda Jumala Poega. Ta sai inimeseks, et kinnitada sulle Jumala poolehoidu. Armasta Teda, kes on sind enne armastanud.“ (samas, kd. 2, ptk. 4). Nii rääkis see tõsine mees. Tema sõnad jätsid Lutheri hinge sügava jälje. Peale mõningast võitlust ammuse mõttesuunaga eneses, oli ta viimaks võimeline mõistma tõde, mis tõi hingerahu. {SV 87.2}

Luther pühitseti preestriks ja kutsuti kloostrist Wittenbergi Ülikooli professoriks. Sel perioodil hõivas tema huvi Pühakirja uurimine algkeeles. Ta hakkas kõnelema Piiblist ning avas kuulajate jaoks vaimustavad sõnumid Taaveti Lauluraamatus, evangeeliumides ja epistlites. Staupitz, tema sõber ja ülemus, soovitas tal tungivalt minna kantslisse ja jutiustaca Jumala Sõna. Luther kõhkles, sest ta tundis end vääirituna kõnelema rahvale Kristuse asemel. Alles pärast pikki võitlusi nõustus ta sõbra tõsiste palvetega. Ta tundis Pühakirja hästi, ja Jumala arm hingas tema peal. Lutheri kõnecsavus kütkestas kuulajaid, selgus ja vägi, millega ta tõde esitas, veenis neid ja tema tulisus liigutas südameid. {SV 88.1}

Luther oli endiselt paavstikiriku ustav poeg. Ta ei mõelnudki, et see võiks teisiti olla. Aastaid oli ta soovinud külastada Rooma. Nüüd asus ta teele, teadmata, et jumalikul juhtivusel olid selle teekonna suhtes oma plaanid. Rändur leidis peavarju teeäärsetes kloostrites. Ühes kloostris Itaalias hämmastas öömajalist sealne jõukus, toredus ja luksus. Muinasjutuliste sissetulekute arvel elasid mungad suurejoonelistes tubades, kandsid kõige uhkemaid ja kallemaid riideid ning prassisid küllusliku laua ääres. Valusa arusaamatusega kõrvutas Luther sellega enda mungaelu enesesalgamist ja vaeva. {SV 88.2}

Viimaks silmas ta kauguses seitsmel künkal asuvat linna. Sügava aukartusega langes ta silmili maha ja hüüatas: „Püha Rooma, ma tervitan sind!“ (samas, 2. kd. ptk. 6). Ta si-senes linna, külastas kirikuid, kuulas imelisi lugusid, mida preestrid ja mungad rääkisid ning täitis kõik nõutavad tseremooniad. Kõikjal nägi ta vaatepilti, mis tekitas temas hämmastust ja hirmu. Luther nägi, et vaimulikkonna kõikidel tasanditel valitses ülekohus. Ta kuulis sündsusetut nalja prelaatide suust n’ng jälgis jubedustundega kohutavaid pühaduseteotusi, mida pandi toime isegi missade ajal. Munkade ja eraisikutega seltsices puutus ta kokku priiskamise ja liiderlikkusega. Kõikjal, kuhu silm ulatus, nägi ta pühaduse asemel teotust. Luther kirjutas: „Keegi ei oska ette kujutada, milliseid patte ja nurjatuid tegusid sooritatakse Roomas. Seda peab ise nägema ja kuulma, et uskuda. See sunnib ütlema „Kui põrgu cn

olemas, siis on Rooma ehitatud selle peale. Siin on kuristik, kust väljuvad igasugused patud“ (samas, 2. kd. ptk. 6). {SV 88.3}

Oma viimases läkituses oli paavst tõotanud pattude kustutamist kõigile, kes olid valmis minema põlvedel „Pilaatuse treppi“ mööda üles. Räägitakse, et sellest trepist olevat meie Päästja alla tulnud, kui ta lahkus Rooma kohtukojast. Ime läbi olevat see Jeruusalemmast Rooma toodud. Luther ronis ühel päeval parajasti härdalt seda treppi mööda ülespoole, kui talle järsku tundus, nagu ütelnuks piksemürina sarnane hääl: „Õige elab usust!“ (Rooma 1,17). Ta hüppas jalule ja ruttas heitunult sealt minema. See kirjakoht jäi Lutheri jaoks kogu eluks mõjusaks. Sellest hetkest peale mõistis ta selgemini, kui petlik on toetuda pääsemiseks oma tegudele ja kui vajalik on vankumatu usk Kristuse teenetesse. Tema silmad avanesid paavstluse pettustele, et mitte kunagi enam neile sulguda. Kui Luther Roomast lahkus, lahkus ta sealt kogu südamega. Sellest peale hakkas laienema lõhe, mis viis igasuguse ühenduse katkestamiseni paavstliku kirikuga. {SV 89.1}

Peale Roomast tagasitulekut sai Luther Wittenbergi Ülikooli juurde teoloogiadoktoriks. Nüüd võis ta rohkem kui kunagi varem pühenduda Pühakirjale, mida ta armastas. Luther oli pühalikult tõotanud kõik oma elupäevad hoolsalt uurida ja ustavalt jutlustada ainult Jumala Sõna. Ta ei olnud lihtsalt munk või õpetaja, vaid Piibli tõe autoriteetne kuulutaja. Luther kutsuti karjaseks, et ta toidaks Jumala karja, kes nälgis ja janunes tõe järele. Ta kuulutas kindlalt, et kristlased ei peaks tunnustama ühtegi teist õpetust peale nende, mis toetuvad Pühakirjale. Need sõnad olid suunatud paavstliku valitsuse aluste pihta ning sisaldasid usupuhastuse põhiprintsiipi. {SV 89.2}

Luther mõistis ohtu, mis peitus inimlike teooriate seadmises kõrgemaks Jumala Sõnast. Ta ründas kartmatult skolastikute kavalat uskmatust ja võitles filosoofia ning teoloogia vastu, mis nii kaua oli säilitanud valitseva mõju rahva üle. Luther paljastas uurimusi, mis polnud lihtsalt väärtusetud, vaid ka hukutavad, ja püüdis oma kuulajaid suunata filosoofide ja teoloogide eksiõpetustelt igavese tõe juurde, mida olid kuulutanud prohvetid ja apostlid. {SV 89.3}

Tõe järgi janunevate hulkade jaoks oli see kallis sõnum, mida nad senini veel kuulnud polnud. Rõõmusõnumid Päästja armastusest, andestuse tõotus ja rahu Tema lepitava vere läbi rõõmustasid kuulajaid ja sisendasid neisse lootust. Wittenbergis süüdati valgus, mille kiired pidid tungima kõige kaugematessegi paikadesse ja mille sära muutuma ajapikku üha heledamaks. {SV 89.4}

Valgus ja pimedus ei sobi kokku. Tõe ja eksituse vahel käib leppimatu võitlus, Ühte kaitsta ja toetada tähendab teist rünnata ning ümber lükata. Meie Issand kuulutas: „Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka“ (Matt. 10,34). Mini aasta peale reformatsiooni algust ütles Luther: „Jumal ainult ei juhi, vaid ka lunastab mind. Ma ei ole enda peremees. Ma soovin elada rahus, kuid mind paisatakse võitluse keerisesse.“ (D’Aubigne, 5. kd. ptk. 2). Oli tulnud aeg avalikuks väljaastumiseks. {SV 90.1}

Katoliku kirik oli muutnud Jumala armu kaubaartikliks. Rahavahetajate lauad (Matt. 21,12) seisid altarite kõrval nmg õhk kajas ostjate ja müüjate hüüdeist. Ettekäändel, et Püha Peetruse kiriku ehitamine Roomas vajas palju raha, müütati paavsti volitusel avalikult indulgentse (patukustutuse kirju). Tempel Jumala kummardamiseks kavatseti ehitada üles ebaõigluse hinnaga, selle nurgakivi pidi paigaldatema ülekohtu palgaga! Kuid just need abinõud, mis võeti tarvitusele Rooma hiilguse suurendamiseks, kutsusid esile paavstluse kõige otsustavamate ja edukamate vaenlaste kõige kibedama vastupanu ja viisid võitlusele, mis raputas paavstitrooni ja kõigutas kolmekordset krooni paavsti peas. {SV 90.2}

Tetzel, ametnik, kelle ülesandeks oli juhtida indulgentside müümist Saksamaal, oli süüdi kõige alatumates pattudes ühiskonna ja Jumala käskude vastu. Põigelnud kõrvale karistusest, oli ta nüüd astunud paavsti kasuahnete ja jõhkralt hoolimatute plaanide teenistusse. Jultunult kordas ta kõige silmatorkavamaid valesid ja jutustas harimatule, kergeuskli-kule rahvale imelisi lugusid. Kui inimeste käes oleks olnud Jumala Sõna, ei oleks saadud neid niiviisi petta. Sellepärast ei antudki Piiblit rahva kätte. Jumalike tõdede suhtes teadmatuses hoidmisega säilitas paavst kontrolli inimeste üle ja suurendas auahnete juhtide kasumeid. (Vt John C. L. Gieseler, „A Compendium of Ecclesiastical History“ per. 4, sec. I, par. 5). {SV 90.3}

Kui Tetzel saabus mõnda linna, kuulutas käskjalg tema ees: „Jumala ja püha Isa arm on teie väravais!“ (D.Aubigne 3. kd. ptk. 1). ning rahvas tervitas seda Jumalat teotavat teesklejat nii, nagu oleks ta Jumal ise, kes tuleb taevast. See häbitu kaubitsemine toimus kirikus, ja Tetzel, astunud kantslisse, ülistas idulgentse kui kõige väärtuslikumat Jumala andi. Ta kuulutas, et temalt ostetud lunastuskirjade kaudu andestatakse ostjale ka need patud, mida ta tulevikus veel teha soovib, ja kõike seda isegi ilma patukahetsuseta (samas, 3. kd. ptk. 1). Veel enam: Tetzel kinnitas kuulajatele, et indulgentsidel on jõud päästa ka surnuid; et just sellel momendil, kui raha kolksatab vastu tema kasti põhja, pääseb hing, kelle eest on makstud, puhastustulest ja läheb taevasse* Vt. K. R. Hagembach „History of the Reformation“, 1. kd. lk. 96). {SV 90.4}

Kui nõid Siimon pakkus apostlitele raha, et saada väge imede tegemiseks, ütleb Peetrus: „Kadugu su raha sinuga tükkis, et sa mõtled Jumala andi saada raha eest!“ (Ap. t. 8, 20). Tetzeli pakkumise võtsid aga tuhanded inimesed innukalt vastu. Kuld ja hõbe voolas tema kassasse. Päästmist, mida sai osta raha eest, oli patusel palju meeldivam vastu võtta kui päästmist, mis nõudis kahetsust, usku ja pingutusi, et patule vastu seista ja seda võita. (Vt. lisamärkus lk. 59 kohta). {SV 91.1}

Sellise „andestuse“ vastu võitlesid haritud jumalakartlikud mehed ja neid oli palju, kes ei uskunud väidetesse, mis olid ilmses vastu-olus mõistuse ja Pühakirjaga. Ükski prelaat ei julgenud tõsta häält sellise häbitu äritsemise vastu, kuid inimesed muutusid rahutuks ja paljud küsisid tõsiselt, kas Jumal ei hakka juba mingil viisil oma kogudust puhastama. {SV 91.2}

Kuigi Luther oli endiselt väga agar paavstluse pooldaja, täitis indulgentsikaupmeeste Jumalat teotav jultumus teda pahameelega. Paljua tema koguduse liikmed olid ostnud selliseid pattude endestuse kirju ja tulid seejärel hingekarjase juurde, et lugeda üles rida tehtud patte ja saada neile andestust mitte patukahetsuse ja meeleparanduse, vaid inaulgentsi tõttu. Luther keeldus selliselt patte kustutatuks kinnitamast ja hoiatas, et siis, kui nad ei kahetse ja elu ei muuda, lähevad nad hukka. Segadusse viiduna läksid mitmed Tetzelile kaebama, et pihiisa ei arvestanud raha eest saadud tunnistustega ning mõned nõudsid isegi oma raha tagasi. Tetzel läks raevu. Ta tõi kuuldavale kõige kohutavamaid vandesõnu, laskis süüdata väljakutel lõkked ja teatas, et „ta on saanud paavstilt käsu põletada kõik ketserid, kes julgevad vastu sõdida tema kõige pühamatele indulgentsidele* (D' Aubigne, 3. kd. ptk. 4). {SV 91.3}

Nüüd astus Luther julgelt esile. Kantslist kuuldi tema tõsist, pühalikult hoiatavat häält. Ta näitas rahvale patu tõelist olemust ja õpetas, et inimesel on võimatu oma tegudega vähendada süüd või hoiduda karistusest. Patust ei päästa miski muu, kui ainult patukahetsus Jumala ees ja usk Kris-tusesse. Kristuse armu ei saa osta, see on vaba and. Luther palus inimesi, et nad ei ostaks indulgentse, vaid vaataksid urus ristilöödud Päästjale. Ta jutustas oma valusat kogemust ajal, mil ta püüdis alandumise ja enesepiinamise kaudu asjatult kindlustada endale paastmlst. Ta kinnltas kuulajatele, et rahu ja rõõm tuli alles siis, kui ta pööras pilgu eneselt ja vaatas Kristusele. {SV 91.4}

Kuna Tetzel jätkas oma Jumalat teotavat äri, otsustas Luther protesteerida veel silmatorkavamal viisil. Varsti avanes selleks võimalus. Vittenbergi lossikirikus oli palju reliikviaid, mida teatud pühade ajal rahvale näidati. Kohaletulijatele tõõtati pattude täielikku andestust ja muidugi vooris rahvast sinna palju kokku. Lähenes neist pühadest mõjusaim — kõigi pühakute püha. Päev enne püha, kui rahvast oli juba palju kokku tulnud, naelutas Luther kiriku uksele paberi, millele ta oli kirjutanud üheksakümmend viis indulgentside vastu suunatud väidet. Luther teatas, et on valmis neid teese järgmisel päeval ülikoolis kõigi ees kaitsma. {SV 92.1}

Need laused köitsid rahvahulkade tähelepanu. Neid loeti korduvalt ja neist kõneldi kõikjal. Ülikoolis ja kogu linnas tõusis suur ärevus. Lutheri teesid näitasid, et ükski inimene, ka mitte paavst, ei omanud õigust patte andeks anda ja neist tulenevaid tagajärgi kõrvaldada; et kogu senine süsteem oli kometimäng, saatanlik kaval võte, mille kaudu pressiti rahvalt välja raha ja viidi hakatusse hinged, kes ebausklikult valeõpetusi usaldasid. Luther näitas selgesti, et Kristuse evangeelium on koguduse kõige väärtuslikum aare ning sel-les ilmutatud Jumala arm arvatakse vaba annina osaks kõigile, kes otsivad seda patukahetsuse ja usu läbi. {SV 92.2}

Lutheri teesid kutsusid vastasleeri üles diskussiooniks, kuid ükski ei söandanud väljakutset vastu võtta. Küsimused, mis ta oli tõstatanud, levisid mõne päevaga ü'.e kogu Saksa-maa ja mõne nädala pärast kõlasid need kristliku maailma kõigis osades. Paljud

paavstluse andunud pooldajad, kes olid näinud kirikus levivat jumalakartmatust ja selle pärast südant valutasid, teadmata kuidas pahedetulva peatada, lugesid neid lauseid suure rõõmuga. Nemad kuulsid neist Jumala häält ja mõistsid, et Issand ise oli sirutanud välja käe, et takistada laostumist. Vürstid ja riigi võimukandjad tundsid salajast rõõmu selle üle, et hakati piirama jultunud võimu, kes oli kõigilt võtnud õiguse kahelda tema otsustes. {SV 92.3}

Kuid ebausklik rahvas, kes armastas pattu, ei soovinud et kõrvaldataks pettekujutlused, mis olid nende hirmu Jumala ees leevendanud. Kavalad kirikuõpetajad, kes nägid, et nende tegevus ja sissetulekud olid ohus, sattusid raevu ja tõttasid oma väiteid kinnitama. Reformaator kohtas kibedaid süüdistajaid. Ühed heitsid Lutherile ette tegutsemise mõtlematust ja implusiivsust, teised süüdistasid teda jultumuses ja väitsid, et teda juhtis uhkus ja ninakus. Luther vastas: „Kes ei teaks, et iga m ne uue mõtte puhul süüdistatakse selle esitajat uhkuses ja riidude esilekutsumises? ... Miks surmati Kristus ja märtrid? Sellepärast, et neid peeti tollaste elutarkuste halvustaiateks, sellepärast, et nad tõid sisse uudseid asju ega küsinud enne alandlikult nõu põliste vaadete pooldajailt.“ {SV 93.1}

Edasi teatas Luther: „See, mida ma tean, ei toimu inimese tarkuse läbi, vaid Jumala plaani kohaselt. Kui töö on Jumalast, kes võib siis seda takistada? Kui see pole Temast, siis kes võiks seda edendada? Sündigu mitte minu, nende ega meie tahe, vaid Sinu tahe, oo Püha Isa, kes sa oled taevas!“ (samas, 3. kd. ptk. 6). {SV 93.2}

Kuigi Püha Vaim oli Lutherit mõjutanud seda tööd alustama, ei pidanud see kulgema ilma tõsiste kokkupõrgeteta. Vaenlaste etteheited, reformivate eesmärkide väär esitamine ning ebaõiglased ja alatud märkused tema iseloomu ja motiivide kohta langesid võimsa voona usupuhastaja peale. Nad ei jätnud mõju avaldamata. Luther oli kindlalt lootnud, et kirikute ja koolide juhid ühinevad temaga reformatsiooni läbi viimiseks. Kergetel kohtadel olevate isikute julgustussõnad olid sisendanud talle rõõmu ja lootust. Helgem päev koguduse elus näis juba koitvat, kuid julgustus pöördus hukkamõistuks ja etteheiteks. Paljud riigi ja kiriku kõrged aukandjad olid veendunud tema teeside õigsuses, kuid nad teadsid, et nende tõdede vastuvõtmisega kaasnesid suured muudatused. Rahva valgustamine ja reformeerimine oleks tähedanud tegelikult Rooma autoriteedi õõnestamist ja tuhandete allikate sulgemist, mis voolasid nende kaukasse ja võimaldasid luksuslikult ära elada. Lisaks majanduslikule piiramisele, oleks mõtleva, tegutseva ja Kristuse poole pöö“ratua rahva olemasolu tähendanud lõpuks nende enda autoriteedi ümberlükkamist. Sel põhjusel hülgasid paljud Jumala poolt neile pakutud tarkuse, ja asunud opositsiooni mehega, kellel oli taevane volitus, said Kristuse ja tõe vaenlasteks. {SV 93.3}

Luther värises mõtte juures, et tema tiksi seisis maailma vägevate vastu. Mõnikord ta kahtles, kas tõesti oli Jumal seadnud teda silmitsi kiriku autoriteediga. „Kes olin mina“, kirjutas ta „et ma julgesin seista vastu paavstile, kelle ees.., värisesid kuningad ja kogu maailm? ... Keegi ei tea, mida ma elasin läbi nende kahe esimese aasta jooksul ja millises

ahastuses, võiksin öelda, meeleheites ma olin“ (samas, 3. kd. ptk. 6). Kuid Jumal ei lasknud tal heituda. Kui puudus inimlik toetus, vaatas ta ainult Jumalale ja õppis täie usaldusega toetuma Tema kõikvõimsale käsivarrele. {SV 94.1}

Ühele reformatsiooni sõbrale kirjutas Luther. „Me ei saavuta Pühakirja mõistmist uurimise ega oma tarkuse abil. Sellepärast olgu sinu esimeseks kohustuseks alustada palvega. Palu tungivalt Issandat, et Ta kingiks oma suurest armust sulle Sõna õige mõistmise. Pole teist Jumala Sõna tõlgendajat kui selle Autor, kes on ise öelnud: „Nad kõik peavad olema Jumala poolt õpetatud!“ Ära looda oma jõupingutustele ja mõistusele: usalda ainult Jumalat ja Tema Vaimu. Usu meest, kes kõneleb seda oma kogemustest“ (samas, 3. kd. ptk. 7). {SV 94.2}

See õpetus on olulise tähtsusega ka neile, kes tunnevad, et Jumal on neid kutsunud kaasaja pühalikke tõdesid teistele esitama. Need tõed õhutavad Saatana ja nende inimeste vaenu, kes armastavad tema poolt välja mõeldud valet. Võitluses kurjuse vägedega vajame me midagi, mis on võimsam kui mõistuse jõud ja inimlik tarkus. {SV 94.3}

Vaenlastele, kes toetusid kommetele ja traditsioonidele või paavsti väidetele ja autoriteedile, astus Luther vastu Piibliga ja ainult Piibliga. See oli kummutamatu tunnistus. Sellepärast nõudsid formalismi ja ebausu orjad lärmitsevalt Lutheri verd, nagu juudid olid nõudnud Kristuse verd. „Tema on ketser!“ hüüdsid Rooma fanaatilised pooldajad, „patt on lasta tal elada veel kasvõi ühe tunni! Püstitage tema jaoks tuleriit!“ (samas, 3. kd. ptk. 9). Kuid Luther ei langenud nende raevu ohvriks. Jumalal oli tema jaoks töö ja taeva inglid kaitsesid teda. Tõsi küll, paljud nendest, kes olid saanud Lutherilt kallihinnalise valguse, pidid langema märtritena. {SV 94.4}

Lutheri õpetused kütkestasid mõtlevate inimeste tähelepanu kogu Saksamaal. Tema jutlustes ja kirjutistes peitus säde, mis äratas ja valgustas tuhandeid. Elav usk asendas surnud formalismi, mis niikaua oli aheldanud kirikut. Päevpäevalt suurenes inimeste hulk, kes kaotasid usu paavsti õpe tustesse. Eelervamuste barjäärid varisesid raginal kokku. Jumala Sõna, mille abil Luther katsus läbi iga õpetuse ja väite, oli nagu kaheterane mõõk, mis rajas endale teed inimeste südamesse. Kõikjal ärkas soov vaimulikult edasi liikuda. Tekkis selline nälg ja janu õiguse järele, millist polnud tuntud juba kaua aega. Silmad, mis nii kaua olid jälginud inimlikke rituaale ja maiseid vahemehi, pöördusid nüüd kahetsuses ja usus Kristuse, Ristilöödu poole. Selline huvi tõus rahva hulgas äratas üha suuremat hirmu paavstlikes võimukandjates. Lutherile esitati ametlik kutse ilmuda Rooma andma seletust tema vastu tõstetud kaebuste kohta. See käsk täitis Lutheri sõpru hirmuga. Nad teadsid hästi, milline oht ähvardab reformaatorit selles pahelises linnas, mis oli juba joobunud Kristuse tunnistajate verest. Sõbrad polnud nõus laskma Lutherit Rooma ja nõudsid, et tema ülekuulamine toimuks Saksamaal. {SV 94.5}

Lõpuks läkitati paavsti saadik asja uurima. Juhendite järgi, mis paavst oma ametnikule andis, oli Luther juba ketseriks tunnisatud ja saadik volitati pikema jututa Lutherit

vahistama ning alistuma sundima. Juhul, kui ketser ei olnud nõus alistuma ja vangitaminegi osutus võimatuks, pidi paavsti saadik Lutheri kirikuvande alla panema ning needma ära kõik need, kes teda pooldasid." (samas, kd. 4, ptk. 2). Selleks, et vihatud ketserlust täielikult välja juurida, käskis paavst oma saadikul needuse alla panna kõik peale keisri, kes ei olnud nõus vahistama Lutherit ja tema poolehoidjaid ning andma neid välja Roomale. {SV 95.1}

Siin paljastus paavstluse tõeline olemus. Terves dokumendis polnud jälgegi kristlikest põhimõtetest ega isegi mitte tavalistest õiguse printsiipidest. Luther oli Roomast kaugel; tal polnud senini olnud võimalust seal oma seisukohta selgitada ega kaitsta. Hoolimata sellest kuulutati ta ketseriks enne, kui tema asi oli seaduslikult järele uuritud. Ühel ja samal päeval toimus tema manitsemine, süüdistamine, kohtumõistmine ja süüdi tunnistamine; ja seda kõike tegi see, kes nimetas ennast pühaks isaks, kõige kõrgemaks eksimatuks autoriteediks. {SV 95.2}

Ajal, mil Luther nii väga vajas ustava sõbra osavõtlikkust ja nõuannet, saatis Jumal Wittenbergi Melanchtoni. Melanchten oli tagasihoidlik ja uje noormees, kuid tema terve otsus-tusvõime, laialdased teadmised ja poolehoiduvõitev kõneosavus, millele lisandus üllas iseloom, võitis üldise imetluse ja lugupidamise. Teda tunti kui väga tagasihoidlikku, kuid samas väga talendikat isikut. Peagi sai temast tõsine evangeeliumi toetaja ja Lutheri kõige usaldusväärsem sõber. Te-ma õrnus, ettevaatlikkus ja täpsus täiendasid Lutheri julgust ja energiat. Nende koostöö lisas reformatsioonile jõudu ja oli Lutherile suureks julgustuseks. {SV 95.3}

Kohtuprotsessi kohaks määrati Augsburg ja Luther asus jalgsi sinna teele. Tema pärast tunti tõsist muret. Avalikult oli ähvardatud, et ta võetakse teel kinni ja mõrvatakse, ning tema sõbrad palusid tal mitte riskida. Nad palusid teda tungivalt teatud ajaks hoopiski Wittenbergist lahkuda ja varjuda poolehoidjate juures, kuid Luther ei tahtnud lahkuda tööpostilt, kuhu Jumal teda oli seadnud. Ta pidi ustavalt jätkama võitlust tõe eest, hoolimata tormidest, mis teda tabasid. Ta ütles: „Ma olen nagu Jeremia, võitluse ja tülide mees; kuid mida enam suurenevad vastaste ähvardused, seda enam kasvab minu rõõm... Nad on juba hävitanud minu au ja hea nime. Üks on veel jäänud, ja nimelt minu vilets ihu. Kui nad sellegi võtavad, lühendavad nad küll minu elupäevi, kuid ei saa väärata minu vaimu. See, kes soovib kuulutada maailmale Kristuse Sõna, peab igal hetkel olema valmis surema" (samas, kd. 4, ptk. 4). {SV 96.1}

Sõnum Lutheri saabumisest Augsburgi pakkus paavsti saadikutele suurt rahuldust. Tülikas ketser, kes pani kihama kogu maailma, näis nüüd olevat Rooma võimuses ja kardinal otsustas Lutherit enam käest mitte lasta. Reformaator oli unustanud varustada end kaitsekirjaga. Sõbrad veensid teda, et ta ei ilmuks saadiku ette ilma keisri kirjata ja võtsid selle muretsemise enda peale. Saadiku plaan oli Lutherit iga hinna eest taganema sundida ja kui mitte, siis ta Rooma toimetada, et seal toimida temaga samuti nagu Husi ja Hieronymusega. Sellepärast püüdis ta käsilaste kaudu Lutherit mõjutada, et reformaator

ilmuks tema ette kaitsekirjata ja usaldaks tema armulikkust. Luther keeldus kindlalt seda tegemast. Ta ei ilmunud paavsti saadiku ette enne, kui oli saanud vajaliku paberi, mis tõotas talle keisri kaitset. {SV 96.2}

Paavstlased olid otsustanud Lutherit võita näiliku headusega. Saadik kõneles temaga ülimalt sõbralikult, kuid nõudis, et Luther alistuks tingimusteta kiriku autoriteedile ja annaks probleeme tõstatamata järele igas punktis. Ta polnud õigesti hinnanud meest, kellega tal tegemist oli. Luther väljendas lugupidamist kiriku vastu, oma soovi tõe järele, oma valmisolekut vastata igale vastuväitele, mis puudutasid tema õpetusi ja esitada oma õpetused otsustamiseks juhtivatele ülikoolidele, kuid protesteeris samas kardinalide teguviisi vastu, kes nõudsid temalt tagasivõtmist ilma tema eksitust tõestamata. {SV 96.3}

Sellisele palvele vastati ainult: „Võta tagasi, võta tagasi!“ Reformaator näitas, et Pühakiri kinnitab tema seisukohta ja teatas kindlalt, et tõde ei saa ta salata. Saadik, kes polnud võimeline vastama Lutheri põhjendustele, ujutas reformaatori üle etteheidetega, pilgete ja meelitustega, mis põimusid tsitaatadega pärimustest ja kirikuisade ütlustest, ega andnud talle võimalust rääkimiseks. Nähes, et selliselt jätkuv koosistumine muutub täiesti kasutuks, palus Luther luba esitada oma vastus kirjalikult, ja sai lõpuks vastumeelse nõusoleku. {SV 97.1}

Kirjas oma sõpradele ütles ta: „Selline moodus on kahekordselt kasulik. Esiteks sellepärast, et kirjapandu üle võivad otsustada ka teised; teiseks on niiviisi parem võimalus mõjutada jultunud ja sõnaohtra despoodi tundeid või isegi südametunnistust, kes muidu ujutab meid üle oma käskiva kõnega.“ (Martyn, The Life and Times of Luther“ lk. 271, 272). {SV 97.2}

Järgmise kõneluse ajal esitas Luther selge, kokkuvõtliku ja veenva seletuse oma vaadete kohta, mida ta paljude Piibli kirjakohtadega kinnitas. Seletuse ulatas ta peale valjusti ettelugemist kardinalile, kes selle aga põlastavalt kõrvale lükkas ja teatas, et tekst on põhjendamatu ja kirjakohad tähtsusetud. Luther, keda selline teguviis sügavalt erutas, asus võitlusse nüüd kõrgi prelaadi enda pinnal — traditsioonide ja õpetuste pinnal ning kummutas ta väited täielikult. {SV 97.3}

Kui prelaat nägi, et Lutheri arutlused olid ümberlükkamatud, kaotas ta enesevalitsemise ja karjus vihaselt: „Võta tagasi, või ma saadan sind Rooma kohtunike ette, kes on volitatud sinu asja arutama! Ma viskan sind koos su pooldajatega ja kõigega, kes sind soosida julgevad kirikust välja!“ Ja lõpuks ütles ta kõrgilt ja vihaselt: „Võta tagasi, või ära tule enam mu silma alla!“ (D’Aubigne, London 4. kd. ptk. 8). {SV 97.4}

Reformaator ja tema sõbrad lahkusid otsekohe, andes sellega selgesti mõista, et mingit tagasivõtmist polnud oodata. Sellist asja polnud kardinal hoopiski oodanud. Ta oli uskunud, et suudab Lutheri alistuma sundida. Jäänud oma toetajatega äkitselt üksi, vaatasid vandenõulased üksteisele suures segaduses otsa. {SV 97.5}

Lutheri jõupingutused ei jäänud heade tulemusteta. Suurel rahvahulgal oli olnud võimalus kahte meest võrrelda ja ise otsustada nende vaimu, seisukohtade kindluse ja tõepärasuse üle. Milline kontrast! Reformaator esines lihtsalt ja alandlikult. Ta toetas Jumala jõule, sest tema poolel oli tõde. Paavsti esindaja oli seevastu upsakas, käskiv ja arutu ega nimetanud ühtegi argumenti Pühakirjast, kuigi karjus ägedalt: „Võta tagasi, või ma saadan sind karistamiseks Rooma!“ {SV 97.6}

Kuigi Luther oli varustatud kaitsekirjaga, valmistusid paavsti pooldajad teda vahistama. Sõbrad palusid Lutheril tungivalt Wittenbergi tagasi pöörduda, sest kauemaks jäämisel polnud enam mingit mõtet. Nad palusid tal olla äärmiselt ettevaatlik ja varjata oma kavatsusi. Niisiis asutas reformaator Augsburgist teele juba enne kukke ja koitu. Teda saatis ainult linnavalitsuse poolt antud teejuht. Halbade eelaimdustega ratsutas Luther vargsi läbi pimedate ja vaiksete linnatänavate. Valvsad ja halastamatud vaenlased plaanitsesid te-da tappa. Kas ta pääseb valmis seatud püünistest? Need silmapilgud olid sisemise võitluse ja tõsise palve silmapilgud. Mees jõudis linnamüüris oleva väikese värava juurde. See avati ja tema ning ta juht lasti takistamatult läbi. Väljaspool linnamüüre kiirendasid ratsanikud sõitu ja enne kui paavsti saadik Lutheri lahkumisest teada sai, oli ta juba kaugel. {SV 98.1}

Saatan ja tema saadikud olid löödud. Mees, keda nad arvasid nende võimuses olevat, oli lipsanud püünisest nagu lind linnupüüdja paelust. {SV 98.2}

Teade Lutheri pääsemisest üllatas paavsti saadikut ja viis teda raevu. Ta oli lootnud kiriku rahu rikkuja kohtlemisel ilmutatud tarkuse ja kindluse eest suurt au, kuid nüüd tuli pettumus. Kardinali raev väljendus kirjas Friedrichile, Saksi kuurvürstile, milles ta kaebas kibedalt Lutheri peale ja nõudis, et Friedrich saadaks reformaatori Rooma või ajaks ta Saksimaalt välja. {SV 98.3}

Enda õigustuseks palus Luther tungivalt, et saadik või paavst näitaksid talle ta vigu Pühakirjas. Ta tõotas kõige pühalikumalt, et loobub oma õpetustest, kui näidatakse, et need on vastuolus Jumala Sõnaga. Seejuures väljendas ta tänulikkust Jumalale, et teda arvati väärt kannatama nii püha asja pärast. {SV 98.4}

Kuurvürst teadis veel vähe reformeeritud õpetustest, kuid talle avaldas sügavat muljet Lutheri sõnade siirus, jõud ja selgus. Seepärast otsustas Friedrich, et ta kaitseb reformaatorit seni, kuni tõestatakse tema eksitus. Paavsti saadiku nõudmise peale kirjutas ta: „Kuna dr. Martin käis teie ees Augsburgis, peaksite olema rahuldatud. Me ei arvanud hoopiski, et te püüate teda sundida põhimõtetest loobuma ilma, et oleksite talle tema eksitusi näidanud. Ükski õpetatud inimene meie vürstiriigis pole mulle näidanud, milles on dr. Martini õpetus usuvastane, antikristlik või ketserlik.“ (D’Aubine, 4. kd. ptk. 10). Vürst keeldus Lutherit Rooma saatmast ja riigist välja andmast. {SV 98.5}

Kuurvürst mõistis, et ühiskonna moraal oli väga madal. Vajati suurt reformatsiooni. Ta mõistis, et siis kui inimesed oleksid tundnud Jumala käske ja neid järginud ning oleksid

kuuletunud valgustatud südametunnistuse manitsustele, oleksid valitsuse keerukad ja kulukad sammud kuritegevuse tõkestamiseks ja karistamiseks olnud tarbetud. Friedrich nägi, et Lutheri eesmärk oligi samasuunaline ja ta tundis südames rõõmu, et kirikus puhusid paremad tuuled. Ta nägi ka, et Luther edendas professorina märgatavalt ülikooli elu. Ainult aasta oli möödunud päevast, mil reformaator naelutas oma teesid lossikiriku uksele, ent juba oli vähenenud palverändurite arv, kes külastasid kirikut kõigi pühakute pühal. Rooma oli kaotanud kummardajad ja annetused, kuid nende asemel tulid Wittenbergi uued inimesed; mitte enam reliikviaid kummardama tulnud palverändurid, vaid üliõpilased, et täita dr. Martini loengusaale. Lutheri kirjatööd olid süüdanud kõikjal uue huvi Pühakirja vastu. Lisaks Saksamaa eri paigust tulnud üliõpilastele, tuli neid ka teistest maadest. Noorukid, kes jõudsid esmakordselt Wittenbergi lähistele, „tõstsid oma käed taeva poole ja kiitsid Jumalat, et Ta oli lasknud sellest linnast paista tõe valgust nagu vanasti Siionist ka kõige kaugematesse maadesse.“ (samas, kd. 4, ptk. 10). {SV 99.1}

Luther oli senini vaid osaliselt katoliikluse eksitustele selja pööranud. Sedamööda, kuidas ta võrdles Pühakirja paavsti dekreetide ja määrustega, haaras teda üha suurem võõristus. „Ma loen paavsti dekreete,“ kirjutas ta, „ja mulle tundub, et paavst on ise antikristus või tema apostel, sest Kristust on neis ridades niivõrd valesti esitatud ja sõna otseses mõttes risti löödud“ (samas, 5. kd, ptk. 1). {SV 99.2}

Luther oli tollal endiselt Rooma kiriku pooldaja ega mõelnudki veel mingist lahkulöömisest. {SV 99.3}

Reformaatori kirjatöd ja õpetused ulatusid kõigi kristlike rahvasteni. Tema töö levis Šveitsi ja Hollandisse; kirjutised leidsid tee Prantsusmaale ja Hispaaniasse. Inglismaal võeti tema õpetused vastu elusõnana. Ka Belgiasse ja Itaaliasse ulatus tõde. Tuhanded ärkasid surmatardumusest usuelu rõõmule ja lootusele. {SV 99.4}

Lutheri rünnakud vihastasid Rooma üha enam ja mõned reformaatori fanaatilised vastased, nende hulgas ka katoliku ülikoolide doktorid, teatasid, et see, kes tapab mässulise munga, saab patud andeks. Kord lähenes reformaatorile üks võõras, hõlma all püstol, ja päris, miks Luther nii üksinda käib. „Ma olen Jumala kätes,“ vastas Luther. „Ta on mu tugevus ja mu kilp. Mis võib inimene mulle teha?“ (samas 6 kd. ptk. 2). Nende sõnade peale võõras kahvatas ja põgenes, otsekui oleks ta näinud taeva ingleid. {SV 100.1}

Roomal oli kindel tahtmine Luther hävitada, kuid Jumal oli tema kaitsja. Tema õpetusi tunti kõikjal: „Väikestes maamajades ja kloostrites, aadlike lossides, ülikoolides ja kuningate paleedes“ toetasid õilsad inimesed tema jõupingutusi“ (samas 6. kd. ptk. 2). {SV 100.2}

Umbes sel ajal leidis Luther Husi töid lugedes , et suurt tõde õigeksmõistmisest usu läbi, mida ta ise ülal hoida ja õpetada püüdis, oli kuulutanud juba Böömi reformaator. Luther sõnas: „Meie kõik, Paulus, Augustinus ja mina, oleme olnud hussiidid ilma seda teadmata!“

Ta jätkas: „Jumal karistab maailma kindlasti selle eest, et see püüdis põletada tõde, mida kuulutati juba sajand tagasi!“ (Wylie, 6. kd. ptk. 1). {SV 100.3}

Kristlaskonna reformatsiooni puudutavas palvekirjas Saksa keisri ja aadelkonna poole kirjutas Luther paavsti kohta: „Hirmus on vaadata inimest, kes nimetab end Kristuse asemikuks, ja elab sellises toreduses, mida ükski keiser ei saa endale lubada. Kas ta asendab vaest Jeesust või alandlikku Peetrust? Te ütlete, et ta on selle maailma isand. Kuid Kristus, kelle asemikuks ta ennast loeb, ütles: „Minu riik ei ole sellest maailmast.“ Kas saavad asemiku valitsuspiirid ulatuda ülemuse omadest kaugemale?“ (D’Aubigne, 6. kd. ptk. 3). {SV 100.4}

Ta kirjutas ülikoolide kohta: „Ma kardan väga, et ülikoolid osutuvad põrgu väravateks, kui neis ei uurita usinalt Pühakirja ega vajutata seda sügavale noorte südamesse. Sinna aga, kus Pühakirjal pole antud õigust valitseda, ei soovita ma kellelgi lapsi saata. Iga õppeasutus, kus ei tegelda lakkamatult Jumala Sõnaga, langeb (samas, 6. kd. ptk. 3). {SV 100.5}

See palvekiri levis kiiresti üle kogu Saksamaa ja avaldas inimestele võimsat mõju. Rahvas virgus ja paljud kogunesid reformatsiooni lipu ümber. Kättemaksu ihast põlevad Lut

heri vaenlased käisid paavstile peale, et ta võtaks ketseri vastu tarvitusele otsustavad abinõud. Otsustati, et Lutheri õpetused tuleb kohe avalikult hukka mõista. Reformaatorile ja tema pooldajatele anti kuuskümmend päeva mõtlemisaega, mille lõppedes pidi neid, kui nad ei olnud nõus oma õpetusi tagasi võtma, pandama kirikuvande alla. {SV 101.6}

See oli reformatsioonile kohutavaks kriisiajaks. Sajandeid oli kirikuvanne hirmutanud vägevaid valitsejaid. See oli põhjustanud võimsates riikides paanikat. Neile, keda see hukkamõist tabas, vaadati hirmu ja õudusega; neil ei lubatud kaasinimestega läbi käia ja nad kuulutati lindpriideks. Luther polnud pime tormi suhtes, mis tema pea kohale koondus, kuid ta jäi kindlaks ja lootis vankumatult Kristusele kui oma toele ja kilbile. Märtri usu ja julgusega kirjutas Luther: „Ma ei tea, mis juhtub ega hooligi selle teadasaamisest. Tulgu hoop kust tahes, ma ei karda. Ükski puuleht ei lange maha ilma Taevase Isa tahteta. Kui palju enam hoolitseb Ta meie eest! Kerge on surra Sõna eest, kuna lihaks saanud Sõna on ka ise meie eest sunud. Kui me Temaga sureme, siis elame Temaga! Kogedes seda, mida Tema on enne meid kogenud, saame kord sinna, kus on Tema eluasemed ja elame igavesti koos Temaga.“ (samas, Londoni Walther, 1840, 6. kd. ptk. 9). {SV 101.1}

Kui paavsti bulla jõudis Lutherini, ütles ta: „Ma hülgan selle ja tunnistan jumalavallatuks ja ebaõigeks. See mõistab hukka Kristuse enda... Ma rõõmustan, et ma võin kanda sellist risti tee eest. Ma tunnen oma südames vabadust, kuna ma lõpuks tean, et paavst on antikristus ja tema troon on Saatana aujärg.“ (D’Aubigne, 6. kd. ptk. 9). {SV 101.2}

Ent Rooma käskkiri ei jäänud mõjuta. Vangla, piinamine ja mõõk olid võimsad sõnakuulelikkusele sundivad vahendid. Nõrgad ja ebausklikud värisesid paavsti dekreedi ees

ja kuigi Lutherile üldiselt kaasa tunti, pidasid paljud elu liiga kalliks, et seda reformatsiooni huvides kaalule panna. Näis, nagu läheneks reformaatori töö lõpule. {SV 101.3}

Luther jäi ikka kartmatuks. Rooma kirik paiskas tema vastu needused ja maailm vaatas pealt, kindel selles, et mees kas hävitatakse või sunnitakse alistuma. Tavatult jõuliselt paiskas Luther hukkamõistuotsuse neile endile tagasi ja kuulutas avalikult, et ta oli kindlalt otsustanud Rooma kirikust alatiseks lahku lüüa. Üliõpilaste, doktorite ja igast seisusest kodanike nähes põletas Luther paavsti bulla koos eeskirjade, dekreetide ja teatud kirjutistega, mis toetasid paavstivõimu. „Kuna minu vaenlased on põletanud minu raamatuid ja kahjustanud niiviisi tõde mitmete inimeste meeltes ning hävitanud nende hinged, hävitan mina omakorda nende raamatud. Tõsine võitlus on nüüd alanud. Seni olen ma paavstiga ainult mänginud. Ma alustasin seda tööd Jumala nimel ja usun, eit Jumala nimel see ka lõpetatakse. Ilma minuta (samas, 6. kd, ptk. 10). {SV 101.4}

Vaenlaste etteheidete peale, kes pilkasid tema jalgealuse nõrkust, vastas Luther: „Kes võib öelda, et Jumal ei ole mind valinud ja kutsunud ja kas nad ei peaks kartma, et minu põlgamisega põlgavad nad Jumalat? Mooses oli Egiptusest väljumisel üksinda. Eelijas oli üksinda kuningas Ahabi riigis. Jesaja üksinda Jeruusalemmas, Hesekiel üksinda Baabülonis. Prohvetiks ei valinud Jumal kunagi ülemat preestrit ega mõnda teist tähtsat isikut, vaid harilikult madalaid ja põlatud inimesi, kord isegi karjase Aamose. Kõikidel aegadel on pühad pidanud noomima suuri mehi, kuningaid, vürste, preestreid ja tarku oma elu ohtu pannes. Ma ei ütle, et ma olen prohvet, kuid ütlen, et nad peaksid kartma just selle pärast, et mina olen üksi ja et neid on palju. Olen kindel selles, et Jumala Sõna on minuga ja mitte nendega“ (samas, 6. kd. ptk. 10). Lutheri otsus kirikust lahku lüüa ei tulnud ilma tõsise võitluseta. Umbes sel ajal kirjutas ta: „Ma tunnen iga päevaga ikka rohkem ja rohkem, kui raske on kõrvale heita seda, mida oled endasse tilkhaaval lapsepõlves imenud. Oo, kui raskena tundub mulle,, kuigi Pühakiri on minu poolel, pidada ennast õigustatuks üksi seista vastu paavstile ja nimetada teda antikristuseks! Millised valulikud tunded on liikunud mu südames! Kui palju kordi olen ma endalt teravalt küsinud küsimust, mis on nii sageli olnud paavsti poolehoidjate huulil: „Kas sa üksi oled tark? Kas kõik teised eksivad? Mis siis, kui sul siiski on vale ning nii paljusid endaga kaasa tõmmates oled siis igavesti hukka mõistetud?“ Nii ma võitlesin iseenda ja Saatanaga, kuni Kristus oma eksimatu Sõna läbi kinnitas minu südant nende kahtluste vastu“ (Martyn, lk. 372, 373). {SV 102.1}

Paavst oli ähvardanud Lutheri kirikust välja heita, kui too oma õpetust tagasi ei võta. Nüüd ähvardus täideti. Ilmus uus bulla, mis kinnitas reformaatori lõplikku lahutamist Rooma kirikust ja kuulutas ta taeva poolt neetuks. Sama hukkamõist pidi tabama kõiki, kes tema õpetused vastu võtavad. Suur võitlus oli tõeliselt alanud. {SV 102.2}

Vastuseis ootab alati neid, keda Jumal tarvitab eriliselt nende aja jaoks kõlava tõe esitamiseks. Lutheri päevil oli oma ajakohane tõde — erilise tähtsusega tõde tolle aja jaoks; tänapäeva koguduse jaoks on oma ajakohane tõde. Tema, kes kõik asjad oma tahte nõu

järele teeb, on arvanud heaks asetada inimesed erinevatesse olukordadesse ja anda neile ülesanded, mis on erilise tähtsusega ajal, millesse neid on asetatud. Kui nad peavad saadud valgust kalliks, siis avatakse neile veelgi avaramad arusaamad tõest. Kuid kahjuks ei hinda enamus tänapäeval tõde sugugi rohkem, kui paavsti pooldajad, kes võitlesid Lutheri vastu. Nii nagu endistel aegadel, nii kalduvad inimesed ka nüüd Jumala Sõna asemel inimlike teooriate ja traditsioonide poole. Need, kes esitavad tõde kaasaja jaoks, ei pea lootma paremat vastuvõttu, kui see, mis sai osaks möödunud aja refomaatoritele. Tõe ja eksituse, Kristuse ja Saatana vahel peetava suure võitluse ägedus kasvab kuni selle maailma ajaloo lõpuni. {SV 102.3}

Jeesus ütles oma jüngritele: „Kui te oleksite maailmast, siis maailm armastaks oma. Aga et te ei ole maailmast, vaid mina olen teid ära valinud maailmast, sellepärast vihkab teid maailm! Pidage meeles seda sõna, mis ma teile olen ütelnud: „Ei ole ori suurem oma isandast! On nemad mind taga kiusanud, siis nad kiusavad teidki taga, on nad pidanud minu sõna, siis nad peavad teiegi sõna.“ (Joh. 15, 19. 20). Teisal kuulutab meie Issand selgesti: „Häda teile, kui kõik inimesed teist räägivad head, sest nõnda samuti tegid nende isad valeprohvetitele!“ (Luuka 6,26). Tänapäeva maailma vaim pole Kristuse Vaimuga sugugi rohkem kooskõlas kui endistel aegadel ja neid, kes kuulutavad Jumala Sõna selle puhtuses, ei võeta tänapäeval vastu suurema heakskiiduga kui siis. Tõele vastuseisu vormid võivad muutuda ja vaen võib olla vähem avalik, lihtsalt salakavalam, kuid vastuseis on olemas ja püsib kuni aegade lõpuni. {SV 103.1}

PEATÜKK 8—KOHTU EES

Saksamaa troonile astus uus keiser — Karl V. Rooma saadikud ruttasid teda õnnitlema ning püüdsid isevalitsejat meelitada reformatsiooni vastu. Samal ajal palus Saksi kuurvürst, kellele Karl suurel määral oma krooni võlgnes, et ta ei võtaks Lutheri vastu midagi ette enne, kui teda ära kuulatakse. Keiser oli suures kitsikuses. Paavstlasi rahuldas ainult käskkiri Lutheri surma mõistmise kohta. Kuurvürst oli aga kindlalt öelnud, „et kuna keiserlik majesteet ise ega keegi teine isik polnud tõestanud Lutheri kirjutiste ekslikkust“, siis „tuleb dr. Luther varustada kaitsekirjaga ja saata ta õpetused, jumalakartlike ja erapooletute kohtunike ette“ (D’Aubigne, 6. kd. ptk. 2). {SV 103.2}

Kõigi erakondade tähelepanu pöördus nüüd Saksa vürstiriikide ühisele istungile, mis kutsuti kokku Wormsis varsti peale seda, kui Karl sai keisriks. See rahvuslik nõukogu pidi otsustama tähtsamaid poliitilisi küsimusi ja olukordi. Sellel kokkutulekul pidid Saksa vürstid esmakordselt kohtuma oma noore keisriga. Keisririigi kõigist osadest kogunesid Wormsisse suursugused, võimukad ja isadelt päritud õiguste eest seisvad ilmalikud isandad, ühiskondliku positsiooni ja võimuga uhkeldavad kirikuvürstid, õukonnarüütlid ning nende relvastatud kaaskondlased, saadikud võõrastelt ja kaugetelt maadelt. Ja ometi äratas sellel suurel koosolekul kõige suuremat tähelepanu Saksi reformaatori küsimus. {SV 104.1}

Keiser Karl oli eelnevalt käskinud kuurvürstil varustada Luther riigipäevale tulekuks kaitsekirjaga ja lubada tal vaieldavates küsimustes kompetentsete isikutega vabalt arutleda. Luther ootas keisri ette ilmumist erutusega. Ta tervis oli sel ajal väga nõrk, kuid siiski kirjutas ta kuurvürstile: „Kui ma ei saa Wormsisse minna hea tervise juures, siis palun ma end sinna viia haigena. Kui juba keiser mind kutsub, siis ma ei saa kahelda, et see on Jumala enda kutse. Nad soovivad tõenäoliselt minu vastu kasutada vägivalda (sest nad ei käsi mind ilmuda selleks, et mulle õigust anda), kuid ma usaldan oma asja Issanda kätte. Tema, kes kaitses kolme noormeest tuleahjus, elab ja valitseb ka täna. Kui Ta mind ka ei päästa, on minu elul vähe tähtsust. Kandkem hoolt selle eest, et evangeelium ei satuks pilke alla ja andkem kasvõi elu sellekks, et vaenlased ei võidutseks. Minu kohus pole otsustada, kas kõigi hüvangut teenib paremini minu elu või surm... Te võite minult kõike oodata, kuid mitte põgenemist ja tagasivõtmist. Põgeneda ma ei saa ja lahti öelda veelgi vähem“ (samas, 7. kd. ptk. 1). {SV 104.2}

Kui Wormsis levis kuuldus sellest, et Luther ilmub riigipäeva ette, tekkis üldine ärevus. Aleander, paavsti saadik, kelle hooleks reformaatori küsimus oli usaldatud, oli häiritud ja raevunud. Ta nägi, et tulemused võivad paavstlikule üritusele õnnetust tuua. Teostada järeleuurimine asjas, mille kohta paavst oli juba langetanud hukkamõistva otsuse, ilmutas ju paavstivõimu kahanemise märke. Pealegi kartis Aleander, et salle mehe kõneosavuse ja võimsate argumentide peale pööravad paljud vürstid paavstile selja. Sellepärast esitas ta Karlile kõige tungivamad vastuväited Lutheri Wormsi tulemise vastu. Umbes sel ajal avaldati bulla, mis kuulutas Lutheri kirikust välja heidetuks. See koos saadiku protestiga

mõjutas keisrit järeleandmisele. Ta kirjutas kuurvürstile, et siis kui Luther ei kavatse taganeda oma seisukohast, peab ta jaama Wittenbergi. {SV 104.3}

Aleander ei rahuldunud saavutatuga, vaid pingutas igati jõudu ja kavalust, et kindlustada Lutheri hukkamõistmine. Püsivusega, mis väärinuks palju õilsamat rakendust, juhtis ta vürstide, prelaatide ja teiste riigipäeva liikmete tähelepanu asja tõsidusele. Ta süüdistas reformaatorit „mässus, vastuhakkamises, lugupidamatuses ja jumalateotuses.“ Kuid ägedus ja raev, mida saadik avaldas, ilmutas liigagi selgesti seda vaimu, mis teda taga kihutas, tiks tollane kirjamees lausus: „Teda kihutab tagant pigem viha ja kättemaks kui agarus ja jumalakartlikkus“ (samas, 7. kd. ptk. 1). Riigipäeva enamik tundis Lutheri suhtes suuremat poolehoidu kui kunagi varem. {SV 105.1}

Kahekordse agarusega nõudis Aleander keisrilt paavstliku edikti täideviimist. Kuna Saksamaa seaduste kohaselt ei tohtinud otsust langetada ilma vürstide nousolekuta, noustus Kari lõpuks saadiku järjekindla pealekäimisega ja käskis tal esitada asi riigipäevale. „Nuntsiuse jaoks oli see uhke päev. Koosolek oli suur; veel suurem oli tõstatatud küsimus, Aleander pidi esinema Rooma kõigi kirikute ema ja valitsejanna kaitsjana.“ Ta pidi kokkutulnud kristluse volmukandjate ees süüst vabastama Peetruse vürstiriigi. Tal oli hiilgav kõneand ja ta oskas tegutseda olukorra tähtsuse kohaselt. Jumahk ettenägevus tahtis, et Roomat pidi kõige austusväärsema tribunali ees esindama tema kõige võimekam oraator, enne kui see süsteem lõphkult hukka mõistetud sai“ (Wylie, 6. kd. ptk. 4). Reformatsiooni pooldajad ootasid mõningase kartusega reageeringut Aleanori kõnele. Saksi kuurvürst ei olnud kohal, kuid tema korraldusel viibisid riigipäeval mõned tema nõunikud, kes tegid märkmeid nuntsiuse kõnest. {SV 105.2}

Koigi oma teadmiste ja kõneosavusega asus Aleander tõde ümber lükkama. Ta paiskas üksteise järel esile süüdistusi Lutheri kui kiriku ja riigi, elavate ja surnute, vaimulikkonna ja lihtliikmete, kontsiilide ja üksikkristlaste vaenlaste aadressil. „Lutheri eksidpetustest jätkub,“ kuulutas ta, „et õigustada tuhande ketseri põletamist.“ {SV 105.3}

Lõpuks püüdis ta põlgusevarju heita reformeeritud usu pooldajatele: „Kes need luterlased õieti on? Trobikond ülbeid, kitsarinnalisi õpetajaid, kõlvatuid preestreid, liiderlikke munki, harimatuid advokaate ja vaesestunud aadlikke ning eksiteele viidud lihtinimesi. Kui palju arvukam, võimekam ja võimsam on katoliku kirik! Selle hiiglasliku koosoleku üksmeelne otsus õpetas lihtsameelseid, hoiatagu ettevaatamamatuid, otsustagu kõhklejate eest ja andku jõudu nõrkadele!“ (D’Aubigne, 7. kd. ptk. 3). {SV 105.4}

Selliste relvadega on tõe kaitsjaid rünnatud kõikidel aegadel. Samad argumendid lastakse käiku kõigi nende vastu, kes julgevad valitsevatele eksimustele vastandada Jumala Sõna selged ja otsekohesed õpetused. „Kes on need uue õpetuse jutlustajad?“ hüüavad populaarse religiooni austajad. „Need on vähesed õppimata alamast klassist inimesed, kes väidavad, et neil on tõde ja need on Jumala valitud rahvas. Nad on harimatud ja petetud. Palju lugupeetum on meie kirik arvu ja mõju poolest! Kui palju suuri ja õpetatud mehi on meie

seas! Kui palju võimsam on meie pool!“ Nendel väidetel on küll kaalukas mõju maailmale, kuid Jumala silmis pole need otsustavamad kui Lutheri päevil. {SV 106.1}

Reformatsioon ei lõppenud koos Lutheriga nagu paljud arvavad. See kestab maailma ajaloo lõpuni. Lutheri suureks ülesandeks oli jagada teistele edasi seda valgust, mida Jumal oli lasknud temale paista, kuid tema ei saanud kogu maailmale antavat valgust: tema ajast tänaseni on Jumal avanud pidevalt uusi Pühakirja tõdesid ja andnud uut arusaamist vaimulike sügavuste kohta. {SV 106.2}

Paavsti saadiku kõne jättis riigipäevale sügava mulje. Luther ei olnud kohal, et Jumala sõna selgete ja veenvate tõdedega paavstlikku võistlejat kummutada ja keegi ei püüdnudki reformaatorit kaitsta. Üldiselt oldi nõus hukka mõistma nii teda kui tema õpetusi, ja võimalusel, välja juurima kogu ketserlust. Roomal oli olnud soodne võimalus enda eest kosta. Kõik, mida kiriku kaitseks öelda oli, sai öeldud. Kuid näilik võit oli lüüasaamise alguseks. Siitpeale oli kontrast tõe ja eksituse vahel selgem, sest see ilmnes avalikus võitluses. Sellest päevast alates ei pidanud Rooma enam kunagi tundma ennast nii kindlana, nagu ta senini oli tundnud. {SV 106.3}

Kuigi enamik riigipäevast osavõtjaid oleksid olnud nõus Lutherit paavstile loovutama, nägid paljud kirikus valitsevat kõlvatust ja ihkasid kirikuvõimu kuritarvitamise lõpetamist, mis saksa rahvast rõhus. Aleander oli esitanud paavstlikku võimu kõige soodsamas valguses. Nüüd mõjutas Issand ühte riigipäeva liiget sõna võtma, et kõnelda paavstliku türannia tagajärgedest. Suursuguse kindlusega tõusis sellel vürstlikul koosolekul üles hertsog Georg Saksist ja kirjeldas halastamatu täpsusega paavstluse pettusi ja jälkusi ning nende hirmsat mõju. Lõpetuseks ütles ta: „Ma ei rääkinud kaugeltki kõigist kuritegudest, mis kisendavad Rooma vastu. Kõik häbi on kadunud. Preestrite ainus eesmärk on ... raha, raha... nii et need, kes peaksid õpetama tõde, ei kõnele enam muud kui valet. Selle asemel, et neid karistada, makstakse neile hoopiski peale ja mida enam nad valetavad, seda suuremad on kasumid. Sellest roojasest allikast voolavad rüvetatud veed. Prassimine sirutab käe ahnusele. Oh häda, seda avalikku pahameelt põhjustab vaimulikkond, kes paiskab nii palju vaeseid hingi igavesse hukatusse. On vaja üldist reformatsiooni“ (samas, 7. kd. ptk. 4). {SV 106.4}

Tabavamat ja veenvamat paavstluse hukkamõistu poleks ka Luther ise esitanud — ja fakt, et kõneleja oli reformatsiooni kindel vastane, andis tema sõnadele veelgi suurema kaalu. {SV 107.1}

Kui koosolijate silmad oleksid avanenud, oleksid nad näinud endi keskel Jumala ingleid, kes külvasid valguskiiri eksituse pimedusse ja avasid inimeste meeli ja südant tõe vastuvõtmiseks. Tõe ja tarkuse Jumal juhtis oma väega ka reformatsiooni vastaseid ja valmistas selliselt teed suurele tööle, mis tuli teostada. Martin Luther ei olnud kohal, kuid sellel koosolekul kõlas Lutherist kõrgema Isiku hääl, Jumala enda hääl. {SV 107.2}

Otsekohe määras riigipäev ametisse komisjoni, kes pidi selgitama välja paavstliku omavoli saksi rahva suhtes. See nimekiri, mis sisaldas sada üksikpunkti, esitati keisrile koos palvega võtta tarvitusele kohesed abinõud nende kõrvaldamiseks. Palvekirja esitajad ütlesid: „Milline hingede hukutamine, milline röövimine, millised skandaalsed väljapressimised ümbritsevad ristiusu vaimulikku pead! Meie kohuseks on ära hoida meie rahva laostumine ja teotus. Sel põhjusel palume me kõige alandlikumalt, kuid ka kõige tungivamalt teid, majesteet, et te annaksite korralduse viia läbi üldine reformatsioon ja jälgiksite selle teostamist“ (samas, 7. kd. ptk. 4). {SV 107.3}

Nüüd nõudis kontsiil reformaatori ära kuulamist. Hoolimata Aleandri palvetest, protestidest ja ähvardustest andis keiser selleks lõpuks loa ja Lutherile saadeti kutse ilmuda riigipäeva ette. Koos kutsega anti välja ka kaitsekiri, mis pidi kindlustama tema tagasipöördumise kindlasse kohta. Need läkitati Wittenbergi ühe käskjala kaudu, kelle ülesandeks oli ka Luther Wormsisse toimetada. {SV 107.4}

Lutheri sõbrad olid hirmul ja ahastuses. Teades eelarvamusi ja tema vastu suunatud raevu, kartsid nad, et tema kaitsekirja ei arvestata. Nad palusid tungivalt, et Luther ei seaks elu ohtu. Tema aga vastas: „Paavstlased ei soovi mind Wormsis näha, nad ihkavad mind kinni võtta ja surmata, kuid see pole tähtis. Ärge paluge minu pärast, vaid paluge Jumala Sõna pärast... Kristus annab mulle oma Vaimu, et võita need saatena sulased. Ma mõistan nad hukka oma elu ajal ja võidan nad oma surma korral. Wormsis taotlevad nad usinalt, et ma võtaksin kõik tagasi. See on minu tagasivõtmine: kui ma enne ütlesin, et paavst on Kristuse asemik, siis nüüd kinnitan ma, et ta on Kristuse vastane ja kuradi apostel“ (samas, kd. 7, ptk. 6). {SV 108.1}

Luther ei asunud ohtlikule reisile siiski üksinda. Peale keiserliku käskjala otsustasid teda saata veel kolm tema parimat sõpra. Melanchton soovis nendega liituda. Ta oli Lutherisse kiindunud ja soovis talle järgneda kui vaja ka vanglasse või surma, kuid tema soov lükati tagasi. Kui Luther peaks hukkuma, ütlesid talle Lutheri sõbrad, tuleb reformatsiooni jätkata sinul. Reformaator ütles hüvastijätul Melanchtonile: „Kui ma ei tule tagasi ja mu vaenlased mõistavad mu surma, siis jätka õpetamist ja seisa kindlalt tões. Tööta minu asemel... Kui sina jääd ellu, võin mina ka surra.“ (samas, 7. kd., ptk. 7). Üliõpilased ja linnakodanikud, kes kogunesid Lutherit ära saatma, olid sügavalt liigutatud. Paljud, kelle jaoks evangeelium oli kallis, jätsid temaga hüvasti pisarsilmil. Siis asus reformaator oma saatjatega Wittenbergist teele. {SV 108.2}

Peisil märkasid nad inimeste süngestunud ilmeid. Mõnes linnas ei väljendatud neile mingit lugupidamist. Ühes ööbimispaigas näitas üks sõbralik preester Lutherile ühe itaalia märtrina hukkunud reformaatori pilti. Vihje oli mõistetav. Järgmisel päeval sai reisiseltskond teada, et Lutheri kirjatööd olid Wormsis hukka mõistetud. Keisri käskjalad kuulutasid seda dekreeti kõikjal ja nõudsid rahvalt, et nad tooksid keelatud tööd riigiametnike kätte. Kartes Lutheri julgeoleku pärast riigipäeva ees ja arvates, et tema

kindlameelsus on juba kõikuma löönud, küsis käskjalg, kas ta soovib edasi minna. Luther vastas; „Kuigi mind kuulutatakse kurjategijaks igas linnas, lähen ma siiski edasi“ (samas, kd. 7, ptk. 7). {SV 108.3}

Erfurtis võeti Luther austusega vastu. Vaimustatud rahvahulga saatel läbis ta tänavaid, mille ääres ta noorusaastail sageli leivatükki kirjanud oli. Ta käis ära oma kloostrikongis ja mõtles võitlusele, mis temas kees siis, kui valgus, mis nüüd Saksamaa kohal koitis, tema hinge oli tunginud. Lutherit paluti jutlustada. See oli keelatud, kuid käskjalg andis talle eriloa ja kerjusmunk, kes kord sealses kloostris kõige hullemaid töid oli teinud, astus kantslisse. {SV 109.1}

Pilgeni täis saalile rääkis ta Kristuse sõnadest „Rahu olgu teile!“ „Filosoofid, doktorid ja kirjanikud,“ ütles ta, „on vaevanud ennast õpetustega, kuidas võib inimene saada igavese elu, ja ikkagi pole nad leidnud rahuldavat vastust. Ma tahan teile nüüd sellest kõnelda: ... Jumal on äratanud surnuist ühe mehe, Issanda Jeesuse Kristuse, et Ta hävitaks surma, kõrvaldaks täielikult patu ja suleks põrgu väravad. See on päästmise töö ... Kristus on võitnud! See on rõõmusõnum. Meid päästetakse Tema töö läbi, mitte meie oma teenete tõttu. {SV 109.2}

Meie Issand Jeesus Kristus on ütlenud: „Rahu olgu teile; vaata minu käsi“ — see tähendab: vaata, oo inimene, mind, mind üksi, kes olen võtnud sinu patu ja sind lunastanud, Olgu sul nüüd rahu. „Nii ütleb Issand.“ {SV 109.3}

Ta jätkas, näidates, et tõelist usku ilmutab püha elu. „Kuna Jumal on meid päästnud, siis on iga inimese kohus elada nii, et see ei tooks kasu ainult temale endale, vaid ka ligimestele. Oled sa rikas, siis aidaku su varandus vaeseid. Oled sa vaene — olgu su teenistus vastuvõetav rikkale. Kui su töö on kasulik ainult sulle endale, siis teenistus, mida arvad olevat meelepärase Jumalale, on vale“ (samas, 7. kd., ptk. 7). {SV 109.4}

Rahvas kuulas kui nõiutult. Nälgivatele hingedele murti eluleiba. Kristus tõsteti kõrgele üle paavstide, keisrite ja kuningate. Luther ei vihjanud kordagi oma ohtlikule olukorrale. Ta ei püüdnud tõmmata endale nende tähelepanu ja kaastunnet. Kristuse esiletõstmisega oli ta kaotanud silmist enese. Ta jäi Kolgata Mehe varju ning püüdis esitada ainult Jeesust kui patuste Lunastajat. {SV 109.5}

Kogu teekonna vältel oli tähelepanu suunatud Lutherile. Uudishimulik rahvahulk tungles tema ümber ja sõbralikud hääled hoiatasid teda paavstlaste kavatsuse eest: „Nad põletavad sinu“, ütles keegi, „ja muudavad su tuhaks, nagu nad tegid Jan Husiga.“ „Kui nad süütaksid ka tule, mis ulatuks Wormsist Wittenbergini,“ vastas Luther, „ja selle leegid ulatuksid taevani, läheksin ma sellest läbi Issanda nimel. Ma astuksin nende ette. Ma läheksin peemoti lõugade vahele ja murraksin ta hambad, tunnistades Issandat Jeesust Kristust!“ (samas, 7. kd., ptk. 7). {SV 109.6}

Sõnum reformaatori lähenemisest Wormsile tekitas suurt ärevust. Lutheri sõbrad tundsid hirmu tema julgeoleku pärast, vaenlased aga kartsid asjade arengut. Tehti suuri jõupingutusi, et takistada tal linna siseneda. Paavstlaste õhutusel paluti tal suunduda ühe sõbraliku rüütli lossi, kus, nagu väideti, pidid kõik vastuolud saama mõistlikult lahendatud. Sõbrad püüdsid äratada temas hirmu ähvardavate hädaohtude kirjeldamisega, kuid kõik nende jõupingutused olid tagajärjetud. Luther kinnitas kõigutamatult: „Kui Wormsis oleks nii palju kuradeid, kui kive majade katustel, siis ma läheksin ikkagi sinna“ (samas, kd. 7, ptk. 7). Wormsi väravate juurde oli kogunenud teda tervitama suurem rahvamurd kui keisri enda saabumise puhul. Erutus oli suur. Ule rahvahula sumina kostus kime, kaeblik hääl, mis laulis matuselaulu, otsekui hoiatades Lutherit ees ootava saatuse eest. „Jumal on minu kaitsja,“ ütles ustav mees tõllast maha astudes. {SV 110.1}

Paavstlased ei uskunud, et Luther tõepoolest julgeb Wormsile tulla. Tema saabumine viis vaenlased segadusse. Keiser kutsus otsekohe kokku oma nõuandjad, et kaalutleda edasist tegevusplaani. Üks piiskoppidest, range paavstlane, väitis: „Me oleme juba kaua tema üle nõu pidanud. Vabanegu meie keiserlik majesteet otsekohe sellest mehest! Eks Sigismunud lasknud Jan Husi põletada! Me pole kohustatud ketserile kaitsekirja andma ega seda arvestama.“ {SV 110.2}

„Nii ei lähe,“ ütles keiser, „me peame oma sõna pidama.“ (samas, 7. kd., ptk. 8). Sellepärast otsustatigi reformaator ära kuulata. {SV 110.3}

Kogu linn ihkas seda tähelepanuväärset meest näha ja peagi täitus tema peatuspaik külastajatega. Luther oli vaevalt paranenud oma hiljutisest haigusest. Ta oli väsinud tervelt kaks nädalat kestnud reisist, pealegi pidi ta valmistuma homsete otsustavate sündmuste vastu. Ta vajas vaikust ja rahu. Ent rahva soov teda näha oli nii suur, et Luther sai vaid mõned tunnid puhata. Majja hakkas voorima aadlikke, rüütleid, preestreid ja tavalisi linnakodanikke. {SV 110.4}

Kogunenute hulgas oli palju aadlikke, kes olid keisrilt julgelt nõudnud väärnähtuste kõrvaldamist kirikust ja kes, nagu Luther ütles „olid kõik vabaks saanud evangeeliumi läbi“ (Martyn, lk. 393). Nii vaenlased kui sõbrad tulid vaatama kohkumatut munka. Luther võttis nad vastu kõigutamatu rahulikkusega ning vestles kõigiga väärikalt ja targalt. Tema käitumine oli kindel ja julge. Kahvatul, kõhnal näol, mis kandis mure ja haiguse jälgi, oli lahke ja rõõmus ilme. Sõnade pühalikkus ja sügav tõsidus haaras teatud määral isegi tema vastaseid. Nii sõpru kui vaenlasi valdas imestus: mõned olid veendunud, et jumalik vägi viibis tema juures, teised väitsid nagu variserid Kristuse suhtes: „Temas on kuri vaim!“ {SV 110.5}

Järgmisel päeval kutsuti Luther riigipäeva ette. Üks keisri ametnik määrati Lutheri saatjaks audientsisaali, kuid hoolimata saatja pingutustest oli tal raske jõuda pärale. Kõik ligipääsuteed olid täis pealtvaatajaid, kes soovisid näha paavstile vastu hakata julgenud munka. {SV 111.1}

Pealtvaatajate seas seisis üks vana kindral, paljude lahingute kangelane, kes lausus Lutherile sõbralikult: „Mungake, mungake, sa lähed nüüd õilsamasse võitlusesse kui minul või ühelgi teisel pealikul on tulnud läbi elada. Aga kui su asi on õige ja sa oled selles kindel, siis mine edasi Jumala nimel ja ära karda midagi! Jumal ei jäta sind maha!“ (D’Aubigne, 7. kd., ptk. 8). {SV 111.2}

Lõpuks seisis Luther riigipäeva ees. Keiser istus troonil, ümbritsetuna riigi kõige silmapaistvamatest isikutest. Ükski lihtsurelik polnud seisnud nii kõrge koosoleku ees, kui oli see, mille ees pidi oma usu pärast tunnistust andma Martin Luther. „Sinna ilmumine iseenesest oli võit paavstluse üle. Paavst oli selle mehe juba hukka mõistnud, ja siiski seisis ta nüüd kohtujärje ees. See sündmus ise kõneles paavsti mõju langusest. Paavst oli Lutheri kirikuvande alla pannud, inimühiskonnast välja tõuganud, ja ikkagi pöörduti tema poole aupaklike sõnadega ning anti võimalus esineda suurilma vägevate ees. Paavst oli käskinud tema hääle igaveseks vaikima panna, kuid nüüd valmistus reformaator rääkima tuhandete tähelepanelike kuulajate ees, kes olid kokku tulnud kristliku maailma kaugeimatest osadest. Niiviisi oli juba iseenesest toimunud tohutu pööre. Hooma võim hakkas murenema ja see oli munga hääl, mis sellele hoogu andis“ (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 111.3}

Selle võimsa ja kõrgeaulise koosoleku ees näis lihtsast soost reformaator hetkeks heituvat. Mõned vürstidest, kes märkasid tema erutust, astusid ligemale ja üks neist sosistas: „Ärge kartke neid, kes ihu tapavad, ega hinge ei või tappa!“ Teine ütles: „Kui teid viiakse minu pärast maavalitsejate ja kuningate ette, siis annab teile teie Isa Vaim, mida te peate rääkima.“ Niiviisi vahendasid maailma suured mehed Kristuse sõnu ja kinnitasid Tema sulast katsumuse tunnil. {SV 111.4}

Lutherile juhatati koht otse keisri trooni vastu ja saali haaras sügav vaikus. Seejärel tõusis üks keisri ametnik ja palus, osutanud Luhteri kirjutiste kogule, et reformaator vastaks kahele küsimusele — kas ta tunnistab need omaks ja kas ta kavatseb tagasi võtta arvamused, mis ta neis on esitanud? Parast seda, kui raamatute pealkirjad olid ette loetud, vastas Luhter esimese küsimuse peale, et ta tunnistab need raamatud omaks. „Kuid mis puutub teise küsimusse“, ütles ta, „siis siin on kõne all usk ja hingeõnnistus ning Jumala Sõna kui suurim ja kallim aare nii taevas kui maa peal. Ma toimiksin mõistmatult, kui ma vastaksin järelemõtlematult, sest nii võiksin ma lausuda vähem, kui olukord nõuab, või rohkem kui tõde nõuab, ja nõnda patustada Kristuse ütluse vastu: „Kes iganes mind ära salgab inimeste ees, teda salgan minagi oma Isa ees, kes on taevas!“ (Matt. 10, 33). Sel põhjusel palun ma alandlikult teid, keiserlik majesteet, anda mulle mõtlemisaega, et ma võiksin vastata ilma Jumala Sõna vastu eksimata“ (D’Aubigne 7. kd., ptk. 8). {SV 112.1}

Sellist soovi esitades käitus Luther targasti. Tema teguviis veenis riigipäeva, et ta ei toimi impulsiivselt ega ägedusest. Rahulikkus ja enesevalitsemine, mida poleks oodanud mehelt, kes oli ennast näidanud väga julgena ja paindumatuna, suurendas tema mõju ja tegi teda

võimeliseks vastama ettenägelikkuse, otsustavuse, tarkuse ja väärikusega, mis üllatas ja ärritas tema vastaseid ning noomis nende ülbust ja uhkust. {SV 112.2}

Järgmisel päeval pidi Luther taas riigipäeva ette ilmuma ja oma lõpliku vastuse andma. Hetkeks tundis ta ennast väga mannetuna nende jõudude kõrval, kes olid ühinenud tõe vastu. Teda valdas kartus ja värin. Hädaohud mitmekordistusid tema silmis. Näis, et vaenlased võidavad ja pimeduse jõud võtavad võimust. Masendus mähkis ta endasse ja näis teda Jumalast lahutavat. Luther igatses kinnitust, mis tõendaks, et vägede Issand on temaga. Sügavas hingeahastuses viskus ta kummuli, näoga vastu maad ja tõi kuuldavale rõ-hutud, südantlõhestava appihüüde, mida ainult Jumal võis täielikult mõista. {SV 112.3}

„Oo, kõikvõimas igavene Jumal!“ hüüdis ta. „Kui kohutav on see maailm! Vaata, ta avab oma suu, et mind ära neelata, ja mul on inimlikult nii vähe lootust... Kui ma peaksin toetuma ainult selle maailma tugevusele, siis on kõik otsas... Minu viimane tund on tulnud, mind on hukka mõistetud ... Oo Jumal, Sina, minu Jumal, aita mind kogu maailma tarkuse vastu! Tee seda, sa pead seda tegema, Sina üksi... sest see pole minu, vaid Sinu töö. Minul isiklikult pole ju mingit võitlemist nende maailma suurte isandatega ... Kuid töö on Sinu,... ja see on õige ning igavene töö. Oo Issand, aita mind! Ustav ja muutumatu Jumal, ma ei looda ühelegi inimesele... Kõik, mis inimesest, on ebakindel ja nurjub... Sa oled valinud mind selle töö jaoks... Ole minu kõrval Jeesuse Kristuse pärast, kes on minu kaitse, minu kilp ja mu kants!“ (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 113.1}

Kõiketeadev ettenägevus lasi Lutheril mõista temal lasuvat ohtu, et ta ei toetuks oma jõule ega tormaks hulljulgelt hädaohtu. Teda ei vaevanud hirm isiklikult ähvardavate kannatuste või surmapiinade ees. Luther mõistis, et otsustav hetk usupuhastuse arengus oli saabunud ning ta tundis oma väärtust sellele vastu astuda. Tõde võis kannatada tema nõrkuse pärast. Mitte oma julgeoleku, vaid evangeeliumi võidukäigu pärast võitles Luther Jumalaga. Tema hingeahastus ja võitlus sarnanesid Jaakobi ahastusele öösel üksildase oja kaldal. Ja nii nagu võitis Jaakob, võitis ka Luther. Täielikus abituses klammerdus ta usus Kristuse, võimsa Vabastaja külge. Luther sai kindlustunde, et ta ei seisa riigipäeva ees üksinda. Rahu tuli südamesse tagasi ja ta tundis rõõmu, et temal lubati Jumala Sõna rahvaste ees kõrgele tõsta. {SV 113.2}

Kindlas usalduses Jumalasse valmistus reformaator võitluseks. Ta mõtles läbi oma vastuse, uuris lõike oma kirjatöödest ja kirjutas Pühakirjast välja sobivaid tekste oma väidete kinnitamiseks. Pannud siis vasaku käe pühale Raamatule, mis lebas avatuna tema ees,, tõstis Luther parema käe taeva poole ja tõotas jääda „ustavaks evangeeliumile ja tunnistada usku ka siis, kui ta peaks seda tunnistust oma verega pitseerima“ (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 113.3}

Kui reformaator jälle riigipäeva ees seisis, polnud temas jälgegi hirmust ega hämmeldusest. Vaikselt ning rahulikult, kuid vapralt ja suursuguselt seisis ta Jumala tunnistajana selle maailma suurte meeste ees. Keisri ametnik nõudis talt nüüd seisukohta

oma õpetuste suhtes. Luther vastas vaoshoitult, ilma ägeduse ja ärrituseta. Tema esinemisviis oli lihtne ja aupaklik. Ometi õhkus temast julgust ja rõõmu, mis koosviibijaid üllatas. {SV 113.4}

„Teie keiserlik kõrgus," alustas Luther, „lugupeetud vürstid, armulised isandad. Kooskõlas mulle eile antud korraldusega ilmun ma täna teie ette ja palun Jumala armu läbi teid, keiserlik majesteet, ja teid, auväärt kõrgused, armulikult ära kuulata põhjendused, mille õigsusesse ja tõesusesse ma usun. Kui ma teadmatusest peaksin üle astuma õukonna tavadest ja viisakuskommetest, siis palun, andestage, kuna ma pole üles kasvanud kuningakojas, vaid kloostri eraldatuses." (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 114.1}

Asja juurde asudes teatas Luther, et tema avaldatud tööd ei olnud kõik ühesuguse iseloomuga. Mõnes oli ta käsitlenud usku ja häid tegusid; neid olid ka tema vaenlased nimetanud süütuteks ja lausa kasulikeks. Nende tagasivõtmine poleks tähendanud üldtunnustatud tõdede hülgamist. Teine osa koosnes kirjutistest, mis paljastasid paavstluse väärnähtusi ja kuritegusid. Nende tööde tühistamine oleks tugevdanud Rooma türanniat ja avanud ukse veelgi laiemalt suurtele jumalavallatustele. Kolmanda rühma moodustasid raamatud, milles ta oli rünnanud isikuid, kes olid kaitsnud eksisteerivaid pahesid. Mis neisse puutus, siis tunnistas ta ausameelselt, oli ta olnud ägedam kui oleks sobinud. Ta ei pidanud ennast eksimatuks, kuid isegi neid raamatuid ei saanud ta tagasi võtta, kuna selline teguviis oleks julgustanud tõe vaenlasi ja andnud neile võimaluse Jumala rahvast veel julmemalt rõhuda. {SV 114.2}

„Siiski olen ma vaid inimene ja mitte Jumal," jätkas Luther, „ja sellepärast kaitsen ma end nii nagu Kristus seda tegi: kus ma olen rääkinud pahasti, siis tõestage, et see on pa-ha... Jumala armu läbi palun ma pühalikult teid, keiserlik kergus, ja teid lugupeetud vürstid, ja kõiki mehi kõikidest seisustest: tõendage apostlite ja prohvetite kirjade alusel, et ma olen eksinud. Niipea, kui ma selles olen veendunud, tunnistan ma iga oma eksitust ning olen esimene oma raamatuid haarama ja tulle viskama." {SV 114.3}

„Ma loodan, et äsjaöeldu näitab, et olen oma seisukohta hoolikalt kaalutlenud ja arvestanud ohte, millele ma end välja panen; kuid mul on tõsine rõõm näha, et Jumala Sõna pärast kerkivad tülid ja lahkhelid, sest selline on Jumala Sõna iseloom ja käekäik. „Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka, ütles Jeesus Kristus. Jumala plaanid on aukartustäratavad; hoidke, et te lahkhelide kõrvaldamise ettekäändel ei kiusa taga Jumala püha Sõna ega tõmba enda peale tagasipöördumatule tagajärgede laviini — õnnetusi ja igavest hu-katust. Ma võiksin tuua Pühakirjast selleks palju näiteid. Ma võiksin rääkida vaaraodest ning Babüloonia ja Iisraeli kuningatest, kelle taotlused teenisid kõige tagajärjekamalt nende hävingut ajal, mil nad püüdsid näiliselt kõige targemate nõusnnete varjus oma kuningriiki tugevdada. Jumal on see, kes liigutab mägesid, aga nemad ei märka seda." (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 114.4}

Luther oli rääkinud saksa keeles; nüüd paluti tal sama korrata ladina keeles. Kuigi reformaator oli eelmisest pingutusest kurnatud, täitis ta korralduse ja pidas oma kõne maha sama selguse ja energiaga. Jumala ettenägevus juhtis nii. Paljude meeli pimestas eksitus ja ebausk sedavõrd, et esimesel korral ei mõistnud nad küllaldaselt Lutheri arutluse jõudu. Kordamine võimaldas neil paremini aru saada. Neid, kes valgusele kangekaelselt silmad sulgesid ega tahtnud, et tõde neid veenaks, viisid Lutheri mõjusad sõnad raevu. Kui ta kõne lõpetas, ütles riigipäeva juhataja vihaselt: „Te ei vastanud esitatud küsimusele... Teilt nõutakse täpset ja selget vastust... Kas te võtate tagasi või ei?“ {SV 115.1}

Reformaator vastas: „Kuna teie, keiserlik majesteet, ja teie, kõrged võimukandjad, nõuate mult selget, lihtsat ja täpset vastust, siis ma selle ka annan ja see on järgmine: Nii kaua kui mulle ei näidata Püha Piibli ilmsete ja selgete tunnistuste põhjal, et ma olen valel teel, usun ma Pühakirja tunnistust ja selget mõistust; ma usun kirjakohti, mida tsiteerisin ja ned seovad minu südametunnistuse Jumala Sõnaga nii, et ma ei saa ja ei taha oma seisukohti tagasi võtta. Kristlasele on ohtlik rääkida südametunnistusele vastu. Siin ma seisan, teisiti ma ei või. Jumal aidaku mind! Aamen“ (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 115.2}

Nii seisis see õige mees Jumala Sõna kindlal alusel. Taeva valgus kiirgas tema näolt Lutheri iseloomu õilsus, tema südamerahu ja rõõm tunnistasid ilmekalt usu kasuks, mis võidab ära maailma. {SV 115.3}

Koosolek oli mõne hetke hämmastusest keeletu. Oma esimese vastuse oli Luther andnud tasasel toonil, aupakliku, peaaegu järeleandliku hoiakuga. Paavstlased olid seda tõlgendanud tõendina, et mehe julgus hakkab teda maha jätma. Nad pidasid tema palvet järele mõelda sissejuhatuseks seisukohtade tagasivõtmisele. Isegi Karl oli poolpõlglikult lausunud, osutades munga kurnatud kujule, tema tagasihoidlikule riietusele ja lihtsale kõneviisile: „See munk ei tee minust iialgi ketserit.“ Julgus ja kindlus, mida Luther nüüd ilmutas ning tema arutluse jõud ja selgus üllatasid kõiki kohalolijaid. Imetluseni liigutatud keiser hüüatas: „See munk räägib ju kartmatult ja väga julgelt.“ Paljusid saksa vürste täitis uhkus ja rõõm oma rahvuse vapra esindaja üle. {SV 115.4}

Pooma pooldajad olid löödud; nemad jäid kõige ebasoodsamasse valgusesse. Nad püüdsid säilitada Rooma võimu mitte Pühakirja, vaid ähvarduse abil. „Kui sa ei võta tagasi,“ hoiatas riigipäeva juhataja, „siis peab keiser vürstide ja riigi-ametnikega nõu, mida ette võtta sellise parandamatu ketseriga.“ {SV 116.1}

Lutheri sõbrad, kes olid rõõmuga kuulanud tema suurepärast kaitsekõnet, heitusid nende sõnade peale, kuid usupuhastaja oli rahu ise: „Minu Jumal olgu minu aitaja, sest ma ei saa sammugi taganeda.“ (samas, 7. kd., ptk. 8). {SV 116.2}

Talle anti korraldus riigipäevalt lahkuda, kuni vürstid nõu peavad. Oli saabunud kriitiline moment. Lutheri iseloomukindlus võis mõjutada kiriku ajalugu läbi sajandite. Talle otsustati anda veel üks võimalus. Viimast korda toodi suur reformaator koosoleku ette. Veelkord

esitati küsimus, kas ta loobub oma õpetustest. Seepeale vastas Jumala ustav sulane: „Mul pole midagi muud vastata, kui seda, mida olen juba öelnud.“ Oli ilmne, et ei lubadused ega ähvardused mõjutanud teda Rooma korraldustele alistuma. {SV 116.3}

Paavstlikke juhte pahandas see, et tähtsusetu munk põlgas võimu, mis oli kuningaid ja aadlikke värisema pannud. Nad ihkasid oma viha tema peale välja valada ja ta surnuks piinata. Luther, kes oma hädaohtu mõistis, oli kõigiga rääkinud kristliku väärikuse ja rahulikkusega. Tema sõnades polnud uhkust, ägedust ega laimamist. Ta oli unustanud enese ja teda ümbritsevad tähtsad mehed ning tunnetanud ainult Tema kohalolekut, kes on lõpmatult kõrgem paavstidest ja prelaatidest, kuningatest ja keisritest. Lutheri tunnistuse kaudu oli rääkinud Kristus väe ja väärikusega, mis täitis nii sõbrad kui vaenlased aukartuse ja imestusega. Sellel koosolekul oli kohal viibinud Püha Vaim ja avaldanud mõju riigijuhtide südamele. Mitmed vürstid tunnistasid julgelt, et Lutheril oli õigus. Paljud olid tões veendunud, kuid mõnede jaoks ei jäänud see mõju püsima. Oli neid, kes ei väljendanud oma mõtteid kohe, kuid hiljem, olles Pühakirja ise uurinud, said neist julged reformatsiooni toetajad. Kuurvürst Friedrich oli murelikult oodanud Lutheri ilmumist riigipäeva ette ja kuulanud tema kõnet suure erutusega. Rõõmu ja uhkusega vaatas ta doktori julgust, kindlust ja enesevalitsemist ning otsustas veelgi kindlamalt esineda tema kaitsjana. Friedrich kõrvutas võitlevaid pooli ja nägi, et tõe vägi oli muutnud paavstide, kuningate ja prelaatide tarkuse nulliks. Paavstlus kandis kaotust, mis pidi tunda andma rohkem kõigi rahvaste hulgas kõikidel maadel. {SV 116.4}

Kui paavsti saadik tajus Lutheri kõne mõju, lõi ta Rooma võimu julgeoleku pärast tõsiselt kartma ning otsustas tarvitada kõiki tema võimuses olevaid vahendeid, et häbematu uuendaja hävitada. Kogu oma kõneosavuse ja diplomaatilise vilumusega, mille poolest ta eriti tuntud oli, selgitas ta noorele keisrile, kui rumal ja hädaohtlik oleks ohverdada tähtsusetu munga pärast võimsa Rooma sõprus ja abi. {SV 117.1}

Tema sõnad ei jäänud mõjutuks. Juba järgmisel päeval lasi Karl riigipäeval ette kanda keiserliku läkituse, milles ta teatas oma otsusest jätkata eelkäijate poliitikat ning toetada ja kaitsta katoliku usku. Kuna Luther oli keeldunud oma eksitustest loobuma, tuli tema ja ta eksiõpetuste suhtes rakendada kõige karmimaid abinõusid. „Üksik, oma rumalusest eksittud munk on tõusnud üldise ristiusu vastu. Sellise jumalavallatuse peatamiseks tahan ma ohverdada oma kuningriigid, aarded, sõbrad, ihu, vere, hinge ja oma elu. Ma mõstan hukka augustiinlasest munga, ja ei luba tal tekitada rahva seas vähimatki segadust. See tuleb rakendada tema ja ta kangekaelsete pooldajate vastu kirikust väljaheitmist, ametist kõrvaldamist ja kõiki muid vahendeid, mis ketserite hä-vitamiseks on mõeldud. Ma pöördun riikide esindajate poole üleskutsega käituda ustavate kristlastena!“ (samas, 7. kd., ptk. 8). Siiski teatas keiser, et Lutheri kaitsekirja tuleb austada ja enne tema kohtulikule vastutusele võtmist lubatakse tal ohutult koju jõuda. {SV 117.2}

Riigipäeva liikmed jagunesid selles küsimuses kahte leeri. Paavsti esindajad nõudsid reformaatori kaitsekirja arvestamata jätmist. „Rein peab tema tuha endale saama nagu Jan Husi tuha sada aastat tagasi,“ ütlesid nad. (samas, 7. kd., ptk. 9). Saksa vürstid, ehkki katoliiklased ja avalikult Lutheri vaenlased, protesteerisid sellise truudusemurdmise kui kogu rahva au riivava häbipleki vastu. Nad osutasid õnnetustele, mis olid järgnenud Husi surmale ja teatasid, et nad ei kavatse tõmmata Saksamaa ja selle noore keisri kaela niisugukst viletsust. {SV 117.3}

Karl vastas sellele alatule ettepanekule nii: „Kui truudust ja usku ka kusagil enam ei sallitaks, peaksid need siiski pelgupaiga leidma vürstide südames.“ (samas, kd. 7, ptk. 9). Ikka veel nõudsid Lutheri kibedamad vaenlased, et reformaatori saatus jäetaks kiriku otsustada nagu oli teinud Sigismund Husi suhtes. Kuid viidates stseenile, kui Hus oli avalikul koosolekul osutanud oma ahelatele ja tuletanud valitsejale meelde tema antud lubadust, vastas Karl V: „Ma ei taha Sigismundi kombel punastada“ (Lenfant, I kd., lk. 422). {SV 118.1}

Ja ometi oli Karl täie teadmisega hüljanud Lutheri poolt esitatud tõed. „Ma olen kindlalt otsustanud käia esivanemate jälgedes“ kirjutas valitseja (D’Aubigne, 7. kd., ptk. 9). Ta otsustas sammuda nende tallatud traditsioonide rada ka hoolimata sellest, et see erines toe ja õiguse teest. Ta otsustas pooldada paavstlust koos selle julmuse ja kõlvatusega sellepärast, et tema isad olid seda teinud. Nii võttis keiser seisukoha suurema valguse vastu ja keeldus täitmast kohustusi, miile kohta isadel puudus tundmine. Tänapaevalgi ripuvad paljud oma esiisade kommete ja traditsioonide küljes. Kui Issand saadab neile suuremat valgust, keelduvad nad seda vastu võtmast selle pärast, et seda ei olnud antud nende esiisadele. Meie ei seisa seal, kus seisid mele esiisad ja sel põhjusel pole meie kohustused ja vastutus samad kui neil. Jumal ei kiida heaks pöördumist isade eeskuju poole selleks, et panna paika kaasaja polvkonna kohustusi, Tema tahab, et me uuriksime Tõe Sõna enda jaoks, sest vastutus on suurem kui oli meie esivanemail. Meie oleme vastutavad selle valguse eest, mille said nemad ja mis pärandati meile, kuid lisaks oleme vastutavad ka suurema vaiguse eest, mis pärast neid on meile Jumala Sõnast paistnud. {SV 118.2}

Kristus ütles uskmatute juutide kohta: „Kui me ei oleks tulnud ega oleks neile rääkinud, siis ei oleks neil pattu. Aga nüüd ei ole neil oma pattu millegagi vabandada.“ (Joh. 15,22). Sama jumalik vägi oli Lutheri kaudu rääkinud Saksa keisri ja vürstidega. Püha Vaim oli püüdunud paljusid sel suurejoonelisel koosolekul veenda. Kuid nii nagu Pilaatus sajandeid varem oli lubanud uhkusel ja popuiaarsuse soovil sulgeda süda maailma Lunastajale; nii nagu varisev Feliks oli palunud tõe saadikut: „Mine seks puhuks ära — kui mul on aega, kutsun ma sind jälle“; nii nagu uhke Agrippas oli tunnistanud: „Ei pudu palju, sa meelitad mind, et ma saaksin kristlaseks!“ (Ap. t. 24, 25, 26, 28), ja ometi keeldunud vastu võtmast taevast läkitatud sõnumit, nii otsustas Karl V hüljata tõe valguse ilmalikus uhkuses ja poliitika ettekirjutuste nimel. {SV 118.3}

Laialt levisid kuuldused Lutheri vastu suunatud plaanidest. Need tekitasid kogu linnas suurt ärevust. Reformaator oli võitnud endale palju sõpru, kes, tundes Rooma reetlikkust ja julmust kiriku kõlvatuste paljastajate suhtes, otsustasid tema elu säästa. Sajad aadlikud andsid endale lubaduse Lutherit kaitsta. Paljud nimetasid keiserlikku läkitust avalikult Rooma võimuga lipitsemiseks. Majade ustele ja avalikesse kohtadesse löödi plakateid, küll Lutherit hukka mõistvate, küll teda toetavate üleskutsketega. Ühele sellisele loosungile olid kirjutatud targa mehe tähendusrikkad sõnad: „Häda sulle, oh maa, kui su kuningas on laps!“ (Kog. 10, 16). See poolehoid, mida rahvas kogu Saksamaal Lutherile avaldas, veenis keisrit ja riigipäeva selles, et iga ebaõiglus usupuhastaja suhtes oleks seadnud ohtu riigi rahu ja võib-olla ka trooni. {SV 119.1}

Saksi Friedrich käitus rõhutatult tagasihoidlikult ning varjas hoolikalt oma teelisi tundeid reformaatori suhtes, kuid jälgis samal ajal hoolega kõiki Lutheri ja ta vaenlaste liigutusi. Paljud ei püüdnudki varjata oma sümpaatiat Lutheri vastu. Teda külastasid vürstid, krahvid, parunid ja teised nii ilmalikud kui vaimulikud kõrgest seisusest isikud. „Doktori väike ruum,“ kirjutas Spalatin, „ei suutnud mahutada kõiki külastajaid, kes temaga tutvuda soovisid.“ (Martyn, 1. kd., lk. 4C4). Rahva silmis oli ta kangelane. Isegi need, kes tema õpetusi ei uskunud, pidid imetlema tema õilsat ustavust, mis oli nõus pigem surma minema kui südametunnistust rüvetama. {SV 119.2}

Pingutati kõvasti, et veenda Lutherit Roomaga kompromissi sõlmima. Aadlikud ja vürstid selgitasid, et siis kui ta ajab oma jonni kiriku ja kontsiilide vastu edasi, aetakse ta varsti maapakku ja kuulutatakse lindpriiks. Selle peale vastas Luther: „Kristuse evangeeliumi ei saagi kuulutada ilma pahandusteta ... Miks peaks hirm ja kartus mind lahutama Issan-dast ja sellest jumalikust Sõnast, mis üksi on tõde? Ei, ennem ma loobun oma ihust, verest ja elust!“ (D’ Aubigne 7. kd., ptk. 10). {SV 119.3}

Teda keelitati alistuma keisri otsusele, et tagada endale julgeolek. Luther vastas: „Mul pole midagi selle vastu, et keiser, vürstid või isegi kõige lihtsamad kristlased arvustavad minu töid, kuid seda ainult Jumala Sõna alusel. Inimesed peavad kuuletuma ainult Pühakirjale. Minu südametunnistus on seotud Pühakirja külge.“ (samas, 7. kd., ptk. 10). Teistele vastas reformaator: „Olen nõus oma kaitsekirjast loobuma ja jätma oma elu keisri meelevalda, kuid mitte iialgi ütlema lahti Jumala Sõnast, (samas, 7. kd., ptk. 10). Ta teatas oma valmisolekust alistuda üldise kirikukogu otsusele ainult sellel tingimusel, kui kontsiil nõustub otsustama kooskõlas Pühakirjaga. „Jumala Sõna ja usu suhtes,“ lisas ta, „on iga kristlane samasugune otsustaja nagu paavst, kuigi teda toetaks miljon konsiili.“ (Martyn, 1. kd., lk. 410). Lõpuks veendusid nii sõbrad kui vaenlased, et edasised lepituspüüded on kasutud. {SV 120.1}

Oleks reformaator järele andnud üheski punktis, võinuks Saatan ja tema väed saavutada võidu. Lutheri vankumatu kindlus sai kogudusele ikkest vabastamise vahendiks ja uue ajastu alguseks. Selle ühe ainsa mehe mõju, kes julges usulistes asjades iseseisvalt mõelda ja

tegutseda, määras koguduse ja maailma käiku mitte ainult reformaatori eluajal, vaid ka kõigi tulevaste päevade jooksul. Lutheri vankumatus ja ustavus kinnitavad aegade lõpuni neid, kellel on sarnased kogemused. Jumala vägi ja majesteetlikkus seisid kõrgemal inimeste nõukogudest ja Saatana mõjuvõimust. {SV 120.2}

Varsti peale riigipäeva sai Luther keisrilt käsu minna tagasi koju. Ta teadis, et sellele järgneb peatselt hukkamõistmine. Ähvardavad pilved varjasid Lutheri teerada, kuid Wormsist lahkudes oli süda täis rõõmu ja tänu. „Kurat ise valvas paavsti kantsi," ütles ta, „kuid Kristus lõi sellesse suure lõhe ja Saatan pidi tunnistama Issanda üleolekut!" (D'Aubigne, 7. kd., ptk. 11). {SV 120.3}

Soovides tõsiselt, et tema kindlameelsust ei tõlgendataks vastuhakkamisena, kirjutas Luther pärast linnast lahkumist keisrile: „Jumal kes uurib läbi südamed, on minu tunnistaja, et ma olen valmis kõige alandlikumalt Teie keiserliku majesteedi sõna kuulama elu või surma, au või häbi puudutavates küsimustes, kuid ainsaks kriteeriumiks jääb Jumala Sõna, millest inimene elab. Ilmalikes asjades on inimene kohustatud kuuletuma teisele, kuna siinne soosing või hukkamõist ei määra ära inimese pääsemist, kuid niipea, kui kaalul on Jumala Sõna ja igavesed huvid, tahab Jumal, et alistutaks Temale ja mitte ühelegi inimesele. Selline usk ja alistumine on ainuõige Jumala kummardamine ja Tema teenimine." (samas, 7. kd., ptk. 11). {SV 120.4}

Tagasiteel oli Lutheri vastuvõtt isegi soojem kui Wormsisse minnes. Kõrged vaimulikud tervitasid kirikuvande alla pandud munka ja kodanlikud valitsejad austasid meest, keda keiser oli häbimärgistanud. Teda paluti tungivalt jutlustada ja keisri keelust hoolimata astus ta jälle kantslisse. Luther kuulutas: „Ma pole kunagi tõotanud Jumala Sõna aheldada ega taha seda iialgi teha." (Martyn, 1. kd., lk. 420). {SV 121.1}

Vaevalt oli Luther Wormsist kaugenenud, kui keiser andis paavsti saadikute mõjutusel välja edikti Lutheri vastu. Selles käskkirjas nimetati Lutherit „Saatanaks inimkujus ja mungakuues" (D'Aubigne, 7. kd., ptk. 11). Keiser käskis kohe pärast Lutheri kaitsekirja kehtivusaja lõppemist tarvitusele võtta abinõud tema töö. peatamiseks. Kõigil isikutel keelati anda talle varjupaika, pakkuda süüa või juua, teda avalikult või salaja sõnas või teos toetada ja julgustada. Ketser pidi kinni võetama ja võimude kätte antama seal, kus ta parajasti tabati. Tema pooldajad lubati vangi panna ja nende varandus konfiskeerida. Lutheri kirjutised tuli hävitada. Lõpuks pidi karistus tabama kõiki, kes julgesid sellele dekreedile vastu astuda? Saksi kuurvürst ja Lutheri kõige enam soosinud vürstid olid Wormsist lahkunud varsti pärast tema äraminemist, ometi kinnitas mittekoosseisuline riigipäev keisri käskkirja. Nüüd oli paavstlaste kord juubeldada. Nad lugesid usupuhastuse saatuse määratuks. {SV 121.2}

Sellel hädaohu tunnil oli Jumal oma sulase jaoks valmistanud pääsetee. Valvas silm jälgis Lutheri samme ning ustav, õilis süda otsustas teda päästa. Oli selge, et Roomat rahuldas ainult reformaatori surm. Üksnes silmist kadumine võiis Lutherit lõvi lõugade eest hoida.

Jumal andis Saksi Friedrichile tarkust reformaatori elu kaitsta. Ustavate sõprade abiga viidi kuurvürsti kavatsus täide ja Luther kadus nii vaenlastele kui sõpradele teadmata paika. Koduteel võeti reformaator kinni, eraldati kaaslastest ja toimetati kiiresti läbi laante Wartburgi lossi, üksildasse mägikindlusse. Lutheri kinnivõtmine ja tema varjupaik jäid nii suure saladuskatte alla, et isegi Friedrich ei teadnud kaua aega, kus ta oli. Teadmatus kuulus plaani juurde, sest nii kaua, kui kuurvürst Lutheri asukohta ei teadnud, ei saanud ta midagi selle kohta ka öelda. Friedrichit rahuldas täielikult teadmine, et refor maator viibis kindlas kohas. {SV 121.3}

Möödus kevad, suvi ja sügis. Saabus talv. Luther oli endiselt paos. Aleksander ja tema pooldajad juubeldasid, kuna evangeeliumi valgus näis tasapisi sumbuvat. Tegelikult aga täitis reformaator oma lampi tee varaaidast, et selle valgus siis veel heledamalt särama lööks. {SV 122.1}

Turvalises Wartburgi lossis tundis Luther mõnda aega rõõmu võitluse palavusest ja möllust eemal olemisest, kuid vaikus ja rahu ei veedelnud teda kuigi kaua. Tegevusrohke elu ja karmide konfliktidega harjunud mehena oli raske taluda jõudeolekut. Nendel üksildastel päevadel mõtiskles ta sageli koguduse olukorra üle ja hüüatas meeleheites: „Oh, häda! Sellel Jumala viha päeval ei ole ühtegi, kes seisaks Issanda ees ja päästaks Iisraeli!“ (samas, 9. kd., ptk. 2). Ta mõtles võitlusest tagasi tõmbumisele ja süüdistas ennast enesehellitrmises ja arguses. Samal ajal töötas ta iga päev rohkem kui üks inimene üldse näis suutvat. Reformaatori sulg ei seisnud kunagi jõude. Vaenlased, kes rõõmustasid Lutheri vaiki jäämise üle, sattusid tema vaibumatu tegevuse käegakatsutavatest tõenditest segadusse. {SV 122.2}

Lutheri sulest tulnud värsked traktaadid levisid kogu Saksamaal. Pagulasaeg oli ülimalt tähtsa ettevõtmise aeg. Reformaator tõlkis Uue Testamendi kaasaegsesse saksa keelde. Oma mägedevaheliselt Patmoselt, kus ta viibis ligi aasta, jätkas Luther evangeeliumi kuulutamist ning pattude ja eksituste noomimist. Tundus, et Jumal eemaldas oma sulase avalikust elust mitte niivõrd selleks, et kaitsta teda vaenlaste viha eest, vaid et anda talle teatud ajaks rahu nii tähtsa töö teostamiseks, mis pidi viima veel hinnalisemate tulemusteni. Mägipelgupaiga üksinduses oli Luther eemal maisetest tugedest ja inimeste ülistusest. Nii kaitsti teda uhkuse ja eneseusalduse eest, mis eduga sageli kaasneb. Kannatlikkuse ja allaheitlikkuse läbi valmistati teda uue kindlusega käima neis peadpööritavates kõrgustes, kuhu ta nii äkki oli tõusnud. {SV 122.3}

Inimesed, kes tunnevad rõõmu vabaduse üle, mille tõde neile toob, kalduvad sageli ülistama isikuid, keda Jumal on tarvitanud eksituse ja ebausu ahelate murdmiseks. Saatan püüab suunata inimeste mõtted ja kiindumused Jumalalt inimestele. Ta ajendab neid austama tööriistu ja unustama kätt, mis kõike suunab. Liiga sageli kaotavad vaimulikud juhid, keda selliselt kiidetakse ja austatakse, silmist tõsiasja, et nad sõltuvad Jumalast ning hakkavad usaldama iseennast. Sellele järgneb püüd hakata kontrollima nende meeli ja

südametunnistust, kes Jumala Sõnale toetamise asemel jäävad lootma oma juhtidele. Usupuhastuslik töö takerdub alati siis, kui selle edasi viijad sellisesse meelsusesse langevad. Jumal tahtis refermatsiooni sellest ohust hoida. Ta soovis, et uuendustööd mõistetaks Jumala, mitte inimeste tööna. Rahva silmad olid pööratud Lutherile kui tõe seletajale. Ta eemaldati, et kõigi silmad suunduksid tõe igavesele Allikale. {SV 122.4}

Peatükk 9—Uusupuhastaja Šveitsist

Inimeste valiku puhul, keda Jumal kutsus kogudust reformeerima, ja nende valiku puhul, kes kogudusele omal ajal aluse olid pannud, ilmnes üks põhisuund: taevane Õpetaja ei valinud nende ülesannete täitmiseks maailma suurmehi, tähtsaid ja rikkaid isikuid, kes olid rahva juhtidena harjunud kiituse ja austusega. Ta ei saanud neid valida sellepärast et need mehed olid uhked ja oma üleolekus niivõrd ennastusaldavad, et neid polnud võimalik kujundada ligimeste suhtes kaastundlikeks Naatsareti Mehe kaastöölisteks. Harimatutele, raske tööga harjunud Galilea kaluritele esitati kutse: „Tulge minu järele ja ma teen teid inimeste püüdjaiks!“ (Matt. 4,19). Need järelkäijad olid alandlikud ja õppustvõtvad. Mida vähem olid inimesi mõjutanud omaaegsed vale-õpetused, seda edukamalt sai Kristus neid õpetada ja teiste teenimiseks kasutada. Sama seaduspärasus kehtis ka reformatsiooni päevil. Juhtivad usupuhastajad olid madala päritoluga mehed, vabad uhkusest oma suguvõsa ja silmapaistvate saavutuste üle, suhteliselt vabamad ka preestrite poliitika mõjust. Jumala plaanis on silmapaistmatute vahendite kaudu teostada suuri asju, et au ei antaks inimestele, vaid Temale, kes töötab nende läbi, kes tahavad ja tegutsevad Tema hea meele järele. {SV 123.1}

Mõned lühikesed nädalad pärast seda, kui ühes Saksamaa kaevuri majakeses oli sündinud Martin Luther, sündis väikeses majas Alpide nõlval Ulrich Zwingli. Zwinglit ümbritsev keskkond, tema lapsepõlv ja kasvatus olid sobivaks ettevalmistuseks elutööle. Kodukandi looduse ilu ja hämmastav ülevus istutasid Zwingli hinge juba varakult tunnetuse Jumala suurusest, väest ja majesteetlikkusest. Jutustused kodumäestikes sooritataud vapratest tegudest leidsid kõlapinda poisi südames. Jumalakartliku vanaema käest kuulis Zwingli neid väheseid väärtuslikke Piiblilugusid, mida usklik naine oli kiriku legendide ja pärimuste seast omandanud. Sügava huviga kuulas poiss lugusid usuisade ja prohvetite suurtest tegudest, karjastest Palestiina küngastel, kellele inglid jutustasid Petlemma lapsukesest, ja Kolgata Mehest. Nii nagu Hans Luther, nii soovis ka Zwingli isa, et tema poeg saaks hea hariduse, ja seetõttu lahkus poiss varakult kodusest orust. Ulrichi mõistus arenes kiiresti ja peagi tekkis mure, kust leida talle sobivaid õpetajaid. Kolmeteistkümne-aastasena suundus Zwingli Berni, kus asus tollal Šveitsi kõige silmapaistvam kool. Seal kerkis esile aga hädaoht, mis ähvardas hävitada nooruki paljutõotava tuleviku. Kerjusmungad püüdsid andekat poissi igati kloostrisse meelitada. Dominikaani ja frantsiskaani ordude mungad võistlesid omavahel rahva poolehoiu pärast. Seda püüti saavutada kirikute hiilguse, tseremooniate toreduse, kuulsate reliikviate ning imet-tegevate kujude kütkestavuse abil. Berni dominikaanlased mõistsid, et andeka nooruki ordusse võitmine tooks neile suuresti kasu ja au. Zwingli noorus, tema loomupärane kõneosavus ja kirjutamisand ning eriline talendikus muusika ja poeesia alal oleksid meelitanud rahvast jumalateenistustele enam kui ükskõik millised kaunistused kirikus. Loomulikult oleksid suurenenud tunduvalt ordu sissetulekud. Pettuse ja meelitustega püüdsid mungad Zwinglit kloostrisse ahvatleda. Luther oli ülikoolis õppimise ajal peitnud end klaastri kongi, kus ta oleks maailmale kaduma läinud, kui Jumala

ettenägevus ei oleks teda sealt vabastanud. Zwinglit ei lubatud sattuda samasse ohtu. Jumalik juhtivus korraldas asjad nii, et Ulrich isa sai kerjusmunkade kavatsusest teada. Soovimata näha poega tulevikus munga mõttetut jõudeelu elamast, käskis ta pojal viivitamatult koju tagasi pöörduda. {SV 123.2}

Noormees kuulas sõna, kuid ei olnud oma koduorus kuigi kaua rahul. Ta jätkas peagi õpinguid ja siirdus selleks Baaselisse. Siin kuulis Zwingli esimest korda evengeeliumi Jumala vabast armust. Vanade keelte õpetaja Wittenbach oli kreeka ja heebrea keelt uurides jõudnud Pühakirja juurde ja nii jõudsid selle valguseni ka tema õpilased. Wittenbach kuulutas, et Piibel sisaldab tõde, mis on varem ja lõpmatult väärtuslikum kui skolastikute ja filosoofide teooriad. Igavene tõde, ütles ta, on see, et Kristuse surm on patuse ainus lepitus. Zwingli jaoks olid need sõnad esimesteks koidukiirteks. {SV 124.1}

Varsti kutsuti Zwingli Baaselist ära oma elukohustuste juurde. Tema esimeseks tööpõlluks sai piirkond Alpides, ko duoru läheduses. Saanud preestri ordinatsiooni, „pühendus Zingli kogu südamega jumaliku tõe uurimisele, kuna ta teadis hästi, nagu ütles üks tema kaasusupuhastaja, „kui palju peab teadma see, kelle kätte on usaldatud Kristuse kari.“ (Wylie, 8. kd. pkt. 5). Mida rohkem Zwingli Pühakirja uuris, seda selgemini nägi ta vastuolu selles esitatud tõdede ja Pooma eksiõpetuste vahel. Ta tunnistas Piiblit kui Jumala Sõna ja ainsat eluks piisavat eksimatut juhtnööri. Ta mõistis, et Pühakirja tuleb tõlgendada ainult Pühakirjaga ja seepärast ei usaldanud ta Jumala Sõna seletamisel toetuda varem heaks kiidetud teooriatele. Ta pidas oma kohuseks selgusele jõuda Sõna otseses ja selges õpetuses. Zwingli püüdis kasutada kõiki abinõusid, et Pühakirja tähendust täielikult ja õigesti mõista; ta palus Püha Vaimu juhtimist, kes, nagu ta kuulutas, ilmutab tõde igale siirale ja paluvale otsijale. {SV 124.2}

„Pühakiri“, ütles Zwingli, „tuleb Jumala, mitte inimese käest. Seesama Jumal, kes need tõed on andnud, selgitab sulle ka sõnade mõtte. Jumala Sõna ei saa eksida. On selge, et Kiri seletab ennast ise, ilmutab ennast ise, valgustab hinge lunastuse ja armuga, trööstib teda Jumalas, alandab teda nii, et oma mina kaob ja hing klammerdub Jumala külge.“ Need sõnad väljendasid Zwingli enda kogemust. Hiljem kirjutas ta selleaegsete läbielude kohta: „Kui... ma andusin täielikult Pühakirja uurimisele, äratasid filosoofia ja skolastika minu hinges alatisi keerdküsimusi. Lõpuks jõudsin ma tõdemuseni: „Sa pead kõik need mõtted kõrvale jätma ja õppima Jumalat tundma ainult Tema ilmutatud Sõnast.“ Ma pa-lusin Jumalalt valgust ja Pühakiri hakkas mulle muutuma aina selgemaks.“ (samas, 8. kd. ptk. 6). {SV 125.1}

Õpetus, mida Zwingli kuulutas, ei olnud Lutherilt saadud. See oli Kristuse oma õpetus. „Kui Luther jutlustab Kristusest,“ ütles Šveitsi usupuhastaja, „teeb ta seda, mida teen minagi. Neid, keda tema on Kristuse juurde toonud, on rohkem kui minu poolt juhituid, kuid see pole oluline. Mina ei taha kanda kellegi muu kui vaid Kristuse nime, kelle sõdur ma olen, ja kes üksinda on minu juht. Senimaani pole mina Lutherile ega Luther minule

kirjutanud ainsatki sõna. Miks? Et näidata, kuivõrd kooskõlas on Jumala Vaim iseendaga, kuna me mõlemad õpetame ilma kokkurääkimata Kristuse õpetust nii ühtmoodi.“ (D’Aubigne, 8. kd. ptk. 9). {SV 125.2}

1516. aastal kutsuti Zwingli Einsiedelni kloostrisse jutlustajaks. Seal õppis ta selgemini tundma Rooma kõlvatust ning tõusis usupuhastajaks, kelle mõju oli tunda kaugel väljaspool kodu-Alpe. Einsiedelni peamiste vaatamisväärsuste seas oli üks neitsi Maarja kuju, millele omistati imettegev vägi. Kloostri värava kohal ilutses pealkiri: „Siin saadakse pattude täielik andestus.“ (samas, 8. kd. ptk. 5). Aasta ringi vooris palverändajaid neitsi Maarja pühamusse. Iga-aastastel kuju pühitsemise suurtel pidustustel kogunesid sinna rahvahulgad kõikjalt Sveitsist ning isegi Prantsusmaalt ja Saksamaalt. Zwingli oli selle ebausu pärast väga mures ja otsis varmalt võimalust, et kuulutada palveränduritele vabadust evangeeliumi läbi. {SV 125.3}

„Ärge arvake,“ ütles ta, „et Jumal on rohkem selles templis kui mingis teises kohas. Ükskõik, kus te olete, on Jumal teie juures ja kuuleb teid. Kas asjatud tseremooniad, pikad palverännakud, annetused, pühakujud, neitsi Maarja või pühakute appihüüdmine võivad kindlustada meile Jumala armu? ... Mis aitab sõnade hulk meie palvetes? Mis kasu on läikivsiledast mungamütsist, paljakspügatud peast, pikast lehvivast talaarist või kullaga tikitud tuhvleist? Jumal vaatab südamesse — ja meie süda on Temast kaugel.“ „Kristus,“ kuulutas ta, „kes suri ristil, on ohver, kes maksis usklike patuvõlad igaveseks.“ (samas, 8. kd. ptk. 5). {SV 126.1}

Paljudele kuulajatele ei olnud need õpetused meeltmööda. Neile valmistas kibedat pettumust jutt, et nende vaevarikas rännak olevat tehtud asjatult. Nad ei suutnud mõista seda pattude andestust, mida neile Kristuse armu kaudu vabalt pakuti. Nad olid rahul senise taevateega, mille Rooma oli nende jaoks välja mõeldud. Paljud ei tahtnudki midagi paremat otsima hakata. Kergem oli usaldada oma päästmine preestrite ja paavsti kätte, kui et näha vaeva südame puhtusega. {SV 126.2}

Teised aga võtsid teate Kristuse armu läbi saadavast lunastusest rõõmuga vastu. Rooma poolt ettekirjutatud kombed ei olnud neile andnud hingerahu ja nüüd võtsid nad usus vastu Päästja vere kui õige lepitusvahendi. Sellised inimesed pöördusid tagasi koju väärtusliku valguse jagajatena. Nii kandus tõde külast külla, linnast linna ja palverändurite arv neitsi Maarja altari juures kahanes. Muidugi mõista vähenesid ka annetused ja ühtlasi Zwingli palk, mida maksti nendest sissetulekutest. Usupuhastaja ei kurvastanud selle üle, ta tundis hoopiski rõõmu, et fanatismi ja ebausu vägi hakkas hääbuma. {SV 126.3}

Kiriku juhid olid hästi teadlikud Zwingli tegevusest, kuid nad ei astunud kohe vahele, vaid lootsid teda meelitustega tagasi võita. Samal ajal sai tõde rahva südames juurduda. {SV 126.4}

Töö Einsiedelnis valmistas Zwingli ette tegevuseks avaramal tööpõllul, kuhu ta peagi pidi asuma. Kolme aasta pärast kutsuti ta Zürichi toomkirikusse kõnelejaks. Zürich oli tol ajal Šveitsi konföderatsiooni tähtsaim ja mõjukaim linn. Vaimulikud, kelle kutsel Zwingli Zürichisse tuli, ei olnud uuendusmeelsed mehed ja seetõttu asuti uustulnukale kohe õpetust jagama. {SV 127.1}

„Kasuta kõiki võimalusi vaimulike tulude suurendamiseks," õpetasid nad, „ja ära jäta midagi kahe silma vahele. Nii kantslist kui ka pihitoolist manitse kõiki ustavalt maksma kümniseid ja makse ning annetuste kaudu näitama armastust kiriku vastu. Püüa hoolikalt suurendada sissetulekuid ka haigete, missade ja iga vaimuliku talituse pealt." „Ka sakramentide toimetamine, jutluse pidamine ja karja hooldamine kuuluvad kabelipreestri kohustuste hulka", lisasid nad, „kuid nende jaoks võid sa kasutada asetäitjat, eriti just jutluste puhul. Sina ise jaga sakramente ainult silmapaistvatele isikutele ja ainult siis, kui nad sind kutsuvad. Isikute vahel tuleb kind-lasti vahet teha." (samas, 8 kd. ptk. 6). {SV 127.2}

Zwingli kuulas vaikselt need manitsused ära ja tänanud au eest olla valitud sellele tähtsale kohale, asus ta selgitama suunda, mida tema oli omaks võtnud. „Kristuse elu on olnud liiga kaua inimeste eest varjul," ütles ta. „Ma tahan jutlustes läbi võtta kogu Matteuse evangeeliumi, peatükk peatükilt ... ammutada materjali ainult Pühakirja sõnust hoolika kirjakohtade võrdlemise ja palava palve läbi. Ma pühendan oma teenistuse Jumala ja Tema ainsa Poja ülistamisele, hingede tõelisele päästmisele ja nende õpetamisele õiges usus." (samas, 8. kd. ptk. 6). Kuigi mõned vaimulikud ei kiitnud seda plaani heaks ja püüdsid teda sellest loobuda veenda, jäi Zwingli kindlaks. Ta seletas, et tema eesmärgiks polnud tuua sisse ühtegi uut suunda, vaid seda vana, mida kogudus oli rakendanud puhtal kristlikul ajastul. {SV 127.3}

Juba oli tärganud huvi tõe vastu, mida Zwingli õpetas ja rahvas voolas hulganisti tema jutlusi kuulama. Paljud, kes polnud enam kaua aega jumalateenistustest osa võtnud, tulid tema kirikusse. Zwingli alustas oma teenistust evangeeliumi lugemise ja Kristuse elu mingi sündmuse selgitamisega. Ta rääkis Tema elust, imetegudest, õpetustest ja surmast. Nii Einniedelnis kui Zürichis esitas Zwingli Jumala Sõna usu ainsa eksimatu autoriteedina ja Krstuse surma ainsa täieliku ohvrina. „Ma soovin teid juhtida Kristuse, päästmise ainsa allika juurde," kuulutas ta. (samas, 8 kd. ptk. 6). Jutlustajat kogunes kuulama rahvast kõikidest klassidest: riigimehi, õpetlasi, käsitöölisi ja talupoegi. Sügava huviga jälgisid nad tema sõnu. Ta ei kuulutanud mitte ainult vabalt saadavat armu, vaid noomis kartmatult ka kaasaja pahesid ja kõlvatust. Paljud väljusid toomkirikust Jumalat kiites. „See mees on tõe jutlustaja. Ta on meie Mooses, kes juhib meid välja Egiptuse pimedusest," ütlesid nad. (samas, 8. kd. ptk. 6). {SV 127.4}

Kuigi alguses tunnistati Zwingli tööd suure vaimustusega, tõusis aja jooksul vastupanu. Mungad hakkasid tema tööd takistama ja tema õpetusi hukka mõistma. Paljud ründasid teda

mõnituste ja irvitavate märkustega; teised võtsid abiks ülbuse ja ähvardused. Zwingli talus süüdistusi kannatlikult „Kui me soovime õelaid Jeesusele Kristusele võita, peame silmad sulgema paljudele asjadele," lausus ta. (samas, 8. kd. ptk. 6). {SV 128.1}

Umbes sel ajal ilmus uus võimalus reformatsiooni edasi viia. Üks reformeeritud usu pooldaja Baselis saatis Zürichisse Luziani-nimelise mehe mõnede Lutheri kirjutistega, et nende raamatute levitamise kaudu valgust suuresti edasi kanda. Ta kirjutas Zwinglile: „Vaata järele, kas Luzianil on küllalt tarmu ja osavust; kui on, siis las ta viib Lutheri kirjatööd, eriti tema Meie Isa palve seletuse, mis on kirjutatud lihtrahva jaoks, linnast linna, külast külla ja majast majja. Mida rohkem neid tuntakse, seda rohkem neid ostetakse." (samas, kd. 8, ptk. 6). {SV 128.2}

On seaduspärane, et siis, kui Jumal valmistub teadmatuse ja ebausu ahelaid purustama, asub Saatan omakorda väga võimsalt tegutsema. Ta püüab mähkida inimesi pimedusse ja köita neid veel kõvemini. Sel ajal kui kristlikes maades tõusid mehed, et kuulutada inimestele andeksandmist ja õigekssaamist Kristuse vere läbi, jätkas Rooma uue energiaga kõikjal oma turgude avamist; patukahetsuskirjade müütamist. {SV 128.3}

Igal patul oli oma hind. Inimestel lubati julgesti pattu teha, kuna see täitis tublisti ka kirikukassat. Nii arenesid paraleelselt kaks liikumist: üks pakkus andestust raha eest, teine — Kristuse läbi. Rooma lubas pattu teha ja lõikas selle pealt kasu, usupuhastajad mõistsid patu hukka ja suunasid inimesi Kristuse kui Lepitaja ja Päästja juurde. {SV 128.4}

Saksamaal oli indulgentside müük usaldatud dominikaani kerjusmunkade hooleks, keda juhtis kurikuulus Tetzel. Šveitsis anti see kauplemine frantsiskaanlaste kätte, ühe Itaalia munga Samsoni juhtimise alla. Samson oli kirikule osutanud suure teene sellega, et ta oli kogunud Saksamaalt ja Sveitsist tohutuid summasid paavsti kassa täiteks. Nüüd tuli Samson uuesti Šveitsi ja meelitas ligi suuri rahvahulki, et röövida vaestelt talupoegadelt nende kasin töötasu ja pressida jõukatelt välja rikkalikke ande. Kuigi reformatsioon ei suutnud sellisele kaubitsemisele veel piiri panna, oli selle mõju äritsemist siiski vähendada. Zwingli oli veel Einsiedelnis, kui Samson jõudis oma kaubaga naabruses asuvasse linna. Niipea, kui usupuhastaja „kaupmehe" tegevusest teada sai, võttis ta ette teekonna sinna. Isiklikult nad ei kohtunud, kuid Zwingli mõju oli munga häbematuste paljastamisel nii suur, et Samson oli sunnitud sellest piirkonnast lahkuma. {SV 128.5}

Ka Zürichis jutlustas Zwingli agaralt indulgentside vastu ja siis kui Samson hiljem sellele linnale lähenes, saadeti talle vastu raekäskjalg palvega linna mitte tulla. Lõpuks pääses Samson kavalusega siiski Zürichisse, kuid ta sunniti lahkuma ilma, et oleks saanud seal ainsatki indulgentsi müüa. Varsti pärast seda lahkus Samson hoopiski Sveitsist. {SV 129.1}

Suurt hoogu andis reformatsioonile katku ehk „musta surma" puhkemine, mis möllas Šveitsis 1519. aastal. Inimesed, kes seisid silmitsi surmaga, tunnetasid hiljuti ostetud indulgentside väärtusetust ning soovisid oma usule kindlamat alust. Zürichis jäi ka Zwingli

sellesse tõppe. Raske seisund kõneles sõpradele paranemislootuste kadumisest ja levisid juba kuuldused, et ta on surnud. Zwingli enda julgus jäi sel raskel tunnil kindlaks. Usus vaatas ta Kolgata ristile ja lootis pattude täielikule andestusele. Tasapisi hakkas ta paranema. Otsekui surma väravate juurest tagasi pöördununa asus ta rahva suureks rõõmuks uuesti jutlusi pidama. Evangeelium kõlas tema suust nüüd hoopis innukamalt ja ebatavalisema väega kui varem Kuna kuulajatel endil olid hooldada ka haiged ja surijad, oskasid nad nüüd hinnata rohkem kui heal ajal evangeeliumi väärtust. {SV 129.2}

Zwinglile olid haiguseaegsed kogemused andnud selgema arusaamise igavestest tõdedest. Veel sügavamalt oli ta oma elus kogenud evangeeliumi südantuuendavat väge. Pattu-langemine ja lepitusplaan olid teemad, millest ta alatasa kõneles. „Aadamas," ütles Zwingli, „oleme me kõik surnud ja oma rikutuses hukkamõistu ära teeninud" (Wylie, 8. kd. ptk. 9). „Kristus on toonud meile igavese lunastuse. ... Tema kannatus on... igavene ohver, mille parandav mõju on kestev; see rahuldab jumalikku õiglust kõigi heaks, kes rajavad sellele oma lootuse kindlas ja kõikumatus usus." Siiski õpetas Zwingli selgesti, et inimesi ei vabasta Kristuse arm mitte selleks, et nad jääksid patusse. „Seal, kus iganes usutakse Jumalasse, viibib Jumal; ja kus elab Jumal, seal eksis-teerib agarus, mis õhutab inimesi headele tegudele." (D'Aubigne, 8. kd. ptk.. 9). {SV 129.3}

Huvi Zwingli jutluse vastu oli nii suur, et toomkirik oli alati tulvil täis. Vähehaaval, nii, kuidas nad seda vastu võtta suutsid, avas Zwingli oma kuulajatele tõe. Ta ei esitanud kohe alguses neid punkte, mis oleksid inimesi kohustanud ja eelarvamusi tekitanud. Zwingli eesmärgiks oli võita nende südamed Kristuse õpetusele, neid Tema armastuse läbi pehmendada ja hoida nende silmade ees Tema eeskuju. Siis, kui nad võtsid vastu evangeeliumi põhimõtted, kadusid nende ebausklikud vaated ja kombed iseenesest. {SV 130.1}

Samm-sammult liikus usupuhastaja Zürichis edasi. Vaenlased sattusid ärevusse ja hakkasid osutama aktiivset vastupanu. Aasta tagasi oli Wittenbergi munk paavstile ja keisrile Wormsis öelnud „ei" ja nüüd näis sama korduvat Zürichis. Zwinglit rünnati korduvalt. Paavstlikes kantonites toimusid aeg-ajalt ikka veel evangeeliumile ustavate hukkamised tuleriidal. Ketserluse õpetaja tuli samuti vaikima panna. Selle mõttega saatis Konstanzi piiskop kolm delegaati Zürichi linnanõukogusse süüdistusega, et Zwingli õpetab rahvast kiriku käskudest üle astuma ja ohustab nõnda ühiskonna rahu ja korda. Rõhutati: kui kiriku autoriteeti ei arvestata, järgneb sellele üldine anarhia. Zwingli vastas, et ta on neli aastat õpetanud Zürichis evangeeliumi ja see linn „on olnud konföderatsiooni kõige vaiksem ja rahulikum linn." „Võib-olla on kristlus hoopiski üldise julgeoleku parimaks kaitse abinõuks?" küsis ta. (Wylie, 8. kd. ptk. 11). {SV 130.2}

Saadikud manitsesid nõukogu liikmeid klammerduma kiriku külge, millest väljaspool olevat ainult hukatus. Zwingli vastas: „Ärgu see süüdistus teid liigutagu. Koguduse aluseks on seesama Kalju, seesama Kristus, kes andis Peetrusele tema nime, kui Peetrus oma usku

Temasse tunnistas. Kõigi rahvaste hulgast saavad õndsaks need, kes iganes usuvad kogu südamest Jeesusesse Kristusesse. Meie, Kristuse sulaste kohustuseks on austada ja järgida evangeeliumi.“ (D’Au bigne, Londoni väljaanne, 8. kd. ptk. 9). Selle konverentsi tagajärjel võttis üks piiskopi saadikutest reformeeritud usu vastu. {SV 130.3}

Nõukogu keeldus astumast samme Zwingli vastu ja Rooma valmistus uueks rünnakuks. Kui usupuhastajale teatati vaenlaste salasepitsustest, ütles ta: „Las nad tulevad; ma kardan neid sama vähe kui rannakalju selle jalamil mürisevaid laineid.“ (Wylie, 8. kd. ptk. 11). Vastaste jõupingutused edendasid tegelikult seda tööd, mida nad püüdsid hävitada. Tõde levis aina edasi. Tõe pooldajaile Saksamaal, keda heidutas Lutheri kadumine, andis uut julgust evengeeliumi edu Šveitsis. {SV 131.1}

Sedamööda kuidas reformatsioon Zürichis juurdus, avaldusid selle viljad pahede vähenemise ja distsipliini süvenemise näol. „Meie linnas on rahu eluase,“ kirjutas Zwingli, „pole riidu, silmakirjatsemist, kadedust ega tülisid. Kust veel võib tulla selline kooskõla kui mitte Issandalt ja õpetusest, mis tagab rahu ja jumalakartuse!“ (samas, 8. kd. ptk. 15). {SV 131.2}

Reformatsiooni võidud õhutasid paavstlasi veelgi energilisemale vastutööle. Nähes, kui vähe oli saavutatud tagakiusamisega Lutheri töö mahasurumisel Saksamaal, otsustasid nad reformatsiooni vastu võidelda oma relvadega. Otsustati korraldada avalik vaidlus Zwingliga. Kuna initsiatiiv tuli paavstlaste poolt, valisid nemad endale soodsa võistluspaiga ja sobivad vahekohtunikud, et tagada kindel võit. Püüdes Zwinglit korrakski oma võimusesse saada, hoolitsesid nad igati selle eest, et ta nende peost ei pääseks. Kui juht õnnestuks vaikima panna, puruneks kiiresti kogu liikumine. See eesmärk jäi loomulikult suure saladuskatte alla. {SV 131.3}

Vaidluse kohaks määrati Baden, kuid Zwingli ei sõitnud sinna. Zürichi linnanõukogu pidas paavstlaste kavatsusi kahtlasteks. Hoiatusena mõjusid ka tuleriidad paavstlikes kantonites, mis süüdati evangeeliumi tunnistajate pärast ning seetõttu ei lubanud nad oma hingekarjasel elu ohtu seada. Zürichis oli Zwingli valmis kohtuma kõigi Rooma esindajatega, kuid minna Badenisse, kus oli just valatud tõe eest seisvate märtrite verd, tähendas minna kindlasse surma. Reformeeritud usku valiti esindama Ökolampadius ja Haller. Rooma eestvõitlejaks oli kuulus dr. Eck, keda toetas hulk õpetatud doktoreid ja prelaate. {SV 131.4}

Kuigi Zwignli ise ei viibinud sellel dispuudil, oli tema mõju tuntav. Kõik sekretärid valiti paavstlaste poolt ja teistel keelati surmanuhtluse ähvardusel märkmeid teha. Sellest hoolimata sai Zwingli iga päev usaldusväärse aruande Badenis räägitu kohta. Üks üliõpilane, kes osales väitlustel, kirjutas igal õhtul ülevaate päeval esitatust. Teised kaks üliõpilast toimetasid selle aruande ja Ökolampadiuse kirja igal õhtul Zwingli kätte Zürichis. Reformaator vastas, andis nõu ja soovitusi. Ta kirjutas vastused öösel, ja varahommikul pöördusid üliõpilased Zwingli nõuannetega Badenisse. Et vältida linnaväravas valvurite

kahtlustusi, kandsid noormehed pea peal korve kodulindudega ning pääsesid niiviisi takistamatult läbi. {SV 131.5}

Selliselt võitles Zwingli oma kavalate vastastega. „Ta tegi oma mõtiskluste, unetute ööde ja Badenisse saadetud nõuannetega rohkem tööd, kui siis, kui ta oleks sellest vaidlusest isiklikult osa võtnud,“ ütles Myconius. (D'Aubigne. 11. kd. ptk. 13). {SV 132.1}

Oodatava võidurõõmu pärast õhevil paavstlased olid Badenisse tulnud pidurõivais. Nad sõid luksuslikult, nende laudu katsid kõige kallimad hõrgutised ja ülihead veinid. Oma vaimulike kohustuste koormat kergendasid nad lõbutsemise ja pidutsemisega. Silmatorkava kontrasti lõi reformaatorite lihtne välimus, keda rahvas pidas peaaegu et kerjusteks. Oma lihtsa toidulaua taga ei viitnud nad pikalt aega. Ökolampadiuse majaperemees, kes kostilisel vargsi silma peal hoidis, leidis, et noormees alati kas uuris või palvetas. Suure imestusega pidi majaperemees nentima, et ketser oli vähemalt „väga vaga“. {SV 132.2}

Koosolekul „tõusis Eck kõrgilt kunstipäraste kaunistustega kantslisse, kuna alandlik Ökolampadius, kodukootud rõivais nagu ta oli, pidi istuma oma vastase ette jämedalt tahutud järile.“ (samas, kd. 11, ptk. 13). Ecki iseloomustas mürisevalt vali hääl ja silmatorkav enesekindlus. Tema innukust ergutas lootus saada usu kaitmise eest vääriline rahaline tasu ja kuulsus. Kui argumentidest puudu tuli, võttis ta tarvitusele solvangud ja isegi sõimu. {SV 132.3}

Tagasihoidlik ja ennast mitteusaldav Ökolampadius oli alguses võitlusest kõrvale hoidunud, kuid nüüd ütles ta pühalikult: „Ma ei tunnista ühtegi teist mõõdupuud peale Jumala Sõna.“ (samas, kd. 11, ptk. 13). Kuigi käitumise poolest õrn ja viisakas, osutus ta võimekaks ja kohkumatuks. Sellal, kui paavstlased toetusid harjumuslikult kiriku tavadele, toetus reformaator ustavalt Pühakirjale. „Tavad,“ ütles ta, „ei oma meil Šveitsis mingit jõudu, kui need ei ole kooskõlas konstitutsiooniga. Usuasjus on meie konstitutsiooniks Piibel.“ (samas, 11. kd. ptk. 13). {SV 132.4}

Kontrast kahe vastasleeri vahel ei jäänud mõjuta. Reformaatori rahulik selge arutlus, esitatuna väga delikaatselt ja tagasihoidlikult, mõjutas sügavalt paljusid inimesi, kelles Ecki hooplevad ja segased väited vastumeelsust tekitasid. {SV 133.1}

Vaidlus kestis kaheksateist päeva. Selle lõpul kõnelesid paavstlased suure eneseusaldusega võidust. Kuna enamus saadikuist oli Rooma poolt, kuulutas Riigipäev reformaatori võidetuks ja vastased koos oma juhi Zwingliga kirikust välja heidetuks. Siiski näitas see koosolek ilmekalt, kellel oli õigus. Avalik esinemine andis protestantlusele hoogu ja varsti pärast seda kuulutasid tähtsad linnad Bern ja Basel, et nad pooldavad reformatsiooni. {SV 133.2}

Peatükk 10—Reformatsiooni edu Saksamaal

Lutheri mõistatuslik kadumine erutas kogu Saksamaad. Teda otsiti kõikjalt. Levis kõige kohutavamaid kuulujutte ja paljud uskusid, et ta on mõrvatud. Teda nutsid taga nii sõbrad kui ka tuhanded teised, kes ei olnud avalikult näidanud oma suhtumist reformatsiooni. Paljud tõotasid pühalikult Lutheri surma eest kätte maksta. {SV 133.3}

Rooma võimukandjad nägid hirmuga, et rahval pahameel kruvis järjest enam üles nende vastu. Ehkki nad esialgu oletatava surma üle juubeldasid, soovisid nad varsti, et Luther pigemini elaks ja rahustaks rahva viha. Vaenlased polnud ka kõige julgema tegutsemisaja jooksul nii rahutud olnud nagu nüüd, mil ta oli kadunud. Neid, kes pimedas vihas olid püüdnud julget usupuhastajat hukata, valdas hirm. „Ainus, mis me eneste päästmiseks veel teha võime,“ ütles üks, „on süüdata tõrvikud ja otsida Lutherit kogu maailmast ning anda ta tagasi rahvale, kes tema järele niiviisi igatseb.“ (D’Aubigne, kd. 9, ptk. 1). Keisri käskkiri näis olevat kaotanud igasuguse kehtivuse. Paavsti saadikud värisesid vihast, nähes, et see äratas palju vähem tähelepanu, kui Lutheri kadumine. Sõnum, et ta on terve, ehkki vang, rahustas rahvast, kuid suurendas vaimustust tema vastu veelgi. Lutheri kirjatöid loeti sel perioodil palju suurema innuga kui eales varem. Üha rohkem inimesi liitus kangelasliku mehega, kes vastaste arvulisest ülekaalust hoolimata oli kaitsnud Jumala Sõna. Reformatsioon kogus jõudu. Seeme, mida Luther oli külvanud, tärkas kõikjal. Tema äraolek teostas töö, mida tema kohalolek ei oleks suutnud korda saata. Nüüd, kui suur juht oli kõrvaldatud, tundsid ka teised töölised vastutust. Uue usu ja tõsidusega tungisid nad edasi ja tegid kõik, mis nende võimuses, et nii suursuguselt alanud töö ei takerduks. {SV 133.4}

Kuid Saatan ei seisnud tegevusetult. Nagu iga teise usupuhastusliikumise puhul, nii püüdis ta nüüdki rahvast valeärkamise esile kutsumise kaudu petta ja rikkuda. Kristliku koguduse esimesel aastasajal oli tõusnud üles mehi, kes nimetasid end Kristuseks. 16. sajandil ilmusid samasugused valeprohvetid. {SV 134.1}

Mõned mehed, kellele usuline elevus sügavat mõju avaldas, kujutasid ette, et nad on taevast saanud erilisi ilmutusi ja väitsid, et Jumal on volitanud neid reformatsiooni lõpule viima, kuna Lutheri tegevus olevat olnud vaid väikeseks alguseks. Tegelikult kiskusid nad usupuhastaja poolt teostatud töö maha. Nad hülgasid reformatsiooni põhialuse — Jumala Sõna kui usu ja elu ainsa juhtnööri ning seadsid selle eksimatu juhise asemele oma tunnete ja muljete muutliku mõõdupuu. Põlanud niiviisi ära eksituste ja pettuste ainsa paljastamisvahendi, avasid nad Saatanale tee inimmeelte üle oma tahtmist mööda valitseda. {SV 134.2}

Uks selline „prohvet“ väitis, et teda olevat juhendanud ingel Gabriel. Temaga ühines üliõpilane, kes jättis õpingud sinnapaika ja teatas, et ta on saanud Jumalalt tarkuse Piib-lit seletada. Nendega liitusid teised, kes oma loomult kaldusid fanatismi. Selliste fanaatikute tegevus tekitas elevust. Lutheri jutlused olid äratanud rahvas vajaduse reformatsiooni järele

ja nüüd sattusid mõned tõeliselt ausad hinged uute „pohvetite“ väidete läbi eksiteele. {SV 134.3}

Selle liikumise juhid suundusid Wittenbergi, et sundida oma vaateid peale Melanchtonile ja tema kaastöölistele. „Me oleme lähedases läbikäimises Issandaga ja me teame, mis on tulemas. Ühesõnaga — me oleme apostlid ja prohvetid ning toetume Lutherile.“ (samas, b. 9, ptk. 7). {SV 134.4}

Usupuhastajad olid hämmastunud ja nõutud. Sellist asja polnud nad veel kohanud ja nad ei teadnud, kuidas toimida. „Nendel inimestel on tõepoolest erakordne vaim,“ tunnistas Melanchton, „kuid milline?“ ... Ühelt poolt — hoidugem kustutamast Jumala Vaimu ja teiselt poolt — ärgem laskem end Saatana vaimul eksiteele viia.“ (samas, b. 9, ptk. 7). {SV 134.5}

Uue õpetuse vili ilmnes peagi. Rahvas jättis Piibli hooletusse või heitis selle hoopis kõrvale. Ülikoolides ei teatud enam, mida teha. Kõikidele kitsendustele käega lüües katkestasid üliõpilased oma õpingud ja lahkusid koolist. Mehed, kes arvasid, et nad suudavad usupuhastust elavdada ja juhtida, viisid selle hävingu äärele. Roomameelsed said julguse tagasi ja hüüdsid võidurõõmsalt: „Veel üks pingutus ja kõik on jälle meie oma!“ (samas, b. 9, patk. 7). {SV 135.1}

Kui Luther Wartburgis kuulis, mis toimus, ütles ta sügava murega: „Ma olen kartusega oodanud Saatana sellist löögi.“ (samas, b. 9, ptk. 7). Ta mõistis silmakirjalike „prohvetite“ tõelist iseloomu ja nägi tõde ähvardavat ohtu. Paavsti ja keisri vastuseis polnud suutnud tekitada temas sellist nõutust ja ahastust, nagu see uus liikumine. Usupuhastuse halvimad vastased olid esile kerkinud nende hulgast, kes end reformatsiooni sõpradeks olid tunnistanud. Just neid tõdesid, mis temale nii suurt rõõmu ja lohutust olid pakkunud, kasutati nüüd mässu ja segaduse tekitamiseks. {SV 135.2}

Jumala Vaim oli viinud Lutherit usupuhastustöös edasi ning juhtinud teda veel kaugemale kui mees ise oli kavatsenud minna. Luther ei olnud hoopiski mõtelnud esitada selliseid väljakutseid ega teostada nii põhjalikke muudatusi. Ta oli olnud tööriistaks Kõigekõrgema käes, ja ometi värises ta sageli oma töö tagajärgede pärast. „Kui ma teaksin, et minu õpetus ühe inimese, ühe ainsa inimese, ükskõik, kui madala ja tähtsusetu, halvemaks muudab,“ oli Luther kunagi öelnud, „mida ta küll teha ei saa, sest see on Jumala evangeelium, siis tahaksin ma kümme korda parema meelega surra, kui et niiviisi jätkata.“ (samas, b. 9, ptk. 7). {SV 135.3}

Ja nüüd oli usupuhastuse keskus Wittenberg äkki üle ujutatud fanatismi ja korratusega. Lutheri õpetused ei olnud sellist kohutavat kaost esile kutsunud, kuid reformatsiooni vaenlased kogu Saksamaal ajasid selle ikkagi tema süüks. Oma hingekibeduses küsis Luther sageli endalt: „Kas selliselt lõpeb kogu Reformatsioon?“ (samas, b. 9, ptk. 7). Võidelnud jälle Jumalaga palves, sai ta süda rahu. „See töö ei ole minu, vaid Sinu,“ ütles ta. „Sina ei

luba ebausul ja fanatismil seda rikkuda.“ Mõte jääda veel kauemaks võitlusest kõrvale, muutus talumatuks. Luther otsustas Wittenbergi tagasi pöörduda. {SV 135.4}

Viivitamatult asus ta ohtlikule teekonnale. Lindpriiks tun nistatuna oli vaenlastel vabadus võtta talt elu, sõpradel aga keelatud teda aidata ja kaitsta. Riigivalitsus oli lubanud tema pooldajate suhtes tarvitusele võtta kõige rangemad abinõud. Nüüd oli aga evangeeliumitöö hädaohus ja Issanda nimel astus Luther kartmatult võitlusse tõe eest. {SV 136.1}

Kirjas kuurvürstile, milles ta teatas oma kavatsusest lahkuda Wartburgist, ütles ta: „Võtke teatavaks, Teie Kõrgeausus, et ma lähen Wittenbergi palju kõrgema kaitse all, kui suudavad pakkuda vürstid. Ma isegi ei palu teie kõrguse kaitset, vaid kaitseksin pigem ise teid. Kui ma teaksin, et teie, vürstlik kõrgus, sooviksite ja kavatseksite mind kaitsta, siis ei tahakski ma minna Wittenbergi. Mõõk ei saa ega tohi selles asjas kaasa aidata. Jumal üksi peab praegusel juhul tegutsema ilma inimese abi ja kaastööta. Sellepärast saab kõige enam aidata see, kes kõige enam usub.“ (samas, b. 9, ptk. 8). {SV 136.2}

Ühes teises kirjas, mille ta kirjutas teel Wittenbergi, lisas Luther: „Ma olen valmis teie Kõrgeaulise meelepaha ja kogu maailma viha enda peale tõmbama. Wittenbergis on minu lembad. Jumal on nad minu hoolde usaldanud. Mul tuleb, kui vajalik, nende pärast ka surra. Pealegi kardan ma kohutava mässu puhkemist Saksamaal, mille kaudu Jumal meie rahvast karistab.“ (samas, b. 9, ptk. 7). {SV 136.3}

Suure ettevaatlikkuse ja alandlikkusega, ent samas otsustavalt ja kindlalt alustas Luther oma tööd. „Sõnaga,“ ütles ta, „peame võitlema ja hävitama kõik selle, mis vägivallaga on ehitatud. Ma ei kavatse rakendada ebausklike ja uskmatute suhtes surveabinõusid. Mitte kedagi ei peaks sunnitama. Vabadus on usu olemus.“ (samas, b. 9, ptk. 8). {SV 136.4}

Peagi teadis kogu Wittenberg, et Luther on tagasi ja jutlustab jälle. Rahvast voolas kokku igalt poolt. Kirik oli puupüsti täis. Ta tõusis kantslisse ja õpetas, manitses ning noomis ülima tarkuse ja õrnusega. Pidades silmas mõningaid, kes missa ärakaotamise nimel olid tarvitanud vägivalda, ütles ta: „Missa on halb asi. Jumal on selle vastu. See peaks saama kõrvaldatud ja ma sooviksin, et terves maailmas asendaks seda evangeelne pühaõhtusöömaaeg, kuid seda ei saavutata vägivallaga. Me peame selle asja Jumala hooleks jätma. Tema Sõna peab tegutsema, mitte aga meie. Te võibolla küsite: Miks nii? Sellepärast, et inimeste südamed ei ole minu käes nii, nagu savi on pottsepa käes. Meil on küll õigus rääkida, kuid meil ei ole õigust sundida, Õpetagem siis ja jätkem ülejäänu Jumala hooleks. Mida ma vägivallaga saavutaksin? Maske, vormilikkust, inimlikke korraldusi, matkimist ja silmakirjalikkust... Puuduks siirus, usk ja armastus. Kui need kolm puuduvad, puudub tegelikult kõik ja me ei annaks õlekõrtki selle eest. Jumal teeb oma Sõna läbi rohkem, kui seda suudaksid sinu, minu ja kogu maailma jõupingutused kokku. Jumal mõjutab südant ja kui süda on Tema päralt, siis on kogu inimene Tema oma... {SV 136.5}

Ma tahan jutlustada, ma tahan kõnelda inimestega ja ma tahan kirjutada, kuid sundida ja vägivallaga alistada ei taha ma kedagi, sest usk on vabatahtlik. Vaadake minu teguviisi. Ma olen olnud paavsti, indulgentside ja kõigi paavstluse pooldajate vastane, kuid ilma vägivalla ja mässuta. Ma olen Jumala Sõna esitanud, jutlustanud ja kirjutanud — ja see ongi olnud kõik. Ajal, mil ma „surnud“ olin... on Sõna, mida ma kuulutasin, paavstlust nõrgestanud, nii nagu pole suutnud teha ükski vürst ega keiser. Mina ei ole midagi teinud. Sõna on seda kõike teinud. Kui ma oleksin kasutanud vägivalda, oleks võib-olla kogu Saksamaa uppunud verre. See aga poleks tähendanud muud kui ihu ja hinge hävitamist. Ma olen lasknud Sõnal tegutseda.“ (samas, kd. 9, ptk. 8). {SV 137.1}

Päev-päevalt kogu nädala vältel jätkas Luther jutlustamist suurtele rahvahulkadele. Jumala Sõna murdis märatseva liikumise kütked. Evangeeliumi vägi tõi eksitatud rahva tagasi tõeteele. {SV 137.2}

Lutheril polnud mingit soovi kohtuda fanaatikutega, kelle teguviis oli tekitanud nii palju kurja. Ta teadis, et need olid haiglase otsustusvõime ja ägeda meelelaadiga inimesed, kelle usk oma erilisse „taevast saadud“ missiooni ei kannatanud välja ka kõige delikaatsemaid vastuväiteid ega lahkeimat hoiatust. Taotledes kõrgeimat tunnustust, nõudsid nad igaühelt nende väidete õigekstunnistamist. Kuid kuna vastased ise tahtsid Lutheriga kokku saada, et ütelnud ta kohtumisest ära. Vestluse käigus paljastas ta nende eksitusi nii edukalt, et petised lahkusid Wittenbergist otsekohe. {SV 137.3}

Usuhullustus vaibus mõneks ajaks, kuid paari aasta pärast puhkes veel suurema ägedusega ja kohutavate tagajärgedega. Luther ütles selle liikumise juhtide kohta: „Pühakiri oli nende jaoks ainult surnud kirjatäht ja nad karjusid: „Vaim! Vaim!“ Kuid ma võin kindlalt öelda, et mina ei lähe sinna, kuhu nende vaim neid viib. Hoiaks Jumal mind sellisest ko gudusest, kus on kõik ainult püha. Ma tahan jääda alandlike, nõrkade ja haigete hulka, kes teavad ja tunnevad oma patte ja kes sügavast südamepõhjast ägavad ja hüüavad pidevalt Jumala poole, et saada Temalt lohutust ja tuge.“ (samas, kd. 10, ptk. 10). {SV 137.4}

Kõige suurem fanaatik Thomas Münzer oli märkimisväärsete võimetega mees, kes oleks võinud teha head tööd, kuid ta ei olnud omandanud tõelise usu aluspõhimõtteid. „Ta tahtis reformeerida maailma, ent unustas, nagu kõik teisedki fanaatikud, et reformatsioon peab algama kõigepealt enese juurest.“ (samas, kd. 9, ptk. 8). Münzer taotles liidripositsiooni ja mõjuvõimu ega tahtnud olla kellestki alam, isegi mitte Lutherist. Ta süüdistas reformaatoreid selles, nagu rajaksid nad omamoodi paavstlust, mis jäigalt toetuks Pühakirjale. Ennast pidas Münzer Jumala poolt volitatud tõelise reformi läbiviijaks. „Kellel on vaim,“ ütles Münzer, „sellel on elav usk, ehkki ta võib-olla kogu oma eluaja jooksul ei näegi Pühakirja.“ (samas, kd. 10, ptk. 10). {SV 138.1}

Need sõgedad õpetajad lasid end juhtida tunnetest ja pidasid igat mõttevälgatust Jumala hääleks. Tulemuseks olid igasugused liialdused. Mõned põletasid isegi ära oma Piibli ja kisendasid: „Kirjatäht suretab, aga vaim teeb elavaks!“ Münzeri õpetused äratasid inimestes

soovi millegi imepärase järele, kuna see rahuldas nende uhkust ja asetas tegelikult inimlikud arusaamad üle Jumala Sõna. Tuhanded võtsid ek-sitaja õpetused vastu. Varsti arvustas Münzer avalikel jumalateenistustel igasugust riigikorda. Ta väitis, et sõnakuulelikkus vürstidele olevat tulutu püüe teenida ühtaegu Jumalat ja Baali. {SV 138.2}

Rahvas, kes oli hakanud paavstluse iket maha raputama, muutus kannatamatuks ka riigiseaduste suhtes. Münzeri revolutsioonilised õpetused, mis tema kinnitust mööda pärinesid Jumalalt, viisid rahva välja igasuguse ohjeldava kontrolli alt ja vallandasid eelarvamused ning kired. Järgnesid mässud ja Saksamaa nurmed ujutati üle verega. {SV 138.3}

Hingeahastus, mida Luther Erfurdis kaua aega tagasi oli kogenud, rõhus teda nüüd, kui ta nägi, et fanatismi tagajärjed pandi reformatsiooni arvele, kahekordselt. Paavstimeelsed vürstid väitsid, et Lutheri õpetused viisid vältimatult mässuni ja paljud hakkasid seda ka uskuma. Ehkki sellel süüdistusel polnud vähimatki alust, tõi see usupuhastaja hinge ahastust. Tee selline häbistamine ja fanatismiga samastamine tundus väljakannatamatuna. Teisest küljest vihkasid mässu juhid Lutherit sellepärast, et ta ei piirdunud ainult nende õpetuste vastu töötamise ja nende väidete jumaliku päritolu eitamisega, vaid kõneles neist ka kui riigivastastest. Kättemaksuks tembeldasid nad Lutheri alatuks teesklejaks. Näis, et ta oli enda peale tõmmanud niihästi vürstide kui rahva meelepaha. {SV 138.4}

Paavstimeelsed võidurõõmutsesid. Nad lootsid usupuhastuse peatset kokkuvarisemist. Nad süüdistasid Lutherit ka sellistes eksitustes, mida ta kõige suurema püüdlikkusega oli tauninud. Märatseval erakonnal õnnestus suurte ühiskonnakihtide sümpaatia võita ülekohtuselt kannatada saanuid teeseldes. Nii nagu sellistel puhkudel sageli juhtub, peeti neid, kes seisid vale eest, märtriteks; neile tunti kaasa ja neid ülistati kui julmuse ja rõhumise ohvreid. Saatanal oli õnnestunud õhutada üles samasugune mässuvaim, mis algselt ilm-nes taevas. {SV 139.1}

Saatan on alati püüdnud näidata pattu õiglusena ja õiglust patuna. Tema töö on olnud edukas. Väga sageli külvatakse usaldamatuse ja etteheidetega üle Jumala ustavad sulased, kes on kartmatult seisnud tõe kaitsel! Nad jäetakse ilma toetusest ja austusest. Mehi aga, kes on Saatana käsilased, kiidetakse ja ülistatakse ning peetakse lausa märtriteks. {SV 139.2}

Võlts pühitsus, tegude-pühadus petab maailma ka tänapäeval. Selle erinevad vormid peegeldavad sama vaimu, mis ilmnes Lutheri päevil ja mis juhib inimeste meeled kõrvale Jumala käskudest, et jätta nad Pühakirja õpetuste asemel oma tunnete ja muljete meelevalda. See on Saatana üks efektiivsemaid abinõusid, mille kaudu tal õnnestub äratada põlgust tõe ja puhtuse vastu. {SV 139.3}

Kartmatult kaitses Luther evangeeliumi rünnakute eest, mida tuli igast kandist. Jumala Sõna osutus võimsaks relvaks. Sõnaga võitles Luther paavsti vägivaldselt omastatud

autoriteedi ja õpetlaste ratsionalistliku filosoofia vastu ning seisis samal ajal vankumatu kaljuna vastu fanatismile, mis püüdis end ühendada reformatsiooniga. {SV 139.4}

Mõlemad reformatsioonivastased suunad heitsid Pühakirja kõrvale ja ülistasid inimlikku tarkust. Ratsionalism jumaldas mõistust ja tegi selle usu kriteeriumiks. Rooma katoliku kirik väitis, et tema kõige kõrgem ülempreester sai inspiratsiooni katkematu ja läbi aegade muutmatu ahela kaudu otse apostlitelt. See andis hea võimaluse peita liialdus ja rikutud kalduvus apostelliku volitatuse pühaduse varju. Münzer ja tema kaaslased nimetasid inspiratsiooniks seda, mis oli paljas mõttekujutlus. Sellisele alusele tuginedes kavatsesid nad väärata igasugust jumalikku ja inimlikku võimu. Tõeline kristlus tunnustab inspireeritud tõe varakambriks ja igasuguse inspiratsiooni proovikiviks Jumala Sõna. {SV 139.5}

Pärast Wartburgist tagasitulekut lõpetas Luther Uue Testamendi tõlkimise ja peagi ilmus evangeelium Saksa rahvaie emakeeles. Kõik need, kes tõde armastasid, võtsid selle rõõmuga vastu, kuid need, kes pidasid inimlikke käske ja traditsioone paremaks, heitsid selle põlglikult kõrvale. {SV 140.1}

Preestreid tegi rahutuks teadmine, et lihtrahvas võis nüüd hakata Piibli õpetuste kohta küsimusi esitama ja vaimulike teadmatus võis sel viisil paljastuda. Lihaliku targutuse sõjariistad olid jõuetud Vaimu mõõga vastu. Rooma-katoliku kirik kasutas kogu oma mõjuvõimu, et takistada Pühakirja levikut, kuid kõik dekreedid, kirikuvanded ja piinamised olid asjatud. Mida enam Piiblit arvustati ja keelu alla pandi, seda enam oli rahval huvi teada saada, mida see tegelikult õpetas. Kõik, kes oskasid lugeda, uurisid agaralt Jumala Sõ-na. Nad võtsid selle kaasa sinna, kuhu parajasti läksid ja uurisid seda ikka ja jälle seni, kui suured osad sellest pähe jäid. Kui Luther nägi, millise lugupidamisega Uus Testament vastu võeti, alustas ta viivitamatult Vana Testamendi tõlkimist ja andis selle osade kaupa välja sedamööda, kuidas töö edenes. {SV 140.2}

Lutheri kirjutused olid teretulnud nii linnas kui maal. „Seda, mida Luther ja tema sõbrad koostasid, levitasid edasi teised. Mungad, kes veendusid mungakohustuste ebaõigsuses, igatsesid oma senist laisklemist asendada aktiivse tegevusega. Kuna neil oli Jumala Sõna kuulutamiseks vähe teadmisi, rändasid nad mööda maad ja müüsid külades Lutheri ja tema pooldajate raamatuid. Peagi kubises Saksamaa sellistest kirjanduselevitajatest.“ (samas, kd. 9, ptk. 11). {SV 140.3}

Neid kirjutisi uurisid sügava huviga nii rikkad kui vaesed, haritud ja harimatud, Öösiti lugesid külakoolide õpetajad neid valjusti ette väikestele gruppidele, kes olid kogunenud kolde ümber, ja ikka leidus neid, kes tulid tõetundmisele. Võtnud Sõna rõõmuga vastu, läksid nad seda omakorda teistele kuulutama. {SV 140.4}

Tõdenes Piiblis öeldu: „Kui su sõnad avanevad, annavad nad valgust, tehes arukaks kohtlasi!“ (Laul 119, 130). Pühakirja uurimine teostas suure muutuse rahva meeltes ja südames. Paavsti valitsus oli hoidnud rahvast teadmatuses ja seisakus. Vormilikke ebausu

kombeid täideti piinliku täpsusega, kuid süda ja mõistus osales sellises jumalateenistuses vähe. Lutheri jutlused, mis esitasid Jumala Sõna selgeid tõdesid koos rahva käes oleva Sõna endaga, äratasid üles inimeste uinunud vaimujõu ja andsid lisaks puhastunud ja õilistunud vaimulikule loomusele ka uut avarust mõistusele. {SV 140.5}

Erinevatest seisustest inimesed kaitsesid Piibel käes reformatsiooni õpetusi. Paavstlased, kes olid Pühakirja uurimise preestrite ja munkade hooleks usaldanud, nõudsid oma vaimulikelt nüüd üles astumist ja uute õpetuste kummutamist. Kuna preestrid olid võhikud niihästi Pühakirja kui ka Jumala väe suhtes, jäid täielikult peale need, keda senini õpetamatuteks ja ketseriteks oli peetud. „Kahjuks," ütles üks katoliku kirjanik, „on Luther oma järelkäijaid veennud rajama usku mitte ühelegi oraaklile, vaid ainult Pühakirjale." (D'Aubigne, kd. 9, ptk. 11). Suured rahvahulgad kogunesid kuulama väikese haridusega mehi, kes tõde kaitsesid ja isegi õpetatud ning kõneosavate teoloogidega diskuteerisid. Kõrgete vaimulike häbiväärne teadmatus ilmnes siis kui nende argumentidele vastati Jumala Sõna lihtsate õpetustega. Töölised, sõdurid, naised ja isegi lapsed tundsid Piiblit paremini kui preestrid ja õpetatud doktorid. {SV 141.1}

Õpetlaste ridades oli kontrast sama suur. „Vanadele kiriku ülemvõimu eest võitlejatele, kes olid keeled ja kirjanduse viljelemise hooletusse jätnud, vastandusid õilsameelsed teadmishimulised noored, kes uurisid väsimatult Piiblit ja teadusi. Selge arusaamise, õilsa hinge ja kartmatu südame varal saavutasid need noormehed peagi sellised teadmised, milleni pikka aega ei küünditud. ... Iga kord, kui reformatsiooni nooruslikud kaitsjad roomakatoliku doktoritega kokku said, esitasid nad tõde sellise kerguse ja julgusega, et võhiklikud vastased lõid kõhklema, jäid hätta ja said häbistatud." (samas, kd. 9, ptk. 11). {SV 141.2}

Kui katoliku vaimulikkond nägi, et nende liikmeskond vähenes, pöördusid nad abipalvetega kõrgemate riigiametnike poole ja püüdsid kõikvõimalike vahenditega kuulajaskonda tagasi meelitada. Kuid rahvas oli uutes õpetustes leidnud selle, mida nende hing oli igatsenud ja mingi asi ei pööranud neid tagasi preestrite poole, kes nii kaua olid toitnud neid ebausu rituaalide ja inimlike traditsioonide tühjade lestadega. {SV 141.3}

Kui puhkes tagakiusamine, kordasid nad Kristuse sõnu: „Aga kui nad teid taga kiusavad ühes linnas, siis. põgenege teise". (Matt. 10, 23). Valgus tungis kõikjale. Põgenikud leidsid ikka mõne külalislahke inimese, kes avas neile ukse. Ka sellises olukorras kuulutasid nad Kristust; mõnikord kirikus, aga kui see võimalus neilt ära võeti, siis eramajades või isegi lageda taeva all. Iga paik, kus leidus kasvõi üks kuulaja, oli pühitsetud tempel. Sellise energiaga ja kindlusega kuulutatud tõde levis vastupandamatu jõuga. {SV 142.1}

Asjatult paluti kiriklikelt ja tsiviilvõimudelt abi ketserluse pidurdamiseks. Asjatult püüti vangistuse, piinamise, tuleriida ja mõõga abil leida väljapääsu. Tuhanded usklikud pitseerisid oma usu verega, ja ometi läks töö edasi. Tagakiusamine aitas kaasa tõe levitamisele, ja fanatism, millega Saatan püüdis seda seostada, paljastus selgemalt. {SV 142.2}

Peatükk 11— Vürstide protest

Üks suurepärasemaid tunnistusi, mis reformatsiooni kasuks üldse kunagi on esitatud, oli Saksamaa kristlike vürstide poolt 1529. a. Speyeri riigipäeval esitatud protest. Nende jumalakartlike meeste julgus, usk ja kindlus võitlesid järgnevateks aegadeks välja mõtete ja südametunnistuse vabaduse. Vürstide protest andis reformeeritud kirikule ka nime „protestantlik“ ning selle põhimõtted moodustasid „protes-tantismi tõelise tuuma“. (D'Aubigne, kd. 13, ptk. 6). {SV 142.3}

Reformatsioonile oli saabunud pime ja ähvardav päev. Hoolimata Wormsi ediktist, mis oli pannud Lutheri riigivande alla ning keelanud tema õpetuste uskumise ja levitamise, oli riigis valitsenud mingil määral siiski usuline sallivus. Jumalik juhtivus oli ohjeldanud jõudusid, mis seisid vastu tõele. Karl V-ndal oli kindel soov reformatsioon purustada, kuid iga kord, kui ta käe löögiks tõstis, suunati hoop mujale. Ikka ja jälle näis nende hävitamine, kes julgesid roomakatoliku kirikule vastu seista, möödapääsmatu, kuid kõige kriitilisemal momendil ilmusid riigi idapiirile Türgi armeed või alustas vaenutegevust Prantsusmaa kuningas või paavst ise, keda ärritas imperaatori kasvav vägevus. Keiser asus sõdima nendega ning reformatsioon sai võimaluse kesk võitlust ja rahvaste mässu veel kosuda. {SV 142.4}

Viimaks lepitasid paavstlased ära omavahelised tülid ja moodustasid ühisrinde reformatsiooni vastu. 1526. aastal oli Speyeri riigipäev andnud igale Saksa vürstiriigile religioosseis asjus täieliku vabaduse kuni kontsiili kokkukutsumiseni. Vaevalt oli möödas hädaoht, mis sellise otsuse tingis, kui keiser kutsus 1529. a. Speyeris taas kokku riigipäeva plaaniga arutada ketserluse täielikku hävitamist. Vürste kohustati reformatsiooni maha suruma esialgu rahulike vahenditega, kuid ebaedu korral oli Karl valmis kasutama ka mõõka. {SV 143.1}

Paavstluse pooldajail oli taas põhjust võidurõõmutseda. Nad ilmusid Speyerisse suurel arvul ja näitasid avalikult oma vaenulikkust reformaatorite ja kõigi nende vastu, kes uuendust pooldasid. „Me oleme arvatud maailma rämpsuks ja pühkmeiks,“ ütles Melanchton, „kuid Kristus vaatab oma vaese rahva peale ja kaitseb neid.“ (samas, kd. 13, ptk. 5). Evangeeliumi vastu võtnud vürstidel, kes tulid riigipäevale, keelati evangeeliumist kõnelemine ka nende oma ruumides. Ometi janunes rahvas Speyeris Jumala Sõna järele ja keelust hoolimata kogunesid tuhanded teenistusele, mida peeti Saksi kuurvürsti kabelis. {SV 143.2}

See kiirendas kriisi. Riigipäevale tehti teatavaks keiserlik läkitus: „Kuna otsus, mis tagas südametunnistuse vabaduse, tekitas nii suurt segadust, siis nõuab keiser selle annuleerimist.“ Selline omavoli tekitas kristlaste hulgas meelepaha ja ärevust. Üks neist ütles: „Kristus on jälle langenud Kaifase ja Pilaatuse kätte!“ Roomameelsed muutusid veelgi ägedamaiks. Vagatsevad paavstlased väitsid: „Türklased on paremad kui luterlased, sest türklased peavad

paastupäevi, aga luterlased astuvad neist üle. Kui meil tuleks valida — Jumala Püha Sõna või kiriku vanade eksituste vahel, siis me hülgaksime esimese.“ Melanchton ütles: „Iga päev viskab Faber koguduse ees uusi kive evangeeliumikuulutajate pihta.“ (samas, kd. 13, ptk. 5). {SV 143.3}

Usuline sallivus oli seaduslikult kehtestatud ja evangeelsed vürstiriigid otsustasid selle kärpimisele vastu seista. Luther, kes Wormsi riigipäevast alates oli riigivande all, ei tohtinud Speyeris esineda, kuid suure reformaatori kohta täitsid tema kaastöölised ja vürstid, keda Jumal oli kutsunud. Õilis Saksi Friedrich, Lutheri endine kaitsja, oli surnud, kuid hertsog Johann, tema vend ja võimupärija,, oli uuendatud usu rõõmuga vastu võtnud. Kuigi ta oli rahumeelne mees, ilmutas ta agarust ja südidust asjus, mis puudutasid usu huve. {SV 143.4}

Preestrid nõudsid, et reformatsiooni pooldavad vürstiriigid alistuksid endastmõistetavalt rooma-katoliku kiriku nõudmistele. Reformaatorid nõudsid omakorda vabadust, mis neil enne oli. Nad ei saanud nõustuda sellega, et Rooma haarab uuesti oma kontrolli alla vürstkonnad, mis nii suure rõõmuga olid vastu võtnud Jumala Sõna, {SV 144.1}

Kompromisslahenduse leidmiseks pani kirik viimaks ette, et seal, kus reformatsioon polnud veel võidule pääsenud, tuli rangelt täita Wormsi edikti, kuid „neis paigus, kus inimesed on sellest võõrdunud ja kus neid ei ole võimalik selle juurde tagasi tuua ilma mässuohuta, ei peaks vähemalt teostama uusi muudatusi ega käsitletama vaidlusküsimusi. Kedagi ei tohi takistada missale minemast ning ükski katoliiklane ei tohi võtta vastu Lutheri õpetusi.“ (samas, kd. 13, ptk. 5). Riigipaev kinnitas need nõudmised paavstlike preestrite ja prelaatide suureks rõõmuks. {SV 144.2}

Selle edikti rakendamise korral „ei võinud reformatsiooni levitada seal, kus see oli tundmata ega süvendada seal, kus see oli juba olemas“ (samas, kd. 13, ptk. 5). See oleks keelanud sõnavabaduse ja igasuguse ümberpööramise. Reformatsiooni pooldajailt nõuti kohest alistumist nendele kitsendustele ja keeldudele. Lootused näisid kustuvat „Rooma katoliku kiriku hierarhia taastamine... oleks kindlasti elustanud endised pahed ning väikseimgi lahkheli andnud paavstile voli täielikult hävitada töö, mis juba niigi oli kannatada saanud fanatismi ja lahkarvamuste tõttu.“ (samas, kd. 13, ptk. 5). {SV 144.3}

Kui evangeelne grupeering nõu pidama kogunes, vaadati üksteisele vaikides otsa. Küsiti: „Mida peaks tegema?“ Kaalul olid maailma jaoks ülitähtsad küsimused. Kas reformat-siooni juhtidel tuleks alistuda ja võtta kompromissettepanek vastu? Kui kergelt oleksid reformaatorid võinud vääratada ja langeda selles äärmiselt tähtsas pöördepunktis kiusatusse kahelda! Kui palju usutavaid ettekäändeid ja selgeid põhjendusi leidus alistumiseks! Lutherimeelsetele vürstidele oli kindlustatud usuvabadus. Samasuguse soosingu osalisteks olid saanud ka kõik nende alluvad, kes olid reformeeritud vaated vastu võtnud enne karmide abinõude tarvituselevõtmist. Võib-olla rahulduda sellega? Kui palju häda hoiaks ära selline alistumine! Milliseid ettenägemata ohte ja konflikte väldiks nõusolek? Kes teab, millised soodsad võimalused avanevad tulevikus? Valigem rahu, võtkem vastu õlipuuoks, mida

pakub Rooma ja silugem sellega Saksamaa haavad! Selliste argumentidega oleksid reformaatorid võinud õigustada oma alistumist, mille tulemuseks oleks olnud reformatsiooni kiire likvideerimine. {SV 144.4}

Onneks kaalusid nad sügavalt põhimõtet, millele see sobing oli rajatud ja tegutsesid usus. Milline oli see põhimõte? See oli Rooma õigus vägistada südametunnistust ja keelata Jumala Sõna vabalt uurida. Vürstid ise ja nende protestantlikud alamad võisid kasutada religioosset vabadust kokkuleppe tingimuste kohaselt armuannina, kuid mitte õigusena. Kõiges muus, mida lepe ei hõlmanud, jäi maksma suur ülemvõim; südametunnistus polnud väärt krossigi. Roomakatoliku kirik jäi ilmeksimatuks kohtunikuks, kellele pidid kuuletuma kõik. Sobingu vastuvõtmine oleks tähendanud tegelikult nõustumist usuvabaduse surumisega ainult reformeeritud Saksamaa piiridesse. Ülejäänud kristliku maailma jaoks oleks Pühakirja vaba uurimine ja reformeeritud usu tunnistamine olnud kuritegu, mille eest oli õigus karistada vangla ja tuleriidaga. Kas vürstid võisid nõustuda usuvabaduse kehtestamisega ainult teatud piirkonnas ja öelda sellise teguviisiga tegelikult seda, et reformatsioon oli võitnud viimase pöördunu, vallutanud viimase aakri maad, ja et seal. kus Rooma tol hetkel valitses, pidi jääma tema võim igaveseks? Kas reformaatorid oleksid võinud pärast seda väita, et nende käed polnud määritud sadade ja tuhandete verega, kes sellise kokkuleppe tõttu paavstlikes maades oma elu pidid jätma? Sellel kriitilisel tunnil, mil evangeeliumi edu ja kristlaskonna vabadus seisid kaalukausil, oleks nõustumine olnud reetmine.“ (Wylie, kd. 9, ptk. 15). Meelsamini olid nad nõus „ohverdama kõik, ka trooni, krooni ja elu“ (D’Aubigne, kd. 13, ptk. 5). {SV 145.1}

„Me hülgame kokkuleplusettepaneku!“ ütlesid vürstid. „Südametunnistuse üle ei ole masside survel meelevalda.“ Eestkõneleja selgitas: „Tänu 1526. a. dekreedile on meie riigis rahu. Selle tühistamine võib põhjustada Saksamaal rahutust ja lõhesid. Riigipäeva kompetentsi kuulub usuvabaduse säilitamine ainult järgmise kirikukoguni!“ (samas, kd. 13, ptk. 5). Riigivõimu ülesandeks on kaitsta südametunnistuse vabadust. Sellega piirdub tema võim usuasjus. Iga ilmalik valitsus, mis püüab riigivõimu abil kehtestada või peale suruda religioosseid kohustusi, tallab jalge alla põhimõtted, mille pärast evangeelsed kristlased nii üllalt on võidelnud. {SV 145.2}

Paavsti pooldajad otsustasid selle „julge kangekaelsuse“ maha suruda. Nad alustasid otsuse elluviimist, püüdes tekitada erakondi reformatsiooni pooldajate hulgas ja sisendada hirmu neisse, kes ei olnud end avalikult selle pooldajaks tunnistanud. Viimaks kutsuti vabade linnade esindajad Riigipäeva ette ja nõuti, et nad ütleksid oma seisukoha ette-pandud tingimuste suhtes. Linnade esindajad palusid aega, kuid seda ei antud. Ülekuulamisel osutus, et peaaegu pooled neist olid reformatsiooni poolt. Need, kes keeldusid ohverdamast südametunnistuse vabadust ja isikliku arvamuse õigust, teadsid hästi, et neid hakatakse tulevikus mustama, hukka mõistma ja taga kiusama. Üks delegaatidest ütles: „Me kas hülgame Jumala Sõna või läheme tuleroaks.“ (samas, kd. 13, ptk. 5), {SV 146.1}

Kuningas Ferdinand, keisri esindaja Riigipäeval, mõistis, et ettepanek võib põhjustada tõsiseid lahkhelisid, kui ei suudeta mõjutada vürste seda vastu võtma ja toetama. Niisiis püüdis ta neid ümber veenda, kuna ta teadis hästi, et vägivalla kasutamine nende meeste juures muudaks nad veelgi otsusekindlamaks. Ta „palus vürste nõustuda kokkuleppega ja kinnitas, et keiser on nendega siis üliväga rahul“. Kuid need ustavad mehed tunnistasid võimu, mis oli kõrgem kui maised valitsejad. „Me kuuletume keisrile kõiges, mis aitab kaasa rahu säilitamisele ja mis austab Jumalat,“ vastasid nad rahulikult, (samas, kd. 13, ptk, 5). {SV 146.2}

Viimaks teatas kuningas Riigipäeva ees kuurvürstile ja tema sõpradele, et Riigipäeva otsus avaldatakse keiserliku määrusena ja et „ainus, mis neil üle jääb, on alistuda enamusele“. Seda öelnud, väljus Ferdinand saalist, andmata reformaatoritele võimalust nõupidamiseks või vastamiseks. „Asjatult saatsid nad kuningale järele esindajad palvega, et ta tagasi tuleks.“ Nende protestile vastas ta napilt: „See küsimus on lõplikult otsustatud. Jääb üle ainult alistuda.“ (samas, kd. 13, ptk. 5). {SV 146.3}

Keisri pooldajad olid näinud, et kristlikud vürstid hoidsid kõvasti kinni Pühakirjast ja mitte inimlikest õpetustest või nõudmistest. Nad teadsid ka seda, et seal, kus uuenduslikud põhimõtted vastuvõttu leidsid, murdus paavstluse võim. Kuid nii nagu tuhanded enne ja pärast neid on vaadanud ainult „nähtavatele asjadele“, nii tegid ka nemad. Nad leidsid, et keisri ja paavsti võim oli kindel, reformaatorid aga nõrgad. Kui reformaatorid oleksid toetunud üksnes ilmalikule abile, siis oleksid nad olnud tõepoolest nii abitud, nagu riigimehed arvasid, ent hoolimata sellest, et neid oli arvuliselt vähe js et nad olid vastuolus Roomaga, olid nad tugevad. Nad toetusid Riigipäeva otsuse asemel Jumala Sõnale, keiser Karli asemel Jeesusele Kristusele, kuningate Kuningale ja isandate Issandale.“ (samas, kd. 13, ptk. 6). {SV 146.4}

Kuna Ferdinand oli keeldunud nende tõendusi ära kuulamast, otsustasid vürstid tema puudumisest mitte välja tehe ja oma protest viivitamatult rahvuslikule nõukogule esitada. Riigipäevale esitati järgmine pühalik deklaratsioon: {SV 147.1}

„Me kinnitame kohalolijate juuresolekul Jumala, meie ainsa Looja, Kaitsja, Lunastaja ja Päästja ees, kes ühel päeval saab meie kõikide, niihästi inimeste kui ka kogu loodu Kohtumõistjaks, et nii eneste kui oma rahva pärast ei või me nõustuda esitatud otsusega ega kuuletuda selle mitmele punktile, mis on vastuolus Jumala, Tema Püha Sõna, meie südametunnistuse, meie hinge pääsemise ja Speyeri kontsiili viimaste otsustega.“ {SV 147.2}

„Kuidas võiksime me kinnitada edikti, mis ühes lõigus räägib sellest, et Kõikväeline Jumal kutsub inimest Tema tundmisele, ja teises lõigus võtab inimeselt vabaduse seda tundmist vastu võtta... Kuna ainult seda õpetust, mis on kooskõlas Jumala Sõnaga, võib nimetada kindlaks; kuna Issand keelab õpetamast midagi muud; kuna Pühakiri igat teksti tuleb uurida samas esinevate selgemate tekstide abil; kuna Püha Raamat on kõiges, mis

puudutab inimese vajadusi, kergesti mõistetav ja suuteline hajutama pimedust, siis oleme me otsustanud Jumala armust säilitada Tema puhta ja selge Sõna sellisena nagu see sisaldub Piibli Vana ja Uue Testamendi kirjades. Me ei kaitse midagi, mis oleks sellega vastuolus. Sõna on ainus tõde, kõikide õpetuste ja kogu elu kindel juhtnöör, mis ei eksi ega peta. See, kes ehitab sellele alusele, seisab vastu kõigile põrgu vägedele, samal ajal kõik inimlikud, tühised Pühakirja vastu suunatud jõupingutused langevad Jumala palge ees põrmu.“ {SV 147.3}

„Seepärast hülgame me ikka, mida meile peale tahetakse panna. Samas soovime me, et Tema keiserlik Majesteet küsitleks meie asja kui kristlik vürst, kes armastab Jumalat üle kõige. Me väljendame valmisolekut osutada temale, samuti ka teile, armulised isandad, tähelepanu ja kuulekust nagu on meie õige ja seaduspärane kohus.“ (samas, kd. 13, ptk. 6). {SV 147.4}

Esitatu avaldas Riigipäevale sügavat muljet. Enamik koosolijaist oli hämmastunud ja sattus ärevusse protesteerijate julguse pärast. Tulevik näis tormise ja ebakindlana. Lahkhelid, võitlus ja verevalamine näisid vältimatuina. Reformaatorid veendusid oma eesmärgi õigsuses, toetusid julgelt ja vankumatult Kõikväelise käsivarrele. {SV 147.5}

Põhimõtted, mida sisaldab see kuulus 15. aprilli 1529. aasta protest, moodustavadki protestantismi põhiolemuse. See protest esitati nimelt kahe usuasja puudutava väärkäsitluse vastu: esiteks — riigivõimukandjate sekkumise vastu usuasjadesse ja teiseks — kiriku poolt endale võetud võimu vastu. Protestantism seab südametunnistuse kõrgemale võimu-kandjate määrustest ja Jumala Sõna ülemaks kiriklikust mõjuvõimust, {SV 148.1}

Protestantism eitab riigivõimu sekkumist jumalikesse asjadesse ning ütleb koos prohvetite ja apostlitega: „Me peame Jumala Sõna enam kuulma kui inimeste oma.“ Alaväärista-mata Karl V krooni seisid need vürstid Jeesuse Kristuse kuningliku väe eest. Seegi polnud veel kõik. Protestantism esitas põhimõtte, et kõik inimlikud õpetused peavad alluma Jumala Sõnale.“ (samas, kd. 13, ptk. 6). Sellega seoses nõudsid protestandid õigust väljendada vabalt oma veendumust. Nad tahtsid mitte ainult uskuda ja kuuletuda Sõnale, vaid ka õpetada seda, mida Pühakiri esitab. Nad eitasid preestrite ja riigiametnike õigust vahele segada. Speyeri protest oli pühalik tunnistus religioosse sallimatuse vastu ning taotles kõigile inimestele õigust kummardada Jumalat vastavalt oma südametunnistusele. {SV 148.2}

Protest oli esitatud. See kinnistus tuhandete mälus, samuti taevaraamatutes, kust ükski inimlik jõupingutus ei saanud seda kustutada. Kogu evangeelne Saksamaa võttis selle protesti omaks. Kõikjal nägid inimesed selles märke uuest ja paremast ajastust. Üks Speyeri protestantlikest vürstidest ütles: „Hoidku Kõigevägevam, kes on andnud teile armu tunnistada oma usku energiliselt, vabalt ja kartmatult, teid selles kristlikus vankumatuses kuni igaviku päevani.“ (samas, kd. 13. ptk. 6), {SV 148.3}

Kui reformaatorid, kes saavutasid teatud edu, oleksid hakanud taotlema maailma heakskiitu, oleksid nad murdnud truudust niihästi Jumalale kui reformatsioonile ning viinud selle hävingusse. Nende üllate reformaatorite kogemuses peitub eeskuju kõikide järgnevate ajastute jaoks. Saatanlik tegutsemisviis Jumala ja Tema Sõna vastu ei ole muutunud. Hingevaenlane seisab Pühakirja kui elu juhtnööri vastu sama kiivalt nagu XVI sajandil. Meie ajastu on läinud Jumala Sõna õpetusest ja eeskirjadest kaugele. Tungiv vajadus on pöörduda taas suure protestantliku põhimõtte juurde: Piibel ja ainult Piibel kui usu ja elu ainus juhtnöör. Saatan töötab igasuguste vahenditega, et hävitada religioosset vabadust. Antikristlik võim, mille Speyeri protesteerijad kõrvale heitsid, teeb kõik selleks, et taastada oma kadumaläinud võimu. Vankumatu poolehoid Jumala Sõnale, mis ilmnes reformatsioonis selle kriisi ajal, on ainus uuendusttoov lootus ka tänapäeval. {SV 148.4}

Protestantismi ähvardas ilmne hädaoht, kuid ilmne oli ka jumalik käsi, mis varjas ustavaid. Umbes neil päevil oli Melanchton suure kiiruga saatnud läbi Speyeri tänavate Reini kaldale oma sõpra Simon Crynaeust ja palunud tal otsekohe ületada jõgi. Kui Crynaeus sellise tormakuse üle hämmastust avaldas, jutustas Melanchton talle, kuidas üks „vana, väärikas ja pühalik-tõsise välimusega võõras mees,“ oli äsja käinud tema juures ja öelnud, et „Ferdinand oli saatnud just praegu mehed välja Crynaeust arreteerima!““ {SV 149.1}

Sellel päeval oli Crynaeust äärmiselt pahandanud juhtiva paavstliku doktori Faberi jutlus ja päeva lõpul oli ta temaga, kes kaitses „teatud põlastusväärseid eksitusi“, ägedalt vaielnud. „Faber taltsutas küll oma viha, kuid pärast vaidlust pöördus otsekohe kuninga poole, kellelt ta sai nõusoleku tüütu Heidelbergi professori kinnivõtmiseks. Melanchton ei kahelnud, et Jumal oli saatnud ühe oma inglitest tema sõpra hoiatama. {SV 149.2}

Reini kaldal seistes ootas Melanchton seni, kuni jõe vood lahutasid Crynaeuse tagaajajatest. „Viimaks ometi!“ hüüatas Melanchton, kui ta nägi sõpra vastaskaldal, „viimaks ometi on ta pääsenud nende küüsist, kes janunesid tema süütu vere järele“. Koju tagasi jõudnud, kuulis Melanchton, et kinnivõtjad olid Crynaeust otsides kõik nurgad läbi tuhninud.“ (samas, kd. 13, ptk. 6). {SV 149.3}

Reformatsioon pidi saavutama veel suurema tähelepanu maailma vägevate silmis. Kuningas Ferdinand oli keeldunud kuulamast evangeelsete vürstide väiteid, kuid neile anti võimalus esitada oma asi keisri ning kiriku ja riigi kõrgete aukandjate ees. Speyeri protestidele järgneval aastal valitsev vaikus häiris keiser Karl V, kes kutsus olukorra arutamiseks kokku Augsburgi riigipäeva, mille kohta ta teatas, et kavatseb isiklikult seda juhtida. Sinna kutsuti ka protestantlikud juhid. {SV 149.4}

Reformatsiooni ähvardas suur hädaoht, kuid selle kaitsjad usaldasid kõik Jumala hoolde ning tõotasid olla ustavad evangeeliumile. Saksi kuurvürsti nõudjad olid teda tungivalt palunud riigipäevale mitte minna. Nad ütlesid, et keiser nõuab vürstide osavõttu selleks, et neid lõksu meelitada. „Risk on minna ja lasta end sulgeda linna müüride taha koos võimsa

vaenlasega.“ Kuid teised julgustasid: „Käitugu vürstid julgelt ja Jumala üritus on päästetud!“ „Jumal on ustav; Ta ei jäta meid maha,“ ütles Luther, (samas, kd. 14. ptk. 2). Kuurvürst asus oma saatjaskonnaga teele Augsburgi. Saatjad mõistsid ohtu, mis vürsti ähvardas ning paljud ratsutasid Augsburgi poole süngeina ja väriseva südamega. Luther, kes saatis neid Goburgini, elustas nende usku kiidulauluga „Üks kindel linn ja varjupaik“, mille ta sellel teekonnal lõi. See inspireeritud laul peletas paljude mure ja kergendas mõndagi rõhutud südant. Reformatsiooni pooldavad vürstid otsustasid esitada oma vaated riigipäevale punktide kaupa koos tõenditega Pühakirjast. Selle ettekande etteval-mistamine tehti ülesandeks Lutherile, Melanchtonile ja nende kaaslastele. Koostatud kirjatööd lugesid protestandid 0ma usutunnistuseks, ja tulid eelnevalt kokku, et ka oma nimi sellele tähtsale dokumendile alla kirjutada. See oli tõsine ja raske aeg. Reformaatorid soovisid väga, et nende asja ei aetaks segi poliitiliste küsimustega. Nende meelest pidi reformatsioon toetuma ainult Jumala Sõnale. Kui kristlikud vürstid asusid usutunnistusele alla kirjutama, segas Melanchton vahele, öeldes: „Selliseid asju peavad ajama vaimulikud ja mitte riik. Oma kinnituse peavad andma jutlustajad ja mitte vürstid.“ „Jumal hoidku,“ vastas Saksimaa Johann, „et te mind kõrvale jätate. Ma olen otsustanud teha seda, mis on õige, ilma et ma muretseksin oma krooni pärast. Ma tahan Issandat tunnistada. Minu kuurvürsti kübar ja minu hermeliin ei ole mulle nii kallid kui Kristuse rist.“ „Kui minu Issanda Jeesuse Kristuse au seda nõuab, olen ma valmis... jätma oma varanduse ja elu.“ „Ma võiksin pigem loobuda oma alamatest ja riigist ja lahkuda oma isade maalt kepp käes,“ jätkas ta, „kui vastu võtta mõnda teist õpetust, millest ei räägi see usutunnistus.“ (samas, kd. 14. ptk. 6). Selline oli nende Jumala meeste usk ja julgus. {SV 150.1}

Saabus määratud aeg ilmuda keisri ette. Karl V, ümbritsetud kuurvürstidest ja vürstidest, asus ära kuulama protestantlikke reformaatoreid. Nende usutunnistus loeti ette. Sellel suurel koosolekul kõlasid evangeelsed tõed väga selgesti ja paljastasid paavstliku kiriku eksitused. Õigusega nimetatakse seda „usupuhastuse suurpäevaks, üheks kõige aulisemaks kristluse ning kogu inimkonna ajaloos.“ (samas, kd. 14, ptk. 7). {SV 150.2}

Mõned napid aastad olid möödunud päevast, mil Wittenbergi munk seisis üksi Wormsi rahvusliku nõukogu ees. Nüüd olid tema asemel suursugused ja kõige võimsamad keisririigi vürstid. Lutheril oli keelatud Augsburgi ilmuda, kuid oma sõnade ja palvete kaudu viibis ta kohal. „Ma olen ülirõõmus“, kirjutas ta, „et olen elanud selle tunnini, mil võin näha, kuidas nii kuulsad tunnistajad ülistavad Kristust nii kõrgeaulise koosoleku ees.“ (samas, kd. 14, ptk. 7). Nii täitus see, mida ütleb Pühakiri: „Ma tahan rääkida Su tunnistustest kuningate ees.“ (Laul 119, 46). {SV 151.1}

Pauluse päevil viidi evangeelium vangistatud apostli ahelate kaudu vürstide ja keiserlike linnade suurmeeste ette. Nüüdki kuulutati seda, mida keiser oli keelanud kuulutada kantslist, avalikult kuninga palees. Seda, mida paljud pidasid kõlbmatuks kuulata alamrahval, kuulasid imestusega impeeriumi valitsejad ja isandad. Kuningas ja suured mehed moodustasid kuulajaskonna, kroonitud vürstid olid jutlustajaiks ning Jumala kuninglik tõde

jutluse teemaks. „Apostlite päevist alates,“ ütleb üks kirjamees, „ei ole antud suurepärasemat tunnistust.“ (D’Aubigne, kd. 14, ptk. 7). {SV 151.2}

„Kõik, mis luterlased ütlesid, on tõde; me ei saa seda eitada,“ tunnistas üks paavstlik piiskop. Keegi pöördus dr. Ecki poole küsimusega: „Kas te võite paikapidavate põhjendustega ümber lükata kuurvürsti ja tema liitlaste usutunnistuse?“ „Apostlite ja prohvetite kirjadega mitte!“ kõlas vastuseks, „kuid kirikuisade ja kontsiilide otsustega küllL* „Ma mõistan,“ sõnas küsija, „et teie ütluse kohaselt rajaneb luterlaste õpetus Piiblile, kuid meie oma mitte!“ (samas, kd. 14, ptk. 8). {SV 151.3}

Mitmed Saksamaa vürstid võideti reformeeritud usule. Ka keiser ise tunnistas protestantlikud õpetuspunktid õigeks. Usutunnistus tõlgiti paljudesse keeltesse ja see levis üle kogu Euroopa. Järgmiste põlvkondade miljonid inimesed võtsid selle vastu oma usutunnistusena. {SV 151.4}

Jumala ustavad sulased ei tegutsenud üksinda. Sel ajal, kui vürstiriigid, võimud ja kurjad vaimud moodustasid nende vastu võimsa liidu, ei jätnud Issand oma rahvast maha. Kui tõekaitsjate silmad oleksid olnud avatud, oleksid nad näinud samasuguseid tõendeid jumalikust lähedalolust ja abist nagu nägi üks muistse aja prohvet. Tol korral, kui Eliisa teener oli juhtinud oma õpetaja tähelepanu ümbritsevale vaenulikule armeele, kes oli ära lõiganud kõik põgenemisvõimalused, oli prohvet palunud: „Jehoova, tee ometi ta silmad lahti, et ta näeks!““ ...ja vaata, mägi oli täis tuliseid hobuseid ja vankreid!“ (2. Kun. 6, 17). Taeva sõjavägi oli Jumala sulast kaitsmas. Samamoodi valvasid inglid töölisi ka reformatsiooni päevil. {SV 151.5}

Uks põhimõte, mida Luther väga kindlalt kaitses, oli veendumus, et reformatsiooni toetuseks ja kaitseks ei tule kunagi pöörduda ilmaliku võimu poole ega otsida abi inimlikelt relvadelt. Ta rõõmustas, et vürstid olid evangeeliumi tunnistanud, kuid siis kui nad kaalutlesid kaitseliiga moodustamise vajadust, ütles Luther: „Evangeeliumi õpetust võib kaitsta ainuüksi Jumal. Mida vähem inimene siin vahele astub, seda rohkem saab ära teha Jumal.“ Kõik esitatud poliitilised ettevaatusabinõud võisid tema arvates põhjustada alusetut kartust ja väärat umbusaldust.“ (D’Aubigne, London ed. kd. 10, ptk. 14). {SV 152.1}

Kui võimsad vaenlased ühinesid reformeeritud usu hävitamiseks ja tuhanded mõõgad näisid tõusvat löögiks, kirjutas Luther: „Saatan raevutseb; jumalakartmatud prelaadid teevad salasepitsusi ja meid ähvardatakse sõjaga. Rahvast tuleb õhutada võitlema vapralt Issanda trooni eest usu ja palve läbi nii, et meie vaenlased JumalaVaimu poolt võidetuina on sunnitud jääma rahule. Meie peamine vajadus ja töö on palve. Rahvas teadku, et ta on mõõgaterale ja Saatana raevule välja pandud ning seepärast — palvetagu!“ (D’Aubigne, kd. 10, ptk. 14). {SV 152.2}

Pisut hiljem, kui Luther viitas liidule, mida reformeeritud vürstid plaanitsesid moodustada, selgitas ta, et ainus relv selles lahingus peaks olema „Vaimu mõõk*. Ta

kirjutas Saksi kuurvürstile: „Meie südametunnistus ei luba nõustuda sellise liidu moodustamisega. Kümme korda parema meelega ma sureksin, kui näeksin, et evangeeliumi ürituse pärast valatakse kasvõi üksainus veretilk. Meie osaks on olla otsekui tall tapalaval. Me peame kandma Kristuse risti. Teie kõrgus ärgu kartku. Me võime teha oma palvetega rohkem kui meie vaenlased oma hooplemisega, kuid ärgu leitagu meie kätelt venna verd. Kui keiser nõuab meie andmist tema kohtu alla, siis oleme me ka valmis kohtusse ilmuma Teie vürstlik kõrgus ei tarvitse muretseda minu või kellegi teise usu kaitsmise eest, sest igaüks peab kaitsma usku isiklikult." (samas, kd. 14, ptk. 1). {SV 152.3}

Salajasest palvepaigast väljus jõud, mis vapustas maailma suure reformatsiooni ajal. Püha rahulikkusega asetasid Issanda teenrid oma jalad Tema tõotuste kaljule. Augsburgi võitluse ajal ei möödunud Lutheril ainsatki päeva, mil ta poleks vähemalt kolm tundi päevas palvetanud. Need tunnid võttis ta päeva parimast ajast. „Tema eraldatud kambris võis kuulda, kuidas ta valas oma hinge Jumala ette austust, kartust ja lootust tulvil sõnadega, nagu see, kes kõneleb sõbraga." „Ma tean, et Sa oled meie Isa ja Jumal," ütles ta, „ning et Sa pillutad laiali oma laste jälitajad, sest Sa oled end koos meiega ohtu asetanud. See kõik on Sinu töö ja ainult Sinu armust oleme me oma käed selle külge pannud! Kaitse meid, Isa!" (samas, kd. 14, ptk. 6). {SV 153.1}

Melanchtonile, kes ägas mure ja kartuse koorma all, kirjutas Luther: „Armu ja rahu Kristuses — just nimelt Kristuses, ütlen ma — mitte maailmas! Aamen! Ma lausa vihkan seda äärmist muret, mis sind hävitab. Kui asi on ebaõige, jätkem see; kui aga õige, siis ei pea me suhtuma hoolimatult Tema tõotustesse, kes käsib meid magada kartmatult!... Kristust ei ole vaja mõjutada õigluse ja tõe tööle. Ta elab, Ta valitseb! Miks me peaksime kartma?" (samas, kd. 14, ptk. 6). {SV 153.2}

Jumal kuulis oma sulaste hüüdu. Ta andis vürstidele ja kuulajatele armu ning julgust säilitada tõde selle maailma pimeduse valitsejatest hoolimata. Issand ütles: „Vaata, mina panen Siionisse valitud kalli nurgakivi, ja kes Temasse usub, see ei satu häbisse!" Protestantlikud reformaatorid olid ehitanud Kristusele ja põrguväravad ei võinud neid võita. {SV 153.3}

Peatükk 12—Reformatsioon Prantsusmaal

Speyeri protestile ja Augsburgi usutunnistusele, mis tähistasid reformatsiooni võidukäiku Saksamaal, järgnesid aastad täis võitlust ja pimedust. Toetajaskonna hulgas valitsevatest lahkhelidest ja võimsate vaenlaste rünnakutest nõrgestatuna näis protestantism olevat määratud täielikule hävingule. Tuhanded pitseerisid oma tunnistuse verega. Puhkes kodusõda. Üks protestantismi juhtivatest pooldajatest sai reeturiks, Öil saimad reformaatorlikud vürstid langesid keisri kätte ning neid veeti vangidena linnast linna. Kuid näilisel võidumomendil sai keiser lüüa. Ta nägi, kuidas saak tõmmati ta käte vahelt ja ta isegi pidi viimaks alistuma õpetustele, mille väljajuurimisele ta oli pühendanud oma elu. Ketserite hävitamise nimel oli ta pannud kaalule oma kuningriigi, varanduse ja isegi elu. Nüüd nägi ta oma sõjavägesid võitluses kahanemas, varalaekaid tühjenemas ja mässe lõõmamas kuningriigi erinevates osades; usk aga, mida ta asjatult oli püüdnud maha suruda, levis kõikjal. Karl V oli võidelnud Kõikväelise vastu. Jumal oli öelnud: „Saagu valgus!“, kuid keiser oli püüdnud säilitada pimedust. Tema eesmärgid nurjusid. Enneaegselt vananenud ja pikast võitlusest kurnatud loobus ta troonist ja sulges end kloostrimüüride taha. {SV 153.4}

Ka Šveitsis saabusid reformatsioonile tumedad päevad. Kuigi paljud kantonid võtsid vastu reformeeritud usu, rippusid teised sõgedalt rooma-katoliku usutunnistuse küljes. Nende jälitamine, kes soovisid tõde vastu võtta, viis viimaks kodusõjani. Zwingli ja paljud temaga reformatsioonis ühinenud langesid Cappeli verisel lahinguväljal. Kohutavatest õnnetustest masendatud Ökolampadius suri peagi. Rooma-katoliku kirik võidurõõmutses. Näis, et paljudes kohtades sai paavstlust tagasi kõik, mida oli kaotanud. Ometi ei olnud See, kelle nõupidamised on igavesest ajast, jätnud oma üritust ega rahvast. Tema käsi oli valmis tooma neile päästet. Jumal äratas teistel maadel töölisi reformatsiooni edasi viima. {SV 154.1}

Prantsusmaal oli. hakanud koitma juba enne Lutheri kuulsakssaamist reformaatorina. Üks esimesi, kes valgusest kinni haaras, oli elatanud Lefevre, avara silmaringiga mees, Pariisi ülikooli professor ja otsekohene ning agar paavstluse pooldaja. Vana-aja kirjanduse uurimise käigus pöördus tema tähelepanu Piiblile. Ta õpetas seda Raamatut ka oma üliõpilastele. {SV 154.2}

Lefevre oli kirglik pühakute austaja ning seetõttu oli ta hakanud koostama pühakute ja märtrite ajalugu sellisel kujul nagu see esineb kiriku legendides. See oli suuremahuline ettevõtmine. {SV 154.3}

Ta oli oma kavatsuse teostamisega juba üsna kaugele jõudnud, kui ühel päeval tuli mõte pöörduda Piibli poole, et sealtki tõhusat ainestikku leida. Selle eesmärgiga ta Pühakirja uurima hakkaski, Õpetlane leidis Piiblist tõepoolest pühade elulugusid, kuid mitte selliseid, nagu leidus roomakatoliku Kiriku kalendris. Jumalik valgus tungis mehe mõistusesse. Hämmastuse ja vastikustundega jättis ta püstitatud ülesanded pooleli ja pühendus Jumala

Sõna uurimisele. Peagi hakkas ta õpetama vastavastatud kallihinnalisi tõdesid ka teistele. {SV 154.4}

Aastal 1512, mil ei Luther ega Zwingli polnud veel usupuhastustööd alustanud, kirjutas Lefevre: „Jumal on see, kes annab meile usu läbi sellise õiguse, mis ainuüksi armust mõistab õigeks ja kingib igavese elu." (Wylie, kd. 13, ptk. 1). Lunastuse saladusi tundma õppides hüüatas ta: „Oh, milline suur, kirjeldamatu vahetus! Patutu Jumal on hukka mõistetud ja süüdlane on vaba! Õnnistatu kannab needust ja neetule on toodud õnnistus! Elu sureb ja surnu elab! Auhiilgust varjab alandus ning see, kel ei olnud mingit nägu, on kaetud auhiilgusega!" (D'Aubigne, Londoni väljaanne, kd. 12, ptk. 2). {SV 155.1}

Õpetades, et päästmise au kuulub ainuüksi Jumalale, tunnistas Lefevre ühtaegu, et inimestel lasub sõnakuulmise kohustus. „Kui sa oled Kristuse koguduse liige," ütles ta, „siis oled sa Tema ihu liige. Kui sa oled osa Tema ihust, siis on sinus Jumala täiuslik loomus... Oh, kui inimesed vaid mõistaksid seda eesõigust! Kui puhtalt, karskelt ja pühalt tahaksid nad siis elada, ja kuidas põlgaksid selle maailma au sisemise, lihaliku silma eest varjatud au nimel." (samas, kd. 12, ptk. 2). {SV 155.2}

Lefevre üliõpilaste seas oli neid, kes innukalt tema sõnu kuulasid ja veel kaua pärast õpetaja hääle vaikimist tõe kuulutamist jätkasid. Üks neist oli William Farel. Jumalakartlike vanemate pojana oli ta kasvatatud kõhklematus usus vastu võtma kiriku õpetusi. Ta võis enese kohta öelda nii nagu apostel Paulus: „Et, mina kui variser olen elanud meie jumalateenistuse kõige rangemate kommete järgi." (Ap. t. 26, 5). Pühendunud paavstlasena põles ta agarusest hävitada kõiki neid, kes julgesid kirikule vastu hakata. „Kui ma kuulsin kedagi rääkimas paavsti vastu, kiristasin ma hambaid nagu raevukas hunt," ütles ta hiljem oma elu sellele perioodile viidates. (Wylie, kd. 13, ptk. 2). Ta oli väsimatu pühakute austaja. Koos Lefevrega oli ta käinud läbi kõik Pariisi kirikud, kummardanud altarite ees ning kaunistanud andidega pühi jäänuseid, ometi ei andnud kõik need kombetalitused hingele rahu. Patutunne, mida ükski patukahetsuse tegu ei suutnud eemale peletada, rõhus meelt. Otsekui hääl taevast kõlasid talle reformaatori sõnad: „Päästmine on armust! Süütu Jumala Tall on hukka mõistetud, kurjategija on õigeks kuulutatud! Ainuüksi Kristuse rist võib avada taevaväravad ja sulgeda põrgu omad!" (samas, kd. 13, ptk. 2). {SV 155.3}

Farel võttis tõe rõõmuga vastu. Ümberpööramise läbi, mis sarnanes Pauluse omale, vabanes ta traditsioonide orjusest ja sai vabaduse Jumala Pojas. „Mõrvarliku südamega saagihimulisest hundist muutusin ma vaikseks ja vaguraks talleks. Mu süda lõi täielikult lahku paavstist ja andus Jeesusele Kristusele," meenutas ta. (D'Aubigne, kd. 12, ptk. 3). {SV 156.1}

Sedamööda, kuidas Lefevre jätkas valguse levitamist oma üliõpilaste seas, hakkas Farelgi kuulutama tõde avalikult. Ta oli Kristuse eest väljas sama innukusega nagu varem paavsti eest. Üsna pea liitus nendega üks kiriku juhtiv preester, Meauxi piiskop. Teisedki suurte võimete ja teadmistega õpetajad ühinesid evangeeliumi kuulutamisega ja ühiselt võideti

pooldajaid kõigist inimklassidest; nii käsitöölisi ja talupoegi kui kuninga õukondlasi. Tollal valitsenud monarhi Francis I õde võttis vastu reformaatori usu. Kuningas ise ja kuninga ema näisid sellesse heatahtlikult suhtuvat ning lootusrikkalt vaatasid reformaatorid ette ajale, mil evangeelium võidab kogu Prantsusmaal. {SV 156.2}

Nende lootused ei täitunud. Kristuse jüngreid ootasid katsumused ja tagakiusamine. Jumal varjas halastusrikkalt reformatsiooni rasked päevad nende silme eest. Vahepeal oli aga rahuaeg, mis andis võimaluse tormis vastupanekuks jõudu koguda ja usupuhastusel väga edukalt levida. Meauxi piiskop töötas oma piirkonnas innukalt, niihästi vaimulik-konna kui rahva hulgas. Harimatud ja ebamoraalsed preestrid eemaldati ja nende kohad täideti nii palju kui võimalik, õpetatud ja jumalakartlike meestega. Piiskop soovis väga, et tema maakonna rahvas võiks Jumala Sõna vabalt uurida. See soov peagi ka täitus. Lefevre asus tõlkima Uut Testamenti, ja just samal ajal, mil Wittenbergi trükipressi alt ilmus Lutheri saksakeelne Piibel, kirjastati prantsusekeelne Uus Testament Meauxis. Piiskop ei säästnud vaeva ega kulutusi, et seda oma piiskopkonnas levitada ning lühikese ajaga oli Meauxi talupoegadel käes Pühakiri. {SV 156.3}

Nagu janust nõrkevad rändurid tunnevad rõõmu elustava vee allikast, nii võtsid need hinged vastu taeva sõnumi. Põllutöölised põldudel ja käsitöölised töökodades kõnelesid õhinaga üksteisele Piibli kallihinnalistest tõdedest, Õhtuti koguneti kõrtsi mineku asemel üksteise poole koju, et lugeda Jumala Sõna ja palvetada ning kiita Jumalat. Selle piirkonna kogudustes leidis peagi aset suur muudatus. Ehkki liikmeskond koosnes enamuses alamrahvast, harimata ja rasket tööd rügavatest inimestest, ilmnes nende elus jumaliku armu ümberkujundav ja ülendav vägi. Alandlike, armastavate ja sügavalt jumalakartlike inimestena andsid nad tunnistust sellest, mida suudab teha evangeelium nendes, kes selle puhtsüdamlikult vastu võtavad, {SV 156.4}

Meauxis süüdatud valgus levis kiiresti kaugemale. Pöördunute arv surenes iga päevaga. Kuningas, kes vihkas piiratud mõistusega munkade vagatsemist, suutis teatud aja kestel kirikutegelaste raevu vaos hoida, kuid paavstlikud juhid said lõpuks võimust. Meauxi piiskop, keda sunniti valima kas tuleriida või oma usust lahtiütlemise vahel, valis kergema tee, kuid juhi taganemisest hoolimata jäi tema kari kindlaks tõele. Paljud tunnistasid tõde leekide keskel. Selle julgust? ja ustavuse läbi, mida need lihtsad kristlased tuleriidal ilmutasid, kõnelesid nad tuhandetele, kes rahulikel päevadel poleks nende tunnistust kuulnud. {SV 157.1}

Kannatuste ja põlguse ajal tunnistasid Kristust ka kõrgkihi esindajad. Lossi uhketes saalides ja palees leidus kuninglikust soost isikuid, kes hindasid tõde enam kui rikkust, au ja isegi elu. Rüütlikuue all asus väärikam ja kindlam inimene kui piiskopi rüü ja mitra all. Louis de Berquin oli sündinud aadlikuna. Õukonna vapper rüütel, peente käitumismaneeridega ja laitmatu moraaliga noormees oli pühendunud õppimisele. „Ta oli," nagu ütleb üks kirjamees, „suur paavstlike seaduste järgija, missade ja jutluste harras

kuulaja. Kõigi tema vooruste krooniks oli eriline luterlaste põlgamine.“ Kuid sarnaselt paljudele teistele jõudis temagi jumalikust ettenägevusest juhituna Piibli juurde. Oma suureks hämmastuseks leidis ta sealt „mitte rooma-katoliku kiriku õpetusi, vaid Lutheri omi.“ (Wylie, kd. 13, ptk, 9), Sellest ajast peale andus ta evangeeliumi kuulutamisele. {SV 157.2}

Tema, kes oli „kõige haritum kõigist Prantsuse aadlikest“, kõrgete vaimuannetega ja kõneosav, ohjeldamatu südiduses ja kangelaslik innukuses ning mõjuvõimas õukonnas kuna ta oli kuninga soosik — nägid paljud oma maa reformaatorit. Beza ütles: „Berquin võiks olla teiseks Lutheriks, kui Francis I oleks teiseks kuurvürstiks.“ „Ta on ohtlikum kui Luther!“ karjusid paavstluse pooldajad, (samas, kd. 13, ptk. 9). Prantsuse roomameelsete arvates oli ta tõepoolest kardetavam. Nad panid õilsa mehe vangi kui ketseri, kuid kuningas vabastas ta. Võitlus kestis mitmeid aastaid, Francis kõikus rooma-katoliku ja reformeeritud usu vahel, kord sallides, kord jällegi summutades munkade indu. Kolm korda heideti Berquin paavstlike võimukandjate poolt vanglasse, kuid kuningas, kes tema geniaalsust ja suursugusust imetles, tõi ta sealt jälle välja ja keeldus teda preesterkonna õelusele ohverdamast. {SV 157.3}

Korduvalt hoiatati Berquini ohu eest, mis ähvardas teda Prantsusmaal ning keelitati teda minema maapakku. Kartlik ja omakasupüüdlikult paindlik Erasmus, kes oli küll hiilgav õpetlane, kuid kel puudus hingejõud seada tõde kõigest hoolimata esikohale, kirjutas Berquinile: „Palu, et sind saadetaks suursaadikuna mõnele teisele maale; mine ja reisi Saksamaale. Sa tead küll, missugune Beda on — tuhandepealine koletis, kes paiskab mürki igas suunas. Sinu vaenlasi on leegion. Isegi siis, kui sinu üritus oleks parem Jeesuse Kristuse omast, ei jäta nad järele enne, kui nad on su hävitanud. Ära kuninga kaitsele eriti looda. Igal juhul ära kompromiteeri mind koos fakulteediga.“ (samas, kd. 13, ptk. 9). {SV 158.1}

Hädaohu suurenemisega kasvas ka Berquini agarus. Selle asemel, et järgida Erasmuse poliitikat ja omakasupüüdlikku nõuannet, valis ta veel julgema suuna. Ta ei tahtnud tõde ainult kaitsta, vaid asus valet ka ründama. Tema, keda roomameelsed olid süüdistanud eksiõpetustes, näitas, et nad ise ekslesid pimeduses. Tema kõige aktiivsemateks ja kibedamateks vastasteks said Pariisi ülikooli teoloogiaosakonna õpetatud doktorid ja mungad. See õppeasutus oli üheks kõrgeimaks kiriklikuks autoriteediks niihästi pealinnas kui kogu riigis. Nende doktorite kirjutistest tõi Berquin esile 12 lauset, mida ta ütles olevat „vastuolus Piibliga, ja seega väärõpetuslikud“. Berquin palus kuningat, et ta kuulaks ära mõlemad pooled ja langetaks siis otsuse. {SV 158.2}

Kuningas oli meelsasti nõus laskma vastasleeridel oma võimu ja väiteid esitada, ning nautides ette võimalust kõrkide munkade uhkust alandada, käskis paavstlastel end kaitsta Piibliga. Roomlased teadsid hästi, et seda relva ei olnud nemad võimelised käsitsema; nende võitlusriistadeks olid vangla, piinakamber ja tuleriit. Kuna nüüd olid olukorrad muutunud,

mõistsid nad ohtu langeda ise auku, kuhu nad olid lootnud lükata Berquini. Ähmiga hakkasid paavstlased otsima väljapääsu. {SV 158.3}

ust sel ajal vigastati Pariisi ühel tänavanurgal seisnud neitsi Maarja kuju. Linnas valitses suur ärevus. Rahvahulgad kogunesid ausamba juurde, et väljendada oma muret ja pahameelt. Ka kuningas oli sügavasti häiritud. Mungad nägid toimunus suurepärast võimalust oma kõikumalöönud positsiooni parandada, ja nii ruttasid nad seda ära kasutama „Need on Berquini õpetuse viljad!" karjusid nad. *Kõik on hävingu äärel — usk, seadused ja isegi troon — ja kõik Lutheri vandeseltslaste pärast!" (samas, kd. 13, ptk. 9). {SV 158.4}

Berquin võeti uuesti kinni. Kuningas aga lahkus Pariisist ja jättis seega munkadele vabad käed. Reformaator kuulati üle ja mõisteti surma. Kohtuotsust rutati täide viima veel samal päeval, et Francis tema päästmiseks midagi ette võtta ei saaks. Keskpäeval viidi Berquin hukkamispaigale. Määratu inimmass kogunes hukkamist jälgima. Paljud nägid koh-kumuse ja imestusega, et ohver oli valitud kõige suursugusemast ja paremast aadliperekonnast. Hämmastus, nördimus, põlgus ja kibe viha peegeldus rahutu hulga nägudelt. Ainult ühel näol polnud vähimatki varju. Märtri mõtted olid kaugel tema ümber kihavast, ärevusest; ta tunnetas ainult oma Issanda lähedalolu. {SV 159.1}

Vilets kaarik, millel teda veeti, tagakiusajate kurjad pilgud, eesootav kole surm ei köitnud Berquini tähelepanu. See, Kes oli surnud, kuid elab nüüd igavesti, kellel on surma ja surmavalla võtmed, seisis tema kõrval. Berquini nägu kiirgas taevalikku valgust ja rahu. Ta oli pannud selga vürstlikud riided: sametmantli, satäänist roosakas-punase vammuse ja jalga kuldsed sukad." (D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin. /"Reformatsiooni ajalugu Euroopas Calvini päevil"/ kd. 2, ptk. 16). Berquin oli valmis tunnistama oma usku kuningate Kuninga ja univerrumi elanike juuresolekul ning ta ei tahtnud, et leinarüü varjutaks inimeste silmis teda täitvat rõõmu. {SV 159.2}

Kui rongkäik aeglaselt läbi rahvast tulvil tänavate liikus, pani pariislasi imestama eriline rahu ja võidurõõm, mis kiirgas märtri kogu olemusest. „Ta näeb välja nii nagu istuks ta templis ja mõtiskleks pühist asjust," ütlesid nad. (Wylie, kd. 13, ptk. 9). {SV 159.3}

Tuleriidal seistes püüdis Berquin rahvale mõne sõna öelda, kuid mungad, kes kartsid tema sõnade mõju, hakkasid kisendama ja sõdurid plaksutasid käsi. Nende lärm summutas märtri hääle. „Nii andis 1529. a. kultuurse Pariisi kõige kõrgem ilmalik ja vaimulik võim 1793. a. elavatele inimestele alatu eeskuju, kuidas summutada tapalaval surijate pühalikke sõnu." (samas, kd. 13, ptk. 9). {SV 159.4}

Berquini hääl summutati ja tuleleegid hävitasid ta keha. Teated tema surmast põhjustasid leina reformatsiooni pooldajate hulgas kogu Prantsusmaal. Kuid tema eeskuju polnud asjatu. „Ka meie oleme valmis rõõmuga surma minema," ütlesid tõetunnistajad. „Me suuname pilgu igavesele elule.* (D'Aubigne, „History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin", kd. 2, ptk. 16). {SV 159.5}

Reformeeritud usu õpetajad, kellelt võeti luba jutlustada, läksid teistesse paikkondadesse. Lefevre siirdus mõne aja pärast Saksamaale. Farel pöördus tagasi kodulinna Ida-Prantsusmaal, et levitada valgust oma lapsepõlvekodus. Teated Meauxis toimunust olid juba sinnagi jõudnud ja tõde, mida ta kartmatu julgusega õpetas, leidis kuulajaid. Peagi sundisid riigivõimud ta vaikima ja usupuhastaja pagendati linnast. Ehkki Farel ei saanud enam avalikult töötada, rändas ta läbi maakonna külade ning õpetas majades ja kõrvalistel aasadel või leidis pelgupaiga põlismetsades ja kaljukoobastes, mis olid talle tuttavad juba lapsepõlvest. Jumal valmistas teda ette suuremaks katsumuseks. „Rist, tagakiusamine ja saatana salasepitsused, millest ei ole puudu ja mille suhtes mind hoiatati," ütles Farel, „on palju karmimad, kui ma võisin ette kujutada. Kuid Jumal on mu Isa! Ta on andnud ja annab veelgi jõudu, mida ma vajan." (D'Aubigne, „History of the Reformation of the Sixteenth Century", kd. 12, ptk. 9). {SV 160.1}

Juba apostlite päevil oli tagakiusamine andnud evangeeliumi kuulutamisele hoogu juurde (Fil. 1, 12). Pariisist ja Meauxist väljasaadetud „tõekuulutajad käisid mööda maad ja kuulutasid evangeeliumi sõna". (Ap. t. 8, 4.) Nii levis valgus Prantsusmaa kaugete provintsideni. {SV 160.2}

Jumal valmistas evangeeliumi levitamiseks ette üha uusi töölisi. Ühes Pariisi koolis käis mõtlik, vaikse loomuga, suure hingejõu, terava mõistuse, laitmatu elu ja tulise usulise andumusega nooruk. Kõrged vaimuanded ja usinus tegid temast peagi kolledži uhkuse ja täie õigusega loodeti, et Johann Calvinist saab üks kõige võimekamaid ja austusväärsemaid kiriku kaitsjaid. Kuid jumaliku valguse kiir tungis läbi ka nendest skolastika ja ebausu müüridest, mis Calvinit ümbritsesid. Vastikustundega oli ta kuulanud jutte uuest õpetusest ega kahelnud sugugi, et ketserid väärisid tulesurma. Otsekui poolkogemata sattus ta äkki silmitsi ketserlusega ja oli sunnitud proovile panema rooma-katoliku kiriku teoloogia jõu võitluses protestantliku õpetusega. {SV 160.3}

Calvini nõbu, kes oli ühinenud reformaatoritega, viibis Pariisis. Kaks sugulast kohtusid sageli ja vestlesid omavahel asjadest, mis olid rikkunud kristlaskonna rahu. „Maailmas on vaid kaks religiooni," ütles protestant Olivetan. „Esiteks see, mis hõlmab kõiki inimeste poolt välja mõeldud õpetusi, mis väidavad, et inimene saab end päästa oma heade tegude ja tseremooniate kaudu; teiseks see usk, millest räägib Piibel ja mis õpetab inimest lootma pääsemisele ainult Jumala armu läbi!" {SV 160.4}

„Mul pole mingit tahtmist tegemist teha sinu uue õpetusega," kuulutas Calvin. „Kas sa arvad, et ma kõik oma elupäevad olen elanud eksituses?" (Wylie, kd. 13, ptk. 7.) Ometi oli see vestlus äratanud Calvini peas mõtteid, mida ta ei suutnud meelest pühkida. Üksi oma kambris olles mõtiskles noormees nõbu sõnade üle. Patusüü vaevas ta hinge ja ta tundis end eestkostjata püha ja õiglase kohtuniku ees. Pühakute vahendus, head teod, kiriku tseremooniad — kõik see ei suutnud vaigistada tema hingevaeva. Calvin ei näinud tulevikus ees midagi peale igavese meeleheitepimeduse. Asjatult püüdsid kiriku doktorid tema ängi

leevendada. Ei aidanud ka pihil käimine ja patukahetsus, sest need ei toonud hinge lepitusrahu Jumalaga. {SV 161.1}

Sellise sisemise võitluse perioodil juhtus Calvin ühel päeval minema väljakule, kus parajasti hakati põletama üht ketserit. Noormeest hämmastas rahu, mis hingas märtri näol. Kesk selle koletusliku surma piinu ja veelgi kohutavamat kiriku hukkamõistu ilmutas ketser usku ja julgust, mida noor üliõpilane kõrvutas valulikult oma meeleheite ja pimedusega, ehkki ta oli elanud kõige rangemas kuulekuses kirikule. Ta teadis, et ketserite usk tugineb Piiblile. Calvin otsustas seda uurida, ja, kui võimalik, avastada nende rõõmu ja rahu saladus. {SV 161.2}

Piiblist leidis ta Kristuse. „Oh, Isa!" hüüdis ta. „Tema ohver on vaigistanud sinu raevu; Tema veri on pesnud ära minu roojuse; Tema rist on kandnud minu needuse; Tema surm on lepitanud mind! Me oleme eneste jaoks palju kasutuid rumalusi välja mõelnud, kuid Sina asetasid minu ette oma Sõna kui tõrviku ja oled mu südant puudutanud, et ma loobuksin kõigist teistest teenetest peale Jeesuse omade!" (Martyn, kg. 3, ptk. 13.) {SV 161.3}

Calvin oli pühendatud preestriameti jaoks. Juba kaheteistkümneaastasena määrati ta ühe väikese kiriku kaplaniks ning piiskop pügas ta juuksed vastavalt kiriku kaanonile. Teda ei pühitsetud tollal küll veel ametisse ja ta ei täitnud preestri ülesandeid, kuid ta kuulus juba vaimulikkonna koosseisu, kandis vastavat ametitiitlit ja sai määratud tasu. {SV 161.4}

Nüüd tundis ta, et temast ei saa iial preestrit. Seepärast asus Calvin hoopis õigusteadust õppima, kuid loobus sellest mõne aja pärast ja otsustas oma elu pühendada evangeeliumile. Endiselt oli ta kahevahel: kas saada avalikuks õpetajaks või mitte. Ta oli pelgliku loomuga ja kartis selle ametiga kaasaskäivat vastutust; liiati soovis ta ikka veel õppida. Lõpuks soostus ta sõprade tungivate palvete pärast. „On imelik mõelda," ütles ta, „et nii madala päritoluga inimene võib saada ülendatud nii kõrgele." (Wylie, kd. 13, ptk. 9.) {SV 161.5}

Nii nagu kaste laskub märkamatult maad värskendama, nii algas oma tegevust Calvin. Ta oli lahkunud Pariisist ning elas nüüd ühes printsess Margaret'i kaitse alla kuuluvas provintsilinnas. Printsess armastas evangeeliumi ja pakkus selle jüngritele kaitset. Calvin oli tagasihoidlik ja vähenõudlik noormees. Ta alustas oma tööd ümbruskonna kodude külastamisest. Pererahvast ümbritsetuna luges ta Piiblit ning avas neile päästmise tõed. Need, kes sõnumeid kuulda võtsid, levitasid neid edasi teistele ning peagi lahkus õpetaja linnast ja siirdus järgmisesse asundusse. Calvin oskas leida kontakti niihästi hurtsikutes kui lossides ja tema teele jäid maha vastrajatud kogudused, mis pidid kasvatama kartmatuid tõetunnistajaid. {SV 162.1}

Mõne kuu pärast oli Calvin tagasi Pariisis, kus vahepeal oli õpetatud meeste ja õpilaste ringkonnas tekkinud omapärane liikumine. Vanade keelte uurimine oli juhtinud mehi Piibli juurde ja paljud, kelle südant need tõed veel ei olnud puudutanud, hakkasid Piibli üle innukalt vaidlema ning lõid lahinguid isegi rooma kiriku kaitsjatega. Calvin, kes oli igati

osav võitleja teoloogilisel võitlusväljal, ei lasknud käratsevate skolastikute tasemele. Inimeste meeled olid tehtud elavaks ja nüüd oli aeg neile esitada tõde. Kuna ülikoolide saalid olid täis teoloogiliste vaidluste lärmi, käis Calvin majast majja ning avas rahvale Jumala Sõna ja kõneles neile Kristusest kui Ristilöödust. {SV 162.2}

Jumal juhtis nii, et Pariis sai veel ühe võimaluse kuulda evangeeliumi. Lefevre'i ja Fareli kutse olid nad hüljanud, kuid nüüd pidid kõik inimklassid selles suures linnas kuulma tõde. Poliitilistest kaalutlustest mõjutatud kuningas ei olnud veel täielikult rooma-katoliku kiriku poolel ja seega reformatsiooni vastu. Margaret lootis, et Prantsusmaal võidab protestantism ja seepärast otsustas ta reformeeritud usku veel Pariisis kuulutada lasta. Kuninga äraolekul käskis Margaret ühel protestantlikul jutlustajal kuulutada pealinna kirikutes. Kuigi paavstlikud aukandjad selle ära keelasid, avas printsess evangeeliumi jutlustamiseks palee uksed. Üks ruum kohandati kabeliks ja teatati, et seal peetakse iga päev teatud kindlal kellaajal jutlust, millest kutsuti osa võtma inimesi kõikidest rahvaklassidest. Teenistustele kogunesid nii suured rahvahulgad, et ka kõik ooteruumid ja saalid said rahvast puupüsti täis. Iga päev kogunes paleesse tuhandeid inimesi — aadlikke, riigimehi, advokaate, ärimehi ja käsitöölisi. Kuningas ei keelanud niisuguseid rahvakogunemisi ära, vaid andis hoopis korralduse avada reformeeritud õpetusele ka kaks Pariisi kirikut. Kunagi varem polnud linn Jumala Sõna pärast nii liikvel olnud. Näis nagu oleks eluvaim taevast hinganud rahva peal. Karskus, puhtus, kord ja töökus vahetasid välja varasema purjutamise, liiderlikkuse, tüli ja jõudeoleku. {SV 162.3}

Kuid ka preesterkond ei seisnud jõude. Kuna kuningas jutlustamist ära ei keelanud, hakkasid nad kõikvõimalike vahenditega äratama harimatus ja ebausklikus lihtrahvas hirnu, eelarvamusi ja fanatismi. Pariis pöördus pimesi selliste raleõpetajate poole. Nii nagu omaaja Jeruusalemm, nii ei tundnud ka see linn oma armukutsumise aega ega teadnud, mis tema rahuks tarvis läheb. Kahe aasta jooksul kuulutati pealinnas Jumala Sõna, kuid ehkki neid, kes evangeeliumi vastu võtsid, oli palju, heitis suurem osa selle siiski ära. Francis oli salliv ainult nii kaua, kui see teenis tema eesmärke. Paavstlastel õnnestus võita ülemvõim tagasi. Jällegi suleti kirikud ja seati üles tuleriidad. {SV 163.1}

Calvin jäi veel Pariisi, et valmistada end õppimise, mõtisklemise ja palve kaudu ette oma tulevaseks tööks. Ta jätkas samal ajal valguse levitamist. Lõpuks langes kahtlus ka temale. Võimud otsustasid saata ta tuleriidale. Calvin oli pidanud oma üksildast varjupaika kaitstud kohaks, kuid äkitselt tormasid sisse ta sõbrad ja teatasid, et vahistajad tulevad nende kannul. Samal silmapilgul kõlaski vali koputus välisuksele. Ei võinud kaotada enam hetkegi. Mõned Calvini sõpradest hoidsid ametnikke uksel kinni nii kaua, kui teised lasksid reformaatori läbi akna alla. Kiirelt kadus mees äärelinna, kus ta leidis varjupaiga ühe vaese töölise majas, kes oli reformatsiooni sõber. Seal riietus Calvin ümber talumeheks, ning võtnud kõpla õlale, sammus linnast välja. Lõuna poole rännates leidis ta jällegi varjupaiga Margaret'i valdustes. (Vt. D'Aubigne, „History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin", kd. 2, ptk. 30.) {SV 163.2}

Mõneks kuuks jäi Calvin oma võimsate sõprade kaitse alla ja jätkas õpinguid, kuid kuna tema süda oli evangeeliumitöö juures Prantsusmaal, ei suutnud ta kaua tegevuseta olla. Niipea, kui torm oli mõnel määral vaibunud, otsis ta uue tööpõllu Poitiersis. Seal oli samuti ülikool ning sealgi olid uued vaated leidnud poolehoidu. Igast rahvaklassist inimesed kuulutasid evangeeliumi rõõmuga. Kuigi Calvin ei kuulutanud avalikult, avas ta igavese elu sõnu neile, kes seda kuulda soovisid, olgu siis riigiametnikust sõbra kodus, tema enda üüritoas või mõnikord lihtsalt aias. Aja möödudes, kui kuulajate arv kasvas, leiti, et ohutum on koguneda väljaspool linna. Jumalateenistuse paigaks valiti koobas sügava ja kitsa mäekuru kõrval, mida varjasid puud ja kaljud. Inimesed läksid sinna väikeste salkkondadena erinevaid teid pidi. Selles varjulises kohas loeti ja seletati Jumala Sõna. Seal pühitseti esimest korda Prantsusmaa protestantide poolt ka Issanda püha-õhtusöömaaega. Sellest väikesest kogudusest saadeti välja mitmed ustavad evangelistid. {SV 163.3}

Veelkord pöördus Calvin Pariisi. Ta ei olnud ikka veel jätnud lootust, et Prantsusmaa võtab vastu reformatsiooni. Kuid peaaegu kõik uksed jäid suletuks. Evangeeliumi kuulutamine tähendas teed tuleriidale. Viimaks otsustas Calvin külastada Saksamaad. Vaevalt oli ta Prantsusmaalt lahkunud, kui protestantide pea kohal puhkes äge torm. Oleks Calvin Prantsusmaal viibinud, oleks ta kindlasti hukatud. {SV 164.1}

Prantsuse reformaatorid soovisid näha, et nende maa oleks pidanud sammu Saksamaa ja Sveitsiga. Seetõttu otsustasid nad anda Rooma ebausule julge vastulöögi, mis äratataks üles kogu rahva. Selle mõttega pandi ühel ööl kogu Prantsusmaal üles missat ründavad plakatid. Reformatsiooni edu asemel tõi see innukas, kuid mõtlematu tegu häda mitte ainult ürituse eestvõtjatele, vaid reformeeritud usu sõpradele üle kogu Prantsusmaa. Paavstlased olid selle väljaastumise näol saanud kauaoodatud võimaluse nõuda ketserite kui trooni kõigutajate ja rahva rahu ohustajate täielikku hävitamist. {SV 164.2}

Uks käsi (oli see siis ettevaatamatu sõbra või kavala vaenlase oma, jääb teadmata), oli kinnitanud ühe plakati ka kuninga toa uksele. Kuningas oli vihane. Sellel paberilehel rünnati ebausku, mida oli sajandeid austatud. Ennekuulmatu häbematus oli kinnitada sellised selged ja jahmatamapanevad laused kuningliku residentsi uksele! Hämmastunult seisis kuningas veidi aega sõnatus raevus. Seejärel lausus ta need kohutavad sõnad: „Kõik luteriusu pooldajad tuleb vahet tegemata arreteerida. Ma hävitan nad kõik!“ (samas, kd. 4, ptk. 10.) Liisk langes; kuningas otsustas lõplikult asuda Rooma poolele. {SV 164.3}

Otsekohe võeti tarvitusele kõik abinõud, et vahistada kõik luterlased Pariisis. Uks vaene käsitööline, kes oli liitunud reformeeritud usuga ja kelle kohustuseks oli usklikke nende salajasele kogunemiskohale kokku kutsuda, võeti kinni. Tal kästi tuleriidale viimise ähvardusel näidata paavsti saadikutele kätte iga protestandi kodu linnas. Mees kohkus alatu et-tepaneku ees tagasi, kuid tuleleekide kartusel nõustus viimaks siiski äraandjaks saama. Ümbritsetuna preestrite kaaskonnast, vihale aetud munkadest ja sõduritest, käis Morin, kuninga salapolitseinik, koos reeturiga aeglaselt ja vaikselt läbi linna tänavad. Rongkäik

korraldati näiliselt „püha sakramendi“ auks, protestantide poolt missale esitatud solvangu lepitamiseks, tegelikult varjas see endas surmatoovat eesmärki. Jõudnud ühe luterlase maja ette, andis reetur sellest sõnatult märku. Rongkäik peatus, osa mehi sisenes majja, perekond tiriti välja, pandi ahelaisse, ja kohutav seltskond liikus edasi, otsima uusi ohvreid. „Nad ei heitnud armu ühelegi majale, ei suurele ega väikesele, isegi mitte Pariisi ülikooli kolledžitele... Morin pani linna värisema... Valitses terror.“ (Samas, kd. 4, ptk. 10.) {SV 165.1}

Ohvrid piinati julmalt surnuks. Eriseadus nägi ette kasutada vähem ägedat tuld selleks, et ketserite agoonia pikeneks. Nad surid võitjatena. Nende kindlus oli kõikumatu, rahu tumestamatu. Tagakiusajad tundsid end lüüasaanutena. „Tapalavad paiknesid kõigis Pariisi kvartalites ja põletamised toimusid igal päeval eesmärgiga tekitada sel viisil rahva seas kabuhirmu. Ent võit jäi ikkagi evangeeliumile. Kogu Pariis võis näha, milliseid inimesi sünnitasid uued vaated. Kantslist peetud jutlusel ei olnud sellist mõju. mis „tuleriida jutlusel“. Särav rõõm, mis kiirgas nende näolt, kes sammusid ... hukkamispaigale; nende kangelaslikkus, kui nad seisid leekide keskel; nende alandlik ja andeksandev meelsus ülekohtu suhtes muutis paljude viha kaastundeks ja põlguse armastuseks ning mõjus vastupandamatu kõnena evangeeliumi kasuks.“ (Wylie, kd. 13, ptk. 20.) {SV 165.2}

Preestrid, kes püüdsid hoida rahva viha kõrgpunktis, lasksid käibele kõige kohutavamaid süüdistusi protestantide aadressil. Neid süüdistati katoliiklaste massilise tapmise, valitsuse kukutamise ja kuninga mõrvamise kavatsuses. Tõendeid loomulikult polnud. Tõsi küll, need kurjad ettekuulutused täitusid kord tõepoolest, kuid hoopis teistsugustes olukordades ja täiesti vastupidiselt. Julmus, mida katoliiklased rakendasid tollal süütute protestantide suhtes, kuhjus õiglaseks kättemaksuks; sajandeid hiljem tabas kuningat, tema valitsust ja alamaid see hukatus, mida paavstlased usupuhastajatele soovisid. Just protestantismi allasurumine uskumatute ja paavsti käsilaste poolt tõi 300 aastat hiljem Prantsusmaale kohutava kaose. {SV 165.3}

Umbusaldus ja hirm valdas erinevatesse ühiskonnakihtidesse kuuluvaid inimesi. Üldise ärevuse aeg tõi ilmsiks, kui sügavat mõju olid Lutheri õpetused avaldanud haritud, austatud ja õilsa iseloomu poolest tuntud inimestele. Kõrged ja tähtsad ametikohad jäid äkki tühjaks. Käsitöölised, trükkalid, õpetlased, ülikoolide professorid, kirjanikud ja isegi õukond-lased kadusid. Sajad põgenesid Pariisist ja läksid vabatahtlikult maapakku. Paljud näitasid nii toimides esimest korda, et nad pooldavad avalikult reformeeritud usku. Paavsti käsilasi hämmastas tõsiasi, et nad olid aimamatult sallinud nii suurt hulka ketsereid endi hulgas. Kogu oma raevu valasid nad välja alamrahva hulgast pihku jäänud ohvrite peale. Vanglad kiiluti täis ja õhkki näis muutuvat mustaks tuleriitadelt tõusvast suitsust. {SV 166.1}

Francis I oli uhkustanud, et tema olevat üheks juhiks suure teaduse ärkamise liikumises, mis iseloomustas 16. sajandi algust. Talle meeldis koguda oma õukonda õpetatud mehi erinevatest maadest. Tema teadmisjanuga ühelt poolt ja põlgusega munkada ebausu vastu

teiselt poolt oli vähemalt osaliselt seletatav see usuline sallivus, mida ta ilmutas usupuhastuse suhtes. Ketserite täieliku väljajuurimise innust haaratuna endis nüüd see „teadusejünger“ välja edikti, mis keelas trükikunsti kasutamise ära kogu Prantsusmaal. Francis I on hea näide selle kohta, et intellektuaalne kultuur ei kindlusta religioosset sallivust ega väldi tagakiusamist. {SV 166.2}

Prantsusmaa andus avalike tseremooniate kaudu täielikult protestantismi hävitamisele. Preestrid nõudsid missa põlgamise läbi „Jumalale toodud teotuse“ lepitamist verega. Nad nõudsid kuningalt rahva nimel antavat avalikku heakskiitu õudsele ettevõtmisele. {SV 166.3}

21. jaanuaril 1535. a. toimus kohutav tseremoonia. Rahva ebausk ja vagatsev viha olid viimase piirini üles kruvitud. Pariisi tänavail tungles kogu maalt kokkuvoolanud rahvamass. Päeva pidi sisse juhatama tohutu, aukartustäratav protsessioon. Läbitava tee ääres seisvad majad olid leinarüüs ja iga natukese maa järele oli ehitatud altar. Iga ukse ees oli süüdatud tõrvik „püha sakramendi“ auks. Enne koitu rivistus protsessioon kuninga palee juures. „Eesotsas kanti kirikute lippe ja riste mitmest maakonnast, sellejärel tulid linnakodanikud kahekaupa reas ja kandsid tõrvikuid. Järgmisena tuli neli mungaordut, iga ordu oma erilises riietuses. Nende kannul kanti kuulsate reliikviate tohutut kollektsiooni ja ratsutasid kõrged vaimulikud, üll purpurpunane ja helepunane, kalliskividega ehitud, suurepärane sädelev riietus. {SV 166.4}

Armulaualeiba hoidis käes Pariisi piiskop, kes istus pilkupüüdval troonil suure baldahhiini all. Teda kandis neli kuninglikust soost printsi... Pühitsetud armulaualeiva järel kõndis kuningas... Sellel päeval ei kandnud Francis I krooni ega seisukohast riietust. Palja peaga, silmad maas, käes põlev, peenike vahaküünal, esines kuningas Francis avalikult patukahetsejana.“ (Samas, kd. 13, patk. 21.) „Iga altari ees kummardas isevalitseja alandlikult — mitte pahede pärast, mis rüvetasid tema hinge, või süütu vere pärast, mis määris tema käsi, vaid tema alamate surmapatu pärast, kes olid julgenud hukka mõista püha missa. Tema järel kõndisid kahekaupa reas kuninganna ja riigi aukandjad, igaühel põlev tõrvik käes.“ {SV 167.1}

Uhe osana päevasest teenistusest pidas kuningas ise piiskopi palee suures saalis kuningriigi kõrgematele ametikandjatele kõne. Kurva ilmega ja liigutava sõnaseadmisega tunnistas ta rahva peale tulnud kuritegevuse, pühaduse teotuse, kurbuse ja häbi päevist. Ühtlasi kutsus ta igat truud alamat võitlema tülika ja tüütava ketserluse vastu, mis viivat Prantsusmaa hävingusse. „Nii tõesti kui mina olen teie kuningas,“ ütles Francis I, „käsiksin ma siis kui selgub, et üks minu ihuliikmeist on nakatatud sellest põlastusväärsest vastikusest, selle teil välja lõigata; veel enam — kui ma näeksin ühel oma lastest selle nakatuse plekke, ei heidaks ma temale armu... Ma rebiksin ta oma kätega enesest ja ohverdaksin Jumalale.“ Kuninga sõnad lämbusid pisaraisse ja kogu kuulajaskond nuttis ning

hüüdis üksmeelselt: „Me tahame elada ja surra katoliku usu eest!“ (D’Aubigne, „History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin“, kd. 4, ptk. 12.) {SV 167.2}

Kohutav oli tõe valguse ära heitnud rahva pimedus, Jumala päästev arm oli ilmunud, kuid Prantsusmaa pöördus sellest ära pärast seda, kui ta oli näinud selle väge ja pühadust, pärast seda, kui tuhanded olid imetlenud selle jumalikku ilu, pärast seda, kui suurlinnad ja väikesed külad olid saanud valgustatud selle särast. Prantsusmaa valis meelsamini pimeduse. Inimesed pöördusid ära taevasest annist, mida neile pakuti. Nad nimetasid kurja heaks ja head kurjaks, kuni nad langesid tahtliku enesepettuse ohvriks. Ehkki nad isegi uskusid, et nad teenisid sellega, kui nad kiusasid taga Jumala rahvast, Jumalat, ei vabastanud nende siirus neid süüst. Nad olid tahtlikult hüljanud valguse, mis võis päästa neid veresüüga määrivast pettusest. {SV 167.3}

Pidulik vandetõotus ketserluse täielikuks hävitamiseks anti suures katedraalis, kus peaaegu kolm sajandit hiljem tõstis elava Jumala unustanud rahvas troonile „Mõistuse jumalanna“. Jälle rivistuti rongkäiguks ja Prantsusmaa esindajad asusid töö kallale, mida nad vandega olid tõotanud teha. „Tee äärde, mida mööda kuningas pidi koju sõitma, püstitati iga natukese maa järele tuleriit, kus protestandid elusalt põletati. Lepiti kokku, et haokubud süüdatakse põlema just sel momendil, kui ilmub kuningas. Rongkäik pidi peatuma ja saama võimaluse näha hukkamist otsast lõpuni.“ (Wylie, kd. 13, ptk. 21.) Liiga valulik oleks jutustada piinamise üksikasjadest, mida need veretunnistajad Kristuse pärast pidid taluma. Siiski polnud ohvrite seas kõikumalööjaid. Üks märter, kellelt nõuti oma usust taganemist, vastas: „Ma usun ainult seda, mida prohvetid ja apostlid on kuulutanud ja mida kõik pühad on uskunud. Minu usaldus Jumalasse on nii tugev, et see peab vastu kõigile põrguvägedele.“ (D’Aubigne, „History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin“, kd. 4, ptk. 12.) {SV 168.1}

Mõne sammu järel peatus rongkäik uues piinamispaigas. Jõudnud lõpuks kuningapalee juurde tagasi, valgus rahvahulk laiali. Lahkusid ka prelaadid, kes olid hästi rahul oma päevaste toimetustega ning kes üksteisel kätt surudes soovisid, et töö, mis nüüd algas, j uuriks ketserluse täielikult välja. Rahuevangeelium, mille Prantsusmaa oli kõrvale heitnud, j uuriti tõepoolest välja, kuid tulemused olid kohutavad. 21. jaanuaril 1793. a., niisiis 258 aastat hiljem, suundus teine, sootuks erinev protsessioon läbi Pariisi tänavate. „Jälle oli kaasas kuningas, jälle oli möll ja kisa; jälle nõuti rohkem ohvreid; jälle olid püstitatud koletud tapalavad: jälle lõppesid päevasündmused kohutavate hukkamistega. Louis XVI, kes kähmles oma vangipanijate ja timukatega, lohistati tapa-lavale ja hoiti seal seni, kuni kirves langes ja tema maharaiutud pea tapalavale veeres.“ (Wylie, ikd. 13, ptk. 21.) Kuningas ei olnud ainuke ohver. Terrori veristel päevadel hukati sama koha läheduses 2800 inimest giljotini all. {SV 168.2}

Reformatsioon oli esitanud maailmale avatud Piibli, selgitanud Jumala käsu eeskirju ja tungivalt soovitanud selle nõudeid inimeste südametunnistusele. Piiritu armastus avas

inimestele taeva seadused ja põhimõtted. Jumal oli öelnud: „Pidage neid ja tehke nende järgi, sest see on teie tarkus ja teie mõistus rahvaste silmis, kes ütlevad kõiki neid seadusi kuuldes: „Seesinane suur rahvas on tõesti tark ja mõistlik rahvas!“ (5. Moos. 4, 6.) Kui Prantsusmaa hülgas taevase anni, siis külvas ta anarhiat ja hävingut ning lõikas lõpuks revolutsiooni ja terrorit. {SV 168.3}

Kaua enne missavastaste plakatite poolt üleskihutatud tagakiusamist oli julge ja ägedaloomuline Farel sunnitud sünnimaalt põgenema. Ta suundus Šveitsi ning toetas Zwingli tööd seal. Nii aitas ta usupuhastusel Šveitsis juurduda. Fareli elu hilisemad aastad möödusid samuti seal, ent hoolimata sellest avaldas ta otsustavat mõju ka Prantsusmaa reformat-sioonile. Esimeste pagendusaastate jooksul olid tema jõupingutused eriliselt suunatud evangeeliumi levitamisele kodumaal. Farel kulutas suure osa ajast jutlustamisele oma kaasmaalaste seas riigipiiri lähedal, kust ta väsimatu valvsusega jälgis võitluse käiku ning toetas seda oma julgustavate ja nõuandvate sõnadega. Teiste pagulaste abiga tõlgiti Saksamaa reformaatorite kirjutised prantsuse keelde. Neid traktaaite ja prantsuskeelset Piiblit trükiti suures tiraažis ning kirjanduselevitajad müüsid neid Prantsusmaal. Evangeliste varustati kirjandusega madala hinna eest ja niiviisi võimal-dasid saadud kasumid seda tööd jätkata. {SV 169.1}

Šveitsis alustas Farel oma tööd lihtsa kooliõpetajana. Kõrvalises maakonnas pühendus ta laste õpetamisele. Tavaliste õppeainete kõrval tutvustas ta ettevaatlikult ka Piibli tõdesid. Ta lootis laste kaudu pääseda nende vanemateni. Leidus neid, kes uskusid, kuid preestrid astusid vahele, et seda tööd peatada. Ebausklik maarahvas kihutati kooliõpetaja vastu üles. „See ei saa olla Kristuse evangeelium,“ rõhutasid preestrid, „kui selle kuulutamine ei too rahu, vaid sõda!“ (Wylie, kd. 14, ptk. 3.) Nii nagu Jeesus oli käskinud oma esimpstel jüngritel tagakiusamise pärast ühes linnas põgeneda teise, nii käis ka Farel külast küլla ja linnast linna ning talus nälga, külma ja väsimust. Kõikjal oli tema elu hädaohus. Farel jutlustas turuplatsidel, kirikutes, mõnikord isegi katedraali kantslites. Vahel leidis ta kiriku eest tühjana, teinekord katkestati tema kõnet hüüete ja pilgetega ning tiriti ta jõuga kantslist alla. Rohkem kui korra tungis märatsev rahvamass talle kallale ja peksis poolsurnuks, kuid Farel ei loobunud. Ehkki ta pidi sageli tagasi tõrjuma kallaletunge, jätkas ta väsimatu püsivusega tööd ja nägi, kuidas paavstluse kantsides, suurtes ja väikestes linnades avasid paljud ukse evangeeliumile. Väike maakond, kus Farel kõige esmalt oli töötanud, võttis peagi vastu reformeeritud usu. Suurlinnad Morat ja Neuchatel loobusid samuti rooma-katoliku usu rituaalidest ja kõrvaldasid kujud oma kirikutest. Farel oli kaua igatsenud heisata protestantismi lippu Genfi kohale. Ta soovis, et sellest suurlinnast kujuneks Prantsusmaa, Šveitsi ja Itaalia reformatsiooni keskus. Selle eesmärgiga jätkas Farel tööd ning saavutas paljude ümberkaudsete linnade ja külade poolehoiu. Seejärel läks ta koos oma kaaslastega Genfi. Ainult kaks jutlust lubati tal seal pidada. Preestrid, kes olid asjatult püüdnud mõjutada valitsusvõime Fareli hukka mõistma, kutsusid ta nüüd kirikunõukogu ette, kuhu paavsti käsilased tulid riiete alla peidetud relvadega, et reformaatorit tappa.

Raehoone ümber kihas raevutsev rahvahulk nuiade ja mõõkadega, et teda surmata juhul, kui tal õnnestub nõukogust välja lipsata. Ent linnavalitsejate kohalolek ja relvastatud jõud päästsid Fareli. Järgmisel hommikul vara saadeti ta koos oma kaaslastega üle järve ohutusse paika. Nii lõppes reformaatori esimene jõupingutus evangeliseerida Genfi. {SV 169.2}

Järgmise katse jaoks valiti silmapaistmatum riist. Linna lähetati üks noor, nii väljapaistmatu välimusega mees. et teda kohtlesid külmalt isegi need, kes tunnistasid end reformatsiooni sõpradeks. Mida suutis temataoline mees teha seal, kus Farel oli hüljatud? Kuidas oli selline vähese julguse ja kogemusega nooruk suuteline vastu pidama tormile, mille ees kõige tugevam ja vapram oli sunnitud põgenema? „Ei väe ega võimu läbi, vaid minu Vaimu läbi, ütleb vägede Jehoova!“ (Sak. 4, 6.) „Mis nõder on maailma ees, selle on Jumal valinud, et tema teeks häbi sellele, mis on vägev.“ „Sest mis jõle cn Jumala ees, on targem kui inimesed, ja mis nõder on Jumala ees, on vägevam kui inimesed.“ (1. Kor. 1, 27, 25.) {SV 170.1}

Froment alustas tööd kooliõpetajana. Tõdesid, mida ta lastele koolis õpetas, kõnelesid kasvandikud edasi oma kodus. Peagi kogunesid vanemad kuulama Piibli seletusi, kuni kooliruum sai täis tähelepanelikke kuulajaid. Uut Testamenti ja traktaate jagati vabalt kõigile ning need sattusid ka paljude selliste inimeste kätte, kes ei julgenud ise uusi õpetusi kuulama tulla. Mõne aja pärast sunniti ka see tööline põgenema, kuid tõed, mida ta oli õpetanud, olid inimeste meeltes juba kinnistunud. Reformatsioonile oli alus pandud ja see tugevnes ja levis. Jutlustajad tulid tagasi ja nende töö läbi rajati lõpuks Genfis protestantlik jumalateenistus.“ {SV 170.2}

Kui Calvin pärast mitmeid ringirändamisi ja elumuutusi sisenes selle linna väravaist, oli suurlinn kuulutanud reformatsioonile juba oma poolehoiu. Calvin oli külastanud oma sünnipaika ning oli nüüd teel Baselisse, kuid kuulnud, et kõige otsem tee oli Karl V vägede kontrolli all, oli usupuhastaja sunnitud minema ringi läbi Genfi. {SV 171.1}

Selles käigus nägi Farel Jumala juhtimist. Ehkki Genf oli reformeeritud usu vastu võtnud, oli siin ära teha veel tohutu töö. Jumala poole pöördutakse mitte kogukondade kaupa, vaid üksikisikuina. Uussünd peab teostuma südames ja südametunnistuses Püha Vaimu väe läbi, mitte aga nõukogu dekreetide otsuse alusel. Kuigi Genfi elanikud olid ära hoid-nud Rooma võimu, ei olnud nad sugugi kergesti valmis loobuma pahedest, mis olid lokanud senise valitsuse all. Rajada sellises õhkkonnas alus puhastele evangeelsetele põhimõtetele ja valmistada rahvas ette selleks, milleks Jumal oli neid kutsunud, ei olnud kaugeltki kerge ülesanne. {SV 171.2}

Farel oli kindel, et just Calvin oli mees, kellega koos ta võis tagajärjekalt töötada. Jumala nimel vannutas ta noort evangelisti Genfi jääma ja siin töötama. Calvin tõrjus ettepaneku algul tagasi. Kartlik ja rahuarmastav nagu ta oli, hirmutas teda läbikäimine Genfi häbematute, isekate ja vägivaldsete elanikega. Nõrga tervise pärast soovis ta samuti väiksemat pinget. Soov veelgi õpingutega tegelda mõjutas omakorda otsust. {SV 171.3}

Kuna ta uskus, et tema sulg võib reformatsiooni kõige paremini teenida, igatses ta leida vaikset varjupaika, kus õppida ning sealt trükisõna kaudu kogudusi juhendada ja kinnitada. Kuid Fareli pühalik manitsus kõlas otsekui kutse taevast ja ta ei julgenud keelduda. Calvinile näis, et „Jumal oli sirutanud taevast alla oma käe ning haaranud temast kinni ja peatanud ta paigas, kust ta nii tahtis lahkuda.“ (D’Aubigne, „History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin“, kd. 9, ptk. 17.) {SV 171.4}

Samal ajal ähvardasid protestantlikku üritust suured ohud. Paavst pommitas Genfi needustega ning võimsad rahvad ähvardasid seda hävinguga. Kuidas võis see väike linn seisma jääda võimsa hierarhia ees, mis oli nii sageli sundinud alistuma kuningaid ja keisreid? Kuidas võis ta seista maailma suurte armeede vastu? {SV 171.5}

Kohutavad vaenulained ähvardasid protestantismi terves maailmas. Reformatsiooni esimesed võidud olid muutunud minevikuks ja Rooma kogus uut jõudu, et seda hävitada. Sel ajal loodi „Jesuiitide ordu“, kõige julmem, võimsam ja südametum paavstluse tugi. Olles rebinud katki kõik maised sidemed ja inimlikud huvid, olid selle ordu liikmed muutunud tundetuiks igasuguse armastuse suhtes, mõistuse ja südametunnistuse hääle suhtes. Jesuiidid ei tunnistanud ühtki reeglit ega sidet peale ordu omade ega ka ühtki kohustust peale vennaskonna võimu levitamise (vt. lisa). Kris-tuse evangeelium oli muutnud tõe järgijad jõulisteks taluma hädaohtu ja kannatusi; nad ei kartnud külma, nälga, rasket tööd ega vaesust. Kesk hukatust, vangikongi ja tuleriita hoidsid nad ülel tõe lippu. Jesuiidid võitlesid kõige selle vastu fanatismiga, mis andis neile vastupidavust taluda samasuguseid hädaohte ning sõdida tõe vastu kogu saatanli-ku kavalusega. Ükski kuritegu ei olnud nende jaoks liiga räpane, ükski pettus ega maskeering liiga alatu. Tõotades jääda igavesti vaesteks ja alandlikeks, mõtlesid nad lakkamata, kuidas suurendada oma rikkust ja võimu ning pühendada seda protestantismi kukutamisele ja paavstluse ülemvõimu taastamisele. {SV 172.1}

Ordu maine säilitamise pärast tuli selle liikmetel kanda vagaduse maski. Seepärast külastasid nad vanglaid ja haiglaid, jutlustasid põduratele ja vaestele. Nad kuulutasid lahkulöömist maailmast ja kasutasid Jeesuse püha nime, kes käis omal ajal mööda Palestiinat ning tegi head. Kuid selle laitmatu kesta all olid sageli peidus kõige koletumad ja sur-matoovamad eesmärgid. Kuna ordu põhiliseks lipukirjaks oli: „Eesmärk pühitseb „binõu“, ei olnud valetamine, vargus, valevanne ja mõrvamme üksnes andestatavad, vaid ka kiiduväärsed, juhul kui need teenisid kiriku huve. Mitmesugusel viisil rajasid jesuiidid endale teed riigiametitesse ning tõusid isegi kuningate nõuandjaiks. Niiviisi suunasid nad ühtaegu rahvaste poliitikat ja nuuskisid inimeste kannul. Nad asutasid kõrgema astme koole vürstide ja aadlike poegade jaoks ning algkoole lihtrahvale. Nende koolide vahendusel tõmbasid nad protestantlike vanemate lapsi kaasa paavstlike riituste täitmisele. Kogu väline rooma-katoliku kiriku jumalateenistuse toredus ja uhkeldamine oli ette nähtud meelte segiajamiseks ja kujutlusvõime kütkestamiseks. Sel viisil petsid nad poegade käest välja selle vabaduse, mille pärast isad olid palju vaeva näinud ja verehinda maksnud. Jesuiidid

hajusid väga kiiresti laiali üle kogu Euroopa; seal aga, kuhu nad iial läksid, järgnes paavstluse taaselustumine. {SV 172.2}

Jesuiitidele suurema võimu tagamiseks käskis paavst ühes oma bullas taas rajada inkvisitsioon (vt. lisa). Üldisest vastuseisust hoolimata, ja seda ka katoliiklikes maades, kehtestati paavstlike valitsejate poolt uuesti see kohutav tribunal. Inkvisitsiooni salajastes vangikongides pandi toime metsikusi, mis olid liiga kohutavad, et neist kõnelda. Paljudes maades sunniti kodumaalt põgenema või tapeti tuhanded rahva paremad pojad ja tütred, kõige õilsamad, kõige taibukamad ja haritumad inimesed; jumalakartlikud ja andunud kirikuõpetajad, töökad ja isamaad armastavad kodanikud, geniaalsed õpetlased, andekad kunstnikud, osavad käsitöölised. {SV 173.1}

Selliseid vahendeid kasutas Rooma reformatsiooni valguse summutamiseks ja inimeste Piiblist eemaldamiseks ning keskaja pimeda teadmatuse ja ebausu taastamiseks. Kuid Jumala õnnistuste tõttu ning nende suursuguste meeste tegevuse kaudu, keda Tema oli määranud Lutheri tööd jätkama, jäi protestantism püsima. Jõud vastu panna ei peitunud vürstide heakskiidus ega relvades. Kõige väiksemad maad, kõige alandlikumad ja nõrgemad rahvad said usupuhastuse kantsideks: näiteks väike Genf keset võimsaid vaenlasi, kes sepitsesid tema hävingut, või Põhjamere ranniku leetseljandikei paiknev Holland, kes võitles Hispaania kui kõige suurema ja rikkama kuningriigi vägivallavalitsuse vastu või kaugel Põhjalas paiknev viljatu Rootsi. {SV 173.2}

Peaaegu kolmkümmend aastat töötas Calvin Genfis. Algu; selleks, et rajada kogudus, mis peaks ustavalt kinni Piibli moraaliseadustest ja edasi selleks, et levitada niiviisi reformatsiooni edasi terves Euroopas. Tema, kui avaliku juhi elu ei olnud veatu, samuti ei olnud tema õpetused vabad eksitustest, kuid ta oli Jumala käes tööriistaks, et kuulutada tema aja jaoks eriti tähtsaid tõdesid ja kaitsta protestantlikke dõhimõtteid ning õhutada reformeeritud koguduses lihtsat ja puhast elu paavstlusele omase uhkuse ja rikutuse asemel. {SV 173.3}

Genfist läksid teele õpetajad, kaasas trükised reformeerinud õpetuste levitamiseks. Genfist ootasid kõikide maade tagakiusatud juhtnööre, nõuandeid ja julgustust. Calvini linn muutus pelgulinnaks kõigile Lääne-Euroopas tagakiusatud reformaatoritele, kes kohutava tormi küüsist pääsemiseks pagesid Genfi. Näljastena, haavatutena, kodututena ja sugulasteta nagu nad olid, said nad selles linnas sooja vastuvõtu ja hoolitsuse osalisteks. Tulijad rikastasid omakorda uut kodulinna oma oskuste, teadmiste ja vagadusega. Paljud, kes leidsid seal pelgupaiga, pöördusid mõne aja pärast tagasi oma maale, et astuda vastu Rooma türanniale. John Knox, vapper Soti reformaator, paljud inglise puritaanid, protestandid Hollandist ja Hispaaniast ning Prantsusmaa hugenotid võtsid Genfist kaasa tõetõrviku, mis hajutas pimedust nende kodumaal. Nii kestis see sajandeid. {SV 173.4}

Peatükk 13—Madalmaad ja Skandinaavia

Madalmaades kutsus paavstlik türannia juba väga varakult esile resoluutse protesti. Seitsesada aastat enne Lutheri aega tõstsid kaks piiskoppi, kes olid äsja käinud saatkonna koosseisus Roomas ja õppinud seal tundma „püha tooli“ tõelist olemust, Kooma kõrgeima autoriteedi vastu julgeid süüdistusi: „Jumal on andnud oma kogudusele, oma kuningannale ja pruudile, oma laste õilsaks ja igaveseks pärandiks pruudikingi, mis on hävimatu ja hukkumatu. Ta on andnud talle igavese krooni ja valitsuskepi... Kõik need õnnistused oled sa varga kombel endale röövinud! Sa istud ise templis nagu Jumal. Lammastele karjaseks olemise asemel on sinust saanud hunt... sa tahad meid panna uskuma, et oled ülempiiskop, kuid tegelikult oled türann... Selle asemel, et olla sulaste sulane, nagu sa end ise nimetad, püüad sa olla isandate isand... Sa paned inimesi halvustama Jumala käske... Püha Vaim on kõikide kirikute ülesehitaja kogu maailmas. ... Meie Jumala linn, mille elanikud me oleme, läbib kõik taevad, ja see on suurem kui linn, mida pühad prohvetid nimetavad Baabüloniks, ja mis peab end jumalikuks ning hoopleb sellega, et tema tarkus on igavene. Ja lõpuks hoopleb täiesti alusetult sellega, et ta ei ole iial eksinud ega võigi eksida!“ (Gerald Brandt, „History of the Reformation in and About the Low Countries“, kd. 1, gk. 6.) {SV 174.1}

Selle protesti järelkajana tõusis erinevatel sajanditel üles õpetajaid, kes juba tollal käisid läbi paljusid maid ja said tuntuks mitmete nimede all. Need mehed peegeldasid valdeslastest misjonäride iseloomu ja levitasid evangeeliumi kõikjal. Nad jõudsid ka Madalmaadesse, kus nende õpetused levisid küresti. Nad tõlkisid valdeslaste Piibli hollandi keelde. „See raamat on üle kõigi raamatute, mitte naljad, väljamõeldised ja pettus, vaid tõe sõnad. Tõepoolest leidub Pühakirjas ka raskestimõistetavaid kohti, kuid neiski võib kergesti avastada hea ja püha sisu ja ilu.“ (Samas, kd. 1, lk. 14.) Nii kirjutasid kaheteistkümnendal sajandil vana usu sõbrad. {SV 174.2}

Peagi pärast seda puhkes Rooma vaen, kuid kesk tuleriitu ja piinamisi kasvas nende usklike arv, kes veendunult väitsid, et Piibel on usu ainus eksimatu autoriteet ja et „ühelegi inimesele ei peaks usku peale sunnitama, vaid neid peaks võitma jutlustamise kaudu.“ (Martyn, kd. 2, lk. 87.) {SV 175.1}

Lutheri õpetused leidsid Madalmaades soodsa pinnase ning kasvatasid tõsiseid ja ustavaid mehi, kes asusid evangeeliumi kuulutama. Ühest Hollandi provintsist pärines Menno Simons, kes oli küll koolitatud rooma-katoliiklaseks ning ordineeritud preestriks, kuid ei teadnud Piiblist midagi. Tegelikult ta isegi ei tahtnud seda lugeda, kuna ta kartis, et see avaldab talle ketserlikku mõju. Kui Menno Simons hakkas kahtlema leiva ja viina Kristuse ihuks ja vereks muutumise õpetuses, pidas ta seda Saatana kiusatuseks ning püüdis kahtlustest vabaneda palve ja pihtimise läbi, kuid asjatult. Seejärel püüdis ta igasugustesse ettevõtmistesse sukeldumisega vaigistada oma südametunnistuse süüdistavat häält, ent kasutult. Mõne aja pärast hakkas noor mees uurima Uut Tes-tamenti. See koos Lutheri kirjutistega mõjustas Simonsit reformeeritud usku vastu võtma. Pisut aega hiljem nägi ta,

kuidas naaberkülas raiuti ühel mehel pea maha sellepärast, et ta lasi end ümber ristida. See sündmus ajendas teda uurima lasteristimise küsimust. Pühakirjas ei leidunud selle kohta ainsatki viidet, küll aga rõhutati ristimise tingimusena kahetsust ja usku. {SV 175.2}

Menno eemaldus rooma-katoliku kirikust ja pühendas oma elu tõdede õpetamisele, mis ta ise oli vastu võtnud. Niihästi Saksamaal kui ka Madalmaades moodustusid tollal fanaatikute grupid, kes kaitsesid absurdseid ja mässuleõhutavaid õpetusi ning asusid vägivalla ja vastuhaku teele. Menno mõistis sellise liikumise paratamatut lõpptulemust ning astus seepärast energiliselt vastu väärõpetustele ja fanaatikute metsikutele tegevusplaanidele. Paljud neist, keda fanaatikute ideed olid kaasa haaranud, loobusid Simonsi üleskutsete peale mässulisest suunast. Samuti leidus ümbruskonnas mitmeid valdeslaste töö tulemusel pöördunud kristlasi. Selliste rahvagruppide keskel töötas Menno Simons suure andumuse ja innuga. {SV 175.3}

Kakskümmend viis aastat reisis ta koos naise ja lastega ringi ning talus raskusi ja puudust. Sageli oli ta elu otseselt ohus. Ta käis risti ja põiki läbi Madalmaad ja Põhja-Saksamaa ning töötas peamiselt alamrahva hulgas, kuigi tema mõju oli laiem. Loomult kõneosav ehkki vähese haridusega, oli ta mees täis kõikumatut ausust, lahkust, otsekohesust ja tõelist vagadust. Kuna ta elas läbi kõike seda, mida õpetas võitis ta inimeste usalduse. Tema järelkäijad, keda pillutati laiali ja rõhuti, pidid kannatama palju selle tõttu, et neid aeti segi Münzeri fanaatiliste pooldajatega. Ometi pöördus tema töö tagajärjel suur hulk inimesi. {SV 176.1}

Mitte kusagil ei võetud reformeeritud õpetusi nii üldiselt vastu kui Madalmaades, kuid vähestes maades pidid tõe pooldajad taluma nii kohutavaid tagakiusamisi. Saksamaal oli Karl V pannud reformatsiooni vande alla ning oleks heameelega kõik selle pooldajad tuleriidale saatnud, kuid vürstid piirasid tema türanniat. Madalmaades oli Karli võim suurem ja ediktid, mis põhjustasid tagakiusamisi, järgnesid kiiresti üksteisele. Piibli lugemist, selle kuulamist, isegi selle üle kõnelemist loeti üleastumiseks, millele järgnes tuleriit. Jumala palumine salajas, kujude kummardamisest hoidumine ja vaimulike laulude laulmine vääris samuti surma. Ka need, kes ütlesid oma eksitustest lahti, tuli surmata. Mehed tapeti mõõgaga, naised maeti elusalt. Tuhanded hukkusid Karli ja Philipp II valitsuse ajal. {SV 176.2}

Kord toodi inkvisiitorite ette perekond, keda süüdistati missast eemalejäämises ja koduses jumalateenistuses. Kui pereliikmeilt uuriti, millega nad seal salaja tegelevad, vastas noorim poeg: „Me langeme põlvili ja palume, et Jumal võiks meie mõistust valgustada ja meie patud andestada; me palume oma valitseja eest, et tema valitsus oleks edukas ja tema elu õnnelik; me palume riigiametnike eest, et Jumal kaitseks neid!“ (Wylie, kd. 18, ptk. 6.) Mõned kohtunikest olid sügavalt liigutatud, ent siiski mõisteti isa ja üks poeg tuleriidale. {SV 176.3}

Tagakiusajate raev oli võrdeline märtrite usuga. Mitte ainult mehed, vaid ka naised ja neiud näitasid üles kohkumatut julgust. „Naised seisid tuleriida kõrval, kui mehed leekides kannatasid ja sosistasid lohutussõnu või laulsid julgustamiseks vaimulikke laule.“ „Noored neiud heitsid elusalt hauda nii nagu heidaksid puhkama oma magamiskambrisse. Enne kui nad astusid üles tapalavale või tuleriidale, panid nad selga oma kaunimad riided nagu läheksid nad laulatusele.“ (Samas, kd. 18, ptk. 6.) {SV 176.4}

Nagu noil päevil, mil paganlus oli püüdnud hävitada evangeeliumi, nii oli ka nüüd kristlaste veri seemneks. (Vt. Ter~ tullianus, „Apology“ par. 50.) Tagakiusamise tulemuseks oli tõetunnistajate arvu pidev kasv. Inimeste võitmatust meelekindlusest hullunud monarh jätkas aastate jooksul oma õelat tööd, kuid asjatult. Suursuguse Oranje Wilhelmi juhtimisel teostatud riigipööre andis Hollandile viimaks vabaduse Ju-malat teenida. {SV 177.1}

Piemonti mägedel, Prantsusmaa tasandikel ja Holland: randadel märgistas evangeelium võidukäiku oma järelkäijate verega, kuid Põhjamaadesse levis ta rahulikumal teel. Koju pöördunud Wittenbergi üliõpilased tõid reformeeritud usu Skandinaaviamaadesse. Valgust levitati ka Lutheri kirjutiste kaudu. Lihtsad ja tugevad põhjamaa inimesed pöördusid ära rooma-katoliku kiriku rikutusest, toredusest ja ebausust ning võtsid omaks Piibli puhtad, lihtsad ja eluandvad tõed. {SV 177.2}

Tausen, Taani reformaator, oli talumehe poeg. Juba lapsepõlves paistis see poiss silma mõistuse teravuse poolest. Ta janunes hariduse järele, kuid kuna vaesus ei võimaldanud vanematel poega kooli saata, pöördus ta kloostrisse. Seal võitis ta oma elupuhtuse, usinuse ja ustavusega kloostriülema poolehoiu, Kuna poiss näis olevat üpris andekas ning tõotas tulevikupäevadel head teenistust kiriku heaks, otsustati anda talle haridus mõnes Saksamaa või Madalmaa ülikoolis. Noorel üliõpilasel lubati ise valida endale kool, ainsal tingimusel, et ta ei lähe Wittenbergi. „Kiriku õpetlast ei pidanud ohustama ketserluse mürk,“ selgitasid seda nõudmist mungad. {SV 177.3}

Tausen läks Kölni, mis oli siis ja on ka nüüd üheks katoliikluse kantsiks, kuid skolastikute müstitsism muutus noorukile peagi vastikuks. Just sel ajal juhtusid talle pihku mõned Lutheri kirjutised. Ta luges neid imetluse ja vaimustusega ning soovis tuliselt saada reformaatori õpilaseks. Nii toimides oli oht pälvida kloostriülema meelepaha ja kaotada temalt saadav toetussumma, kuid Tausen langetas ikkagi otsuse Wittenbergi kasuks ja varsti kanti tema nimi Wettenbergi üliõpilaste nimestikku. {SV 177.4}

Mõne aja pärast Taani tagasi tulnud, siirdus Tausen jällegi oma kloostrisse. Keegi ei kahtlustanud teda luterluses. Ta ei kõnelnud oma meelemuutusest, vaid püüdis kaaslastes eelarvamusi äratamata juhtida neid puhtamale usule ja pühamale elule. Ta avas Piibli ja selgitas selle tõelist tähendust ning kuulutas neile Kristust kui patuste õigust ja ainust pääsemise lootust. Suur oli kloostri abiülema raev, kui ta mõistis, et nooruk, kellest ta oli lootnud koolitada roomakatoliku usu kaitsjat, õpetas ketserlust. Otsekohe viidi Tausen üle teise kloostrisse ning suleti üksikkongi range järel-valve alla. {SV 177.5}

Uue järelevaataja suureks õuduseks kuulutasid mitmed mungad end varsti protestantideks. Läbi kongi trellide oli Tausen oma kaaslastele andnud edasi tõe tundmist. Kui Taani pühadel isadel oleks olnud kogemusi ketserite kohtlemisel, poleks Tauseni häält enam iialgi kuuldud, kuid selle asemel, et noormees mõnda maa-alusesse vangikongi aheldada, heitsid nad ta kloostrist välja. Nii oli reformaator nende kontrolli alt väljas. Äsja ilmunud kuninglik käskkiri pakkus kaitset neile, kes õpetasid uut õpetust. Tausen hakkas jutlustama. Kirikud avati talle ja rahvas tungles kuulama. Leidus ka teisi, kes kuulutasid Jumala Sõna. Taani keelde tõlgiti Uus Testament. Huvi selle vastu oli suur. Paavstlaste jõupingutused seda tööd maha suruda põhjustasid hoopis selle laienemist ning varsti oli Taanimaa võtnud vastu reformeeritud usu, {SV 178.1}

Ka Rootsi noored mehed, kes olid joonud Wittenbergi allikast, tõid oma kaasmaalastele eluvett. Kaks Rootsi reformatsiooni juhti, Orebro sepa pojad Olaf ja Laurentius Petri kes olid õppinud Lutheri ja Melanchtoni juhendamisel, kuulutasid usinalt tõdesid, mida nad ise olid omandanud. Sarnaselt suurele reformaatorile äratas Olaf inimesi oma innukuse ja kõneosavusega, kuna Laurentius seevastu oli nagu Melanchtongi hea haridusega, mõtlik ja vaikne. Mõlemad olid tõeliselt vagad, kõrgete teoloogiliste teadmistega mehed, kes esitasid tõde kohkumatu julgusega. Loomulikult ei puudunud ka paavstlik vastuseis. Katoliku preestrid ässitasid tagant harimatuid ja ebausklikke inimesi. Sageli tungis märatsev rahvahulk Olaf Petrile kallale ja mitmel korral pääses ta vaevu eluga. Kuningas oli reformaatorite suhtes siiski heatahtlikult meelestatud ja kaitses neid. {SV 178.2}

Rooma-katoliku kiriku võimu all olid inimesed vajunud sügavale pahedesse ja kurvameelsusse. Nad olid ilma Pühakirjata ja kuna usk koosnes ainuüksi sümbolitest ja tseremooniatest, mis ei valgustanud vaimu, pöördusid nad tagasi esivanemate paganlike kommete poole. Rahvas oli jagunenud võitlevateks kildkondadeks. Lakkamatud omavahelised tülid suurendasid viletsust veelgi. Kuningas lootis reformatsioon] abiga uuendada nii riiki kui kirikut ja tervitas seepärast rõõmuga neid võimekaid abilisi, kes võitlesid samuti roomakatoliku võimu vastu. {SV 178.3}

Rootsi kuninga ja juhtivate meeste juuresolekul kaitses Olaf Petri osavalt reformeeritud usu õpetusi rooma-katoliku võimumeeste väidete vastu. Ta selgitas, et usuisade õpetusi tuleb võtta vastu ainult siis, kui need on kooskõlas Pühakirjaga, kuna usu alus on esitatud Piiblis nii selgel ja lihtsal viisil, et igaüks võib seda mõista. Kristus ütles: „Minu õpetus ei ole minu oma, vaid selle, kes mind on läkitanud.“ (Joh. 7, 16.) Ka Paulus väitis, et kui ta peaks kuulutama mingit muud evangeeliumi, kui seda, mida ta oli saanud, olgu ta neetud. (Gal. 1, 8). „Kuidas siis,“ küsis reformaator, „võivad mingisugused teised inimesed kehtestada dogmasid nagu neile meeldib ning suruda neid peale kui pääsemiseks vajalikke?“ (Wylie, kd. 10, ptk. 4.) Olaf Petri näitas, et kiriku määrustel polnud vähimatki autoriteeti sel juhul, kui nad olid vastuolus Jumala käskudega. Ta tcetas suurt protestantlikku põhimõtet: „Piibel ja ainult Piibel on usu ja elu juhtnöör.“ {SV 179.1}

Ehkki see võitlus toimus suhteliselt märkamatul näitelaval, kõneleb toimunu ometi sellest, millised inimesed moodustasid reformaatorite armee. Nad ei olnud harimatud, sektantlikud, käratsevad võitlejad — kaugel sellest! Nad olid mehed, kes uurisid Jumala Sõna ja teadsid hästi, kuidas käsitseda relvi, millega varustas neid Piibli relvaladu. Õpetatuse poolest olid nad kaugel ees oma ajast. Kui piirdume usupuhastusest kõneldes ainult selliste hiilgavate keskustega nagu Wittenberg ja Zürich ning selliste silmapaistvate nimedega nagu Luther, Melanchton, Zwingli ja Ökolampadius, siis võidakse meile öelda, et need olid liikumise juhid ja on loomulik oodata neilt tohutut vaimujõudu ja hiiglaslikke saavutusi, kuid et väiksemad mehed ei olnud nende sarnased. Kui nii, siis pöörakem tähelepanu väljapaistmatule tegevusele Rootsis, tagasihoidlikele nimedele — Olaf ja Laurentius Petrile, õpetajatelt õpilastele. Mida me näeme? Näeme õpetlasi ja teolooge, mehi, kes täielikult valdasid kogu evangeelse tõe süsteemi, kes võitsid ülekaalukalt skolastikuid ja rooma-katoliku kiriku prelaate.“ (Samas, kd. 10, ptk. 4.) {SV 179.2}

Selle dispuudi tulemusena võttis Rootsi kuningas vastu protestantliku usu ja pisut hiljem kuulutas rahvuslik kontsiil sellele oma poolehoidu. Laurentius Andrae oli tõlkinud Uue Testamendi rootsi keelde ja kuninga soovil tõlkis nüüd Laurentius Petri kogu Piibli. Nii sai Rootsi rahvas esimest korda Jumala Sõna oma emakeeles. Riigipäev käskis kirikuõpetajatel kogu kuningriigis seletada Pühakirja ja õpetada lastele lugemist koolis Piibli järgi. {SV 179.3}

Nii peletas evangeeliumi õnnistusrikas valgus järjekindlalt eemale harimatuse ja ebausu pimedust. Rooma rõhumisest vabanenuna muutus rahvas tugevamaks ja suuremaks kui ei iial varem. Rootsi sai üheks protestantismi kantsiks. Sajand hiljem, usuvabaduse kõige kibedama surmaohu ajal, tuli see väike ja seni nõrk rahvas, kes ainsana Euroopas julges ulatada abistava käe, appi Saksamaale kohutavas Kolmekümneaastases sõjas. Näis, et Rooma heidab jälle kogu PõhjaEuroopa oma türannia alla, kuid Rootsi sõjaväe kaudu suutis Saksamaa takistada paavstluse edukäiku, saavutada õigus protestantidele — niihästi kalvinistidele kui ka luterlastele, ja taastada südametunnistuse vabadus maades, kus reformatsiooni oli vastu võetud. {SV 180.1}

Peatükk 14—Hilisemad Inglise Reformaatorid

Ajal, mil Luther avas suletud Piibli Saksa rahvale, tegi Tyndale Jumala Vaimu juhatusel sedasama Inglismaal. Wyclif oli tõlkinud Piibli ladinakeelsest tekstist, mis oli üsna vigane. Tema tõlge ei levinud trükikirjas ja käsitsi kirjutatud koopiad maksid nii palju, et ainult rikkad inimesed ja aadlikud võisid seda endale muretseda. Tegelikult oli rahval rangelt keelatud Piiblit lugeda ja seetõttu oli Pühakiri Inglismaal väga kitsas ringluses. 1516. aastal, üks aasta enne Lutheri teeside ilmumist, oli Erasmus kirjutanud nii kreekakui ladinakeelse Uue Testamendi. See oli esimene kord, kui Jumala Sõna trükiti algkeeles. Selle töö käigus parandati paljud endistes käsikirjades ilmnenud vead ning Pühakirja mõte anti edasi selgemini. Selle varal said paljud haritlased parema arusaamise tõest ning see omakorda andis usupuhastustööle uut hoogu. Ent lihtrahvas oli endiselt peaaegu et ilma Jumala Sõnata. Tyndale asuski lõpule viima tööd, mida Wyclif oli alanud, nimelt andma kaasmaalastele Piibli. Hoolsa üliõpilase ja tõsise tõeotsijana oli ta ise evangeeliumi vastu võtnud Erasmuse kreekakeelse Testamendi kaudu. Ta jutlustas oma veendumusi kartmatult ning rõhutas, et kõiki õpetusi tuleb läbi katsuda Pühakirjaga. Ühe paavstluse pooldaja väitele nagu oleks Piibel antud ainult kirikule ja nagu tohiks ainult kirik üksi seda seletada, vastas Tyndale: „Kas te teate, kes on õpetanud kotkast saaki leidma? Seesama Jumal õpetab oma näljaseid lapsi leidma Isa Tema Sõnast. Selle asemel, et meile Pühakirja õpetada, olite just teie need, kes peitsite seda meie eest! Teie põletate tõekuulutajaid ja kui te saaksite, põletaksite te ka Pühakirja." (D'Aubigne, „History of the Reformation of the Sixteenth Century," kd. 18, ptk. 4.) {SV 180.2}

Tyndale jutlused äratasid suurt huvi. Paljud võtsid tõe vastu. Kuid preestrid olid valvsad ja niipea, kui Tyndale ühest paikkonnast lahkus, püüdsid nad ähvarduste ja tõe väänamisega tema tööd lõhkuda. Väga sageli oli neil ka edu. „Mida peaks küll tegema?" hüüdis Tyndale. „Ajal, mil ma. külvan ühes paigas, rüüstavad vaenlased põllul, kust äsja lahkusin. Ma ei saa olla kõikjal. Oo, kui kristlased saaksid Pühakirja oma keeles, siis võiksid nad sofistidele vastu seista! Ilma Piiblita on võimatu lihtliikmeid tões kinnitada* (Samas, kd. 18, ptk. 4.) {SV 181.1}

„Jehoova templis," ütles ta, „lauldi vaimulikke laule heebrea keeles. Kas meie keskel ei peaks evangeeliumi kuulutatama inglise ikeeles? ... Kas kirikul peaks keskpäeval olema vähem valgust kui koidikul? ... Kristlased peavad lugema Uut Testamenti oma emakeeles!" Kiriku doktorid ja õpetajad olid omavahel eriarvamusel. Ainult Piibli kaudu võisid inimesed tulla tõetundmisele. „Uks hoiab ühe, teine teise doktori poole... Samal ajal räägivad need autorid üksteisele vastu. Kuidas võime siis meie vahet teha selle vahel, kes räägib õigust ja kes pooldab valet? ... Kuidas? ... Kindlasti ainult Jumala Sõna abil!" (Samas, kd. 18, ptk. 4.) {SV 181.2}

Varsti pärast seda teatas üks õpetatud katoliku doktor, kes astus Tyndalega vaidlusse: „Meil on parem olla ilma Jumala käskudeta kui ilma paavsti seadusteta!" Tyndale vastas:

„Ma ei hooli paavstist ja kõigist tema seadustest! Ja kui Jumal hoiab minu elu, siis ma hoolitsen selle eest, et mõne aasta pärast tunneb poiss adra taga Pühakirja paremini kui teie!“ (Anderson, „Annals of the Englich Bible“, lk. 19.) {SV 181.3}

Mõte, mida Tyndale oli silmas pidanud, nimelt anda rahvale Uue Testamendi kirjad nende oma keeles, oli nüüd küps ja otsekohe asus jumalasulane tööle. Kui tagakiusajad ta kodunt välja kihutasid, suundus õpetlane Londonisse, kus ta mõnda aega segamatult töötada sai. Tõsi küll, ka sealt oli ta sunnitud varsti põgenema ning kuna kogu Inglismaa näis olevat tema ees suletud, otsustas ta otsida varjupaika Saksamaalt. Seal alustas ta ingliskeelse Uue Testamendi trükkimist. Kaks korda jäi töö seisma, kuna ühes ja teises linnas keelati trükkimine, kuid Tyndale suundus järgmisse. Nii jõudis ta lõpuks Wormsi, kus Luther mõni aasta tagasi oli kaitsnud evangeeliumi Riigipäeva ees. Selles vanas linnas oli palju reformatsiooni sõpru ja Tyndale sai jätkata seal oma tööd ilma suuremate takistusteta. Kolm tuhat Uue Testamendi eksemplari oli peagi valmis ja kordustrükkki ilmus veel sa-mal aastal. {SV 181.4}

Tyndale jätkas pingeliselt tööd. Sellest hoolimata, et Inglismaa valitsusvõimud valvasid kodusadamaid väga hoolikalt, toimetati Jumala Sõna erinevaid teid pidi salaja Londonisse, kust ta levis üle kogu maa. Paavstlased püüdsid tõde maha suruda, kuid asjatult. Ükskord näiteks ostis Durhami piiskop ühelt raamatukaupmehelt, kes oli Tyndale’i sõber, küllalt hea hinna eest ära kogu piiblitagavara, et need hävitada ja sel viisil evangeeliumi levikut takistada. Kuid piiskopilt saadud raha eest osteti materjale uue ja parema trüki tarvis, mida ilma selle summata poleks saadud välja anda. Kui Tyndaie hiljem vangistati ja sel tingimusel vabaks lasta lubati, kui ta nimetab isikud, kes olid aidanud Piibli trükkimise kulusid katta, ütles ta, et Durhami piiskop oli abistanud rohkem kui keegi teine, kuna just tema oli maksnud seismajäänud raamatute eest kõrget hinda ja niiviisi võimaldanud trükkalil tööd jätkata. {SV 182.1}

Tyndale jäi vangi paljudeks kuudeks. Lõpuks tunnistas ta oma usku märtrisurmaga, kuid relv, millega ta oli inimesi varustanud, on läbi sajandite võimaldanud paljudel sõjameestel võita. {SV 182.2}

Latimer kuulutas kantslist, et Piiblit tuleb lugeda rahva keeles. „Pühakirja autor,“ ütles ta, „on Jumal ise ning see Raamat saab oma võimsuse ja igikestvuse Temalt. Ei ole kuningat, keisrit, magistraati ega valitsejat... kes ei peaks kuuletuma ... Tema Pühale Sõnale. Ärgem käigem kõrvalteid, vaid laskem end juhtida Jumala otsekohesel Sõnal. Ärgem käigem... oma esiisade järel, ärgem nõudkem taga seda, mida nemad tegid, vaid seda, mida nad oleksid pidanud tegema.“ (Hugh Latimer, „First Sermon Preached Before King Edward VI“.) {SV 182.3}

Tyndale ustavad sõbrad Barnes ja Frith asusid omakorda tõde kaitsma. Järgnesid vennad Ridleyd ja Cramer. Need Inglise reformatsiooni juhid olid õpetatud mehed, enamasti usinuse ja vagaduse tõttu Rooma kirikus kõrgelt hinnatud. Nad astusid paavstluse vastu

välja sedamööda, kuidas nad õppisid tundma „püha tooli“ eksitusi. Baabüloni saladustega kursis olemine andis nende tunnistusele seda suurema väe. {SV 182.4}

„Nüüd küsiksin veidra küsimuse,“ sõnas Latimer. „Kas teate, kes on kõige hoolsam piiskop ja prelaat kogu Inglismaal? ... Ma näen, et teile pakub tema nimi huvi... Ütlen siis — see on saatan! Ta ei ole iialgi ära oma piiskopkonnast; hüüdke teda, millal tahes — ta on alati kodus;... Ta on alati adra taga... Te ei leia teda kunagi tegevuseta, ma võin seda teile kinnitada... Seal, kus valitseb saatan,... kõrvaldab ta Jumala Sõna valguse ja süütab asemele oma küünlad! Maha tehakse Piibel ja üles pannakse roosikrantsid. Maha tallatakse evangeeliumi valgus ja asemele süüdatakse vahaküünlad, seda isegi keskpäevai!... Maha tehakse Kristuse* rist, üles seatakse puhastustule kukrud!... Ta röövib paljaste, vaeste ja võimetute riided selleks, et kaunistada kujusid ja ehtida kive ning puutükke. Ta ülendab inimeste traditsioonid ja seadused ning hävitab Jumala põlised õpetused ja Tema kõige pühama Sõna!... Oo, et meie prelaadid oleksid sama hoolsad külvama head õpetuse seemet, kui hoolsalt külvab saatan umbrohtu!“ (Samas, „Sermon of the Plough“.) {SV 183.1}

Nende reformaatorite suureks põhimõtteks oli nii nagu valdeslastel, Wyclifil, Jan Husil, Lutheril, Zwinglil ja neil, kes nendega ühinesid, usk, et usu ja elu vääramatuks autoriteediks on Pühakiri. Nad eitasid paavstide, kontsiilide, preestrite ja kuningate õigust valitseda südametunnistuse üle. Piibel oli nende usu alus ja selle valgel katsusid nad läbi kõik; õpetused ja väited. Usk Jumaiasse ja Tema Pühasse Sõnasse kinnitas neid pühi mehi ka siis, kui nad jätsid oma elu tuleriidal. „Ole julge,“ ütles Latimer oma kaasmärtrile enne, kui leegid sundisid nende hääled vaikima. „Täna süütame me Jumala armu läbi Inglismaal sellise küünla, mis ei kustu iialgi!“ („Works of Hugh Latimer“, kd, I, lk. 13.) {SV 183.2}

Columba ja tema kaastööliste poolt Sotimaal külvatud tõeseemet ei suudetud täielikult hävitada. Sajandeid pärast seda, kui Inglismaa kirikud olid Roomale alistunud, säilitasid Soti kirikud vabaduse, kuid 12. sajandil kinnitas paavstlus oma kanna ka seal ja saavutas ennenägematu ülemvõimu. Ometi tungisid mõned valguskiired läbi pimeduse ja kõnelesid koidust. Lollardid, kes tulid Inglismaalt Piibli ja Wyclifi õpetustega, tegid palju ära evangeeliumi tundmise säilitamiseks. Igal sajandil oli Sotimaal tunnistajaid ja märtreid. {SV 183.3}

Suure reformatsiooni alguses ilmusid Sotimaale Lutheri kirjutised ja seejärel Tyndale’i ingliskeelne Uus Testament. Preestrid ei pannud tähele neid hääletuid saadikuid, mis hargnesid laiali üle mägede ja orgude ning süütasid uuesti tule juba peaaegu kustunud tõetõrvikutes. Need tunnistajad rebisid maha töö, mida rooma-katoliku kirik oli vaenu ja survega rajanud neli sajandit. {SV 184.1}

Märtrite veri andis liikumisele uue tõuke. Paavstlikud juhid, kes ärkasid äkki mõistma ohtu, mis ähvardas nende üritust, viisid tuleriidale mõned kõige suursugusemad ja lugupeetavamad Sotimaa pojad. Tegelikult püstitasid nad niiviisi kantsli, millest märtrite

sõnad kõlasid üle kogu maa ning kutsusid inimesi üles vankumatu otsustavusega Rooma ahelaid maha raputama. {SV 184.2}

Hamilton ja Wishart, suursugused mehed nii päritolult kui iseloomult, andsid oma elu tuleriidal koos paljude lihtsate kristlastega. Kuid Wisharti põleva tuleriida juures hakkas selginema mees, keda leegid ei suutnud vaikima sundida, mees, kes Jumala abiga pidi lööma paavstlusele Sotimaal surmakella. {SV 184.3}

John Knox pöördus ära kiriku traditsioonidest ja müstitsismist, et toituda Jumala Sõna tõdedest. Wisharti jutlused olid kinnitanud tema otsust katkestada ühendus Roomaga ja ühineda tagakiusatud reformaatoritega. Nüüd õhutasid kaaslased Knoxi jutlustajaametit vastu võtma, kuid tohutu vastutus heidutas teda ja alles pärast paljusid üksilduse ja iseendaga peetud võitluse päevi ta nõustus. Võtnud kord juba selle ameti vastu, püüdles Knox vankumatu otsusekindluse ja kohkumatu julgusega edasi niikaua, kuni elas. See sirgjooneline reformaator ei kartnud inimesi. Tema ümber leegitsevad tuleriidad õhutasid teda veelgi suuremale agarusele. Hirmuvalitseja giljotiin rippus ähvardavalt Knoxi pea kohal, kuid tema seisis vankumatult ja andis tugevaid lööke ebajumalakummardamise pihta nii paremale kui vasakule. {SV 184.4}

Kui Knox viidi Sotimaa kuninganna ette, kelle pilgu all oli vaibunud paljude protestantlike juhtide innukus, tunnistas julge mees vankumatult tõde. Teda ei saanud võita meelitustega ega hirmutada ähvardustega. Kuninganna süüdistas teda ketserluses ja väitis, et Knox oli õpetanud rahvast riigi poolt keelatud usus. Selliselt toimides aga, tähendas kuninganna, oli ta üle astunud Jumala käsust, mis kohustas aiamaid vürstidele kuuletuma. Knox vastas kindlalt: „Kuna õige usk pole saanud alguse ja autoriteedi ilmalikelt vürstidelt, vaid igaveselt Jumalalt endalt, ei ole alamad kohustatud oma tõekspidamisi kujundama vürstide maitse kohaselt, sest vürstid on sageli Jumala õige usu suhtes täiesti võhikud.. Öelge palun, Teie armulikkus, milline usk oleks maailmas siis, kui kogu Aabrahami sugu oleks olnud vaarao usku, kelle ala-mad nad pikka aega olid? Või kui apostlite päevil oleksid kõik inimesed olnud Rooma imperaatorite usku? Teie armulikkus võib seega näha, et Jumal ei kohusta alamaid uskuma sama, mis vürstid, ehkki nad on kohustatud neid austama.“ {SV 184.5}

„Teie tõlgendate Pühakirja ühel, nemad (rooma-katoliku õpetajad) aga teisel viisil: keda ma peaksin uskuma ja kes peaks olema kohtunik?“ küsis seepeale kuninganna Mary. *Te peate uskuma Jumalat, kes oma Sõna kaudu selgesti kõneleb,“ vastas reformaator, „Jah, uskuda tuleb ainult seda, mida Jumala Sõna õpetab. Jumala Sõna on selge ja kui mõni koht peakski ebaselgeks jääma, siis selgitab Püha Vaim, kes ei ole iial iseenesega vastuolus, seda teistes kohtades ära nii, et kellelgi ei tarvitse kahelda, välja arvatud need, kes tahtlikult on kangekaelsed. (David Laing, „The Collected Works of John Knox“, kd. 2, lk. 181, 284.) {SV 185.1}

Selliseid tõdesid kõneles kartmatu reformaator oma elu hädaohtu pannes kuninglikule kõrgusele. Samasuguse kartmatu julgusega, palve ja hingevõitlusega jätkas Knox oma tööd seni, kuni Šotimaa vabanes paavstlusest. {SV 185.2}

Kui protestantism Inglismaal rahvuslikuks usuks kuulutati, vähenesid tagakiusamised küll, kuid ei lõppenud täiesti. Kuigi paljudest rooma-katoliku kiriku õpetustest loobuti, säilisid siiski mitmed selle vormid. Paavsti ülemvõim heideti kõrvale, kuid selle asemel tõsteti kirikupeaks monarh. Jumalateenistus läks ikka veel paljus lahku evangeeliumi puhtusest ja lihtsusest. Religioosse vabaduse suurt põhimõtet ei mõistetud endiselt. Ehkki protestantlikud valitsejad kasutasid ketserluse suhtes harva selliseid kohutavaid julmusi nagu oli tarvitanud Rooma, ei tunnistanud nad ikkagi iga inimese vabadust kummardada Jumalat vastavalt südametunnistuse häälele. Kõigilt nõuti kiriku poolt ettekirjutatud õpetuste ja jumalateenistuse vormide heakskiitmist. Teisitimõtlejaid saatis aastasadade jooksul suurem või väiksem vaen. {SV 185.3}

17. sajandil kõrvaldati kohtadelt tuhanded pastorid. Inimestel keelati range karistuse ja pagenduse ähvardusel käia vaimulikel koosolekutel, mida polnud organiseerinud kirik. Need ustavad hinged, kes ei saanud nõustuda ametlike jumalateenistustega, olid sunnitud kogunema pimedates tagahoovides, varjatud katusekambrites ja mõnel aastaajal isegi südaöises metsas. Metsasalude kaitsvasse rüppe, sellesse templisse, mille Jumal ise oli rajanud, kogunesid laialipillutatud ja tagakiusatud jumalalapsed selleks, et oma hing palves ja kiituses välja puistata. Äärmisele ettevaatlikkusele vaatamata tuli paljudel oma usu pärast kannatada. Vanglad olid tulvil; perekonnad purustatud ja paljud pagendatud võõrastesse maadesse. Ometi oli Jumal oma rahvaga ja tagakiusamine ei suutnud nende tunnistust päriselt vaikima sundida. Paljud pagesid üle ookeani Ameerikasse, kus nad panid aluse sellele kodanikuja usuvabadusele, mis on olnud Ühendriikide kantsiks ja uhkuseks. {SV 185.4}

Nii nagu apostlite päevil, nii aitas tagakiusamine ka nüüd kaasa evangeeliumi edule. Räpases vangikongis kesk kurjategijaid ja pahelisi inimesi viibis John Bunyan mõtetes siiski taevases õhkkonnas ning just seal kirjutas ta oma imepärase allegoorilise poeemi palveränduri teekonnast siit hävingumaalt taevalinna. Üle kahesaja aasta on need Bedfordi vanglas sündinud mõtted kütkestanud inimsüdameid. Bunyani teosed „Pilgarims Progress" /e. k. „Ristiinimese teekond taeva linna poole"/ ja „Grace Abounding to the Chief of Sinners" /"Ülevoolav arm suurimale patusele"/ on juhtinud paljude jalad elu teerajale. {SV 186.1}

Baxter, Flavel, Alleine ja teised talendikad, haritud ning sügava kristliku kogemusega mehed astusid vapralt välja „pühadele kord antud" usu eest. Töö, mille teostasid need pagendatud ja selle maailma valitsejate poolt lindpriiks kuulutatud mehed, ei hävi iialgi. Flavel'i „Fountain of Life" /"Eluallikas"/ ja „Method of Grace" /"Armu korraldus"/ on õpetanud paljusid, kuidas usaldada end Kristuse hooleks. Baxter! „Reformed Pastor"

/“Reformeeritud hingekarjane“/ on osutunud õnnistuseks paljudele, kes soovivad Jumala tööd alustada ning tema teos „Saints Everlasting Rest“ /“Pühade igavene hingamine“/ on juhtinud lugematuid selle „hingamise“ juurde, mida Jumala rahvas ootab. {SV 186.2}

Sada aastat hiljem, kui Euroopat oli haaranud suur usuline pimedus, kerkisid esile Whitefield ja vennad Wesleyd. Ametliku kiriku ülemvõimu all oli Inglismaa rahvas vaimulikult alla käinud ja jõudnud olukorrani, mis erines väga vähe paganlusest. Kuna vaimulikkonna lemmikuurimisaineks oli loodususund, jättis see oma pitseri suuremale osale teoloogiast. Ülakihid irvitasid vagaduse üle ja olid uhked, et nad on kõrgemal sellest, mida nad nimetasid fanatismiks. Alamkihid olid enamasti harimatud ja pahelised, kuna kirikul ei olnud enam julgust ega usku toetada alla käinud tõekuulutust. {SV 186.3}

Lutheri poolt nii selgesti esile toodud õpetus õigeksmõistmisest usu läbi oli peaaegu et silmist kadunud ning asendunud rooma-katoliku kiriku põhimõtetega loota õndsakssaamiseks oma headele tegudele. Whitefield ja vennad Wesleyd, kes olid riigikiriku liikmed, püüdsid siiralt otsida Jumala heakskiitu. Neid oli õpetatud taotlema seda voorusliku elu ja usukommete täitmise kaudu. {SV 187.1}

Kord kui Charles Wesley nii rängalt haige oli, et surm näis liginevat, küsiti temalt, millele ta rajab oma igavese elu lootuse. „Ma olen püüdnud oma parimate võimete kohaselt teenida Jumalat,“ vastas haige. Taibanud, et sõber, kes talle selle küsimuse esitas, ei jäänud tema vastusega täiesti rahule, mõtiskles Wesley endamisi: „Mis? Kas mu püüdlused ei ole siis küllaldaseks tagatiseks? Tahad sa öelda, et mu püüdlused ei maksa midagi? Mul ei ole midagi muud millele loota!“ (John Whitehead, „Life of the Rev. Charles Wesley“, lk. 102.) Nii tihe oli kirikule laskunud pimedus, et see varjas lunastuse, röövis Kristuselt Tema au ja pööras inimmeeled ära nende ainukeselt pääsemislootuselt — ristilöödud Lunastajalt. {SV 187.2}

Wesley ja tema kaaslased hakkasid tasapisi mõistma, et tõeline usk on südameusk ja et Jumala käsk ulatub niihästi inimese mõteteni kui sõnade ja tegudeni. Veendunud nii südamepuhtuse kui välise käitumise korrektsuse vajalikkuses, hakkasid nad püüdlema uue elu poole. Hoolsate ja rohkete palvete varal püüdsid nad maha suruda loomuliku südame kurje kalduvusi. Nad elasid ennastsalgavat, heategevat ja alandust täis elu ning järgisid väga rangelt ja täpselt igat võimalust, mis nende arvates võis kaasa aidata palavalt igatsetud pühaduse saavutamisele, mis kindlustaks neile Jumala poolehoiu. Nende jõupingutused vabastada end patust ja sellest tingitud süüst osutusid ikka asjatuiks. See oli sama heitlus, mida oli läbi elanud Luther oma kongis Erfurt’is. Sama küsimus oli piinanud temagi hinge: „Kuidas saab inimene õigeks Jumala ees!“ (Iiobi 9, 2.) {SV 187.3}

Protestantismi altaritel peaaegu kustunud jumaliku tõe tuli tuli süüdata uuesti Böömimaa kristlaste poolt käest kätte antud vanast tõrvikust. Pärast reformatsiooni tallati protestantism Böömimaa rooma-katoliku tegelaste poolt jalge alla. Kõik, kes keeldusid tõde salgamast, olid sunnitud põgenema. Mõned neist leidsid pelgupaiga Saksamaal ning säilitasid seal algse

usu. Selliste kristlaste järglaste kaudu levis valgus ka Wesleydele ja nende kaaslastele. {SV 187.4}

Pärast jutlustajaks ordineerimist saadeti John ja Charles Wesley misjonitööle Ameerikasse. Sama laeva pardal oli ka grupp Böömi vendi. Merereisi ajal tabas laeva raevukas torm ja John Wesley, kes seisis silmitsi surmaga, tundis, et tal puudus rahu Jumalaga. Sakslased seevastu ilmutasid hämmastavat rahulikkust ja usaldust. {SV 188.1}

„Juba enne seda,“ ütles ta, „jälgisin ma nende käitumist. Nende alandlikkus ilmnes eriti siis, kui nad tegid teiste reisijate heaks asju. mida ükski inglane enda peale poleks võtnud. Abivalmiduse eest ei soovinud ega saanud nad mingit kasu. Nad ütlesid, et see tuleb kasuks nende uhkele südamele ja et nende armastav Õnnistegija oli teinud nende jaoks palju rohkem. Päevast päeva näitasid nad üles vagadust, mida mitte mingisugune solvang ei suutnud rikkuda. Kui neid tõugati, löödi või maha joosti, tõusid nad jälle üles ja läksid kaugemale, kuid ei kaevelnud. Nüüd tuli olukord, mis pidi näitama, kui vabad nad olid kartusest. Just siis, kui sakslased laulsid laulu, millega nad alustasid oma jumalateenistust, lõi suur laine üle laeva, lõhkus peapurje tükkideks ja mattis teki nii, et tundus nagu oleks suur sügavus meid juba neelanud, inglased hakkasid kohutavalt halama, kuid sakslased laulsid rahulikult edasi. Ma küsisin pärast ühelt lauljalt: „Kas te ei kartnud?“ Ta vastas: „Tänu Jumalale, ei!“ Ma küsisin: „Kas ka teie naised ja lapsed ei kartnud?“ Ta vastas mahedalt: „Ei, meie naised ja lapsed ei kartnud! Meie naised ja lapsed ei karda surra!“ (Whitehead, „Life of the Rev. John Wesley“, lk. 10.) {SV 188.2}

Savannasse jõudes jäi Wesley lühikeseks ajaks Böömi vendade juurde ja nende kristlik käitumine avaldas talle sügavat mõju. Ühe nende vaimuliku teenistuse kohta, mis erines oluliselt inglise kiriku elutust vormilikkusest, kirjutas ta järgmist: „Kogu see lihtsus ja pühalikkus panid mind peaaegu unustama, et elan 17 sajandit hiljem, sest ma tundsin, nagu oleksin ma viibinud niisuguse koguduse juures, kus polnud vormilikkust ega seisusi ning kus telgitegija Paulus ja kalamees Peetrus koosolekut juhatasid. Milline Vaim ja vägi!“ (Samas, lk. 11, 12.) {SV 188.3}

Pärast Inglismaale tagasipöördumist sai Wesley ühe Böömi jutlustaja juhendusel piibellikust usust selgema arusaamise. Ta mõistis, et pääsemiseks peab ta lahti ütlema lootusest oma tegudele ja kogu oma usalduse rajama „Jumala Tallele, kes võtab ära maailma patud“. Ühel Böömi vendade koosolekul Londonis loeti ette Lutheri kirjutis, milles ta kirjeldas muudatust, mida Jumala Vaim uskliku südames teostab. Kui Wesley seda kuulis, tärkas usk temagi hinges. „Ma tundsin, kuidas süda läks imeliselt soojaks“, räägib ta. „Ma tundsin, et pean lootma Kristusele ja ainult Temale selleks, et pääseda. Ja mulle anti kinnitus, et Ta on ära võtnud minu patud, just minu omad ja päästnud mind patu ja surma käsust.“ (Samas, lk. 52.) {SV 188.4}

Läbi pikkade ja väsitavate aastate, mis olid olnud täis troostituid püüdlusi, karmi enesesalgamist, etteheidet ja alandust, jäi Wesley kindlaks oma otsusele otsida Jumalat.

Nüüd oli ta Jumala leidnud ja teadis, et arm, mida ta oli püüdnud saavutada palvete, paastumiste, heategude ja enesesalgamise kaudu, oli and, mida saab „ilma raha ja hinnata". {SV 189.1}

Veendunud kord usus Kristusesse, põles ta soovist levitada aulist evangeeliumi Jumala vabast armust kõikjale. „Ma vaatan kogu maailmale kui oma maakonnale," ütles ta, „ükskõik millises selle osas ma ka ei viibiks, leian ma, et minu õige ja püha kohus on teha teatavaks pääsemise rõõmsaid sõnumeid kõikidele, kes tahavad kuulda". (Samas, lk. 47.) {SV 189.2}

Ta jätkas ranget ja ennastsalgavat elu, kuid mõistis nüüd seda mitte enam kui usu alust, vaid kui selle tulemust; mitte kui pühaduse juurt, vaid kui selle vilja. Kristlase lootuse aluseks on Jumala arm Kristuse kaudu. See arm ilmneb Kristusele sõnakuulelikus elus. Wesley andus nende suurte tõdede kuulutamisele, mida ta ise oli vastu võtnud. Tema põhiteemaks sai õigeksmõistmine usu läbi Kristuse lunastavasse veresse ja Püha Vaimu südantuuendav vägi. mis toob esile kristliku elu viljad. {SV 189.3}

Whitefieldi ja vendi Wesleysid valmistas niisiis elutööks ette pikk ja terav oma lootusetu olukorra tunnetamine. Nad said võimelisteks taluma raskusi Kristuse heade sõjameestena, kuna nii ülikoolis kui ka ametisse astumisel pidid nad taluma põlgust, mõnitamist ja tagakiusamise lõõmavat tuleproovi. Jumalakartmatud kaasüliõpilased nimetasid neid ja mõningaid teisi, kes nendega liitusid, põlastavalt metodistideks. See nimi tähistab kaasajal üht lugupeetumat ja suuremat kogudust nii Inglismaal kui Ameerikas. {SV 189.4}

Inglise kiriku liikmetena hindasid metodistid sügavalt selle kiriku tavasid, kuid Issand oli oma Sõna kaudu seadnud nende ette täiuslikuma tee. Püha Vaim õhutas neid jutlustama Kristusest ja Temast kui ristilöödust. Kõigekõrgema vägi saatis nende tööd. Tuhanded tulid patutunnetusele ja pöördusid tõeliselt ümber. Neid lambaid oli tarvis kaitsta kiskjate huntide eest. Wesley ei kavatsenud moodustada uut kogudust; ta lihtsalt organiseeris tõe sügavusi igatsevad inimesed gruppideks, mida hakati nimetama metodistide gruppideks. {SV 190.1}

See vastuseis, mida need grupid ametliku kiriku poolt tunda said, oli varjatud ja pingeline. Ent Jumal oli oma tarkuses juhtinud sündmuste kulgu nii, et reformatsioon algas kirikus endas. Kui uuendus oleks tulnud väljastpoolt, poleks ta tunginud sinna, kus seda kõige enam vajati. Kuna Inglise äratusjutlustajad olid ise kirikutegelased ja töötasid kiriku piires nii, kuidas vähegi võimalust oli, leidis tõde sissepääsu sinna, kus muidu oleksid uksed jäänud suletuks. Mõned vaimulikkonnast ärkasid hingelisest tardumusest ja muutusid oma piirkondades innukateks jutlustajateks ning kogudused, mis olid kivistunud vormilikkusesse, ärkasid uuele elule. {SV 190.2}

Nagu kõikidel aegadel kiriku ajaloos, nii teostasid ka Wesley ajal erinevate vaimsete võimetega mehed töö, mis oli nende osa. Nad ei olnud ühel meelel iga õpetuse punkti suhtes, kuid Jumala Vaim töötas neis ja ühendas nad kõikehaarava eesmärgi nimel — võita

hingi Kristusele. Õpetuslikud eriarusaamad. Whitefieldi ja vendade Wesleyde vahel ähvardasid teatud perioodil tekitada omavahelist võõristust, kuid nad olid õppinud Kristuse koolis tasadust; nii lepitas neid vastastikune kannatlikkus ja ligimesearmastus. Nad teadsid, et polnud aega vaidlemiseks, kuna kõikjal lokkas eksitus ja ülekohus ning patused tormasid vastu hukatusele. {SV 190.3}

Jumala teenrid sammusid mööda okkalist rada. Mõjuvõimsad ja õpetatud mehed kasutasid nende vastu oma võimu. Mõne aja pärast ilmnes paljude vaimulike otsustav vaenulikkus ning kirikute uksed sulgusid puhta usu kuulutajate ees. Tänu sellele, et vaimulikkond mõistis nad kantslitest hukka, pääsesid pimeduse, teadmatuse ja õeluse väed liikvele. Mitmel korral pääses Wesley eluga ainult tänu Jumala armu imele. Tema vastu üleskihutatud vihastest rahvamassidest ümbritsetuna ei paistnud sageli enam ühtegi väljapääsuteed. Ometi lahkus Kristuse teener puutumatuna ohtlikust kohast, kui ingel tuli inimese kujul tema kõrvale ja rahvahulk taganes. {SV 190.4}

Ühe vihase jõugu käest pääsemise juhtumist rääkis Wes~ ley järgmist: „Paljud püüdsid mind maha paisata, kui me tulime libedat teed mööda mäest alla linna. Oli selge, et siis, kui ma oleksin kord juba mass lamanud, poleks mul õnnestunud enam üles tõusta. Kuid ma ei komistanud ega libisenud kordagi seni, kuni olin täielikult nende käest pääsenud. Kuigi paljud püüdsid haarata mul kraest või rõivastest ja niiviisi mind maha rebida, ei suutnud nad seda teha. Ainult üks sai kinni mu vesti taskuklapist, kuid see rebenes kohe küljest, seevastu teine klapp, mille all taskus oli rahatäht, rebenes vaid pooleldi... Tugev mees minu taga püüdis mitu korda mulle suure tammepuust kepiga äiata. Oleks ta sellega mulle kasvõi kuklasse kopsanud, poleks teist lööki enam tarvis olnud. Kõik löögid kaldusid aga kõrvale; kuidas, ma ei tea, sest ma ei saanud liikuda ei paremale ega vasakule.., Keegi teine trügis läbi rahvahulga ligemale ja tõstis käe löögiks, kuid laskis selle kohe langeda ja lausus mu pead silitades: „Millised pehmed juuksed tal on!“... Esimesed inimesed, kelle süda pehmenes, olid linna kõige kangemad mehed, käratseva rahvamassi juhid, üks neist oli olnud rahvalõbustustel elukutseline karudega võitleja ... Millisel hämmastaval viisil valmistab Jumal meid Tema tahet täitma! Kaks aastat tagasi riivas üks telliskivitükk mu õlga. Aasta hiljem tabas kivi mind otse silmade vahele. Möödunud kuul sain ühe löögi ja täna õhtul kaks; esimese linna saabumisel ja teise lahkumisel. Need ei põhjustanud mulle mingit valu, ehkki üks mees lõi mulle kogu jõust vastu rindu ja teine vastu suud niisuguse jõuga, et veri purskama hakkas. Ma ei tundnud kummagi löögi puhul rohkem vaiu kui puudutamisel õlekõrrega.“ (John Wesley, „Works“ kd. 3. lk. 297, 198.) {SV 191.1}

Esimesed metodistid kannatasid pilget ja tagakiusamist kiriku liikmete ja laimust õhutatud avalike jumalapõlgajate poolt. Neid kutsuti kohtute ette ja sedagi vormitäiteks, sest tolleaegsetes kohtukodades oli õigusemõistmine harukordne. Sageli tarvitasid tagakiusajad nende kallal vägivalda. Ärritunud inimeste salgad käisid majast majja, hävitasid sisustust ja vara, võtsid kaasa seda, mida heaks arvasid ja sõimasid mehi, naisi ja lapsi. Vahel pandi lausa avalikult välja teadaanded, milles kutsuti neid, kes soovisid osa võtta metodistide

majade lõhkumisest ja röövimisest, kogunema teatud ajal ja teatud kohas. Nii rikuti kõigi silme all inimlikke ja jumalikke seadusi, ilma, et keegi oleks huligaane takistanud. Organiseeritult kiusati taga neid, kelle ainsaks süüks oli see, et nad püüdsid juhtida patuste jalgu hukatuse teelt õigele teele. {SV 191.2}

Viidates süüdistustele nii enda kui oma kaaslaste suhtes, ütles John Wesley: „Mitmed väidavad, et meiesuguste meeste õpetused on valed, ekslikud ja fanaatilised, et need on uued ja ennekuulmatud; et need on kveekerlus, fanatism ja paavstlus. Kõik need oletused kummutab põhjani tõsiasi, et me oleme näidanud, et iga osa meie õpetusest sisaldab meie oma kiriku poolt tunnustatud Pühakirja selgeid õpetusi. Järelikult ei saa kuulutus olla vale ega ekslik, kui te tunnistate, et Pühakiri on õige. Teised väidavad, et „nende õpetus on liiga range, nad teevad taevatee liiga kitsaks“. See ongi tegelikult põhjus, mis on varjatult aluseks tuhandetele erinevatele ettekäänetele. Kuid kas me teeme taevatee kitsamaks kui seda tegid meie Issand ja apostlid? Kas meie õpetus on rangem kui Piibli õpetus? Võtkem vaid mõningad Pühakirja testid: „Sina armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma meelest ja kõigest oma väest.“ „Inimesed peavad kohtupäeval aru andma igast tühjast sõnast, mis nad on rääkinud.“ „Sellepärast kas teie sööte, joote või mis teie iial teete, seda kõike tehke Jumala auks.“ {SV 192.1}

Kui meie õpetused on rangemad kui need, siis väärivad nad laitust, kuid te tunnete oma südames, et see pole nii. Kes võiks olla karvavõrdki vähem range, ilma et ta Jumala Sõna rikuks? Kas võiks ühtki Jumala saladuste majapidajat lugeda ustavaks siis, kui ta muudab püha hoiuse ühtki osa? Ei! Ta ei või vähendada, ta ei või midagi pehmendada; ta peab kõikidele inimestele selgitama: „Ma ei või muuta Pühakirja teie maitse ja tahtmise kohaselt. Teie peate painduma selle alla või siis igavesti hukkuma.“ Sama tagamaa on väidetel nagu oleksid „nad armutud“. On nad siis armutud? Mis suhtes? Kas nad ei sööda näljaseid ja ei kata alastiolijaid? Ei! Asi ei ole selles, öeldakse, selle vastu pole keegi midagi ütelnud; nad on armutud oma kohtumõistmises! Nad kuulutavad, et keegi ei saa päästetud kui vaid need, kes käivad Jumala Sõna valguses.“ (Samas, kd. 3, lk. 152, 153.) {SV 192.2}

Vaimulik langus, mis avaldus Inglismaal vahetult enne Wesley aega, oli suurel määral antinominalistliku (käsuseadust tarbetuks pidava) õpetuse tulemus. Paljud väitsid, et Kristus kaotas moraaliseaduse ja seetõttu ei ole kristlased kohustatud sellest kinni pidama ning et usklik olevat vabastatud „heategude orjusest“. Teised tunnistasid küll käsuseaduse kehtivust, kuid selgitasid, et jutlustajatel ei tarvitse inimesi üles kutsuda neid korraldusi täitma, kuna neid, keda Jumal on päästeks ära valinud, „juhib jumaliku armu vastupandamatu mõju elama vagalt ja vooruslikult; neil aga, kes on mõistetud igavesele hukatusele, et olegi jõudu jumalikule seadusele kuuletuda.“ {SV 192.3}

Teised, kes arvasid, et „äravalitud ei saa armust ära langeda ega jumalikku poolehoidu kaotada“, tulid veel kohutavamale järeldusele, nimelt õpetasid nad, et pahad teod, mida sellised „äravalitud tegid, polnudki tõeliselt patt ja neid ei tule lugeda Jumala käsuõpetuse

rikkumiseks ning järelikult ei ole vaja oma patte üles tunnistada ega neist ära pöörduda.“ (Mc Clintock and Strang, „Cyclopedia“, art. „Antinomians“.) Sellega seoses selgitasid nad, et ükskõik milline kõige nurjatum patt, mida kogu maailm peab Jumala käsu rängaks rikkumiseks, ei ole Jumala silmis patt siis, kui selle sooritab keegi äravalitutest, „sest äravalitute oluline ja iseloomulik tunnus on see, et nad ei saa teha midagi,, mis on Jumalale ebameeldiv või käsus keelatud.“ {SV 193.1}

See koletuslik õpetus on oma olemuselt sama õpetus, mida tänapäeva populaarsed haritlased ja teoloogid esitavad — pole olemas muutmatut Jumala käsuseadust kui õiguse mõõdupuud; kõlbluse mõõdupuu seatakse üles ühiskonna enda poolt ja on pidevalt muutuv. Kõik need ideed osutavad ühisele vaimsele allikale, temale, kes juba patuta taevaelanike keskel püüdis maha murda Jumala seaduse õiglasi tõkkeid. {SV 193.2}

Õpetus, nagu oleks Jumal lõplikult määranud kindlaks iga inimese olemuse, on viinud paljusid Jumala seaduse põlgamiseni. Wesley astus kindlalt välja antinominalistlike õpetajate eksituse vastu ja näitas, et õpetus, mis juhib antinominalismile, on vastuolus Pühakirjaga. „Sest Jumala õndsakstegev arm on ilmunud kõigile inimestele.“ „Sest see on hea ja armas Jumala, meie Õnnistegija meelest, kes tahab, et kõik inimesed õndsaks saaksid ja tõe tunnetusele tuleksid. Sest Jumal on üks, ka vahemees üks Jumala ja inimeste vahel, inimene Jeesus Kristus, kes andis iseenese lunastushinnaks kõikide eest.“ (Tiit. 2, 11; 1. Tim. 2, 3-6). Jumala Vaim on vabalt kättesaadav iga inimese jaoks, et võimaldada igal inimesel haarata kinni pääsemise vahendeist. Niisiis valgustab Kristus, „Tõeline valgus, igat inimest, kes maailma tuleb“ (ingl. k. Joh. 1. 9 . Inimesed ei pääse ainult sel juhul, kui nad eluanni ise tahtlikult tagasi lükkavad. {SV 193.3}

Vastuseks väitele, et Kristuse surmaga muudeti koos tseremoniaalseadusega ära ka kümme käsku, ütles Wesley: „Kümnes käsus sisalduvat moraaliseadust, mida kinnitasid prohvetid, ei kõrvaldanud Jeesus. Ta ei tulnud selleks, et muuta ühtegi osa sellest. See on seadus, mida iial ei muudeta, mis „seisab kindlalt kui ustav tunnistaja taevas... See on olnud olemas maailma algusest ja on kirjutatud mitte kivilaudadele, vaid inimlaste südamesse, kui nad tulid välja Looja kätest. Ja kuigi need tähed, mida Jumal kord oma sõrmega kirjutas, on nüüd patu läbi suurel määral moonutatud, ei saa neid täielikult ikkagi hävitada, sest meil on südametunnistuses olemas arusaamine heast ja kurjast. Selle seaduse iga osa jääb kogu inimsoole kehtivaks kõikide aegade jooksul. See ei sõltu ajast, kohast ega ühestki teisest muutuvast olukorrast, kuna see rajaneb Jumala ja inimese olemusel ning nendevahelisel muutmatul suhtel. {SV 194.1}

„Ma ei tulnud kaotama, vaid täitma“. Tema mõte siin kohal on kahtlemata kooskõlas kõige muu öelduga: „Ma olen tulnud kinnitama Jumala Sõna täiuslikkust hoolimata sellest, mida arvavad inimesed; ma olen tulnud, et esitada täiuslikult ja selgelt seda, mis senini oli tume ja mõistetamatu; ma olen tulnud selgitama tõde ja näitama selle iga osa mõtet; ma olen

tulnud näitama iga selles-sisalduva käsu pikkust ja laiust, kogu ulatust, kõrgust ja sügavust ja kujuteldamatut puhtust kõigis tema harudes.“ (Wesley jutlus 25). {SV 194.2}

Wesley selgitas käsu ja evangeeliumi täielikku kooskõla: „Sellepärast valitseb käsu ja evangeeliumi vahel kõige lähedasem seos, mida üldse võib kujutleda. Ühelt poolt valmistab käsk lakkamatult teed evangeeliumile ja juhib meie tähelepanu sellele; teiselt poolt juhib evangeelium meid lakkamatult käsu täpsemale täitmisele. Näiteks kohustab käsk meid armastama Jumalat, armastama oma ligimest, olema vagad, alandlikud ja pühad. Me tunneme, et me ei ole selleks võimelised. Tõepoolest, see on inimesele võimatu. Kuid me näeme Jumala tõotust anda meile seda armastust ja teha meid alandlikeks, vagadeks ja pühadeks; me haarame kinni evangeeliumist, selle rõõmsatest sõnumitest. See sünnib vastavalt meie usule ja „käsu õigus täitub meie sees“ usu läbi, mis on Kristuses Jeesuses ... {SV 194.3}

„Kristuse evangeeliumi vaenlastest on kõige esimesel kohal need,“ ütles Wesley, „kes käsku avalikult arvustavad ning sellest halba kõnelevad, kes õpetavad inimesi murdma Jumala seaduste pidamise kohustust, räägivad vabastamisest kas ühest või kõikidest käskudest, olgu väiksemal või suuremal määral .,. Kõige üllatavam kõigest, mis selle suure eksitusega kaasneb, on see, et need, kes eksitusega kaasa lähevad, usuvad siiralt, et nad austavad Kristust sellega, kui nad heidavad ära Tema käsu; et nad ülistavad Tema lepitustööd sellega, kui nad hävitavad Tema õpetuse! Jah, nad austavad Teda just nii nagu Juudas, kui ta ütles: „Tere, õpetajai“ ja suudles Teda. Ja Issand võib igaühele neist õigusega öelda: „Kas sa suuandmisega reedad Inimese Poja?“ Rääkida Tema verest ning võtta Talt samal ajal peast Tema kroon, see tähendab hüljata mingisugune osa Tema käsuõpetusest Tema evangeeliumi edendamise ettekäändel, ei tähenda midagi muud, kui Teda suudlusega ära anda. Tõepoolest, mitte keegi, kes usku kuulutab viisil, mis juhib inimesi kas otseselt või kaudselt kõrvale sõnakuulmisest, kes kuulutab Kristusest nii, et ta sellega tühistab või nõrgestab mingil viisil vähimatki Jumala käsku, ei saa öelda, et juudasuudluses süüdistamine on tema suhtes ülekohtune.“ (samas). {SV 194.4}

Neile, kes rõhutasid, et „evangeeliumi kuulutamine tähendab kogu käsuõpetuse lõppu,“ vastas Wesley: „Seda eitame me täielikult. Selline väide on vastuolus juba käsu kõige esimese eesmärgiga, nimelt inimeste veenmisega nende patususes, nende äratamisega, kes magavad veel hukatuse äärel.“ Apostel Paulus selgitab, et „käsu läbi tuleb patutundmine“. Kuni inimene end patusena ei tunne, ei saa ta tunda ka tõelist vajadust lunastava vere järele“. . . . „Neile, kes on terved“, nagu meie Issand ise märkis, „ei ole arsti tarvis, vaid haigetele.“ Mõttetu on pakkuda arsti neile, kes on terved või vähe-malt arvavad end olevat. Te peate neid esmalt veenma selles, et nad on haiged, muidu ei täna nad teid iialgi abi eest. Sama mõttetu on pakkuda Kristust neile, kelle süda pole iial murdunud.“ (Samas, jutlus 35). {SV 195.1}

Sarnaselt oma Meistrile püüdis Wesley Jumala armust kõneldes „tõsta käsku kõrgele ja teha seda auväärseks“. Ustavalt teostas ta Jumalast antud töö ja tulemused, mida tal lubati näha, olid aulised. Oma pika, enam kui 80 aastat kestnud elu lõpul, millest üle poole sajandi möödus rändjutlustajana, ulatus tema pooldajate arv enam kui poole miljonini. Kuid rahva tegelikku arvu, keda tema töö patu hävitusest ja langusest puhtama elu juurde juhtis ja nende hulka, kes tema õpetuse läbi sügavama ja rikkama vaimuliku kogemuse said, ei saa teada enne, kui kogu lunastatute perekond koguneb Jumala trooni ette. Wesley elu toob iga kristlase silme ette hindamatu väärtusega õppetunnid. Ilmnegu selle Kristuse teenri usk ja alandlikkus, väsimatu hool, eneseohverdus ja pühendumine tänapäeva kogudustes! {SV 195.2}

Peatükk 15—Prantsuse Revolutsioon

Kuueteistkümnendal sajandil avas reformatsioon inimkonnale Piibli. See Raamat püüdis leida sissepääsu kõigisse Eurocpa maadesse. Mõned rahvad tervitasid Pühakirja rõõmuga otsekui taeva käskjalga. Teistes maades õnnestus paavstlusel Jumala Sõna kättesaadavust suuresti takistada ning Piiblist lähtuv valgus ja selle õilistav mõju jäid peaaegu tundmatuks. Uhele maale pääses valgus küll sisse, kuid pimedus ei soovi-nud seda vastu võtta. Sajandeid võitlesid tõde ja ekistus ülemvõimu pärast. Lõpuks võitis kurjus ja taevalik tõde heideti kõrvale. „Aga see on kohus, et valgus on tulnud maailma ja inimesed armastaksid pimedust rohkem kui valgust" (Joh. 3, 19). See rahvas pidi lõikama oma valiku tagajärgi. Püha Vaimu ohjeldav mõju eemaldati rahvalt, kes hülgas jumaliku armu. Jumal lubas kurjusel küpseda, ja näha kogu maailmal valguse tahtliku hülgamise vilja. {SV 196.1}

Prantsusmaal kulmineerus sajandite jooksul Piibli vastu peetud sõda revolutsiooni sündmustes. See kohutav purse oli Pühakirja mahasurumise paratamatu tagajärg. (Vt. lisa). Kogu senises maailma ajaloos ei leidunud rabavamat näidet paavstliku poliitika tulemuste kohta, paremat illustratsiooni viljadest, mida Rooma kirik oli enam kui tuhande aasta jooksul küpseda lasknud. {SV 196.2}

Pühakirja tallamist paavstliku ülemvõimu perioodil olid ette kuulutanud prohvetid. Ka Ilmutuseraamatus kõneldakse kohutavatest tagajärgedest, milleni „patu inimese" valitsemine pidi välja viima, ja seda eelkõige silmas pidades Prantsusmaad. {SV 196.3}

Issanda ingel ütles: „Ja nad tallavad püha linna nelikümmend ja kaks kuud. Ja mina annan oma kahele tunnistajale meelevalla kotiriidesse riietatuina prohvetlikult kuulutada tuhat kakssada kuuskümmend päeva... Ja kui nad oma tunnistuse on lõpetanud, siis hakkab metsaline, kes tõuseb maa sügavusest, nendega sõda pidama ja võidab nad ära ja surmab nad. Ja nende kehad vedelevad suure linna uulitsail, mida vaimulikult hüütaks Soodomaks ja Egiptuseks, kus ka nende Issand risti löödi... Ja need, kes maa peal elavad, rõõmustavad ja on väga rõõmsad ning läkitavad ande üksteisele, sest need kaks prohvetit vaevasid neid, kes maa peal elavad Ja pärast neid kolme ja poolt päeva läks elu Vaim Jumalast nende sisse ja nad tõusid jalgadele, ja suur kartus tuli nende peale, kes neid vaatasid." (Ilm. 11, 2-11). {SV 196.4}

Siin mainitud „nelikümmend kaks kuud" ja „tuhat kakssada kuuskümmend päeva" on identsed. Mõlemad esitavad aega, mil Kristuse kogudus pidi taluma Rooma rõhumist. Paavstlusa ülemvõimu tuhat kakssada kuuskümmend aastat algasid aastal 538 m.a.j. ja pidid seega lõppema aastal 1798. (Vt. lisamärkus lk. 54 juurde). Sel aastal marssis Prantsuse armee Rooma ja vangistas paavsti, kes peagi pagenduses suri. Kuigi varsti valiti uus paavst, ei saavutanud paavstivõim pärast seda enam sellist mõju, mis tal oli varem. Teisitimõtlejate tagakiusamine ei kestnud päris 1260. aastase perioodi lõpuni. Halastusest oma rahva vastu lühendas Jumal nende tuleproovi kestust. Kuulutades ette „suurt viletsust", mis pidi

kogudust tabama, ütles Päästja: „Kui neid päevi ei lühendataks, ei pääseks mitte ükski liha; aga äravalitute pärast lühendatakse neid päevi.“ (Matt. 24, 22). Reformatsiooni mõjul lõppes tagakiusamine juba enne 1788. aastat. {SV 197.1}

Kahe tunnistaja kohta ütleb prohvet edasi: „Nemad on need kaks õlipuud ja kaks küünlajalga, mis seisavad ilmamaa Issanda ees.“ (Ilm. 11, 4). Ja Laulja ütleb: „Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu jalgteel.“ (Laul 119, 105). Need kaks tunnistajat esitavad Vana ja Uut Testamenti. Mõlemad on tähtsad tunnistused Jumala käsuseaduse päritolust ja püsivusest ning lunastusplaanist. Vana Testamendi võrdkujud, ohvrid ja prohvetikuulutused osutavad tõotatud Päästjale. Uue Testamendi evangeeliumid ja epistlid kuulutavad Päästjat, kes tuli just nii, nagu sümbolid ja prohvetikuulutused olid ette öelnud. {SV 197.2}

„Mina annan oma kahele tunnistajale kotiriidesse riietatuina prohvetlikult kuulutada tuhat kakssada kuuskümmend paeva.“ Suurema osa sellese ajast jäid Jumala tunnistajad varjatuks. Paavstlik võim püüdis teesõna rahva eest peita ja esile seada valetunnistajaid, kes rääkisid tõele risti vastu (vt. üsa). Kui vaimulik ja ilmalik võim Piibli keelustas, kui selle tunnistust moonutati ja kõikvõimalike vahenditega, mida ini mesed ja deemonid suutsid välja mõelda, rahva meeli tõest ära pöörata püüti; kui neid, kes julgesid pühi tõdesid kuulutada, vaenati, reedeti, piinati, vangikongidesse maeti ja usu pärast tapeti või kodust põgenema sunniti, siis kuulutasid need ustavad tunnistajad päris kindlasti „kotiriidesse riietatuina“. Ometi jätkasid nad oma tunnistamist kogu 1260-aastase perioodi vältel. Kõige pimedamatel aegadel leidus ikkagi ustavaid mehi, kes Jumala Sõna armastasid ja Tema au eest innukalt väija astusid. Nendele ustavatele sulastele anti tarkust, väge ja võimu tõe kuulutamiseks läbi kogu selle pimeda aja. {SV 197.3}

„Ja kui keegi tahab neile kurja teha, siis väljub tuli nende suust ja sööb nende vaenlased; kui keegi tahab neile kurja teha, siis peab see nõnda tapetama“ (Ilm, 11, 5). Inimesed ei saa Jumala Sõna jalge alla tallata ilma, et sellele ei järgneks Karistust. Kohutava hukkamõistu tähendusrikkus esitatakse llmutuseraamatu viimases peatükis. „Ma tunnistan kõikidele, kes kuulevad selle raamatu ennustuse sõnu: „Kui keegi neile midagi juurde lisab, siis paneb Jumal tema peale nuhtlused, mis selles raamatus on kirja pandud! Ja kui keegi võtab midagi ära selle prohvetiraamatu sõnust, siis Jumal võtab ära tema osa elupuust ja pühast linnast, millistest on kirjutatud selles raamatus.““ (Ilm. 22, 18, 19). {SV 198.1}

Sellised hoiatused on Jumal andnud inimestele selleks, et keegi ei muudaks mingil viisil põhimõtteid, mida Tema. on ilmutanud või käskinud. Need pühalikud hoiatused kehtivad kõigi kohta, kes oma mõjuga juhivad inimesi ükskõikselt suhtuma Jumala korraldustesse. Need otsekohesed sõnad peaksid äratama hirmu ja kartust neis, kes kergemeelselt kuulutavad, et Jumala käskude pidamine ei oma erilist tähtsust. Kõik, kes tõstavad oma arvamused kõrgemale jumalikest arvamustest, kõik, kes mugandavad Pühakirja selget tähendust oma või maailma soovide kohaselt, võtavad enda peale kohutava vastutuse.

Jumala poolt kirjutatud Sõna, Tema käsk mõõdab iga inimest ja mõistab hukka, kõik, kes ei vasta eksimatule õiguse mõõdupuule. {SV 198.2}

„Kui nad oma -tunnistuse on lõpetanud...“ Periood„ mil kaks tunnistajat pidid prohvetlikult kuulutama kotiriidesse riietatuina, lõppes 1798. aastal. Kui nende varjatud töö hakkas lõpule jõudma, pidi nendega võitlusse astuma võim, mida on esitatud sügavusest tõusva metsalisena. Paljudes Euroopa riikides oli saatan paavstluse vahendusel sajandeid valitsenud kirikut ja riiki, kuid siin esitatakse saatana võimutsemist uuel kujul. Rooma eesmärgiks oli olnud Piiblit aukartuse sildi alla tundmatusse keelde suletuna rahva eest varjul hoida. Sellise ülemvõimu all olid need kaks tunnistajat kuulutanud „kotiriidesse riietatuina“. Kuid nüüd pidi tõusma teine võim — metsaline sügavusest — et pidada avalikku sõda Jumala Sõna vastu. {SV 198.3}

„Suurt linna“, mille uulitsail need tunnistajad tapeti ja kus nende surnukehad lebasid, „hüütakse vaimulikuks Egiptuseks“. Kõigist rahvastest, keda Piibli ajalugu nimetab, salgasid egiptlased kõige jultunumalt elava Jumala olemasolu ning eirasid Tema käske. Ükski monarh polnud julgenud teeva autoriteedile avalikumalt ja ülbemalt vastu hakata kui hakkas Egiptuse vaarao. Kui Mooses Issanda nimel vaaraole sõnumi tõi, vastas valitseja ülbelt: „Kes on Jehoova, et peaksin ta sõna kuulma? Mina ei tunne Jehoovat ega lase ka Iisraeli ära minna!“ (2, Moos. 5, 2). See oli jumalaeitus, ateism, ning see võim, keda prohvetikuulutus Egiptusena esitab, pidi muistse riigi sarnaselt eitama elava Jumala nõudeid ning ilmutama samasugust uskmatust ja trotsivaimu. „Suurt linna“ võrreldakse vaimulikult ka Soodomaga. Soodoma rikutus ja Jumala käskude halvustamine avaldus eriliselt liiderlikkuses; sama patt pidi silma torkama ka selle rahva juures, kes pidi täitma Ilmutuseraamatu ettekuulutuse üksikasjad. Niisiis pidi prohveti sõnade kohaselt veidi enne 1798. aastat kerkima esile mingi saatanliku päritolu ja iseloomuga võim, kes pidi sõdima Piibli vastu. Maal, kus Jumala kaks tunnistajat selliselt vaikima sunniti, pidi ilmnema vaarao-sarnane jumalasalgamine ja Soodoma lüderlikkus. {SV 199.1}

Nimetatud prohvetikuulutus täitus väga täpselt ja tabavalt Prantsusmaa ajaloos. Revolutsiooni ajal 1793. aastal „kuulis maailm esimest korda, kuidas tsiviliseeritud maailmas sündinud ja hariduse saanud meestest koosnev rahvakogu, kes pides oma õiguseks valitseda üht Euroopa arenenumat rahvast, eitas ühel häälel kõige pühalikumat tõde, mida inimhing võib vastu võtta. Üksmeelselt loobuti usust Jumalasse ja Tema kummardamisest.“ (Walter Scott, „Life of Napoleon“, 1 kd. ptk. 17). Prantsuse rahvas on maailmas ainus rahvas, kelle kohta on olemas usaldusväärne aruanne selle kohta, et ta tõstis rahvana oma käe avalikuks mässuks universumi Looja vastu. Inglismaal, Saksamaal, Hispaanias ja mujal on ikka olnud ja on ka praegu hulgaliselt jumalateotajaid ja uskmatuid, kuid Prantsusmaa on maailma ajaloos tähelepanuväärne selle poolest, et see oli ainus riik, kelle seadusandliku kogu. dekreet kuulutas, et Jumalat ei ole olemas ning kelle pealinna elanikkond ja suurem osa rahvast üle maa tantsis ja laulis rõõmu pärast, kui see teatavaks sai.“ (Bladkwood’s Magazine, nov. 1870. a.). {SV 199.2}

Prantsusmaal ilmnesid selgelt ka Soodomale iseloomulikud tundemärgid. Revolutsiooni ajal valitses samasugune kõlbeline langus ja kõlvatus, mis tõi kord hävingu tasandiku linnadele. Ajaloolane kirjeldab prantsuse ateismi ja ebakõlbelisust just nii nagu seda iseloomustas prohvetikuulutus: „Nende religioonivaenulike seadustega oli tihedalt seotud seadus, mis naeruvääristas abielusidet, seda kõige pühamat lepingut, mida inimolevused saavad sõlmida ja mille kestvus aitab kõige enam kaasa ühiskonna tõelisele tegevusele. Nüüd alandati see lihtsalt lühiaegseks kodanlikuks kokkuleppeks, mida kaks isikut võisid sõlmida ja millest loobuda omal soovil... Kui kurjad vaimud oleksid üritanud välja mõelda moodust, kuidas kõige tagajärjekamalt hävitada kõik, mis on koduses elus auväärne, kaunis ja püsiv, selleks et kindlustada häving, mis kanduks põlvest põlve edasi, siis ei oleks nad suutnud välja mõelda tõhusamat vahendit, kui abielu alandamine.. . Sophie Arnoult, oma teravmeelsete väljendite poolest kuulus näitlejanna, nimetas vabariiklikku abielu „abielurikkumise sakramendiks“ (Scott, kd. 1, ptk. 17). {SV 200.1}

„Kus ka nende Issand risti löödi.“ Prohvetikuulutuse selle osa täitis Prantsusmaa samuti. Ühelgi maal polnud tõde kohanud kibedamat ja julmemat vastuseisu. Tagakiusamisega, millega Prantsusmaa nuhtles evangeeliumi tunnistajaid, lõi see rahvas Kristuse Tema jüngrite isikus risti. {SV 200.2}

Sajandeid oli valatud pühade verd. Samal ajal kui valdeslased jätsid oma elu Piemonte’i mägestikes „Jumala Sõna ja Jeesuse Kristuse tunnistuse pärast“, tunnistasid nende vennad albigensid Prantsusmaal tõde sama mehiselt. Reformatsiooni päevil piinati albigenside õpilasi jubedalt surnuks. Kuningad ja aadlikud, suursugused naised ja neiud, rahvuse uhkus ja ladvik tundis naudingut Jeesuse märtrite piinast. Vaprad hugenotid, kes võitlesid õiguste eest, mida inimsüda peab kõige pühamaks, kastsid oma verega paljusid võitlusvälju. Protestandid kuulutati lindpriiks, nende tabamise eest määrati tasu ja neid aeti taga nagu metsloomi. {SV 200.3}

„Kõrbekogudus, väike hulk algkristlaste järglasi, kelle liikmeid oli veel säilinud 18. sajandi Prantsusmaa lõunaosa mägestikes, pidas endiselt kalliks oma esiisade usku. Kui nad julgesid ööpimeduses koguneda mäeveerul või üksildasel nõm-mel, varitsesid neid sageli tragunid ning vedasid nad eluaegsesse orjusesse galeeridele. Kõige süütumad, haritumad ja arukamad prantslased pandi raudu. Nad pidid taluma kohutavaid piinu koos röövlite ja mõrtsukategа, (vt. Wylie, 22, kd. ptk, 6). Teisi koheldi armulisemalt ja lasti külmavereliselt kohe maha, kui nad relvitult ja abitutena palves põlvili langesid. Sadade elatanud meeste, kaitsetute naiste ja süütute laste surnukehad jäid vedelema koosolekupaikadesse. Kui kellegi tee viis hiljem üle mäenõlvade või läbi metsast, kus kristlased koguneda olid tavatsenud, polnud kuigi haruldane leida „iga mõne sammu järel surnukehi murul mustendamas või puudelt alla rippumas.“ Maa, mida laastas mõõk, timukakirves ja tuletungal, „muudeti suureks nukraks kõnnumaaks“. „Neid metsikusi ei sooritatud pimedal keskajal, vaid Louis XIV hiilgaval ajastul, mil tegeldi teadusega ja õitses kirjandus ning õukonna õpetatud ja

kõneosavad vaimulikud demonstreerisid meeleldi oma vagadust ja ligimesearmastust“ (Samas, kd. 22, ptk. 7). {SV 200.4}

Kuid mustim mustade kuritegude nimestikus, jubedaim kõigi koledate sajandite kuratlike tegude hulgas oli Pärtliöö veresaun. Maailm mäletab senimaani hirmujudinatega seda äärmiselt reeturlikku ja julma kallaletungi. Katoliku preestrite ja prelaatide pealekäimisel andis Prantsuse kuningas selleks hirmsaks ettevõtmiseks oma nõusoleku. Südaöö vaikuses kuulutas kirikukellade helin veresauna algust. Tuhanded protestandid, kes magasid rahulikult oma kodus ja usaldasid kuninga aumehesõna, lohistati ilma pikemata välja ja tapeti. {SV 201.1}

Nii nagu Kristus oli olnud nähtamatuks juhiks oma rahvale Egiptuse orjusest vabastamise ööl, nii oli Saatan nähtamatuks juhiks oma alamatele selles jubedas töös. Seitsme päeva kestel jätkati Pariisis veresauna, neist esimesel kolmel päeval kirjeldamatu raevuga. Tapatalgud ei piirdunud ainult pealinnaga; need ulatusid kuninga erikorralduse põhjal kõikide provintside ja linnadeni, kus leidus protestante. Ei arvestatud vanuse ega sooga. Ei heidetud armu süütutele lastele ega hallipäistele meestele. Aadlik ja talupoeg, vana ja noor, ema ja laps löödi maha kõrvu. Prantsusmaa piirides kestis see niiviisi kaks kuud. Hukati 70 000 hinge rahvuse paremikust. {SV 201.2}

„Kui teade veresauna kohta jõudis Rooma, polnud vaimulikkonna juubeldusel piire. Lotringi kardinal tasus käskjalale toodud rõõmusõnumi eest tuhat krooni. St. Angelo kahurist paugutati rõõmsat saluuti ja kõigis kirikutornides helisesid kellad. Lõkketuled muutsid öö päevaks ja paavst Gregorius XIII, keda saatsid kardinalid ja teised vaimulikud aukandjad, läks pika rongkäigu eesotsas St. Louis’i kirikusse, kus Lotringi kardinal laulis „Te Deumi“ (vaimulik hümn „Sind, suur Jumal, kiidame!“)... Selle veresauna mälestuseks vermiti mälestusraha, ja Vatikanis võib veelgi silmitseda G. Vasari kolme freskomaali, mis kujutavad rünnakut admiralile, kuningat koos nõukoguga veresauna sepitsemas ja veresauna ennast. Gregorius saatis Karlile kuldse roosi. Neli kuud pärast veresauna . .. kuulas ta rahuldustundega ühe prantsuse preestri jutlust, kes rääkis „sellest väga õnnelikust ja rõõmsast päevast, mil Püha Isa sai teate ja läks pühalikus toreduses tänu andma Jumalale ja St. Louis’ile (Henry White, „The Massacre of St. Bartholomes“ / „„Pärtliöö veresaun“ / ptk. 14, lk. 34). {SV 201.3}

Sama vaim, mis õhutas Pärtliöö kohutavat veresauna, juhtis ka revolutsiocnisündmusi. Jeesus Kristus kuulutati petiseks ja prantsuse jumalasalgajad hüüdsid kooris: „Maha see kelm!“ Selle all mõeldi Kristust. Taevast trotsiv jumalateotus ja jälk kurjus käisid käsikäes. Kõige alatumaid inimesi, julmuse ja pahede suurimaid eeskujusid ülistati kõige enam. Tegelikult avaldati ülimat austust Saatanale. Kristus löödi aga risti ja koos Tema ristilöömisega löödi risti ka tõde, puhtus ja omakasupüüdmatu armastus. {SV 202.1}

„Siis hakkab metsaline, kes tõuseb sügavusest, nendega sõda pidama ja võidab nad ära ja surmab nad.“ Ateistlik võim, mis valitses Prantsusmaal revolutsiooni ja terrori võimuloleku

ajal, pidas Jumala ja Tema Püha Sõna vastu sellist sõda,millist maailm polnud veel näinud. Rahvakogu keelas Jumala kummardamise. Piiblid korjati kokku ja põletati avalikult kõikvõimalike põlguseavalduste saatel. Jumala käsk sõtkuti jalge alla. Piibellikud korraldused tühistati. Iganädalane puhkepäev heideti kõrvale ja selle asemel pühendati iga kümnes päev pidutsemisele ja jumalateotamisele. Ristimine ja püha õhtusöömaaeg keelati. Matmispaikadesse paigaldati sildid, mis teatasid, et surm on igavene uni. {SV 202.2}

Öeldi, et jumalakartus pole mitte tarkuse, vaid hoopis lolluse algus. Kõik religioossed teenistused keelati, jumaldati ainult vabadust ja kodumaad. Pariisi peapiiskop pandi mängima peaosa kõige häbematumas ja skandaalsemas farsis, mida kunagi on etendatud rahvusliku esinduse ees.... Tal kästi pidulikus talaaris astuda konvendi ette ja teatada, et usk, mida ta nii palju aastaid oli õpetanud, olevat üks suur preestrite väljamõeldis, millel polevat mingit alust ajaloos ja seost püha tõega. Pidulikult salgas ta maha Jumala olemasolu, kelle teenistusse ta oli pühitsetud, ja kuulutas, et nüüdsest peale pühendub ta vabaduse, võrdsuse, vooruse ja moraali austamisele. Siis asetas ta oma piiskoplikud regaalid lauale ning konvendi esimees embas teda vennalikult. Mitmed usust taganenud preestrid järgisid selle prelaadi eeskuju.“ (Scott, kd. 1, ptk. 17). {SV 202.3}

„Ja need, kes maa peal elavad, rõõmustavad nendest ja on väga rõõmsad ning läkitavad ande üksteisele, sest, et need kaks prohvetit vaevasid neid, kes maapeal elavad!“ Uskmatu Prantsusmaa oli vaikima pannud Jumala kahe tunnistaja noomiva hääle. Tõesõna lebas selle riigi tänavail surnuna maas ja need, kes vihkasid Jumala käsu piiramisi ja nõudeid, juubeldasid. Inimesed trotsisid avalikult taeva Kuningat. Nad hüüdsid nii nagu vana-aja jumalakartmatud: „Kuidas Jumal võib seda tunda ja kas Kõigekõrgemal on sellest teadmist?“ (Laul 73, 11). {SV 203.1}

Jumalat teotava jultumusega, mis oli peaaegu uskumatu, ütles üks selle uue korra preestritest: „Jumal, kui sa oled olemas, siis maksa kätte oma nime teotamise eest! Ma kutsun sind välja! Sa vaikid? Sa ei julge oma piksenooli saata! Kes veel usub, et sa olemas oled?“ (Lacretalle, History, kd. 11, lk. 309. Sir Archibald Alison’i Euroopa ajaloos, kd. I, ptk. • 10). Milline kaja vaarao sõnadest: „Kes on Jehoova, et peaksin kuulma Ta Sõna?“ „Ma ei tunne Jehoovat!“ {SV 203.2}

„Jõle ütleb oma südames: „Jumalat ei ole!“ (Laul 14, 1). Issand tunnistab tõest taganejate kohta: „Nende hullustus saab kõigile avalikuks!“ (2. Tim. 3, 9). Peale seda, kui Prantsusmaa oli loobunud kummardamast elavat Jumalat, kes on „kõrge ja üllas, kes igavesti elab“, ei möödunud kaua kui rahvas vajus alandavasse ebajumalateenistusse. Hakati kummardama „mõistuse jumalannat“, keda esindas liiderlik naine. Selle nõmeduse kiitsid heaks rahvaesinduse kogu ning kõrgemad kodanlikud ja seadusandlikud võimud. Ajaloolane ütleb: „Uks selle hullumeelse ajastu tseremooniatest seisneb ületamatu rumaluse ja jumalavallatuse kombinatsioonis. Kovendi hoone uksed paisati lahti orkestri ees, kellele järgnesid linnanõukogu liikmed pidulikus rongkäigus. Kiidulaulude saatel, mis ülistasid

vabadust, kandsid nad kandetoolil oma tulevast kummardamise objekti, looriga kaetud naist, keda nad nimetasid „Mõistuse jumalannaks“. Kui jumalanna oli sisse kantud, suure tseremooniaga loorist vabastatud ja presidendi paremale käele istuma seatud, tunti temas ära üks ooperiteatri tantsijanna ... Sellele naisele, keda esitleti kui mõistuse kehastust, aga mõistust ju kummardatigi, avaldas Prantsuse rahvuslik konvent oma avalikku austust. {SV 203.3}

Jumalavallatu ja naeruväärne farss sai omakorda eeskujuks ning „Mõistuse jumalanna“ valimisi korraldati ka riigi teistes osades, kus inimesed soovisid näidata, et nad asuvad kõigiti revolutsiooni tasemel,“ (Scott, kd, 1, ptk. 17). {SV 203.4}

Oraator, kes juhtis mõistuse kummardamise tseremooniat, ütles: „Seadusandliku kogu liikmed! Lõpuks ometi on fanatism taandunud mõistuse ees. Selle ähmased silmad ei suutnud taluda valguse sära. Täna on tohutu rahvamurd kogunenud nende gooti võlvide alla, kust esimest korda kajab vastu tõde. Siin pühenduvad prantslased ainsale tõeliselt õigele kummardamiseobjektile — vabadusele ja mõistusele. Siin soovime Prantsuse Vabariigi edasiviijatele edu. Siin oleme me vahetanud elutud ebajumalad mõistuse vastu, selle elusa kuju, loodusemeistriteose vastu.“ (H. A. Thiers, History of the French Revolution“, kd. 2, Ik. 370, 371). {SV 204.1}

Kui „jumalanna“ rahva ette juhiti, haaras kõneleja tal käest ja ütles koosoleku poole pöördudes: „Surelikud, ärge värisege enam ühegi oma hirmutunde poolt loodud jumala jõuetu müristamise ees! Nüüdsest peale ärge tunnistage enam mingit jumalust peale mõistuse. Ma esitan teile selle kõige õilsama ja puhtama kuju. Kui teil peab olema jumalaid, siis ohverdage ainult sellistele nagu tema... Oo, langegem põlvili, vabastagem mõistuselt loor!“ {SV 204.2}

Peale seda, kui president oli naist emmanud, tõsteti „jumalanna“ suurepärasesse tõlda ja juhiti tohutu rahvamurru saatel Notre-Dame katedraali, et seal seada ta jumaluse kohale. Katedraalis tõsteti ta peaaltari otsa ja kõik kohalolijad jumaldasid teda.“ (Alison, kd. 1, ptk. 10). {SV 204.3}

Varsti peale seda järgnes Piibli avalik põletamine. Linnavalitsuse saali sisenes „rahvasõprade selts“ hüüdega: „Vive la Raison!“ („Elagu mõistus!“) igal esindajal ridva otsas mitmed poolpõlenud raamatud. Nende hulgas oli ladinakeelseid palveramatuid, missaraamatuid ning Vana ja Uus Testament, mis, nagu president ütles, „lunastasid suures tules kõik narrused, mis inimsugu on nende mõjul teinud.“ (Journal of Paris, 1793, nr. 318) Tsiteeritud Buchez-Roux’is, Collection of Parlamentary, kd. 30, lk. 200, 201). {SV 204.4}

Paavstlus oli alustanud tööd, mille ateism nüüd lõpule viis. Kooma poliitika oli loonud sellised sotsiaalsed, poliitilised ja religioossed tingimused, mis kihutasid Prantsusmaa hävingusse. Revolutsiooni koledustele osutavad kirjanikud ütlevad, et need meeletused tuleb kanda trooni ja kiriku arvele (Vt. lisa). Kui täiesti õiglane olla, oli just kirik neis süüdi.

Paavstlus oli äratanud kuningates eelarvamuse reformatsiooni vastu. Vastased olid esitanud usupuhastust kuningavõimu vaenlasena, tüliõunana, rahvaste rahu ja heaolu häiriva nähtusena. Kooma meelsus oli selliste vahendite kaudu õhutanud kuningaid kohutavaimatele julmustele ja kibedaimatele rõhumistele. {SV 204.5}

Piibliga koos kadus vabaduse vaim. Seal, kus evangeelium vastu võeti, ärkasid inimeste meeled tardumusest ning rahvas hakkas heitma ära ahelaid, mis hoidsid teda harimatuses, pa-hede ja ebausu kütkeis. Senised tuimad käsutäitjad hakkasid ise mõtlema ja tegutsema. Isevalitsejad nägid seda ja varisesid. {SV 205.1}

Rooma püüdis nende kartusele viivitamatult hoogu juurde anda. Paavst ütles Prantsusmaa asevalitsejale juba 1525. aastal: „See maania (protestantism) ei hävita mitte ainult religiooni, vaid peale selle kõik võimud ja valitsused, seisused, seadused, korra ja klassid.“ (G. de Felice „History of the Protestants of France“, kd. I, ptk. 2, lõik 8). Mõned aastad hiljem hoiatas paavsti saadik kuningat nii: „Majesteet, ärge laske end petta! Protestandid hävitavad nii religioosse kui ka tsiviilkorra.,. Troon on sama palju ohus kui altargi... Uus usk toob tingimata endaga kaasa ka uue valitsuse.“ (D’Aubigne, „History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin“, kd. II, ptk. 36). Teoloogid tegid panuse inimeste eelarvamustele ja väitsid, et protestantlik õpetus „meelitab inimesi uudsusele ja veidrustele; see röövib kuningailt nende alamate pühendunud kiindumuse ning hävitab nii kiriku kui riigi,“ Niiviisi õnnestus Roomal Prantsusmaa reformatsiooni vastu üles kihutada. „Tagakiusamiste mõõk paljastati esmalt just Prantsusmaa trooni kinnitamiseks, aadliseisuse ja seaduste säilitamiseks. (Wylie, kd. 13, ptk. 4). {SV 205.2}

Riigivalitsejad ei suutnud ette näha selle saatusliku poliitika tagajärgi. Piibli õpetused oleksid istutanud rahva meeltesse ja südamesse õigluse, mõõdukuse, tõe, võrdsuse ja heategevuse põhimõtted, mis on rahvuse õitsengu nurgakiviks. „Õiglus ülendab rahvast.“ (Õp. s. 14, 34). Õigluse kaudu on „Aujärg kinnitatud“. (Õp. s. 16, 12). „Ja õigluse vili on rahu. õigluse tulemuseks püsiv rahulik elu ning julgeolek!“ (Jes. 32, 17). See, kes kuuletub jumalikule käsule, suudab paremini austada ka oma maa seadusi ja olla nendele kuulekas. See, kes kardab Jumalat, austab ka kuningat kõiges, milles valitseja oma autoriteeti õiglaselt ja seaduslikult rakendab, Õnnetu Prantsusmaa sulges rahvale Piibli ja kiusas taga selle jüngreid. Sajandist sajandisse tuli põhimõttekindlatel ja vagadel meestel, kel jätkus mõistuse teravust ja moraalset jõudu ning julgust avalikult tunnistada oma veendumusi, ja usku, kannatada tõe eest, töötada orjadena galeeridel, hukkuda tapalaval või kõduneda vangikongides. Tuhandeid päästis põgenemine ja kõike seda veel kakssada viiskümmend aastat pärast reformatsiooni algust. {SV 205.3}

Vaevalt oli selle pika perioodi kestel Prantsusmaal suguvõsa, kes poleks osanud kõnelda sellest, kuidas evangeeliumi uskujad põgenesid tagakiusajate hullumeelse viha eest ning viisid endaga kaasa teadmised, käsitööoskused ja korraarmastuse, milles reeglina oli nende tase väga kõrge. Oma võimetega rikastasid nad maid, kus nad pelgupaiga leidsid.

Sedamööda, kuidas teised maad nende vaimuannetega rikastusid, tühjenes neist nende endi kodumaa. Kui kõik need inimesed, kes siis pakku aeti, oleksid jäänud Prantsusmaale, kui kõnealuse kolmesaja aasta kestel oleksid pagendatute oskused kodumaa pinda harinud, tema manufaktuure täiustanud, nende loov jõud ja arutlusvõime isamaa kirjandust ja teadust rikastanud, tarkus nõupidamist juhtinud, vaprus lahingutes silma paistnud, õiglusetunnetus seadusi kujundanud, piibellik usk rahva mõistust tugevdanud ja südametunnistust valitsenud, siis oleks Prantsusmaa olnud selleks ajaks väga võimas! Missugune suur, õitsev, õnnelik maa oleks võinud ta olla, missugune eeskuju kõigile rahvastele! {SV 206.1}

Kuid pime ja julm fanatism juuris Prantsusmaa pinnast välja iga vooruseõpetaja, iga korra eest seisja, iga ausa trooniksitsja. Inimestele, kes oleksid võinud oma kodumaale võita kogu maailma tunnustuse ja au, öeldi: „Valige, kas tuleriit või pagendus. Viimaks laostus riik täiesti. Hääbus igasugune südametunnistus, mida veel lämmatada, igasugune usk, mille tunnistajaid veel tapalavale saata, igasugune patriotism, mille kandjaid veel vangikongi heita.“ (Wylie, kd. 13, ptk. 20). Sellele kõigele pani kohutava punkti revolutsioon kõigi oma õudustega. {SV 206.2}

„Hugenottide põgenemise järel haaras Prantsusmaad üldine mandumine. Õitsvad käsitöölinnad käisid alla; viljarikkad maakonnad kasvasid uuesti võssa; intellektuaalne nürimeelsus ja moraalne taandareng järgnesid lühikesele õitsenguperioodile. Pariis muutus tohutuks kerjusteurkaks — arvatakse, et revolutsiooni puhkemise ajal oli linnas kakssada tuhat kerjust, kes kuningalt almust nõutasid. Manduva rahva keskel elasid jõukalt vaid jesuiidid, kes valitsesid türanniaga kirikuid ja koole, vanglaid ja galeere. {SV 206.3}

Evangeelium oleks ainsana suutnud tuua lahenduse Prant susmaa poliitlistele ja sotsiaalsetele probleemidele, millega asjatult nägi vaeva vaimulikkond, kuningas ja seaduseandjad ja mis viimaks viisid rahva anarhiasse ja moraalse kokkuvarisemiseni. Kuid Rooma võimu all olid inimesed kaotanud silmist Õnnistegija aulised õppetunnid eneseohverdamisest ja omakasupüüdmatust armastusest. Nad olid loobunud enesesalgamisest teiste heaks. Keegi ei teinud rikastele etteheiteid vaeste rõhumise pärast, keegi ei aidanud tööd rügavaid ja manduvaid vaeseid. Jõukate ja võimukandjate isekus muutus üha ilmsemaks ja koormavaks. Aastasadu oli aadlike ahnus, pillamine ja kõlvatus suurendanud talupoegade julma rõhumist. Rikkad tegid liiga vaestele ja vaesed vihkasid rikkaid. {SV 206.4}

Paljudes provintsides oli maa aadli käes ja töötavad klassid olid vaid rentnikud; nad olid oma isandate täieliku meelevalla all ja sunnitud alluma nende võimatutele nõudmistele. Kirikut ja riiki pidid ülal pidama keskklass ja alamrahvas, kes maksid tsiviilvõimudele ja vaimulikkonnale raskeid makse. „Ülimaks seaduseks olid aadlike kapriisid; talupojad võisid surra nälga, ilma et rõhujad sellest vähimatki hoolisid. . . Igal sammul pidid inimesed silmas pidama mõisniku huve. Põllumeeste elu oli täis lakkamatut tööd ja leevendamatut viletsust; nende kaebustesse, kui nad üldse julgesid kaevata, suhtuti põlgliku ülbusega. Kohtud

soosisid alati aadlit, kohtunikud võtsid häbematult altkäemakse. Igal aristokraatia kapriisil oli seaduse jõud. Terve riigisüsteem kannatas korruptsiooni all. Maksudes, mida lihtrahvalt nöörisid ilmalikud võimukandjad ühelt ja vaimulikud teiselt poolt, ei jõudnud pooltki kuninga või piiskopi varakambrisse; suurem osa kulutati lihtsalt pillavale eneserahuldamisele. Mehed, kes selliselt oma ligimesi pigistasid, olid ise maksudest vabastatud ja neil oli seadusega juurdepääs kõikidesse riigiametitesse. Sellistesse eesõigustatud klassidesse kuulus umbes sada viiskümmend tuhat inimest; nende rahuldamiseks pidid aga miljonid lootusetult virelema.“ (vt. lisa). {SV 207.1}

Õukond andus luksusele, pillamisele ja kõlvatusele. Rahva ja valitsejate vahel oli usaldus täiesti kadunud. Inimesed olid hakanud umbusaldama kõike, mida valitsus kavandas ning nägi nendes abinõudes ainult omakasupüüdu. Rohkem kui pool sajandit enne revolutsioonisündmusi oli troonile saanud Louis XV, kes isegi nendel kurjadel aegadel paistis silma oma kõlvatuse, kergemeelsuse ja laiskuse poolest. Moraalset laostumist ja julma aristokraatiat, viletsat ja harimatut pööblit, ummikusse jooksnud riigi finantsolukorda ja väljakurnatud rahvast nähes polnud tarvis omada prohvetlikku pilku, et mõista liginevat kohutavat krahhi. Nõuandjate hoiatuste peale korrutas kuningas: „Püüdke hoida riik vee peal niikaua, kui mina elan; pärast minu surma saagu mis saab.“ Asjatult rõhutati reformide vajadust. Kuningas nägi küll pahesid, kuid tal polnud ei julgust ega jõudu nendega võitlusesse astuda. Prantsusmaad ootavat saatust illustreeris kahjuks liigagi selgelt kuninga ükskõikne ja isekas vastus: „Pärast mind tulgu või veeuputus!“ {SV 207.2}

Kuningate ja valitsevate klasside kiivust kasutades oli Rooma mõjutanud neid hoidma rahvast orjuses, kuna paavstlased teadsid hästi, et riik niiviisi nõrgeneb. Nad kavatsesid sel moel hoida nii ülemaid kui lihtrahvast oma kütkeis. Ettenägeliku poliitikuna mõistis Rooma, et inimese täielikuks orjastamiseks peab eelkõige tema hing olema aheldatud, ning et kindlaim moodus rahvast orjapõlves kinni hoida on muuta nad võimetuiks elama vabaduses. Füüsilistest kannatustest tuhandekordselt kohutavam oli moraalne mandumine, mis tulenes Rooma poliitikast. Piiblist ilmajäetuina, fanaatiliste ja egoistlike õpetuste alamaina sukeldusid inimesed harimatusesse, ebausku ja pahedesse nii, et nad muutusid, täiesti võimetuteks ennast ise valitsema. {SV 208.1}

Tulemuseks oli hoopis midagi muud, kui Rooma oli kavatsenud. Selle asemel, et hoida masse pimedas alluvuses katoliku kiriku dogmadele, vormis selline poliitika neist uskmatud revolutsionäärid. Rahvas tembeldas katoliku usu preestrite pettuseks ja vaimulikkonna rõhuvaks parteiks. Ainus Jumal, keda nad senini tundnud olid, oli Rooma jumal; tema õpetus oli nende jaoks ainus usk. Seetõttu pidasid nad kiriku julmust ja ahnust Piibli loomulikuks viljaks ega tahtnud sellega mingit tegemist teha. {SV 208.2}

Rooma oli esitanud valesti Jumala iseloomu ja moonutanud Teda nõudmisi, nüüd heitsid inimesed ära nii Piibli kui tema autori. Rooma oli nõudnud pimedat usku oma dogmadesse väite abil, et Pühakiri nõuab nii. Vastuseks sellele heitsid Voltaire ja tema kaaslased Jumala

Sõna täielikult kõrvale ning külvasid kõikjale uskmatuse mürki. Rooma oli surunud inimesed oma raudse kanna alla ja nüüd ei tahtnud allakäinud ja metsistunud massid jälestusest selle türannia vastu teada enam ühestki piiramisest. Raevunud paavstluse lihvitud kelmusest, millele nad nii kaua olid lõivu maksnud, heitsid inimesed ära nii tõe kui vale. Pahede orjad segasid vabaduse ära taltsutamatusega ning rõõmustasid oma kujuteldava vabaduse üle. {SV 208.3}

Revolutsiooni alguses andis kuningas rahvale võimaluse valida võimuorganeisse oma esindajaid suuremal arvul, kui aadel ja vaimulikkond kokku. Nii läks võim rahva kätte, kes polnud võimeline seda kasutama tarkuse ja mõõdukusega. Soovides innukalt kätte maksta ebaõigluse eest, mida nad oma nahal olid tunda saanud, otsustasid nad ühiskonna ümber kujundada. Raevunud elanikkond, kelle süda oli täis äsjaseid kibedaid mälestusi, kavatses väljakannatamatuks muutunud viletsuseriigi ümber kujundada ning oma kannatuste põhjustajaile kätte maksta. Rõhutud kasutasid samu võtteid, mida nad olid õppinud Rooma hirmuvalitsuse all. Neist said oma rõhujate rõhujad. {SV 209.1}

Õnnetu Prantsusmaa lõikas enda külvatud vilja verist saaki. Roomale alistumise tagajärjed olid hirmsad. Sinna, kus Prantsusmaa oli reformatsiooni puhkemisel Rooma kiriku mõjul seadnud üles esimese tuleriida, püstitas revolutsioon nüüd esimese giljotiini. Just samas paigas, kus protestantliku usu esimesed märtrid kuueteistkümnendal sajandil põlesid, langesid kaheksateistkümnendal sajandil esimeste ohvrite pead giljotiini all. Hüljanud evangeeliumi, mis oleks võinud olukorda parandada, avas Prantsusmaa ukse uskmatusele ja hävingule. Kui Jumala käsu piirangud kõrvaldati, leiti inimlikud seadu-sed olevat jõuetud ohjeldama inimlike kirgede võimsat voolu ning rahvas vajus mässu ja anarhiasse. Sõda Piibli vastu juhatas sisse ajastu, mida maailma ajaloos tuntakse Terrori Ajastu nime all. Rahu ja õnn kadusid inimeste kodudest ja südamest. Keegi ei tundnud end kindlana. See, mida täna ülistati, võis homme langeda kahtluse alla ja saada põlastusväärseks. Vägivald ja himud vohasid piiramata. {SV 209.2}

Kuningas, vaimulikkond ja aadel pidi alistuma hullunud ja erutatud rahva metsikustele. Kuninga hukkamine vaid suurendas pööbli kättemaksuhimu ja need, kes isevalitseja surma-otsusele alla kirjutasid, järgnesid talle varsti tapalavale. Otsustati tappa kõik, keda kahtlustati vaenus revolutsiooni vastu. Vanglad olid tulvil ja vangide üldarv ulatus teatud ajal isegi kahesaja tuhandeni. Kõigis kuningriigi linnades toimusid kohutavad stseenid. Üks revolutsiooniline partei sõdis teise vastu ja kogu Prantsusmaa muutus kirgede meelevalda paisatud tohutuks lahinguväljaks. „Pariisis järgnes üks mäss teiseleLinnakodanikud jagunesid erakondadesse, kelle ainsaks eesmärgiks paistis olevat üksteise hävitamine.“ Lisaks kõigile hädadele haarati Prantsusmaa veel kauakestvasse ja hävitavesse sõtta Euroopa suurriikidega. „Riik oli krahhi äärei, sõjavägi nõudis juba ammu saamata jäänud palka, pariislased nälgisid, provintse laastasid röövsalgad ning kõlvatus ja anarhia hävitasid kultuuri peaaegu täielikult.“ {SV 209.3}

Liigagi hästi oli rahvas õppinud julmuste ja piinamiste õppetunde, mida Rooma neile hoolsasti oli õpetanud. Kättemaksupäev oli lõpuks saabunud. Nüüd ei olnud Jeesuse jüngrid need, keda kongidesse visati ja tapalavale tiriti. Nemad olid juba ammu hukkunud või maalt välja aetud. Rooma, kes polnud säästnud teisi, pidi nüüd omal nahal tundma vägivalda, mille üle rõõmustama nad rahva olid kasvatanud. Vaen, mida Prantsuse vaimulikkond oli pika aja jooksul üles näidanud, tabas nüüd erilise teravusega neid endid. Tapalavad muutusid preestrite verest punaseks. Orjagaleerid ja vanglad, mis kord olid täis hugenotte, olid nüüd tulvil nende tagakiusajaid. Sõudepingi ja aerude külge aheldatuna sai rooma-katoliku kiriku vaimuiikkond tunda kõiki neid hädasid, mida kirik nii kergekäeliselt oli määranud rahuarmastavaile ketsereile.“ (vt. lisa). {SV 210.1}

„Ja siis tulid päevad, mil anti välja kõige barbaarsemad seadustekcgud kõige barbaarsemate tribunalide poolt. Ükski inimene ei võinud tervitada naabrit või lausuda palvesõnu ilma ohuta saada riiklikuks kurjategijaks. Nuhid luurasid igal tänavanurgal ja giljotiin alustas tööd igal hommikul. Vanglad olid täis tuubitud nagu orjalaevad ja rentsleid pidi voolasid verejoad Seine’i... Samal ajal, kui läbi Pariisi tänavate veeti vankritäite kaupa ohvreid oma korda ootama, ilmutasid prokonsulid, keda ülemkomitee oli departemangudesse saatnud, sellist julmust, mida ei nähtud isegi pealinnas. Tapamasina kirves ei tõusnud ega langenud nende jaoks küllalt kiiresti ja seepärast niitsid nad vangide pikki ridu maha kartetšidega. Vange täis tuubitud pargastesse lõhuti meelega augud ja need uputati. Lyoni linn muudeti kõrbeks. Arrases keelati vangidele isegi kiire surma arm. Piki Loire’i kallast Saumurist mereni nokkisid vareste ja raisakullide parved hirmsatesse sülelustesse kokku köidetud alasti kehi. Ei lugenud siin ohvrite vanus ega sugu. Seitsmeteistkümneaastaste noormeeste ja neidude arv, keda selle hirmuvalitsuse poolt tapeti, ulatus sadadesse. Imikud rebiti emade rinnalt ja visati ühe piigi otsast teise otsa piki jakobiinide kolonni.“ (vt. lisa). Kümne aasta jooksul hukkus tohutu hulk inimesi. {SV 210.2}

Kõik see cli kooskõlas Saatana plaanidega. Seda hetke oli ta sajandeid oodanud. Tema petmismeetodid ja tema pidev tegevus cn algusest lõpuni suunatud sellele, et tuua inimestele häda ja viletsust, et rikkuda ja rüvetada Jumala tööd, määrida Jumala armastuse eesmärke ja seega põhjustada taevale kurbust ning valu. Saatan pimestab oma valelikkusega ini-meste meeled ja mõjutab neid tema tööd Jumala arvele panema, just nagu oleks kõik see viletsus Looja plaani tagajärg. Kui need, kes pimeduse vürsti julma väe läbi on mandunud ja loomastunud, saavutavad piiramatu vabaduse, õhutab tema neid üles liialdustele ja metsikustele. Pärast seda aga toovad türannid ja rõhujad selle piiramatu ohjeldamatuse näiteks vabaduse tagajärgedest. {SV 210.3}

Kui Saatana üks pettus on avastatud, tarvitseb tal anda sellele vaid teine kuju, ja rahvahulgad võtavad selle vastu niisama innukalt kui eelmisegi. Kui rahvas leidis, et Rooma usk oli pettus ja Saatan ei saanud neid enam selle kaudu Jumala käsust üle astuma panna,

sisendas ta neile, et kogu religioon on üks kelmus ja Piibel muinasjutt. Rahvas, kes seejärel heitis kõrvale jumalikud korraldused, andus ohjeldamatule ülekohtule. {SV 211.1}

Saatuslik eksitus, mis tõi sellised hädad Prantsusmaa elanikele, seisnes suure tõe ignoreerimises, et tõeline vabadus on lahutamatu kuulekusest Jumala käskudele. „Oo, et sa oleksid mu käskusid tähele pannud! Siis oleks mu rahu olnud kui jõgi, ja su õiglus kui merelained.“ „Õelatel pole ühtegi rahu, ütleb Jehoova.“ „Aga kes mind kuuleb, võib julgesti elada ja olla muretu, kurja kartmata.“ (Jes. 48, 18.22; Õp. s. 1, 33). {SV 211.2}

Ateistid, uskmatud ja ususttaganejad eitavad Jumala käsku, kuid nende elulaadi tagajärjed näitavad, et inimese heaolu sõltub kuulekusest jumalikele korraldustele. Need, kes ei taha õppida seda Jumala Raamatust, võivad õppida seda tõde rahvaste ajaloost. {SV 211.3}

Kui Saatan viis Rooma kiriku kaudu inimesi sõnakuulelikkusest eemale, olid tema töömeetodid nii varjatud, et sellest tulenevat mandumist ja viletsust ei peetudki üleastumise viljaks. Kuna Jumala Vaim töötas võimsalt Saatana väele vastu, ei saanud Saatan oma eesmärke lõplikult täide viia. Inimesed ei taibanud oma viletsuse tõelist põhjust. Revolutsiooni päevil tühistas Rahvakogu Jumala käsu avalikult, ja sellele järgneva terrori ajal võisid juba kõik näha põhjuse ja tagajärje omavahelist seost. {SV 211.4}

Kui Prantsusmaa hülgas avalikult Jumala ja Piibli, juubeldasid kurjad inimesed ja pimeduse vaimud oma kauaihaldatud eesmärgi täidemineku üle, riigi üle, mis oli vabastatud Jumala käsu piiravatest nõuetest. Kuna Jumal ei langetanud kurjuse suhtes silmapilkset karistust, „kasvas inimlaste julgus kurja teha.“ (Kog. 8, 11). Aga Jumala õiglastest käskudest üleastumisele järgneb paratamatult viletsus ja häving. Ehkki karistused ei järgnenud kohe, kujundes inimeste kurjus siiski nende saatuse. Ärataganemise ja kuritegude sajandid olid kogunud nende pea kohale viha arvetegemise päeviks, ja siis kui nende ülekohtu karikas oli ääreni täis, taipasid Jumala põlgajad liiga hilja, et kohutav on täita Jumala kannatlikkuse mõõt. Jumala Vaimu pidurdav mõju, mis takistab Saatana julma võimu, eemaldati suures osas ja temal, kelle ainus rõõm on inimesi vaevata, lubati oma plaane läbi viia. Need, kes olid valinud mässumeele, pidid lõikama selle vilja, kuni kogu maa täideti kuritegudega, mis olid liiga kohutavad, et neid kirjeldada. Laastatud provintsidest ja varemeis linnadest kuuldi kibedat, meeleheitlikku, kohutavat hädakisa. Prantsusmaa vappus nagu maavärina käes. Usk, seadused, setsiaalne kord, perekend, riik, kirik — kõik need paiskas põrmu kuri käsi, mis oli tõusnud Jumala käsu vastu. Tark mees ütles õigesti: „... õel langeb oma õeluse läbi...“ „Ehk küll patune teeb sada korda kurja ja pikendab oma päevi, tean ma siiski, et neil, kes Jumalat kardavad, käib käsi hästi, sellepärast et nad Tema palet kardavad, kuna õela käsi ei käi hästi...“ (Õp. s. 11, 5; Kog. 8, 12. 13). „Sellepärast, et nad on vihanud tunnetust ega ole valinud Jehoova kartust... peavad nad siiski sööma oma tegude vilja ja küllastuma oma kavatsusist!“ (Õp. s. 1, 29.31). {SV 211.5}

Jumala ustavad tunnistajad, keda see metsik „sügavusest tõusev“ võim oli surmanud, ei pidanud kauem vaikima. „Ja pärast neid kolme ja poolt päeva läks eluvaim Jumalast nende sisse ja nad tõusid püsti oma jalgadele, ja suur kartus tuli nende peale, kes neid vaatasid.“ (Ilm. 11, 11). {SV 212.1}

1793. aastal oli Prantsusmaa Rahvuskogu andnud välja dekreedid, mis tühistasid kristliku religiooni ning heitsid kõrvale Piibli. Kolm ja pool aastat hiljem vastu võetud resolutsioon tühistas mainitud dekreedid ning andis loa lugeda Pühakirja. Maailm vaatas õudusega süütegusid, mis järgnesid Jumala Püha Sõna äraheitmisele ning inimesed mõistsid, et usk Jumalasse oli siiski vajalik ja et Tema Sõna oli heaolu ja moraali aluseks. Issand ütleb: „Keda sa oled laimanud ja teotanud ja kelle vastu sa oled kõrgendanud häält? Kõrgele oled tõstnud oma silmad Iisraeli Püha Vastu!“ (Jes. 37,23). „Seepärast vaata, nad saavad tunda, seekord ma annan neile tunda oma kätt ja võimu, et nad teaksid, et minu nimi on Jehoova!“ (Jer. 16, 21). {SV 212.2}

Kahe tunnistaja kohta ütleb prohvet edasi: „Ja nad kuulsid suurt häält taevast neile ütlevat: „Tulge siia üles!“ ja nad läksid üles taevasse pilves, ja nende vaenlased vaatasid neid.“ (Ilm. 11,12). Pärast seda aega, kui Prantsusmaa oli pidanud sõda Jumala kahe tunnistaja vastu, on Tema tunnistajaid austatud rohkem kui kunagi varem. 1804. aastal organiseeriti Briti ja Välismaa Piibliselts. Sellele järgnesid Euroopas paljud samasugused seltsid oma arvukate haruosakondadega. 1816. aastal pandi alus Ameerika Piibliseltsile. Briti Piibliseltsi loomise algaastail trükiti ja levitati Piiblit viiekümnes keeles, kuid sellest alates on seda tõlgitud sadadesse keeltesse ja murretesse (vt. lisa). {SV 213.1}

1792. aastale eelnenud viiekümne aasta kestel pöörati vähe tähelepanu välismisjonile. Ei organiseeritud ühtegi uut misjoniühingut ja ainult üksikud kirikud tegid jõupingutusi kristluse levitamiseks paganlikes maades. Kuid kaheksateistkümnenda sajandi lõpul toimus suur muutus. Ratsicnalism ei rahuldanud inimesi ja paljud tundsid vajadust jumaliku ilmutuse ning praktilise usu järele. Sellest ajast alates kasvas välismisjoni tegevus tavatult kiiresti. (Vt. lisa). {SV 213.2}

Trükikunsti täiustamine andis Piibli levitamiseks uue hoo. Paremad sidevahendid eri maade vahel, eelarvamuste ja rahvusliku eraldatuse igivanade tõkete kõrvaldamine ning Rooma paavstilt ilmaliku võimu, äravõtmine avasid tee Jumala Sõnale. Piiblit müüakse kaasajal Rooma tänavail takistusteta ning nüüdseks on see viidud peaaegu igasse asustatud paika maakeral. {SV 213.3}

Uskmatu Voltaire kiitles kord: „Ma olen tüdinud kuulmast alalist korrutamist, et kaksteist meest rajasid kristliku usu. Ma tõestan, et ühest mehest on küllalt, et seda maha kisku-da.“ Tema surmast on möödunud inimpõlved. Miljonid on astunud sõtta Piibli vastu, kuid Piibel on hävingust nõnda kaugel, et seal, kus Voltaire'i ajal oli sada Piiblit, on nüüd kümme tuhat, jah, isegi sada tuhat Jumala Raamatu eksemplari. Piibli kohta võib kasutada ühe varajase usupuhastaja sõnu kristliku koguduse aadressil: „See on alasi, mille peal on ära kulutatud

palju vasaraid." Issand ütleb: „Aga ei kõlba ükski relv, mis valmistatakse sinu vestu, ja sa mõistad hukka kõik keeled, kes tõusevad sinuga kohut käima." (Jes. 54.17). {SV 213.4}

„...Meie Jumala Sõna püsib igavesti!" Usaldatavad on kõik Tema seadmised!" Need on toetatud ikka ja igavesti, need on tehtud tões ja õigluses!" (Jes. 40.8; Laul 111, 7. 8). Kõik, mis on ehitatud inimlikule autoriteedile, paisatakse ümber, aga 5ee, mis rajaneb Jumala kõikumatu Sõna kaljule, püsib igavesti. {SV 213.5}

Peatükk 16—Vabaduse maa

Inglise reformaatorid loobusid küll rooma-katoliku õpetustest. kuid säilitasid paljus selle jumalateenistuse vormid. Kuigi katoliku kiriku autoriteet ja usutunnistus üldiselt hüljati, lülitati mitmed sealsed tavad ja tseremooniad inglise kiriku jumalateenistusse. Väideti, et tegemist polnud südametunnistuse küsimustega ja kuigi Piibel selliseid kombeid ei käskinud pidada, polnud ta neid ka keelanud, ja järelikult polnud need küll vältimatult vajalikud, kuid mitte ka halvad. Selliste kommete järgimine ahendas kuristikku, mis lahutas reformeeritud kirikud rooma-katoliku kirikust ning soodustas seega teatud määral protestantliku usu vastuvõtmist katoliiklaste poolt. {SV 214.1}

Konservatiividele ja kompromissi pooldajatele näisid need argumendid määravaina, kuid teine osa inimesi ei arvanud nii. Tõsiasi, et need kombed aitasid rooma-katoliku kiriku ja reformeeritud kiriku vahel rajada silda“ (Martyn, kd. 5, lk. 22), oli nende meelest otsustavaks argumendiks kõige mittepiibelliku säilitamise vastu. Sügavad usumehed nägid sellistes tavades märke orjapõlvest, millest neid oli vabastatud ja mille juurde tagasipöördumiseks polnud neil vähimatki soovi. Nad leidsid, et Jumal on oma Sõnas kehtestanud eeskirjad jumalateenistuse korra suhtes ja et inimestel pole vabadust neile midagi juurde lisada või neist midagi ära võtta. Suur ärataganemise ajastu oli alanud just sellega, et Jumala autoriteeti püüti täiendada kiriku autoriteediga. Katoliku kirik alustas selle nõudmisest, mida Jumal oli ära keelanud ja lõpetas selle keelamisega, mida Jumal oli selgesti nõudnud. {SV 214.2}

Paljud soovisid tõsiselt tagasi pöörduda puhtuse ja lihtsuse juurde, mis iseloomustas algkogudust. Nad hindasid paljusid inglise kiriku poolt omaks võetud kombeid väärjumalateenistuse mälestussammasteks ning nende südametunnistus keelas neil sellise jumalateenistusega ühineda. Kuid kirikut toetas riigivõim ja see ei lubanud kellelgi jääda eriarvamusele. Kiriku teenistusest osavõttu nõuti riigiseadusega ja muud kogunemised usulisteks jumalateenistusteks olid keelatud vangistuse, pagenduse ja surma ähvardusel. {SV 214.3}

17. sajandi algul astus Inglismaal troonile monarh, kes teatas oma otsustest panna puritaanid „tegutsema kirikuga kooskõlas või... nad maalt välja saata, või midagi veel halvemat.“ (Georg Bancroft, „History of the United States of America“, 1 osa, ptk. 12, par. 6). Jälitatuna, tagakiusatuna ja vangistatuna, mõistsid puritaanid, et tulevik ei tõota neile paremaid päevi. Mitmed tulid veendumusele, et selliste inimeste jaoks, kes soovivad teenida Jumalat vastavalt oma südametunnistuse häälele, oli Inglismaa lakanud olemast elamiskõlblik maa.“ (J. G. Palfrey, „History of the New England“, ptk. 3, par. 43). Mitmed otsustasid otsida varjupaika Hollandis, kuid polnud kuigi kerge oma kavatsust teostada. Läbi raskuste, kaotuste ja vangistuste saavutasid nad vankumatu visaduse kaudu lõpuks siiski võidu ning leidsid endale varjupaiga sõbralikus Hollandis. {SV 215.1}

Põgenemisel olid nad maha jätnud majad, varanduse ja elatusvahendid. Nad olid võõrad võõral maal, võõra keele ja kommetega rahva keskel. Jumala ustavad teenijad olid sunnitud asuma uutele ja tundmatutele tööaladele, et teenida elatist. Keskealised mehed, kes olid kogu elu tegelnud maaharimisega, pidid õppima nüüd käsitööd. Hoolimata vaevanägemisest olid nad meelsasti valmis muutma elukorraldust ega raisanud aega laisklemise ja nurisemise peale. Ehkki sageli pigistas neid vaesus, tänasid nad Jumalat õnnistuste eest, mida Ta neile veel jagas, ning rõõmustasid segamatu jumalateenimisvõimaluse üle. „Nad teadsid, et nad on usurändurid ega muretsenud nii palju maiste asjade pärast, vaid tõstsid oma silmad taeva poole, kalli kodumaa poole ja leidsid niiviisi sü-damerahu.“ (Bancroft, I osa, ptk. 12, par. 15). Pagenduses ja eluraskustes tugevnes nende armastus ja usk. Nad uskusid Issanda tõotusi ja Tema ei jätnud neid hädaajal maha. Taevased inglid olid nende kõrval neid julgustamas ja toetamas. Ja siis, kui Jumala käsi näis osutavat üle mere ühe kauge maa poole, kus neil avaneks võimalus rajada päris oma riik ja jätta oma lastele kalli pärandina usuline vabadus, siis astusid nad juhitud teed mööda kohkumatult edasi. {SV 215.2}

Jumal oli lubanud oma rahvale katsumusi selleks, et valmistada neid ette oma armulise eesmärgi teostamiseks. Kogudust alandati, et ta saaks ülendatud. Jumal oli soovinud näidata oma väge ja anda maailmale veel ühe tõendi sellest, et ta ei jäta maha neid, kes loodavad Temale. Tema juhtis sündmuste kulgu nii, et Saatana raev ja kurjade inimeste vandenõu tõstis esile Tema au ja viis Tema rahva kindlasse kohta. Tagakiusamine ja pagendus avasid tee vabadusele. {SV 215.3}

Kui puritaanid olid sunnitud inglise kirikust lahkuma, tegid nad omavahel pühaliku lepingu käia Issanda vaba rahvana „kõigil Tema teedel, mis olid tuntud või veel tuntuks pidid saama.“ (J. Brown, „The Pilgrim Fathers“, lk. 74). See oli tõelise reformatsiooni vaim, protestantismi eluline põhimõte. Sellise veendumusega lahkusid ustavad Hollandist, et leida kodu Uues Maailmas. Puritaanide pastor John Robinson, kes Jumala tahte kohaselt ei saanud nendega kaasa minna, ütles oma lahkumiskõnes teeleasujaile: „Vennad, me peame nüüd lahkuma ja Issand ise teab, kas ma veel kunagi saan teid näha. Ent olenemata sellest, kas Issand annab veel kohtumist või mitte, vannutan ma teid Jumala ja Tema õnnistatud inglite ees, et te järgiksite mind ainult selles, milles mina olen järginud Kristust. Kui Jumal peaks teile ilmutama midagi enamat mõne teise Tema tööriista kaudu, siis olge seda valmis vastu võtma sama tarmukalt nagu te ikka olite valmis vastu võtma iga tõde, mida mina teile esitasin. Ma olen kindel, et Issandal on rohkem tõdesid ja valgust, mis ühel päeval tulevad esile Tema Pühast Sõnast.“ (Martyn, kd. 5, lk. 70). {SV 216.1}

Mind teeb tõsiselt murelikuks reformeeritud kirikute olukord, kes on jõudnud teatud usulisele tasandile ega taha enam sammugi kaugemale astuda reformatsiooni läbiviijatest. Luterlasi on raske viia kaugemale sellest, mida Luther mõistis: ... ja kalvinistid, nagu te näete, on seisma jäänud sinna, kuhu jõudis see suur Jumala mees, kes siiski ei mõistnud kõiki asju. See on kahetsusväärne olukord, sest kuigi need mehed olid omal ajal põlevad ja valgust näitavad tõrvikud, ei jõudnud nemadki tungida kõigisse Jumala plaanidesse; kui nad

elaksid nüüd, oleksid nad valmis vastu võtma kasvavat valgust niisama tahtlikult, nagu nad võtsid seda, mida algul said.“ (D. Neal, „History of the Puritan“, kd. I, lk. 269). {SV 216.2}

„Pidage meeles oma koguduse lepingut, mille põhjal te olete tõotanud käia kõigil Issanda teedel, mis teile on tuntud või peavad veel tuntuks saama. Pidage meeles oma tõotust ja lepingut Jumalaga ja üksteisega, et te võtate vastu kogu selle vaiguse ja tõe, mida te saate teada Tema kirjutatud Sõnast. Kuid — võrrelge ja kaaluge uut teiste kirjakohtadega, enne kui selle vastu võtate, sest ei ole võimalik, et kristlik maailm nii ruttu jõuaks välja tihedast antikristlikust pimedusest ja et kõik teadmised korraga esile kerkisid.“ (Martyn, kd. 5, lk. 70. 71). {SV 216.3}

Soov südametunnistuse vabaduse järele innustas usuränduriеid asuma pikale teekonnale üle mere; innustas taluma metsiku maakoha raskusi ja hädaohte ning rajama Jumala abiga võimsa riigi Ameerika rannikule. Kuigi need usurändurid olid ausameelsed ja jumalakartlikud, ei mõistnud nad siiski usuvabaduse suurt põhimõtet. Nad ei olnud valmis teistele andma vabadust, mille kindlustamiseks nad ise olid nii palju ohvriks toonud. Ka väga vähesed seitsmeteistkümnenda sajandi edumeelsemad mõtlejad ja moraaliõpetajad omasid õige arusaamise sellest suurest põhimõttest, mille esitab Uus Testament, kui ta tunnistab Jumala ainsaks kohtunikuks inimeste usu üle.“ (samas, kd. 5, lk. 297). Õpetus, et Jumal on andnud kogudusele õiguse valitseda südametunnistuse üle ja määrata ära piirid, kust edasi on tegemist ketserlusega ning karistada selle pärast, oli üks sügavamalt juurdunud paavstlik eksiõpetus. Samal ajal kui usupuhastajad hülgasid rooma-katoliku kiriku usutunnistuse, ei olnud nad ise veel vabanenud senisest sallimatuse vaimust. Tihe pimedus, millesse paavstlus oma pika valitsemisperioodi vältel oli kogu kristluse mähkinud, ei hajunud nii kergesti. Üks juhtivaid jutlustajaid Massachusetts’i lahe äärses asunduses ütles: „Sallivus on teinud maailma antikristlikuks, ja kirik pole kordagi kahju saanud sellest, et ta on karistanud ketsereid“. (Samas, kd. 5, lk. 335). Asunikud võtsid vastu määruse, mille kohaselt ainult koguduse liikmetel oli ühiskonnas hääleõigus. Moodustati omamoodi riigikirik, miile kõigilt liikmeilt nõuti rahalist toetust vaimulikkonnale, ning magistraat sai õiguse ketserlust välja juurida. Nii läks ilmalik võim jälle kiriku kätte ja üsna pea viisid need sammud uuesti vältimatu tagakiusamiseni. {SV 217.1}

Üksteist aastat pärast esimese asunduse rajamist tuli Uude Maailma Roger Williams. Magu varased usurändurid kõik, nii tuli temagi usulise vabaduse pärast, kuid erinevalt teistest mõistis ta seda, mida väga vähesed tema ajal mõistsid, nimelt et see vabadus peab kuuluma kõigile, ükskõik, milline oleks nende usutunnistus. Williams oli tõsine tõeotsija, kes samuti nagu Eobinson pidas võimatuks, et kogu valgus Jumala Sõnast oli juba vastu võetud. Williams oli nüüdisaegse kristluse esimene tegelane, kes rajas riigivalitsuse südametunnistuse doktriinile, arvamuste võrdsusele seaduse ees.“ (Bancroft, I osa, ptk. 15, par. 16). Ta teatas, et valitseja kohuseks on ära hoida kuritegu, kuid mitte kunagi valitseda südametunnistuse üle. „Riigiametnikud või kohtunikud,“ ütles ta „võivad otsustada inimestevaheliste suhete üle, aga niipea, kui nad püüavad ette kirjutada inimese kohustusi

Jumala suhtes, astuvad nad üle oma võimupiiridest ning vääravad rahva julgeoleku. On selge, et kõrgem riigiametnik, kes võtab endale sellise võimu, võib panna valitsema täna ühed arvamused ja uskumused ja homme teised, nagu seda tegid kuningad ja kuningannad Inglismaal ning mitmed paavstid ja kirikukogud rooma-katoliku kirikus. Nii muutub usk segaduseks.“ (Martyn, kd. 5, lk. 340). {SV 217.2}

Seadus nõudis osavõttu riigikiriku jumalateenistustest trahvi või vangistuse ähvardusel. Williams mõistis sellise seaduse hukka. Kõige halvemaks seaduseks Inglise koodeksis oli punkt, mis sundis inimesi kirikus käima. Sundida inimesi ühinema nendega, kellel oli erinev usutunnistus, oli tema meelest avalik inimeste õiguste vägistamine. Sundida avalikust jumalateenistusest osa võtma uskmatuid ja neid, kellele see oli vastumeelt, tähendas nõuda neilt silmakirjalikkust. „Kedagi ei tohiks kohustada käima jumalateenistustel,“ lisas Williams, „või toetama jumalateenistust vastu tema nõusolekut.“ „Mis?!“ hüüatasid vastased, hämmastunud tema tõekspidamistest, „kas tööline ei vääri oma tasu?“ „Jah!“ vastas Williams, „kuid ainult neilt, kes teda palkavad!“ (Bancroft, I osa, ptk. 1 , lk. 2). {SV 218.1}

Roger Williamsit austati ja armastati kui ustavat jutlustajat ja inimest, kes oli haruldaselt andekas, paindumatult ausameelne ja tõeliselt heatahtlik, kuid Williamsi kindlat vastuseisu riigiametnike õigusele omada mõjuvõimu kirikus, ja südametunnistuse vabaduse nõudmist ei sallitud. „Selle uue õpetuse rakendamine,“ rõhutati, „kõigutaks riigi valitsuse põhialuseid.“ (Samas, I osa, ptk. 15, lk. 10). Williams saadeti asundusest välja ja selleks, et vältida arreteerimist, oli ta sunnitud kesk külma ja tormist talve põgenema põlismetsa. {SV 218.2}

„Neliteist nädalat,“ jutustab ta, „oli mul väga raske aeg, mil ma ei teadnud, mis tähendab leib ja voodi.“ Ent „kaarnad toitsid mind metsikus maakohas ja puuõõnsus pakkus sageli varju.“ (Martyn, kd. 5, lk. 349, 350). Nii jätkas ta oma vaevarikast põgenemist läbi hangede ja teetu metsa, kuni ta leidis varjupaiga ühe indiaani suguharu juures, kelle usalduse ja armastuse ta võitis evangeeliumist rääkimisega. {SV 218.3}

Pärast mitmekuist rändamist jõudis Williams lõpuks Narragansetti lahe rannikule, kus ta pani aluse uusaja esimesele riigile, mis täielikult tunnustas õigust usuvabadusele. Roger Williamsi asunduse põhimõtteks oli, et „igal inimesel on vabadus teenida Jumalat vastavalt oma südametunnistusele“ (samas. kd. 5, lk. 354). Williamsi väike riik Rode Island sai rõhutute varjupaigaks. See laienes ning edenes pidevalt, kuni selle rajamise põhimõtted — kodanikuja usuvabadus — said Ameerika vabariigi nurgakiviks. {SV 218.4}

Selles tähtsas vanas dokumendis, milles meie esiisad formuleerisid inimõigused — sõltumatuse deklaratsioonis — teatati: „Meie peame endastmõistevaks järgmisi tõdesid: kõik inimesed on loodud võrdseiks ning Looja on andnud neile teatud kindlad õigused, nagu õigus elule, vabadusele ja õnnele.“ Konstitutsioon esitab südametunnistuse vabadust väga selgelt: „Kunagi ei tohi teha usukuuluvust mingisse riigiametisse või Ühendriikide mingile

vastutavale kohale valimise tingimuseks. Kongress ei tohi välja anda ühtegi seadust ühegi religiooni seaduslikuks kehtestamiseks või usuvabaduse takistamiseks.“ Konstitutsiooni määrused tunnustasid igavest põhimõtet, et inimese vahekord oma Jumalaga on kõrgemal inimlikust seadusandlusest ning et inimese südametunnistuse vabadus on puutumatu. Meil ei tarvitse pikemalt kõnelda selle tõe hindamatu väärtuse üle, sest me tunneme seda oma südames. See kindlus on inimlikest seadustest hoolimata toetanud nii paljusid märtreid kesk piinamisi ja leeke. Nad tundsid, et nende kohustus Jumala vastu oli kõrgem inimeste seadustest ning et inimestel ei olnud mingit voli nende südame-tunnistuse üle. See on sünnipärane veendumus, mida miski ei saa hävitada.“ (Congressional Documente /USA/ seeria nt. 200, dokument nr. 271). {SV 219.1}

Kui Euroopa maadesse jõudsid teated maast, kus iga inimane võib kasutada oma töö vilja ja järgida oma südametunnistuse veendumusi, suundusid tuhanded inimesed Uue Maailma kallastele. Asunduste arv suurenes kiiresti. „Massachusetts andis välja eriseaduse, mille kohaselt tuli tervitada kõiki saabujaid kristliku tervitusega ja anda abi riigi kulul igast rahvusest kristlastele, kes põgenesid teisele poole Atlandi ookeani, et „pääseda sõdadest, näljahädast ja tagakiusajate rõhumisest.“ Nii võeti põgenikud ja rõhutud põhiseaduse alusel riigi kodanikeks.“ (Martyn, kd. 5, lk. 417). {SV 219.2}

Kakskümmend aastat pärast esimeste põgenike saabumist Plymoth’is elas juba tuhandeid usurändureid Uus-Inglismaal. {SV 219.3}

Oma eesmargi nimel olid nad nõus äraelamiseks tegema rasket tööd ja elama väga kasinalt. Nad ei nõudnud mullapinnalt muud kui vastutasu oma töö eest. Kuldne unelm ei heitnud oma petlikku aupaistet nende teele... Nad olid rahul oma ühiskondliku korralduse aeglase, kuid püsiva progressiga. Nad talusid kannatlikult metsiku maakoha karmust ning kastsid vabaduse puud oma pisarate ja palehigiga. kuni see sügavalt juurdus. {SV 219.4}

Piiblit peeti usu aluseks, tarkuse allikaks ja vabaduse hartaks. Tema põhimõtteid korrati hoolega kodus, koolis ja kirikus ning selle viljad ilmnesid kokkuhoidlikkuses, arukuses, puhtuses ja mõõdukuses. Inimene võis elada aastaid puritaanide asunduses, „ilma et ta oleks näinud ühtegi joodikut, kuulnud vandumist või kohanud kerjust.“ (Bancroft, I osa, ptk. 19, par. 25). Oli selge, et Piibli põhimõtted olid rahvusliku heaolu kõige kindlamaks tagatiseks. Nõrgad ja isoleeritud asundused kasvasid võimsate riikide föderatsiooniks ja maailm imetles „paavstita kiriku ning kuningata riigi“ rahu ja heaolu. Kuid Ameerika rannikud meelitasid ligi üha suuremal arvul ka neid inimesi, keda ajasid liikvele hoopis teised motiivid. Kuigi algupärane usk ja puhtus avaldasid laialdast ja ümberkujundavat mõju, vähenes see tasapisi sedamööda, kuidas suurenes nende arv, kes taotlesid ainult ilmalikku kasu. {SV 220.1}

Varajaste asunike poolt vastuvõetud määrus, et ainult koguduseliikmetel oli lubatud kaasa rääkida riigivalitsuses, tõi kaasa kõige halvemaid tagajärgi. Selle määruse abil olid uusasunikud püüdnud kord säilitada riigi puhtust, kuid tagajärjeks oli koguduse moraalne

laostumine. Et usu tunnistamine muutus valimisõiguse ja riigiametitesse saamise tingimuseks, siis ühinesid kogudusega paljud lihtsalt ilmaliku poliitika kaalutlustel, ilma südame muutuseta. Nii moodustusid kogudused suuremalt jaolt ümberpööramata inimestest. Isegi jutlustajaa-metis oli neid, kes pooldasid eksiõpetusi ega tundnud Püha Vaimu uuendavat väge. Niiviisi ilmnesid jälle need halvad tagajärjed, mis nii sageli kerkisid esile kiriku ajaloos juba Constantinuse päevist alates, kui kirikut püüti üles ehitada riigi abil ja evangeeliumi toetamiseks otsiti tuge ilmalikelt võimudelt, kuigi Jeesus oli öelnud: „Minu riik ei ole sellest maailmast!“ (Joh. 18, 36). Kiriku ühendamine riigiga pole tähtsusetu asi, sest kuigi näib, et maailm läheneb seetõttu kirikule, läheneb tegelikult kirik maailmale. {SV 220.2}

Järglased kaotasid silmist põhimõtte, mida Robinson ja Koger Williams õilsalt kaitsnud olid, nimelt veendumuse, et tõde on edasiarenev, et kristlased peavad olema valmis vastu võtma kogu valgust, mis paistab Jumala Pühast Sõnast. Protestantlikud kirikud Ameerikas ja Euroopas, mis usupuhastuse vastuvõtmise kaudu olid saanud väga rikkalikke õnnistusi, ei tunginud uuenduste teel edasi Kuigi aeg-ajalt tõusid üles mõned ustavad mehed, kes kuulutasid uusi tõdesid ja paljastasid kauahellitatud eksiõpetusi, kaldus enamik inimesi nii nagu juudid Kristuse päevil või paavstlased Lutheri ajal uskuma seda, mida nende isad olid uskunud ja elama semal viisil nagu nemad. Seetõttu taandus usk jälle vaid surnud vormiks ning säilisid õpetused ja eelarvamused, mida oleks taunitud siis, kui kirik oleks pidevalt Jumala Sõna valguses edasi läinud. Nii hääbus pikkamööda usupuhastuse algne vaim ja protestantlikud kirikud jõudsid olukorrani, kus ilmnes peaaegu sama suur vajadus reformi järele nagu roomakatoliku kirikus Lutheri ajal. Valitses samasugune ilmalikkus ja vaimulik tardumus, samasugune pöördumine inimeste arvamuste poole ja Jumala Sõna õpetuste asendamine inimlike teooriatega. {SV 220.3}

Piibli laiale levikule üheksateistkümnenda sajandi esimesel poolel ja suurele valgusele, mis maailmale selle kaudu paistis, ei järgnenud vastavaid edusamme tõdede tundmises ega läbielamises. Saatan ei saanud küll hoida Jumala Sõna inimestest eemal, sest see oli nüüd kättesaadav kõigile, kuid ta sai mõjutada paljusid Piiblisse kergemeelselt suhtuma. Inimesed jätsid Pühakirja uurimise hooletusse ja võtsid vastu väärtõlgendused ning pidasid kalliks õpetusi, millel polnud alust Piiblis. {SV 221.1}

Kui Saatan nägi, et nurjusid tema jõupingutused tõde tagakiusamisega maha suruda, kasutas ta jällegi sama meetodit, mis oli viinud suurele usustaganemisele ja rooma-katoliku kiriku moodustamisele, nimelt kompromissi. Saatan ei õhutanud kristlasi ühinema seekord mitte enam paganatega, vaid nendega, kes selle maailma asjadele pühendudes osutusid niisamasugusteks ebajumalateenriteks nagu nikerdatud kujude kummardajad. Selline liit polnud vähem kahjulik kui varasematel aegadel; usu katte all kasvatati uhkust ja ekstravagantsust ning kirikud käisid alla. Saatan jätkas Piibli tõdede moonutamist ja traditsioonid, mis laostasid miljoneid, juurdusid sügavalt. Kirik pooldas ja kaitses pärimusi,

selle asemel, et võidelda „pühadele kord antud usu eest“. Sel moel madaldusid põhimõtted, mille heaks reformaatorid olid nii palju teinud ja kannatanud. {SV 221.2}

Peatükk 17—Hommiku Kuulutajad

Üheks kõige pühalikumaks ja aulisemaks Piiblis ilmutatud tõeks on Kristuse teine tulek, mis viib lõpule suure lunastustöö. Jumala rändavale rahvale, kes nii kaua on viibinud „surmavarju maal“, on tõotus Tema ilmumisest kallihinnaliseks ja rõõmsaks lootuseks. Tema, kes on „ülestõusmine ja elu“, tuleb viima väsinud rändajaid koju. Õpetus Kristuse teisest tulemisest on Pühakirja juhtmõtteks. Alates päevast, mil esimene inimpaar kurvalt Eedenist lahkus, on usurahvas oodanud Tõotatu ilmumist, kes murrab hävitaja võimu ja viib nad tagasi kaotatud Paradiisi. Vana-aja pühad mehed vaatasid Messia tulekule aus kui oma lootuse lõplikule teostumisele. Eenokil, kes kuulus seitsmendasse põlvkonda esimesest inimpaarist arvatuna, temal, kes kolmsada aastat kõndis maa peal koos Jumalaga, lubati prohvetliku pilgu läbi vaadata aastatuhandete kauguselt ette Päästja tulekut. „Vaata“, ütles ta, „Issand tuleb oma pühade kümnetuhandetega pidama kohut kõigile.“ Patriarh Iiob hüüdis oma kannatuse ööl kõikumatu usaldusega: „Sest ma tean, et mu Lunastaja elab, ja tema jääb viimsena põrmu peale seisma! ... saan ma ilma ihutagi näha Jumalat, teda, keda ma ise näen, keda näevad mu omad silmad, aga mitte mõne võõra!“ Iiobi 19, 25-27. {SV 222.1}

Kristuse teine tulemine, millega algab Tema õiglane valitsemine, on inspireerinud pühi kirjutajaid kasutama kõige ülevamaid ja tundeküllasemaid väljendeid. Piibli poeedid ja prohvetid on kirjeldanud seda sündmust taevalikust tulest hõõguvail sõnul. Kuningas Taavet laulis Iisraeli Kuninga võimust ja majesteetlikkusest: „Siionist, kõige ilu täiusest hakkab Jumal kiirgama! Meie Jumal tuleb ega vaiki.. Tema kutsub taeva ülalt ja maa, et kohut mõista oma rahvale!“ Laul 50, 2-4. „Taevad rõõmustagu ja maa ilutsegu... Jehoova palge ees, sest tema tuleb, sest ta tuleb kohut mõistma maailmale. Ta mõistab kohut maailmale õiguses ja rahvaile oma ustavuses.“ Laul 96, 11-13. {SV 222.2}

Prohvet Jesaja ütles: „Ärgake ja hõisake, põrmus lamajad! Sest sinu kaste on valguse kaste ja sa lased seda langeda kadunute maale!“ „Aga sinu surnud ärkavad ellu, minu laibad tõusevad üles.“ „Ta neelab surma ära igaveseks ajaks. Ja Issand Jehoova pühib pisarad ära kõigilt palgeilt ja kõrvaldab oma rahva teotuse kogu maalt. Jah, (Jehoova on rää kinud! Ja sel päeval öeldakse: „Vaata, see cm meie Jumal, keda me ootasime, et ta meid päästaks! See on Jehoova, keda me ootasime, hõisakem ja tundkem rõõmu tema päästest!“ Jes. 26, 19; 25. 8. 9. {SV 222.3}

Prohvet Habakuk, süvenenuna pühasse nägemusse, ütles Tema ilmumist vaadeldes: „Jumal tuleb Teemanist, Püha Paarani mäelt! Sela. Tema aulikkus katab taevaid ja maa on täis Tema kiitust!“ „Tema seisab ja mõõdab maad; Tema vaatab ja paneb rahvaid võpatama! Purunevad igavesed mäed, vajuvad ürgsed künkad, tema igavered teed!“ „...et sõidad oma hobuse seljas, oma võiduvankreis“. „Mäed. näevad sind, on nagu sünnitusvaevas ... põhjavesi teeb häält, tõstab kõrgele õma käed! Päike, kuu jäävad oma valitsuspaika, nad lähevad sinna su valguse noolte, su välkuvate piikide sära tõttu!“ „Sa lähed aitama oma rahvast, abiks oma võidule!“ Hab. 3,3.4.6.8.10,11.13. {SV 223.1}

Pisut aega enne jüngritest lahkumist lohutas Õnnistegija oma järelkäijaid tõotusega, et Ta tuleb jälle tagasi: „Teie süda ärgu ehmugu ... Minu Isa majas on palju eluasemeid... Ja kui mina olen läinud ja teile aseme valmistanud, tulen ma jälle tagasi ja võtan teid enese juurde, et teiegi oleksite, kus mina olen“ Joh. 14, 1-3. „Aga kui Inimese Poeg tuleb oma auhiilguses ja kõik inglid Temaga, siis ta istub oma aujärjele; ja siis kogutakes tema ette kõik rahvad“. Matt. 25, 31. 32. {SV 223.2}

Inglid, kes viibisid Õlimäel pärast Kristuse taevasse minekut, kordasid jüngritele Tema taastuleku tõotust: „See Jeesus, kes teilt üles taevasse võeti, tuleb samal kombel, kui te nägite teda taevasse minevat!“ Ap. t. 1, 11. Apostel Paulus tunnistas Püha Vaimu sisendusel: „Sest et Issand ise tuleb taevast alla sõjahüüuga, peaingli hääle ning Jumala pasunaga.“ 1. Tess. 4, 16. Patmose prohvet ütleb: „Vaata, Tema tuleb pilvedega ja kõik silmad saavad Teda näha ...“ Ilm. 1, 17. {SV 223.3}

Jeesuse teine tulemine teeb tõeks selle ideaali, „mil oma kohale asetatakse kõik, mis Jumal on rääkinud kõigi oma pühade prohvetite suu läbi maailma ajastust alates“ Ap. t. 3, 21. Siis murtakse kauakestnud kurjuse võim; siis on „maailma valitsus saanud meie Issanda ja tema Kristuse omaks, ja tema valitseb ajastute ajastuteni!“ Ilm. 11, 15. Siis ilmub Jehoova au ja kõik liha näeb seda üheskoos.“ „...nõnda laseb ka Issand Jehoova võrsuda õigust ja kiitust kõigi rahvaste ees.“ „Sel päeval on vägede Jehoova ilusaks krooniks ja kauniks pärjaks oma rahva jäägile.“ Jes. 40, 5; 61, 11, 28.5. {SV 223.4}

Siis rajatakse kogu taeva all rahulik ja kauaigatsetud Messia kuningriik. „Sest Jehoova trööstib Siionit, trööstib kõiki selle varemeid; ta teeb selle kõrbe otsekui Eedeniks ja lagendikud Jehoova rohuaia sarnaseks.“ „... temale antakse Liibanoni toredus, Karmeli ja Saaroni ilu!“ „Sinust ei kõnelda enam kui „hüljatust“ ega kõnelda su maast enam kui „laastatust“, vaid sind hüütakse „minu armsam“ ja su maad — „abiellunu“. Ja nagu peigmees tunneb rõõmu pruudist, nõnda tunneb su Jumal rõõmu sinust!“ Jes. 51, 3; 35, 2; 62, 4. 5. {SV 224.1}

Issanda tulek on kõikidel aegadel olnud Tema ustavate järelkäijate elavaks lootuseks, Õlimäel öeldud kinnitus, et Ta tuleb tagasi, valgustas Tema jüngrite tulevikku ja täitis südamed rõõmu ja lootusega, mida ei suutnud summutada mure ega tumestada rasked katsumused. Keset kannatusi ja tagakiusamist oli „suure Jumala ja meie Päästja Jeesuse Kris-tuse ilmumine“ õndsaks lootuseks. „Kui Tessaloonika usklikud leinasid surnud sõpru, kes olid lootnud elada ja saada Issanda tuleku tunnistajaiks, juhtis Paulus nende tähelepanu ülestõusmisele, mis leiab aset Kristuse tulekul. Siis tõusevad üles need, kes on Kristuses surnud ja lähevad koos elavatega vastu Issandale õhku. „Ja nõnda,“ ütles ta, „saame olla ikka ühes Issandaga! Kinnitage nüüd üksteist nende sõnadega!“ 1. Tess. 4, 16-18. {SV 224.2}

Kaljusel Patmosel kuulis armastatud jünger Issanda tõotust: „Tõesti, mina tulen varsti!“ ja tema igatsev vastus väljendas koguduse palvet kogu pika usurännaku kestel: „Aamen, tule, Issand Jeesus!“ Ilm. 22, 20. {SV 224.3}

Läbi sajandite, põlvest põlve kandsid tõelised jumalalapsed südames seda usku ja lootust ning tunnistasid tõde nii vangikongis, tuleriidal kui tapalaval. Nad uskusid, et Tema oli isiklikult üles tõusnud, ja seega tõusevad nemadki kord Tema tulekul üles. „Sellepärast,“ ütles üks tollane kristlane, „ei karda me surma ega pane seda mikski.“ — Daniel T. Taylor, „The Regin of Christ on Earth or, The Voice of the Church in All Ages“, lk. 33. {SV 224.4}

Nad olid valmis minema hauda, et võida „tõusta vabadena“ — sealsamas, lk. 54. Nad ootasid, et „Issand tuleb taevast oma Isa aus“ „tooma õiglastele kuningriiki“. Valdeslased kandsid südames sedasama usku. — sealsamas, lk. 129—132. Wycliffe vaatas Lunastaja ilmumisele kui koguduse lootuse täitumisele. Sealsamas, lk. 132—134. {SV 224.5}

Luther ütles „Ma olen kindel selles, et kohtupäev ei viibi üle kolmesaja aasta. Jumal ei saa kauem selle patuse maailmaga kannatada.“ „Läheneb see suur päev, mil see jälestusväärne kuningriik kukutatakse,“ sealsamas, lk. 158, 134. {SV 224.6}

„See vananenud maailm on lähedal oma Iõpule,“ ütles Melanchton. Calvin palus kristlastel mitte kahelda, vaid igatseda palavalt Kristuse tulemise päeva kui kõige õnnelikumat sündmust“, mida „kõik ustavad ootavad“. „Me peame Kristuse järele nälga tundma, me peame otsima, uurima,“ ütles ta, „kuni selle päeva koiduni, mil meie Issand ilmutab täielikult oma kuningriigi au.“ Sealsamas,lk. 158,134. {SV 225.1}

„Eks ole meie Issand Jeesus viinud inimihu üles taevasse,“ ütles Knox, Sotimaa reformaator, „eks Ta tule tagasi? Me teame, et Ta tuleb tagasi ja see toimub pea.“ Ridley ja Latimer, kes oma elu tõe pärast ohverdasid, vaatasid usus Is-sanda tulemisele. Ridley kirjutas: „Kahtlemata läheb maailm seda ma usun, ja sellepärast ka ütlen — vastu oma lõpule. Hüüdkem südamest koos jumalasulase Johannesega oma Päästja Kristuse poole: „Tule, Issand Jeesus, tule!“ Sealsamas, lk. 151, 145. {SV 225.2}

„Kõige armsamad ja rõõmurohkemad,“ ütles Baxter, „on mulle mõtted Issanda tulemisest“ — Richard Baxter, „Works“ kd. 17, lk. 555. {SV 225.3}

„Armastada Tema ilmumist ja igatseda seda õnnist lootust on usutegu ja pühadele iseloomulik joon.“ „Kuna surm on viimane vaenlane, mis hävitatakse ülestõusmisel, siis andku see teadmine meile indu tõsiselt igatseda Kristuse teist tulekut ja palvetada selle pärast, mil saavutatakse täielik ja lõplik võit.“ Sealsamas, kd. 17, lk. 500. „See on päev, mida peaksid igatsema ja ootama kõik usklikud kui oma lunastuse, kõikide südameigatsuste ja püüdluste täitumise päeva.“ „Kiirendada, oh Issand, seda õnnistatud päeva.“ Sealsamas, kd. 17. lk. 182, 183. Selline oli apostelliku koguduse, „kõrbekoguduse“ ja reformaatorite lootus. {SV 225.4}

Prohvetikuulutused ei kõnele üksnes Kristuse tuleku viisist ja eesmärgist, vaid esitavad ka konkreetsed tundemärgid, mille varal inimesed võivad mõista selle sündmuse lähedust. Teesus ütles“ja päikeses, kuus ja tähtedes on ennustusmärke...“ Luuka 21, 25. „Aga neil päevil pärast seda viletsusaega pimeneb päike ja kuu ei anna valgust; ja taeva tähed peavad taevast maha langema ja vägesid, mis on taevas, kõigutatakse. Ja siis nähakse Inimese Poega tulevat pilvedes suure väe ja auhiilgusega.“ Mark. 13, 24-26. Ilmutuseraamatü autor kirjeldab esimest Kristuse teisele tulekule eelnevat märki järgmiselt: „... siis sündis suur maavärisemine je päike läks mustaks nagu karvane kotiriie ja kuu läks kogunisti nagu vereks.“ Ilm. 6, 12, {SV 225.5}

Need märgid hakkasid ilmuma enne 18. sajandi algust. Selle prohvetikuulutuse täitumisena toimus 1755. senini registreeritud maavärinaist kõige kohutavam. Ehkki üldiselt tuntakse seda Lissaboni maavärina nime all, hõlmab see suure osa Euroopast, Aafrikast ja Ameerikast. Tõuked olid tuntavad Gröönimaal, Lääne-Indias, Madeira saarel, Norras, Rootsis, Suurbritannias ja Iirimaal — ühtekokku enam kui nelja miljoni ruutmiili suurusel maa-alal. Aafrikas värises maa peaaegu sama tugevalt kui Euroopas. Hävines suur osa Alžeeriast: Maroko lähedal purunes täielikult üks 8... 10 tuhande elanikura linnake, Ule Hispaania ja Aafrika randade tormasid hiigellained, mis neelasid linnu ja tekitasid tohutu kahju. {SV 226.1}

Eriti tugev oli häving Hispaanias ja Portugalis. Nagu räägiti, oli üle Cadizi tormav laine 20 m kõrgune. „Mõned Portugali suurimad mäed rappusid ägedalt kuni jalamini; mõnede tipud lõhkesid ja rebenesid hämmastaval viisil, paisates suuri kaljupanki alla ümbritsevatesse orgudesse. Selliste mägede kohal, nähti tuleleeke“ — Sir Charles Lyell, 305. „Principles of Geology“, lk. 495. {SV 226.2}

Lissabonis „oli maa all kuulda kõuemürinat ja vahetult sellele järgnev tõuge purustas suurema osa linnast. Seetõttu hukkus umbes 6 minuti jooksul 60 000 inimest. Algul taganes meri niipalju, et paljastus üivaseljandik, seejärel aga tormas peale ja kerkis vähemasti 15 m üle tavalise taseme. Lissaboni katastroofi kestel tolmunud ebatavaliste sündmuste hulka kuulus ka uue sadamakai põhjavajumine, mis oli ehitatud täielikult marmorist ja nõudnud tohutuid kulutusi. Kaile oli langevate rusude eest varju otsima kogunenud tohutu rahvamurd. Kuid äkki vajus kai koos kõikide sellel reisnud nimestega vee alla ja ainsatki surnukeha ei tõusnud hiljem pinnalt.“ Sealsamas, lk. 495. {SV 226.3}

Maavärina „tõukele järgnes otsekohe kõikide kirikute ja kloostrite, peaaegu kõikide suuremate ühiskondlike hoonete ja rohkem kui neljandiku elumajade kokkuvarisemine. Umbes kaks tundi pärast tõuget puhkesid mitmetes kvartalites tulekahjud ning möllasid peaaegu kolm päeva niisuguse jõuga, et linn hävis täielikult. Maavärin toimus pühapäeval, mil kirikud ja kloostrid olid rahvast täis; pääsesid vaid väga vä-hesed.“ — Encylopedia Americana, art. „Lisabon“, märkus (toim. 1831). „Paanika, mis valitses rahva seas, oli kirjeldamatu.“ Keegi ei nutnud: seda ahastust ei suudetud väljendada pisaratega. Inimesed

jooksid sinna-tänna, hirmust ja hämmastusest meeletutena tagusid nad endale vastu nägu ja rinda ning karjusid: „Misericordia!“ „Maailma lõpp on tulnud!“ Emad unustasid oma lapsed ja jooksid ringi, Ristilöödu kujukesed käes. Õnnetuseks jooksid paljud kirikutesse varju otsima, kuid asjatult jagati seal armulauda, asjatult kaisutasid vaesed olendid altareid; kõik, niihästi kujud, preestrid kui rahvas mattusid üheskoos rusude alla.“ Arvatakse, et sel saatuslikul päeval kaotas elu 90 000 inimest. {SV 226.4}

Kakskümmend viis aastat hiljem ilmus järgmine prohvetikuulutuses nimetatud märk: päikese ja kuu pimenemine. Silmatorkav oli asjaolu, et selle märgi täitumise aeg oli täpselt ära näidatud. Kõnelnud Õlimäel oma jüngritele pikasi koguduse läbikatsumise perioodist, 1260 aastasest paavstliku tagakiusamise ajast, mille kohta Jeesus andis tõotuse, et viletsuse aeg saab lühendatud, nimetas Ta kindlaid Tema tulemisele eelnevaid sündmusi ja ka aja, mil esimene neist pidi aset leidma: „Aga neil päevil, pärast seda viletsusaega, pimeneb päike ja kuu ei anna oma valgust.“ Mark. 13, 24. 1260 prohvetlikku päeva ehk tegelikku aastat lõppesid 1798. aastal. Veerand sajandit varem oli tagakiusamine peaaegu et. lakanud. Vastavalt Kristuse sõnadele pidi pärast tagakiusamisaega päike pimenema. 19. mail 1780. aastal täitus see prohvetikuulutus. {SV 227.1}

„Kui mitte täiesti ainulaadseks, siis küllap kõige müstilisemaks ja mõistatuslikumaks sellelaadilistest nähtustest., on pime päev 19. mail 1780. aastal — kõige seletamatum kogu nähtava taeva ja atmosfääri pimenemine Uus-Inglismaal.“ — R. M. Devens, „Our First Century“ lk. 89. {SV 227.2}

Üks pealtnägija, kes elas Massachusettsis, kirjeldab seda sündmust järgmiselt: „Hommikul tõusis päike selgelt, kuid kattus peagi pilvedega. Mustaks ja kurjakuulutavaks muutunud taevalaotus laskus madalale ja varsti sähvisid sellel välud, kärgatas kõu ja sadas vähest vihma. Kella üheka paiku muutusid pilved hõredamaks, omandasid vasekarva välimuse ning võõras, ebamaine valgus looritas maad, kaljusid, puid. ehitisi, vett ja inimesi. Mõni minut hiljem kattis raske must pilv kogu taeva, väljaarvatud kitsas riba horisondil ja oli nii pime, nagu harilikult suveõhtul kella üheksa ajal...* {SV 227.3}

„Kartus, rahutus ja ootusärevus täitis vähehaaval inimeste meeli. Naised seisid ukseavas ja vaatlesid pimedat maastikku mehed tulid põllult koju; puusepp peni käest tööriistad, sepp lahküs sepikojast, kaupmees poeleti tagant. Koolid suleti ja lapsed jooksid värisedes koju. Reisijad peatusid kõige lähemas talus. „Mis on juhtunud?“ küsis iga suu ja süda. Näis, nagu tormaks orkaan kohe üle maa või nagw oleks saabunud viimnepäev.“ {SV 227.4}

„Süü lati küünlad; koldetuled paistsid heledatena nagu kuuvalguseta sügisõhtutel... Kanad läksid õrrele, kariloomad kogunesid karjamaa tõkkepuude taha ja ammusid; konnad alustasid oma õhtuserenaadi, linnud laulsid õhtulaule ja nahkhiired lendasid ringi. Kuid inimene teadis, et ei olnud saabunud öö...“ {SV 228.1}

Dr. Nathanael Whittaker, Tabernocle'i koguduse pastor Salemis, pidas palvelas vaimulikku teenistust ja mainis kõnes, et pimedus oli üleloomulik nähtus. Inimesed kogunesid jumalateenistusele ka paljudes teistes kohtades. Ettevalmistamata jutluse kirjakohtadeks loeti eranditult tekste, mis osutasid sellele, et pimedus oli Pühakirja ettekuulutusega kooskõlas .. Pimedus oli kõige suurem pärast kella ühtteist." — „The Essex Antiquarian", apr. 1899, kd .3. No. 4, lk. 53, 54. „Enamikus maakohtades oli pimedus nii suur, et inimesed ei saanud ilma küünlavalguseta näha aega käevõi seinakellalt, lõunastada, teha muid koduseid tegemisi..." {SV 228.2}

„Selle pimeduse ulatus oli ebaharilik. Ida suunas märgiti seda kuni Falmouth'ini. Lääne suunas ulatus see Connecticuti kaugeima piirkonnani ja Albanyni. Lõuna suunas tähel-dati selle küündimist mererannani ja põhja suunas nii kaugele, kui Ameerika asundused ulatusid." — William Cordon, „History os the Rise, Progress and Establishment of the Independence of the U. S. A.", kd. 3, lk. 57. {SV 228.3}

Paar tundi enne õhtu saabumist hakkas päevane paks pimedus hajuma ja tuli nähtavale päike, mis oli ikka veel varjutatud tumedate uduste pilvedega. „Pärast päikeseloojangut kattus taevas taas pilvedega ja muutus kiiresti pimedaks." „Öine pimedus ei olnud päevasest vähem ebaharilik ja kohutav; ehkki oli täiskuu aeg, ei võinud esemete piirjooni eristada ilma kunstliku valguseta. Pimedusest, mis tundus läbipaistmatu Egiptuse pimedusena, näis valguskiirtel, mis paistsid kas naabermajast või mõnest muust läheduses asuvast valgusallikast, olevat võimatu läbi tungida." Issiah Thomas, „Massachusetta Spy; or American Oracle of Liberty", kd. 10, No 472 (2. mai 1780). Üks sündmuse pealtnägija ütles: „Sel ajal ei saanud ma lahti mõttest, et ka siis, kui iga helenduv keha universumis poleks kaetud läbitungimatu kattega või oleks valgusallikas hoopis lakanud eksisteerimast, poleks pimedus võinud olla täielikum." — Letter by Dr. Samuel Tenney, of Exeter, New Hampshire, dets. 1785 (in Massachusetts Historical Society Collections, 1892, I seeria, kd. 1, lk. 97). Ehkki sel õhtul tõusis täiskuu, ei suutnud see vähimalgi määral peletada surmavarje." Pärast keskööd haihtus pimedus ja kuu näis veripunasena. {SV 228.4}

19. mai 1780 on ajaloos tuntuks saanud „pimeda päeva" nime all. Moosese ajast alates ei ole registreeritud ühtki pimeduse perioodi, mis tiheduse, ulatuse ja kestvuse poolest oleks sellega võrdne. Pealtnägijate kirjeldused on kaja Issanda sõnacest, antud prohvet Joeli kaudu 2500 aastat enne selle tõdenemist: „Päike muutub pimedaks ja kuu vereks, enne kui tuleb Jehoova päev, suur ja kardetav!" Joel. 3, 4. {SV 229.1}

Kristus käskis oma rahval jälgida Tema tuleku märke ja selle üle rõõmu tunda, kui ilmuvad Kuninga tunnustähed. „Aga kui see kõik hakkab sündima," ütles Ta, „siis vaadake üles ja tõstke oma pead, sest teie lunastus läheneb!" Ta juhtis oma järelkäijate tähelepanu kevadel pakatavatele puudele ja ütles: „Kui nad juba pakatavad ja te näete seda, siis tunnete iseenesest, et suvi on juba ligidal. Nõnda ka teie, kui te näete seda sündivat, siis tundke, et Jumala riik on lähedal!" Luuka 21, 28.30.31. {SV 229.2}

Sedamööda aga, kuidas alandlikkuse ja pühendumise vaim koguduses oli andnud maad uhkusele ja vormilikkusele, oh kadunud ka armastus Kristuse vastu ja usk Tema tulekusse. Kütkestatud ilmalikkusest ja lõbuarmastusest, muutus Jumalat tunnistav rahvas pimedaks ega pannud tähele Õnnistegija juhiseid Tema tuleku märkide suhtes. Kristuse teise tuleku õpetus jäeti hooletusse, sellest kõnelevad kirjakohad mattusid eksiarvamuste uttu ning ununesid tasapisi. Eriti keeruline olukord oli selles osas Ameerika kirikutes. Vabadus ja heaolu, mida võisid kasutada kõik ühiskonnaklassid, vastupandamatu igatsus varanduse ja luksuse järele tõmbas kogu jõu rahategemisele. Innukas tormamine populaarsuse ja võimu järele, mis näis kõikidele kättesaadavana, keskendas inimeste huvid ja lootused selle elu hüvedele ning lükkas selle pühaliku päeva, mil kõik asjad oma väärtuse kaotavad, kaugesse tulevikku. {SV 229.3}

Kui Õnnistegija nimetas järelkäijatele oma tagasituleku märke, kuulutas Ta ette usust ärataganemist, mis pidi leidma aset just enne Tema teist, tulekut. Nii nagu Noa päevil. nii kulutasid inimesed ka nüüd aja ara ilmaliku ari ja mugavuste tagaajamise peale; nad ostsid, müüsid, istutasid, ehitasid, võtsid naisi ja läksid mehele ning unustasid Jumala ja tulevase elu. Neile, kes elavad sel ajal, kõlab Kristuse hoiatus: „Aga hoidke, et te oma südameid ei koormaks liigsöömise ega purjutamisega ega peatoiduse muredega ja et see päev ei tuleks teie peale äkitselt.“ „Siis valvake ja paluge igal ajal, et teid arvataks väärt põgenema kõige selle eest, mis tuleb ja seisma Inimese Poja ees!“ Luuka 21, 34.36. {SV 229.4}

Koguduse olukorda sel ajal kirjeldavad Õnnistegija sõnad Ilmutusraamatus: „... sul on nimi, et sa elad, aga oled surnud!“ Ja neile, kes keelduvad ärkamast oma muretust julgeolekust, kõlab Tema pühalik hoiatus: „Kui sa nüüd ei valva, tulen ma kui varas ja sina ei tea, mil tunnil ma su peale tulen.“ Ilm. 3, 1.2. {SV 230.1}

On vajalik, et inimesed ärkaksid mõistma ohtu, mis neid varitseb, et nad võiksid valmistuda prooviaja lõpu pühalike sündmustega kohtumiseks. Jumala prohvet hüüab: „Sest Jehoova päev on suur ja väga kardetav, kes suudaks seda taluda?“ Ja kes võib seisma jääda siis, kui ilmub see, kelle „silmad on liiga puhtad selleks, et näha kurja“, ja kes „ei või vaadata õnnetust!“ Joeli 2, 11; Hab. 1, 13. Neile, kes kisendavad: „Mu Jumal! Me tunneme sind!“ kuid astuvad üle Tema pühadest käskudest ning käivad teise jumala järel, kuna nad hellitavad oma südames õelust ja armastavad ülekohtuteid, neile on Issanda päev „pimedus, aga mitte valgus“ Hos. 8, 2; Laul 16. 4; Amos 5, 25. „Ja sel ajal sünnib“, ütleb Issand, et „ma otsin lampidega Jeruusalemma läbi ja karis-tan neid mehi, kes on tardunud oma pärmi peale, kes ütlevad oma südames: „Jehoova ei tee head ega kurja!“ Sef. 1. 12. „Mina tasun ilmamaale ta kurjuse ja elajatele nende süü. mina lõpetan ülbete kõrkuse ja alandan võimutsejate upsakuse!“ Jes. 12, 11. „Isegi mitte nende hõbe ja kuld ei suuda neid päästa.“ „Nende varandus riisutakse ja nende kojad jäävad tühjaks!“ Sef. 1, 18.13. {SV 230.2}

Prohvet Jeremija hüüatas seda kohutavat aega silmas pidades: „Mu süda on rahutu mu sees! Ma ei saa vaiki olla. sest mu hing kuuleb sarvehäält, sõjakära. Hävingut kuuluta takse hävingu peale.“ Jer. 4, 19-20. {SV 230.3}

See päev on viha päev, häda ja ahastuse päev, pime ja must päev, pilvine ja sünge päev, sarveja sõjahüüu_ päev.“ Sef. 1, 15.16. „Vaata, Jehoova päev tuleb... et teha õndsaks maa ja hävitada sealt patused!“ Jes. 13. 9. {SV 230.4}

Selle suure päeva eel kutsub Jumala Sõna Tema rahvast üles ärkama vaimulikust tardumusest ning otsima Tema palet kahetsuse ja alandusega: „Puhuge sarve Siionis, tõstke kisa mu pühal mäel! Värisegu kõik maa elanikud, sest Jehoova päev tuleb, see on ligidal.“ „Pühitsege paastupüha, kutsuge kokku pühalik koosolek! Koguge rahvas, pühitsege kogudust, tooge kokku vanemad, koguge lapsed ja rinnaimejad, peigmees tulgu välja oma toast ja pruut oma kambrist. Eeskoja ja altari vahel nutku preestrid, Jehoova teenrid!“ Pöörduge m’nu poole kõigest südamest, paastudes, nuttes ja leinates! Kuid käristage lõhki oma süda, aga mitte oma riided, ja pöörduge Jehoova, oma Jumala poole, sest tema on armuline ja halastaja, pika meelega ja rikas heldusest ja tema kahetseb kurja!“ Joel 2, 1.15.17.12.13. {SV 231.1}

Selleks, et rahvas võiks seisma jääda Jehoova suurel päeval, tuli teostada suur usupuhastust öö. Jumal nägi, et paljud neist, kes tunnistasid end Tema rahva hulka kuuluvaiks, ei valmistanud end igaviku vastu ja seepärast otsustas Ta halastuses saata hoiatussõnumi, mis pidi äratama inimeste mõtted tuimusest ja juhtima nad Issanda tulekuks valmistuma. {SV 231.2}

See hoiatus on esitatud Ilmutuseraamatu 14. peatükis. Selles tekstis kõneldakse kolmekordsest kuulutusest, mida annavad edasi taevased käskjalad. Selle kuulutuse andmisele järgneb vahetult Inimese Poja tulemine, et koguda „maailma lõikus“. Esimene ingel kõneleb lähenevast kohtust. Prohvet nägi „teist inglit lendavat kesktaeva kohal; sellel oli igavene evangeelium, et armuõpetust kuulutada neile, kes elavad maa peal, ja kõikidele rahvahõimudele ja suguharudele ja keeltele ja rahvastele. Ja ta ütles suure häälega: „Kartke Jumalat ja andke Temale austust, sest on tulnud Tema kohtu tund, ja kummardage teda, kes or teinud taeva ja maa jr mere ja veteallikad!““ Ilm. 14, C 7. {SV 231.3}

See kuulutus on osa „igavesest evangeeliumist“-. Evangeeliumi kuulutamine ei ole usaldatud inglitele, vaid inimestele. Pühi ingleid kasutatakse selle töö juhtimiseks. Nende ülesandeks on küll jälgida seda suurt liikumist, mille eesmärgiks on iga inimese päästmine, kuid evangeeliumi tegeliku kuuluastöö maa peal teostavad Kristuse teenrid. {SV 231.4}

Ustav, d mehed, kes olid kuulekad Jumala Vaimu mõjutustele ja kes kuulutasid Tema Sõna, pidid kuulutama seda hoiatust maailmale. Need mehed pidasid silmas kindlat prohvetlikku sõna otsekui “ küünalt, mis paistab pimedas paigas. kuni päev jõuab katta ning koidutäht tõuseb teie südameis.“ 2. Peetr. 1, 19. Nad olid otsinud Jumala tundmist nii nagu

peidetud varandust, sest nad teadsid, et „sellest on kasu rohkem kui hõbedast ja rohkem tulu kui kullast!“ Õp. s. 3, 14. Ja Issand ilmutas neile Tema kuningriigiga seonduvaid suuri asju. „Jehoova osadus on neil, kes teda kardavad, ja ta annab neile teada oma lepingu!“ Laul 25, 14. {SV 231.5}

Need, kes seda tõde mõistavad ja selle kuulutamises osalesid, ei olnud õpetatud teoloogid. Kui vaimulikud oleksid olnud ustavad valvurid, kui nad oleksid Pühakirja agaralt ja palvemeelselt uurinud, siis oleksid nad mõistnud aega, millele ligineti ja prohvetikuulutustes näidatud sündmusi, mis täituma hakkasid. Kuid nad ei olnud valmis ja sõnum anti alandlikele meestele. Jeesus ütles: „Valgus on veel üüri-keseks ajaks teie keskel; käige niikaua, kui teil valgus on, et pimedas teid ei tabaks.““ Joh. 12, 35. Need, kes pööravad ära Jumala poolt antud valgusest või jätavad selle otsimise hooletusse siis, kui neil on selleks võimalus, jäävad pimedusse. Kuid õnnistegija ütleb: „Kes jälgib mind, see ei käi pimeduses, vaid temal on elu valgus!“ Joh. 8, 12. See, kes püüab siiralt täita Jumala tahet ja järgib tõsimeelselt juba antud valgust, saab suurema tundmise. Sellisele hingele särab taevane „täht“, mis juhib teda kõigesse tõtte. {SV 232.1}

Kristuse esimese tuleku ajal oleksid Püha Linna preestrid ja kirjatundjad, kellele olid usaldatud Jumala tahte avaldused, võinud mõista ajamärke ja kuulutada tõotatud Messia ilmumist. Miika prohvetikuulutus osutas tema sünnikohale; Taaniel teatas Tema tuleku aja. Miika 5, 2; Taan. 9, 25. Jumal usaldas need prohvetikuulutused juuda juhtide hooleks. Nad ei saanud vabandada oma teadmatust ja rahvale teadmata jätmist ühegi põhjendusega. Teadmatus tulenes nende patusest hoolimatusest. Juudid olid ehitanud mälestusmärke tapetud Jumala prohvetitele, samal ajal aga lipitsenud maailma suurmeestega, keda juhtis Saatan. Nad olid niivõrd ametis oma auahnete plaanidega, ametiredelil tõusmisega ja inimeste soosingu taotlemisega, et nad kaotasid silmist au, mida pakkus neile taeva Kuningas. {SV 232.2}

Iisraeli vanemad oleksid pidanud aukartuse ja suure süvenemisega uurima maailma ajaloo suurima sündmuse üksikasju — Jumala Poja tulekut siia maailma selleks, et lunastada inimesed. Kogu rahvas oleks pidanud valvama ja ootama, et esimesena tervitada maailma Lunastajat. Kuid ennäe, kaks väsinud rändurit Naatsareti mäelt käisid läbi Petlema kitsa tänava majad kuni linna idaservani, et leida peatuspaika. Ükski uks ei avanenud nende vastuvõtmiseks. Armetus loomadele ehitatud hütis leidsid nad viimaks varjupaiga ja siin sündis ka maailma Õnnistegija. {SV 232.3}

Taevased inglid olid näinud au, mida Jumala Poeg oli jaganud oma Isaga enne maailma asutamist; nüüd ootasid nad suurima huviga Tema ilmumist maa peale. Nad olid kindlad, et see sündmus täidab rõõmuga kõik inimesed. Ingli ülesandeks oli viia rõõmusõnumeid neile, kes olid valmis seda vastu võtma ja edasi kuulutama. Kristus oli alandunud võtma enese peale inimloomust. Ta pidi taluma ääretut murekoormat ja andma oma elu ohvriks patu eest. Ent inglid soovisid, et Kõigekõrgema Poeg ilmuks ka alanduses inimeste ette väärikuses ja

aus, mis oli Temale kohane. Nad ootasid, et maa suured mehed koguneksid Iisraeli pealinna, et tervitada Tema ilmumist ning et inglite leegionid võiksid esitleda Teda ootavale seltskonnale. {SV 233.1}

Üks ingel külastas maad, et näha, kes olid valmis tervitama Jeesust. Kuid ta ei märganud jälgegi ootusest. Ta ei kuulnud ühtki laulu Jumala kiituseks, kuigi Messia tuleku aeg oli käes. Ingel hõljus mõnda aega äravalitud linna ja templi. kohal, kus juba sajandeid oli ilmnenud Jumala ligiolek. Kuid sealgi valitses täielik ükskõiksus. Preestrid ohverdasid templis toretsevalt ja uhkeldavalt rüvedaid ohvreid. Variserid pidasid rahvale valjult kõnet või lugesid tänavanurkadel hoopleva id palveid. Kuningate paleedes, filosoofide kogunemispaikad.es ja rabide koolides valitses samasugune hoolimatus imeväärse tõsiasja suhtes, mis oli täitnud kogu taeva rõõmu ja kiitusega — inimese Lunastaja oli ilmumas maa peale. {SV 233.2}

Silma ei hakanud ainsatki märki sellest, et Kristust oodati või et Eluvürsti vastuvõtmiseks oleks tehtud ettevalmistusi. Hämmastunult kavatses taevane saadik nende häbiväärsete teadetega taevasse tagasi pöörduda, kuid siis silmas ta gruppi karjuseid, kes öösel oma karja valvasid ja tähistaevast silmitsedes Messia üle kõnelesid. Nemad küll igatsesid maailma Lunastaja tulekut. Siin olid inimesed, kes olid valmis vastu võtma taevalikku sõnumit. Äkki nägid karjused Issanda inglit, kes kuulutas neile rõõmu. Taevalik auhiilgus voogas üle tasandiku. Ilmus loendamatu hulk ingleid, justkui oleks rõõm liiga suur, et seda võiks tuua üks taevane saadik. Lugematud hääled ühinesid ülistuslauluks, mida ühel päeval laulavad kõik rahvad: „Au olgu Jumalale, kõrges ja maa peal rahu inimeste seas, kelledest temal on hea meel!“ Luuka 2, 14. {SV 233.3}

Oo, milline õppetund peitub Petlemma jutustuses! Kuidas noomib see meie uskumatust, uhkust ,ia eneseusaldust! Milline üleskutse valvsusele, et meie oma ükskõiksuse tõttu ei jätaks tähele panemata ajamärke ega põlgaks oma armukatsumise aega. {SV 234.1}

Inglid leidsid peale alandlike karjaste Juuda mägedel veel Messia tuleku ootajaid paganate maalt. Need olid targad, rikkad ja suursugused mehed, Idamaa filosoofid, kes looduse uurimise kaudu olid õppinud tundma Jumalat. Heebrea pühadest kirj?dest olid nad lugenud Tähest, kes tõuseb Jaakobist. Nad ootasid väga Tema ilmumist, kellest pidi saama mitte üksnes „Iisraeli troost“, vaid ka „paganate valgus ja pääste ilmamaa otsani!“ Luuka 2, 25.32; Äp. t. 13, 47. Need juurdlevad mehed otsisid valgust ja valgus Jumala troonilt valgustas nende teed. Kuna Jeruusalemma preestrid ja rabid, tõe kaitsjateks ja esitajateks eraldatud mehed, olid mässitud pimedusse, juhtis taevane täht need paganlikud võõrad äsja sündinud Kuninga sünnikohta. {SV 234.2}

Kristus „ilmub teist korda ilma patuta neile, kes teda ootavad õndsuseks“ Heebr. P, 28. Nii nagu omaaja vaimulikud juhid ei väärinud au kuulutada sõnumit Õnnistegija sündimisest, nii ei saanud usaldada juhtivate meeste kätte ka sõnumit Tema teisest tulekust. Nende ühendus Jumalaga oli katkenud ja nad olid lükanud tagasi valguse taevast; sellepärast

ei saanud Jumal neid arvata inimeste hulka, keda kirjeldab apostel Paulus: „Aga teie, vannad, ei ole mitte pimeduses, nii et see päev teid saaks haarata kui varas. Teie kõik olete ju valguse lapsed ja päeva lapsed. Meie ei ole mitte öö ega pimeduse lapsed!“ 1. Tess. 5, 4.5. {SV 234.3}

Valvurid Siioni müüridel oleksid pidanud olema esimesed kõnelema Õnnistegija tulemisest, esimesed kutsuma rahvast üles valmistuma Temaga kohtuma. Kuid nad olid muretud, unistasid rahust ja julgeolekust ning lasksid rahval magada pattudes. Jeesus võrdles oma kogudust viljatu viigipuuga, kes uhkeldas küll lehtedega, kuid oli ilma hinnalise viljata Peeti hooplevalt kinni küll religiooni välistest vormidest, kuid puudus õige alandlikkus, meeleparandus ja usk, mis ainsatena võisid muuta teenistuse Jumalale vastuvõetavaks. Vaimu viljade asemel ilmutati uhkust, vormilikkust, edevust, isekust ja rõhumist. Tagasilibisev kogudus sulges silmad ajamärkidele. Jumal ei hüljanud noid ega vähendanud oma ustavus:, kuid kogudus ise eemaldus Temast ja lahutas end Tema armastusest,. Kuna nemad lõid käega lepingu tingimustele, siis ei täitunud Issanda tõotused nende suhtes. {SV 234.4}

Selline on Jumala poolt antud valguse ja eesõiguste alahindamise ja hooletusse jätmise vältimatu tagajärg. Kui kogudus ei võta vastu igat valguskiirt ega täida igat teadaolevat kohustust, siis muutub usk paratamatult vormiteenistuseks ja tõeline jumalakartus kaob. Seda tõde on koguduse ajalugu korduvalt kinnitanud. Jumal nõuab oma rahvalt usutegusid ja sõnakuulelikkust vastavalt antud õnnistustele ja eesõigustele. Sõnakuulmine nõuab ohvrit; sellega aga kaasneb rist ning seetõttu ei soovigi paljud Kristuse järelkäijad järgida taeva valgust. Sarnaselt vanadele juutidele ei tunne nad oma armukatsumise aega. Luuka 19, 44. Juhtivate vaimulike uhkuse ja uskmatuse pärast läks Issand neist mööda ja ilmutas oma tõde neile, kes Petlemma karjaste ja Hommikumaa tarkade sarnaselt pöörasid tähelepanu kogu valgusele, mida nad olid saanud. {SV 235.1}

Peatükk 18—Ameerika Reformaator

Õiglane ja ausameelne farmer, kes oli hakanud kahtlema Pühakirja jumalikus autoriteedis, kuid kes siiski soovis tõde tunda, oli mees, keda Jumal sai eriliselt kasutada Kristuse teise tuleku kuulutamisel. Sarnaselt paljudele teistele reformaatoritele oli William Millergi maadelnud nooruses vaesusega ja õppinud selle kaudu püsivust ja enesesalgamist. Suguvõsa, kust ta põlvnes, oli tuntud sõltumatuse, vabadusearmastuse, visaduse ja suure patriotismi poolest. Need iseloomujooned paistsid silma ka Williami juures. Tema isa oli koloniaalarmee kapten ja ohvrite tõttu, mida isa oli toonud tolle tormilise perioodi võitlustele ja kannatustele, pidi Miller oma nooruses elama viletsates oludes. {SV 236.1}

Miller oli füüsiliselt terve ja juba lapseeas avaldus tema tavalisest suurem vaimujõud. Sedamööda, kuidas ta vanemaks sai, kasvas tema taiplikkus veelgi. Tal oli aktiivne ja hästiarenenud mõistus, mis janunes teadmiste järele. Kuigi tal polnud õnne saada kõrgemat haridust, sai temast tänu õpihimule, hoolikale analüüsivõimele ja teraselt elu jälgivale pilgule terve otsustusvõime ja avarate vaadetega mees. Millerit tunti laitmatu kõlbelise iseloomu ja kadestusväärse noormehena, keda hinnati kõikjal otsekohesuse, kokkuhoidlikkuse ja heatahtlikkuse tõttu. {SV 236.2}

Energia ja usinuse varal omandas ta varakult väikese varanduse, kuid jätkas endiselt enesetäiendamist. Ta töötas tunnustustväärivalt mitmesugustel riigija sõjaväe ametikohtadel ning tulevik näis avavat tee rikkusele ja. aule. {SV 236.3}

Milleri ema oli väga jumalakartlik naine. Lapsepõlves oli ka William olnud usulise mõju all, kuid noorukieas sattus ta deistide seltskonda, kelle mõju süvendas veelgi nende kodanikujulgus, haritus ja heatahtlik suhtumine inimestesse. Ümbritsev kristlik keskkond oli kujundanud paljuski nende iseloomu. Lugupidamist ja usaldust pälvinud omaduste eest olid nad tegelikult tänuvõlgu Piiblile, kuid just neid häid ande kasutati selliselt, et need avaldasid mõju Piibli vastu. Seltsinud deistidega, võttis Miller vastu nende vaated. Üldiselt tunnustatud Fühakirja tõlgitsused tundusid Millerile tollal vastuoluliste ja kooskõlastamatutena. Uued tõekspidamised jätsid Piibli hoopis kõrvale, kuid ei pakkunud selle asemele ka midagi paremat ja nii ei rahuldanud noormeest päriselt ka deism, kuigi ta jäi nende seisukohtade juurde umbes kaheteistkümneks aastaks. Kolmekümne neljandal eluaastal sai Püha Vaim mõjutada Milleri südant nii, et ta tundis ennast patusena. Senine maailmavaade ei pakkunud mingit kindlusetunnet elu lõpuks. Tulevik näis pimeda ja süngena. Vihjates hiljem oma tolleaegsetele tunnetele, ütles ta: „Mõte tulevasest kohtust oli külm ja masendav ning õpetus isiklikust vastutusest Jumala ees tähendas minu meelest vältimatut hävingut. Taevas oli otsekui vask mu pea kohal ja maa kui raud mu jalge all. Igavik — mis see oli? Ja surm — miks see oli? Mida rohkem ma endamisi arutlesin, seda segasemaks see minu arust läks. Mida rohkem ma mõtlesin, seda rohkem puntrasse jooksid mu järeldused. Püüdsin mitte mõelda, kuid ma ei suutnud valitseda oma mõtteid. Ma oigasin

ja ägasin, kuid ei teadnud, kes oli selles süüdi. Ma teadsin, et midagi on valesti, kuid ma ei teadnud, kust või kuidas õiget leida. Olin kurb ja lootusetu.“ {SV 236.4}

Sellises masenduses oli ta mõned kuud. „Äkki,“ kirjutab ta, „sai Päästja olemus mulle väga elavaks.“ Näis, et on ikkagi keegi, kes on nii armastav ja kaastundlik, et ta võtab enda peale lepitada meie üleastumised ja seega päästab meid patu karistusest. Tundsin kohe, kui armastav pidi selline isik olema ja kujutlesin, kuidas ma heidan ennast tema kätesse ja loodan tema armule. Küsimus oli vaid selles, kuidas tõestada, et selline isik tõepoolest eksisteerib? Tajusin, et ainult Piiblist võin saada mingeid tõendeid sellise Päästja olemasolu kohta, samuti küsimuste kohta, mis saab pärast surma... {SV 237.1}

Mõistsin, et Piibel toob esile just sellise Päästja, keda ma vajasin ning mind hämmastas see, kuidas võis raamat, mille kirjutajaks olid inimesed, esitada põhimõtteid, mis olid niivõrd kohased langenud maailma vajadustele. Olin sunnitud möönma, et Pühakiri on Jumala ilmutus. Piibel sai minu lemmikuks, ja Jeesuses leidsin enesele Sõbra. Päästja sai mulle lähedasemaks kõigist inimestest ja Pühakiri, mis varem oli salapärane ja vasturääkiv, sai nüüd lambiks mu jalgadele ja valguseks mu teerajale. Minu hingetormid rahunesid. Leidsin, et Issand Jumal on Kalju keset eluookeani. Piibel sai mulle raamatuks, mida ma kõige enam uurisin ja ma võin tõesti öelda, et uurisin teda suure rõõmuga. Ma ei suutnud mõista, kuidas polnud ma varem näinud selle ilu ja haaravust, ning kuidas olin võinud ta üldse kõrvale heita. Ma leidsin, et kõik, mida mu süda igatses, oli siin kirjas ning sisaldas ravimi hinge iga haiguse jaoks. Mul kadus huvi muu kirjanduse vastu ja ma püüdsin saada tarkust Jumalalt“ G. Eliss. „Memers of the Wm. Miller“, lk. 65—67. {SV 237.2}

Miller tunnistas avalikult, oma usku töekspidamistesse, mida ta oli põlanud. Ent tema uskmatud kaaslased polnud pikaldased esile tooma kõiki neid argumente, mida ta ise sageli oli toonitanud Pühakirja jumaliku autoriteedi vastu. Ta ei olnud veel võimeline neile vastama, kuid kaalutles nii: kui Piibel on ilmutus Jumalalt, peab ta olema kooskõlas endaga, ja kuna ta anti valguseks inimestele, siis peab ta olema kohandatud ka nende mõistusele. Sellepärast otsustas ta Pühakirja ise uurida ja selgusele jõuda, kas näilisi vasturääkivusi on võimalik kooskõlastada tervikuga. {SV 238.1}

Soovides Pühakirjale eelarvamustevabalt läheneda, loobus ta igasugustest kommentaaridest ning võrdles kirjateksti kirjatekstiga ääremärkuste ja konkordsntsi abil. Ta uuris korrapäraselt ja kavakindlalt. Miller alustas Moosese esimese raamatuga ning luges salm-salmilt. Ta ei läinud edasi enne, km vastava lõigu tähendus talle nii selgeks sai, et see enam mõistmist ei takistanud. Kui ta leidis midagi selgusetu olevat, võrdles ta seda teiste Piibli tekstidega, mis näisid seonduvat uurimuse all oleva küsimusega. Ta laskis igal sõnal leida keha teemas, mida vastav lõik Piiblis käsitles. Kui tema arusaamine läks kokku iga kaastekstiga, siis oli selge ka asja sisu. Kui sellise uurimise käigus tuli ette mõni raskelt mõistetav lõik, siis leidis ta sellele seletuse Pühakirja mõnes teises osas. Tõsiselt paludes jumalikku valgust, sai talle selgeks see, mis varem oli tema jaoks segane olnud. Ta koges

Laulja sõnade tõde: „Kui su sõnad avanevad, annavad nad valgust, tehes arukaks kohtlasi!“ Laul 119, 130. {SV 238.2}

Suure huviga uuris Miller Taanieli ja Ilmutuseraamatut Neis kirjas olevate prohvetikuulutuste tõlgendamiseks kasutas ta põhimõtteid, mis, teiste Piibli raamatute puhulgi, ja leidis oma suureks rõõmuks, et prohvetlikke sümboleid oli võimalik mõista ning et prohvetikuulutused, niipalju kui neist olid täitunud, olid täitunud sõna-sõnalt. Ta märkas, et esitatud mitmesugustele sümbolitele ja kujunditele anti seletus kas vahetus kontekstis või siis seletati need lahti Piibli teistes kirjakohtades ja selliselt seletatuina tuli neid mõista juba sõnasõnaliselt. „Jõudsin seega veendumusele,“ ütleb ta, „et Piibel on ilmutatud tõdede süsteem, nii selgesti ja lihtsalt esitatud, et uuriv inimene, ükskõik kui vähese taibuga, ei tarvitse selles eksida.“ Bliss, lk. 70. {SV 238.3}

Lüli lüli järel selgines talle tõeahel ja iga sammuga tulid äha enam esile prohvetikuulutuste kontuurid, mis tasusid jõupingertusi Taeva inglid suuneisid Milleri mõtteid ja avasid Pühakirja tema arusaamisele. {SV 238.4}

Viisi, mismoodi prohvetikuulutused olid täitunud minevi kus. võttis ta juhiseks, mille varal mõista, mismoodi täituvad seni veel täitumata ettekuulutused. Niiviisi jõudis ta veendumusele, et rahva seas populaarne vaade Kristuse vaimsest valitsemisest, maapealsest tuhandeaastasest riigist enne maailma lõppu, ei toetunud Jumala Sõnale. See õpetus, mis pakkus tuhandeaastast õiglust ja rahu enne Issanda isiklikku tulekut, lükkas Jumala suure ja hirmutava kohtupäeva kaugesse tulevikku. Kui meeldiv see mõte ka oli, oli see ometi vastuolus Kristuse ja Tema apostlite õpetustega, kes kõnelesid, et nisu ja luste kasvavad koos kuni maailma-ajastu lõikuseni; et kurjad inimesed ja petised lähevad ikka pahemaks“, et „viimseil päevil tuleb raskeid aegu“ ja et pimeduse riik kestab kuni Issanda tulekuni ning hävitatakse Tema suu vaimuga ja purustatakse Tema tuleku hiilgusest.“ Matt 13,20.38-41; 2. Tim. 3. 13.1; 2. Tess. 2, 8. {SV 239.1}

Apostellik kogudus ei õpetanud kogu maailma ümberpöördumist ega Kristuse vaimset valitsemist. Üldiselt ei võtnud kristlased seda õpetust vastu kuni kaheksateistkümnenda sajandi alguseni. Nagu iga teisegi eksiõpetuse puhul, nii olid sellegi õpetuse uskumisel halvad tagajärjed. Inimesed harjusid ootama Issanda tulemist kauges tulevikus ja jätsid tähele panemata need märgid, mis kõnelesid Tema tuleku ligidusest. Väärarusaam tõi enesekindluseja julgeolekutunde, mis polnud põhjendatud ja mille tõttu paljud jätsid hooletusse vajali-ku ettevalmistuse kohtumiseks Issandaga. {SV 239.2}

Miller leidis, et Pühakirjas õpetatakse selgesti Kristuse isik likku tulekut. Paulus ütleb: „Issand ise tuleb taevast alla sõjahüüuga, peaingli hääle ning Jumala pasunaga.“ 1. Tess. 4. 16. Ja Päästja teatab: „Nad näevad Inimese Poja tulevat taeva pilvede peal suure väe ja auhiilgusega.“ „Sest otsekui välk sähvab ida poolt ja paistab läände, nõnda peab olema InimesePoja tulemine.“ Matt. 24, 30. 27. Teda saadavad kõik taeva väed. „Inimese Poeg

tuleb oma auhiilguses ja kõik inglid te~ maga.“ Matt. 25, 31. „Ja ta läkitab oma inglid suure pasunahäälega, ja nad koguvad kokku ta äravalitud.“ Matt. 24, 31. {SV 239.3}

Tema tulemisel äratatakse õiged surnud üles ja õiged elavad muudetakse. „Me kõik ei lähe magama,“ ütleb Paulus, „aga me kõik muutume, äkitselt, ühe silmapilguga, viimase pasuna hüüdes. Sest pasun hüüab ja surnud tõusevad üles kadumatutena, ja me muutume Sest see kaduv peab riietuma kadumatusega ja see surev riietuma surematusega.“ 1. Kor. 15, 51-53. Ka oma kirjas tessalooniklastele ütleb apostel Issanda tuleku kirjelduste jätkuks: „Kristuses surnud tõusevad üles esmalt; selle järele kistakse meid, kes elame ja üle jääme, ühtlasi nendega pilvede peal Issandale vastu üles õhku, ja nõnda saame olla ikka ühes Issandaga.“ 1. Tess. 4, 16. 17. {SV 239.4}

Ei ole võimalik, et Tema rahvas saaks vastu võtta kuningriiki enne Kristuse isiklikku tulekut. Päästja ütles: „Aga kui Inimese Poeg tuleb oma auhiilguses ja kõik inglid Temaga, siis Ta istub oma aujärjele; ja siis kogutakse Tema ette kõik rahvad ja ta eraldab nad üksteisest, nagu karjane eraldab lambad sikkudest. Ja ta asetab lambad oma paremale käele, aga sikud vasakule käele. Siis kuningas ütleb neile, kes on ta paremal käel: „Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma asutamisest!“ Matt. 25, 31-34. {SV 240.1}

Me nägime antud kirjatekstidest, et siis kui Inimese Poeg tuleb, äratatakse surnud uue kadumatu ihuga üles ja elavad muudetakse. Selle suure muutuse kaudu tehakse nad pärandi (kuningriigi) kätte saamiseks kohaseks, sest Paulus ütleb: „Liha ja veri ei või pärida kadumatust.“ 1. Kor. 15, 50. Inimene sellisena nagu ta praegu on, on surelik ehk kaduv, kuid Jumala riik on kadumatu, igavesti kestev. Seepärast ei saa ini-mene sellisena nagu ta praegu on minna Jumala riiki, kuid siis, kui Jeesus tuleb, annab Ta oma rahvale surematuse ja kutsub nad pärima kuningriiki, mille pärijateks nad senini on olnud. {SV 240.2}

Need ja teised kirjatekstid tõestasid Millerile, et sündmused, mille toimumist oodati enne Kristuse tulekut, näiteks nagu üleüldine rahuriik ja Jumala riigi rajamine maa peale, pidid järgnema alles Tema teisele tulekule. Seevastu vastasid kõik ajamärgid ja olukord maailmas prohvetlikule kirjeldusele viimaste päevade kohta. Üksnes Pühakirja uurimise kaudu jõudis Miller paratamatu järelduseni, et sellele maailmale määratud aeg hakkas lõppema. „Teiseks valdkonnaks, mille tõendid mind oluliselt mõjutasid,“ ütles ta, „oli Pühakirja ajatabel... Ma leidsin, et sündmused, mis olid ette kuulutatud ja mis täitusid minevikus, toimusidki määratud ajal. Sada kakskümmend aastat veeuputuseni (1. Moos. 6, 3); seitse päeva, mis pidid eelnema sellele ja nelikümmend päeva, mil pidi sadama vihma (1. Moos. 7, 4); nelisada aastat Aabrahami järglaste viibimiseks Egiptuses (1. Moos. 15, 13); kolm päeva joogikallajate ülema ja pagarite ülema unenäos (1. Moos. 40; 12-20); vaarao unenäo seitse aastat (1. Moos. 41, 28-54); nelikümmend aastat kõrbes (4. Moos. 14, 33); kolm ja pool aastat näljaaega (1. Kun. 17, 1) (vt. Luuka 4, 25); seitsekümmend aastat pagendust (Jer. 25, 11); Nebukadnetsari seitse aega (Tan. 4, 13 3-16); seitse nädalat, kuuskümmend kaks

nädalat ja üks nädal, ühtekokku seitsekümmend nädalat, mis olid määratud juutidele (Taan. 9, 24-27) — need ajaga piiratud sündmused olid kõik kord prohvetlikult ette kuulutatud ja täitusid nii nagu ette öeldud.“ — Bliss, lk. 74, 75. {SV 240.3}

Kui Miller leidis nüüd Piiblit uurides mitmesuguseid ajaperioode, mis, vastavalt tema arusaamisele, ulatusid Kristuse teise tulekuni, nägi ta neis paratamatult „enne määratud aegu, mida Jumal oli ilmutanud oma sulastele.“ „Varjatu,“ ütleb Mooses, „kuulub Jehoovale, meie Jumalale, aga mis on ilmutatud, kuulub igavesti meile ja meie lastele. Ja Issand teatab prohvet Aamose kaudu, et Ta „ei tee midagi ilmutamata oma nõu oma sulaseile prohveteile.“ 5. Moos. 29. 28; Aamos 3, 7. Jumala Sõna uurijad võivad seega kindlalt uskuda, et kõige hämmastavam sündmus inimkonna ajaloos toimub nii, nagu on selgesti näidatud Pühakirjas. {SV 241.1}

„Kui ma olin täiesti veendunud,“ ütles Miller, „et kõik Jumalast inspiratsiooni kaudu antud Pühakiri on kasulik (2. Tim. 3, 16); et seda ei toodud ühelgi juhul esile inimeste tahtel, vaid et jumalakartlikud inimesed kirjutasid selle Püha Vaimu mõjutusel (2. Peetr. 1, 21) „meile õpetuseks, et meil kannatlikkuse ja Kirja troosti kaudu oleks lootust“ (Rooma 15, 4), ei saanud ma teha paratamatult muud järeldust, kui see, et need osad Piiblist, mis käsitlevad ajaperioode, on niisama palju Jumala Sõna osaks, kui iga teine lõik sellest. Tundsin seepärast, et minul, kes ma püüdsin mõista seda, mida Jumal oma armus on näinud heaks meile ilmutada, polnud õigust tähele panemata jätta prohvetlikke perioode.“ Bliss lk. 75. {SV 241.2}

Prohvetikuulutuseks, mis näis talle kõige selgemalt ilmutavat Kristuse teise tuleku aega, oli Taan. 8, 14: „Kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut! Siis saab pühamu taas oma õiguse!“ (ingl. k.: „Siis saab pühamu taas puhastatud.“). {SV 241.3}

Jälgides põhimõtet, et Pühakiri tõlgendab end ise, märkas Miller, et päeva kasutatakse sümboolses prohvetikuulutuses aasta tähistamiseks (4. Moos. 14, 34; Hesek. 4, 6). Ta mõistis, et periood, mis koosneb 2300 prohvetlikust päevast või tegelikust aastast, ulatus kaugele üle juutide erilise ajastu piiri ja ei saanud seepärast viidata juutide ajastu pühamule. Miller võttis omaks üldiselt tunnustatud vaate, et kristlikul ajastul on pühamuks maa ja uskus seetõttu, et Taan 8, 14 ennustatud pühamu puhastamine tähendab maa puhastamist tulega Kristuse teisel tulekul. Tuleb vaid leida 2300 päevale õige alguspunkt, kaalutles ta, siis on kerge välja arvutada Kristuse tuleku aeg; maailma lõpu aeg, see aeg, mil maailm „kogu oma uhkuses, võimus, toreduses, tühisuses, kurjuses ja rõhumises jõuab lõpule“; „mil needus kõrvaldatakse maa pealt, surm hävitatakse ja Jumala sulasele, prohvetile ning neile, kes kardavad Tema nime, antakse tasu; mil hävitatakse need, kes hävitavad maa.“ — Bliss, lk. 76. {SV 241.4}

Uue ja veel sügavama tõsidusega jätkas Miller prohvetikuulutuste uurimist. Ta kasutas selleks öid ja päevi. Taile näis, et siin peitus midagi sellist, mis omas tohutut tähtsust ja suuremat tähelepanu kui miski muu. Taanieli raamatu kaheksandast peatükist ei leidnud ta

võtit 2300 päeva alguspunkti kohta. Ingel Gabriel, kellel kästi seletada Taanilelile nägemus, seletas ära ainult osa sellest, sest prohveti jõud rauges, kui talle kirjeldati kohutavat tagakiusamist, mis pidi tabama kogudust. Ta ei talunud korraga rohkem ja ingel lahkus temast mõneks ajaks. Taaniel „nõrkes ja oli haige mõnda aega". „Aga ma olin kohkunud nägemuse pärast," ütles ta, „ega mõistnud seda." {SV 242.1}

Ent Jumal oli käskinud oma saadikut: „Seleta see nägemus tollele seal!" Ülesanne tuli täita ja nii pöördus ingel mõni aeg hiljem Taanieli juurde tagasi ning ütles: „Nüüd ma olen tulnud sind targemaks tegema," „seepärast pane tähele sõna ja õpi mõistma nägemust." Taan. 8, 27, 16; 9, 22. 23. 24-27. Üks tähtis punkt 8. peatüki nägemuses oli jäänud seletamata, nimelt see, mis puudutas aega ehk kõnealust 2300-päevast perioodi; seepärast kõneleb ingel oma seletust jätkates peamiselt ajast: {SV 242.2}

„Seitsekümmend aastanädalat on seatud su rahvale ja su pühale linnale... ja tea ning mõista: Sõna väljumisest alates Jeruusalemma taastamiseks ja üles ehitamiseks kuni võitud vürstini on seitse aastanädalat ja kuuskümmend kaks aastanädalat — siis on see jälle üles ehitatud turgude ja vallkraavidega, kuigi aegade surve all. Pärast kuutkümmend kaht aastanädalat kaotatakse Võitu ja teda ei ole enam ... Paljude meelest ta ei hooli lepingust ühe aastanädala jooksul ja ta lõpetab pooleks aastanädalaks tapaja roaohvri." {SV 242.3}

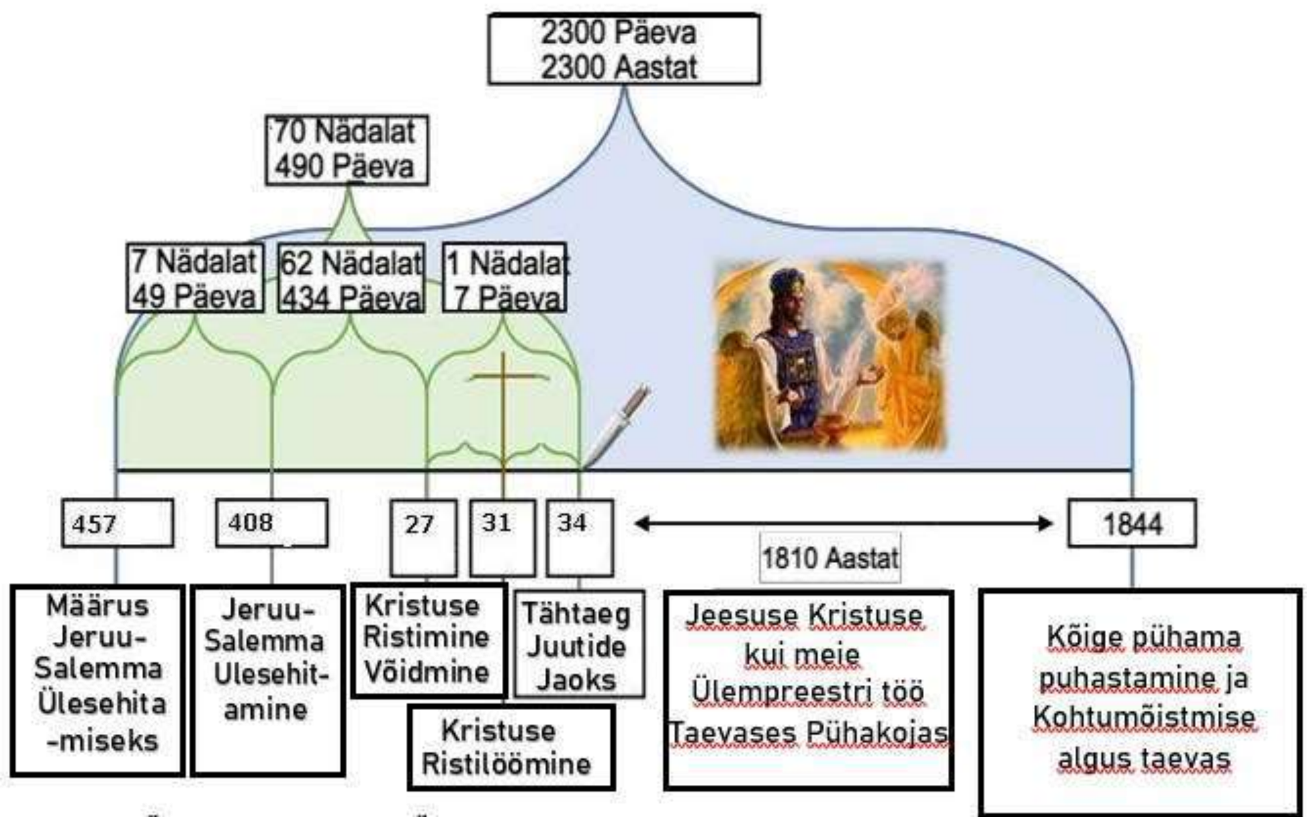
Ingel saadeti Taanieli juurde erilise eesmärgiga — seletada prohvetile küsimus, mida ta ei mõistnud kaheksanda peatüki nägemuses, nimelt „kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut, siis saab pühamu puhastatud!" Pärast seda, kui ingel oli innustanud Taanieli: „Pane tähele seda sõna ja õpi mõistma nägemust", ütles Gabriel kõigepealt: „Seitsekümmend aastanädalat on seatud su rahvale ja su pühale linnale. „Sõna, mis siin on tõlgitud „seatud", tähendab täpsemalt „ära lõigatud". Ingel teatas, et seitsekümmend aastanädalat, mis tähendab 490 aastat, olid ära lõigatud kui eriliselt juutidele kuuluv periood. Kuid millest nad olid ära lõigatud? Kuna 2300 päeva oli ainuke kaheksandas peatükis nimetatud ajaperiood, siis pidi see olema periood, mille küljest seitsekümmend aastanädalat ära lõigati, ja seega pidi neil kahel perioodil olema ühine alguspunkt. Ingel seletas, et seitsekümmend nädalat algavad käsu väljasaatmisest taastada ja üles ehitada Jeruusalemm. Teada saada käsu väljastamise aeg tähendas kätte saada ka 2300-päevase suure perioodi alguspunkt. {SV 242.4}

Esra seitsmenda peatüki salmides 12-26 leiame sellekohase dekreedi. See väljastati oma kõige täiuslikumal kujul Pärsia kuninga Artaxerxese poolt a. 457 e. m. a. Kuid Esra 6, 14 öeldakse, et Issanda koda Jeruusalemmas ehitati „Koorese, Daarjavese ja Artaxerxese, Pärsia kuningate käsul." Kuna need kolm kuningat algatasid, taaskinnitasid ja täiustasid üht ja sama dekreeti, tuleb prohvetikuulutuse alguseks lugeda selle lõpliku jõustumise aastat. {SV 243.1}

Käsk anti välja lõplikul kujul aastal 457 e. m. a.; ja kui võtta see aastaarv algorientiiriks, näeme, et iga prohvetikuulutuse üksikosa seitsmekümne aastanädala kestel on oma kohal. {SV 243.2}

„Sõna väljumisest alates Jeruusalemma taastamiseks ja üles ehitamiseks kuni võitud vürstini on seitse aastanädalat; ja kuuskümmend kaks aastanädalat“; seega siis kuuskümmend üheksa aastanädalat ehk 483 aastat. Artaxerxese dekreet jõustus sügisel a. 457 e. m. a. Minnes sellest aastast edasi 483 aastat, jõuame sügisesse a. 27 m. a. j. (vaata lisa). Just siis täitus ka ettekuulutus. Sõna „Messias“ tähendab „Võitu“. Sügisel a. 27 m. a. j. ristis Johannes Kristuse ja samal hetkel sai Kristus Vaimu võidmise. Apostel Peetrus tunnistab, et „Jumal Jeesuse Naatsaretist oli võidnud Püha Vaimu ja väega.“ Ap. t. 10, 38. Ja Päästja ise teatas: „Issanda Vaim on minu peal; seepärast on ta mind võidnud kuulutama evangeeliumi vaestele.“ Luuka 4, 18. Pärast ristimist läks Jeesus Galileasse ja „kuulutas Jumala evangeeliumi ja ütles: „Aeg on täis saanud.“ Mark. 1, 14. 15. {SV 243.3}

2300 PÄEVA ETTEKUULUTUS

Üks Prohvetlik Päev = Üks Sõna Otseses Mõttes Aasta…

[34] Vastavalt päevade arvule, mis te uurisite seda maad, nelikümmend päeva, iga päeva kohta aasta, peate te kandma oma pattu nelikümmend aastat ja tundma minu vastupanu. (Numbrid 14:34) [6] Ja kui sa need oled lõpetanud, siis teisel korral pead sa magama parema külje peal

ja kandma Juuda soo süüd nelikümmend päeva; ma olen sulle määranud iga aasta kohta ühe päeva. (Hesekiel 4:6)

457 E.KR. – 1844 P.KR. = 2300 päevad/aastad. **14** Ja ta ütles mulle: 'Kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut. Siis saab pühamu taas oma õiguse.'. (Daniel 8:14) 24 Seitsekümmend aastanädalat on seatud su rahvale ja su pühale linnale üleastumise lõpetamiseks, patule piiri panemiseks ja süüteo lepitamiseks, igavese õiguse toomiseks, nägemuse ja prohveti kinnitamiseks ja Kõigepühama võidmiseks. 490 päevad/aastad (Taaniel 9:24)

457 E.KR. = Määrus Jeruusalemma ülesehitamiseks ja taastamiseks (Artaxerxese käsk). **25** …Ja tea ning mõista: alates sõna tulemisest Jeruusalemma taastamiseks ja ülesehitamiseks kuni võitud vürstini on seitse aastanädalat; ja kuuskümmend kaks aastanädalat - siis on see jälle üles ehitatud turgude ja vallikraavidega, kuigi aegade surve all. Ja aegade lõpus. (Taaniel 9:25)

408 E.KR. = Jeruusalemma ülesehitamine

27 P.KR. = Jeesuse Kristuse (Messias) ristimine ja ametisse pühitsemine). **27** Ja ta teeb paljudega kindla lepingu üheks aastanädalaks; poole aastanädala pealt ta lõpetab tapa- ja roaohvri; hävitaja tuleb koletise tiibadel, kuni määratud lõpp voolab üle hävitaja." (Taaniel 9:27)

31 P.KR. = Jeesuse Kristuse ristilöömine. Ja ta teeb paljudega kindla lepingu üheks aastanädalaks; poole aastanädala pealt ta lõpetab tapa- ja roaohvri (Taaniel 9:27)

34 P.KR. Stefanuse kividega surnuksloopimine [Juutide ametiaja lõpp ja evangeeliumi kuulutamine paganatele] **14** Ja seda Kuningriigi Evangeeliumi peab kuulutatama kogu maailmas tunnistuseks kõigile rahvaile, ja siis tuleb ots. (Mattheus 24:14) **46** Aga Paulus ja Barnabas kõnelesid julgesti ning ütlesid: „Teile pidi Jumala söna esiti räägitama; kuid et te selle enesest ära lükkate ega arva endid olevat igavest elu väärt, siis me pöördume paganate poole. (Apostlite teod 13:46)

70 P.KR. = Jeruusalemma hävitamine 1 Ja Jeesus tuli välja pühakojast ja läks edasi. Ja Tema jüngrid astusid Ta juure Temale näitama pühakoja hooneid. 2 Aga Jeesus ütles neile: „Eks te näe seda kõike? Tõesti Ma ütlen teile, siia ei jäeta kivi kivi peale, mida maha ei kistaks!” (Mattheus 24:1,2) **15** Kui te siis näete pühas paigas seisvat hävituse koletist, millest on rääkinud prohvet Taaniel, — kes seda loeb, see pangu tähele :) (Mattheus 24: 15, 21)

1844 P.KR. = Kõige pühama puhastamine ja kohtumõistmise algus taevas.

1810 päeva/ aastat = Jeesuse Kristuse kui meie ülempreestri töö taevases pühakojas. 14 Et meil nüüd on suur ülempreester Jeesus, Jumala Poeg, Kes taevad on läbinud, siis pidagem kinni tunnistusest! 15 Sest meil pole niisugune ülempreester, kellel ei oleks kaastundmust meie nõtrustega, vaid kes kõiges on kiusatud otsekui meie, siiski ilma patuta. 16 Läki siis

julgusega armuaujärje ette, et me saaksime halastust ja leiaksime armu oma abiks õigeks ajaks. (Heebrealased 4:14-16)

„Paljude meelest ei hooli ta lepingust ühe aastanädale jooksul.“ {SV 244.1}

Siin esile toodud „nädal“ on viimane seitsmekümnest; viimased seitse aastat perioodist, mis oli eriliselt juutidele määratud. Selle aja vältel, nimelt a. 27 m. a. j. kuni a. 34 m. a. j., esitas Kristus evangeeliumi algul isiklikult, hiljem oma jüngrite kaudu eelkõige juutidele. Kui apostlid läksid välja heade sõnumitega kuningriigist, juhendas Päästja: „Ärge minge paganate teele ja ärge astuge samaarlaste linna, vaid minge ennemini Iisraeli koja kadunud lammaste juurde.“ Matt. 10, 5. 6. {SV 244.2}

„Ta lõpetab pooleks aastanädalaks tapaja roaohvri.“ Aastal 31 m. a. j., kolm ja pool aastat pärast ristimist, löödi meie Issand risti. Kolgatal toodud suure ohvriga lõppes ohvriteenistussüsteem, mis oli neli tuhat aastat osutanud ette Jumala Tallele. Sümbol kohtus tegelikkusega ning kogu tseremooniasüsteemi tapaja roaohvrid pidid lõppema. {SV 244.3}

Seitsekümmend aastanädalat ehk 490 aastat, mis olid eriliselt määratud juutidele, lõppesid, nagu nägime, a. 34 m. a. j. Tol ajal pitseeris juudi rahvas evangeeliumi hülgamise Sanhedrini otsuse kaudu, mis mõistis Stefanose märtrisurma ja Kristuse järelkäijad tagakiusatavaiks. Tollest ajast alates ei piirdunud päästekuulutus enam valitud rahvaga, vaid haaras kogu maailma. Jüngrid, kes olid sunnitud tagakiusamise tõttu Jeruusalemmast põgenema, „käisid... mööda maad ja kuulutasid evangeeliumi sõna.“ „Aga Filippus tuli Samaaria linna ja kuulutas neile Kristust.“ Peetrus avas Jumala poolt juhituna evangeeliumi Caesarea pealikule, jumalakartlikule Korneeliusele. Innukale Paulusele, kes pöördus Kristuse usku, tehti ülesandeks viia rõõmsad sõnumid „kaugele paganate sekka.“ Ap. t. 8, 4. 5; 22, 21. {SV 244.4}

Siiani oli prohvetikuulutuse iga üksikpunkt täitunud täpipealt ja oli selge, et seitsmekümne aastanädala algus oli kahtlemata a. 457 e. m. a. ja selle lõpp a. 34 m. a. j. Toetudes eelnevale, pole raske leida 2300 päeva lõppu. Kui seitsekümmend aastanädalat — 490 päeva — lõigata ära 2300-st, jääb alles 1810 päeva. Pärast 490 päeva lõppemist jäi järele veel 1810 päeva. Liites a. 34 m. a. j. 1810 aastat, jõuame aastani 1844. Järelikult lõpevad Taanieli 8, 14 antud 2300 päeva a. 1844. Selle suure prohvetliku perioodi lõpul, vastavalt Jumala ingli tunnistusele, „saab pühamu puhastatud“. Niisiis oli pühamu puhastamise aeg — mida üldiselt usuti toimuvat Kristuse teisel tulekul — täpselt kindlaks määratud. {SV 244.5}

Miller ja tema kaaslased uskusid algul, et 2300 päeva lõpevad 1844. a. kevadel, kuid prohvetikuulutus osutas selle aasta sügisele. {SV 245.1}

Valearvestus selles punktis tõi pettumust ja hämmeldust neile, kes olid Issanda tulemise aja varasemale tähtajale kindlaks määranud. Ent see ei vähendanud mingil määral

argumendi tugevust, et 2300 päeva lõpevad 1844. aastal ja et suur sündmus, mida on esitatud pühamu puhastamisena, saab siis toimuma. {SV 245.2}

Alustanud Pühakirja uurimist selleks, et tõestada, et see on ilmutus Jumalalt, polnud Milleril olnud kõige vähematki aimu, et ta jõuab järelduseni, milleni ta nüüd oli jõudnud. Ta ise suutis vaevalt uskuda oma uurimise tulemusi. Kuid Pühakirja tõendid olid liiga selged ja veenvad selleks, et neid lihtsalt kõrvale heita. {SV 245.3}

Aastal 1818 ehk kaks aastat pärast Pühakirja uurimise kallale asumist tuli Miller pühalikule veendumusele, et umbes kahekümne viie aasta pärast tuleb Kristus oma rahvast päästma. „Ma ei suuda kõnelda rõõmust," ütleb Miller, „mis täitis mu südant suurepärase väljavaate tõttu võtta osa palavalt igatsetud lunastusrõõmust. Piibel oli minu jaoks nüüd uus raamat. Ta oli tõepoolest pidusöögiks mõistusele. Kõik, mis mulle varem oli tundunud temas tume, müstiline või ähmane, oli nüüd hajunud selge valguse ees, mis koitis pühadelt lehekülgedelt. Oo, kui selgeks ja auliseks muutus tõde! Kõik vasturääkivused ja arusaamaatused, mida ma varem Sõnast leidsin, olid kadunud... Ja kuigi leidus veel palju Piibli kohti, mille tähenduse mõistmiseks ma polnud täiesti kindel, oli suur valgus täitnud minu varem pimestatud mõistuse. Ma tundsin Pühakirja uurimisest ja tema õpetusest sellist rõõmu, mida ma varem ei osanud arvatagi."— Bliss, lk. 76, 77. {SV 245.4}

„Täis pühalikku veendumust, et sellised ülitähtsad sündmused täituvad nii lühikese aja pärast, valdas mu südent teine tungiv küsimus: milline on minu kohustus maailma ees nüüd, kui need tõendid olid mulle selgunud?" — Samas, lk. 81. Miller tundis tõsist kohustust kuulutada ka teistele valgust, mille ta oli saanud. Ta arvestas opositsiooniga jumalakartmatute poolt, kuid oli kindel, et kõiki kristlasi rõõmustab lootus kohata üsna varsti Päästjat, keda nad ütlesid armastavst, Ta kartis ainult seda. et suures rõõmus nii peatselt toimuva aulise vabastamise pärast võtavad paljud õpetuse vastu ilma Fühakirja küllaldaselt uurimata ja selle tõepäras ise veendumata. Seepärast kõhkles ta kuulutuse levitamises, rest ta ise võis olla eksinud ja eksitada niiviisi ka teisi. Kindluse tagamiseks hakkas ta uuesti läbi vaatama tõendeid, mille kaudu ta oli jõunud selliste järeldusteni. Ta kaalutles hoolikalt igat probleemi, mis uurimise käigus tekkis, kuid leidis ka, et vastuväited kadusid Jumala Sõna valguses nagu udu päiksekiirtes. Selliselt veedetud viis aastat andsid talle täieliku veendumuse oma seisukoha õigsuses. {SV 245.5}

Nüüd kerkis uuesti esile kohustus teha teistelegi teatavaks seda, mida Pühakiri tema meelest nii selgesti õpetas. „Igapäevaste toimetuste juures," ütles ta, „kõlasid mul pidevalt kõrvus sõnad: „Mine ja hoiata maailma!" Mu mõttes keerles pidevalt kirjatekst: „Kui ma ütlen õelale — õel, sa pead surema! sina aga ei räägi, et manitseda õelat pöörduma oma teelt, siis see õel küll sureb õma süü pärast, aga tema verd ma küsin sinu käest. Aga kui sa manitsed õelat tema tee pärast, et ta sellelt pöörduks, tema aga ei pöördu oma teelt, siis ta sureb oma süü pärast ja sina oled päästnud oma hinge!" Hesek. 33, 8. 9. Ma tundsin, et siis,

kui jumalakartmatuid mõjuvalt hoiatada, kahetseksid suured hulgad, ja kui neid mitte hoiatada, siis küsib Issand nende verd minu käest.“ Bliss, lk. 92. {SV 246.1}

Miller hakkas esitama oma vaateid sõprade hulgas._ Ta palvetas, et mõni jutlustaja tunneks nende vaadete mõjusust ja pühendaks ennast nende kuulutamisele. Kuid ta ei suutnud eemale peletada veendumust, et tal oli isiklik kohustus inimesi hoiatada, Üha uuesti meenusid talle sõnad. „Mine ja räägi maailmale, nende verd ma nõuan sinu käest.“ Ometi ootas ta ühtekokku üheksa aastat, ja kogu selle aja rõhus koorem endiselt ta hinge. 1831. aastal kõneles ta esimest korda avalikult oma veendumusest. {SV 246.2}

Niisamuti nagu omal ajal kutsuti Eliisa põllult härgade järelt saama prohveti mantlipärijaks, nii kutsuti ka William Miller oma adra tagant, et avada inimestele Jumala riigi saladusi. Värisedes alustas ta tööd ning juhtis kuulajaid sammsammult läbi prohvetlike perioodide Kristuse teise tulemiseni. Iga jõupingutus andis uut jõudu ning laialdane huvi, mida tema kuulutas äratas, julgustas. {SV 246.3}

Alles vendade pealekäimisel, kelle sõnades ta kuulis Jumala kutset, nõustus Miller esitama oma vaateid avalikult. Ta oli nüüd viiskümmend aastat vana ega olnud harjunud avalikult kõnelema, pealegi rõhus teda teadmine oma kõlbmatusest eelseisvaks tööks. Kuid kohe algul õnnistati tema tööd tähelepanuväärselt. Tema esimesele loengule järgnes usuline ärkamine, mis tõi kolmteist perekonda pöördumisele, välja arvatud kaks pereliiget. Otsekohe kutsuti teda kõnelema mitmesse kohta ja peaaegu igas paigas oli tulemuseks Jumala töö taaselustumine. Patused pöördusid, kristlased ärkasid täielikumale pühendumisele ning deistid ja uskumatud hakkasid tunnustama Piibli tõde ja kristlikku religiooni. Need, kelle keskel ta töötas, tunnistasid: „Tema võidab inimesi, keda teised ei suuda mõjutada.“ — Samas, lk. 138. Ta püüdis oma jutlustega äratada avalikku huvi usu suurte küsimuste vastu ja takistada tolle ajastu süvenevat ilmalikkust ning meelelisust. {SV 246.4}

Tema jutluste tulemusel oli peaaegu igas linnas kümneid, mõnes isegi sadu pöördunuid. Paljudes kohtades avasid peaaegu kõik protestantlikud kirikud talle ukse ning erinevate uskkondade õpetajad kutsusid teda jutlusi pidama. Miller oli otsustanud, et ta ei tööta kohas, kuhu teda polnud kutsutud, kuid kutseid tuli nii palju, et ta ei suutnud rahulda-da pooligi sooviavaldusi. {SV 247.1}

Paljud, kes ei toetanud tema vaateid Kristuse teise tuleku täpse aja kohta, olid veendunud, et Kristuse tulemine oli lähedal ja et neil oli vaja teha selleks ettevalmistusi. Mõnedes suurtes linnades avaldas tema töö silmapaisvat mõju. Alkohoolsete jookidega kauplejad loobusid oma ärist ja muutsid oma kauplused kocsolekuruumideks; hasartmängude urkad suleti; uskmatute, universalistide ja isegi kõire kõlvatumate eluviisidega inimeste juures, kellest mõned polnud külastanud palvemaja aastaid, toimus muutus. Erinevad uskkonnad korraldasid palvekoosolekuid erinevates kvartalites peaaegu igal päevatunnil; ärimehed kogunesid keskpäeval palvetama ja Jumalat kiitma. See ei olnud mingi haiglane erutus, vaid

lausa üldine pühalikkus. Milleri töö, nagu varaste reformaatoritegi oma, oli pigem mõistuse veenmine ja südametunnistuse äratamine, kui et lihtsalt tunnete liigutamine. {SV 247.2}

Aastal 1833 sai Miller baptisti koguduselt, kelle liige ta oli, loa jutlustamiseks. Suur hulk selle usuühingu jutlustajatest kiitsid tema töö heaks ja nende ametlikul toetusel jätkas ta oma tegevust. Ta rändas ja jutlustas lakkamatult, kuigi tema isiklik töö inimestega piirdus peamiselt Uus-Inglismaa ja keskosariikidega, Mitmed aastad kandis ta tööga seotud kulusid täiesti üksi ja ka hiljem ei võtnud ta vastu kogu raha reisikulude katteks kohtadesse, kuhu teda kutsuti. Seega ei toonud tema avalik töö talle kaugeltki rahalist tulu; tegelikult kahanes tema varandus sel perioodil tohutult. Miller oli suure perekonna pea, aga kuna kõik selle liikmed olid kokkuhoidlikud ja töökad, andis farm piisavalt pere ja tema enese ülalpidamiseks. {SV 247.3}

Aastal 1833, kaks aastat pärast seda, kui Miller hakkas avalikult esitama Kristuse peatse tuleku tõendeid, ilmus viimane märk, mida Päästja oli esitanud oma teise tuleku märgina. Jeesus ütles: „Tähed langevad taevast maha“ Matt. 24, 29. Ja Johannes teatas Ilmutuseraamatus, kui ta vaatles nägemuses sündmusi, mis pidid kuulutama Issanda päeva tulekut: „Ja taevatähed kukkusid maha otsekui viigipuu ajab maha oma tooredmarjad, kui suur tuul teda raputab.“ Ilm. 6, 13. See prohvetikuulutus täitus silmatorkavalt ja mõjuvalt meteooride langemise ajal 13. nov. 1833. aastal. See oli kõige ulatuslikum ja imepärasem „tähesadu“, mida ajalugu tunneb; kogu taevalaotus üle kogu Ühendriikide oli tundide viisi otsekui ilutulestikus. Sellist nähtust taevalaotusel polnud selle maa asutamisest saadik veel nähtud. Osa inimesi vaatles seda suure imetlusega, teised hirmu ja kartusega. „Selle vaatepildi ülevus ja aukartustäratav ilu on paljudel senini meeles... Vihmgi ei saja palju tihedamalt, kui langes tol ööl meteoore. Neid näis pudenevat nii itta, läände, põhja kui lõunasse. Ühesõnaga, kogu taevas näis olevat liikvel. Professor Sillimani ajakiri nimetas seda näidendiks, mida nägi kogu Põhja-Ameerika... Kella kahest kuni heleda päevavalguseni kestis pimestavalt hiilgav helendus taevalaotuses, mis oli täiesti selge ja pilvitu.“ — R. M. Devens, American Progress: or the Great Events of the greatest century“, ptk. 28, 1-5. {SV 248.1}

„Tõepoolest, ükski keel ei suuda edasi anda selle suurepärast vaatepildi toredust; ... mitte keegi, kes seda ei näinud, ei suuda kirjeldada selle hiilgust. Näis, nagu oleks kogu tähistaevas kogunenud ühte punkti seniidi lähedal: tähed sööstsid üheaegselt välgukiirusel horisondi igasse ossa ja siiski oli neid ammendamatult — tuhanded sähvatasid tuhandete järel, otsekui loodud selle sündmuse tarvis.“ — F. Reed, „Christian Advocate and Jaurnal“. 13. dets. 1833. „Pole võimalik leida tabavamat võrdlust selle nähtuse kohta, kui näide viigipuult mahapaiskuvatest marjadest, mida tugev tuul raputab.“ — „The Old Countryman „Portlandi „Evening Adverziser’is“, 26. nov. 1833. a. {SV 248.2}

New Yorgi ajakirjas „Journal of Commerce“, 14. nov. 1833. a. ilmus pikk artikkel selle imetlusväärse nähtuse kohta. Muuseas kirjutati järgmist: „Ma arvan, et ükski filosoof ega

õpetlane pole rääkinud ega kirjeldanud ühtki sellist sündmust, mis oleks sarnanenud eilehommikuse vaatepildiga, kuid prohvet ennustas seda täpselt kaheksateist sajandit tagasi. Küsimus on ainult selles, kas me tahame tunnistada, et tähed langesid sellel ainsal eesmärgil, milleks selline ilming on mõeldud!“ {SV 249.1}

Nii ilmus viimane Jeesuse tuleku märkidest, millest Jeesus ise jüngritele rääkis: „Kui te näete seda kõike, siis teadke, et see on ligi ukse ees.“ Matt. 24, 33. Pärast neid märke nägi Johannes suurt järgnevat sündmust: „Taevas veeres ära nagu rullraamat,“ maa värises, mäed ja saared nihkusid oma paigast ja õelad püüdsid hirmunult põgeneda Inimese Poja lähedusest. Ilm. 6, 12-17. {SV 249.2}

Paljud, kes nägid „tähesadu“, pidasid seda tulevase kohtu kuulutajaks, „tolle suure kohutava päeva aukartust äratavaks ennustajaks, kindlaks eelkäijaks, armuliseks mär-giks.“ — „The Old Countryman“, Portlandi „Evening Advertiser“, 26. nov. 1833. a. Nii juhiti inimeste tähelepanu prohvetikuulutusele ja paljude tähelepanu pöörati Kristuse teise tuleku hoiatusele. {SV 249.3}

Aastal 1840 äratas suurt tähelepanu veel ühe prohvetikuulutuse tähelepanuväärne täitumine. Josiah Litch, teise tuleku kuulutuse üks juhtivaid jutlustajaid oli kirjastanud 1838. aastal seletuse Ilmutuseraamatu 9. peatüki kohta, kus ta kõneles Türgi impeeriumi langusest. Tema arvestuse koheselt pidi see riik kaotama iseseisvuse a. 1840 m. a. j., millalgi augustikuus“, ja ainult mõned päevad enne selle toimumist kirjutas ta: „Võttes arvesse, et esimene periood, 150 aastat, täitus täpselt, enne kui Descozes astus türklaste loal troonile ning et 391 aastat ja viisteist päeva algasid selle perioodi lõpul, siis jõuab kõnealune ettekuulutus välja 11. augustisse a. 1840, mil me võime oodata Otomani impeeriumi võimu murdumist Konstantinoopolis. Ma usun, et see toimub nii,“ — Josiah Litch, „Signs of the Times, and Expositor of Prophecy“, 1. aug. 1840. {SV 249.4}

Täpselt antud ajal võttis Türgi oma suursaadiku kaudu vastu Euroopa liitlasriikide protektoraadi ja endis end seega kristlike rahvaste valitsuse alla. See sündmus täitis täpselt ennustuse. (Vaata lisa.) Kui asi teatavaks sai, veendusid rahvahulgad Milleri ja tema kaaslaste prohvetliku tõlgitsuse põhimõtete õiguses, see aga endis imestusväärset hoogu adventliikumisele. Haritud ja positsiooniga inimesed ühinesid Milleriga nii selleks, et jutlustada, kui selleks, et tema seisukohti trükis avaldada ning aastast 1840 kuni aastani 1844 laienes töö kiiresti. {SV 249.5}

William Milleril olid suured vaimred võimed, mida olid aidanud arendada juurdlemisja uurimisharjumused. Tarkuse tõelise Allikaga ühenduses olemine lisas neile taevase tarkuse. Ta oli inimene, kes äratas lugupidamist kõikjal, kus hinnati iseloomu väärikust ja kõlbelist käitumist. Temas oli ühinenud südameheadus, kristlik alandus ja enesevalit-semine; ta oli tähelepanelik ja sõbralik kõikide vastu, valmis kuulama ära teiste arvamusi ja kaaluma nende argumente. Ärritumata kontrollis ta kõiki teooriaid ja õpetusi Jumala Sõnaga. Tema

kaine mõtlemine ja põhjalik Pühakirja tundmine võimaldasid tal määrata eksitusi ja paljastada valesid. {SV 250.1}

Hoolimata kõigest ei saanud Miller jätkata tööd kibeda vastuseisuta. Nagu varasemate reformaatorite ajal, nii ei võtnud ka nüüd populaarsed usuõpetajad, heakskiitvalt vastu tõdesid, mida Miller esitas. Kuna nad ei saanud kaitsta oma seisukohti Pühakirjaga, olid nad sunnitud väljapääsu otsima inimeste ütlustest ja õpetusest. Need aga, kes kuulutasid tõde Kristuse teisest tulemisest, tunnistasid ainult Jumala Sõna. „Piibel ja ainult Piibel", oli nende juhtlauseks. Nende vastased korvasid puudujäägid Pühakirja argumentides naeruvääristamise ja pilkega. Aega, vahendeid ja talente kasutati nende laimamiseks, kelle ainsaks süüteoks oli see, et nad ootasid rõõmuga oma Issanda taastulekut ning püüdsid elada püha elu ja manitseda teisi valmistuma Tema ilmumiseks. {SV 250.2}

Innukalt püüti inimeste mõtteid Kristuse teiselt tulemiselt eemale juhtida. Prohvetikuulutuste uurimist seoses Kristuse tuleku ja maailma lõpuga hakati pidama patuks, millekski, mille üle inimestel tuleks häbi tunda. Niiviisi õõnestasid populaarsed jutlustajad usku Jumala Sõnasse. Nende jutlused muutsid inimesed uskmatuiks ja paljud hakkasid elama oma jumalakartmatute himude järele. Pahedele voli andjad aga süüdistasid kõiges selles adventiste. {SV 250.3}

Kuigi koosolekuruumid olid täis intelligentseid ja tähelepanelikke kuulajaid, n metati Milleri nime harva usulises ajakirjanduses, välja arvatud juhud, kui teda püüti naeruvääristada ja süüdistada. Kergemeelseid ja jumalakartmatuid. inimesi julgustas usuõpetajate selline suhtumine. Nad lasksid lendu ühe teotava väljenduse teise järel, et tõmmata põlgust Millerile ja tema tööle. Hallipäist meest, kes oli lahkunud mugavast kodust, et rännata oma kulu ja kirjadega Innast linna, kes nägi lakkamatult vaeva, et viia maailmale pühalikku hoiatust lähenevast kohtust, nimetati pilkavalt fanaatikuks, valetajaks ja spekuleerivaks kelmiks. {SV 250.4}

Teravmeelsused, laim ja teotus, millega Miller üle külvati, kutsusid esile nördimuse ja protesti isegi ilmalikus ajakirjanduses. „Irvitamine sellise üleva ja kardetava teema üle tundus ka ilmalikele inimestele mitte ainult ebasündsana selle levitaja ja kaitsja isiku suhtes, vaid Jumaluse enese pilkamise ja Tema kohtunuhtluste halvustamisena." — Bliss, lk. 183. {SV 251.1}

Hingevaenlane püüdis lisaks adventkuulutuse mõjule vastu töötamikele hävitada otseselt ka kuulutajat ennast. Miller esitas Pühakirja tõdesid oma kuulajatele praktiliselt; noomis nende patte ja häiris seega nende enesega rahulolu. Tema selged ja teravad sõnad äratasid meeltparandamatute vaenulikkuse. Koguduseliikmete seas esinev opositsioon julgustas alatuid inimesi minema veelgi kaugemale. Vaenlased otsustasid kord võtta talt elu, kui ta koosolekult lahkub. Kuid pühad inglid olid rahva hulgas ja üks neist, inimese kujul, võttis kinni Issanda sulase käsivarrest ning viis ta vihase rahvahulga vahelt kaitstult läbi. Milleri

töö ei olnud veel tehtud ja Saatana ning tema saadikute kavatsused saadeti luhta. {SV 251.2}

Hoolimata vastuseisust oli huvi adventliikumise vastu pidevalt kasvanud. Kümneja sajaliikmelistest rühmadest olid kogudused kasvanud paljutuhandelisteks. Enamik pöördunutest liitus ühe või teise kogudusega, kuid teatud aja pärast pöördus opositsiooni vaim ka vastupöördunute vastu ning kirikud hakkasid manitsema neid, kes Milleri vaated heaks kiitsid. See sundis Millerit kirjutama läkituse kristlastele kõigist usulahkudest tungiva palvega näidata Pühakirjaga, milles ta eksis, kui tema õpetus oli ekslik. {SV 251.3}

„Mida me oleme uskunud sellist.“ küsis ta, „mida Jumala Sõna ei käsi meil uskuda? Jumala Sõna aga peate te ise meie usu ja elu ainsaks juhiseks! Mida me siis oleme teinud, et see peaks kutsuma esile sellise vaenuliku hukkamõistu kõnepultidest ja ajakirjanduses ning andma teile põhjust kõrvaldada meid (adventiste) oma kogudustest ja vendlusest?“ „Kui me eksime, siis palun, näidake meile, milles seisneb meie eksitus. Näidake meile Jumala Sõnaga, et me oleme eksituses. Meid on küllalt naeruvääristatud, kuid selline meetod ei veena meid ümber. Ainult Jumala Sõna võib muuta meie vaateid. Me oleme jõudnud oma veendumusteni sügava kaalutlemise ja palve kaudu, sedamööda, kuidas Pühakirja tõendeid mõistame.“ — Samas, k. 250, 252. {SV 251.4}

Need hoiatused, mida Jumal on ühel või teisel ajal oma sulaste kaudu maailmale saatnud, on põrkunud ikka vasta kahtlustusi ja uskumatust. Enne kui Jumal pidi inimeste jumalakartmatuse pärast hävitama muistse maailma veeuputuse läbi, teatas Ta ette oma kavatsusest, et anda tolleaegsele sugupõlvele võimalus pöörduda oma kurjadest tegudest. Sada kakskümmend aastat kõlas neile üleskutse meelt muuta, et Jumal ei peaks neid hävitama. Ent kuulutus tundus neile tühise jutuna ja nad ei uskunud seda. Selle asemel läksid nad kurjuses veelgi kaugemale ja pilkasid Jumala saadiku tungivaid palveid ning süüdistasid teda koguni ülbuses: kuidas julges see mees üles astuda maailma kõigi suurte meeste vastu! Kui Noa kuulutus oleks olnud õige, siis miks ei mõistnud ega uskunud seda kogu maailm! Mille nimel lugeda ühe inimese väide õigemaks tuhandete tarkusest! Nad ei tahtnud uskuda hoiatust ega otsinud kaitset laevas. {SV 252.1}

Pilkajad osutasid loodusnähtustele: aastaaegade muutmatule järgnevusele, sinisele taevalaotusele, kust polnud kunagi vihma sadanud, rohelistele väljadele, mida värskendas öine pehme kaste, ja nad hüüdsid: „Eks ta räägi mõistujuttu!“ Põlastavalt tembeldasid nad õigluse jutlustaja sõgedaks fanaatikuks ja jätkasid veelgi innukamalt lõbustuste jahtimist ning kurjade teede tallamist. Nende uskmatus ei saanud takistada ettekuulutatud sündmuste täitumist. Jumal oli kaua talunud nende kurjust, ta oli andnud neile suurepärase võimaluse oma elu muuta, kuid määratud ajal tabas kohtuotsus Tema armu põlgajaid. {SV 252.2}

Kristus teatab, et Tema teise tulemise suhtes valitseb samasugune uskmatus. Nii nagu inimesed Noa päevil „ei saanud aru, enne kui tuli veeuputus ja võttis nad puha ära“; „nõnda“, kõlavad Päästja sõnad, on lugu „ka Inimese Poja tulemisel“. Matt. 24, 39. Kui

need, kes nimetavad end Jumala lasteks, ühinevad maailmaga ja võtavad osa selle patustest kommetest; kui kogudus hakkab elama samuti nagu maailm; kui pulmakellad helisevad ja kõik igatsevad rohkeid maise heaolu aastaid, siis tuleb äkki nagu välk selgest taevast lõpp nende säravatele unelmatele ja petlikele lootustele. {SV 252.3}

Jumal, kes oli saatnud oma sulase hoiatama maailma veeuputuse eest, saatis Tema poolt valitud kuulutajad välja ka lõpukohtu alguse eel. Kuid nii nagu Noa kaasaegsed olid naernud ja pilganud õiguse kuulutaja sõnu, nii pilkasid ka Milleri päevil paljud hoiatussõnu; isegi need, kes nimetasid end kristlasteks. {SV 253.1}

Miks oli Kristuse teise tuleku õpetus ja kuulutus kirikutele nii vastumeelt? Sellepärast, et Issanda tulek toob ühtedele rõõmu ja lootust, teistele aga häda ja hävingut. See suur tõde on kõlanud Jumalale ustavate suust igal ajastul. Miks oli tagasituleku lootus ja selle Peakangelane saanud „komistuskiviks“ ja „pahandusekaljuks“? Meie Issand ise ütles oma jüngritele: „Ja kui ma olen läinud ja teile aseme valmistanud, tulen ma jälle tagasi ja võtan teid enese juurde.“ Joh. 14, 3. Kaastundlik Päästja mõistis oma järelkäijate üksindust ja kurbust ning saatis inglid neid lohutama kinnitusega, et Ta tuleb tagasi isiklikult _samal kombel nagu Ta taevasse läks. Kui jüngrid seisid Õlimäel ja saatsid pilguga Teda, keda nad armastasid, kõlasid nende kõrvu sõnad: „Galilea mehed, miks te seisate ja vaatate üles taeva poole? See Jeesus, kes teilt üles võeti taevasse, tuleb samal kombel, kui te nägite Teda taevasse minevat!“ Ap. t. 1, 11. Inglite kinnitus sütitas uue lootuse. Jüngrid „läksid tagasi Jeruusalemma suure rõõmuga ja olid alati Pühakojas, tänades Jumalat.“ Luuka 24, 52. 53. Nad ei rõõmustanud selle üle, et Jeesus neist lahkus ja nemad jäid võitlema katsumuste ja kiusatustega, vaid selle üle, et inglid kõnelesid Tema taastulekust. {SV 253.2}

Kristuse tuleku kuulutus peaks valmistama meile sama suurt rõõmu nagu valmistas see kord Petlemma karjastele. Need, kes tõeliselt armastavad oma Päästjat, tervitavad rõõmuga kuulutust, mis Jumala Sõnale rajanedes kinnitab, et Tema, kellesse on koondunud nende igavese elu lootus, tuleb tagasi mitte enam kui pilkealune, põlatu ja hüljatu, vaid kui see, kellel on vägi ja au lunastada oma rahvas. Need aga, kes ei armasta Päästjat, ei soovi et Ta tuleks; meelepaha ja vaenulikkus, mida kutsus esile taevast saadetud kuulutus, näitas paremini kui miski muu, et kogudused olid lahkunud Jumalast. {SV 253.3}

Need, kes adventõpetuse vastu võtsid, mõistsid pöördumi še ja Jumala ette alandamise vältimatut vajadust. Paljud olid pendeldanud aastaid Kristuse ja maailma vahel, kuid nüüd tajusid nad, et oli tulnud aeg lõplikult otsustada. „Igavikuga seotud asjad muutusid nende jaoks reaalsuseks. Taevas tuli neile väga lahedale ja nad tundsid oma süüd Jumala ees.“ — Bliss, lk. 146. Kristlased virgusid uuele vaimulikule elule. Nad tundsid teravalt aja lühidust ning seda, et kõik, mis kaasinimeste heaks teha oli võimalik, tuli teha ruttu. Maailm jäi tahaplaanile, igavik näis olevat avatud ja nad tundsid, et hing nõudis kõike seda, mis puudutas igavest õnne või õnnetust. Jumala Vaim oli nende peal ja andis väge nende tõsisele üleskutsele, millega nad oma vendade ja patuste poole pöördusid. Nende igapäevase elu

vaikne tunnistus oli pidevaks etteheiteks pealiskaudsetele ja maailmameelsetele koguduseliikmetele. Neid ei huvitanud lõbustused ja maailmalik au. Selle tõttu tekkisid vaenulikkus ja opositsioon adventusu ja selle kuulutajate vastu. {SV 253.4}

Kuna vastased mõistsid, et prohvetlike perioodide arvestus oli vääramatu, püüdsid nad prohvetikuulutuste uurimist maha laita õpetusega, et need olevat pitseeritud. Selliselt toimides astusid protestandid robma-katoliiklaste jälgedes, vahe oli vaid selles, et paavsti kirik ei andnud rahvale Piiblit (vaata lisa), protestantlikud kirikud aga väitsid, et tähtsaimat osa Fühakirjast —osa, mis esitab eriliselt meie aja jaoks vajalikke tõdesid, pole võimalik mõista. {SV 254.1}

Jutlustaja ja liikmed teatasid, et Taanieli ja Johannese poolt kirja pandud prohvetikuulutused kuuluvad äraseletamgtute saladuste hulka. Kuid pöörake tähelepanu tõsiasjale, et Kristus ise juhtis oma jüngrite tähelepanu prohvet Taanielile, kui Ta kõneles sündmustest, mis pidid toimuma nende silme all. „Kes seda loeb, see pangu tähele," ütles Kristus. Matt. 24, 15. Väide, et Ilmutuseraamat on salapärane raamat, mida ei ole võimalik mõista, on vastuolus juba raamatu pealkirjaga: „Jeesuse Kristuse ilmutus, mille Jumal temale andis, et ta näitaks tema sulastele, mis varsti peab sündima... Õnnis on see, kes loeb, ja need, kes kuulevad selle prohvetliku kuulutuse sõnu ja peavad tallel, mis sellesse on kirja pandud; sest aeg on ligidal." Ilm. 1, 1-3. {SV 254.2}

Prohvet ütleb: „Õnnis on see, kes loeb" — järelikult leidub ka neid, kes ei taha lugeda ning seetõttu pole õnnistus nende jaoks. „Ja need, kes kuulevad" — samas aga leidub ka neid, kes keelduvad kuulamast prohvetikuulutusi ja nemadki ei kuulu õnnistuse saajate hulka. „Ja peavad tallel, mis sellesse on kirja pandud" — paljud aga keelduvad võtmast südamesse neid hoiatusi ja õpetusi, millest kõneleb IImutuseraamat ja järelikult ei saa keegi neist nõuda tõotatud õnnistust. Kõik need, kes naeruvääristavad prohvetikuulutusi ja pilkavad selles raamatus pühalikult esitatud sümboleid; ning ka kõik need, kes ei taha muuta oma elu ja valmistuda Inimese Poja tulekuks, jäävad ilma õnnistusest. {SV 254.3}

Kuidas julgeb keegi õpetada, et Ilmutuseraamat on saladus, milleni inimene ei küüni, kui Vaimust juhendatud Pühakirja sõnad tunnistavad vastupidist? See on ilmutatud saladus, avatud raamat. Ilmutuseraamatu uurimine juhib mõtted Taanieli prohvetikuulutuste juurde ja selgub, et mõlemad kirjad esitavad äärmiselt tähtsaid õpetusi, mida Jumal on inimestele andnud nende sündmuste mõistmiseks, mis toimuvad selle maailma ajaloo lõpul. {SV 255.1}

Issand näitas Johannesele sügavaid ja olulisi sündmusi koguduse käekäigu kohta. Prohvet nägi rahva olukorda, ohte, konflikte ja lõplikku pääsemist; ta kirjeldab lõpukuulutusi, mis küpsetavad maailma lõikuse: ühed viljavihuks taevaaida tarvis, teised aga aganateks hävitustule jaoks. Johennesele näidati tohutult sügavaid probleeme, mis on mõeldud eriliselt viimase koguduse jaoks. Selle raamatu leheküljed räägivad eesseisvatest ohtudest ja

konfliktidest selleks, et need, kes tahavad pöörduda tõe poole, võiksid olla teadlikud, keegi ei tarvitse olla pimeduses asjade suhtes, mis maailma peale on tulemas. {SV 255.2}

Miks on lai avalikkus kõigest hoolimata teadmatuses niivõrd tähtsa osa suhtes Pühakirjas? Miks esineb ikkagi üldine vastumeelsus selle raamatu õpetuste uurimise suhtes? See tuleneb pimedusevürsti sihilikest jõupingutustest varjata inimeste eest seda, mis ilmutab tema pettusi. Kristus ju kuulutas ette võitlust, mida hakatakse pidama Ilmumiseraamatu uurimise pärast, ja sellepärast lausus ta õnnistussõnad kõigile neile, kes loevad, kuulevad ja talletavad prohvetikuutustuse sõnad südames. {SV 255.3}

Peatükk 19—Välgus Läbi Pimeduse

Kõik suured usupuhastused või usulised liikumised, mille kaudu Jumal jätkab sajandist sajandisse oma töö edasiviimist siin maa peal, on olnud tähelepanuväärselt sarnast“ joontega. Need põhimõtted, mille järgi Jumal inimesi kohtleb, on alati samad. Käesoleva aja tähtsatel liikumistel on paralleelid minevikus, ja seega on koguduse varasemate aegade kogemustel suur õpetlik väärtus meie jaoks. {SV 256.1}

Piiblis õpetatakse väga selgesti tõde, et Jumal juhib Püha Vaimu kaudu erilisel viisil oma sulaseid suurtes liikumistes, mis viivad samm-sammult edasi päästmistööd. Inimesed, keda Jumal oma armukuulutuse eesmärkide teostamiseks kasutab, on tööriistad Tema käes. Igaühel on teha oma osa. Igaühele annab Jumal valgust nii palju, kui tal on vaja oma aja jaoks — nii palju, kui palju on tarvis, et ta võiks teostada töö, mille Jumal tema osaks on määranud. Kuid mitte ükski inimene, ükskõik, kui suuresti Jumala poolt õnnistatud, pole suutnud täielikult mõista suurt lunastusplaani ega isegi õigesti hinnata Jumala eesmärki tema oma aja jaoks. Inimesed ei mõista täiesti seda, mida tahab Jumal korda saata selle töö kaudu, mille Tema on neile teha andnud. Nad ei mõista selle kuulutuse iga osa, mida nad Tema nimel kuulutavad. {SV 256.2}

„Kas sa suudad leida Jumala sügavuse? Või tahad sa jõuda Kõigevägevama täiuseni?“ „Sest otsekui taevad on maast kõrgemal, nõnda on minu teed kõrgemad kui teie teed, ja minu mõtted kõrgemad kui teie mõtted!“ „Mina olen Jumal ja ükski ei ole minu sarnane, kes algusest kuulutab lõppu ja aegsasti ette, mida veel ei ole tehtud.“ Iiobi 11, 7; Jes. 55, 8, 9; 46, 9. 10. {SV 256.3}

Isegi prohvetid, kellele sai osaks Vaimu eriline valgustus, ei mõistnud nende ilmutuste täit tähendust, mida nad vahendasid. Ettekuulutuste tähendus pidi avanema ajastute jooksul, sedamööda, kuidas Jumala rahvas vajas neis sisalduvaid õpetusi. {SV 256.4}

Peetrus kirjutas lunastuse kohta, mis esitas evangeeliumi „Seda õndsust on uurinud ja juurelnud prohvetid, kes on ennustanud teile määratud armust, juureldes seda, mis ja millise aja kohta teateid andis Kristuse Vaim nende sees, kui ta ette ilmutas Kristust tabavaid kannatusi ja neile järgnevaid austusi. Neile ilmutati, et mitte neile endile, vaid teile oli kasuks see.“ 1. Peetr. 1, 10-12. {SV 256.5}

Kuigi prohvetitele ei antud lõpuni mõista neile ilmutatud asju, püüdsid nad tõsiselt omandada kogu seda valgust, mic’.a Jumal soovis neile anda. Näd uurisid ja juurdlesid pingsalt, millise aja kohta andis teateid Kristuse Vaim nende sees. Milline õpetus kristliku ajastu Jumala rahva jaoks, kelle tarvis need prohvetikuulutused kord Tema sulastele anti! „Neile ilmutati, et mitte neile endile, vaid teile oli kasuks see,“ mis nüüd nende kaudu on kuulutatud. Hinnakem Jumala pühi mehi, kes tollal uurisid ja juurdlesid ilmutuste üle, mis anti nende kaudu põlvkondade jaoks, kes polnud kaugeltki veel sündinud! Võrrelge nende püha innukust hilisemate aegade soodsamates tingimustes elavate inimeste ükskõiksuse ja

muretusega jumaliku anni suhtes. Milline etteheide mugavale maailma armastavale ükskõiksusele, mis on valmis möönma, et prohvetikuulutusi pole võimalik mõista! {SV 257.1}

Kuigi inimese piiratud mõistus ei suuda tungida Lõpmatu nõupidamistesse ega mõista täielikult Tema eesmärki, mõisteatakse selgetki taevalist sõnumit sageli nii ähmaselt sellepärast, et inimesed suhtuvad sellesse kas mingi eelarvamusega või hoolimatult. Sageli on üldkehtivad arusaamad — inimlikud seisukohad, inimeste poolt loodud traditsioonid ja valeõpetused varjutanud ka Jumala sulaste mõistuse niivõrd, et nad suudavad ainult osaliselt mõista suuri asju, mida Jumal on oma Sõnas ilmutanud. Samasugune lugu oli Kristuse jüngritega isegi tollal, kui Päästja oli avalikult nende juures. Nad olid niivõrd kinni üldiselt tunnustatud arusaama küljes, et Messias tuleb maise valitsejana, kes ühendab Iisraeli ülemaailmse impeeriumi troonile. Seetõttu ei suutnud nad mõista Tema kannatusi ja surma puudutavaid sõnu. {SV 257.2}

Kristus ise oli saatnud nad välja kuulutusega: „Aeg on täis saanud ja Jumala riik on lähedal; parandage meelt ja uskuge evangeeliumisse!“ Mark. 1, 15. See kuulutus põhines Taanieli raamatu 9. peatüki prohvetikuulutusel. Kuuskümmend üheksa aastanädalat pidid ingli seletuse järgi ulatuma „võitud vürstini“. Jüngrid ootasid suurte lootuste ja rõõmuga aega, mil Messias rajab kuningriigi Jeruusalemmas ja võtab kogu maailma oma võimu alla. {SV 257.3}

Jüngrid kuulutasid kuulutust, mille Issand oli neile andnud, kuigi nad ise mõistsid selle tähendust vääriti. Hoolimata sellest, et nende kuulutus põhines Taan. 9. 25, ei mõistnud nad sama peatüki järgmise salmi viidet sellele, et Messias surmatakse. Lapsepõlvest alates olid nad harjunud kuulma maisest riigist ning aastaid hellitatud ettekujutused tu-mestasid nende arusaamise niivõrd, et nad ei mõistnud prohvetikuulutuse erinevaid osi ja Kristuse ütlusi. {SV 257.4}

Kohustuse esitada Juuda rahvale armukutset, nad täitsid; kuid just siis, kui nende meelest pidi Issand Taaveti troonile tõusma, näigid nad hoopis seda, kuidas Teda kui kurjategijat kinni võeti, piitsutati, mõnitati, hukka mõisteti ja Kolgata ristile naelutati. Milline meeleheide ja ahastus ahistas jüngrite südant nendel päevadel, mil nende Issand lamas hauas! {SV 258.1}

Kristus ilmus täpselt ajal ja prohvetikuulutuses ennustatud viisil. Pühakirja tõendid olid Tema elu ja töö suhtes üksikasjalikult täitunud. Ta oli kuulutanud päästekuulutust ja „Tema Sõnal oli olnud vägi“. Tema kuulajad olid südamepõhjas mõistnud, et see kuulutus pärines taevast. Jumala Sõna ja Vaim tõestasid Jeesuse jumalikku algupära. {SV 258.2}

Jüngreid oli sidunud oma armastatud Õpetajaga suur vastastikune kiindumus, — ometi olid nad teadmatuses ja kahtlustustes. Isegi ahastushetkel ei meenunud neile Kristuse ütlused Tema kannatuste ja surma kohta. Kas siis, kui Naatsareti Jeesus oleks olnud tõeline

Messias, oleks neid tabanud selline mure ja pettumus? See oli küsimus, mis piinas neid hingamispäeva lootusetute tundide jooksul — ajal, mii Päästja lamas hauakambris; tundide jooksul, mis jäid Tema surma ja ülestõusmise vahele. {SV 258.3}

Kuigi mureöö oli Jeesuse järelkäijate jaoks pime, polnud nad siiski üksi. Prohvet ütleb: „Kui ma istun pimeduses, siis on Jehoova mulle valguseks! ... Tema toob mind valgusesse, ma saan näha tema õiglust!“ „Siis pimedus ei oleks pime sinu ees, vaid öö oleks nagu päev, pimedus oleks otsekui valgus!“ Jumal on öelnud: „Pimeduses tõuseb õiglastele valgus!“ „Ma juhin pimedaid teele, mida nad ei tunne, ma lasen neid käia tundmatuid radu,“ „ma muudan pimeduse nende ees valguseks ja konara tasaseks! Need on asjad, mis ma teen ega jäta tegemata!“ Miika 7, 8. 9; Laul 139, 12; 112, 4; Jes 42, 16. {SV 258.4}

Kuulutus, mida jüngrid olid kuulutanud Issanda nimel, oli üksikasjadeni õige, ja sündmused, millele see osutas, toimusid nende endi silme all. „Aeg on täis saanud ja Jumala riik on lähedal“ oli olnud nende kuulutus. Kui „aeg“ oli lõppenud — kuuskümmend üheksa aastanädalat Taanieli raamatu 9. peatükist, mis pidi ulatuma Messiani, „Võitusi“ oli Kristus saanud võitud Püha Vaimuga päeval, mil Johannes Ta Jordanis ristis. „Jumala riik“, mille lähedust nad kuulutanud olid, rajati Kristuse surmaga. See kuningriik ei olnud maine impeerium nii, nagu neid oli lapsest peale uskuma õpetatud. Ka ei olnud siin tegemist selle tulevase igavese kuningriigiga, mis rajatakse siis, kui „kunigriik ning valitsus ja võim kunigriikide üle kogu taeva all antakse Kõigekõrgema pühale rahvale“; see igavene kuningriik, milles „kõik valitsused peavad teda teenima ning temale alistuma“. Taan. 7, 27. Väljendiga „Jumala riik“ osutatakse Piiblis nii armukui auriigile. Armuriigist kirjutab Paulus kirjas heebrealastele. Pärast seda, kui apostel on osutanud Kristusele, hellasüdamelisele eestkostjale, kellel on „kaastundumst meie nõtrustega“, ütleb ta: „Läki siis julgusega armujärje ette, et me saaksime halastust ja leiaksime armu.“ Heebr. 4, 15. 16. Armujärg esitab armuriiki, sest siis, kui on olemas troon, peab olema ka kuningriik. Paljudes tähendamissõnades tarvitab Kristus väljendit „taevariik“ ka sel juhul, kui ta osutab jumalikule armutööle inimsüdame juures. {SV 258.5}

Autroon esitab auriiki ja selle riigi kohta ütleb Päästja: „Aga kui Inimese Poeg tuleb oma auhiilguses ja kõik inglid temaga, siis ta istub oma aujärjele, ja siis kogutakse tema ette kõik rahvas.“ Matt. 25. 31. 32. See on tulevane kuningriik. Seda ei rajata enne Kristuse teist tulekut. {SV 259.1}

Armuriik rajati kohe pärast inimese langemist, kui hakkas kehtima plaan pattulangenud inimsoo lunastamiseks. Tol korral oli see olemas Jumala kavatsuse ja Tema tõotusena. Usu kaudu võisid inimesed saada selle alamaiks. Ja ometi ei rajatud seda tegelikult enne, kui Kristuse surmaga. Isegi pärast seda, kui Päästja oli alustanud oma maist tööd, oleks ta võinud inimeste kangekaelsusest ja tänamatusest tüdinemise korral loobuda minemast Kolgatale. Ketsemanis värises kannatuste karikas Tema käes. Ta oleks võinud veel selgi ööl pühkida verehigi otsmikult ja jätta süüdlane inimsugu hukkuma oma pattudesse. Oleks Ta

seda teinud, poleks langenud inimeste jaoks olnud enam mingit lunastust. Kuid Päästja ei teinud seda, vaid hüüdis ristil surmaagoonias viimast jõudu kokku võttes: „See on lõpetatud.“ Just siis jõustus lunastusplaan. Siis täideti see päästmise tõotus, mis anti meie esivanemaile Eedenis. Siis rajati armuriik, mis senini eksisteeris Jumala tõotuse kaudu. {SV 259.2}

Jüngrid olid vaadanud Kristuse surmale kui sündmusele, mis oli lõplikult hävitanud nende lootused; tegelikult aga kinnitas just see lootuse igaveseks. Samal ajal kui Kristuse ristisurm valmistas jüngritele karmi pettumuse, oli see parim tõend selle kohta, et nende usk oli olnud õige. Sündmus, mis oli toonud neile leina ja meeleheidet, avas lootuse ukse igale Aadama lapsele; sellele sündmusele rajanes kõigil ajastutel Jumalale ustavate inimeste lootus tulevasele elule ja igavesele õnnele. {SV 260.1}

Jumala armurikkad plaanid täitusid ka jüngrite eksituse kaudu. Kuigi jumalik arm ja Tema õpetuse vägi olid võitnud jüngrite südame, kuna Jeesus „rääkis nii, nagu ükski inimene polnud rääkinud“, oli nende armastus Jeesuse vastu siiski segatud inimliku uhkuse ja iseka auahnusega. Isegi paasatalle söömise toas sel pühalikul tunnil, mil Õpetaja oli peagi astumas Ketsemani varjudesse, tõusis nende seas „vaidlus ka selle kohta, keda neist tuleks arvata suuremaks“. Luuka 22, 24. Nad unistasid troonist, kroonist ja aust, kuid neid ootas ees häbi ja ahastus Ketsemani aias, kohtusaal ja Kolgata rist. Nende südameuhkus ja janu ilmaliku au järele hoidis neid nii visalt nende aja väärõpetuste kammitsais, et nad jätsid tähelepanuta Päästja sõnad, mis selgitasid Tema kuningriigi tõelist olemust ja osutasid Tema ahastusele ja surmale. Jüngrite eksitus viis nad raskesse, kuid vältimatusse kogemusse, mida Jumal lubas tulla neile puhastamiseks. Kuigi Jeesuse õpilased olid mõistnud valesti nende endi. poolt kuulutatud sõnumi tähendust, ja pettunud oma otsustes, olid nad siiski kuulutanud seda sõnumit, mida Jumal oli neile andnud, ja Issand tasus neile nende usu eest ning tunnustas nende kuulekust. Just nemad pidid rääkima kõigile rahvastele aulist evangeeliumi ülestõusnud Issandast. Kogemus, millel Jumal lubas neid läbi katsuda ja mis näis neile äärmiselt kibedana, pidi neid selleks tööks ette valmistama. {SV 260.2}

Pärast ülestõusmist ilmus Jeesus oma jüngritele Emmause teel ning „hakkas peale Moosesest ja kõigist prohveteist ja seletas neile, mis temast kõigis kirjades oli üteldud.“ Luuka 24, 27. Jürgrite süda sai puudutatud. Süttis usk. Nad olid „sünnitatud jälle elavaks lootuseks“ isegi enne, kui Jeesus end neile ilmutas. Ta soovis valgustada nende mõistust ja kinnitada nende usku“ kindlasse prohvetlikku sõnasse“. Ta soovis, et tõde juurduks kindlalt nende südames, mitte lihtsalt sellepärast, et seda toetas Tema isiklik tunnistus. vaid selleparast, et tõde kinnitasid kaheldamatud tõendid, mida esitasid käsuõpetuse sümbolid ja varjuteenistus ning Vana Testamendi prohvetikuulutused. Kristuse jä-relkäijad vajasid arukat usku, mitte ainult nende endi pärast, vaid maailma pärast, kellele nad pidid levitama kuulutust Kristusest. Kindla aluse rajamiseks suunas Jeesus oma järelkäijate mõtted esmalt „Moosese ja kõigi prohvetite“ juurde. See oli ühtlasi ka ülestõusnud Päästja enda tunnistus Vana Testamendi Pühakirja väärtuse ja tähtsuse kohta. Oo, milline muutus toimus jüngrite

südames, kui nad vaatlesid veel kord oma armastatud Issanda nägu! Luuka 24, 32. Nüüd olid nad leidnud Tema, „kellest Mooses on kirjutanud käsuõpetuses, ja prohvetid". Kahtlus, ahastus ja meeleheide andsid maad täielikule kindlusele ja kõikumatule usule. Pole mingi ime, et pärast Tema taevaminekut olid nad „alati pühakojas, kiites ja austades Jumalat!" Inimesed, kes olid kuulnud ainult Päästja häbistavast surmast, arvasid, et jüngrid on nüüd kurvad, segaduses ja lüüa saanud mehed, kuid vastu ootusi nägid nad nende näol võidurõõmu. Millise ettevalmistuse olid nad saanud eelolevaks tööks! Nad olid läbi teinud elu suurima katsumuse ja olid näinud, kuidas Jumala Sõna oli võidukalt tõdenenud ka siis, kui inimeste arvates oli kõik kadunud. Mis võis edaspidi heidutada nende usku või jahutada nende armastuse tulidust! Sügavaimas kurbuses oli neil „vägev julgustus", lootus, m's oli kui „hings ankur, kindel ja tugev" Heebr. 6, 18. 19. Nad olid näinud Jumala tarkust ja väge ja olid „veendunud selles, et ei surm ega elu, et inglid ega vürstid, ei kõrgus ega sügavus ega mingi muu loodu" või neid „lahutada Jumala armastusest, mis on Kristuses Jeesuses, meie Isandas!" „Aga selles kõiges," ütlesid nad, „me saame täie võidu tema läbi, kes meid on armastanud!" Fooma 8, 38. 39. 37. „Aga Issanda sõna püsib igavesti." 1. Peetr. 1, 25. Ja „kes on, kes võib hukka mõista? Kristus Jeesus on, kes suri, ja mis veel enam, kes üles äratati, kes on Jumala paremal käel. kes meie eest palub." Pooma 8, 34. {SV 260.3}

Issand ütleb: Mu rahvas ei jää igavesti häbisse!" Joel 2, 26, „Õhtul jääb nutt varaks, kuid hommikul on hõiskamine." Laul 30, 6. Kui jüngrid ülestõusmispäeval Päästjat kohtasld ja nende süda neis põles, kui nad kuulasid Tema sõnu ja vaatlesid Tema pead, käsi ja jalgu, mis olid haavatud nende pärast; kui Jeesus enne taevaminekut nad Betaaniasse viis ja käed õnnistamiseks üles tõstis ning neile käsu andis minna „kõike maailma" ja kuulutada evangeeliumi „kõigele loodule" kinnitusega: „Ja vaata, mina olen iga päev teie juures." (Mark. 16, 15; Matt. 28, 20); kui nelipühipäeval tuli tõotatud Trööstija ja täitis neid väega ülalt ning tõi kindlusetunde taevasse läinud Issanda ligiolust, siis ei tõusnudki enam kõne alla mõte, kas vahetada Tema armuevangeeliumi kuulutamine, mis võis nõuda neilt suuri ohvreid ja lõppeda märtrisurmaga, kuid mille palgaks on Tema tulemisel antav „õiguse pärg", sellise maise riigi au vastu, nagu nad jüngriks saades olid kujutlenud. Tema, „kes enam kui rohkesti võib teha üle kõige selle, mida me palume või mõistame", oli andnud neile koos Tema kannatustest osasaamisega ka osa Tema rõõmust — rõõmust viia „palju lapsi ausse", väljendamatust rõõmust, „määratu suurest ja rohkest igavesest aust", millega võrreldes „see silmapilkne kerge viletsus" ei ole midagi, nagu tunnistas Paulus. {SV 261.1}

Jüngrite kogemus, kes kuulutasid „kuningriigi armuõpetust" Kristuse esimesel tulekul, cli mitmes suhtes sarnane nende kogemusega, kes kuulutasid sajandeid hiljem Tema teise tuleku kuulutust. Nii nagu jüngrid olid läinud välja kuulutusega: „Aeg on täis saanud ja Jumala riik on lähedal", niisamuti kuulutasid Miller ja tema kaaslased, et pikim ja viimane Piiblis esitatud prohvitikuulutus, mis kõneles ajast, oli lõppemas, et kohtutnud oli tulemas ja igavene kuningriik rajatakse pea. Jüngrite kuulutus, mis puudutas aega, põhines Taan. 9. ptk. seitsmekümnel aastanädalal. Milleri ja tema kaaslaste poolt edasi antud kuulutus teatas

Taan. 8, 14 esitatud 2300 päeva lõppemisest, millest seitsekümmend aastatanädalat moodustas ühe osa. Mõlemad kuulutused põhinesid sellesama suure prohvetliku perioodi erinevate osade täitumisel. {SV 262.1}

Nii nagu esimesed jüngrid, nii ei mõistnud ka William Miller ja tema kaaslased ise selle kuulutuse täit tähendust, millest nad kõnelesid. Eksitused, mida kogudus kaua oli tunnistanud, takistasid neid õigesti tõlgendamast prohvetikuulutuse võtmepunkti. Kuigi nad kuulutasid kuulutust, mida Jumal oli neile maailma jaoks edasi andmiseks avanud, pi-did nad läbi elama pettumuse selle tõttu, et nad mõistsid vääriti kuulutuse tähendust. {SV 262.2}

Seletades lõiku Taan. 8, 14: „Kaks tuhat kolmsada õhtuthommikut; siis saab pühamu puhastatud,“ võttis Miller, nagu eespool mainitud, omaks üldtunnistatud vaate, et maa on pühamu. Ta uskus, et pühamu puhastamine esitas maa pu hastamist. tulega Issanda tulekul. Seepärast järeldas ta, et 2300 päeva lõpp märkis Kristuse teise tuleku aega. Tema eksitus tulenes niisiis sellest, et ta võttis omaks rahva seas levmud populaarse arusaama pühamust ja selle puhastamisest. {SV 262.3}

Iisraeli preestriteenistuse ajastu sümboolses süsteemis, mis oli Kristuse ohvri ja preestriameti „varikujutis“, oli pühamu puhastamine viimane teenistus, mida ülempreester iga-aastase teenistustsükli käigus teostas. See oli viimane osa lepitustöös, kõigi pattude kõrvaldamine Iisraelist. See pidi sümboliseerima seda viimast osa meie Ülempreestri teenistuses, mil Tema kõrvaldab ja kustutab oma rahva patud taevastest raamatutest. See teenistus sisaldab uurimistööd ehk eeluurimiskohut, mis toimub vahetult enne Kristuse tulemist taeva pilvedel suure väe ja auga; sest siis, kui Ta tuleb, on iga inimese kohtuasi otsustatud. Jeesus ütleb: „Mu palk on minuga tasuda igaühele nõnda, nagu tema tegu on.“ Ilm. 22. 12. Sellest uurimiskohtust, mis viiakse läbi just enne Kristuse teist tulemist, kõneldaksegi esimese ingli kuulutuses. Ilm. 14, 7: „Kartke Jumalat ja andke temale austust, sest on tulnud tema kohtutund.“ {SV 263.1}

Need, kes kuulutasid seda hoiatuskuulutust, andsid edasi õiget kuulutust õigel ajal. Kui jüngrid kuulutasid: „Aeg on täis saanud ja Jumala riik on lähedal,“ ning toetusid seejuures Taanieli 9. peatüki prohvetikuulutusele, ei märganud nad seda, et Messia surmast kõneldi samas kirjatekstis. Just samuti jutlustasid Miller ja tema kaaslased kuulutust, mis põhines Taan. 8, 14 ja Ilm. 14, 7, kuid ei märganud seejuures, et Ilm. 14. peatükis oli esitatud veel teisi kuulutusi, mida oli samuti vaja edasi anda enne Issanda tulekut. Nii nagu jüngrid omal ajal eksisid selle kuningriigi olemuse mõistmises, mis pidi rajatama seitsmekümne aastanädala lõpul, nii eksisid adventistid selle sündmuse mõistmises, mis pidi toimuma 2300 päeva lõpul. Mõlemal juhul pimestas mõistust populaarsete eksiõpetuste omaksvõtmine või õigemini nendest kinni hoidmine nii, et nad ei suutnud mõista tõde. Mõlemad kuulutajate grupid täitsid Jumala tahet sellega, et nad andsid edasi kuulutuse, mida Jumal soovis, et nad

kuulutaksid; ja mõlemad pettusid oma ootustes selle pärast, et nad mõistsid vääriti kuulutust, mida nad ise kuulutasid. {SV 263.2}

Ometi saavutas Jumal oma eesmärgi, kui ta lubas kuulutada hoiatuskuulutust kohtutunni kohta just sellisena, nagu seda esitati. Suur päev oli tulemas ja fumalik ettenäge vus laskis asjadel minna nii, et inimesed pandi proovile kindla ajaga, selleks, et ilmutada neile nende südame mõtteid. Kuulutus oli mõeldud koguduse läbikatsumiseks ja pu-hastamiseks. Inimestele pidi saama selgeks, kas nad on kiindunud sellesse maailma või Kristusesse ja taevasse. Nad tunnistasid, et armastavad Päästjat, nüüd pidid nad tõestama oma armastust. Kas nad olid valmis loobuma oma maisetest lootustest ja taotlustest ning rõõmuga tervitama oma Issanda tulekut? Kuulutuse eesmärgiks, mille Jumal oma armus andis, oli anda inimestele võimalus mõista oma tõelist vaimulikku seisukorda ja äratada nad otsima Issandat meeleparanduses ja alanduses. {SV 263.3}

Kuigi pettumus oli kuulutuse vääriti mõistmise tagajärg, soovis Jumal nende lootuste purunemist kasutada ära nende kasuks. Sel viisil prooviti läbi need, kes tunnistasid, et nad uskusid hoiatuskuulutust. Kes olid valmis loobuma järelemõtlematult oma senisest kogemusest ja usaldusest Jumala Sõnasse? Kes püüavad palves ja hingealanduses aru saada sellest, milles nad prohvetikuulutuse mõistmises eksisid? Kelle usu ajendiks oli olnud hirm või hetkeline tundepuhang? Kes olid tegelikult ükskõiksed ja uskumatud? Suured hulgad tunnistasid, et nad armastasid Issanda ilmumist. Kelle usk oli aga valmis taluma ka pilget ja maailma etteheidet, viivitust ja pettumust? Kes olid valmis heitma ära tõed, mida Jumala Sõna nii selgelt tunnistas, seetõttu, et nad kohe ei mõistnud, miks Jumal neid selliselt kohtles? {SV 264.1}

See proov pidi ilmutama nende kindlameelsuse, kes tõelises usus olid järginud tõendeid, mida nad uskusid olevat Jumala Sõna ja Vaimu õpetuse. See pidi õpetama neile nii nagu ainult selline kogemus õpetada sai, kui ohtlik on vastu võtta inimeste teooriaid ja tõlgendusi selle asemel, et lasta Piiblil ennast ise tõlgendada. Tõelistele usklikele pidi see nõutus ja kurvastus, mis tulenes nende eksitusest, saama vajalikuks edasiminekuks. See pidi suunama neid prohvetliku sõna sügava uurimise juurde; õpetama hoolikamalt kaaluma oma usu alust ja hülgama kõike, mis ei rajanenud Pühakirjas väljendatud tõele, ükskõik, kui laialdaselt kristlik maailm seda siis tunnistaks. {SV 264.2}

Nende usklikega toimus sama, mis jüngritega. See, mis katsumusetunnil näis arusaamatuna, selgines hiljem. Kui nad oleksid tol hetkel mõistnud tulemust, milleni Issand tahtis neid viia, oleksid nad näinud, et Tema armastusväärsed plaanid olid kõiges nende suhtes täitunud, hoolimata ki bedast kogemusest, mis oli nende eksituse tulemus. Nad pidid selle õnnistusttoova läbielu kaudu õppima, et Issand on väga halastaja ja armuline," et kõik Tema teed on arm ja tõde neile, „kes peavad ta lepingut ja mõtlevad tema kor-raldustele". Laul 25. 10. {SV 264.3}

Peatükk 20—Suur Usuline Ärkamine

Esimese ingli sõnumit sisaldavas prohvetikuulutuses Ilmutuseraamatu 14. peatükis kõneldakse suurest usulisest ärkamisest seoses Kristuse peatse tuleku kuulutamisega. Prohvet nägi inglit lendavat „kesktaeva kohal; sellel oli igavene evangeelium, et armuõpetust kuulutada neile, kes elavad maa peal ja kõigile rahvahõimudele ja suguharudele ja keel-tele ja rahvastele". Ta ütles suure häälega: „Kartke Jumalat ja andke temale austust, sest on tulnud tema kohtutund, ja kummardage teda, kes on teinud taeva ja maa ja mere ja veteallikad!" Salmid 6, 7. {SV 265.1}

Tõsiasi, et kuulutuse kandjana kujutatakse inglit, on täbendusrikas. Taevase käskjala puhtuse, au ja väe kaudu on Jumal arvanud heaks esitada selle töö ülevat olemust, mida see kuulutus pidi teostama, ja väge ning au, mis pidi seda saatma. Ingli lend „kesktaeva kohal", „suur hääl", millega hoiatust antakse, ja selle kuulutamine kõigile, „kes elavad maa peal" — „kõigile rahvahõimudele ja suguharudele ja keeltele ja rahvastele", tunnistavad selle liikumise kiirusest ja ülemaailmsest ulatusest. {SV 265.2}

Kuulutus isa csutab ajale, mil see üleskutse esitatakse. Kuulutus, mis teatab kohtu algusest, on osa „igavesest evangeeliumist". Evangeeliumi ehk päästmiskuulutust on kuulutatud kõigil ajastutel, kuid seda osa evangeeliumist, mida see kuulutus sisaldab, polnud võimalik kuulutada enne kui viimastel päevadel; sest alles siis on õige üleskutse, et kohtutund on tulnud". Prohvetikuulutused esitavad sündmuste rea, mis ulatub kohtuaja alguseni. Seda eelkõige Taanieli raamatu põhjal. Kuid see osa prohvetikuulutusest, mis on viimaste päevade jaoks, kästi Taanielil sulgeda ja pitseerida „lõpuajaks". Alles sellesse aega jõudmisel pidi kõlama kuulutus kohtust, mis pidi täitma need prohvetikuulutused. „Lõpuajal", ütleb prohvet, „uurivad paljud seda ja arusaamine kasvab!" Taan. 12, 4. {SV 265.3}

Apostel Paulus hoiatas kogudust, et usklikud ei ootaks Kristuse tulekut tema päevil. „See päev ei tule mitte enne", ütles ta, „kui on tulnud ärataganemine ja saanud avalikuks ülekohtu inimene." 2-Tess. 2, 3. Niisiis ei olnud aeg oodata Issandat enne suurt ärataganemist ja „ülekohtu inimese pikka valitsusperioodi. „Ülekohtu inimene", keda nimetatakse ka „ülekohtu saladuseks", „ärakaotamise pojaks", „seadusemurdjaks", esitab paavstlust, kes pidi prohvetikuulutuses öeldu järgi valitsema 1260 aastat. See periood lõppes a. 1798. Kristuse tulek ei saanud seega toimuda enne seda aega. Pauluse hoiatus hõlmab niisiis tervet kristlikku ajajärku kuni aastani 1798. Pärast seda aega pidi hakatama kuulutama Kristuse teise tuleku kuulutust. {SV 266.1}

Sellist kuulutust ei kuulutatud tõepoolest kunagi varem. Paulus, nagu nägime, ei kuulutanud seda. Ta seletas oma vendadele, et Issanda tulek toimub kauges tulevikkus. Reformaatorid ei kuulutanud seda. Martin Luther asetas kohtu tema päevist arvatuna umbes 300 aastat edasi. Alates a. 1798 on aga Taanieli raamat pitserist vabastatud,

prohvetikuulutuste tundmine on suurenenud ja paljud on kuulutanud läheneva kohtu pühalikku kuulutust. {SV 266.2}

Nii nagu kuueteistkümnenda sajandi suur usupuhastus, nii sündis ka adrentliikumine üheaegselt mitmel kirstlikul maal. Usuja pavleinimesed nii Euroopas kui Ameerikas hakkasid erilise huviga uurima prohvetikuulutusi. Sammsammult jälgisid nad Püha Piibli prohvetlikke nägemusi ning said sel viisil veenvaid tõendeid selle kohta, et kõikide asjade lõpp nii ligi. Mitmetes maades leidus üksteisest isoleeritud kristlaste rühmi, kes jõudsid ainult Pühakirja uurimise kaudu järeldusele, et Päästja tulek on lähedal. {SV 266.3}

Aastal 1821, kolm aastat pärast seda, kui Miller oli jõudnud veendumuseni prohvetikuulutustes, mis osutasid kohtuajale, hakkas misjonär dr. Joseph Wolff, kuulutama Issanda peatset tulekut. Volff oli sündinud Saksamaal juudi peres. Tema isa oli rabi. Juba nooruses veendus Joseph kristluse tõepärasuses. Ta oli agara, uuriva vaimuga ning armastas väga kuulata neid vestlusi, mis toimusid tema isamajas, kuhu vagadheebrealased pärast päeva kogunesid, et kõnelda isekeskis oma rahva lootustest ja ootustest, tulevase Messia aust ja Iisraeli riigi taastamisest. Ühel päeval, kui mainiti Naatsareti Jeesust, küsis poiss, kes see selline oli. „Ülimalt andekas juut,“ kõlas vastus, kuid kuna Ta nimetas ennast Messiaks, mõistis juudi kohus ta surma“. „Miks on Jeruu-salemm hävitatud ja miks me oleme võõral maal?“ päris poiss edasi. „Oh häda, häda!“ vastas tema isa, „seepärast, et juudid tapsid prohvetid“. Läbi lapse pea käis kohe mõte: Võib-olla oli Jeesus samuti prohvet ja juudid tapsid Temagi, kuigi Ta oli süütu.“ — „Travels and Aventures of the Rev. Joseph Wolff“, kd. I, lk. 6. See mõte haaras Josephit nii tugevalt, et kuigi tal oli keelatud astuda üle kristlike kirikute läve, seisatas ta sageli kiriku ukse taga, et kuulata jutlust. {SV 266.4}

Seitsmeaastasena kirjeldas ta uhkelt ühele eakale kristlasest naabrile Iisraeli tulevast au Messia juhtimise all, kuic vana mees ütles sõbralikult: „Kallis poiss, ma ütlen sulle, kes cli tõeline Messias — Jeesus Naatsaretist..., kelle sinu esivanemad risti lõid, nagu vanal ajal prohvetidki. Mine koju ja loe Jesaja raamatu viiekümne kolmandat peatükk: ning sa mõistad, et Kristus on Jumala Poeg.“ — Samas kd. I, lk. 7. Poiss veendus selles tõepoolest. Ta läks koju ja luges kirjateksti ning imestas, kui täielikult oli see täitunud Naatsareti Jeesuse kohta. Kas kristlase ütlus oli õige? Poiss palus, et isa seletaks talle Jesaja prohvetikuulutust, kuid järgnes nii karm vaikimine, et ta ei söandanud enam kunagi seda teemat puudutada. See kõik suurendas Josephi soovi rohkem kuulda kristlikust usust. {SV 267.1}

Teadmisi, mida ta soovis saada, hoiti tema eest kodus hoolega saladuses. Üheteistkümneaastaselt lahkus Joseph Wolff isamajast ja läks laia maaima, et saada haridust, valida endale usk ja elutöö. Mõneks ajaks leidis ta endale kodu sugulaste juures, kuid aeti sealt varsti minema kui usustaganenud. Üksinda ja rahata pidi ta võõraste inimeste seas nüüd ise toime tulema. Ta rändas paigast paika, õppis hoolselt ja teenis elatist heebrea keele õpetamisega. Ühe katoliiklasest õpetaja mõjul võttis ta vastu rooma-katoliku usu ja

otsustas saada misjonäriks oma rahva hulgas. Selle kavatsusega astus ta mõned aastad hiljem Rooma Välismisjoni Kolledžisse õpinguid jätkama. Koolis hakati teda varsti süüdistama ketserluses, kuna ta oli harjunud mõtlema iseseisvalt ja kõnelema otsekoheselt. Ta kõneles avalikult kiriku väärsammudest ja rõhutas reformi vajadust. Paavsti kõrged aukandjad olid kohelnud teda algul erilise poolehoiuga, kuid mõne aja pärast saadeti ta Roomast minema. Kiriku järelvalve all rändas ta ühest kohast teise, kuni sai selgeks, et seda noorukit ei saa painutada Rooma tahte alia. Ta tunnistati pa-randamatuks ja anti vabadus minna, kuhu tahab. Wolff suundus nüüd Inglismaale, ja võttis seal vastu protestantliku usu ning ühines inglise kirikuga. Pärast kaheaastast õp-pekursust asus ta a. 1821 misjonitööle. Samal ajal kui Wolff võttis vastu suure tõe Kristuse esimese tuleku kohta ning hakkas Teda nägema „valude mehena“, tajus ta sedagi, et prohvetikuulutused kõnelesid sama selgesti Tema teisest tulekust väes ja aus. Ja samal ajal kui ta püüdis juhtida oma rahvuskaaslasi Naatsareti Jeesuse kui Tõotatu juurde ning kinnitada nende tähelepanu Tema esimesele tulekule alanduse õpetajana ja inimeste pattude eest sureva ohvrina, õpetas ta neile ka seda, et Ta tuleb teist korda kui vabastaja. {SV 267.2}

„Jeesus Naatsaretist, tõeline Messias,“ ütles ta, „kelle käed ja jalad läbi pisteti, keda viidi tappa kui talle, kes oli valude mees ja haigustega tuttav, kes pärast seda, kui valitsuskepp võeti Juudalt ja seadusandlik võim tema jalgade vahelt, tuli esimest korda, tuleb teist korda taevapilvedel peaingli pasuna hüüdes“ (Joseph Wolff, „Researches and Missionary Labors“, lk. 62). „Ta seisab Õlimäel. Ja see valitsus, mis anti kogu loodu üle kord Aadamale, kuid mille esiisa kaotas oma süü läbi (1. Moos. 1, 26; 3, 17), antakse Jeesusele. Tema on siis kuningas üle kogu maa. Loodu ägamine ja halisemine lakkab, on kuulda vaid kiituseja tänulaule. ...Kui Jeesus tuleb oma Isa aus pühade inglitega, ...tõusevad surnud usklikud esmalt.“ 1. Tess. 4, 16; 1. Kor. 15, 23. See on see, mida meie, kristlased, nimetame esimeseks üles-tõusmiseks. Seejärel muudetakse loomariigi loomus (Jes. 11, 6-9) ja alistatakse Jeesusele (Laul 8). Valitseb ülemaailmne rahu“. — „Journal of the Rev. Joseph Wolff“, lk. 378, 379. „Issand vaatab jälle alla maa peale ja ütleb: „Vaata, see on väga hea„,“ — Samas, lk. 294. {SV 268.1}

Wolff uskus, et Issanda tulek on ligi; tema ajaarvestuse järgi pidi maailma lõpp saabuma vaid mõned napid aastad hiljem ajast, millele Miller tähelepanu juhtis. Neile, kes väitsid kirjatekstile toetudes: „Aga sellest päevast ja tunnist ei tea ükski,“ et inimestel pole võimalik teada Kristuse eku aega, vastas Wolff: „Kas meie Issand ütles, et seda päeva ja tundi ei saada kunagi teada? Ta ise on ju andnud meile ajamärgid selleks, et me teaksime vähemalt Tema tuleku ligidust, nagu teatakse suve ligidust sellest, kui viigipuu ajab lehti? Matt. 24, 32. Kui me ei peaks midagi teadma sellest ajast, mistarvis Ta siis ise kutsus meid üles lugema prohvet Taanieli raamatut ja seda ka mõistma? Just Taaniel ütles, et raamat on pitseeritud lõpuajani ja et „siis uurivad paljud seda“ (heebreakeelne väljend viitas tähelepanemisele ja ajale mõtlemisele), „ja arusaamine“ (lõpuaja kohta) „kasvab“. Taan. 12, 4. Peale selle ei taha meie Issand öelda, et aja lähenemist ei teata, vaid, et täpset „päeva ja

tundi ei tea ükski“. Ajamärgid annavad niipalju teadmist isegi, ütles Ta, et meil on alus valmistuda Tema tulekuks nii. nagu Noa valmistas laeva.“ — Wolff, „Researches and Missionary Labors“, lk. 404, 405. {SV 268.2}

Pühakirja tõlgenduspõhimõtete või õigemini väärtõlgenduste kohta kirjutas Wolff: „Suurem osa kristlikust kogudusest on kõrvale kaldunud Pühakirja selgest tähendusest ja pöördunud budistide sümbolistliku süsteemi poole! Nad nimelt arvavad, et inimkonna õnnelik tulevik seisneb kehatuna ringihõljumises ja leiavad, et kui loetakse sõna „juudid“, tuleb mõista „paganad“ ja kui loetakse „Jeruusalemm“, tuleb mõista „kogudus“; kui öeldakse „maa“, peab see tähendama „taevalaotust“; ja Issanda tulemise all tuleb mõista misjoniseltside edu; ning minek Siioni mäele, Jaakobi Jumala kotta tähendab metodistide suurt klassikoosolekut.“ — „Journal of the Rev. Joseph Wolff“, lk. 96. {SV 269.1}

Kahekümne nelja aasta jooksul — aastal 1821 kuni 1845 — reisis Wolff palju nii Aafrikas, külastas Egiptust ja Abessiiniat kui Aasias, käis ringi Palestiinas, Süürias, Pärsias, Buhhaaras ja Indias. Ta külastas ka Ühendriike ja teel sinna jutlustas Saint Helena saarel. Augustis 1837 jõudis ta New Yorki ja pärast jutlustamist selles linnas, kõneles ta Philadelphias ja Baltimores ning suundus lõpuks Washingtoni. „Siin“, ütles ta, „andis endise presidendi John Quincy Adamsi ettepanekul kongress üksmeelselt ühe kongressi saali minu käsutusse loengu jaoks, mille ma pidasin ühel laupäeval ja mida austas kõigi kongressi liikmete, samuti Virginia piiskopi ja Washingtoni vaimulikkonna ning kodanike kohalolek. Samasugust austust avaldati mulle New Jersey ja Pennsylvania valitsusliikmete poolt, kellele ma kõnelesin oma uurimistöödest Aasias ja ütles ka Jeesuse Kristuse isiklikust valitsemisest.“ — Samas, lk. 398, 399. {SV 269.2}

Dr. Wolff reisis kõige barbaarsemates maades ilma ühegi Euroopa valitsusvõimu kaitseta. Tal tuli taluda mitmeid raskusi ja seista silmitsi loendamatute ohtudega. Sageli pidi ta kannatama külma ja nälga, teinekord nõrkes janust. Ta langes röövlite ohvriks, teda peksti, müüdi orjaks ja mõisteti kolmel korral surma. Kord rööviti talt kõik, mis tal oli ning ta pidi rändama sadu miile mäestikus, kui lumesadu piitsutas ta nägu ja paljad jalad kangestusid jäisel pinnal kõndimisest. {SV 269.3}

Kui Wolffi hoiatati, et ta ei läheks relvitult metsikute vaenutsevate suguharude juurde, ütles misjonär, et ta on küllaldaselt „varustatud relvadega“; palvega, agarusega Kristuse pärast ja usaldusega Tema abisse. „Ma olen varustatud südamest tuleva armastusega Jumala ja kaasinimeste vastu ja minu käes on Piibel.“ — W. H. D. Adams, „In Perils Oft“, lk. 192. Heebreaja inglisekeelset Piiblit kandis ta kaasas kõikjal, kuhu ta läks. Ühe oma hilisema reisi kohta ütles ta: „Ma . . . hoidsin Piiblit avatult käes. Ma tundsin, et minu jõud peitub selles raamatus ja et selle vägi toetas mind.“ — Samas, lk. 201. {SV 270.1}

Nii jätkas ta tööd seni, kuni kohtukuulutus oli viidud suuremasse ossa asustatud maailmast. Juutide, türklaste, pärslaste, hindude ja paljude teiste rahvuste ning hõimude seas

levitas ta Jumala Sõna nende emakeeles. Ta kuulutas kõikjal Messia valitsuse lähenemist. {SV 270.2}

Buhhaara retke ajal leidis ta väikese ääremaale hajutatud rahvakillu, kes õpetas Issanda peatset tulekut. „Jeemeni araablastel," ütles ta, „on raamat, mida nimetatakse „Seeraks" ja mis kõneleb Kristuse teisest tulekust ja Tema valitsemisest aus. Nende lootuste kohaselt peaksid suured sündmused toimuma 1840. aastal." — „Journal of the Rev. Joseph Wolff", lk. 377 — „Jeemenis... veetsin ma kuus päeva rekabiitide juures. Nemad ei joo veini ega istuta viinamarjaistandikke, ka ei külva nad vilja, vaid elavad telkides ning peavad au sees Jonadabi, Reekabi poja sõnu. Ma leidsin nende hulgas Iisraeli lapsi Daani suguharust,... kes ootavad koos Reekabi lastega Messia peatset saabumist taeva pilvedel." — Samas, lk. 389. {SV 270.3}

Üks teine misjonär leidis Tatarist inimesi, kes uskusid samamoodi. Üks tatrlasest preester küsis misjonärilt, millal Kristus teist korda tuleb. Kui misjonär vastas, et tema ei oska selle kohta midagi öelda, näis preestrit väga hämmastavat fakt, et inimene, kes õpetas teistele Piiblit, ei teadnud niisugust asja. Ta ütles, et prohvetikuulutuste põhjal usub tema, et Kristus tuleb 1844. aasta paiku. {SV 270.4}

Alates a. 1826 hakati adventkuulutust kuulutama Inglismaal, kuigi see liikumine ei omandanud seal nii kindlat kuju kui Ameerikas. Nimelt ei õpetatud Inglismaal nii üldiselt Kristuse tuleku täpset aega, kuid suurt tõde Kristuse peatsest tulekust väes ja aus kuulutati laialdaselt. Seda mitte ainult lahkusuliste ja nonkonformistide hulgas. Inglise kirjanik Maurant Brock mainis ära, et umbes seitsesada inglise kiriku õpetajat kuulutasid „seda kuningriigi armuõpetust". Kuulutus, mis osutas aastale 1844 kui Issanda tuleku ajale, anti edasi ka Suurbritannias. Siin levitati laialdaselt Ühendriikidest saadud adventistide trükiseid. Ameerikast toodud raamatutest ja ajakirjadest tehti Inglismaal kordustrükid. 1842. aastal hakkas kodumaale tagasi pöördunud Robert Winter, kes oli Ameerikas adventusu vastu võtnud, kuulutama Issanda tulekut. Selles töös ühinesid temaga pal-jud ja kohtukuulutust kuulutati Inglismaal mitmes piirkonnas. {SV 270.5}

Lõuna-Ameerikas, keset barbaarsust ja preestripoliitikat, asus hispaanlasest jesuiit Lacunza uurima Pühakirja ja võttis selle kaudu vastu tõe Kristuse peatsest taastulekust. Ta tundis eneses sundi kuulutada seda laialdaselt, kuid soovides vältida Rooma hukkamõistu, esitas oma seisukohad raamatuna, mille ta avaldas rabi Ben-Ezra varjunime all. Lacunza elas kaheksateistkümnendal sajandil, kuid alles 1825. a. paiku tõlgiti tema raamat, mis oli jõudnud Londonisse, inglise keelde S.elle ilmumine süvendas Inglismaal juba tärganud huvi Kristuse teise tuleku vastu. {SV 271.1}

Saksamaal õpetas Kristuse taastuleku õpetust kaheksateistkümnendal sajandil luteriusu õpetaja Bengel, kuulus Piibli õpetlane ja kriitik. Oma hariduse täiendamiseks pühendus Bengel „teoloogia uurimisele, millele tema tõsine ja usualdis vaim, mida oli süvendanud noorpõlve kasvatus ja distsipliin, oli loomupäraselt kalduv. Nagu teistelgi arutlevatel noortel

meestel enne ja pärast teda, tuli temalgi võidelda usuliste kahtlustega ja raskustega. Just sellistele hetkedele vihjas ta tunderikkalt kui paljudele nooltele, mis läbistasid tema vaest südant ja tegid tema nooruse raskeks koormaks. „Saanud Wüttenbergi konsistooriumi liikmeks, kaitses ta usuvabaduse põhimõtet. Kuigi ta tunnistas endiselt kiriku õigusi, nõudis ta seaduslikku vabadust neile, kes tundsid, et nad pidid järgima oma südametunnistuse häält ja lahkuma riigikirikust." — „Encyclopedia Britannica". 9. v. a. „Bengel". {SV 271.2}

Selle mehe nõudmiste head mõju on tema koduprovintsis veel praegugi tunda. {SV 271.3}

Valmistades Ilm. 21. peatüki põhjal ette jutlust üheks jõulueelseks advendipühaks, lõi Bengeli hinges äkitselt särama valgus Kristuse teise tuleku kohta. Ilmutuseraamatu prohvetikuulutused muutusid tema jaoks selgemaks kui kunagi varem. Vallutatuna prohveti poolt esitatud vaatepiltide erilisest tähtsusest ja võrratust aust, pidi ta mõneks ajaks katkestama teema üle mõtisklemise. Hiljem kantslis seistes valdas teema teda uuesti samasuguse selguse ja jõuga. Sellest ajast alates pühendas ta prohvetikuulutuste, eriti Ilmutuseraamatu prohvetikuulutuste uurimisele ja jõudis varsti veendumusele, et need kõnelesid Kristuse tulekust kui peatselt toimuvast sündmusest. Tähtaeg, mille tema leidis Kristuse teise tuleku ajaks, erines ainult väga väheste aastate poolest Milleri poolt kindlaksmääratud ajast. {SV 272.1}

Bengeli teoseid levitati kogu kristlaskonnas. Tema seisukohad prohvetikuulutuste suhtes võeti üldiselt omaks Württenbergi piirkonnas ja mõnes teises Saksamaa osas. Kristuse taastuleku liikumine jätkus Saksamaal ka pärast tema surma ning samal ajal, kui adventkuulutus köitis tähelepanu teistes maades, kuulutati seda ka Saksamaal. Mõned usklikud suundusid Venemaale ja rajasid seal asundusi. Usku Kristuse peatsesse tulekusse tunnustatakse ja õpetatakse veel praegugi selle maa saksa kogudustes. {SV 272.2}

Valgus süttis ka Prantsusmaal ja Šveitsis, Genfis, kus Farel ja Calvin olid levitanud usupuhastuse tõdesid, kuulutas Gaussen Kristuse teise tuleku sõnumit. Üliõpilasena oli Gaussen haaratud ratsionalismist, mis imbus kaheksateistkümnenda sajandi algul kogu Euroopasse. Seega oli Gaussen õpetajaametisse astudes tegelikult teadmatuses tõelisest usust ja kaldus koguni skeptitsismi. Oma nooruses oli ta huvitatud prohvetikuulutuste uurimisest. Pärast Rollini „Ancient History" („Vanaaja ajalugu") lugemist pöördus tema tähelepanu Taanieli raamatu teisele peatükile ja teda hämmastas see imestusväärne ajalooline täpsus, millega Taanieli prohvitikuulutused olid täitunud. See peatükk kinnitas tema jaoks Pühakirja jumalikku päritolu ja osutus ankruks keset hilisemate aastate ohte. Ratsionalism ei rahuldanud Gaussenit lõpuni. Sedamööda aga, kuidas ta uuris Piiblit ja see tal le selgines, ärkas temas tugev ja elav usk. {SV 272.3}

Prohvetikuulutuste uurimise kaudu jõudis ta veendumusele, et Issanda tulemine oli ligidal. Mõjutatuna selle suure tõe pühalikkusest ja tähtsusest, soovis ta esitada taastuleku kuulutust rahvale, kuid seda takistas algul üldlevinud arusaam, et Taanieli

prohvetikuulutused on saladused, mida pole võimalik mõista. Lõpuks otsustas Gaussen nii nagu Farel omal ajal Genfi evangeliseerima asudes alata lastest. Sel moel lootis ta ajapikku äratada huvi vanemates. {SV 272.4}

„Ma soovin, et mõistetaks," ütles ta hiljem selgituseks, et „me ei kasutanud seda meetodit mitte tõe alahindamise pärast, vaid vastupidi — just selle olulisuse tõttu. Ma soovisin sellise sõbraliku laste poolt pöördumise kaudu jõuda inimeste südameteni. Ma soovisin, et mind kuuldaks, ja ma kartsin, et mind ei panda tähele, kui ma pöördun esmalt täiskasvanute poole. Ma kogun kuulajaskonna lastest. Kui on näha, et nad kuulavad huvitatult, et neile meeldib, et nad mõistavad kõnealust teemat, siis olen ma kindel, et mul on varsti teine ring kuulajaid, ja täiskasvanud näevad omakorda, et see teema väärib vaeva istuda ja uurida. Kui nii läheb, ongi eesmärk saavutatud." — L. Gaussen, „Daniel the Prophet", kd. 2, eessõna. {SV 273.1}

Ettevõtmine oli edukas. Kui ta kõneles lastele, tulid ka vanemad inimesed kuulama ning kirik täitus tähelepanelike kuulajatega. Nende hulgas oli ka kõrgemast seisusest ja haritud inimesi, samuti välismaalasi, kes külastasid Genfi. Nii viidi kuulutus teistessegi maadesse. {SV 273.2}

Edust julgustatuna kirjutas Gaussen oma piibliuurimiste sarja lootuses, et kogudused, kelle liikmeskond kõneles prantsuse keelt, jätkavad ise prohvetikuulutuste uurimise levitamist. „.Lastele mõeldud õpetuste ilmumine," ütles Gaussen „peab koputama täiskasvanute südametunnistusele, kes liiga sageli jätavad hooletusse prohvetlikud raamatud ettekäändel, et need on arusaamatud: „Kuidas nad saavad olla arusaamatud, kui teie lapsed neid mõistavad?"" „Ma soovin," lisas ta „teha prohvetikuulutuste tundmise meie kogudustes nii populaarseks kui võimalik." „Mulle näib, et pole ühtegi teist uurimisainet, mis vastaks paremini käesoleva aja vajadustele." „Selle abil peame me valmistuma viletsuseajaks, ning õppima ootama ja igatsema Jeesust Kristust." {SV 273.3}

Kuigi Gaussen oli üks väljapaistvam ja armastatuim prantsuse keeles kõnelev jutlustaja, kõrvaldati ta siiski mõne aja pärast õpetajaametist. Tema vastu esitatud peamine, süüdistus oli see, et ta kasutas laste õpetamisel kiriku katekismuse asemel, mis oli kuiv ja vähem tõsist usku sisaldav käsiraamat, Piiblit. Hiljem sai ta õpetajakoha teoloogilises seminaris, kuid jätkas pühapäeviti, tööd lastega ning õpetas neile Pühakirja. Tema prohvetikuulutusi käsitlevad kirjutised äratasid samuti suurt huvi. Professori õppetooli, ajakirjanduse ja oma lemmiktegevuse, nimelt laste õpetamise kaudu avaldas ta palju aastaid kaugeleulatuvat mõju ja osutus tööriistaks, kelle kaudu paljud jõudsid prohvetikuulutuste uurimiseni, mis näitasid, et Issanda tulek oli lähedal. {SV 273.4}

Ka Skandinaavias kuulutati adventkuulutust ning see äratas laialdast huvi. Paljud ärkasid muretust julgeolekust patutunnetusele ja hakkasid otsima andestust Kristuselt. Riigikiriku vaimulikkond võitles selle liikumise vastu ja nende pealekäimisel heideti mõned kuulutajad vanglasse. Mitmes paigas Rootsis, kus Issanda peatse tuleku kuulutajad selliselt vaikima sunniti, andis Jumal oma kuulutust edasi isepärasel viisil väikeste laste kaudu. Kuna lapsed

olid alaealised, ei saanud riigiseadus neile midagi teha ja nemad võisid takistamatult rääkida. {SV 274.1}

Kristuse teise tuleku liikumine levis peamiselt lihtrahva hulgas ja inimesed kogunesid tööliste tagasihoidlikesse elamutesse kuulama tõde. Lapskuulutajad pärinesid enamikus vaestest peredest; mõned neist olid kõigest kuuevõi kaheksa-aastased. Välja arvatud see, et nende elu tunnistas, et nad armastavad Päästjat ja nad püüdsid elada kuulekuses Jumala pühadele nõudmistele, ei ilmutanud sellised lapsed mingit suuremat arukust või võimeid, kui selles eas lapsed kõik. Kuid siis, kui nad seisid rahva ees, oli ilmne, et neid juhtis Keegi, kes kõneles nende kaudu kõrgematest asjadest, kui nemad oma lapse aruga suutsid välja mõelda. Häälekõla ja käitumisviis muutusid ja pühaliku väega andsid nad edasi kohtukuulutust Pühakirja enda sõnadega: „Kartke Jumalat ja andke temale austust, sest on tulnud tema kohtutund“ Nad noomisid rahva patte, mitte ainult kõlblusetust ja pahesid, vaid ka ilmalikkust ja usutaganemist ning kutsusid kuulajaid üles kiiresti põgenema tuleva viha eest. {SV 274.2}

Rahvas kuulas värisedes. Jumala Vaim rääkis veenvalt inimeste südamete vastu. Paljud hakkasid uurima Pühakirja uue ja sügavama huviga. Joomarid ja liiderdajad tegid elus pöörde, teised loobusid ebaausatest tehingutest. Niiviisi teostati silmatorkav töö ja isegi riigikiriku õpetajad olid sunnitud tunnistama, et seda liikumist juhtis Jumala käsi. {SV 274.3}

Jumala tahe oli levitada kuulutust Päästja tulekust ka Skandinaaviamaades; kui Tema sulaste hääled vaikima sunniti, andis Ta oma Vaimu lastele, et töö saaks ikkagi tehtud. Kui Jeesus lähenes Jeruusalemmale ning juubeldav rahvahulk Teda rõõmuhüüete ja palmiokste lehvitamisega Taaveti Pojaks kuulutas, siis nõudsid kadedad variserid, et Jeesus vaigistaks rahvast. Jeesus aga vastas, et kõik seda olid kuulutanud ette prohvetid ja kui rahvas vaikiks, siis kisendaksid kivid. Rahvas lõpetas Jeruusalemma väravate ees vanemate ja preestrite ähvardusel rõõmuhüüded, kuid templi õuedest hakkasid lapsed palmioksi lehvitades hüüdma: „Hoosianna Taaveti Pojale!“ Matt. 21, 8—16. Kui siis variserid ülimalt pahandatult Jeesusele ütlesid: „Kas sa kuuled, mida nad ütlevad?“ vastas Jeesus: „Jah, kuulen! Kas te iganes pole lugenud: Laste ja imikute suust oled sa enesele valmistanud kiituse?“ Nii nagu Jumal töötas laste kaudu Kristuse esimese tuleku ajal, nii kasutas Ta neid kuulutajatena Tema teise tuleku eel. Jumala Sõna peab täituma, ning sõnumit Päästja tulekust tuleb kuulutada kõigile rahvastele, keeltele ja suguharudele. {SV 274.4}

William Milleri ja tema kaastööliste ülesandeks oli kuulutada hoiatust Ameerikas. Sellest riigist sai suure adventliikumise keskus. Siin täitus esimese ingli kuulutus kõige otsesemalt. Milleri ja tema kaaslaste kirjutisi viidi kaugetesse maadesse. Igasse maailma nurka, kuhu misjonärid suundusid, viidi kaasa ka rõõmsad sõnumid Kristuse peatsest taastulekust. Kõikjal kõlas igavene evangeelium: „Kartke Jumalat ja andke temale austust, sest on tulnud tema kohtutund.“ {SV 275.1}

Tõendid, mis näisid osutavat Kristuse tulekule 1844. a. kevadel, haarasid sügavalt inimesi. Järgmises osariigis, kuhu kuulutus edasi levis, äratas see laialdast huvi. Paljud olid veendunud, et argumendid prohvetlike perioodide kohta olid õiged, ning hüljates uhkuse seniste vaadete üle, võtsid vastu tõe. Mõned kirikuõpetajad jätsid kõrvale ühe või teise uskkonna vaated, loobusid teenistusest ja kogudusest ning ühinesid Jeesuse tuleku kuulutusega. Siiski võtsid võrdlemisi vähesed jutlustajad kuulutuse vastu, seepärast pidid seda tööd edasi viima suurel määral lihtliikmed. Farmerid jätsid põllud, käsitöölised tööriistad, kaupmehed kauplemise, spetsialistid oma ameti, kuid ikkagi oli tööliste arv väike, võrreldes töö hulgaga, mis oli vaja teha. Koguduse tagasilangus ja maailma jumalakartmatus esitasid tõelistele vahimeestele sellise hingelise väljakutse, et nad olid meeleldi nõus taluma rasket tööd, puudust ja kannatusi, kui see andis võimaluse kutsuda inimesi päästvale meeleparandusele. Kuigi Saatan töötas pidevalt vastu, edenes töö jõudsasti ja paljud tuhanded inimesed võtsid vastu adventtõe. {SV 275.2}

Kõikjal oli kuulda läbitungivat tunnistust, mis hoiatas patuseid, nii ilmalikke inimesi kui koguduseliikmeid, et nad valmistuksid eelolevate sündmuste vastu. Nii nagu Kristuse eelkäija Ristija Johannese, nii panid nemadki kirve puu juure külge ja palusid tungivalt kõiki kanda meeleparanduse vilja. Nende ärkamisele kutsuvad sõnad olid silmatorka-valt vastuolus rahu ja julgeoleku, kuulutusega, mida kuuldi tunnustatud kirikute kantslitest. Seal, kus Kristuse teise tuleku kuulutust vähegi kuulutati, liigutas see inimsüdameid. Pühakirja lihtne otsene tunnistus, mille tegi mõjuvaks Püha Vaimu vägi, veenis kuulajaid nii, et ainult vähesed panid sellele otseselt vastu. Nimekristlased ärkasid väärast julgeolekutundest. Nad nägid oma tagasilibisemist, ilmalikkust, uskmatust, uhkust ja omakasupüüdlikkust. Paljud otsisid Issandat kahetsuses ja alanduses. Maisetelt eesmärkidelt suunasid nad oma mõtted taevastele asjadele. Jumala Vaim asus neisse elama ning alandliku südamega ühinesid nad kuulutuse edasiminemisega: „Kartke Jumalat ja andke temale austust, sest on tulnud tema kohtutund!“ {SV 276.1}

Patused küsisid nuttes: „Mida ma pean tegema, et ma saaksin päästetud?“ Need, kes olid elanud ebaausalt, tahtsid kõike heastada. Kõik, kes leidsid rahu Kristuses, soovisid, et ka teised sellest õnnistusest osa saaksid. Vanemate südamed pöördusid laste poole ja laste südamed vanemate poole. Uhkuse ja kinnisuse barjäärid langesid. Tehti siiraid ülestunnistusi ja töötati nende päästmise nimel, kes olid kõige lähedasemad ja kallimad. Sageli oli kuulda tõsiseid eestpalveid. Kõikjal palusid inimesed sügavas ahastuses Jumalat. Paljud võitlesid palves kogu öö, et saada kinnitust oma pattude andestamisest või paluda sugulaste ja naabrite pöördumise pärast. {SV 276.2}

Kõigist rahvaklassidest kogunes inimesi adventistide koosolekule. Rikkad ja vaesed, kõrgemad ja alamad soovisid mitmesugustel põhjustel kuulda õpetust Kristuse tulemisest. Issand hoidis vaos opositsioonivaimu ajal, mil Tema sulased seletasid oma usu põhialuseid. Mõnikord oli tööriist nõrk, kuid Jumala Vaim andis tõele väe. Nendel koosolekutel oli tunda pühade inglite lähedalolu ja iga päev ühinesid paljud usklikega. Kui esitati Kristuse peatse

tuleku tõendeid, kuulasid suured rahvahulgad hingetus vaikuses pühalikke sõnu. Näis nagu oleks taevas ja maa lähenenud üksteisele; vanad, noored ja keskealised tajusid Jumala väge. Inimesed läksid koju kiituslaulud huulil, ja rõõmsad hääled kajasid läbi õhtuvaikuse. Ükski, kes külastas neid koosolekuid, ei saanud unustada seda sügavat hardust. {SV 276.3}

Kristuse teise tulemise kindla aja kuulutamine kutsus esile suure vastuseisu nii usuõpetajate kui kõigi hoolimatumate ja jumalakartmatumate patuste poolt. Tõdenesid prohvetlikud sõnad: „Viimseil päevil tuleb pilkesõnadega pilkajaid, kes elavad iseeneste himude järele ning ütlevad: „Kus on tema tulemise tõotus? Sest sellest ajast, kui isad läksid hingama, jääb kõik nõnda nagu loomise algusest!“ 2. Peetr. 3, 3. 4. Paljud, kes tunnistasid, et nad armastavad Päästjat, teatasid, et neil pole midagi Kristuse teise tulemise õpetuse vastu, küll aga Kindla aja vastu. Ent Jumala kõikenägev silm luges seda, mis oli nende südames. Nad ei tahtnud tegelikult kuulda jutlusi sellest, et Kristus tuleb maailma üle kohut mõistma õiguses. Nad olid olnud ustavusetud sulased, nende teod ei talnud Jumala südantuurivat pilku ja nad kartsid kohtuda oma Issandaga. Nii nagu juudid Kristuse esimese tuleku ajal, polnud ka nemad valmis Kristusele tere tulemast ütlema. Vähe sellest, et nad ise keeldusid kuulmast selgeid argumente Piiblist, nad naeruvääristasid otseselt neid, kes ootasid Issandat. Saatan ja tema inglid juubeldasid ja parastasid Kristust ja pühi ingleid selle pärast, et nad ei soovinudki Tema ilmumist. {SV 277.1}

Kristuse teise tuleku õpetuse äraheitjate põhiargumendiks oli väide: „Ükski ei tea seda päeva ega tundi.“ Piiblitekst ütleb: „Aga sellest päevast ja tunnist ei tea ükski, ei inglidki taevas ega ka Poeg, muud kui Isa üksi.“ Matt. 24, 36. Need, kes ootasid Issandat, andsid kõnealuse teksti kohta selge ja Pühakirjakcihase lahtimõtestuse ning näitasid, et vastased toetusid sellele tekstile õigustamatult. Kristus ütles need sõnad jüngritele tolle mälestusväärse vestluse ajal Õlimäel pärast oma viimast templiskäiku. Jüngrid küsisid: „Mis on su tulemine ja maailma-ajastu lõpetuse tunnus?“ Jeesus nimetas neile märgid ja ütles: „Kui te näete seda kõike, siis teadke, et see on ligi ukse ees.“ Salmid 3, 33. Ühte Päästja ütlust ei saa kasutada teise tühistamiseks. Kuigi ükski ei tea Tema tulemise päeva ega tundi, nõuab Jeesus meilt ikkagi seda, et me teaksime, millal Tema tulemine on ukse ees. Ta paneb meile südamele mitte jätta tähele panemata Kristuse manitsusi ja mitte keelduda kuulmast ning vastu võtmast Tema tulemise sõnumeid, nagu tegid need, kes elasid Noa ajal. Tollased inimesed hülgasid teadmise veeuputuse tulemisest. Samas peatükis esitatud tähendamissõna ustavast ja ustavusetust sulasest näitab ilmekalt selle sulase käekäiku, kes ütleb oma südames: „Mu isand viibib tulles.“ See looke illustreerib Kristuse suhtumist neisse, keda Ta leiab valvamas ja Tema tulemist kuulutamas, ning neisse, kes seda eitavad. „Siis valvake,“ ütleb Ta. „Õnnis on sulane, keda ta isand tulles leiab nõnda tegevat.“ Salmid 42, 46. „Kui sa nüüd ei valva, tulen ma kui varas ja sina ei tea, mil tunnil ma su peale tulen.“ Ilm. 3, 3. {SV 277.2}

Paulus räägib rahvaklassist, kellele Issanda päev saabub ootamatult: „Issanda päev tuleb nagu varas öösel. Kui nad ütlevad: „Nüüd on rahu ja julgeolek!“ tabab neid äkiline

hukatus... ja nad ei pääse mitte pakku.“ Kuid Ta lisab neid silmas pidades, kes on pannud tähele Päästja hoiatust: „Aga teie, vennad, ei ole mitte pimeduses, nii et see päev teid saaks haarata kui varas. Teie kõik olete ju valguse lapsed ja päeva lapsed. Meie ei ole mitte öö ega pimeduse lapsed.“ Tess. 5, 2-5. {SV 278.1}

Pühakiri ei anna inimestele mingit õigust olla teadmatuses Kristuse tulemise lähedusest. Ent need, kes otsisid lihtsalt vabandust tõe äraheitmiseks, sulgesid sellisele seletusele kõrvad ja korrutasid pidevalt: „Sellest päevast ja tunnist ei tea ükski.“ Kui inimesed ärkasid ja hakkasid küsima pääsetee järele, seisid usuõpetajad nende ja tõe vahele ning püüdsid vaigistada inimeste ohutunnet Jumala Sõna väära tõlgendamise abil. Ustavusetud vahimehed ühinesid suure petja tööga ja hüüdsid: „Rahu, rahu,“ kuigi Jumal ei olnud rahust rääkinud. Sarnaselt Kristuseaegsetele variseridele keeldusid paljud ise sisenemast taevariiki ja takistasid ka neid, kes tahtsid minna. Nende inimeste verd nõutakse takistajate käest. {SV 278.2}

Esimeste hulgas võtsid kuulutuse enamasti vastu kõige alandlikumad ja pühendunumad liikmed. Need, kes uurisid Piiblit enda jaoks, nägid paratamatult, et rahvahulgas levinud prohvetikuulutuste seletused olid ebapiibellikud. Seal, kus inimesed polnud vaimulikkonna mõju all, kus nad ise uurisid Jumala Sõna, seal piisas adventistide õpetuse võrdlemisest Pühakirjaga, et mõista selle jumalikku autoriteeti. {SV 278.3}

Paljusid kiusasid taga nende uskmatud vennad. Selleks, et säilitada oma koht koguduses, olid mõned nõus avalikkuse ees tagasi tõmbuma, kuid teised tundsid, et ustavus Jumala vastu ei lubanud neil varjata tõdesid, mis Tema oli nende kätte usaldanud. Paljud lahutati kogudustest üksnes selle tõttu, et nad tunnistasid oma usku Kristuse tulemisse. Neile, kelle usku sel moel läbi katsuti, olid väga kallid prohveti sõnad: „Teie vennad, kes teid vihkavad, kes teid ära tõukavad minu nime pärast, ütlevad: „Jehoova ilmutagu oma auhiilgust, et saaksime näha teie rõõmu!“ Aga nad peavad häbenema!“ Jes. 66, 5. {SV 278.4}

Jumala inglid jälgisid suurima huviga Kristuse teise tuleku kuulutuse tagajärgi. Kui kogudus üldiselt kuulutuse ära heitis, pöördusid inglid kurvalt kõrvale. Kuid paljusid ei olnud veel adventtõe suhtes läbi proovitud. Mitmed olid sattunud eksiteele oma mehe, naise või laste mõjutusel ning hakanud uskuma, et sellist ketserlust kuulata, mida õpetasid adventistid, oli iseenesest juba patt. Inglid said käsu selliseid inimesi ustavalt valvata, sest Jumala troonilt pidi neile paistma veel valgust. {SV 279.1}

Väljendamatu igatsusega ootasid need, kes olid kuulutuse vastu võtnud, oma Päästja tulekut... Aeg, mil nad lootsid Teda kohata, oli käes. Nad lähenesid sellele tunnile kaine pühalikkusega. Nad olid kindlas osaduses Jumalaga ning tundsid rahu, mis pidi kuuluma neile igaveses tulevikus. Mitte keegi, kes koges seda lootust ja usaldust, ei suuda unustada neid kalleid ootusetunde. Mõned nädalad enne tähtaja saabumist loobuti enamasti ilmalikust tegevusest. Siirad usklikud kaalusid hoolega iga oma mõtet ja südametunnet otsekui surivoodil, mil mõne tunni pärast tuleb sulgeda silmad kõigele maisele. Mitte keegi ei

kavatsenud valmistada endale „taevaseid riideid" (vaata lisa), kuid kõik tundsid vajadust sisemise kinnituse järele, et nad olid valmis kohtuma Päästjaga. Nende valgeks rüüks oli hinge puhtus — iseloom, mis oli patust puhastatud Kristuse lepitava vere läbi. Oh oleks neil, kes nimetavad end Jumala rahvaks ka praegu sama südant läbi katsuv meelsus, seesama tõsine, kindlameene usk! Oleksid inimesed jäänud alandlikkusesse Issanda ees ning pidevalt saatnud oma palved armujärje ette, oleks nende kogemus jäänud palju rikkamaks, kui neil nüüd oli Liiga vähe palvetatakse, liiga vähe on tõelist patutundmist ja seepärast jätab elava usu puudumine paljud ilma armust, millega meie Lunastaja meid nii rikkalikult varustada tahab. {SV 279.2}

Jumal otsustas proovida oma rahvast. Tema käsi kattis vea prohvetlike perioodide arvestuses. Adventistid ei avastanud eksitust, ka ei leidnud seda nende kõige haritumad vastased. Vastuseisjadki ütlesid: „Teie prohvetlike perioodide arvestus on õige. Mingi tähtis sündmus sel ajal ilmselt toimub, kuid mitte see, mida mr. Miller ennustab. Tõenäolisem on maailma ümberpööramine, aga mitte Kristuse teine tulek." (vaata lisa.) {SV 279.3}

Ooteaeg möödus, kuid Kristus ei tulnud oma rahvast vabastama. Need, kes siira usu ja armastusega olid Päästjat oodanud, kogesid kibedat pettumust. Kuid Jumala plaanid täitusid. Ta oli nimelt soovinud läbi katsuda neid, kes tunnistasid, et nad ootavad Tema ilmumist. Nende hulgas oli küllalt selliseid, keda oli ajendanud kahetsusele ainult hirm. Usu tunnistamine polnud mõjutanud nende südant ega elu. Kui oodatud sündmus ei tõdenenud, teatasid sellised inimesed, et nad ei olnudki pettunud, kuna nad polnud te-gelikult kunagi uskunud, et Kristus tuleb. Nemad hakkasid esimeste hulgas pilkama usklike kurvastust. {SV 280.1}

Ent Jeesus ja kõik taevased väed vaatasid armastuse ja kaastundega neile, kelle lootused olid purunenud, kuid kes ustavalt tegid läbi selle raske katsumuse. Kui kate, mis eraldab nähtavat maailma nähtamatust, oleks paotunud, oleks nähtud ingleid nende ustavate inimeste kõrval, et kaitsta neid Saatana noolte eest. {SV 280.2}

Peatükk 21—Hoiatus Tagasi Lükatud

Kui William Miller ja tema kaaslased kuulutasid Kristuse teise tuleku õpetust, tegutsesid nad ainult selle nimel, et äratada inimesi valmistuma kohtuks. Nad püüdsid äratada kristlasi mõistma koguduse tõelist lootust ja igaühe isiklikku vajadust sügavama kristliku kogemuse järele. Samal ajal töötasid nad ka selleks, et äratada mittepöördunuid mõistma oma kohustust viivitamatult kahetseda ja Jumala poole pöörduda. „Nad ei teinud mingeid katseid värvata inimesi mõnda usulahku või usulisse erakonda. Seepärast töötasid nad kõigis uskkondades ja sektides, sekkumata nende organisatsiooni või süsteemi." {SV 280.3}

„Kordagi," ütles Miller, „polnud mul soovi, või mõtet äratada oma tööga mingit sellesuunalist huvi, mis oleks kahjustanud ühe või teise usulahu huve või pannud aluse mõnele uuele kogudusele teiste arvel. Ma tahtsin kõigile kasu tuua. Eeldades, et kõik kristased. ootavad Kristuse tulemist ja et neil, kelle usulised vaated polnud samasugused kui minul, polnud põhjust vähem armastada neid, kes selle õpetuse vastu võtsid, ei näinud ma vajadust pidada eraldatud koosolekuid. Minu ainsaks eesmärgiks oli soov pöörata inimesi Jumala poole; kuulutada maailmale lähenevat kohut ja mõju-tada kaasinimesi valmistuma selleks nii, et nad võiksid oma Jumalaga kohtuda rahus. Enamik neist, kes pöördusid minu töö tagajärjel, ühinesid mitmesuguste kogudustega." Bliss, lk. 328. {SV 280.4}

Kuna Milleri töö aitas edendada kogudusi, suhtuti sellesse mõnda aega poolehoiuga, kuid sedamööda, kuidas jutlustajad ja usulised juhid langetasid otsuse andventõpetuse vastu ning tahtsid huvi selle vastu summutada, hakkasid nad töötama sellele vastu üha ägedamalt ja keelasid lõpuks oma liikmetel kuulata teise tuleku kuulutust. Sellest kõnelemine koguduse avalikel koosolekutel keelati! Nii seati usklikud katsumuste ja kiusatuste ette. Nad armastasid oma kogudust ega tahtnud sellest lahkuda, kuid mõistsid samas, et Jumala Sõna tunnistus suruti maha ja neilt võeti õigus uurida prohvetikuulutusi. Ustavus Jumala vastu ei lubanud neil korraldusega nõustuda. Nad ei saanud pidada neid, kes püüdsid vaigistada Jumala Sõna tunnistust, Kristuse koguduseks, „tõe sambaks ja toeks". Seepärast tundsid nad, et neil oli õigem lahkuda oma senisest kogudusest. 1844. a. suvel lahkus erinevatest kogudustest umbes viiskümmend tuhat inimest. {SV 281.1}

Selle aja jooksul toimus märgatav nihe enamikes Ühendriikide kogudustes. Juba aastaid oli maailmalikkus vaimuliku kogemuse nõrgenemise kaasabil hiilinud koguduse liikmete eluviisidesse ja kommetesse. Kõnealusel aastal aga ilmnes äkiline ja silmatorkav allakäik peaaegu kõigis selle riigi kogudustes. Kuigi näis, et põhjust oli raske leida, nenditi seda fakti laialdaselt ja arutleti selle üle nii ajakirjanduses kui kantslites. {SV 281.2}

Kirikuvanemate kogu koosolekul Philadelphias ütles mr. Barnes, kes oli hästi tuntud piiblikommentaator ja pastor selle linna ühes juhtivas kirikus: „Olen olnud hingekarjase ametis kakskümmend aastat, kuid pole kuni viimase õhtusöömaajani toimetanud seda usulist talitust ilma, et vähemal või suuremal hulgal inimesi poleks kogudusse vastu võetud. Kuid

nüüd pole ärkamisi ega pöördumisi, pole märgata ka usutunnistajate ilmset kasvamist armus ja keegi ei tule käärkambrisse murega oma hinge päästmise pärast. {SV 281.3}

Äritegevuse kasvu ja kaubanduse ning tööstuse väljavaa dete paranemise tõttu suureneb ilmalik meelsus. Nii on see kõigis ususektides.“ — „Congregational Journal“, 23. mai 1844. {SV 281.4}

Sama aasta veebruaris ütles professor Finney Oberlini Kolledžist: „Meie ees on tõsiasi, et meie maa protestantlikud kirikud on käesoleval ajal lausa üldiselt ükskõiksed või ot-seselt vaenulikud peaaegu kõigi kõlbeliste reformide suhtes. Üksikuid erandeid muidugi on, kuid mitte niipalju, et see mõjutaks üldist suhtumist. Meie ees on veel teinegi ilmne fakt — peaaegu üldiselt puudub kogudustes ärkamine. Vaimulik loidus on laiaulatuslik ja süvenev. Sama tunnistab kogu meie maa usuline ajakirjandus. Koguduseliikmeid on haaranud massiline moehullustus. Koos jumalakartmatutega võtavad nad osa lõbustustest, tantsudest, pidustustest jne.... Kuid meil ei tarvitse pikemalt peatuda selle valusa küsimuse juures. Piisab nentimisest, et see nähtus süveneb ja ujutab meid üle, kuna kogudused on üldiselt armetult mandunud. Nad on läinud väga kaugele Issandast ja Tema on eemaldunud neist.“ {SV 282.1}

Üks kirjanik tunnistas vaimulikus „Teleskoobis“: „Me pole kunagi näinud sellist üldist usulist langust nagu praegu. Tõepoolest, kogudus peaks ärkama ja otsima selle kurvastuse põhjust, sest ainult kurvastuseks saab seda pidada igaüks, kes armastab Siionit. Kui meenutame, kui „haruldased“ on tõelise ümberpööramise juhtumid ja mõtleme patuste peaaegu piiramatule julmusele ning paadumisele, hüüatame tahtmatult: „Kas Jumal on unustanud olla armuline või on armuuks suletud?““ {SV 282.2}

Selline olukord ei eksisteeri kogudustes ilma põhjuseta. Vaimulik pimedus, mis katab rahvaid, kogudusi ja üksikisikuid, pole tingitud sellest, et Jumal hoiaks tagasi oma armu, vaid sellest, et inimesed jätavad hooletusse ja pilkavad jumalikku valgust. Tabav näide selle kohta esineb juuda rahva ajaloos Kristuse ajal. Pühendumine ilmalikele asjadele viis Jumala ja Tema Sõna unustamiseni. Selle tõttu tuhmistus inimeste arusaamine ja süda muutus ilmalikuks ning meeleliseks. Just sellepärast olid nad teadmatuses asjade suhtes, mis puudutasid Messia tulekut ja lükkasid uhkes uskmatuses tagasi oma Lunastaja. Ometi ei võtnud Jumal juuda rahvalt veel teadmist ega võimalust osa saada päästvast õnnistusest. Kuid need, kes tõe hülgasid, kaotasid igasuguse soovi omada Jumala Andi. Nad olid teinud „pimedusest valguse ja valgusest pimeduse“, kuni neis olev valgus muutus pimeduseks. Kui suur aga oli see pimedus! {SV 282.3}

Saatana plaanidega sobib hästi see, kui inimesed säilitavad usu välised vormid, kuid kaotavad elava jumalakartuse. Pärast evangeeliumi hülgamist jätkasid juudid innukalt oma vanade usutalituste täitmist ja rahvusliku eraldatuse ranget kaitsmist, kuigi nad ka ise pidid möönma, et Jumala ligiolekut polnud enam nendega. Taanieli prohvetikuulutus osutas nii selgesti Messia tuleku ajale ja kuulutas nii selgelt ette Tema surma, et juudid keelasid rahval

seda uurimast. Lõpuks kuulutasid rabid needuse kõigile, kes püüdsid aega välja arvutada. 1800 aastat on iisraellased olnud tõsiseks ja hoiatavaks näiteks ohust, mida kätkeb endas Jumala poolt saadud valguse hülgamine, sõge ja meeltparandamatu armu pakkumise äraheitmine. {SV 283.1}

Kõikjal, kus esineb selline vaim, ilmnevad samad tagajärjed. See, kes sihilikult surub maha veendumuse oma kohustustest, sellepärast, et see on vastuolus tema soovidega, kaotab lõpuks võime eristada tõde eksitusest. Arusaamine tumeneb, südametunnistus muutub tundetuks, süda kõveneb ja hing kaugeneb Jumalast. Ükskõik kus ja miks jumalikku tõde halvustatakse või eemale tõrjutakse, seal mattub kogudus vaimulikku pimedusse. Usk ja armastus jahtuvad, ilmnevad võõrdumised ja lahkhelid. Koguduseliikmete huvid ja energia keskenduvad ilmalikele taotlustele ning patuste südamed kõvenevad meeleparandamatuses. {SV 283.2}

Ilmutuseraamatu 14. peatükis esitatud esimese ingli kuulutus, mis kõneleb Jumala kohtutunni algusest ja esitab inimestele nõude karta ja kummardada Jumalat, oli määratud eraldama Jumala rahvast, maailmast ja selle laostavast mõjust ning äratama kogudust nägema oma tõelist olukorda: ilmalikkust ja tagasiminekut. Selle kuulutusega saatis Jumal kogudusele hoiatuse, mis, kui see oleks vastu võetud, oleks parandanud pahed, mis lahutasid inimesed Jumalast. Kui kuulajaskond oleks taevase kuulutuse vastu võtnud ning alandanud südame Issanda ette ja püüdnud siiralt valmistuda Temaga kohtumiseks, siis oleks kogudustes ilmnenud Jumala Vaim ja vägi. {SV 283.3}

Valitsema oleksid pääsenud taas üksmeel, usk ja armastus nagu kord apostlite päevil, mil „usklike hulk oli üks süda ja üks „hing“ „ja rääkisid Jumala Sõna julgesti“, ja „Issand lisas iga päev nende ühendusele juurde neid, kes päästeti.“ Ap. t. 32, 31; 2, 47 {SV 283.4}

Kui Jumala rahvas võtaks vastu valguse sellisena nagu see särab Tema Sõnast, siis omandaksid nad sellise üksmeele, mille pärast Kristus palvetas ja millest apostel kirjutas: „Olles usinad üksmeelt pidama vaimus rahusideme läbi.“ „Üks ihu ja üks vaim, nagu te ka olete kutsutud üheks lootuseks oma kutsumise poolest; üks Issand, üks usk, üks ristimine.“ Ef. 4, 3-5. {SV 283.5}

Selliseid õnnistatud tagajärgi kogesid need, kes võtsid vastu adventkuulutuse. Nad tulid erinevaist ususektidest, kuid nende sektidevahelised barjäärid kadusid; vastuolulised tõekspidamised purunesid; loobuti ebapiibellikust lootusest tuhandeaastasele rahuriigile maa peal; parandati väärad vaated Kristuse teise tuleku kohta; uhkus ja ilmalikkus sulasid; ülekohtused teod heastati; südamed ühinesid tõsises sõpruses; valitses armastus ja rõõm. Kui see õpetus suutis sel viisil muuta mõningaid, kes selle vastu võtsid, oleks ta muutnud kõiki, kui kõik oleksid selle vastu võtnud. {SV 284.1}

Kuid kogudused üldiselt ei võtnud hoiatusi vastu. Jutlustajad, kes „Iisraeli koja“ vahimeestena oleksid esimestena pidanud märkama Jeesuse tuleku märke, ei õppinud

tundma tõde ei prohvetite tunnistuste ega ajamärkide kaudu. Vastavalt sellele, kuidas maailmalikkus ja auahnus täitsid südant, jalhenes armastus Jumala vastu ja usk Tema Sõnasse ning siis, kui esitati kuulutus Kristuse peatsest tulekust, äratas see ainult eelarvamusi ja uskmatust. Fakti, et kuulutust jutlustasid peamiselt koguduse lihtliikmed, kasutati argumendina selle vastu. Jumala Sõna selge tunnistuse kohta esitati sama küsimus nagu kord vanasti: „Kas ükski ülemaist või variseridest on uskunud Temasse?“ Ja seejärel, kui leiti, et prohvetlike perioodide kohta esitatud tõendeid oli raske ümber lükata, hakati keelama prohvetikuulutus! uurida ja õpetada. Kinnitati, et prohvetlikud raamatud olid pitseeritud ja arusaamatud. Suured hulgad uskusid pimesi oma pastoreid ja keeldusid kuulda võtmast hoiatust. Teised, keda tõde oli veennud, ei julgenud seda tunnistada kartusel, et nad „kogudusest välja lükatakse“. Kuulutus, mille kaudu Jumal tahtis oma kogudust läbi katsuda ja puhastada, näitas väga selgelt, kui palju oli neid, kes armastasid seda maailma enam kui Kristust. Sidemed, mis köitsid neid maaga, olid tugevamad kui sidemed taevaga. Nad valisid kuulamiseks ilmaliku tarkuse häält ja pöördusid ära südantläbikatsuvast tõekuulutusest. {SV 284.2}

Lükanud tagasi esimese ingli hoiatuse, lükkasid nad tagasi vahendi, mille kaudu Jumal oli soovinud neid muuta. Nad põlgasid ära armulise kuulutuse, mis oleks suunanud nad käima tõeteed ja kõrvaldanud pahed, mis neid Jumalast lahutasid. Siin peituski kohutava ilmalikkuse, tagasilangemise ja vaimuliku surma põhjus, mis valitses kogudustes a. 1844. {SV 284.3}

Ilmutuseraamatu 14. peatükis järgneb esimese ingli kuulutusele teine: „Langenud, langenud on suur linn Baabülon, kes oma hooruskiima viinaga on jootnud kõiki rahvaid!“ Ilm. 14, 8. Sõna „Baabülon“ on tuletatud sõnast „Babel“, mis tähendab segadust. Seda tarvitatakse Pühakirjas väära või langenud religiooni mitmesuguste vormide tähistamiseks. Ilm. 17. peatükis kujutatakse Baabüloni naisena, sümbolina, mida Piiblis kasutatakse koguduse võrdkujuna: vooruslik naine kujutab puhast kogudust, langenud naine aga ususttaganenud kogudust. {SV 285.1}

Püha, igavest vahekorda Kristuse ja Tema koguduse vahel kujutatakse Piiblis abieluna. Issand on sidunud oma rahva enesega pühaliku lepingu kaudu. Tema tõotab olla oma rahva Jumalaks ja Tema rahvas on tõotanud olla Tema ja ainult Tema oma. Ta teatab: „Ja ma kihlan sind enesele igaveseks ajaks; ma kihlan sind enesele õiguse ja kohtu pärast, armastuse ja halastuse pärast!“ Hoosea 2, 21. Ning taas: „Sest mina olen võtnud teid oma valdusesse.“ Jer. 3, 14. Paulus tarvitab sedasama kujundit Uues Testamendis, kui ta ütleb: „Olen ma ju teid kihlanud üheleainsale mehele — Kristusele, et teid esitada Temale kui puhast neitsit.“ 2. Kor. 11, 2. {SV 285.2}

Koguduse ustavusetust Kristuse vastu, Tema rahva usalduse ja kiindumuse pöördumist maailmalike asjade poole ning armastust nende vastu võrreldakse abielutõotuse murdmisega. Iisraeli pattu, lahkumist Issandast, illustreeritakse sellise kujundiga. Jumala

imelist armastust, mida Tema omad südametult põlgasid, kirjeldatakse liigutavalt: „Ja ma vandusin sulle ja tegin sinuga lepingu, ütleb Issand Jehoova, ja sa said minu omaks.“ „Sa kasvasid üpris väga ilusaks ja olid kõlvuline armueluks. Su nimi sai kuulsaks paganate seas su ilu pärast, sest see oli täiuslik kaunistuste tõttu, mille ma olin sulle ümber pannud. Aga sina olid kindel oma ilus ja armatsesid oma kuulsuse varal.“ „Abielurikkuja naine, kes oma mehe asemel võtad vastu võõraid!“ „Aga otsekui naine on truuduseta oma eluseltsilise vastu, nõnda olete teie, Iisraeli sugu, olnud truuduseta minu vastu, ütleb Jehoova!“ Hesek 16, 8. 13-15; Jer. 3, 20. {SV 285.3}

Uues Testamendis pöördutakse sarnaste väljenditega kristlaste poole, kes otsivad maailma sõprust rohkem kui Jumala heakskiitu. Apostel Jakoobus ütleb: „Te abielurikkujad, eks te tea, et maailma sõprus on vaen Jumala vastu? Kes nüüd tahab olla maailma sõber, see saab Jumala vaenlaseks.“ Jak. 4, 4. {SV 285.4}

Ilmutuseraamatu 17. peatükis kujutatakse Baabüloni naisena, kes oli „riietatud purpuriga ja helkjaspunase riidega ning ehitud kulla, kalliskivide ja pärlitega, ja temal oli käes kuld-karikas täis jälkusi ja oma hooruse saasta. Ja tema otsaesisele oli kirjutatud nimi, saladus „Suur Baabülon, ilmamaa hoorade ja jälkuste ema.“ Prohvet lisab: „Ja ma nägin naise olevat joobnud pühade verest ja Jeesuse tunnistajate verest. Baabüloni kohta teatatakse veel, et ta „on suur linn, kelle käes on valitsus ilmamaa kuningate üle.“ Ilm. 17, 4-6. 18. Võimuks, mis nii paljudeks sajanditeks säilitas despootliku valitsuse kristlasikonna monarhide üle, oli rooma-katoliku kirik. Purpur ja helkjaspunane riie, kalliskivid ja pärlid kujutavad ilmekalt toredust, mis oli suurem kuningate hiilgusest ja millega Rooma troon oli üle külvatud. Ühegi teise võimu kohta ei saa nii kindlalt väita, et ta oli „joobnud pühade ve-rest“, kui selle kiriku kohta, kes oli nii halastamatult taga kiusanud Kristuse järelkäijaid. Baabüloni süüdistati keelatud ühenduses „ilmamaa kuningatega“. Issandast lahkumise ja paganatega liitu astumise tõttu sai juuda kogudus hooraks. Rooma-katoliku kirik langes sama hukkamõistu alla, kuna temagi rüvetas ennast ilmalike võimude toetuse otsimisega. {SV 286.1}

Baabüloni nimetatakse „hoorade ja jälkuste emaks“. Tema tütardega sümboliseeritakse kogudusi, kes hoiavad kinni tema õpetustest ja traditsioonidest ning järgivad tema eeskuju: ohverdavad tõe ja Jumala heakskiidu, et astuda keelatud liitu maailmaga. Ilm. 14. peatükis leiduv kuulutus, mis kuulutab Baabüloni langust, peab silmas usulisi rühmitusi, kes kord olid laitmatud, kuid nüüd on langenud. Kuna see kuulutus järgneb kohtukuulutusele, saab jutt olla ainult lõpuajast ja seega ei saa tähendada ainult rooma-katoliku kirikut, sest see kirik on olnud langenud olukorras palju sajandeid. Pealegi kutsutakse Ilmutuseraamatu 18. peatükis Jumala rahvast Baabülonist välja. Vastavalt sellele kirjatekstile peavad paljud Jumala lapsed olema veel Baabülonis. Millistes usulistes organisatsioonides leidub palju Kristuse järelkäijaid? Kahtlemata mitmesugustes kirikutes, kes tunnistavad protestantlikku usku. Noil aegadel, kui need kogudused sündisid, oli nende suhtumine Jumalasse ja tõesse puhas, ning Tema õnnistus oli nendega. Isegi uskmatu maailm pidi tunnustama häid

tagajärgi, mis tulenesid evangeeliumi põhimõtete vastuvõtmisest. Nende kohta võis tollal kasutada Iisraelile öeldud prohveti sõnu: „Su nimi sai kuulsaks paganate seas su ilu pärast, sest see oli täiuslik kaunistuste tõttu, mille ma olin sulle ümber pannud, ütleb Issand Jehoova.“ Kuid langemine tuli samal põhjusel, mis tõi kord needuse ja hävingu Iisraelile — hakati jäljendama jumalakartmatute inimeste eluviisi ja otsima sõprust nendega. „Aga sina olid kindel oma ilus ja armastasid oma kuulsuse varal.“ Hesek. 16, 14. 15. {SV 286.2}

Paljud protestantlikud kirikud järgivad rooma-katoliku kiriku eeskuju ülekohtuse ühenduse loomises „ilmamaa kuningatega“. Riigikirikud on liitunud ilmalike valitsustega ja ka teised kogudused otsivad maailma heakskiitu. Sõna „Baabülon“ — segadus — võib tabavalt kasutada nende kirikute kohta, kes kõik tunnistavad, et nende õpetus põhineb Piiblil, kuid ometi on jagunenud lausa arvutuiks vastuolulise usutunnistuse ja teooriaga lahkudeks. {SV 287.1}

Need kogudused, kes on eraldunud rooma-katoliku kirikust, kannavad siiski mitmes suhtes samu tunnuseid. Patune ühendus maailmaga on vaid üks iseloomulik joon. {SV 287.2}

Ühes rooma-katoliku teoses väidetakse: „Kui te ütlete, et rooma kirik on süüdi pühakute kummardamises, siis teadke, et tema tütar, inglise kirik, on süüdi samas asjas, kuna iga Kristusele pühendatud kiriku kohta tuleb tal kümme Maarjale pühendatud kirikut.“ — Richard Challoner, „The Catholik Christian Instructed“, eessõna lk. 21, 22. {SV 287.3}

Ja dr. Hopkins ütleb raamatus „A Treatise on the Millesnium“: „Pole mingit põhjust arvata, et antikristlik vaim ja tegevus piirdub ainult rooma-katoliku kirikuga. Protestantlikes kirikutes on samuti väga palju antikristlikku; nad on kaugel sellest, et olla täiesti reformeeritud kõlbelisest laostumisest ja ebajumalateenistusest.“ — Samuel Hopkins, „Works“, kd. 2, lk. 328. {SV 287.4}

Prebüteriaanliku kiriku lahkulöömise kohta rooma-katoliku kirikust kirjutas dr. Guthrie: „Kolmsada aastat tagasi marssis meie kirik välja rooma-katoliku kiriku väravaist, lipuks avatud Piibel ja motoks „Uuri Pühakirja“. Edasi aga esitab ta mõtlemapaneva küsimuse: „Kas ta tuli tervenisti välja Baabülonist?“ — Thomas Guthrie, „The Gospel in Ezekiel“, ik. 237. {SV 287.5}

„Inglise kirik,“ ütleb Spurgeon, „näib olevat läbi ja läbi imbunud sakramentismiga, kuid ka teisi uskkondi näib sama palju vaevavat filosoofiline ebausk. Need, keda me paremaks pidasime, pöörduvad üksteise järel kõrvale usu alustõdedest. Ma usun, et kogu Inglismaa on läbi imbunud hukkamõistu väärivast ebausust, mis julgeb astuda ikkagi kantslisse ja nimetada ennast kristlikuks.“ {SV 287.6}

Kuidas lahkus kirik evangeeliumi lihtsusest? Millest sai alguse suur usutaganemine? Paganlike kommete ja tavadega kohanemisest selle nimel, et kergendada paganail kristluse vastuvõttu. Apostel Paulus ütles juba tollal: „Sest ülekohtu saladus on juba mõjumas.“ 2.

Tess. 2, 7. Apostlite eluajal jäi kogudus võrdlemisi puhtaks. Kuid „teise sajandi lõpupoole omandas enamik kogudusi uue näo. Esialgne lihtsus kadus ja vähehaaval, sedamööda, kuidas vanad jüngrid läksid puhkama, asusid etteotsa nende lapsed, kes koos uuspöördunutega kujundasid ümber koguduse.“ — Robert Robinson, „Ecclesiastical Researches“ ptk. 6, par. 17, lk. 51. {SV 288.1}

Et tagada suurema arvu inimeste liitumist kogudusega, madaldati kristliku usu kõrget taset ning selle tõttu, et kogudusse voolas kokku hulgaliselt endisi paganaid, voolasid sinna nendega koos ka paganlikud tavad, arusaamad ja ebajumalad.“ — Gavazzi „Lectures“, lk. 278. Sedamööda, kuidas kristlik religioon kindlustas endale ilmalike valitsejate heakskiidu ja toetuse, võtsid suured hulgad vastu selle välise vormi. Kuigi väliselt kristlased, „jäid sellised inimesed tegelikult ikkagi paganateks, kes kummardasid salaja endiselt oma ebajumalaid.“ — samas, lk. 278. {SV 288.2}

Kas seesama protsess pole kordunud peaaegu igas kirikus, kes nimetab end protestantlikuks? Kui surid uue äratusliikumise asutajad, kellel oli tõeline südameusk, võtsid järeltulijad nende kohad sisse ja andsid kogudusele uue näo. Kuna usupuhastajate järelkäijad hoidsid kõvasti kinni oma isade usutunnistusest ja keeldusid vastu võtmast mingit uut tõde, mille kohta nende isad ei olnud saanud valgust, siis kaldusid nad sellega juba suuresti kõrvale isade eeskujuandvast alandlikkusest, enesesalgamisest ja maailmast erinemisest. Niiviisi kadus esialgne lihtsus“. Kogudusse valguv ilmalikkuse vool tõi „enesega kaasa ilmalikud kombed, teod ja ebajumalad.“ {SV 288.3}

Oo, millise kohutava ulatuse on kaasaja kristlaste seas võtnud sõprus maailmaga, mis on „vaen Jumala vastu“. Kuivõrd kaugele on läinud kristlaskonna populaarseimad kirikud Piibli alandlikkuse, enesesalgamise, lihtsuse ja jumalakartuse tasemest! John Wesley ütles raha kasutamise kohta: „Ärge raisake ühtegi osa nii väärtuslikust talendist ainult silmahimu rahuldamise peale, üleliigsete või kallihinnaliste riietusesemete ja tarbetute kaunistuste peale. .Ärge raisake ühtegi osa sellest oma maja väljapaistvaks tegemise peale, üleliigse või kallihinnalise mööbli, hinnaliste piltide, maalide ja nipsasjade peale... Ärge andke välja sentigi oma uhkusetunde rahul-damiseks, et inimesed teid imetleksid ja kiidaksid. ... „Nii kaua, kui teil on menu, räägivad inimesed teist head. Nii kaua, kui te olete riietatud purpurisse ja peenesse linasesse ja elate suurejoonelist seltskonnaelu, kiidavad kahtlemata paljud teie peent maitset, heldust ja külalislahkust. Kuid ärge ostke nende heakskiitu nii kallilt. Olge tuhat korda meelsamini rahul auga, mis tuleb Jumalalt.“ — Wesley „Works“, jutlus 50, „The Use of Money“. Kuid paljudes kirikutes jäetakse meie ajal selline õpetus tähele panemata. {SV 288.4}

Usu tunnistamine on maailmas saanud populaarseks. Valitsejad, poliitikud, õigusteadlased, arstid ja kaupmehed ühinevad kirikuga, et kindlustada endale ühiskonna lugupidamine ja usaldus ning tagada oma ilmalike huvide edenemine. Seejärel püüavad nad peita kõiki oma ebaõiglasi tehinguid kristluse sildi alla. Mitmesugused usulised

organisatsioonid, keda omakorda mõjustab nende ridadesse kuuluvate ilmalike inimeste jõukus ja mõjuvõim, taotlevad veelgi suuremat populaarsust ja au. Linna tuntuimate tänavate äärde püstitatakse kõige silmatorkavamalt kaunistatud toredaid kirikuid. Jumalateenistustest osavõtjad riietuvad kallilt ja uusima moe järgi. Andekale jutlustajale makstakse kõrget töötasu, et ta lahutaks rahva meelt ja köidaks suuri hulki. Tema jutlused ei tohi puudutada populaarseid patte, vaid peavad meeldima moodsate inimeste kõrvadele. Nii kantakse suursugused patused kiriku nimestikku ja jumalakartuse sildi all viljeldakse suuri patte. {SV 289.1}

Kommenteerides kristlaste praegust suhtumist maailmasse, ütleb üks juhtiv ilmalik ajakiri: „Vähehaaval on kirik järele andnud ajavaimule ja kohandanud oma jumalateenistuse tänapäeva vajadustega.“ Tõepoolest, kõiki vahendeid, mis aita-vad muuta usku kütkestavaks, kasutab kirik inimeste ligitõmbamiseks.“ üks kirjanik nendib New Yorgi „Independent’is“ metodismi kohta järgmiselt: „Piirjoon jumalakartliku ja uskmatu vahel muutub mingiks poolvarjuks ja kummagi poole agarad inimesed näevad vaeva, et kaotada erinevus kahe leeri tegutsemisja lõbutsemisviiside vahel.“ „Religiooni populaarsus aitab tugevasti kaasa nende arvu suurendamisele, kes tahavad saada usuga kaasnevaid õnnistusi, ilma et nad tahaksid ausalt täita selle kohustusi.“ {SV 289.2}

Howard Crosby ütleb: „On põhjust väga muretseda, kuna näeme, et Kristuse kirik täidab nii vähe oma Issanda eesmärke. Nii nagu Iisrael vanasti laskis paganarahvastel end ebajumalateenistusse meelitada ... nii loobub tänapäeva Jeesuse kogudus salasõpruse tõttu uskmatu maailmaga tõsistest põhimõtetest ja alistub jumalakartmatu ühiskonna kahjulikele, kuigi sageli usaldust äratavatele harjumustele, argumentidele ja järeldustele, mis on võõrad Jumala Sõnale ja otseses vastuolus igasuguse kasvamisega armus.“ — „The Healthy Christian An Appeal to the Church“, lk. 141, 142. {SV 289.3}

Selles ilmalikkuse ja lõbustuste otsingu voolus on kadunud peaaegu täiesti enesesalgamine ja eneseohverdus Kristuse pärast. „Mõningaid mehi ja naisi, kes nüüd aktiivselt tegutsevad meie kirikutes, õpetati lastena ohvreid tooma selleks, et midagi anda ja teha Kristuse heaks, kuid „kui nüüd on tarvis summasid... ei tohi kedagi üles kutsuda andma. Oh ei! Nüüd korraldagem väljamüüke, väikesi vaimulikke lavastusi, oksjone, arhailisi õhtusöömaaegu või pakkuge midagi söödavat, et rahvast ligi tõmmata.“ {SV 290.1}

Kuberner Washburn Wisconsinist teatas oma iga-aastases läkituses 9. jaan. 1873: „Näib olevat vajalik kehtestada seadus, mis saadaks laiali koolid, kust tulevad hasartmängijad. Neid on kõikjal. Osutub, et kirikki (kahtlemata ebateadlikult) teeb vahel Saatana tööd. Annetuskontserdid, auhinnapakid, loteriid jne. tõsi küll, mõnikord misjonitööks või heategevaks ostatrbeks mõeldud üritused, mida sageli siiski vähem väärtuslikel eesmärkidel kasutatakse, on kõik ettevõtted, mis õpetavad raha ilma teenimata saama. Miski pole õigupoolest nii demoraliseeriv või joovastav, eriti noortele, kui raha või varanduse

omandamine ilma tööta. Lugupeetud lapsevanemad tegelevad sageli ise selliste ettevõtmistega ja rahustavad oma südametunnistust mõttega, et raha läheb heaks otstarbeks. Niiviisi annavad nad oma laste harjumustele suuna, mida sellised õnneloosid neis juurutavad.“ {SV 290.2}

Ilmalikkus tungib kristlikesse kirikutesse üle maailma. Robert Atkins maalib ühes oma Londonis peetud jutluses tumeda pildi vaimulikust langusest, mis valitseb Inglismaal: „Tõeliselt õiged kaovad maa pealt ja keegi ei võta seda südamesse. Käesoleva aja usutunnistajad on kõigis kirikuis maailma armastajad, kes armastavad mugavust, kehalisi mõnusid ja au. Neid kutsutakse koos Kristusega raskusi taluma, kuid nad ei talu isegi väikseimat laitust... Ärataganemine, ärataganemine, ärataganemine on kirjutatud iga kiriku fassaadile. Kui nad seda teaksid, siis oleks neil veel lootust, kuid oh häda, nad hüüavad: „Me oleme rikkad ja meil on vara küllalt ega ole meil midagi vaja.“ — (Second Advent Library, traktaat nr. 39). {SV 290.3}

Suur patt, milles süüdistatakse Baabüloni, on see, et ta’ „hooruse viinast on ilmamaa elanikud joobnuks saanud“. Joovastav karikas, mida prohvetikuulutuses kujutatud hoor pakub, esitab valeõpetusi, mida langenud naine on heaks kiitnud keelatud ühenduse tõttu selle ilma vägevatega. Sõprus maailmaga on laostanud usu ning see omakorda on mõjustanud maailma, kuna on hakatud õpetama selliseid õpetusi, mis on vastuolus Pühakirja kõige selgemate väidetega. {SV 291.1}

Rooma-katoliku kirik ei andnud inimeste kätte Piiblit ja nõudis, et kõik inimesed võtaksid selle asemel vastu tema õpetused. Reformatsiooni eesmärgiks oli anda inimestele tagasi Jumala Sõna. Kuid tõsi on seegi, et kaasaja kirikutes õpetatakse inimesi rajama oma usku pigem kiriku usutunnistusele ja õpetusele kui Pühakirjale! Charles Beecher ütles protestantlikest kirikutest kõneldes: „Nad on iga nende usutunnistuse aadressil lausutud karmi sõna suhtes sama tundlikud, nagu pühad isad on olnud pühakute ja märtrite teenimise suhtes... Protestantlikud evangeelsed ususektid on sidunud üksteise käed nii, et nende ringkondades ei saa keegi jutlustajaks, kui ta ei tunnusta veel mõnda raamatut peale Piibli. Väide, et usutunnistuse võim hakkab nüüd keelustama Piiblit samamoodi või isegi teravmeelsemal viisil, kui seda tegi kord rooma-katoliku kirik, ei ole midagi ebatõenäolist.“ Jutlus teemal „The Bible a Sufficient Greed“, peetud Fort Wayne’is Indianas, 22. veebr. 1846. {SV 291.2}

Kui ustavad õpetajad seletavad Jumala Sõna, siis tõusevad üles õpetatud mehed, jutlustajad, kes tunnistavad, et nad mõistavad Pühakirja, kuid kes kuulutavad terve õpetuse maailma ees ketserluseks ja juhivad tõeotsijad eksiteele. Kui maailm ei oleks lootusetult joobunud Baabüloni viinast, tunneksid rahvahulgad oma süüd ja tuleksid pöördumisele Jumala Sõna selgete teravate tõdede läbi. Kuid nüüd näib usk olevat nii segane ja vastuoluline asi, et inimesed ei tea, mida tõena võtta. Maailma paadumus on patt, mille eest vastutab kirik. {SV 291.3}

Ilmutuseraamatu 14. peatüki teise ingli kuulutust hakati kuulutama 1844. a. suvel ja siis pöörduti sellega otseselt Ühendriikide poole, kuna Ameerikas kuulutati kohtukuulutust kõige laialdasemalt ja seal heideti see ka kõige üldisemalt ära ning seetõttu oli langus sealsetes kirikutes ka kõige kiirem. Ent teise ingli kuulutus ei täitunud täielikult 1844. aastal. Tollased kirikud kogesid moraalset allakäiku Kristuse teise tuleku kuulutuse äralükkamise tõttu, kuid see langus polnud täielik. Jätkates pidevalt käesoleva aja jaoks antud eritõdede äralükkamist, on nad langenud üha sügavamale ja sügavamale. Ent ikka veel ei saa öelda, et „langenud on... Baabülon, kes oma hooruskiima viinaga on jootnud kõiki rahvaid." Ta ei ole veel pannud kõiki rahvaid joobuma. Maailmaga kohandumise meelsus ning ükskõiksus nende tõdede suhtes, mis panevad proovile meie aja inimesi, võidab pinda kõigis protestantliku usu kirikutes üle kristliku maailma. Teise ingli pühalik ja kohutav hukkamõist puudutab neid kogudusi. Ent usust ärataganemine pole jõudnud veel oma kõrgpunkti. {SV 291.4}

Piibel teatab, et enne Issanda tulekut tegutseb Saatan „igasuguses valeväes ja valetunnustähtedega ja valeimetegudega ja igasuguse ülekohtu pettuses" ning need, kes „ei võtnud vastu tõe armastust, et nad oleksid võinud pääseda", võtavad vastu" vägeva ekistuse, et nad hakavad uskuma valet". 2. Tess. 2, 8—11. Baabüloni langemine ei saa olla lõplik enne, kui jõutakse sellise olukorrani, ning kiriku liit maailmaga sõlmub täielikult. See tõsiasi ligineb samm-sammult ja seega on Ilm. 14, 8 täielik täitumine veel meie ees. {SV 292.1}

Vaatamata vaimulikule pimedusele ja Jumalast võõrdumisele, mis eksisteerib kirikutes, kes moodustavad Baabüloni, leidub neis veel suurel hulgal Kristuse tõelisi järelkäijaid. Nende hulgas on paljusid, kes pole kunagi mõistnud erilisi tõdesid käesoleva aja jaoks. Paljud on rahulolematud oma praeguse olukorraga ja igatsevad suuremat valgust. Nad püüavad asjatult saavutada Kristuse sarnasust kirikutes, millesse nad kuuluvad. Sedamööda, kuidas need kirikud kaugenevad üha enam tõest ja ühinevad ikka tihedamini maailmaga, suureneb erinevus kahe klassi vahel veelgi, kuni tuleb lõplik lahknemine. Tuleb aeg, mil need, kes armastavad Jumalat üle kõige, ei saa kauemaks jääda ühendusse nendega, kes on „rohkem lõbuarmartajad kui jumalaarmastajad, kelledel on jumalakartuse nägu, aga kes salgavad Tema väge." {SV 292.2}

Ilmutuse 18. peatükk viitab ajale, mil kogudused, kes on hüljanud Ilmutuse 14, 6—12 kolmekordse hoiatuse, on jõudnud täielikult olukorda, millest kõneles teine ingel ja Jumala rahvas, kes viibib veel Baabülonis, peab sealt lahkuma. See kuulutus on viimane, mis maailmale antakse, see teostab oma ülesande. Sel ajal kui need, kes „ei ole uskunud tõde, vaid kellel on olnud hea meel ülekohtust" (2. Tess. 2, 12), jäetakse vägeva eksituse meelevalda ja nad usuvad valet; sel ajal paistab tõe valgus kõigile neile, kelle süda on sellele avatud ja kõik Jumala lapsed, kes veel on Baabülonis, panevad tähele kutset: „Minge välja temast, minu rahvas!" (Ilm. 18, 4). {SV 292.3}

Peatükk 22—Täitunud Ettekuulutsed

Kui möödus aeg, mil Issanda tulemist esmalt oodati, nimelt 1844. a. kevad, jäid need, kes olid usus Teda oodanud, mõneks ajaks kahtlusesse ja kindlusetusesse. Maailm pidas neid küll täiesti lööduiks ja endid eksiarvamustega petta lasknuiks, kuid nende lootuseallikaks jäi endiselt Jumala Sõna. Paljud jätkasid Pühakirja uurimist; nad vaatasid uuesti läbi tõendid prohvetikuulutuste kohta, et mõista, milles oli asi. Need Piibli tunnistused, millele nad olid rajanud oma usu, näisid olevat selged ja vankumatud. Märgid, milles ei saanud eksida, osutasid Kristuse peatsele tulekule. Issanda eriline õnnistus, mis ilmnes nii patuste pöördumises kui vaimuliku elu taaselustamises kristlaste hulgas, oli veennud usklikke selles, et kuulutus oli Jumalast. Ja kuigi Kristuse tuleku ootajad ei suutnud seletada pettumust, olid nad kindlad, et Jumal oli juhtinud neid nende möödunud kogemuses. {SV 293.1}

Nende ettekuulutustega seoses, mida nad olid kasutanud Kristuse teise tuleku eelse aja kohta, olid mõned Pühakirja tunnistused, mis sobisid suurepäraselt nende olukorraga kõhkluse ja ootuse ajal. Need sõnad julgustasid neid ootama kannatlikult usus ja kinnitasid, et see, mis oli sel hetkel mõistmatu, saab omal ajal selgeks. {SV 293.2}

Üks selline julgustav prohvetikuulutus oli Hab. 2, 1—4: „Mina seisan oma vahipostil, asun linnusel ja vaatan, et näha, mida ta mulle räägib ja mida ta mulle vastab mu etteheite peale! Ja Jehoova vastas mulle ning ütles: Kirjuta üles näger mus ja tähenda selgesti lauakeste peale, et see, kes seda loeb, võiks joosta! Sest nägemus ootab küll oma aega, aga ta ruttab lõpu poole ega peta mitte! Kui ta viibib, siis oota teda, sest ta tuleb kindlasti ega kõhkle mitte! Vaata, kes on ülbe, selle hing ei jää temasse, aga õige elab oma usust!“ {SV 293.3}

Juba 1842. a. oli selles prohvetikuulutuses sisalduv üleskutse: „Kirjuta üles nägemus ja tähenda selgesti lauakeste peale. et see, kes seda loeb, võiks joosta“, andnud Charles Fitchile mõtte valmistada prohvetlik skeem, mis illustreeris Taanieli ja iimutuseraamatu nägemusi. Selle skeemi trükis ilmumist peeti Habakuki poolt antud käsu täitmiseks. Tol ajal ei märganud aga keegi, et sellessamas prohvetikuulutuses kõneldi selgelt viivitusest nägemuse täitumisel. Pärast pettumust muutusid eriti tähtsaks selle kirjateksti sõnad: „Sest nägemus ootab küll oma aega, aga ta ruttab lõpu poole ega peta mitte! Kui ta viibib, siis oota teda, sest ta tuleb kindlasti ega kõhkle mitte... Aga õige elab oma usust.“ {SV 293.4}

Usklike kinnituseks ja lohutuseks oli samuti lõik Hesekieli prohvetikuulutusest: „Ja mulle tuli Jehoova sõna: ta ütles „Inimesepoeg, mis kõneviis see teil on Iisraeli maal, et ütlete „Aeg venib pikale ja kõik nägemused lähevad tühja?“ Seepärast ütle neile: Nõnda ütleb Issand Jehoova... Ligidal on aeg ja kõigi nägemuste täitumine!... Sest mina, Jehoova räägin, see sõna, mis ma ütlen, läheb täide ega viibi enam.“ „Vaata, Iisraeli sugu ütleb: „Nägemus, mida seesinane näeb, täitub ehk hulga aja pärast, ja ta kuulutab prohvetlikult kaugetest aegadest!“ Seepärast ütle neile: Nõnda ütleb Issand Jehoova — Ei viibi enam ükski mu

sõna! Sõna, mis ma ütlen, läheb täide, ütleb Issand Jehoova!“ Hesek. 12, 21-25. 27. 28. {SV 294.1}

Need, kes ootasid Issandat, said uut jõudu teadmisest, et Tema, kes teab lõppu algusest, oli näinud läbi ajastute ette nende pettumust ning kõnelnud neile julgustusja lohutussõnu. Kui poleks olnud selliseid Pühakirja osi, mis manitsesid neid kannatlikult ootama ja kindlalt kinni hoidma usust Jumala Sõnasse, oleks nende usk sellel katsumusetunnil lõp-penud. {SV 294.2}

Tähendamissõna kümnest neitsist Matt. 25. peatükis illustreerib samuti adventrahva kogemust. Matt. 24. peatükis kirjeldas Jeesus vastuseks oma jüngrite küsimusele Tema tulemise ja maailma lõpu märkide kohta mõningaid kõige tähtsamaid sündmusi maailma ja koguduse ajaloos perioodil, mis jäi Tema esimese ja teise tuleku vahele. Ta kõneles Jeruusalemma hävitamisest, koguduse käekäigust paganliku ja paavstliku tagakiusamise ajal, päikese ja kuu pimenemisest ja tähtede langemisest Seejärel rääkis Ta oma tulevasest kuningriigist ja jutustas tähendamissõna, milles oli juttu kahesugustest sulastest, kes ootasid Tema ilmumist. 25. peatükk algab sõnadega: „Siis on taevariik kümne neitsi sarnane.“ See tähendamissõna käsitleb kogudust, kes elab viimastel päevadel, just sellel ajal, millele viidatakse 24. peatüki lõpul. Kristuse tuleku ootajate kogemust illustreeritakse juhtumiga idamaises pulmas. {SV 294.3}

„Siis on taevariik kümne neitsi sarnane, kes võtsid oma lambid ja läksid välja peigmehele vastu. Viis neist olid rumalad ja viis mõistlikud. Rumalad võtsid küll lambid, aga ei võtnud õli enesega. Aga mõistlikud võtsid õli astjatesse ühes oma lampidega. Kui peigmees viibis, jäid nad kõik uniseks ja uinusid magama. Aga keskööl kuuldi häält — Ennäe, peigmees! Minge vastu!“ {SV 295.1}

Tol korral mõisteti nii, et peigmehe tulek kujutas siin Kristuse tulekut, mida kuulutas esimene ingel. Laialt levinud usuline ärkamine, mille kutsus esile Tema peatse tuleku kuulutus, vastas neitsite väljaminekule. Selles tähendamissõnas, nii nagu ka Matt. 24. peatüki lõpus esitatus on kõne all kaks inimklassi. Mõlema grupi esindajad olid võtnud oma lambid — Piibli — ja läinud selle valgel välja Peigmehega kohtuma. Need, kes olid „rumalad, võtsid küll lambid, aga ei võtnud õli enesega“, „mõistlikud“ seevastu võtsid õli astjatesse ühes oma lampidega“. Viimati mainitud inimgrupp oli võtnud vastu Jumala armu, Püha Vaimu uuestisünnitava valgustava väe, mis muutis Tema sõna lambiks nende jalgadele ja valguseks teerajale. Ustavalt olid nad uurinud Pühakirja, et teada saada tõde, ja tõsiselt taotlenud südame ning elu puhtust. Neil oli isiklik kogemus, usk Jumalasse ja Tema Sõnasse, mida ei saanud kummutada pettumus ega viivitus. Teised „võtsid küll lambid, aga ei võtnud õli enesega“. Nad olid tegutsenud lühiaegu meeleliigutuse ajel. Pühalik kuulutus oli äratanud neis hirmu, kuid nad olid toetunud oma vendade usule ja rahuldunud heade tunnete vilkuva valgusega, ilma tõde täielikult mõistmata ja ilma tõelise armutööta südames. Nad olid läinud Issandale vastu täis lootust saada viivitamatult tasu, kuid nad ei olnud ette

valmistatud viivituseks ja pettumuseks. Kui tulid katsumused, hakkas nende usk hääbuma ja lambid valgustasid veel vaevu. „Kui peigmees viibis, jäid nad kõik uniseks ja uinusid magama“. Peigmehe viibimine kujutab aja möödumist, mil oodati Issandat; pettumust ja näilist viivitust. Sellel ebakindlal ajal hakkas pealiskaudsete ja ükskõiksete huvi kiiresti kahanema. Nende jõupingutused lõdvenesid. Kuid neil, kelle usk põhines isiklikul Piibli tundmisel, oli jalge all Kalju, mida pettumuse lained ei suutnud minema pühkida.... „jäid nad kõik uniseksj a uinusid magama.“ Ühed ükskõikseina ja usust loobunuina, teised kannatlikult oodates, millal antakse suuremat valgust. Siiski näisid ootajadki katsumuseööl kaotavat mõningal määral oma innukust ja andumust. Ükskõiksed ja pealiskaudsed ei saanud enam toetuda oma vendade usule, Igaüks pidi seisma või langema ise. {SV 295.2}

Sel ajal hakkas ilmnema fanatism. Mõned, kes olid tunnistanud end innukaiks kuulutusse uskujaiks, hülgasid Jumala Sõna kui ainsa eksimatu juhi ning väitsid, et neid juhib Jumala Vaim, Tegelikult aga andsid nad voli omaenda tunnetele, muljetele ja kujutlustele. Mõned hakkasid sõgedas vagatsevas innukuses süüdistama kõiki, kes nende suunda heaks ei kiitnud. Suurem hulk adventiste ei pooldanud nende fanaatilisi ideid ja tegevust, kuid rahutusttekitajad tõid põlgust kogu tõe üritusele. {SV 296.1}

Saatan püüdis niiviisi võidelda Jumala töö vastu ja seda hävitada. Kristuse teise tuleku kuulutus oli inimesi suuresti mõjutanud. Tuhanded patused olid pöördunud ja ustavad inimesed andunud tõe kuulutamisele ka viivituseajal. Kurjusevürst kaotas oma alamaid. Selleks, et seada Jumala töö pilke alla, püüdis ta petta mõningaid, kes tunnistasid usku, ning viis nad äärmusesse. Seejärel olid Saatana käsilased valmis suurendama iga eksitust, iga nurjumist ja sündsusetut tegu, ei üksikute liialduste kaudu muuta adventistid ja nende usk inimeste silmis eemaletõukavaks. Mida enam inimesi tema mõju alla saadi, seda suuremat kasu ta sai, sest äärmuslasi võis esitada kõigi adventusklike nimel. {SV 296.2}

Saatan on „vendade süüdistaja“, tema õhutab inimesi valvsalt tähele panema Jumala rahva eksitusi ja puudusi, et varjutada nende esiplaanile toomisega häid tegusid. Saatan tegutseb alati siis, kui Jumal töötab hingede päästmiseks. Kui Jumala lapsed tulevad Issanda ette, tuleb ka Saatan nende sekka. Igasse äratusiiikumisse püüab ta sisse tuua neid, kes on pühitsemata südamega ja tasakaalutud. Kui sellised inimesed on vastu võtnud mõned tõepunktid ja võitnud usklike poolehoiu, hakkab Saatan nende vahendusel esitama koguduses teooriaid, mis petavad hooletuid. See, et inimene on ristitud, et ta käib kirikus ja võtab osa pühaõhtusöömaaja teenistusest, ei tee teda veel tõeliseks kristlaseks. Saatan on sageli kõige pühalikumatel juhtudel kohal nende isikus, keda ta saab tarvitada oma tööriistadena. {SV 296.3}

Kurjusevürst võitleb iga tolli maa pärast, mida mööda Jumala rahva teekond viib taevalinna poole. Kogu kirikuajaloo vältel pole toimunud ühtegi reformatsiooni ilma tõsise vastutööta. Nii oli lugu Pauluse ajal; ükskõik, kuhu apostel ka koguduse rajas, ikka leidus seal mõni, kes tunnistas end kristlaseks, kuid levitas samas eksiõpetusi, mis oleksid siis, kui

neid oleks jälgitud, tõrjunud välja tõearmastuse. Luther pidi sageli seisma silmitsi suurte raskustega, mida põhjustasid fanaatilised inimesed, kes väitsid, et Jumal rääkis otse nende kaudu ja kes seepärast asetasid oma. ideed ja arvamused kõr-gemale Pühakirja tunnistusest. Paljud, kellel puudusid usk ja kogemused, kuid kellel meeldis kuulda ja kõnelda midagi uut, langesid uute õpetajate pettuste võrku ja ühinesid Saatana tööriistadega, et lammutada maha see, mida Luther Jumala juhtimisel oli ehitanud. Täpselt samuti oli lugu Wesley ja teistega, kelle mõju ja usk olid olnud õnnistuseks maailmale. Igal sammul tuli neil võidelda Saatana pettustega, kes püüdis suunata üliagaraid, tasakaalutuid ja pühitsemata inimesi fanatismi. {SV 296.4}

William Miller ei pooldanud ühtki mõju, mis viis fanatismi. Ta seletas nagu Luthergi, et igat vaimu tuleb katsuda läbi Jumala Sõnaga. „Saatanal“, ütles Miller, „on käesoleval ajal suur võim mõnede inimeste üle. Kuidas me võime teada, millise võimu päralt on inimene? Piibel vastab: „Nende viljast tunnete nad ...“ ... Palju vaime on välja läinud maailma. Jumal on käskinud neid läbi proovida. Vaim, kes ei pane meid elama mõõdukalt, õiglaselt ja jumalakartlikult, ei ole Kristuse Vaim. Olen üha rohkem veendunud selles, et Saatanal on juhtiv osa igasugustes rahututes liikumistes. ... Paljud meie seast, kes väidavad, et nad on täiesti pühitsetud, järgivad inimeste traditsioone ja on niisama silmnähtavalt teadmatud tõe suhtes kui teised, kes ei esita selliseid pretensioone.“ — Bliss, lk. 236, 237. „Eksituse vaim viib meid tõest kõrvale, aga Jumala Vaim juhib meid tõesse. Kui tekib kahtlus, kas inimene on eksituses, kuigi ta mõtleb, et tal on tõde, siis peame ütlema: Vaim ja Sõna on kooskõlas. Kui inimene otsustab enese üle Jumala Sõnaga ja leiab, et ta on täielikus kooskõlas kogu Sõnaga, siis ta peab uskuma, et tal on tõde. Aga kui ta leiab, et vaim, kes teda juhib, ei kooskõlastu kogu Jumala Sõna ja käsuõpetusega, siis hoidku ta selle eest, et Saatan teda oma lõksu ei püüa.“ — „The Advent Herald and Signs of the Times Reporter“, kd. 8, nr. 23 (15. jaan. 1845). „Ma olen sageli leidnud suuremaid tunnistusi tõelisest vagadusest vaikse hingevärelusega lausutud palvetes kui kogu selles käras, mida tehakse kristlaskonnas.“ — Bliss, lk. 282. {SV 297.1}

Reformatsiooni päevil süüdistati fanatismi tagajärgedes neid, kes sellele kõige tõsisemalt vastu seisid. Samamoodi käitusid adventliikumise vastased. Rahuldumata fanaatikute eksituste moonutamise ja liialdamisega, levitasid nad kuulujutte, millel polnud vähimatki alust. Neid inimesi õhutasid tegevusele eelarvamused ja vihkamine. Nende rahu häiris Kristuse peatse tuleku kuulutus; nad kartsid osaliselt ikkagi, et Kristuse tulek võib osutuda tõeks, kuigi lootsid, et see nii ei ole ja see ebakindlus ärritas neid adventistide ja nende usu vastu üles. {SV 297.2}

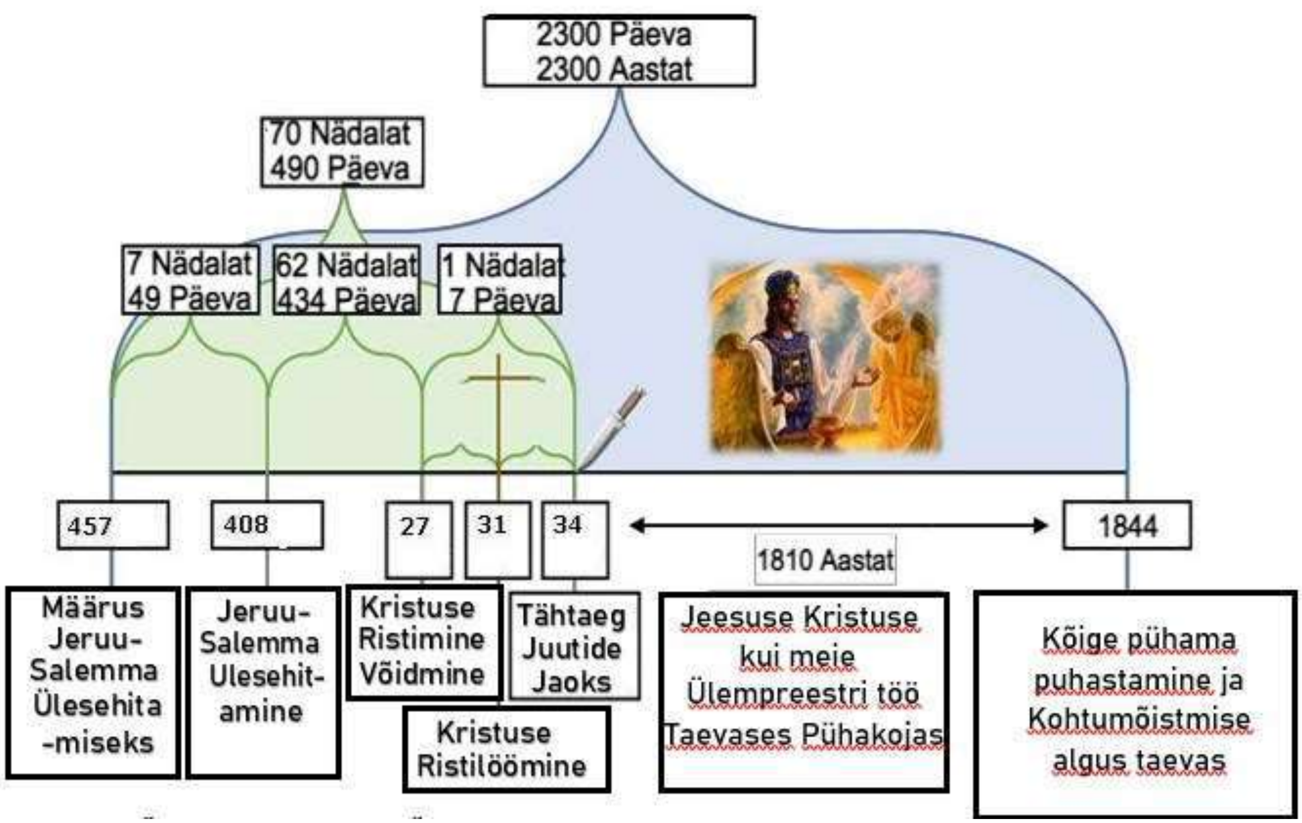
Tõsiasi, et mõned fanaatikud pugesid adventistide ridadesse, ei anna mingit alust otsustada, et liikumine polnud Jumalast. Fanaatikute ja petiste esinemine koguduses Pauluse või Lutheri ajal polnud ju samuti mingiks põhjuseks, et nende meeste tööd hukka mõista. Ärgaku Jumala rahvas unest ja pöördugu tõsiselt Jumala poole! Uurigu nad Pühakirja, õppigu tundma tõde, nagu see on Jeesuses, pühendugu nad täiesti Jumalale, ja siis näitab

Saatan tõendid oma aktiivsusest ja valvelolekust. Kõikvõimaliku pettusega ja langenud inglite abiga ilmutab ta siis oma väge. {SV 298.1}

Kristuse teise tuleku kuulutamine ei toonud fanatismi ja lahknemist. Need asjad ilmusid 1844. a. suvel, kui adventistid olid kahtluses ja segaduses oma seisukohtade suhtes. Esimese ingli kuulutuse ja „kesköö hüüu“ jutlustamine hakkas fanatismi ja lahkhelisid otsekohe maha suruma. Need, kes nendest pühalikest liikumistest osa võtsid, olid üksmeelsed; nende südameid täitis armastus üksteise ja Jeesuse vastu, keda nad lootsid varsti näha. Üks usk, üks õnnis lootus tõstis neid kõrgemale inimlikest mõjutustest ja osutus kilbiks Saatana rünnakute vastu. {SV 298.2}

„Kui peigmees viibis, jäid nad kõik uniseks ja uinusid magama. Aga keskööl kuuldi häält: Ennäe, peigmees! Minge vastu! Siis tõusid kõik need neitsid üles ja valmistasid oma lambid.“ Matt. 25, 5-7. 1844. a. suvel, seega just kahe 2300 aasta lõppemise arvatava tärmini vahepeal, hakkas kõlama hüüd Pühakirja sõnadega: „Ennäe, peigmees!“ {SV 298.3}

2300 PÄEVA ETTEKUULUTUS

Üks Prohvetlik Päev = Üks Sõna Otseses Mõttes Aasta…

[34] Vastavalt päevade arvule, mis te uurisite seda maad, nelikümmend päeva, iga päeva kohta aasta, peate te kandma oma pattu nelikümmend aastat ja tundma minu vastupanu. (Numbrid 14:34) [6] Ja kui sa need oled lõpetanud, siis teisel korral pead sa magama parema külje peal

ja kandma Juuda soo süüd nelikümmend päeva; ma olen sulle määranud iga aasta kohta ühe päeva. (Hesekiel 4:6)

457 E.KR. – 1844 P.KR. = 2300 päevad/aastad. **14** Ja ta ütles mulle: 'Kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut. Siis saab pühamu taas oma õiguse.'. (Daniel 8:14) 24 Seitsekümmend aastanädalat on seatud su rahvale ja su pühale linnale üleastumise lõpetamiseks, patule piiri panemiseks ja süüteo lepitamiseks, igavese õiguse toomiseks, nägemuse ja prohveti kinnitamiseks ja Kõigepühama võidmiseks. 490 päevad/aastad (Taaniel 9:24)

457 E.KR. = Määrus Jeruusalemma ülesehitamiseks ja taastamiseks (Artaxerxese käsk). **25** …Ja tea ning mõista: alates sõna tulemisest Jeruusalemma taastamiseks ja ülesehitamiseks kuni võitud vürstini on seitse aastanädalat; ja kuuskümmend kaks aastanädalat **-** siis on see jälle üles ehitatud turgude ja vallikraavidega, kuigi aegade surve all. Ja aegade lõpus. (Taaniel 9:25)

408 E.KR. = Jeruusalemma ülesehitamine

27 P.KR. = Jeesuse Kristuse (Messias) ristimine ja ametisse pühitsemine). **27** Ja ta teeb paljudega kindla lepingu üheks aastanädalaks; poole aastanädala pealt ta lõpetab tapa- ja roaohvri; hävitaja tuleb koletise tiibadel, kuni määratud lõpp voolab üle hävitaja." (Taaniel 9:27)

31 P.KR. = Jeesuse Kristuse ristilöömine. Ja ta teeb paljudega kindla lepingu üheks aastanädalaks; poole aastanädala pealt ta lõpetab tapa- ja roaohvri (Taaniel 9:27)

34 P.KR. Stefanuse kividega surnuksloopimine [Juutide ametiaja lõpp ja evangeeliumi kuulutamine paganatele] **14** Ja seda Kuningriigi Evangeeliumi peab kuulutatama kogu maailmas tunnistuseks kõigile rahvaile, ja siis tuleb ots. (Mattheus 24:14) **46** Aga Paulus ja Barnabas kõnelesid julgesti ning ütlesid: „Teile pidi Jumala sõna esiti räägitama; kuid et te selle enesest ära lükkate ega arva endid olevat igavest elu väärt, siis me pöördume paganate poole. (Apostlite teod 13:46)

70 P.KR. = Jeruusalemma hävitamine 1 Ja Jeesus tuli välja pühakojast ja läks edasi. Ja Tema jüngrid astusid Ta juure Temale näitama pühakoja hooneid. 2 Aga Jeesus ütles neile: „Eks te näe seda kõike? Tõesti Ma ütlen teile, siia ei jäeta kivi kivi peale, mida maha ei kistaks!" (Mattheus 24:1,2) **15** Kui te siis näete pühas paigas seisvat hävituse koletist, millest on rääkinud prohvet Taaniel, — kes seda loeb, see pangu tähele :) (Mattheus 24: 15, 21)

1844 P.KR. = Kõige pühama puhastamine ja kohtumõistmise algus taevas.

1810 päeva/ aastat = Jeesuse Kristuse kui meie ülempreestri töö taevases pühakojas. 14 Et meil nüüd on suur ülempreester Jeesus, Jumala Poeg, Kes taevad on läbinud, siis pidagem kinni tunnistusest! 15 Sest meil pole niisugune ülempreester, kellel ei oleks kaastundmust meie nõtrustega, vaid kes kõiges on kiusatud otsekui meie, siiski ilma patuta. 16 Läki siis

julgusega armuaujärje ette, et me saaksime halastust ja leiaksime armu oma abiks õigeks ajaks. (Heebrealased 4:14-16)

Selle liikumise tekitas avastus, et Artaxerxese käsk Jeruusalemma taastamiseks, mis oli alguspunktiks 2300. päevasele perioodile, jõustus 457. a. sügisel e. m. a., ja mitte aasta algul, nagu varem usuti. Seega leiti, et 457. a. sügisest lähtuvalt lõpevad 2300 aastat 1844. a. sügisel. (Vaata lisa.) {SV 298.4}

Vana Testamendi sümboolne teenistus osutas samuti sügisele kui ajale, mil toimus pühamu puhastamine. See sai selgeks siis, kui pöörati tähelepanu viisile, kuidas Kristuse esimese tulekuga seotud sümbolid olid täitunud. {SV 298.5}

Paasatalle tapmine oli võrdkuju Kristuse surmast. Paulus ütleb: „Meie Paasatall Kristus on tapetud." 1. Kor. 5, 7. Uudsevilja vihk, mida kõigutati paasapüha ajal Issanda ees, sümboliseeris; Kristuse ülestõusmist. Rääkides Issanda ja kogu Tema rahva ülestõusmisest, ütleb Paulus: „Esimesena Kristus, selle järele Kristuse omad Tema tulemises." 1. Kor. 15, 23. Nii nagu kõigutamisvihk oli esimene küps vili, mida koguti enne lõikust, nii on Kristus esimene vili lunastatute surematuse lõikusest, mis kogutakse esimesel ülestõusmisel Jumala aita. {SV 298.6}

Need sümbolid täitusid mitte ainult sündmuste suhtes, mida nad kujutasid, vaid ka ajaliselt. Juutide esimese kuu neljateistkümnendal päeval, just sel päeval ja selles kuus, mil viieteistkümne pika sajandi jooksul oli tapetud paasatalle, seadis Kristus, olles söönud oma jüngritega paasatalle, sisse mäslestussöömaaja, mis pidi tähistama Tema surma, sest Tema oligi see „Jumala Tall, kes võtab ära maailma patu". Selsamal ööl võtsid õela käed Ta kinni, et Teda risti lüüa ja tappa. Tõelise kõigutamisvihuna äratati meie Issand kolmandal päeval surnust „esmaseks nende seast, kes on läinud hingama", tunnistuseks kõikide õigete ülestõusmisest, kelle „alanduse ihu" muudetakse Tema „äraseletatud ihu sarnaseks". Salm 20; Fil. 3, 21. {SV 299.1}

Nii et ka Kristuse teise tulekuga seoses olevad sümbolid pidid täituma ajal, millele osutati sümboolses teenistuses. Moosese süsteemis toimus pühamu puhastamine ehk suur lepituspäev juutide seitsmenda kuu kümnendal päeval (3. Moos. 16, 29-34). Sel päeval teostas ülempreester lepituse kogu Iisraeli leeri ja pühamu eest ning seejärel, olles kõige püha-mas paigas kõrvaldanud nende patud pühamust, tuli ta välja ja õnnistas rahvast. Samuti usuti, et Kristus, meie suur Ülempreester, tuleb selleks, et puhastada maa; hävitada patt ja patused ning õnnistada surematusega oma ootavat rahvast. Seitsmenda kuu kümnendat päeva, suurt lepituspäeva, pühamu puhastusaega, mis aastal 1844 langes kahekümne teisele oktoobrile, peeti seepärast Issanda tuleku ajaks. See oli kooskõlas juba esitatud tõenditega, et 2300 päeva lõpevad sügisel, ja järeldus näis vastuvaidlematuna. {SV 299.2}

Matt 25. peatüki tähendamissõnas järgnes ootamisajale ja uinumisele peigmehe tulek. See oli samuti kooskõlas nii prohvetikuulutuses kui ka sümboolses teenistuses esitatud tõenditega. Kõik kokku andis kindla veendumuse sündmuste tõepärasuses ja „kesköö hüüdu“ hakati kuulutama tuhandete usklike poolt. {SV 299.3}

Liikumine veeres tõusulainena üle maa. See levis linnast linna, külast külla ka kõige kaugemate maakohtadeni, kuni Jumala ootav rahvas oli täielikult äratatud. Fanatism kadus selle kuulutuse ees nii nagu sügisene härmatis tõusva päikese ees. Usklike kahtlus ja nõutus kadusid ning lootus ja julgus elustasid neid taas. See liikumine oli vaba äärmustest, mis ilmnevad siis, kui inimlik erutus pole Jumala Sõna ja Vaimu kontrolliva mõju all. See meenutas pigem neid alandumise ja Issanda poole pöördumise aegu, mis vanas Iisraelis järgnesid Jumala prohvetite noomituskuulutustele. Seda iseloomustasid samad tunnused, mis on olnud omased Jumala tööle igal ajal. Vähe oli ekstaatilist rõõmu, selle asemel ilmnes sügav südame läbikatsumine, patutunnistamine ja maailmast loobumine. Ettevalmistus Issandaga kohtumiseks oli usklike südamekoorem; võideldi püsivas palves ja anti end tervenisti üle Jumalale. {SV 299.4}

Miller kirjeldas toimunut nii: „Ei mingit suurt rõõmujoovastust. See on otsekui jäetud tuleviku tarvis, mil kogu taevas ja maa hõiskab väljendamatust rõõmust. Pole mingit hõiskamist — seegi varutakse taevase hõiskamise jaoks. Lauljad vaikivad — nad ootavad koos inglitega ühinemist taevaseks kooriks... Ei esine arvamuste lahkuminemist — kõigil on üks süda ja üks meel.“ — Bliss, lk. 270, 271. {SV 300.1}

Keegi teine, kes selles liikumises osales, tunnistas: „See kutsus kõikjal esile sügavaima südame läbikatsumise ja hinge avamise taeva Jumala ees. See summutas armastuse selle maailma asjade vastu, lõpetas vaidluse ja vaenulikkuse, viis ülekohtu ülestunnistamiseni, oma mina purustamiseni Jumala ees ja pattukahetsevatest rõhutud südametest tulevate palvete esitamiseni, et saada andestust ja leida vastuvõtmist. See tõi kaasa sellise sügava alandlikkuse, mille tunnistajad me pole kunagi varem olnud. Jumal oli prohvet Joeli kaudu soovinud, et Tema suure päeva lähedus kutsuks esile südamete, mitte riiete lõhkikäristamise ja Issanda poole pöördumise. Sakarja kaudu lubas Jumal valada kaastunde ja anumise vaimu Tema lastele: nad vaatasid Temale, kelle nad olid läbi pistnud, maal oli suur kaebamine,... ja need, kes ootasid Issandat, vaevasid oma hinge Tema ees.“ — Bliss, „Advent Shield and Review“, kd. I, Ik. 271 (jaanuar 1845). {SV 300.2}

Ükski suur usuline liikumine alates apostlite päevist pole olnud vabam inimlikest vigadest ja Saatana pettustest kui see, mis toimus 1944. a. sügisel; Isegi nüüd, pärast paljude aastate möödumist, tunnevad veel kõik, kes võtsid osa sellest liikumisest ja kes on kindlalt seisnud tõe alusel, selle õnnistust toonud töö püha mõju. ja tunnistavad, et see oli Jumalast. {SV 300.3}

Hüüde peale: „Ennäe, peigmees! Minge vastu!“ ootajad „tõusid... ja valmistasid oma lambid“ — nad uurisid Jumaia Sõna suurema innuga kui eales varem. Taevast saadeti inglid

äratama neid, kes olid araks muutunud, et valmistada neid kuulutust vastu võtma. See töö ei seisnud inimeste tarkuses ja teadmistes, vaid Jumala väes. Need, kes esimestena „kesköö hüüu“ kuulutuse omaks võtsid, polnud kõige andekamad, vaid kõige alandlikumad ja pühendunumad ini-mesed. Farmerid jätsid viljasaagi põldudele, õppinud töölised panid käest tööriistad ning läksid pisarad silmis ja rõõm südames välja, et hoiatust anda. Need, kes varem olid juhtinud liikumist, olid viimaste hulgas, kes selle sõnumiga ühinesid. Kirikud üldiselt sulgesid uksed sellele kuulutusele ja suur hulk neist, kes selle kuulutuse vastu võtsid, lahkusid oma kogudusest. Jumal juhtis asju nii, et see kuulutus seondus teise ingli kuulutusega ja andis sellele väe. {SV 301.1}

Kuulutuse „Ennäe, peigmees!“ mõjusus ei seisnenud niivõrd argumentidest, kuigi Pühakirja tõendid olid selged ja otsustavad, vaid kuulutusega kaasnevas väes, mis liigutas südameid. Selles ei kaheldud ega probleemitsetud. Tol korral, kui Kristus sisenes võidukalt Jeruusalemma, kogunes rahvas, kes oli tulnud kõigist maa osadest pealinna pühi pidama, Õlimäele; seal ühinesid mujalt tulnud Jeesust saatva rahvahulgaga ja said osa üldisest hetkelisest innustusest ning aitasid paisutada hüüdu: „Õnnistatud olgu, kes tuleb Issanda nimel!“ Matt. 21, 9. Samamoodi tundsid need uskmatud, kes kogunesid adventistide koosolekuile — mõned uudishi-must, teised ainult naeruvääristamiseks — veenvat väge, mis saatis kuulutust: „Ennäe, peigmees!“ {SV 301.2}

Tol ajal oli usku, mis tõi vastuseid palvetele, usku, mis vääris tasu. Armu Vaim laskus tõelistele otsijatele nii nagu vihmasadu janunevale maale. Need, kes lootsid seista varsti silmitsi oma Lunastajaga, tundsid kirjeldamatut pühalikku rõõmu. Püha Vaimu pehmendav, alistav vägi sulatas südameid ning Tema õnnistuste küllus voolas rikkalikult ustavaile. {SV 301.3}

Sügavas tõsiduses ja pühalikult lähenesid need, kes kuulutuse vastu võtsid, ajale, mil nad lootsid kohata oma Issandat. Igal hommikul tundsid nad esmaseks kohustuseks olevat saada kinnitust, et Jumal nad vastu võtab. Nende südamed olid lähedalt ühendatud ja nad palvetasid palju üksteisega ja üksteise eest. Nad tulid sageli kokku eraldatud kohtades, et rääkida Jumalaga; eestpalved tõusid taeva poole põldudelt ja metsasaludest. Veendumus Päästja heakskiidust oli neile vajalikum kui igapäevane toit. Kui mõni pilv tumestaski nende meeli, ei saanud nad rahu enne, kui see oli eemaldatud. Tundes andestavat armu südames, igatsesid nad näha Teda, keda nad armastasid. {SV 301.4}

Kuid jällegi tabas neid pettumus. Ooteaeg möödus, aga Päästjat ei tulnud. Kõikumatu usaldusega olid nad oodanud Tema tulemist ja nüüd tundsid nad end nagu Maarja Päästja tühja haua juures nutmas: „Nemad on mu Issanda ära viinud ja ma ei tea kuhu nad ta on pannud!“ Joh. 20, 13. {SV 302.1}

Õudusetunne, hirm, et kuulutus võiks olla õige, oli ohjeldanud mõneks ajaks uskmatut maailma. Ka pärast aja möödumist ei kadunud see kohe. Algul ei julgenud pilkajad pettunute üle võidurõõmutseda, aga niipea, kui mingeid märke Jumala vihast polnud näha,

toibusid nad hirmust ja alustasid uuesti ülbitsemist. Suur osa neist, kes olid tunnistanud oma usku Issanda peatsesse tulekusse, lõid sellele nüüd käega. Mõnedel, kes olid ootuses väga kindlad olnud, sai uhkusetunne nii sügavalt riivatud, et nad soovisid maailmast põgeneda. Sarnaselt Joonale kaebasid nad Jumala üle ja valisid pigem surma kui elu. Need, kes olid rajanud oma usu teiste arvamustele ja mitte Jumala Sõnale, olid valmis jällegi meelt muutma. Pilkajad võtsid nõrgad ja arad oma ridadesse ning ühiselt teatati, et enam pole midagi karta ega oodata. Aeg oli möödunud, Issand ei olnud tulnud ja maailm näis jäävat veel tuhandeteks aastateks endiseks. {SV 302.2}

Tõsised siirad usklikud olid Kristuse pärast kõigest loobunud. Nad olid tunnetanud Tema lähedust rohkem kui iial varem. Nad uskusid, et nad olid andnud maailmale viimase hoiatuse. Kuna nad olid lootnud saada kohe-kohe taevasse oma Looja ja pühade inglite juurde, olid nad suuresti eemale tõmbunud nende seltskonnast, kes kuulutust vastu ei võtnud. Nad olid suure igatsusega palvetanud: „Tule, Issand Jeesus, ja tule ruttu.“ Kuid Ta ei tulnud. Kohutav katsumus oli võtta taas elu murede ja kannatuste raske koorem ning taluda pilkava maailma mõnitusi ja irvitusi. {SV 302.3}

Kuid iklkagi polnud see pettumus nii suur, kui oli olnud too, mida kogesid jüngrid Kristuse esimese tuleku ajal. Kui Jeesus sõitis võidukalt Jeruusalemma, uskusid Tema järelkäijad, et Ta astub Taaveti troonile ja vabastab Iisraeli rõhujaist. Suurte lootuste ja rõõmsate ootustega võistlesid nad omavahel Kuningale austuse osutamises. Paljud laotasid pea-lisriided vaibaks Tema teerajale ja puistasid Tema ette palmioksi. Vaimustunult ühinesid nad rõõmsaks tervitushõiskeks: „Hosianna Taaveti Pojale!“ Kui sellisest rõõmuavaldusest häiritud ja tigedad variserid Jeesuselt nõudsid, et Ta noomiks oma jüngreid, vastas Ta: „Kui need vait jääksid, hakkaksid kivid kisendama!“ Luuka 19, 40. Prohvetikuulutus pidi täituma. Jüngrid täitsid Jumala eesmärgi, ja ometi sai neile osaks kibe pettumus. Mõned napid päevad hiljem pidid nad olema Päästja surmaheitluse tunnistajaiks ja asetama Ta hauda. Nende ootused ei olnud hoopiski täitunud ja nende lootused surid koos Jeesusega. Nad ei suutnud mõista senikaua, kui nende Issand oli võidukalt hauast väljunud, et kõike seda oli prohvetikuulutuses ette öeldud ja et „Kristus pidi kannatama ja surnust üles tõusma.“ Ap. t. 17, 3. {SV 302.4}

Viissada aastat varem oli Issand teatanud prohvet Sakarja kaudu: „Ole üpris väga rõõmus, Siioni tütar, hõiska Jeruusalemma tütar! Vaata, sinu kuningas tuleb sulle, õiglane ja aitaja! Tema on alandlik ja sõidab eesli seljas, emaeesli sälu seljas.“ Sak. 9, 9. Oleksid jüngrid mõistnud, et Kristus läheb kohtusse ja surma, poleks nad suutnud täita seda prohvetikuulutust. {SV 303.1}

Samal viisil täitsid Miller ja tema kaaslased prohvetikuulutuse ja andsid edasi sõnumi, mille kuulutamisest maailmale oli Piibel kõnelnud, kuid mida nad poleks saanud edasi anda siis, kui nad oleiksid täiesti mõistnud prohvetikuulutusi, mis osutasid nende pettumusele. Nad esitasid teise ingli kuulutust, mida tuli kuulutada kõigile rahvastele enne Issanda

tulekut. Esimese ja teise ingli kuulutust anti edasi õigel ajal ja need teostasid töö, mida Jumal nende kaudu teostada soovis. {SV 303.2}

Maailm jälgis sündmuste kulgu ja ootas, et siis kui aeg möödub, aga Kristus ei ilmu, ununeb kogu Kristuse teise tuleku õpetuste ahel. Kuigi paljud loobusid ägeda siseja välissurve all oma usust, oli neid, kes jäid kindlaks. Adventliikumise viljad, alandlikkus ja südame läbikatsumine, maailmast loobumine ja elu uuendus, mis olid kuulutusega kaasnenud, tunnistasid neile, et see oli Jumalast. Ei saadud salata, et Püha Vaimu vägi oli kinnitanud teise tuleku kuulutust. Ei suudetud avastada ühtegi viga prohvetlike perioo-dide arvestuses. Kõige võimekamad vastased ei suutnud kummutada adventistide prohvetliku tõlgistuse süsteemi. Kristust tõsiselt oodanud inimesed ei saanud ilma Piibli tõenditeta loobuda seisukohast, milleni oldi jõutud tõsise palvemeelse Pühakirja uurimisega siis, kui Jumala Vaim oli valgustanud mõistust ja pannud põlema südame. Nad ei saanud niisama loobuda seisukohtadest, mis olid välja kannatanud populaarsete usuõpetajate ja elutarkade meeste teravaima kriitika ja kõneosavaimad vastuväited ning igasuguste inimeste teotuse ja pilke. {SV 303.3}

Tõsi küll, nad pidid olema eksinud sündmuste suhtes, mis pidid toimuma, kuid isegi see ei suutnud kõigutada nende usku Jumala Sõnasse. Kui Joona kuulutas Niinive tänavail, et neljakümne päeva pärast linn hävitatakse, võttis Issand vastu niinivlaste meeleparanduse ja pikendas nende armuaega. Hoolimata sellest oli Joona kuulutus saadetud Jumalast ja Niinive pandi proovile Jumala tahte kohaselt. Adventistid uskusid, et samamoodi oli Jumal juhtinud neid kuulutama kohtukuulutust. „See kuulutus proovis läbi kõikide südame, kes seda kuulsid, ja äratas Issanda ilmumise Vastu kas armastuse või viha. Inimsilmad märkasid seda suuremal või vähemal määral, kuid Jumal nägi südameid. See tõmbas selge joone nende jacks, kes soovisid uurida oma südant, et mõista, kummal pool oleksid nemad olnud siis, kui Issand oleks tulnud — kas nad oleksid hüüdnud: „Vaata, see on meie Jumal, keda me ootasime, et ta meid päästaks,“ või oleksid nad hüüdnud kaljudele ja mägedele, et need langeksid nende peale ja varjaksid neid selle palge eest, kes aujärjel istub, ja Talle viha eest. Me usume, et Jumal katsus sel viisil läbi oma rahvast, nende usku, et näha, kas nad raskel katsumusetunnil loobuvad uskumast seda, mida Jumal oli öelnud, või toetuvad hoolimata kõigest täielikus usalduses Jumala Sõnale.“ — „The Advent Herald and Signs of the Times Reporter“, kd. 8, nr. 14 (13. nov. 1844). {SV 304.1}

Nende tundeid, kes ikkagi uskusid, et Jumal oli juhtinud neid nende möödunud kogemuses, väljendavad William Milleri sõnad.: „Kui ma peaksin elama oma elu uuesti neidsamu olukordi kasutades, siis peaksin ma ikkagi selleks, et Jumala ja inimeste ees ausaks jääda, toimima just samuti nagu olen toiminud. Ma loodan, et olen puhastanud oma rüü hingede verest. Tunnen, et nii palju kui see oli minu võimuses, olen vabastanud ennast nende hukkumise süüst.“ „Kuigi ma olen kaks korda oma lootustes pettunud,“ kirjutas see Jumala mees, „pole ma ikkagi rõhutud ja heidutatud... Minu usk Kristuse tulekusse on niisama tugev kui ennegi. Olen teinud ainult seda, mida ma aastaid kestnud tõsiste

kaalutluste peale tundsin oma kohustuseks teha. Kui olen eksinud, siis olen teinud seda armastusest kaasinimeste ja kohusetundest Jumala vastu. „Ühte ma tean: ma pole midagi muud kuulutanud, kui ainult seda, mida olen uskunud ja Jumal on olnud minuga. Tema vägi ilmnes töös ja palju head on korda saadetud." „Inimliku silma järgi arvestades on paljud tuhanded inimesed hakanud uurima Pühakirja ajakohase kuulutuse tõttu ja saanud sel viisil usu ja Kristuse vere piserdamise kaudu lepitatud Jumalaga." — Bliss, lk. 256, 255. 257. 280. 281. „Mind pole kunagi meelitanud uhkete naeratused ega kohustanud maailma halvakspanu. Ma ei osta nüüdki nende heakskiitu ega tee midagi lihtsalt selle pärast, et neid vihale ärritada. Ma ei soovi iialgi armastada oma elu enam kui Jumalat ega keeldu seda ka ohverdamast, kui Jumal oma headuses näeb selle vajaliku olevat." J. White, „Life of W. Miller", lk. 315. {SV 304.2}

Jumal ei hüljanud oma rahvast. Tema Vaim oli nende juures, kes järelemõtlematult ei salanud valgust, mida nad olid saanud, ega süüdistanud adventliikumist. Heebrea raamatus on julgustusja hoiatussõnad neile, keda pidi proovile pandama: „Ärge siis heitke ära oma julgust, mis saab suure palga. Sest kannatlikkust läheb teile tarvis, et teie tehes Jumala tahtmist, saaksite kätte tõotuse. Sest „veel üsna pisut, pisut aega, siis tuleb see, kes peab tulema ega viivita mitte! Aga minu õige peab usust elama, ja kui ta hakkab kõnelema, siis ei ole minu hingel temast head meelt!" „Ent meie ei ole need, kes kõnelevad hukatusest, vaid need, kes usuvad hinge päästmiseks!"H eebr. 10, 35-39. {SV 305.1}

Et selle manitsusega pöördutakse viimaste päevade koguduse poole, ilmneb sõnadest, mis osutuvad Issanda tuleku lähedusele: „Sest veel üsna pisut, pisut aega, siis tuleb see, kes peab tulema ega viivita enam." On selgesti mõista antud, et Issand näib viivitavat. Siin antud õpetus on eriliselt kohane adventistide kogemusele sel ajal. Inimesed, kelle poole apostel pöördus, olid ohus kaotada oma usk. Nad olid täitnud Jumala tahet, järginud Tema Vaimu ja Sõna juhatust, kuid nad ei suutnud mõista Tema eesmärki valusas kogemuses ega näha teerada enda ees. Niiviisi oli neil kiusatus kahelda selles, kas Jumal tõepoolest oli neid juhtinud. Selle aja kohta sobisid sõnad: „Aga minu õige peab usust elama." Kuna „kesköö hüüu" ere valgus oli paistnud nende teerajale ja prohvetikuulutused olid nende ees avanenud ning nad olid näinud kiiresti tõdenevaid Kristuse tuleku läheduse märke, olid nad käinud nii-öelda nägemises. Kuid nüüd. masendatud lootuste pettumisest, võisid nad seisma jääda ainult usu läbi Jumalasse ja Tema Sõnasse. Pilkav maailm ütles: „Teid on petetud. Loobuge oma usust ja ütelge, et adventliikumine oli Saatanast. „Ent Jumala Sõna teatas: „Kui ta hakkab kõhelema, siis ei ole minu hingel temast head meelt!" Oma usust loobumine ja Püha Vaimu väe salgamine nüüd oleks olnud hukatuslik kõhelemine. Neid julgustasid püsivusele Pauluse sõnad: „Ärge heitke ära oma julgust, sest kannatlikkust läheb teile tarvis, sest veel üsna pisut, pisut aega, siis tuleb see, kes peab tulema ega viivita mitte." Nende ainsaks kindluseks oli hoida valgust, mida nad olid juba Jumalalt saanud, usaldada Tema tõotusi, jätkata Pühakirja uurimist ning kannatlikult oodata ja valvata seni, kuni antakse suuremat valgust. {SV 305.2}

Peatükk 23—Mis On Pühamu?

Kirjatekstiks, mis oli adventusule olnud peamiseks alussambaks, oli lause: „Kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut! Siis saab pühamu oma õiguse!“ (ingl. k.: „Siis saab pühamu puhastatud!“) Taan. 8, 14. Neid sõnu tundsid kõik, kes uskusid Issanda peatsesse tulekusse. Tuhanded inimesed kordasid seda prohvetikuulutust otsekui oma usu parooli. Kõik tundsid, et sündmustest, millest see tekst kõneles, sõltusid nende eredamad ootused ja kõige kallimad lootused. Prohvetikuulutuse põhjal pidi see aeg lõppema 1844. a. sügisel. Nii nagu kogu kristlik maailm, nii uskusid ka adventistid tollal, et maa või mõni osa sellest oli pühamu. Nad mõistsid pühamu puhastamise all maa puhastamist viimase suure päeva tulega ja arvasid, et see toimub Kristuse teisel tulemisel. Sellest tehtigi järeldus, et Kristus tuleb maa peale a. 1844. {SV 306.1}

Ent määratud aeg oli möödunud ja Issand ei olnud ilmunud. Usklikud teadsid, et Jumala Sõna ei võinud eksida, vaid et nende prohvetikuulutuse tõlgitsus pidi olema ekslik; kuid milles? Paljud lahendasid probleemi järelemõtlematult ja hakkasid eitama, et 2300 päeva lõppes a. 1844. Alust nii teha polnud muud kui fakt, et Kristus ei tulnud ajal, mil nemad Teda ootasid. Nad väitsid, et juhul kui prohvetlik aeg oleks tõepoolest lõppenud a. 1844, siis oleks Kristus tulnud puhastama maad tulega, ent kuna Ta polnud tulnud, polnud järelikuit aeg veel lõppenud. {SV 306.2}

Sellise väite uskumine tähendas loobumist senisest prohvetlike perioodide arvestusest. Oli ju leitud, et 2300 päeva algas siis, kui Artaxerxese käsk Jeruusalemma taastamiseks ja ülesehitamiseks jõustus 457. a. sügisel e. m. a. Sellest alguspunktist edasi minnes kooskõlastusid täpipealt kõik sündmused, millest ingel kõneles Taanielile. Taan. 9, 25—27. Kuuskümmend üheksa aastanädalat ehk esimesed 483 aastat 2300-aastasest perioodist pidid ulatuma Messiani, Võituni. Kristluse ristimine ja Püha Vaimuga võidmine a. 27 m. a. j. täitis täpselt selle ettekuulutuse. Seitsmekümnenda aastanädala keskel pidi kaotatama Messias. Kolm ja pool aastat pärast ristimist, 31. a. kevadel, löödi Kristus risti. Seitsekümmend aastanädalat ehk 490 aastat pidid kuuluma eelkõige juutidele. Selle perioodi lõpul pitseeris rahvas Kristuse lõpliku hülgamise Tema jüngrite tagakiusamisega ja a. 34 m. a. j. pöördusid apostlid paganate poole. Sellega lõppesid 490 aastat 2300-st aastast. Järele jäi veel 1810 aastat. Aastast 34 m. a. j. edasi minnes 1810 aastat, jõuame aastasse 1844. „Siis,“ ütles ingel, „saab pühamu taas oma õiguse“. Kõik prohvetikuulutuse eelnevad etapid olid kahtlematult täitunud määratud ajal. {SV 307.1}

Arvestus oli selge ja kooskõlaline, välja arvatud tõsiasi, et aastal 1844 ei suudetud näha mingit sündmust, mis oleks vastanud pühamu puhastamisele. Eitada aga prohvetikuulutuse lõppemist sel ajal, tähendas kogu arvestuse kahtluse alla seadmist ja nendest seisukohtadest loobumist, mida kinnitasid prohvetikuulutuse eksimatult täitunud lülid. {SV 307.2}

Ent Jumal oli juhtinud rahvast suures adventliikumises. Tema vägi ja au olid kaasnenud tööga ning Tema ei lubanud sellel lõppeda pimeduses ja pettuses. Tema ei lasknud halvustada seda kui väära, fanaatilist erutust. Tema ei tahtnud jätta Inimesi Pühakirja suhtes kahtlusesse ja teadmatusse. Kuigi paljud loobusid prohvetlike perioodide endisest arvestusest ja eitasid sellel põhineva liikumise õigsust, et tahtnud teised tunnistada valeks seda usku ja kogemust, mida toetasid Pühakirja ja Jumala Vaimu tunnistus. Nad uskusid, et nad olid järginud prohvetikuulutuse tõlgitsemisel õigeid põhimõtteid ning tundsid, et nende kohustuseks oli jääda kindlaks juba omandatud tõdedele ja jätkata Piibli uurimist. Tõsise palvega kaalusid nad senised seisukohad uuesti läbi ja uurisid Pühakirja, et avastada oma viga. Leidmata eksitust prohvetlike perioodide arvestuses, asusid nad lähemalt uurima pühamuga seotud küsimusi. {SV 307.3}

Uurimise käigus selgus, et Pühakirjas ei leidunud ainsatki tõendit üldtunnustatud vaate toetuseks, et see maa on pühamu. Seevastu leidsid nad Piiblist täieliku kirjelduse pühamu, selle olemuse, asukoha ja teenistuse kohta. Pühade kirjutajate tunistus oli nii selge ja küllaldane, et antud küsimuses ei jäänud enam mingit kahtlust. Apostel Paulus ütleb kirjas heebrealastele: „Esimesel lepingul olid ju ka omad jumalateenistuse korraldused ja oma maine pühamu. Sest enne valmistati esimene telk, milles olid küünlajalad ja laud ja vaateleivad laual; seda kutsutakse „pühaks paigaks“. Selles pühamus oli ka kuldne suitsutusaltar ja seaduselaegas, mis oli üleni kullaga karratud, selle sees oli kuldkruus mannaga ja Aaroni kepp, mis oli õitsenud ja seaduselauad. Ent laeka peal olid auhiilguse keerubid, kes varjasid lepituskasnt.“ Heebr. 9, 1—5. {SV 308.1}

Pühamu, millele Paulus siin viitab, oli kogudusetelk, mille Mooses ehitas Jumala käsul Kõigekõrgema maiseks eluasemeks. „Ja nad tehku mulle pühamu, siis ma asun elama nende keskele“ (2. Moos. 25, 8), oli korraldus, mis anti Moosesele siis, kui ta viibis Jumalaga mäel. {SV 308.2}

Iisraellased rändasid kõrbes ja kogudusetelk oli ehitatud nii, et seda oli võimalik kanda ühest kohast teise. Hoolimata kõigest oli see suurepärane ehitus. Pühamu seinteks olid püstipandavad lauad, mis olid karratud kullaga ja asetatud hõbejalgadele, katus aga moodustati mitmetest vaipadest ehk katetest; välimine kiht nahkadest, kõige sisemisem peenest linasest riidest kunstipäraselt sissekootud keerubitega. Peale eesõue, kus asus põletusohvrialtar, koosnes kogudusetelk ise kahest osast, mida nimetati pühaks ja kõige pühamaks paigaks. Neid pooli lahutas teineteisest eesriie ehk kate. Samasugune kate sulges sissepääsu esimesse ossa. {SV 308.3}

Püha paiga lõunapoolses küljes paiknes küünlajalg seitsme lambiga, mis valgustasid pühamut nii päeval kui öösel. Põhjapool seisis vaateleibade laud ja katte ees, mis eraldas püha paika kõige pühamast paigast, oli kuldne suitsutusaltar, millelt iga päev tõusis Jumala ette meeldiv lõhn koos Iisraeli palvetega. {SV 308.4}

Kõige pühamas paigas oli väärispuust kullaga karratud laegas, panipaik kahele kivilauale, millele Jumal oli kirjutanud kümme käsku. Püha laeka kaaneks oli kullast armuaujärg, suurepärane kahe kuldse keerubiga kummaski otsas, mis otsekui varjasid laegast. Selles ruumis avaldus Jumala ligiolek aupilves keerubite vahel. {SV 308.5}

Pärast seda kui heebrealased asusid Kaananisse paikselt elama, asendati kogudusetelk Saalomoni templiga. Kuigi see oli püsiv ja suurejoonelisem hoone, säilisid samad proportsioonid ja samalaadne sisustus. Sel kujul eksisteeris pühamu — välja arvatud Taanieli aeg, mil tempel oli varemeis — kuni aastani 70 m. a. j., mil roomlased selle hävitasid. {SV 309.1}

See pühamu oli ainus tõeline pühamu maa peal, millest kõneleb Piibel. Paulus nimetas seda esimese lepingu pühamuks. Kohe kerkis küsimus, kas uuel lepingul ei ole pühamut? {SV 309.2}

Need, kes otsisid tõde, pöördusid uuesti Heebrea raamatu poole ja leidsid, et needsamad salmid juba ise viitasid teisele ehk uue lepingu pühamule: „Esimesel lepingul olid ka ju oma jumalateenistuse korraldused ja oma maine pühamu.“ Sõna „ka“ näitab, et Paulus oli eelnevalt juba kõnelnud teisest pühamust. Ja nii lugesid nad eelmise peatüki algusest: „Aga peaasi selles, millest me kõneleme, on see — meil on selline ülempreester, kes istub Ausuuruse istme paremal käel taevas, pühamu ja tõelise telgi ametitalitaja, miile on ehitanud Jumal ja mitte inimene.“ Heebr. 8, 1. 2. {SV 309.3}

On selge, et siin on jutt uue lepingu pühamust. Esimese lepingu pühamu ehitas inimene, Mooses; selle on ehitanud Issand, mitte inimene. Vanas pühamus toimetasid teenistust maised preestrid; uues teenib Kristus, meie suur ülempreester, Jumala paremal käel. Üks pühamu oli maa peal, teine oli taevas. {SV 309.4}

Ja veel — Moosese poolt ehitatud kogudusetelk tehti eeskuju järele. Issand lausus Moosest juhendades: „Tehke täpselt eeskuju järele, mida ma sulle näitan, elamu ja kõigi selle riistade mudeli järele.“ Taas kästi: „Ja vaata, et sa teed nende eeskujude järele, mis sulle mäel näidati“ 2. Moos. 25, 9. 40. Paulus ütleb, et esimene telk „on praeguse aja kohta võrdum, mille kohaselt ohverdatakse ande ja ohvreid“; et selle pühad paigad on „taevalike asjade kujud“; et preestrid, kes ohverdasid ande vastavalt käsuõpetusele, teenisid selles, mis on „taevase pühamu kuju ja vari“, ja et „Kristus ei läinud kätega tehtud pühamusse kui tõeline püha paiga kujusse, vaid taevasse enesesse, et nüüd ilmuda Jumala palge ette meie eest.“ Heebr. 9, 9. 23; 8, 5; 9, 24. {SV 309.5}

Pühamu taevas, milles Jeesus teenib meie heaks, on suur originaal, millest Mooses ehitas koopia. Jumal andis maise pühamu ehitajatele osa oma Vaimust. Kunstimeisterlikkus, mis ilmnes kogudustelgi konstruktsioonis, tõendas jumalikku tarkust. Seinad näisid olevat massiivsest kullast ning peegeldasid igas suunas kuldküülajala seitsme lambi valgust. Vaateleibade laud ja suitsutusaltar sädelesid otsekui poleeritud kuld. Suurepärane kate, mis

moodustas lae ja millesse olid kunstipäraselt kootud keerubid purpursinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast, lisasid vaatepildile ilu. Eesriide taga oli aga püha auhiilgus (sekinah), Jumala au nähtav ilmutus, mille ette ei võinud keegi peale ülempreestri astuda ja elama jääda. {SV 309.6}

Maise tunnistustelgi võrratu sära peegeldas inimesele selle taevase templi au, kus Kristus, meie eelkäija teenib meie eest Jumala trooni ees. Kuningate Kuninga asupaiga suurus ja ülevus, kus tuhat korda tuhat teenivad Teda ja kümme tuhat korda kümme tuhat seisavad Tema ees (Taan. 7, 10), taevase templi igavese trooni au, kus seeravid, selle hiilgavad kaitseinglid, katavad sügava austuse märgiks palge, peegeldus kõige suurepärasemas ehituses, mille inimkäed kunagi on püstitanud, ometi väga ähmaselt. Ja ikkagi õpetati maise pühamu ja selle teenistuse kaudu tähtsaid tõdesid taevase pühamu ja selle suure töö kohta, mida seal toimetatakse inimese lunastamiseks. {SV 310.1}

Taevase pühamu pühi paiku kujutasid kaks osakonda maises pühamus. Kui apostel Johannesele lubati nägemuses vaadata Jumala templit taevas, nägi ta, et seal põles „seitse tulist lampi aujärje ees.“ Ilm. 4, 5. Ta nägi inglit, kellel oli „kuldsuitsutusastja käes, ja talle anti palju suitsutusrohtu, et ta neid lisaks kõigi pühade palvetele kuldaltaril, mis oli aujärje ees,“ Ilm. 8, 3. Need tekstid viitavad sellele, et proh-vetil lubati vaadelda taevase pühamu esimest osakonda, kus ta nägi „seitset tulist lampi“ ja „kuldaltarit“. Maises pühamus kujutasid neid kuldküünlajalg ja suitsutusaltar. Veelkord avanes „Jumala tempel taevas“ (Ilm. 11, 19) ja prohvet võis heita pilgu teisele poole sisemist eesriiet, kõige pühamasse paika. Seal nägi ta „Tema tunnistuselaegast“, mida maises pühamus esitas püha laegas, mille Mooses laskis valmistada Jumala käsuõpetuse hoidmiseks. {SV 310.2}

Need, kes uurisid seda teemat, leidsid vaieldamatuid tõendeid selle kohta, et taevas oli pühamu. Mooses tegi maise pühamu selle eeskuju järele, mida talle näidati. Paulus nimetab seda eeskuju tõeliseks pühamuks, mis on taevas. Ja Johannes tunnistab, et ta nägi seda taevas. {SV 310.3}

Taevases templis, Jumala eluasemes, on Tema troon rajatud õiglusele ja kohtule. Kõige pühamas paigas on Tema käsud, õiguse suur mõõdupuu, mille varal kõiki inimesi hinnatakse. Laegas, milles säilitatakse käsulaudu, on kaetud armuaujärjega, mille ees Kristus esitab oma verd patuse heaks. Niiviisi esitatakse õigluse ja armu ühendust Jumala suures lunastusplaanis. Seda ühendust, mis täidab kogu taeva imetluse ja austusega, võis välja mõelda ainult jumalik tarkus ja teostada ainult jumalik vägi. Maise pühamu keerubite pilgud olid suunatud aupaklikult alla armuaujärjele, mis pidi kõnelema huvist, millega taevaväed jälgivad lunastustööd; seda armusaladust, millesse inglid igatsevad vaadata. See kõneles ka sellest, et Jumal on õige ja Ta teeb õigeks kahetseva patuse ning taastab oma vahekorra langenud inimsooga; sellest, et Kristus oli valmis alanduma selleks, et tõsta üles „hukatuseauku“ langenud inimesed ja katta nad Tema õiguse plekitu rüüga. Ta soovib neis

taastada samasuguse kuju nagu oli inglitel, kes pole kunagi lange-nud, ja panna nad elama igavesti Jumala lähedusse. {SV 310.4}

Kristuse tööd inimese eestkostjana esitatakse kaunis Sakarja prohvetikuulutuses „Võsust". Prohvet ütleb: „Ta ehitab Jehoova templi ja temale saab osaks kuninglik au; ta istub ja valitseb Jehoova aujärjel ja seal on preester oma aujärjel, ja nende mõlema vahel on rahutahe!" Salk. 6, 12, 13. {SV 311.1}

„Ta ehitab Jehoova templi." Oma ohvri ja vahendusteenistuse kaudu on Kristus ühtaegu nii Jumala koguduse alus kui ehitusmeister. Apostel Paulus osutas Temale kui nurgaki-vile, „milles kogu hoone on kokku liidetud, ja kasvab pühaks templiks Issandas, kelles teidki „ühes üles ehitatakse Jumala eluasemeks Vaimus". Ef 2, 20-22. {SV 311.2}

„Temale saab osaks kuninglik au." Kristusele kuulub kogu au langenud inimkonna lunastamise eest. Läbi igaviku aegade kõlab lunastatute huulilt laul: „Temale, kes meid on armastanud, ja meid on vabastanud meie pattudest oma verega ... olgu au ja vägi ajastute ajastuteni." Ilm. 1, 5. 6. {SV 311.3}

„Ta istub ja valitseb Jehoova aujärjel; ja seal on preester oma aujärjel." Praegu veel mitte „auriigi troonil," kuna auriik ei ole veel rajatud. Alles siis, kui Tema töö vahemehena lõpeb, annab Jumal Talle „ta isa Taaveti aujärje", kuningriigi, millel „ei ole otsa". Luuka 1 : 32, 33. Kristus istub praegu preestrina ühes oma Isaga Tema aujärjel. Ilm 3, 21. Ühes igavese, iseeksisteeriva Isaga jagab trooni Tema, kes „võttis enese peale meie haigused ja kandis meie valu-sid", kes „kõiges on kiusatud otsekui meie, siiski ilma patu ta", et Ta võiks „aidata neid, keda kiusatakse". „Ja kui keegi pattu teeb, siis on meil eestkostja Isa juures." Jes. 53, 4; Heebr, 4, 15; 2, 18; 1. Joh. 2, 1. Õiguse olla eestkostja annab Talle Tema läbi pistetud ja murtud ihu, Tema plekitu elu. Haavatud käed, läbi torgatud külg, vigastatud jalad kostavad langenud inimese eest, kelle lunastamine nõudis nii mõõtmatut hinda. {SV 311.4}

„Nende mõlema vahel on rahutahe." Niisama palju kui seda on Poja armastüs, niisama palju on Isa armastus päästeallikakaks langenud inimsoole. Jeesus ütles oma jüngritele enne, kui Ta ära läks: „Ja ma ei ütle teile, et ma palun Isa teie eest. Sest Isa ise armastab teid." Joh. 16, 26. 27. „Jumal oli Kristuses ja lepitas maailma iseenesega." 2. Kor. 5, 19. Pühamuteenistuses üleval on „nende mõlema vahel rahutahe." „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et Ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei saaks hukka, vaid, et temal oleks igavene elu!" Joh. 3, 16. {SV 312.1}

Piibel annab selge vastuse küsimusele: „Mis on pühamu?" Termin „pühamu" sellisena nagu seda tarvitatakse Piiblis, osutab esiteks Moosese poolt ehitatud kogudusetelgile, kui taevaste asjade koopiale; ja teiseks „tõelisele kogudusetelgile" taevas, mida kujutas maine pühamu. Kristuse surmaga lõppes sümboolne teenistus. „Tõeline kogudusetelk taevas on uue lepingu pühamu". Kuna Taan. 8, 14, prohvetikuulutus täitub uue lepingu ajal, siis peab see pühamu, millest selles salmis kõneldakse, olema uue lepingu pühamu. Juba pikki

šaljandeid enne 2300-aastase perioodi lõppu 1844. aastal polnud maa peal enam pühamut. Niisiis selgub, et prohveti sõnad: „Kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut! Siis saab pühamu taas õiguse!“ peavad kaheldamatult silmas taevast pühamut. {SV 312.2}

Ent vastamata jääb veel kõige tähtsam küsimus: mida tähendab pühamu puhastamine? Et selline teenistus oli maises pühamus olemas, sellest kõnelevad Vana Testamendi kirjad. Ent kas taevas saab olla midagi, mis vajab puhastamist? Heebrea. 9. peatükk kõneleb selgelt nii maise kui taevase pühamu puhastamisest. „Ja peaaegu kõik puhastatakse verega käsuõpetuse järele, ja ilma verd valamata ei ole andeksandmist olemas. Nii on siis tarvis, et taevalike asjade kujud puhastatakse sel teel (loomade verega), aga taevasi asju endid puhastatakse paremate ohvritega kui need“ (Heebr. 9, 22. 23), nimelt Kristuse kalli verega. {SV 312.3}

Puhastust nii sümboolses kui ka tõelises teenistuses tuli teostada verega; sümboolses — loomade verega, tõelises — Kristuse verega. Põhjuseks, miks puhastust tuleb teostada verega, nimetab Paulus tõsiasja, et „ilma verd valamata ei ole andeksandmist olemas“. Andeksandmine ehk patu kõrvaldamine on töö, mida tuleb teha. Ent kuidas saab patt olla seotud pühamuga, ükskõik kas siis taevase või maise pühamuga? Seda selgitab sümboolne teenistus maises pühamus, sest apostel kinnitab, et preestrid, kes teostasid teenistust maa peal, teenisid „selles, mis on taevase pühamu kuju ja vari.“ Heebr. 8, 5. {SV 312.4}

Teenistus maises pühamus koosneb kahest osast: preestrid teenisid iga päev pühas paigas, kuna ülempreester teostas kord aastas erilist lepitust kõige pühamas paigas, et puhastada pühamu. Päevast päeva tõid kahetsevad patused ohvreid kogudusetelgi ette ja tunnistasid, käed ohvri pea peal, üles oma patud ning kandsid need niiviisi sümboolselt üle süütule ohvriloomale. Seejärel loom tapeti. „Ilma verd valamata,“ ütleb apostel, „ei ole andeksandmist olemas.“ „Sest liha hing on veres.“ 3. Moos. 17, 11. Jumala käsust üleastumine nõudis üleastuja elu. Vere, mis kujutas patustaja surma väärt elu, kelle süü asetati otsekui ohvrilooma õlgadele, viis preester pühasse paika ja piserdas eesriide ette, mille taga oli laegas, mis sisaldas käske, millest patustaja oli üle astunud. Selle tseremoonia kaudu kanti patt sümboolselt vere vahendusel pühamusse. Mõnel juhtumil ei viidud verd pühasse paika, kuid sellisel juhul pidid preestrid sööma ohvrilooma liha nagu Mooses õpetas Aaroni poegi, öeldes: „See on antud teile, et te võtaksite ära koguduse patusüü.“ 3. Moos. 10, 17. Mõlemad tseremooniad sümboliseerisid patu ülekandmist patukahetsejalt pühamule. {SV 313.1}

Selliselt kanti päevast päeva läbi kogu aasta Iisraeli patud pühamule ning nüüd tekkis vältimatu vajadus teostada eriline töö nende kõrvaldamiseks. Jumal käskis teha lepitust püha paiga kummagi osa eest. „Ja toimetagu lepitust pühamu eest Iisraeli laste roojuse pärast kõigi nende pattude kohaselt; nõnda ta tehku ka kogudusetelgiga, mis asetseb nende juures keset nende roojusi.“ Lepitust tuli teha ka altari eest — „ja puhastagu ning pühitsegu seda Iisraeli laste roojuste pärast.“ 3. Moos. 16, 16. 19. {SV 313.2}

Kord aastasj suurel lepituspäeval, sisenes ülempreester kõige pühamasse paika pühamut puhastama. Seal teostatud teenistus lõpetas aastase teenistusringi. Lepituspäeval toodi kaks sikutalle kogudusetelgi ukse ette ja nende vahel heideti liisku — „üks liisk Jehoovale ja teine liisk Asaselile.“ salm 8. Sikk, Kellele langes liisk „Issanda jaoks“, tapeti patuohvriks rahva est ja preester pidi viima tema vere sissepoole eesriiet ning piserdama seda lepituskaane peale ja lepituskaane ette. Verd tuli piserdada ka suitsutusaltarile, mis oli eesriide ees. {SV 313.3}

„Ja Aaron pangu oma mõlemad käed elusa siku pea peale ja tunnistagu tema peal üles kõik Iisraeli laste süüteod ja kõik nende üleastumised kõigis nende pattudes ja pangu need siku pea peale ning saatku see ühe kõlvulise mehe käe kõrval kõrbe — sikk kannab enesega kõik nende patud tühjale maale; sikk lastagu kõrbes lahti.“ salmid 21. 22. „Patusikk“ ei tulnud enam kunagi tagasi Iisraeli leeri ja mehelt, kes ta ära viis, nõuti enese ja oma riiete veega pesemist enne leeri tagasipöördumist. {SV 314.1}

Kogu tseremoonia pidi andma iisraellastele mõiste Jumala pühadusest ja Tema vastumeelsusest patu suhtes, ning näitama neile, et nad ei võinud patuga kokku puutudes jääda rüvetamata. Iga inimene pidi sel ajal, kui templis seda lepitustööd sooritati, alanduma Jumala ette. Kõik tööd tuli jätta kõrvale ja terve Iisraeli kogudus pidi veetma selle päeva pühalikus alandumises Jumala ees; palves, paastumises ja südame sügavas läbikatsumises. {SV 314.2}

See sümboolne teenistus sisaldab tähtsaid tõdesid lepituse kohta. Patuse asemel võeti vastu tema asemik, ohvriloom, kuid looma veri ei kustutanud pattu. See oli vahendiks, mille kaudu patt saadi pühamule üle kanda. Vere valamisega tunnustas patune käsu autoriteeti, tunnistas end süüdi üleastumises ja väljendas soovi saada andestus usu kaudu tulevasse Lunastajasse, kuid ta ei olnud veel täiesti vaba käsu hukkamõistust. Lepituspäeval läks ülempreester rahvalt saadud ohvri verega kõige pühamasse paika ja piserdas seda armuaujärjele, otse käsu kohale, et rahuldada selle nõudeid. Seega võttis Tema kui pattude vahendaja need enesele ja viis need pühamust välja, kus ta asetas oma käed patusiku pea peale, tunnistas tema peale üles kõik rahva patud, mis niimoodi sümboolselt siirdusid üle temalt sikule. Seejärel kandis sikk need leerist välja, need loeti igavesti rahvast eemaldatuks. {SV 314.3}

Selline oli teenistus, mida teostati „taevase pühamu kuju ja varjuna“. Kuid see, mida tehti sümboolselt maise pühamu teenistuses, seda tehakse tõeliselt taevases pühamus toimuvas teenistuses. Pärast taevasseminekut alustas meie Päästja tööd meie ülempreestrina. Paulus ütleb: „Sest Kristus ei läinud kätega tehtud pühamusse kui tõelise püha paiga kujusse, vaid taevasse enesesse, et nüüd ilmuda Jumala palge ette meie eest.“ Heebr. 9, 24. {SV 314.4}

See teenistus, mida preestrid toimetasid kogu aasta jooksul pühamu esimeses osas, „seespool eesriiet“, mis oli ukseks ja eraldas püha paika eesõuest, esitab teenistust, mille

Kristus pärast taevaminekut vastu võttis. Preestri tööks igapäevases teenistuses oli patuohvri vere esitamine Jumalale ühes suitsutamisrohuga, mille suits tõusis üles koos Iisraeli palvetega. Nii viis Kristus oma vere tunnistuseks Isale patuste eest ja esitas Temale koos oma õiguse kalli lõhnaga kahetsevate usklike palveid. Selline oli teenistus taevase pühamu esimeses osas. {SV 315.1}

Sinna suundusid ka Kristuse jüngrite pilgud usus siis, kui Ta nende nähes taevasse läks. Sinna keskendusid nende lootused, „mis meile on“, nagu Paulus ütles, „otsekui hinge ankur, kindel ja tugev, ning ulatub sissepoole eesriide taha, kuhu esijooksjana meie heaks on läinud sisse Jeesus, kui ta sai ülempreestriks igavesti.“ „Ka mitte sikkude ega vasikate verega, vaid iseenese verega, läks ükskord sinna pühasse paika ning saavutas igavese lunastuse.“ Heebr. 6, 19. 20; 9, 12. {SV 315.2}

Teenistus pühamu esimeses osas kestis kaheksateist sajandit. Kristuse veri, mille Ta esitas kahetsevate usklike eest Isale, kindlustas neile andestuse ja vastuvõtu Isa juures, kuid hoolimata sellest jäid nende patud siiski taevastesse raamatutesse. Nii nagu sümboolses teenistuses toimus lepitustöö aasta lõpul, nii toimub lepitustöö patu kõrvaldamiseks pühamust enne, kui Kristuse töö inimeste lunastamiseks lõpeb. Just see teenistus algas 2300 päeva lõpul. Sel ajal, nagu prohvet Taaniel kirjeldas, sisenes meie Ülempreester kõige pühamasse paika, et teostada viimane osa pühast teenistusest, nimelt pühamu puhastamine. Täpselt samuti nagu vanasti asetati rahva patud usu kaudu patuohvrile ja tema vere kaudu kanti sümboolselt üle maisele pühamule, nii asetatakse uue lepingu ajal patukahetseja patud usu kaudu Kristusele ja tegelikult kantakse üle taevasele pühamule. Ja nii nagu maise pühamu sümboolne puhastus teostati pattude kõrvalda-misega, millega see oli rüvetatud, nii tuleb teostada taevase pühamu tegelik puhastus nende pattude kõrvaldamise ehk kustutamisega, mis on sinna üles märgitud. Kuid enne, kui see saab toimuda, tuleb läbi vaadata aruanderaamatud, mis näitavad, kes omab patukahetsuse ja usu kaudu Kristuse õiguse. Seepärast sisaldab pühamu puhastamine uurimiskohut, mis tuleb teostada enne, kui Kristus tuleb oma rahvast lunastama, sest siis, kui Ta tuleb, on Tema tasu Temaga, et anda igale inimesele vastavalt tema tegudele. Ilm. 22, 12. {SV 315.3}

Niisiis mõistsid need, kes järgisid prohvetliku sõna kasvavat valgust, et maa peale tulemise asemel sisenes Kristus 2300 päeva lõpul a. 1844 taevase pühamu kõige pühamasse paika teostama lepituse lõputööd enne oma tulekut. {SV 316.1}

Mõisteti ka seda, et kuna patuohver osutas Kristusele kui ohvrile ja ülempreester esindas Kristuse vahendajaametit, siis patusikk, sikk Asaselile sümboliseeris Saatanat, patu algatajat, kellele lõpuks asetatakse tõelise kahetseja patud. Kui ülempreester kõrvaldas patuohvri vere teenete kaudu pühamult patud, asetas ta need patusikule. Kui Kristus oma vere teenetega kõrvaldab oma rahva patud taevaselt pühamult oma teenistuse lõpul, siis asetab Ta need Saatanale, kes kohtuotsuse täideviimisel kannab lõplikku karistust. Sikk Asasel saadeti asustamata maale ning ta ei pidanud enam kunagi tulema tagasi Iisraeli

kogudusse. Nii saadetakse Saatan igavesti ära Jumala ja Tema rahva juurest; ta hävitatakse patu ja patuste lõplikus hävingus. {SV 316.2}

Peatükk 24—Kõige Pühamas Paigas

Pühamu oli võtmeks, mis avas 1844. aasta pettumuse saladuse. See avas terve tõdede süsteemi ning näitas, et Jumala käsi oli juhtinud suurt adventliikumist. See paljastas ühtaegu ka ajakohased ülesanded ja näitas Jumala rahvale kätte tema koha ja töö. Nii nagu Jeesuse jüngrid olid pärast kohutavat ahastuse ja pettumuse ööd „rõõmsad, kui Issandat nägid“, nii rõõmustasid nüüd need, kes olid oodanud usus Tema teist tulekut. Nad olid oodanud, et Ta ilmub aus andma tasu oma sulastele. Kui see lootus neid pettis, kaotasid nad silmist Jeesuse ja nutsid Maarja sarnaselt haua juures: „Nad on Issanda hauast ära võtnud ja ma ei tea, kuhu nad ta on pannud!“ Nüüd nägid nad Teda jälle, oma kaastundlikku ülempreestrit, kes pidi varsti ilmuma nende kuningana ja vabastajana. Valgus, mida neile andis pühamu mõistmine, valgustas minevikku, olevikku ja tulevikku. Nad teadsid, et Jumal oli juhtinud neid eksimatu ettenägelikkusega. Kuigi nad ise polnud mõistnud kuulutust, mida nad kuulutasid, oli see olnud igati õige. Seda edasi andes olid nad täitnud Jumala plaani ja nende töö ei olnud asjatu Issandas. Sünnitatud „uuesti... elavaks lootuseks“, rõõmustasid nad „ütlematu ning väga kalli rõõmuga“. {SV 317.1}

Seega osutasid nii Taan. 8, 14 toodud prohvetikuulutus: „Kaks tuhat kolmsada õhtut-hommikut! Siis saab pühamu taas oma õiguse!“, kui esimese ingli kuulutus: „Kartke Jumalat ja andke Temale austust, sest on tulnud Tema kohtutund“, Kristuse teenistusele kõige pühamas paigas, uurimiskohtule, mitte aga Kristuse tagasitulekule. Viga ei olnud prohvetlike perioodide arvestuses, vaid sündmuses, mis pidi toimuma 2300 päeva lõpul. Selle eksituse tõttu olid usklikud kannatanud pettumust, kuigi kõik, mida prohvetid olid öelnud ja kõik, mida Piibli kirjatekstid andsid põhjust oodata, oli toimunud. Just sel ajal, kui nad hädaldasid oma lootuste nurjumise pärast, oli toimunud sündmus, mida kuulutus oli ennustanud ja mis pidi täituma enne, kui Issand võib ilmuda, et anda tasu oma sulastele. {SV 317.2}

Kristus oli tulnud, mitte maa peale, nagu Teda oodati, vaid Jumala templi kõige pühamasse paika taevas, nagu sümboolne teenistus oli osutanud. Prohvet Taanielile näidati nägemuses, kuidas Kristus tuli Selle juurde, kes Vana Päevist. „Ja ma nägin öises nägemuses, ja vaata, taeva pilvedega tuli keegi, kes oli Inimesepoja sarnane! Ja ta saabus — mitte maa peale, vaid selle juurde, kes Vana Päevist ja viidi ligi tema ette.“ Taan. 7, 13. {SV 317.3}

Sellest tulemisest kõneleb ka prohvet Malakia: „Ja äkitselt tuleb oma templi juurde Issand, keda te otsite, ja lepingu ingel, keda te igatsete! Vaata, ta tuleb, ütleb vägede Jehoova!“ Mal. 3, 1. Issanda tulek „oma templi juurde“ oli äkiline, ootamatu Tema rahvale. Nad ei otsinud Teda sealt. Nad lootsid, et Ta tuleb maa peale „tuleleegis ja maksab kätte neile, kes ei tunne Jumalat ja kes ei alistu meie Issanda Jeesuse Kristuse evangeeliumile.“ 2. Tess. 1, 8. {SV 318.1}

Ent usklikud polnud veel valmis kohtuma oma Issandaga. Neil tuli teha veel ettevalmistusi. Tuli saada valgus, mis juhtis nende mõtted Jumala templile taevas, sest siis, kui nad usus jälgisid oma Ülempreestrit Tema teenistuses seal, pidi neile ilmutatama uusi kohustusi. Kogudusele tuli anda veel üks hoiatuskuulutus ja suuremal määral õpetusi. {SV 318.2}

Prohvet ütleb: „Aga kes suudab taluda tema tuleku päeva? Ja kes jääb püsima tema ilmudes? Sest tema on nagu sulataja tuli ja nagu vanutajate leelis! Ja ta istub, sulatab ja puhastab hõbedat, ta puhastab Leevi poegi ja selitab neid nagu kulda ja hõbedat — siis toovad nad Jehoovale õige ohvrianni!“ Mal. 3:2, 3. Need, kes elavad siin maa peal sel ajal, kui Kristuse eestkostmine üleval pühamus lõpeb, peavad seisma püha Jumala palge ees ilma vahendajata. Nende riided peavad olema plekita, nende iseloom peab olema puhastatud patust piserdusverega, Jumala armu ja oma hoolsate jõupingutuste kaudu peavad nad võitma võitluse kurjaga. Sel ajal, kui taevas toimub uurimiskohus, ning kahetsevate usklike patud kõrvaldatakse pühamust, peab maa peal Jumala rahva seas toimuma eriline puhastustöö, patu kõrvaldamine. Seda tööd esitavad selgesti kolm kuulutust Ilmutuseraamatu 14. peatükis. {SV 318.3}

Kui see töö on tehtud, on Kristuse järelkäijad valmis Tema ilmumiseks. „Siis meeldib Jehoovale Juuda ja Jeruusalemma ohvriand nagu muistseil päevil ja ammuseil aastail!“ Mai. 3, 4. Siis on kogudus, mille meie Issand oma tulekul endaga võtab, kogudus, millel ei ole „laiku ega kortsu ega muud sellesarnast“. Ef. 5, 27. Siis näeb ta välja nii nagu see, kes „koiduna alla vaatab, ilus nagu täiskuu, selge nagu päike, kardetav nagu väehulk lippudega.“ Ülemlaul 6, 10. {SV 318.4}

Peale Issanda tulemise oma templi juurde kirjeldab Mala kia ka Tema teist tulekut, Tema tulekut kohtuotsuse täideviimiseks, järgnevate sõnadega: „Ja ma tulen teile kohut mõistma ning olen kärmeks tunnistajaks nõidade, abielurikkujate ja valevandujate vastu ja nende vastu, kes teevad liiga palgalisele palga poolest, lesknaisele ja vaeslapsele, kes tõukavad võõra kõrvale ja kes ei karda mind, ütleb vägede Jehoova!“ Juuda viitab samale sündmusele, kui ta ütleb: „Vaata, Issand tuleb oma pühade kümnetuhandetega pidama kohut kõigile ja nuhtlema kõiki jumalatuid kõigi nende jumalakartmatute tegude eest.“ Juuda 14, 15. See tulemine ja Issanda tulemine oma templi juurde on kaks täiesti erinevat ja eraldi seisvat sündmust. {SV 318.5}

Kristuse tulemine meie Ülempreestrina kõige pühamasse paika, et puhastada pühamu, millest kõneldakse Taan. 8, 14; Inimesepoja tulemine selle juurde, kes Vana Päevist, mida kirjeldab Taan. 7, 13 ja Malakia ettekuulutus Issanda tulemisest oma templi juurde on ühe ja sama sündmuse erinevad kirjeldused. Siia lisandub veel kujund peigmehe tulekust pulma, millest räägib Kristuse tähendamissõna kümnest neitsist Matt. 25. peatükis. {SV 319.1}

1844. a. suvel ja sügisel anti kuulutus: „Ennäe, peigmees!“ Selle kuulutuse tagajärjel formeerusid need kaks klassi, keda kujutatakse tarkade ja rumalate neitsitena. Ühed ootasid

rõõmuga Issanda tulemist ja valmistusid hoolikalt Temaga kohtuma; teised aga lasksid mõjutada end ainult hirmul, tegutsesid hetkeimpulsside ajel ning rahuldusid tõe teooriaga ega otsinud Jumala Vaimu. Tähendamissõnas läksid siis, kui peigmees tuli, temaga pulma need, „kes olid valmis“. Siin kirjeldatud peigmehe tulek toimub enne pulma. Pulm esitab kuningriigi vastuvõtmist Kristuse poolt. Püha linna, uut Jeruusalemma, mis oli kuningriigi pealinn ja esindaja, nimetatakse „mõrsjaks, Talle naiseks“. Ingel ütles Johannesele — „Tule, ma näitan sulle mõrsjat, Talle naist!“ „Ja tema kandis mind vaimus,“ ütleb prohvet, „suure ja kõrge mäe otsa ja näitas mulle linna, püha Jeruusalemma, mis oli maha tulemas taevast Jumala juurest.“ Ilm. 21:9, 10. Selles tähendamissõnas esitab mõrsja niisiis Püha linna, ja neitsid, kes lähevad välja peigmehega kohtuma, on koguduse sümboliks. Ilmutuseraamatus öeldakse, et Jumala rahvas on külaliseks Talle pulma õhtusöömaajal. Ilm. 19, 9. {SV 319.2}

Kuna Kristuse omad on külalised, ei saa nad olla samal ajal mõrsjaks. Prohvet Taaniel ütleb, et Vana Päevist annab taevas Kristusele „valitsuse ja au ning kuningriigi“. Ta võtab vastu uue Jeruusalemma, oma kuningriigi pealinna, „valmistatud otsekui pruut, kaunistatud oma mehele.“ Taan. 7, 14; Ilm. 21, 2. Kui Kristus on võtnud vastu kuningriigi, siis tuleb Ta aus kui kuningate Kuningas ja isandate Issand. Ta tuleb päästma oma rahvast, et viia nad osa võtma Talle pulma õhtusöömaajast, kus nad istuvad „lauas ühes Aabrahami, Iisaki ja Jaakobiga“ Tema kuningriigis (Matt. 8, 11; Luuka 22, 30). {SV 319.3}

Kuulutus: „Ennäe peigmees!“ pani 1844. a. suvel tuhanded inimesed ootama Issanda viivitamatut tulekut. Määratud ajal Peigmees tuligi, mitte aga maa peale nagu ootasid inimesed, vaid taevas selle juurde, kes Vana Päevist, tuli pulma, oma kuningriiki vastu võtma. „Kes olid valmis, läksid temaga pulma. Ja uks suleti.“ Ootajad ei saa pulmas isiklikult kohal olla, kuna see toimub taevas sellel ajal, kui nemad on maa peal. Kristuse järelkäijad peavad ootama „oma Issandat, millal ta lahkub pulmast.“ Luuka 12, 36. Kuid nad peavad mõistma Tema tööd ja järgnema Talle usus, kui Ta astub Jumala ette. Selles mõttes võib öelda, et nad läksid pulma. {SV 320.1}

Tähendamissõnas läksid need, kellel oli õli astjates ühes oma lampidega, pulma. Need, kes olid Piibli kaudu saanud tõe tundmise ja kellel oli Jumala Vaim ja arm, ning kes raskel katsumuseööl olid kannatlikult oodanud ja suurema valguse nimel Piiblit uurinud, need mõistsid tõde taevasest pühamust ja Päästja teenistuses toimunud muutust. Nemad järgnesid usus Temale Tema töös üleval pühamus. Kõik, kes Pühakirja tunnistuse kaudu samad tõed vastu võtavad ja Kristust usus järgivad siis, kui Ta astub Jumala ette, et teostada viimast osa vahendustöös ning selle lõpul võtta vastu oma kuningriik — kõiki neid kujutatakse nendena, kes lähevad pulma. {SV 320.2}

Matt. 22. peatüki tähendamissõnas kasutatakse sedasama pulma sümbolit. Uurimiskohut esitatakse siin selgesti kui sündmust, mis toimub enne pulma. Enne pulmapeo algust tuleb kuningas sisse külalisi vaatama, et näha, kas kõik on riietatud pulmarüüga, selle puhta rüüga, mis tähistab Talle veres pestud ja valgeks tehtud iseloomu. Matt. 22, 11; Ilm. 7, 14.

See, kellel puudub selline iseloom, heidetakse välja, kuid kõiki neid, kes osutuvad kaetuiks pulmarüüga, võtab Jumal vastu ja loeb vääriliseks jagama Temaga kuningriiki ning istuma ühes Temaga troonil. See toiming, mis kujutab inimese iseloomu uurimist ja otsustamist, kes on valmis astuma Jumala riiki, on uurimiskohus, taevase pühamu viimane töö. {SV 320.3}

Kui see uurimistöö on lõppenud; kui kõigi kohtuasi, kes maailma algusest alates on tunnistanud end Kristuse järelkäijaks, on otsustatud, siis ja alles siis lõpeb armuaeg ja armuuks suletakse. Nii viiakse meid lühikese lausega: „Kes olid valmis, läksid Temaga pulma, ja uks suleti," läbi Päästja lõputeenistuse viimase faasi aega, mil suur töö inimese päästmiseks on lõppenud. {SV 320.4}

Maise pühamu teenistuses, mis, nagu oleme näinud, on taevase teenistuse võrdkuju, lõppes teenistus pühamu esimeses osas siis, kui ülempreester läks suurel lepituspäeval kõige pühamasse paika. Jumal käskis: „Ühtki inimest ärgu olgu kogudustelgis, kui ta läheb pühamusse lepitust toimetama, kuni ta on välja tulnud." 3. Moos. 16, 17. Täpselt samuti lõppes Kristuse teenistus pühas paigas siis, kui Ta sisenes kõige pühamasse paika toimetama lepituse lõputööd. Kui teenistus esimeses osas lõppes, algas teenistus teises osas. Kui sümboolses teenistuses ülempreester lepituspäeval pühast paigast lahkus, läks ta Jumala ette, et esitada patuohvri verd kõigi eest Iisraelis, kes tõeliselt kahetsesid oma patte. Niisiis oli Kristus lõpetanud ainult ühe osa tööst meie vahendajana, et alustada teist osa, millega seoses Ta ikka veel esitab oma verd Isa ees patuste eestkosteks. {SV 321.1}

Seda tõde ei mõistnud Kristuse teise tuleku ootajad a. 1844. Pärast selle aja möödumist, mil Päästjat oodati, uskusid nad endiselt, et Tema tulemine on lähedal. Nad arvasid, et nad olid jõudnud pöördepunkti ning et Kristuse töö inimese vahendajana Jumala ees oli lõppenud. Nad leidsid, et Piibli järgi lõpeb inimese prooviaeg, lühike aeg enne Issanda tegelikku tulemist taeva pilvedel. See ilmnes selgesti neist kirjatekstidest, mis kõnelevad ajast, mil inimesed otsivad, koputavad ja hüüavad armuukse taga, kuid seda ei avata. Nüüd tekkis Kristust oodanuil küsimus, kas tähtaeg, mil nad olid oodanud Kristuse tulemist, ei tähistanud hoopis selle perioodi algust, mis pidi vahetult eelnema Tema tulemisele. Olles andnud edasi hoiatuse kohtutunni ligidusest, arvasid nad, et nende töö maailma heaks oli tehtud ja nad ei tundnud enam hingekoormat patuste päästmsie pärast, kuna jumalakartmatute jultunud ja teotav pilkamine näis tõendavat. et Jumala Vaim oli eemaldunud Tema armu hüljanuist. Seega tundus, et prooviaeg oli lõppenud või nii nagu nad ise seda väljendasid — „armuuks oli suletud". {SV 321.2}

Ent suurem arusaamine tuli seoses pühamu küsimuse uurimisega. Mõisteti, et neil oli õigus, kui nad uskusid, et 2300 päeva lõpp märkis tähtsat pöördepunkti. Ent samapalju kui oli õige see, et lootuse ja armuuks, mille kaudu ini mesed olid leidnud kaheksateistkümne sajandi jooksul ligipääsu Jumala juurde, oli sulgunud, oli õige ka see, et teine uks sai avatud ja et inimestele pakuti nüüd andestust Kristuse eestkostmise kaudu kõige pühamas paigas.

Üks osa oli lõppenud lihtsalt selleks, et anda teed teisele. Uks oli ikka veel avatud taevasesse pühamusse, kus Kristus teenib patuse heaks. {SV 321.3}

Nüüd mõisteti Kristuse sõnade tähtsust, millega Ta pöördus Ilmutusraamatus just kõnealuse perioodi koguduse poole: „Nõnda ütleb Füha, Tõeline, kelle käes on Taaveti võti ja kes avab, ja ükski ei sule; kes suleb ja ükski ei ava. Ma tean sinu tegusid. Vaata, ma olen seadnud su ette avatud ukse ja ükski ei suuda seda sulgeda.“ Ilm. 3, 7. 8. {SV 322.1}

Neil, kes usus järgivad Jeesust Tema suures lepitustöös, on kasu Tema vahemeheteenistusest, kuid neil, kes heidavad ära valguse, mida see teenistus pakub, ei ole sellest mingit kasu, Juudid, kes heitsid ära valguse, mis anti neile Kristuse esimesel tulekul, keeldusid uskumast Temasse kui maailma Päästjasse, ega saanud seepärast Temalt pattude andes-tust. Kui Jeesus taevaminekul sisenes omaenese verega taevasesse pühamusse, et valada jüngrite peale välja need õnnistused, mida Tema eestkoste pakkus, lubas Ta juutidel jääda täielikku pimedusse ja jätkata oma tarbetuid ohverdamisi. Sümboolne varjuteenistus oli lõppenud. Uks, mille kaudu inimesed olid senini leidnud juurdepääsu Jumala juurde, ei olnud enam lahti. Juudid olid keeldunud otsimast Teda ainsal viisil, kuidas Teda tol ajal leida võis, nimelt teenistuse kaudu taevases pühamus. Seetõttu ei leidnud nad mingit ühendust Jumalaga. Nende jaoks oli uks suletud. Nad ei teadnud midagi Kristusest kui tõelisest ohvrist ja ainsast vahendajast Jumala ees ja seepärast ei saanud nad mingit kasu Tema vahemehetoöst. {SV 322.2}

Uskmatute juutide olukord illustreerib hooletute ja uskmatute kristlaste olukorda, kes on tahtlikult teadmatuses armulise Ülempreestri tööst. Kui Ülempreester sisenes maise pühamu kõige pühamasse paika, pidi kogu Iisrael kogunema pühamu ümber ja kõige pühalikumal viisil avama end Jumala ees, et saada pattude andestus ja jääda püsima ko-gudusse. Võrratult tähtsam on aga praegusel tõelisel lepituspäeval mõista meie Ülempreestri tööd ja teada, millised on meie kohustused. {SV 322.3}

Inimesed ei saa karistamatult põlata hoiatusi, mida Jumal neile halastuses saadab. Noa päevil saadeti maailmale hoiatus taevast, ja inimeste pääste sõltus sellest, kuidas nad suhtusid kuulutusse. Kuna nad hoiatuse ära heitsid, lahkus Jumala Vaim patuse inimsoo juurest ja nad hukkusid veeuputuse voogudes. Aabrahami ajal lõppes armuaeg Soodoma ülekohtuste elanike jaoks ja kõik peale Loti, tema naise ja kahe tütre hävisid taevast saadetud tules. Samasugune lugu oli Kristuse päevil. Jumala Poeg lausus tolle põlvkonna uskmatutele juutidele: „Vaata, teie koda jäetakse teil maha!“ Matt. 23, 28. Pidades silmas viimaseid päevi, ütles Jeesus nende kohta, kes „ei võtnud vastu tõe armastust, et nad oleksid võinud pääseda. Ja sellepärast Jumal läkitas neile vägeva eksituse, et nad hakkavad uskuma valet, et mõistetakse hukka kõik need, kes ei ole uskunud tõde, vaid kellel on olnud hea meel ülekohtust.“ 2. Tess. 2 : 10-12. Kui inimesed lükkavad ära Jumala Sõna õpetused, võtab Jumal ära oma Vaimu ja jätab nad eksitustesse, mida nad armastavad. {SV 322.4}

Praegu kostab Kristus veel inimese eest, ja neile, kes valgust otsivad, annab Ta seda. Kuigi adventistid neid seoseid kõiki kohe ei mõistnud, selgines tõeahel sedamööda, kuidas kirjatekstid, mis kirjeldasid nende tõelist seisundit, neile avanesid. {SV 323.1}

Pärast aja möödumist 1844. aastal järgnes raske katsumusaeg nende jaoks, kes ikkagi hoidsid kinni usust Kristuse tulekusse. Ainus asi, mis aitas neil mõista nende õiget seisukohta tõe suhtes, oli valgus, mis juhtis nende mõtted pühamule üleval. Mõned ei uskunud enam oma varajasemat arvestust prohvetlike perioodide kohta ja omistasid Püha Vaimu mõju, mis oli kaasnenud adventliikumisele, inimlikele või saatanlikele tööriistadele. Kuid teised uskusid kindlalt, et Issand on juhtinud neid nende möödunud kogemuses. Ja kui nad valvates ja palvetades ootasid Jumala tahte mõistmist, hakkasid nad nägema suure Ülempreestri teenistust pühamu teises osas. Järgides Teda usus, hakkasid nad mõistma koguduse lõputööd. Nad omandasid selgema arusaamise esimese ja teise ingli kuulutusest ning olid valmis vastu võtma ja maailmale edasi andma Ilmutuseraamatu 14. peatüki kolmanda ingli pühalikku hoiatust. {SV 323.2}

Peatükk 25—Jumala Käsk on Muutmatu

„Ja Jumala tempel taevas avanes ja tema seaduselaegast nähti tema templis.“ Ilm. 11, 19. Jumala seaduselaegas on kõige pühamas paigas, pühamu teises osakonnas. Maise kogudusetelgi teenistuses, mis oli taevase pühamu kuju ja vari, avati uks sinna osakonda ainult suurel lepituspäeval pühamu puhastamiseks. Seepärast osutab teadanne, et Jumala tempel taevas oli avatud ja Tema seaduselaegast oli näha, ukse avamisele taevase pühamu kõige pühamasse paika 1844, kui Kristus sisenes sinna lepituse lõputöö teostamiseks. Need, kes järgisid usus oma suurt Ülempreestrit, kui Ta alustas teenistust kõige pühamas paigas, nägid Tema sea-duselaegast. Pühamuteenistuse ainestiku uurimise kaudu hakkasid nad mõistma muudatust Päästja teenistuses ja nägid, et Ta oli nüüd kõige pühamas paigas, et seal Jumala laeka ees kosta oma verega patuste eest. {SV 324.1}

Laegas maises kogudusetelgis sisaldas kahte kivilauda, millele olid kirjutatud Jumala käsud. Laegas ise oli ainult käsulaudade hoiukohaks — jumalikud eeskirjad olid need, mis andsid sellele väärtuse ja pühaduse. Kui Jumala tempel taevas avati, nähti seal Tema seaduselaegast. Taevase pühamu kõige pühamas paigas on pühalikult tallel Jumala käsk — käsuõpetus, mida Jumal Siinail keset piksemürinat ise rääkis ja oma sõrmedega kivilaudadele kirjutas. {SV 324.2}

Jumala käsud taevases pühamus on suur originaal, millest kivilaudadele kirjutatud ja Moosese poolt üles märgitud eeskirjad olid usaldusväärseks koopiaks. Need, kes mõistsid seda tähtsat tõde, nägid jumaliku käsu püha, muutmatut olemust. Nad mõistsid äkki Päästja sõnade: „Kuni kaob taevas ja maa, ei kao käsuõpetusest mitte ühtegi tähekest või ühtki märgikest “ Matt. 5, 18 tähtsust sellisena nagu nad seda varem kunagi polnud mõistnud. Jumala käsuõpetus on Tema tahte väljendus, Tema iseloomu avaldus ja seepärast peab see kestma igavesti „kui ustav tunnistaja taevas“. Ühtki käsku Jumala käsuõpetusest pole kehtetuks tunnistatud ega ühtki tähekest või märgikest muudetud. Laulja ütleb: „Igavesti, Jehoova, jääb püsima sinu sõna taevas!“ „Usaldatavad on kõik ta seadmised. Need on toetatud ikka ja igavesti.“ Laul 119, 89: 111, 7. 8. {SV 324.3}

Kümne käsu südames asub neljas käsk sellisena nagu seda algselt kuulutati: „Pea meeles, et sa pead hingamispäeva pühitsema! Kuus päeva tee tööd ja toimeta kõiki oma talitusi, aga seitsmes päev on Jehoova, sinu Jumala hingamis päev, Siis sa ei tohi toimetada ühtki talitust, ei sa ise ega su poeg ja tütar, ega su sulane ja ümmardaja, ega su lojus ja võõras, kes su väravais on! Sest kuue päevaga Jehoova tegi taeva ja maa, mere ja kõik, mis neis on, ja ta hingas seitsmendal päeval, seepärast Jehoova õnnistas hingamispäeva ja pühitses selle.“ 2. Moos. 20, 8—11. {SV 325.1}

Jumala Vaim mõjutas . Tema Sõna uurijate südant. Nad hakkasid aru saama, et nad olid teadmatult üle astunud neljandast käsust, alahinnanud Looja poolt seatud puhkepäeva. Nad hakkasid uurima põhjusi, miks hakati pidama nädala esimest päeva Jumalast pühitsetud

päeva asemel, kuid ei leidnud Pühakirjast ainsatki tõendit selle kohta, et neljas käsk oleks tühistatud või et hingamispäev oleks muudetud, Õnnistust ja pühitsust, mida Jumal oli andnud sitsmendale päevale, polnud kunagi kõrvaldatud. Nad olid püüdnud siiralt täita Jumala tahet ja ometi selgus, et nad olid tegelikult kogu aeg Tema käsust üle astunud. Nende südant täitis kahetsus ja nad väljendasid oma ustavust Jumalale sellega, et hakkasid pühitsema Tema hingamispäeva. Nende veendumuse kummutamiseks tehti palju tõsiseid jõupingutusi, ent igaüks võis vaevata mõista, et nii nagu maine pühamu oli taevase pühamu kuju ehk koopia, nii oli laekas hoitud käsuõpetus maa peal täpne koopia käsuõpetusest taevases laekas. Seega oli nende kohustuseks, kes võtsid vastu tõe taevase pühamu kohta, tunnustada ka Jumala käsuõpetuse nõudeid ja pidada neljanda käsu hingamispäeva. Siin peituski kibeda ja kindla vastuseisu salajane põhjus, kui esitati selget Piibli seletust Kristuse teenistuse kohta taevases pühamus. Inimesed püüdsid sulgeda ust, mille Jumal oli avanud, ja avada ust, mille Tema oli sulgenud. Ent Tema, „kes avab ja üleski ei sule,“ oli teatanud: „Vaata, ma olen seadnud su ette avatud ukse ja ükski ei suuda seda sulgeda.“ Ilm. 3, 8. Kristus oli avanud ukse ehk teenistuse kõige pühapaigas, sellest avatud uksest paistis taevane valgus, mis näitas, et neljas käsk kuulub käskude hulka, mida säilitatakse pühamus. Seda, mida Jumal oli kinnitanud ei võinud ükski inimene kummutada. {SV 325.2}

Need, kes olid vastu võtnud valguse Kristuse vahendajaameti ja Jumala käsu püsivuse kohta, leidsid, et needsamad tõed olid esitatud ilm. 14: peatükis. Selle peatüki kuulutused moodustavad kolmekordse hoiatuse (vaata lisa), mis peab maa elanikke Issanda teiseks tulekuks ette valmistama. Kuulutus: „On tulnud tema kohtutund“, osutab Kristuse teenistuse lõputööle inimeste päästmiseks. See kuulutab tõde, mida tuleb edasi anda niikaua, kui Päästja eestkostmine lõpeb ja Ta pöördub tagasi maa peale oma rahvast enese juurde võtma. Kohtupidamine, mis algas a. 1844, kestab niikaua kui kõikide, nii elavate kui surnute, kohtuasi on otsustatud, seepärast kestab see inimeste prooviaja lõpuni. Selleks, et inimesed võiksid kohtus püsima jääda, käsib kuulutus: „Kartke Jumalat ja andke temale austust ja kummardage teda, kes on teinud taeva ja maa ja mere ja veteallikad!“ Nende kuulutuste vastuvõtmise tulemusest tunnistavad järgmised sõnad: „Siin on need, kes peavad Jumala käske ja Jeesuse usku!“ Kohtuks valmistumise üheks vältimatuks tingimuseks on see, et inimesed peavad Jumala käske, kuna need käsud on kohtus inimeste iseloomu mõõdupuuks. Apostel Paulus teatab: „Kõik, kes käsü all on pattu teinud, nende üle mõistetakse ka kohut käsu järele... sel päeval, kui Jumal kohut mõistab inimeste salajaste asjade üle Kristuse Jeesuse läbi!“ Ta ütleb, et „käsu tegijaid mõistetakse õigeks“, Rooma 2:12-16. Usk on vajalik Jumala käskude pidamiseks, sest „ilma usuta on võimatu olla meelepärane“. „Aga kõik, mis ei ole usust, on patt.“ Heebr. 11, 6; Rooma 14, 23. {SV 325.3}

Esimene Ingel kutsub inimesi üles kartma Jumalat ja andma Temale austust ning kummardama Teda, kes on taeva ja maa Looja. Selleks, et seda teha, peavad nad olema kuulekad Tema käskudele. Tark mees ütleb: „Karda Jumalat ja pea tema käske, sest see on iga inimese kohus!“ Kog. 12, 13. Ilma kuulekuseta Tema käskudele ei saa ükski

jumalateenistus olla Jumalale meelepärane. „Sest see on Jumala armastus, et me peame tema käske.“ „Kes pöörab oma kõrva ära käsuõpetust kuulmast, selle palvegi on jõledus.“ 1. Joh. 5, 3; Õp. s. 28, 9. {SV 326.1}

Meie kohustus kummardada Jumalat põhineb tõsiasjal, et Tema on Looja ning et Temale võlgnevad kõik olendid tänu oma olemasolu eest. Kõikjal Piiblis, kus vastandatakse Jumalat ja ebajumalaid ning esitatakse nõue kummardada ja austada Jumalat, viidatakse Tema loovale väele. „Sest teiste rahvaste jumalad on ebajumalad, Jehoova aga on teinud taevad!“ Laul 96, 5. „Kellega te siis võrdlete mind ja kelle sarnane ma olen? ütleb See, kes on püha. Tõstke oma sil mad kõrgele ja vaadake, kes on loonud need seal?“ „Sest nõnda ütleb Jehoova, taevaste Looja, tema, kes on Jumal, maa vormija ning valmistaja... Mina olen Jehoova ja kedagi teist ei ole.“ Jes. 40, 45. 26; 45, 18. Laulja ütleb: „Teadke, et Jehoova on Jumal! Tema on meid teinud ja tema omad me oleme.“ „Tulge kummardagem ja põlvitagem, heitkem maha Jehoova, oma Looja palge ette!“ Laul 100, 3; 95, 6. Pühad olendid, kes kummardavad Jumalat taevas, nimetavad põhjuse, miks nad Teda austavad: „Sina, meie Is-sand, oled väärt võtma austust ja au ja väge, sest sina oled loonud kõik asjad.“ Ilm. 4, 11. {SV 326.2}

Ilm. 14. peatükis esitatakse inimestele üleskutse kummardada Loojat. Sama prohvetikuulutus kõneleb inimeste grupist, kes on võtnud vastu kolmekordse kuulutuse ja selle tulemusena peab Jumala käske. Üks nendest käskudest osutab otseselt Jumalale kui Loojale. Neljas käsk teatab: „Aga seitsmes päev on Jehoova, sinu Jumala hingamispäev... sest kuue päevaga Jehoova tegi taeva ja maa, mere ja kõik, mis neis on, ja ta hingas seitsmendal päeval, seepärast Jehoova õnnistas hingamispäeva ja pühitses selle.“ 2. Moos. 20, 10. 11. Hingamispäeva kohta ütleb Issand lähemalt, et see on „märgiks... teadmiseks teile, et mina olen Jehoova, teie Jumal.“ Hesek. 20, 20. Ja põhjendus on: „Sest kuue päevaga Jehoova tegi taeva ja maa, aga seitsmendal päeval ta hingas ja puhkas.“ 2. Moos. 31, 17. {SV 327.1}

„Hingamispäeva tähtsus loomistöö mälestusena seisneb selles, et ta esitab alati Jumala kummardamise tõelist põhjust — seda, et Tema on Looja ja meie oleme Tema loodolevused.“ „Seepärast on hingamispäev Jumala kummardamise aluseks, kuna ta õpetab seda suurt tõde kõige mõjuvamalt; ükski teine korraldus ei tee seda. Jumala kummardamise tõeline põhjus, mitte ainult seitsmendal päeval, vaid alati, seisneb Looja ja Tema loodolevuste erinevuses. See tähtis fakt ei igane kunagi ega tohi ununeda kunagi.“ — J. N. Andrews „History of the Sabbath“ ptk. 27. Selleks, et seda tõde alati inimeste meeles hoida, seadis Jumal hingamispäeva Eedenis: ja nii kaua kui püsib fakt, et Tema on meie Looja, niikaua on meil põhjust Teda kummardada ja nii kaua püsib ka hingamispäev selle märgi ja mälestusena. Kui kõik inimesed oleksid pidanud hingamispäeva, siis oleksid inimeste mõtted ja kiindumused olnud suunatud Loojale kui austuse ja kummardamise objektile ning poleks kunagi olnud ühtegi ebajumalakummardajat, ateisti ega uskmatut. Hingamispäeva pühitsemine on tõelisele Jumalale sõnakuulelikuks jäämise märgiks; Temale, „kes on teinud

taeva ja maa ja mere ja veteallikad“. Sellest järeldub, et kuulutus, mis käsib inimesi kummardada Jumalat ja pidada Tema käske, kutsub neid eelkõige pidama neljandat käsku. {SV 327.2}

Vastandina neile, kes peavad Jumala käske ja kellel on Jeesuse usk, osutab kolmas ingel teisele inimklassile, kelle eksituste kohta antakse pühalik ja kohutav hoiatus: „Kui keegi kummardab metsalist ja tema kuju ja võtab tema märgi oma otsaesisele või oma käe peale, siis see saab ka Jumala kange viha viinast juua.“ Ilm. 14, 9. 10. Selleks, et mõista õigesti nimetatud kuulutust, tuleb õigesti tõlgendada kasutatud sümboleid. Mida kujutab endast metsaline, metsalise kuju ja metsalise märk? {SV 328.1}

Prohvetikuulutuste sari, milles need sümbolid esinevad, algab Ilm. 12. peatükiga, lohega, kes püüdis hävitada Kristust kohe, kui Ta oli sündinud. Öeldakse, et lohe on Saatan (Ilm. 12, 9). Tema oligi see, kes õhutas Heroodest Päästjat tapma. Kuid Saatana tõhusaimaks relvaks võitluses Kristuse ja Tema rahvaga kristliku ajastu esimestel sajanditel oli Rooma impeerium, mille valitsevaks religiooniks oli paganlus. Kuigi lohe esitab peamiselt Saatanat, on ta teises plaanis ka paganliku Rooma sümboliks. {SV 328.2}

13. peatükis (salmid 1-10) kirjeldatakse teist metsalist, kes „oli pantri sarnane“, kellele lohe andis „oma väe ja oma aujärje ja suure võimu“. See sümbol, nagu enamik protestante on uskunud, esitab paavstlus, mis võttis üle vana Rooma impeerimi väe, aujärje ja võimu. Pantrisarnast metsalist iseloomustatakse nii: „Ja temale anti suu rääkida suurustamise ja jumalapilke sõnu ... ja ta avas oma suu pilka-miseks Jumala vastu, et pilgata tema nime ja tema telki, ja neid, kes taevas elavad. Ja temale anti võimus pidada sõda pühadega ja nad ära võita; ja temale anti meelevald iga suguharu ja rahva ja keele ja rahvahõimu üle.“ See prohvetikuulutus, mis on peaaegu sama Taan. 7. peatüki väikese sarve kirjeldusega, osutab kahtlemata paavstlusele. {SV 328.3}

„Ja temale anti meelevald tegutseda nelikümmend ja kaks kuud.“ Prohvet ütleb: „Ja ma nägin ühe tema peadest olevat nagu surmavalt haavatud,“ ja veel: „Kui keegi viib vangi, siis ta ise satub vangi; kui keegi tapab mõõgaga, siis tapetakse teda ennast mõõgaga.“ Nelikümmend kaks kuud tähendavad sedasama, mis „aeg, ajad ja pool aega“ Taanieli 7. peatükis; seega siis kolme ja poolt aastat ehk 1260 päeva — aega, mille vältel paavstlik võim pidi rõhuma Jumala rahvast. See periood, nagu eelnenud peatükkides tõdesime, algas a. 538 m. a. j., kui paavstluse ülemvõim kinnistus, ja lõppes a. 1798. Sel ajal vangistas Prantsuse armee paavsti, paavstlik võim sai surmavalt haavatud ja täitus ettekuulutus: „Kui keegi viib vangi, siis ta ise satub vangi.“ {SV 328.4}

Kohe seejärel esitatakse järgmine sümbol. Prohvet ütleb: „Ja ma nägin teist metsalist tõusvat maa seest; ja sel oli kaks sarve otsekui tallel.“ Salm 11. Nii selle metsalise väli-mus kui tema ilmumise viis näitavad, et rahvas, keda ta esitab, ei sarnane rahvastega, keda esitasid eelnenud sümbolid. Suuri maailmariike esitati prohvet Taanielile kiskjate-na, kes tõusid, kui „neli taeva tuult pani voogama suure mere.“ Taan. 7, 2. Ilm. 17. peatükis seletab

ingel, et veed „on rahvad ja rahvahulgad ja rahvahõimud ja keeled.“ Ilm. 17, 15. Tuuled on võitluse sümboliks. Neli taeva tuult, mis panid voogama suure mere, esitavad kohutavaid võitlusi ja revolutsioone, mille abil riigid võimule said. {SV 329.1}

Ent talle sarvedega metsalist nähti „tõusvat maa seest“. Kuna see riik ei kukutanud enda maksmapanemiseks teisi valitsusvõime, pidi sellega sümboliseeritud riigivõim tekkima senini asustamata maa-alal ja kasvama järk-järgult ning rahulikult. Ta ei saanud seetõttu ilmuda Vana Maailma kokkusurutud ja võitlevate rahvaste seast, sellest „rahvaste, rahvahulkade, rahvahõimude ja keelte“ tormisest merest. Teda tuleb otsida läänepoolkeralt. {SV 329.2}

Milline Uue Maailma rahvas tõusis võimule a. 1798 ning tõotas saada tugevaks ja suureks ja tõmbas kohe maailma tähelepanu? Sümboli lahtimõtestamine ei tekita mingit probleemi. Üks ja ainult üks rahvas vastab selle prohvetikuulutuse iseloomustusele, nimelt Ameerika Ühendriigid. Ikka ja jälle on kõnelejad ja ajaloolased ebateadlikult kasutanud püha kirjutaja mõtteid ja isegi peaaegu täpseid sõnu selle rahva tekkimise ja kasvamise kirjeldamisel. Prohvet nägi seda metsalist „tõusvat maa seest“. Algkeeles märgib sõna, mida siin on tõlgitud „tõusvat“, sõna-sõnalises mõttes: „üles kasvama või tärkama nagu taim“. Ja nagu tähendasime, pidi see rahvas esile kerkima varem asustamata maa-alal. Üks väljapaistev kirjanik räägib ühendriikide sündimist kirjeldades „tema esilekerkimise saladusest tühjast ruumist“, ja ütleb: „Vaikse pilliroona kasvasime impeeriumiks“. G. A. Towusend, „The New World Compared With the Old“, lk. 462. Aastal 1850 kirjutas üks Euroopa ajakiri Ühendriikidest kui imetlusväärsest impeeriumist, mis „kerkis esile“ ja millele iga päev lisandus „keset maa vaikust“ võimu ja uhkust.“ —„Dublin Nation“. Edward Everett ütles ühes oma kõnes maa esimeste asunike, usurändureist asutajate kohta: „Kas nad leidsid üksildase koha, mis haaranud oma silmapaistvusega, kuid oli kaugel türannide valitsuspaikadest; koha, kus Leydeni väike kogudus võis tunda südametunnistuse vabadust? Vaadake suuri maa-alasid, mille üle nad rahuliku vallutuse teel... on heisanud ristilipu!“ — Plymouth’is Massachusettsis peetud kõne, 22. dets. 1824, lk. 11. {SV 329.3}

„Ja sel oli kaks sarve otsekui tallel.“ Talle sarved — nagu neid prohvetile näidati — märgivad noorust, süütust ja vagus ust ning iseloomustavad sobivalt „tõusvaid“ Ühendriike 1798, aastal. {SV 330.1}

Kristlike pagulaste seas, kes esimeste hulgas olid põgenenud Ameerikasse, et leida varjupaika kuninga rõhumise ja vaimulikkonna sallimatuse eest, leidus paljusid, kes otsustasid rajada valitsuse kodaniku ja usulise vabaduse avarale alusele. Nende vaated leidsid väljenduse sõltumatuse deklaratsioonis, mis teatab, et „kõik inimesed sünnivad üheõiguslikena“ ja on varustatud võõrandamatu õigusega „elule, vabadusele ja õnnelikkusele“. Konstitutsioon tagas rahvale õiguse riiklikule omavalitsusele rahva hääletamisel valitseva esindajatekogu kaudu, kes töötab välja ja kehtestab seadusi. Fikseeriti ka usuline vabadus ning iga inimene sai loa teenida Jumalat vastavalt oma

südametunnistusele. Vabariiklus ja protestantism said selle rahva põhiprintsiipideks. Need põhimõtted on senimaani tema võimu ja majandusliku õit-sengu aluseks. Kristlaskonnas rõhutud ja tagakiusatud inimesed on suundunud huvi ja lootusega sellele maale. Miljonid on rännanud tema rannikule ja Ühendriigid on kindlustanud endale koha kõige võimsamate rahvaste seas maailmas. {SV 330.2}

Ent talle sarvedega metsaline „rääkis nagu lohe“. Ta teeb kõik esimese metsalise võimuga tema ees. „Ta teeb, et maa ja need, kes seal peal elavad, kummardaksid esimest metsalist, kelle surmahaav oli paranenud.,. Ning käsib neid, kes maa peal elavad, teha kuju metsalisele, kellel oli mõõga haav ja kes virgus ellu.“ Ilm. 13, 11-14. Talle sarved ja lohe hääl viitavad silmatorkavale vasturääkivusele selle riigi sõnalise tunnistuse ja tegevuse vahel. Rahva „rääkimine“ on tema seadusandlike ja kohtuvõimude tegevus. Oma tegevusega eitab ta neid vanameelseid ja rahuarmastavaid põhimõtteid, mida ta loeb oma poliitika aluseks. Ennustus, et ta räägib „nagu lohe“ ja „teeb kõik esimese metsalise võimuga*, kuulutab selgesti ette sallimatust ja tagakiusamist, mis ilmnes lohe ja pantrisarnase metsalisega kujutatud rahvaste juures. Väide, et kahe sarvega metsaline „teeb, et maa ja need, kes seal peal elavad, kummardavad esimest metsalist*, näitab et see rahvas kasutab oma mõjuvõimu mingi korralduse pealesundimiseks, millega austatakse paavstlust. {SV 330.3}

Selline tegevus on aga otseselt vastuolus valitsuse põhimõtetega, vabaduse seadustega, sõltumatusedeklaratsiooni otsekoheste ja pühalike tunnistustega ning konstitutsiooniga. Riigi rajajad püüdsid targasti varuda ettevaatusabinõusid ilmaliku võimu kasutamise vastu kiriku poolt, mis viib vältimatult välja sallimatuse ja tagakiusamiseni. Konstitutsioonis on kirjas, et „kongress ei tohi välja anda ühtki seadust reli-giooni kehtestamiseks või usuvabaduse keelamiseks, ja et „Ühendriikides ei tuleks kunagi nõuda usutunnistust riigiametisse saamise tingimusena.“ Ainult selliste rahva vabadust kindlustavate seaduste jämeda rikkumise teel on võimalik mõnda usulist kommet rahvale riigivõimu abil peale sundida. Just sellisest vastuolulisest tegevusest kõneleb see sümbol: talle sarvedega metsaline — avalikus tunnistuses laitmatu, vagane ja ohutu — kes räägib nagu lohe. {SV 331.1}

„Käsib neid, kes maa peal elavad, teha kuju metsalisele.“ Siin on jutt selgelt valitsusvormist, milles seadusandlik võim on rahva käes. See aga on kõige kohasem tõend selle kohta, et Ühendriigid on rahvas, kellest räägitakse prohvetikuulutuses. {SV 331.2}

Kuid mis on „metsalise kuju?“ Ja kuidas see moodustub? Kahe sarvega metsaline teeb kuju ja see on kuju esimesele metsalisele. Seda nimetatakse ka metesalise kujuks. Et teada saada, milline on metsalise kuju ja kuidas see moodustatakse, peame uurima metsalise enese — paavstluse iseloomustavaid tunnuseid. {SV 331.3}

Kui varajane kogudus kaotas evangeeliumi puhtuse ja lihtsuse ning võttis vastu paganlikud tseremooniad ja tavad, kaotas ta Jumala Vaimu ja väe. Selleks, et valitseda

inimeste südametunnistuse üle, tuli otsida ilmaliku võimu toetust. Niiviisi sündis paavstlus, kirik, kes hoidis ohjes riigivõimu ja kasutas seda oma eesmärkide saavutamiseks, eriti „ketserluse“ karistamiseks. Selleks et Ühendriigid saaksid teha metsalise kuju, peab usuline võim juhtima riigivalitsust nii. et kirik kasutab riigivõimu oma eesmärkide saavutamiseks. {SV 331.4}

Alati kui kirik on omandanud ilmaliku võimu, on ta kasutanud seda teisitimõtlejate. karistamiseks. Protestantlikud kirikud, kes on käinud rooma-katoliku kiriku jälgedes sellega, et nad on astunud liitu ilmalike võimudega, on omamoodi püüdnud piirata südametunnistuse vabadust. Selle näiteks olgu teisitimõtlejate kauakestnud tagakiusamine inglise kiriku poolt. Kuueteistkümnendal ja seitsmeteistkümnendal sajandil sunniti tuhandeid nonkonformistidest jutlustajaid lahkuma oma kirikutest ning paljud pastorid ja koguduseliikmed said karistada; neid heideti vangi, piinati ja paljud surid märtritena. {SV 332.1}

Usustaganemine pani varase koguduse riigivalitsuselt abi otsima; ja see valmistas teed paavstluse — metsalise — esilekerkimisele. Paulus ütles: „Tuleb ärataganemine“ ja saab „avalikuks ülekohtu inimene“. 2. Tess. 2, 3. Niisiis valmistab ärataganemine kirikus teed metsalise kujule. {SV 332.2}

Piibel teatab, et enne Issanda tulekut valitseb maailmas samasugune usuline langus nagu esimestel sajanditel. „Viimseil päevil tuleb raskeid aegu. Sest inimesed on siis enesearmastajad, rahaahned, hooplejad, ülbed, teotajad, sõnakuulmatud vanemaile, laimajad, pillajad, toored, hea põlgajad, petturid, kergemeelsed, sõgedad, rohkem lõbuarmastajad kui jumalaarmastajad, kelledel on jumalakartuse nägu, aga kes salgavad Tema väge.“ 2. Tim. 3, 1-5. „Aga Vaim ütleb selge sõnaga, et viimsel ajal mõned taganevad usust ja hoiavad eksitajate vaimude ja kurjade vaimude õpetuste poole.“ 1. Tim. 4,1. Saatan töötab „igasuguses valeväes ja valetunnustähtedega ja valeimetegudega.“ Ja kõik need, kes „ei võtnud vastu tõe armastust, et nad oleksid võinud pääseda,“ võtavad vastu „vägeva eksituse, et nad hakkavad uskuma valet“. 2. Tess. 2, 8-11. Kui jõutakse sellise jumalakartmatuse astmeni koguduses, siis järgnevad samasugused ta-gajärjed nagu esimestel sajanditel. {SV 332.3}

Paljud peavad suuri erinevusi protestantlike kirikute tõekspidamistes otsustavateks, et jõupingutused sunnitud ühtsuse kindlustamiseks luhtuvad. Kuid aastaid on juba kestnud protestantlikes kirikutes üha tugevnev soov üksmeelse liidu järele, mis põhineb ühistel õpetuspunktidel. Et sellist üksmeelt kindlustada, tekib paratamatult vajadus loobuda vaidlusküsimustest, millega kõik ei nõustuks, hoolimata sellest, kui tähtsad nad oleksid Piibli seisukohalt. {SV 332.4}

Cahrles Beecher ütles ühes jutluses a. 1846, et „evangeelsete protestantlike koguduste jumalateenistused“ ei toimu ainult inimliku hirmu kohutava surve all, vaid nad elavad, liiguvad ja hingavad põhjalikult rikutud olukorras, mille survel nende loomuse halvemad

omadused püüavad alati summutada tõde ja kummardada põlvi ärataganemise võimu ees. Kas just nii ei toimunud rooma-katoliku kirikuga? Kas me ei korda tema käekäiku? Mida me näeme lähemas tulevikus? Veel üht üldist kontsiili! Ülemaailmset kokkutulekut! Evangeelset liitu ja universaalset usutunnistust!“ Jutlus teemal: „Piibel on piisav usutunnistus“, peetud Fort Wayne’is Indianas 22. veebr. 1846. a. Kui seda igal juhul saavutada tahetakse, jääb täieliku ühtsuse kindlustamiseks üle vaid üks samm — jõu kasutamine. {SV 332.5}

Kui Ühendriikide juhtivad kirikud moodustavad selliste õpetuspunktide alusel, mis neil on ühised, liidu ning hakkavad seejärel mõju avaldama riigile, et nende määrustele voli anda ja nende korraldusi peale sundida, siis on protestantlik Ameerika teinud kuju paavstlusele ning selle vältimatuks tagajärjeks on teisitimõtlejate karistamine. {SV 333.1}

Kahe sarvega metsaline „teeb, et kõik nii pisukesed kui suured, nii vabad kui orjad, võtavad märgi oma parema käe peale või oma otsaesisele, ja et ükski muu ei saa osta ega müüa, kui aga see, kellel on see märk — metsalise nimi või tema nime arv.“ Ilm. 13, 16. 17. {SV 333.2}

Kolmanda ingli hoiatus on: „Kui keegi kummardab metsalist ja tema kuju ja võtab tema märgi oma otsaesisele või oma käe peale, siis see saab ka juua Jumala kange viha vii-nast.“ Selles kuulutuses mainitud „metsaline“, kelle kum-mardamist surub peale kahesarveline metsaline, on esimene ehk Ilmutuseraamatu 13. peatükis nimetatud pantrisarnane metsaline — paavstlus. „Kuju metsalisele“ kujutab langenud protestantismi vormi, mis areneb siis, kui protestantlikud kirikud otsivad riigivõimu toetust oma dogmade kehtestamiseks. Jääb veel defineerida „metsalise märk“. {SV 333.3}

Pärast hoiatust mitte kummardada metsalist ja tema kuju teatab prohvetikuulutus: „Siin on need, kes peavad Jumala käske ja Jeesuse usku!“ Kuna neid, kes peavad Jumala käske, vastandatakse neile, kes kummardavad metsalist ja tema kuju ning võtavad vastu tema märgi, siis järeldub siit, et kuulekus Jumala käsule ühelt poolt ja sellest üleastumine teiselt poolt toob esile erinevuse Jumala kummardajate ja metsalise kummardajate vahel. {SV 333.4}

Seepärast on metsalise ja tema kuju eriliseks iseloomustavaks tunnuseks Jumala käskudest üleastumine. Taaniel ütleb väikese sarve ehk paavstluse kohta: „Ja ta püüab muuta aegu ja seadusi.“ Taan. 7, 25. Paulus nimetas sedasama võimu „patu inimeseks“, kes ülendab enese üle Jumala, Üks prohvetikuulutus täiendab teist. Paavstlus ei saanud tõsta end üle Jumala mingil muul viisil kui ainult Jumala käskude muutmise kaudu. See, kes teadlikult peab selliselt muudetud käsku, annab ülimat austust sellele võimule, kelle kaudu see muutus tehti. Selliselt muutub kuulekus paavstlikele korraldustele truuduse märgiks mitte Jumalale, vaid paavstile. {SV 333.5}

Paavstlus on püüdnud muuta Jumala käske. Teine käsk, mis keelab kujude kummardamise, on käsuõpetusest välja jäetud ja neljas käsk on muudetud, et kinnitada seitsmenda päeva asemel esimese päeva kui hingamispäeva pidamist. Paavstluse pooldajad põhjendavad teise käsu väljajätmist sellega, et see on tarbetu, kuna samad põhimõtted olevat olemas juba esimeses käsus; nemad aga esitavad käske just sellisel kujul, nagu Jumal on soovinud. Kõnealune muutus pole siiski see, millest prohvet kõneles. Ta räägib otsesest, sihilikust muutmisest: „Ja ta püüab muuta aegu ja seadust.“ Neljanda käsu muutmine täidab täpselt selle prohvetikuulutuse. Kirik väidab, et temal on selleks autoriteet, ja seega tõstab paavstlik võim enese avalikult üle Jumala. {SV 334.1}

Kuna Jumala kummardajaid iseloomustab eriline austus neljanda käsu vastu — sest see on Jumala loova jõu märk ja tunnistus sellest, et inimestel on kohustus anda Temale au; siis iseloomustavad metsalise kummardajaid jõupingutused maha kiskuda Looja mälestusmärki ja ülistada rooma-katoliku kiriku korraldust. {SV 334.2}

Just pühapäeva suhtes esitas paavstlus kõige esmalt oma jultunud nõudmised (vaata lisa) ja kasutas riigivõimu, et sundida inimesi pidama pühapäeva „Issanda päevaks“. Pii-bel nimetab Issanda päevaks nädala seitsmendat ja mitte nädala esimest päeva. Kristus ütles: „Nii on inimese Poeg ka hingamispäeva isand!“ Neljas käsk ütleb: „Seitsmes päev on Jehoova, sinu Jumala hingamispäev.“ Ja prohvet Jesaja kaudu nimetab Issand seda: „Mu püha päev.“ Mark. 2, 28; Jes. 58, 13. {SV 334.3}

Sageli esitatud väite, et Kristus muutis hingamispäeva, kummutavad Issanda enda sõnad. Oma mäejutluses ütles Ta: „Ärge arvake, et ma olen tulnud tühistama käsuõpetust või prohveteid; ma ei ole tulnud neid tühistama, vaid täitma. Sest tõesti ma ütlen teile, kuni kaob taevas ja maa, ei kao käsuõpetusest mitte ühtki tähekest või ühtki märgikest, enne kui kõik on sündinud. Kes nüüd iganes tühistab ühe neist vähimaist käskudest ja nõnda õpetab inimesi, teda hüütakse vähimaks taevariigis; aga kes sedamööda teeb ja nõnda õpetab, teda hüütakse suureks taevariigis.“ Matt. 5, 17-19. {SV 334.4}

Üldiselt tunnustavad protestandid fakti, et Pühakirjas ei leidu ühtki usaldusväärset põhjendust hingamispäeva muutmise kohta. Need seisukohad esitatakse selgesti Ameerika Traktaadiseltsi ja Ameerika Pühapäevakooliliidu väljaannetes. Üks neist teostest tunnistab, et Uus Testament „vaikib täielikult pühapäeva, nädala esimese päeva hingamispäevaks pidamisest ega anna mingit juhendit selle pidamiseks“ — George Elliott, „The Abiding Sabbath“, lk. 184. Keegi teine ütleb: „Kuni Kristuse surmani ei tehtud ühtki muudatust päevas; ja „niivõrd kui aruanne näitab, ei andnud ka apostlid ühtki selgesõnalist käsku seitsmenda päeva hingamispäevast loobumiseks ja selle pidamiseks nädala esimesel päeval.“ A. E. Waffle, „The Lord’s Day“, lk. 186-188. {SV 335.1}

Rooma-katoliiklased tunnistavad, et hingamispäeva muutmise teostas nende kirik ja kinnitavad, et pähapäeva pidamisega tunnustavad protestandid kiriku võimu. Raamatus „Catholic Catechism of Christian Religion“ väidetakse vas-tuseks küsimusele, millist päeva

tuleks pidada neljanda käsu kohaselt: „Vana käsuõpetuse ajal oli laupäev pühitsetud päev, kuid Jeesus Kristuse poolt õpetatud ja Jumala Vaimust juhitud kirik asendas laupäeva pühapäevaga. Nii pühitseme me nüüd esimest ja mitte seitsmendat päeva. Nüüd tähistab pühapäev Issanda päeva.“ {SV 335.2}

Katoliku kiriku võimu märgiks on, nagu tsiteerivad katoliiklikud kirjamehed, „hingamispäeva muutmine pühapäevaks, mida protestandid arvestavad; ... sest pidades pühapäeva, tunnustavad nad kiriku võimu kehtestada puhkepäevi ja tunnistada nende mittepidamist patuks.“ — Henry Tuberville, „An Abridgment of the Christian Doctrine“, lk. 58. Hingamispäeva muutmine ei saa seega olla midagi muud kui rooma-katoliku kiriku autoriteedi tõend ehk tunnusmärk — „metsalise märk“! {SV 335.3}

Rooma-katoliku kirik ei ole loobunud oma nõudest ülemvõimule. Kui maailm ja protestantlikud kirikud tema loodud hingamispäeva vastu võtvad ja Piibli hingamispäeva ära heidavad, siis nad tegelikult tunnustavadki tema nõudmisi. Nad võivad muutmist põhjendada traditsiooni ja isade autoriteediga, kuid nii toimides ei arvesta nad seda põhimõtet, mis eraldab neid rooma-katoliku kirikust, nimelt et „Piibel ja ainult Piibel on protestantide usu alus“. Paavstlased näevad, et protestandid petavad endid ja sulgevad tahtlikult silmad faktide ees. Nad rõõmustavad, et liikumine pühapäeva pealesundimiseks võidab poolehoidu ning on kindlad selles, et see toob lõpuks kogu protestantliku maailma roomakatoliku kiriku lipu alla. {SV 335.4}

Paavstimeelsed teatavad, et „pühapäeva pidamisega osutavad protestandid tahes-tahtmata austust kiriku autoriteedile“. — Mgr. Segur, „Plain Talk About the Protestantism of Today“, lk. 213. Pühapäeva pidamise maksmapanek protes-tantlike kirikute poolt on paavstluse — metsalise — kummardamise pealesundimine. Need, kes mõistavad neljanda käsu nõudeid, kuid valivad vale hingamispäeva õige hingamispäeva asemel, annavad sellega austust võimule, kes on seadnud sisse vale hingamispäeva. Just usulise kohustuse pealesundimisega ilmaliku võimu abil teevad kirikud metsalisele kuju, sest pühapäeva pidamise, kehtestamine Ühendriikides saab olema metsalise ja tema kuju kummardamise pealesundimine. {SV 336.1}

Tõsi, möödunud generatsioonide kristlased pidasid pühapäeva teadmisega, et nad peavad Piibli hingamispäeva. Ja nüüdki on kõikides kirikutes, kaasa arvatud rooma-katoliku kirikus neid, kes süralt usuvad, et pühapäev on Jumalast määratud hingamispäev. Jumal võtab vastu nende siirad ajendid ja otsekohesuse Tema ees, kuid siis, kui pühapäeva sunnitakse pidama seadusega ja maailm saab valgustatud õige hingamispäeva pidamise kohustuse suhtes, siis austab igaüks, kes ikkagi astub üle Jumala käsust selleks, et kuu-letuda eeskirjadele, millel pole kõrgemat autoriteeti kui rooma-katoliku kiriku oma, paavstlust rohkem kui Jumalat. Ta avaldab austust roomakatoliku kirikule ja võimule, kes sunnib peale rooma kiriku poolt ettekirjutatud korraldust; ta kummardab metsalist ja tema kuju. Kui inimesed siis heidavad kõrvale korralduse, mille Jumal on seadnud oma autoriteedi märgiks ja austavad selle

asemel seadust, mille rooma kirik on valinud oma ülemvõimu tunnusmärgiks, võtavad nad vastu rooma-katoliku kirikule ustavaks jäämise märgi — metsalise märgi“! Alles siis, kui see vaidlusküsimus on rahvale selgesti esitatud ja inimestele antakse võimalus valida Jumala käskude ja inimeste käskude vahel, saab öelda, et need, kes jätkavad Jumala käsust üleastumist, võtavad vastu metsalise märgi“. {SV 336.2}

Kolmanda ingli kuulutus sisaldab kõige kohutavamat ähvardust, millega on kunagi pöördutud surelike poole. See peab olema hirmus patt, mis kutsub esile Jumala armuga segamata viha. Inimesi ei jäeta pimedusse selle ülitähtsa asja suhtes. Hoiatust selle patu eest tuleb anda maailmale enne Jumala nuhtlust, et kõik võiksid teada, miks neid karistus tabab ning et neil oleks võimalus seda vältida. {SV 337.1}

Prohvetikuulutus ütleb, et esimene ingel annab oma kuulutuse edasi „kõigile rahvahõimudele ja suguharudele ja keeltele ja rahvastele“. Kolmanda ingli hoiatust, mis moodustab osa kolmekordsest kuulutusest, tuleb levitada sama ulatuslikult. Prohvetikuulutuses kujutab seda keset taevast lendav ingel, kes kuulutab valju häälega ja äratab maailma tähelepanu. {SV 337.2}

Selles võitluses jaguneb kogu kristlaskond kahte suurde klassi — ühed, kes peavad Jumala käske ja Jeesuse usku, ning teised, kes kummardavad metsalist ja tema kuju ja võtavad vastu tema märgi. Kuigi kirik ja riik ühendavad oma võimu püüdeks sundida, et „kõik, nii pisukesed kui suured, nii rikkad kui vaesed, nii vabad kui orjad, võtavad märgi“ (Ilm. 13, 16), ei võta Jumala rahvas seda siiski vastu. Patmose prohvet nägi neid, kes olid võitnud metsalise ja ta kuju ja ta nime arvu, seisvat klaasmere ääres, Jumala kandled käes“ ja laulvat Moosese ja Talle laulu. Ilm. 15, 2. 3. {SV 337.3}

Peatükk 26—Reform

Sellest hingamispäeva reformist, mida viimastel päevadel teostatakse, kõneldakse selgelt Jesaja prohvetikuulutuses: „Nõnda ütleb Jehoova: Pange tähele õigust ja olge õiglased, sest mu pääste ligineb ja mu õiglus ilmub! Õnnis on inimene, kes nõnda teeb, inimlaps, kes selles püsib, kes peab hingamispäeva ega riku seda, ja kes hoiab oma kätt igast kurjast teost!" „Ja võõrad, kes on liitunud Jehoovaga, teenivad teda ja armastavad Jehoova nime, et saada tema sulaseiks, kõik, kes peavad hingamispäeva ega riku seda ja kes peavad kinni mu lepingust — needki ma viin oma pühale mäele ja ma rõõmustan neid oma palvekojas." Jes. 56, 1. 2. 6. 7. {SV 337.4}

Et need sõnad osutavad kristlikule ajastule, ilmneb kontekstist: „Issanda Jehoova ütlus, kes kogub Iisraeli hajutatuid — Ma kogun tema juurde veelgi, lisaks neile, kes tema juurde on kogutud!" Siin kuulutatakse ette paganate kogumist evangeeliumi ümber ja seejärel lausub Issand õnnistuse neile, kes sel ajal austavad hingamispäeva. Niisiis ula-tub neljanda käsu kohustuslikkus palju kaugemale Kristuse ristilöömisest, ülestõusmisest ja taevaminekust; aega, mil Tema sulased kuulutavad kõigile rahvastele rõõmsaid sõnumeid. {SV 338.1}

Issand käsib oma prohveti kaudu: „Seo kinni tunnistus, pitserda õpetus mu õpilastes!" Jes. 8, 16. Jumala käsuõpetuse pitser leidub neljandas käsus. Kümnest käsust on see ainus, mis toob ära Käsuandja nime ja tiitli. See käsk nimetab Teda taeva ja maa Loojaks ja näitab seega, et Temal on ennekõike õigus nõuda austamist ja kummardamist. Peale selle käsu ei leidu kümnes käsus ühtki teist viidet sellele, kelle volitusel on käsuõpetus antud. Kui paavstlik võim muutis hingamispäeva, võeti käsuõpetuselt pitser. Jeesuse jüngritelt oodatakse neljanda käsu hingamispeäva taastamist Looja mälestusmärgina ja Tema autoriteedi tunnusena. {SV 338.2}

„Õpetuse ja tunnistuse juurde!" Kuna vastuolulisi õpetusi ja teooriaid esineb külluses, on Jumala käsk ainus eksimatu juhis, millega kõiki arvamusi, õpetusi ja teooriaid tuleb kontrollida. Prohvet ütleb: „Kui nõnda ei kõnelda, siia. ei ole koitu." Salm 20. {SV 338.3}

Issand käsib veel: „Hüüa täiest kõrist, ära peata, tõsta oma häält otsekui pasun! Tee teatavaks mu rahvale nende üleastumine ja Jaakobi soole nende patud." Mitte kurja maailma, vaid neid, keda Issand nimetab „minu rahvas", tuleb noomida nende üleastumiste pärast. Ta jätkab: „Päevast päeva nad küll otsivad mind ja tahavad teada mu teid, nagu oleks see rahvas, kes on õiglane ega hülga oma Jumala õiglust." Jes. 58, 1. 2. Siin kõneldakse inimestest, kes peavad end õigeks ja näivad tundvat suurt huvi Jumala teenimise vastu; kuid südamete Läbikatsuja vali ja pühalik noomitus näitab, et nad tallavad jalge alla jumalikke eeskirju. {SV 338.4}

Prohvet juhib tähelepanu korraldusele, mis on hüljatud: „Ja su omad ehitavad üles muistsed varemed, sa taastad endiste põlvede alusmüürid; sind nimetatakse „murtud

müü ride parandajaks“, „teeradade käidavaks tegijaks“. Kui za hingamispäeval peatad oma jalga ega tee mu pühal päeval, mis sulle meeldib, kui sa nimetatud hingamispäeva rõõmaks, Jehoova püha päeva austusväärseks, ja austad seda, ega tee, mis sulle meeldib, ei otsi omakasu, ega kõnele tühje sõnu, siis sa tunned rõõmu Jehoovas,“ Salmid 12-13. 14. See prohvetikuulutus kehtib ka meie ajal. Lõhe Jumala käsuõpetusse löödi siis, kui rooma-katoliku kiriku võim muutis hingamispäeva, kuid aeg on tulnud selle jumaliku korralduse taastamiseks. Lõhe tuleb parandada ja paljude põlvkondade kestel varemeis olnud alusmüürid üles ehitada. {SV 338.5}

Aadam pidas Looja poolt puhkuseks ja õnnistuseks pühitsetud päeva nii Eedenis enne oma langemist, kui ka pärast seda, kui ta oli sunnitud lahkuma õnnelikust kodust. Seda pidasid kõik patriarhid Aabelist Noani, Aabrahamini, Jaakobini. Kui valitud rahvas oli orjuses Egiptuses, kaotasid paljud ebajumalateenistuse kestel teadmise käsust, kuid siis, kui Issand vabastas Iisraeli, kuulutas Ta kogunenud rahvahulgale oma käsku aukartustäratavas hiilguses, et nad teaksid Tema tahet ning tunnustaksid ja kuuletuksid Temale igavesti. {SV 339.1}

Neist kaugeist aegadest kuni tänaseni on maailmas säilitatud Jumala käsu tundmine ja peetud neljanda käsu hingamispäeva. Kuigi „patu inimesel“ õnnestus Jumala püha päeva jalge alla tallata, leidus isegi tema ülemvõimu perioodil varjulistes paikades ustavaid inimesi, kes austasid hingamispäeva. Usupuhastusest alates on igas põlvkonnas olnud inimesi, kes on pidanud pühaks seda päeva. Tunnistust Jumala käsu kestvusest ja loomise hingamispäeva pidamise pühast kohustusest on igal ajal kuulutatud, kuigi sageli keset etteheiteid ja tagakiusamisi. {SV 339.2}

Need tõed sellisena nagu nad esinevad Ilm. 14. peatükis seoses „igavese evangeeliumiga“, saavad olema Kristuse koguduse tunnuseks Tema ilmumise ajal, sest kolmekordse kuulutuse lõpul teatatakse: „Siin on need, kes peavad Jumala käske ja Jeesuse usku“. See kuulutus on viimane kuulutus, mida enne Issanda tulekut edastatakse. Vahetult pärast selle kuulutuse esitamist näeb prohvet Inimese Poega tule-vat aus, et koguda maailma lõikus. {SV 339.3}

Neid, kes said valgust pühamu ja Jumala käsuõpetuse muutmatuse kohta, valdas rõõm ja imetlus, kui nad nägid endi ees avaneva tõe süsteemi ilu ja kooskõla. Nad soovisid, et valgus, mis näis neile nii kallis, paistaks edasi kõigile kristlastele; nad võisid vaid uskuda, et see rõõmuga vastu võetakse. Kuid tõed, mis eraldasid neid maailmast, polnud paljudele, kes tunnistasid endid Kristuse järelkaijaiks, teretulnud. Kuulekus neljandale käsule nõudis ohvrit, millest enamus keeldus. {SV 339.4}

Kui esitati nõue pühitseda hingamispäeva, lähenesid paljud kristlased asjale nii nagu ilmalikud inimesed. Nad ütlesid: „Me oleme alati pühapäeva pidanud, meie isad pidasid seda ning paljud head ja vagad inimesed surid õnnelikena, pidades seda. Kui neil oli õigus, siis on meilgi. Selle uue hingamispäeva pidamine viiks meid vastuollu maailmaga ja meil

poleks enam mingit mõju inimeste üle. Mida suudab väike seltskond seitsmenda päeva pidajaid teha kogu maailma vastu, kes peab pühapäeva?“ Samasuguste argumentidega püüdsid juudid õigustada Kristuse äraheitmist. Nende isad olid leidnud Jumala heakskiidu ohvriteenistuses ja miks ei võinud lapsed leida pääset samal viisil? Tõelised kristlased Lutheri ajal olid surnud katoliku usus ja seepärast oli religioon, nagu väitsid paavstlased, küllaldane pääsemiseks. Selline suhtumine osutub tugevaks barjääriks igasugustele edusammudele usus ja praktikas. {SV 340.1}

Paljud väitsid, et pühapäeva pidamine on olnud palju sajandeid kiriku üheks põhiõpetuseks ja laialt levinud kombeks. Sellele argumendile vastati tõendusega, et hingamispäev ja selle pidamine on vanem ja laialt levinum, tegelikult nii vana kui maailm ise ja sellel on nii inglite kui Jumala heakskiit. „Kui maa alused paigale pandi, kui hommikutähed üheskoos laulsid ja kõik Jumala pojad hõiskasid rõõmuga,“ siis pandi alus hingamispäevale. Iiobi 36. 6. 7; 1. Moos. 2, 1-3. See korraldus nõuab meilt austust; seda ei seadnud sisse inimlik autoriteet ning see ei toetu inimlikele traditsioonidele; hingamispäeva on nii korraldanud Vana Päevist ja andnud selleks käsu oma igaveses sõnas. {SV 340.2}

Kui inimeste tähelepanu juhiti hingamispäeva reformile, hakkasid populaarsed õpetajad Jumala Sõna moonutama ja sel viisil tõlgendama, mis küsivaid inimesi kõige paremini rahustas. Need, kes ei uurinud Pühakirja isiklikult, olid nõus vastu võtma seletusi, mis olid kooskõlas nende soovidega. Paljud püüdsid kummutada tõde argmentide, sofismi, isade traditsioonide ja kiriku autoriteediga, kuid tõe kaitsjad kaitsesid neljanda käsu kehtivust Piibliga. Alandlikud inimesed, varustatud ainult tõe sõnaga, seisid vastu õpetatud meeste rünnakutele, kes leidsid hämmastuse ja vihaga, et nende väljendusrikas keerutamine oli jõuetu nende inimeste lihtsa, otsekohese arutluse vastu, kes olid Pühakirjas kogenenumad kui koolitarkuses. {SV 340.3}

Kuna vastaste väiteid ei toetanud Piibel, rõhutasid paljud väsimatu visadusega sama argumenti, mida omal ajal oli kasutatud Kristuse ja Tema apostlite vastu: „Miks meie tähtsad mehed ei mõista hingamispäeva küsimust? Ainult vähesed usuvad nagu teie. Ei saa olla, et teil on õigus ja kõik haritud inimesed maailmas eksivad.“ {SV 341.1}

Et väärata selliseid vastuväiteid, oli tarvis ainult tsiteerida Pühakirja õpetusi ja Issanda plaani oma rahvaga kõikidel ajastutel. Jumal töötab nende kaudu, kes Tema häält kuulevad ja sellele kuuletuvad; nende kaudu, kes räägivad vajaduse korral ka vastumeelseid tõdesid; nende kaudu, kes ei karda noomida populaarseid patte. Põhjuseks, miks Jumal suuremal arvul ei vali õpetatud ja kõrge positsiooniga inimesi reformiliikumiste juhtideks, on see, et nad panevad lootuse oma usutunnistusele, teooriatele ja teoloogilistele süsteemidele ega tunne vajadust olla õpetatud Jumalast. Ainult need, kellel on isiklik ühendus tarkuse Allikaga, võivad mõista ja seletada Pühakirja. Mõnikord kutsub Jumal tõde kuulutama inimesi, kellel on vähe koolitarkust; mitte sellepärast, et nad on harimatud, vaid sellepärast, et nad ei ole liigselt enesekindlad, et olla Jumalast õpetatud. Nad õpivad Kristuse koolis ja

nende alandlikkus ning kuulekus teevad neid suureks. Usaldades nende hoolde tõe tunnetuse, austab Jumal neid sellise auga, millega võrreldes on maine au ja inimlik suurus tähtsusetud. {SV 341.2}

Enamik Kristuse tuleku ootajaid heitsid kõrvale tõed pühamu ja Jumala käsuõpetuse kohta, paljud loobusid ka usust adventliikumisse ning võtsid omaks ekslikud ja vastuolulised vaated prohvetikuulutuste kohta, mis sellele liikumisele osutasid. Mõningaid inimesi viis eksiteele soov jätkuvalt kindlaks määrata Kristuse tuleku aega. Valgus, mis paistis nüüd pühamuteenistuse mõistmise kaudu, oleks näidanud neile, et mitte ükski prohvetlik periood ei ulatu Kristuse teise tulekuni ning ükski ettekuulutus ei määratle selle sündmuse täpset aega. Kuid valgust eirates jätkasid nad Issanda tuleku aja kindlaksmääramist ja pettusid seega korduvalt. {SV 341.3}

Kui Tessaloonika koguduses levisid ekslikud vaated Kristuse tuleku kohta, andis apostel Paulus neile nõu hoolikalt kontrollida oma lootusi ja ootusi Jumala Sõnaga. Ta tsiteeris neile prohvetikuulutusi, mis kõnelesid Kristuse tulekule eelnevaist sündmustest ja näitas, et neil ei olnud mingit põhjust oodata Teda nende elu ajal. „Ärgu ükski teid petku mingil kombel“ (2. Tess. 2, 3), hoiatas ta. Ta teadis, et siis, kui kristlased toetuvad omaenda lootustele, mida Pühakiri ei kinnita, satuvad nad libedale teele. Pettumus teeb nad uskmatute pilkealusteks ja neid varitseb oht heituda ning sattuda kiusatusse kahelda päästmiseks olulistes tõdedes. Apostli manitsus tessalooniklastele sisaldab tähtsat õpetust nende jaoks, kes elavad viimastel päevadel. Paljud Kristuse tuleku ootajad arvasid, et juhul kui nende usku ei kinnita kindel Issanda tuleku aeg, ei saa nad ettevalmistustöös innukad ja hoolsad olla. Kuid kuna nende lootused kerkisid korduvalt kõrgele ainult selleks, et jälle hävida, nõrgestas see nende usku niivõrd, et nad muutusid peaaegu võimetuiks vastu võtma prohvetikuulutuste suurte tõdede mõistmist. {SV 341.4}

Kohtutunni kindla aja kuulutamine esimese kuulutusega seoses oli Jumalast korraldatud. Prohvetlike perioodide arvestus, millel see kuulutus põhines, osutas 2300 päeva lõpule 1944. a. sügisel. Keegi ei leidnud siin mingit viga. Kuid korduvad jõupingutused prohvetlike perioodide alguse ja lõpu uute tähtaegade määramiseks ja ekslikud arutlused, mis olid vajalikud järjest uute seisukohtade toetamiseks, juhtisid ühelt poolt inimeste mõtteid eemale ajakohasest tõest ja teiselt poolt seadsid põlguse alla kõik jõupingutused prohvetikuulutusi selgitada. Mida sagedamini teise tuleku aega kindlaks määrati, ja mida laialdasemalt seda õpetati, seda paremini sobis see Saatana eesmärkidega. Kui aeg oli möödunud, õhutas ta põlgust ja pilget selle kaitsjate vastu ning tõi nii halvakspanu 1843. a. ja 1844. a. suurele adventliikumisele. Need, kes jäävad sellisesse eksitusse, lükkavad lõpuks Kristuse tuleku aja liiga kaugele tulevikku. Nii satuvad nad väärasse julgeolekusse ja paljud ei vabane eksiarvamustest enne, kui on juba liiga hilja. {SV 342.1}

Vana Iisraeli ajalugu on tabav näide adventistide kogemusest. Jumal juhtis oma rahvast adventliikumises nii, nagu Ta juhtis Iisraeli lapsi välja Egiptusest. Suure pettumuse kaudu

prooviti nende usku nii nagu kord prooviti heebrealaste usku Punase mere ääres. Oleksid nad siingi usaldanud juhtivat kätt, mis oli nendega olnud möödunud kogemustes, oleksid nad näinud Jumala päästet. Kui kõik need, kes olid töötanud ühiselt a. 1844, oleksid võtnud vastu kolmanda ingli kuulutuse ja kuulutanud seda Püha Vaimu väes, siis oleks Issand nende jõupingutustega võimsalt kaasa töötanud. Maailm oleks saanud valgustatud. Aastaid tagasi oleksid maailma elanikud saanud juba hoiatuse, lõputöö oleks tehtud ja Kristus oleks tulnud oma rahvast lunastama. {SV 342.2}

Jumala tahe polnud see, et Iisrael rändas nelikümmend aastat kõrbes. Ta tahtis viia nad otse Kaananisse ja asutada nad sinna püha, õnneliku rahvana. Ent „oma uskmatuse pärast ei võinud nad sisse saada." Heebr. 3, 19. Tagasilanguse ja usuhülgamise tõttu hukkusid nad kõrbes ning uus põlvkond kasvas üles, et siseneda tõotatud maale. Samuti polnud Jumala tahe see, et Kristuse tulemine oleks pidanud nii kaua viibima ja Tema rahvas jääma nii paljudeks aastateks sellesse patu ja hädade maailma. Ent uskmatus lahutas nad Jumalast. Kui nad keeldusid tegemast neile määratud tööd, laskis Jumal kasvada üles teistel, kes kuulutust edasi kandsid. Halastusest maailma vastu viivitab Jeesus tulekuga, et patused võiksid veel kuulda hoiatust ja leida Temas kaitset, enne kui vallandub Jumala viha. {SV 343.1}

Nii nagu varasematel aegadel, nii äratavad ka nüüd tõed, mis noomivad patte ja eksitusi, vastuseisu. „Sest igaüks, kes teeb kurja, vihkab valgust, ega tule valguse juurde, et ta tegusid ei laidetaks." Joh. 3, 20. Kui inimesed näevad, et nad ei saa kaitsta oma seisukohta Pühakirjas, otsustavad paljud kaitsta seda igal juhul ning hakkavad mustama nende iseloomu ja motiive, kes kaitsevad ebapopulaarset tõde. Sama meetodit on kasutatud kõikidel aegadel. Eelijat peeti tülitegijaks Iisraelis, Jeremiat reeturiks ja Paulust templi rüvetajaks. Läbi aegade on süüdistatud neid, kes on ustavad tõele, mäs-su õhutamises, ketserluses või isegi kiriku lõhestamises. Rahvahulgad, kes on selleks liiga uskmatud, et vastu võtta prohvetikuulutuse kindlat sõnumit, võtavad kõhklematu kergeusklikkusega vastu süüdistuse nende aadressil, kes julgevad noomida moodsaid patte. Selline meelsus üha kasvab. Piibel õpetab selgesti, et ligineb aeg, mil riigiseadused lähevad nii vastuollu Jumala käsuga, et kõik, kes tahavad iga hinna eest kuuletuda kõigile jumalikele eeskirjadele, peavad taluma etteheiteid ja karistust nagu kurjategijad. {SV 343.2}

Kui tõe sõnumi kuulutaja seda kõike mõistab, mida ta siis peab tegema? Kas ta peab arvama, et tõde pole võimalik esitada, kuna see tekitab inimestes sageli ainult kõrvalehoidmist või vastupanu tõe nõuete suhtes? Ei, tal pole mingit põhjust salata Jumala Sõna tunnistusi sellepärast, et see äratab vastuseisu, nii nagu polnud põhjust ka varasematel reformaatoritel. Pühade ja märtrite poolt esitatud usutunnistus on kirja pandud järgnevate põlvkondade kasuks. Need pühaduse ja vankumatu otsekohesuse eeskujud sisendavad julgust neisse, keda on nüüd kutsutud Jumalast tunnistust andma. Nad said armu ja tõde mitte ainult iseeneste jaoks, vaid selleks, et nende kaudu valgeneks maailm Jumala

tundmises. Kui Jumal on andnud oma sulaste kätte valguse, siis tuleb seda lasta paista maailmale. {SV 343.3}

Vanasti tunnistas Issand sellele, kes rääkis Tema nimel: „Aga Iisraeli sugu ei taha sind kuulata, sest nad ei taha mindki kuulata!“ Sellele vaatamata ütles Ta: „Vaid sina räägi neile minu sõnu, kuulaku nad või ärgu kuulaku.“ Hes. 3, 7; 2, 7. Jumala sulastele on antud korraldus: „Hüüa täiest kõrist, ära peatu, tõsta oma häält otsdkui pasun!“ Tee teatavaks mu rahvale nende üleastumine ja Jaakobi soole nende patud.“ Jes. 58, 1. {SV 344.1}

Nii kaugele, kui kellegi võimalused ulatuvad, lasub igaühel, kes on tõe valguse vastu võtnud, seesama pühalik ja suur vastutus nagu muistsel Iisraeli prohvetil, kellele tuli Issanda sõna: „Ja sina, inimesepoeg, sind olen ma pannud Iisraeli soole vahimeheks! Kui sa kuuled sõna minu suust, siis sa pead neid hoiatama minu poolt! Kui ma ütlen õelale — õel, sa pead surema! sina aga ei räägi, et manitseda õelat pöörduma teelt, siis see õel küll sureb oma süü pärast, aga tema verd ma küsin sinu käest! Aga kui sa manitsed õelat tema tee pärast, et ta sellelt pöörduks, tema aga ei pöördu oma teelt, siis ta sureb oma süü pärast ja sina oled päästnud oma hinge!“ {SV 344.2}

Suureks takistuseks nii tõe vastuvõtmisel kui ka kuulutamisel on tõsiasi, et see toob enesega kaasa ebamugavusi ja etteheiteid. See on ainus argument tõe vastu, mida selle kaitsjad kunagi ümber lükata pole suutnud. Ent see ei heiduta Kristuse tõelisi järelkäijaid. Nad ei oota, kuni tõde saab populaarseks. Veendunud oma kohustuses, võtavad nad teadlikult oma risti ja ütlevad koos apostel Paulusega, et „see silmapilkne kerge viletsus saavutab määratu suure ja rohke igavese au“. Koos Moosesega arvavad nad „Kristuse teotust suuremaks rikkuseks kui Egiptuse aardeid.“ 2. Kor. 4, 17; Heebr. 11, 26. {SV 344.3}

Need, kes teenivad oma südames maailma, tegutsevad eelkõige maist heaolu ja mitte usulisi põhimõtteid silmas pidades; olgu nende usutunnistus siis milline tahes. Me peame valima õigluse sellepärast, et see on õigus ja jätma tagajärjed Jumala hooleks. Põhimõttelistele ustavatele ja julgetele inimestele on maailm võlgu suurte reformide eest. Selle usupuhastuse, mis tuleb teostada käesoleval ajal, viivad läbi sama ustavad inimesed. {SV 344.4}

Nii ütleb Issand: „Kuulge mind õigusetundjad, rahvas, kelle südames on mu käsuõpetus! Ärge kartke inimeste laimu ja ärge ehmuge nende sõimust! Sest neid sööb riidekoi nagu riiet, neid sööb villakoi nagu villa! Aga minu õiglus jääb igavesti ja mu pääste põlvest põlveni!“ Jes. 51, 7. 8. {SV 345.1}

Peatükk 27—Nüüdisaegsed Ärkamised

Jumala Sõna ustav kuulutamine on viinud alati tulemusteni, mis tunnistavad selle jumalikust päritolust. Jumala sulaste kuulutust muistsel ajal saatis Jumala Vaim, ja sõnal oli vägi. Patused tundsid südametunnistust elustuvat. „Valgus, mis valgustab iga inimest, oli tulemas maailma“ ja see valgustas nende hinge salajasi soppe ning paljastas pimedusse peidetud asjad. Sügav veendumus haaras mõistust ja südant. Nad tulid tunnetusele patu, õiguse ja tulevase kohtu suihtes. Nad hakkasid mõistma Jehoova õigust ning neid valdas hirm ilmuda süüdlasena ja ebapuhtana südamete Läbikatsuja ette. Nad hüüdsid ahastuses: „Kes päästab mind sellest surma ihust?“ Kui inimeste ees avanes Kolgata rist ja see lõputult suur patuste inimeste eest toodud ohver, mõistsid nad, et ainult Kristuse teened võisid lepitada nende üleastumised; et ainult Kristus võis lepitada inimest Jumalaga. Usu ja alandlikkusega võtsid nad vastu Jumala Talle, kes võtab ära maailma patu. Jeesuse vere läbi said nad mineviku pattude andestuse. {SV 345.2}

Need hinged kandsid meeleparanduse vilja. Nad uskusid, neid ristiti ja nad tõusid veest, et olla uus loodu Kristuses Jeesuses ja mitte käia enam oma endiste tahtmiste ja himude järele, vaid usu kaudu Jumala Pojasse peegeldada Tema iseloomu ja puhastada ennast nii nagu Tema on puhas. Neid asju, mida nad kord vihkasid, armastasid nad nüüd ja neid asju, mida nad kord armastasid, hakkasid nad vihkama. Uhked ja iseteadjad muutusid südamelt leebeteks ja alandlikeks. Kergemeelsed ja kõrgid muutusid tõsisteks ja tagasi-hoidlikeks. Labased muutusid aupaklikeks, joobnud kaineteks ja liiderlikud moraalselt puhtaiks. Edevad maailma moed heideti kõrvale. Kristlaste ehteks ei olnud „välispidine juuste palmitsemine, kulla ümberriputamine ega toredate riietega riietumine, vaid varjul olev südame inimene, tasane ja vaikse vaimu kadumatuses, mis on kallis Jumala ees.“ 1. Peetr. 3, 3. 4. {SV 345.3}

Äratuskoosolekud panid inimesi sügavalt südant läbi katsuma ja alanduma. Neid iseloomustasid pühalikud, tõsised üleskutsed, igatsev kaastunne aidata Kristuse verega ostetud hingi. Mehed ja naised palvetasid ja võitlesid koos Jumalaga kaasinimeste päästmise pärast. Selliste ärkamiste viljad ilmnesid inimestes, kes ei kohkunud tagasi enesesalgamise ja ohvri ees, vaid rõõmustasid, et neid arvati väärt kannatama Kristuse pärast etteheiteid ja raskeid katsumusi. Inimesed nägid muutust nende elus, kes tunnistasid Jeesuse nime. Ühiskonnale oli nende mõju kasuks. Nad kogusid Kristusega ja külvasid Vaimule, et lõigata igavest elu. {SV 346.1}

Nende kohta võis öelda: „Kurvastusite meeleparanduseks.“ „Sest kurvastus Jumala meele järele saavutab meeleparanduse, mis toob pääste, mida ei kahetseta; aga maailma kurvastus toob surma. Sest vaadake, kuidas otse see, et te saite kurvaks Jumala meele järele, on teis tekitanud millise hoole, millise vabandamise, millise meelepaha, millise kartuse, millise igatsemise, millise innukuse, millise karistuse! Te olete kõikepidi osutanud endid puhtaiks selles asjas.“ 2. Kor. 7, 9-11. {SV 346.2}

Selline on Jumala Vaimu töö tagajärg. Tõelisest meeleparandusest pole aga jälgegi seal, kus ei toimu elu muutus. Kui patune teeb uue tõotuse ja tagastab selle, mille on röövinud, tunnistab oma pattu, armastab Jumalat ja oma kaasinimesi, võib ta olla kindel, et ta on leidnud rahu Jumalaga. Sellised tulemused järgnesid möödunud aegade usulistele ärkamistele. Nende vili näitas, et Jumal õnnistas neid inimeste päästmisel ja inimkonna kõlbluse tõstmisel. {SV 346.3}

Kuid paljud nüüdisaegsed äratused erinevad märgatavalt neist Jumala armu ilmutustest, mis järgnesid varasematel aegadel Jumala sulaste tööle. On tõsi, et on ärganud laialdane usuline huvi; paljud tunnistavad ümberpöörmisest ja kirikute -liikmeskond kasvab, kuid kõigele vaatamata pole tulemused sellised, mis tunnistaksid tõelise vaimuliku elu samaväärsest kasvust. Valgus, mis leegitseb teatud aja, kustub varsti ja sellele järgnev pimedus on suurem kui enne. {SV 346.4}

Kahjuks orienteeruvad populaarsed äratused liiga sageli ainult kujutlusvõime ja tunnete mõjutamisele, et niiviisi äratada armastust selle vastu, mis on uus ja erutav. Selliselt võidetud pöördunutel on vähe soovi kuulata Piibli tõdesid, vähe huvi prohvetite ja apostlite tunnistuse vastu. Kui usulises teenistuses ei ole midagi kõmulist, pole sellel nende silmis mingit külgetõmbejõudu. Süvenemist ja mõtlemapanevat kaalumist nõudev kuulutus, mis pöördub osavõtmatu mõistuse poole, ei leia mingit vastukaja. Jumala Sõna selgeid hoiatusi, mis puudutavad otseselt nende igavesi huvisid, ei panda tähele. {SV 346.5}

Iga tõeliselt pöördunud inimese suureks eluküsimuseks jääb tema isiklik vahekord Jumala ja igaveste asjadega. Ent kus on Jumalale pühendumine tänapäeva populaarsetes kiri-kutes? Pöördunud ei loobu oma uhkusest ja maailma armastusest. Nad ei soovi ennast salata ega kanda oma risti ja järgida tasast ning alandlikku Jeesust rohkem kui enne pöördumist. Religioon on saanud uskmatutele ja skeptikutele meelelahutuseks, sest paljud, kes kannavad selle nime, et tunne selle põhimõtteid. Jumalakartuse vägi on paljudest kirikutest peaaegu kadunud. Seltskondlikud väljasõidud, kiriklikud etendused, kiriku väljamüügid, toredad majad, oma isikuga seotud uhkeldamine on mõtted Jumalast eemale peletanud. Maavaldused, varandused ja ilmalikud tegevusalad on vallanud mõtted nii, et igavese väärtusega asjad leiavad vaevu põgusat tähelepanu. {SV 347.1}

Vaatamata laialt levinud usu ja valguse langusele, on neis kirikuis Kristuse tõelisi järelkäijaid. Enne maad tabavaid viimaseid Jumala kohtunuhtlusi toimub Jumala rahva seas selline lihtsa jumalakartuse taaselustumine, millist pole nähtud pärast apostellikku aega. Jumala Vaim ja vägi valatakse välja Tema laste peale. Sel ajal lahkuvad paljud neist kirikutest, kus selle maailma armastus on välja tõrjunud armastuse Jumala ja Tema Sõna vastu. Paljud nii jutlustajate kui ka rahva hulgast võtavad rõõmuga vastu need suured tõed, mida Jumal sel ajal on lasknud kuulutada, et valmistada inimesi Issanda teiseks tulekuks. Hingevanlane soovib seda tööd takistada. Ja enne kui tuleb aeg selliseks äratuseks, püüab ta tõkestada seda võltsingute esitamisega. Neis kirikuis, mida ta saab allutada oma petlikule

väele, toob ta esile ilminguid, mis jätavad mulje nagu oleks Jumala eriline õnnistus valatud välja: seal avaldub see, mida peetakse suureks usuliseks huviks. Rahvahulgad juubeldavad selle pärast, et Jumal nii imeväärselt nende heaks töötab, kuid tegelikult tegutseb hoopis teine vaim. Usulise sildi all püüab Saatan laiendada oma mõju kristliku maailma üle. {SV 347.2}

Paljudes äratustes, mis on toimunud möödunud poole sajandi jooksul, on suuremal või vähemal määral olnud tegevuses samad mõjud, mis ilmnevad tulevikus ulatuslikumates liikumistes: emotsionaalne erutus, tõe ja vale segu, mis on osavalt kohandatud eksiteele viimiseks. Siiski ei tarvitse keegi lasta end petta. Jumala Sõna valgel pole raske otsustada liikumiste iseloomu üle. Alati kui inimesed jätavad hooletusse Piibli tunnistuse ning pöörduvad kõrvale sellistest selgetest hinge häbikatsuvatest tõdedest, mis nõuavad enesesalgamist ja maailmast loobumist, võime olla kindlad, et Jumal ei anna oma õnnistust. Juhise järgi, mis Kirstus ise on andnud — „Nende viljast te tunnete nad“ (Matt. 7, 16) — saab selgeks, et neis liikumistes ei tööta Jumala Vaim. {SV 348.1}

Oma Sõna tõdedes on Jumal end inimestele ilmutanud; sellepärast on tõde kõigile,kes selle vastu võtavad, kaitsekilbiks Saatana pettuste vastu. Nende tõdede hooletusse jätmine on avanud ukse pahedele, mis nüüdses usulises maailmas on nii laialt levinud. Suuresti on ununenud Jumala käsuõpetuse olemus ja tähtsus. Väär arusaam Jumala käsuõpetuse olemusest, muutumatusest ja kohustuslikkusest on viinud valedele arusaamadele ümberpöördumisest ja pühitsusest. Tulemuseks on koguduste vagaduse taseme langus. Siin peitub Jumala väe ja Vaimu puudumise põhjus meie aja äratustes. {SV 348.2}

Mitmesugustes ususektides on vagaduse poolest väljapaistvaid inimesi, kes seda fakti tunnustavad ja selle pärast südant valutavad. Professor Edwards A. Park ütleb kaasaegsetest usulistest ohtudest kõneldes tabavalt: „Üks ohu allikas on see, et kantsel jätab hooletusse jumaliku käsu rõhutamise. Endistel aegadel oli kantsel südametunnistuse hääle võimendaja... Meie kõige kuulsamad jutlustajad andsid oma kõnedele imestusväärse ülevuse, samal ajal kui nad järgisid Meistri eeskuju käsu, selle õpetuste ning hoiatuste väljapaistvaks tegemisel. Nad kordasid kaht suurt põhimõtet: et käsuõpetus on Jumala täiusliku iseloomu koopia ja, et inimene, kes ei armasta käsku, ei armasta evangeeliumi, sest käsuõpetus nagu evangeeliumgi on peegel, mis peegeldab Jumala tõelist olemust. See oht viib teiseni, nimelt patu ulatuse ja pahelisuse alahindamiseni. Käsu õiguse tunnustamine on pöördvõrdeline sellele mittekuuletumise ülekohtuga.“ {SV 348.3}

„Lähedases suguluses nimetatud ohtudega on oht alahinnata Jumala õiglust. Tänapäeva jutlustajatel on kalduvus Jumala õiglust jumalikust headusest välja jätta, madaldada headus mingiks tundeks, selle asemel et ülendada see põhimõtteks. Uus teoloogiline prisma lahutab selle, mille Jumal on ühendanud. Kas Jumala käsk on hea või halb? Ta on hea. Siis on ka õiglus hea, sest see on eelsoodumus käsu täitmiseks. Harjumusest alahinnata Jumala käsku ja õiglust, samuti inimeste sõnakuulmatuse ulatust ja pahelisust, libisevad inimesed kergesti

harjumusse alahinnata armu, mis on teinud lepituse patu eest.“ Nii kaotab evangeelium inimeste silmis oma väärtuse ja tähtsuse, ja varsti on nad valmis heitma kõrvale ka Piibli. {SV 348.4}

Paljud usuõpetajad väidavad, et Kristus tühistas oma surmaga käsu ja et inimesed on nüüdsest peale vabastatud selle nõuetest. Mõned, kujutavad käsuõpetust ränga ikkena ja vastandavad käsu orjusele vabaduse, millest saadakse osa evangeeliumi kaudu. {SV 349.1}

Prohvetid ja apostlid ei suhtunud niiviisi Jumala pühasse käsku. Taavet ütles: „Ja avaruses käia, sest ma nõuan sinu korraldusi!“ Laul 119, 45. Apostel Jakoobus, kes kirjutas pärast Kristuse surma, viitab kümnele käsule kui „kuninglikule käsule“ ja „vabaduse täiuslikule käsule“. Jak. 2, 8; 1, 25. Ilmutuseraamatu kirjutaja kuulutab pool sajandit pärast ristilöömist õnnistusi neile, „kes tema käsusõnade järele teevad, et neil võiks meelevald olla elupuust süüa ja nemad võiksid väravaist linna, sisse minna.“ Ilm 22, 14 (vt.). {SV 349.2}

Väide, et Kristus tühistas oma surmaga Isa käsud, on alusetu. Kui oleks olnud võimalik muuta või tühistada käsku, poleks Kristus pidanud surema, et inimest patu karistusest päästa. Käsu tühistamise asemel tõestas Kristuse surm hoopiski seda, et käsk on muutumatu. Jumala Poeg tuli, et „teha õpetus suureks ja võimsaks“. Jes. 42, 21. Ta ütles: „Ärge arvake, et ma olen tulnud tühistama käsuõpetust“; kuni kaob taevas ja maa, ei kao käsuõpetusest mitte ühtki tähekest või ühtki märgikest.“ Matt. 5, 17. 18. Ja enese kohta ütleb Ta: „Sinu tahtmist, mu Jumal, teen ma hea meelega ja sinu käsuõpetus on mu sisemuses.“ Laul 40, 8. {SV 349.3}

Jumala käsuõpetus on oma olemuselt muutumatu. Ta on Looja tahte ja iseloomu ilmutus. Jumal on armastus ja Tema käsk on armastus. Käsuõpetuse kaheks suureks põhimatteks on armastus Jumala ja armastus inimese vastu. „Siis on armastus käsu täitmine.“ Hooma 13, 10. Jumala iseloom on õigus ja tõde, selline on ka Tema käsuõpetuse olemus. Laulja ütleb: „Su käsuõpetus on tõde“; „kõik su käsud on õigus“. Laul 119, 142. 172. Ja apostel Paulus möönab: „Nõnda on siis käsk püha, käsusõna püha ja õige ja hea“. Rooma 7, 12. Selline käsusõna, mis on Jumala tahte väljendus, peab olema niisama püsiv nagu Tema Loojagi. {SV 349.4}

Pöördumise ja pühitsemise ülesandeks on lepitada inimesed Jumalaga, tuua nad kooskõlla Tema käsuõpetuse põhimõtetega. Alguses loodi inimene Jumala näo järele. Ta oli täielikus kooskõlas Jumala loomuse ja käsuga; õigluse põhimõtted olid kirjutatud tema südamesse, kuid patt võõrutas ta oma Loojast. Enam ei peegeldanud ta Jumala kuju. Tema süda oli sõjajalal Jumala käsu põhimõtetega. „Sellepärast, et liha mõtteviis on vaen Jumala vastu, sest ta ei alistu Jumala käsule ega võigi alistuda.“ Rooma 8, 7. Ent „nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud“, et inimene saaks lepitatud Jumalaga. Kristuse teenete kaudu võivad inimesed saada jälle kooskõlla oma Loojaga. Inimese südant peab uuendama Jumala arm. Ta peab saama uue elu ülalt. Selline muutus on uussünd ja ilma selleta, ütleb Jeesus, ei või te Jumala riiki pääseda“. {SV 350.1}

Esimeseks sammuks Jumalaga lepituse otsimise teel on veendumine oma patus. „Patt on see, mis on käsu vastu.“ „Sest käsu kaudu tuleb patu tundmine.“ (1. Joh. 3, 4; Rooma 3, 20.) Selleks, et mõista oma süüd, peab patune kontrollima oma iseloomu Jumala õiguse mõõdupuuga. See mõõdupuu on peegel, mis näitab õige iseloomu täiuslikkust ja võimaldab tal näha puudusi oma iseloomus. {SV 350.2}

Käsk ilmutab inimesele tema patte, kuid ei anna ravimit. Käsuõpetus tõotab elu kuulekale, kuid teatab ka, et üleastuja osaks on surm. Ainult Kristuse avangeelium võib vabastada inimese patu hukkamõistust. Patune peab pöörduma Jumala poole, kelle käsust ta on üle astunud, ja uskuma Kristusesse ning Tema lepitavasse ohvrisse. Niiviisi saab ta nende pattude andestuse, mida ta on möödunud elu jooksul teinud, ja saab osa jumalikust olemusest; temast saab Jumala laps ja ta saab lapsepõlve vaimu, kelles ta hüüab: „Abba! Isa!“ {SV 350.3}

Kas ta võib nüüd vabalt üle astuda Jumala käsust? Paulus ütleb: „Kas me siis teeme käsu tühjaks usu läbi? Mitte sugugi, vaid me kinnitame käsku!“ „Meie, kes oleme ära surnud patule, kuidas peaksime veel elama selles?“ Ja Johannes tunnistab: „Sest see on Jumala armastus, et me peame tema käske, ja tema käsud ei ole rasked!“ Rooma 3, 31; 6, 2; 1. Joh. 5, 3. Uussünni kaudu tuuakse süda kooskõlla Jumalaga, ühtlasi ka kooskõlla Tema käsuõpetusega. Kui see suur muutus on patuses toimunud, siis on ta läinud surmast ellu, patust pühadusse, üleastumisest ja vastuhakkamisest kuulekusse ja truudusesse. Vana elu, mille jooksul ta oli Jumalale võõras, on lõppenud ning uus lepituse, usu ja ar-mastuse elu on alanud. Siis viiakse „käsu õigus“ „täide meie sees, kes me ei käi liha järele, vaid vaimu järele“. Rooma 8, 4. Ja inimene hüüab: „Kuidas ma armastan sinu käsuõpetust! Iga päev mõlgutan ma mõttes seda!“ Laul 119, 97. {SV 350.4}

„Jehoova käsuõpetus on laitmatu, see kosutab hinge.“ Laul 19, 8. Ilma käsuõpetuseta ei ole inimesel õiget arusaamist Jumala puhtusest ja pühadusest ning omaenda süüst ja ebapuhtusest. Tal ei ole õiget arusaamist patust ega vajadust kahetsuse järele. Ta ei näe oma hukatuslikku olukorda Jumala käsuõpetusest üleastujana ega mõista seetõttu ka oma vajadust Kristuse lepitava vere järele. Ta võtab lihtsalt vastu pääste lootuse ilma südame põhjaliku muutuseta ja elu uuenduseta. Nii esineb külluses pealiskaudseid ümberpöörmisi ja rahvahulgad, kes selliselt liituvad kogudusega, pole kunagi liitunud Kristusega. {SV 351.1}

Ekslikel teooriatel pühitsuse kohta, mis tulenevad Jumala käsuõpetuse hooletusse jätmisest või äraheitmisest, on väljapaistev koht tänapäeva usulistes liikumistes. Need teooriad on väärad õpetuslikust küljest ja ohtlikud praktiliste tagajärgede poolest. Kuna neid üldiselt propageeritakse, on seda enam vajalik, et kõigil oleks selge arusaamine sellest, mida Pühakiri pühitsuse kohta räägib. {SV 351.2}

Piibel õpetab selgesti, mis on pühitsus ja kuidas seda saavutada. Apostel Paulus ütleb oma kirjas Tessaloonika kogudusele: „Sest see on Jumala tahtmine, teie pühitsus.“ Ja palub: „Aga rahu Jumal ise pühitsegu teid täielikult.“ 1. Tess. 4, 3; 5, 23. Päästja palvetas oma

jüngrite pärast: „Pühitse neid tões — sinu sõna on tõde.“ Joh. 17, 17. Paulus õpetab, et usklikud peavad olema „Pühas Vaimus pühitsetud“. Rooma 15, 16. Mis on Püha Vaimu töö? Jeesus ütles oma jüngritele: „Aga kui tema, tõe Vaim, tuleb, siis ta juhatab teid kõigesse tõtte.“ Joh. 16, 13. Ka Laulja ütleb: „Su käsud on tõde.“ Jumala Sõna ja Vaimu kaudu avatakse inimestele suured õigusemõistmise põhimõtted, mida hõlmab Tema käsuõpetus. Ja kuna Jumala käsk on „püha ja õige ja hea“, Jumala täiuslikkuse koopia, siis järelikult ka iseloom, mis kujundatakse kuulekuse kaudu käsule, on püha. Kristus on sellise iseloomu täiuslik eeskuju. Ta ütleb: Mina olen pidanud oma Isa käsusõnu.“ „Ma teen ikka, mis on tema meelt mööda,“ Joh. 15, 10; 8, 29. Kristuse järelkäijad peavad saama Tema sarnaseks; nad peavad Jumala armu läbi kujundama endas sellise iseloomu, mis on kooskõlas Jumala püha käsu põhimõtetega. Selline on pühitsus Piibli järgi. {SV 351.3}

Seda saab teostada ainult usu kaudu Kristusesse, inimese sees elava Jumala Vaimu väega. Paulus manitseb usklikke: „Nõudke oma päästet kartuse ja värinaga! Sest Jumal on see, kes teis on tegev, et te tahate ja tegutsete tema hea meele järele.“ Fil. 2, 12. 13. {SV 352.1}

Kristlane tunneb küll patu kiusatusi, kuid tal tuleb pidevalt võidelda nende vastu. Siin vajab ta Kristuse abi, et inimlik nõrkus ühineks jumaliku tegevusega ja usk hüüaks: „Ent tänu Jumalale, kes meile võidu annab meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi.“ 1. Kor. 15, 57. {SV 352.2}

Pühakiri näitab selgesti, et pühitsus on progresseeruv. Kui patune leiab pöördumisel rahu Jumalaga lepitusvere läbi, on kristlik elu alles alanud. Nüüd peab ta „täielikult“ valmistuma abilise tööle, kasvama „täieks meheks... Kristuse täiuse täie-ea mõõtu mööda“. Apostel Paulus ütleb: „Ent ma ütlen: Ma unustan ära, mis on taga, ja ma sirutan sinna poole, mis on ees, ma pürgin seatud eesmärgi poole, taevase kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses.“ Fil. 3, 13. 14. {SV 352.3}

Peetrus esitab meile need astmed, mille kaudu saavutatakse piibellik pühitsus: „Siis kandke sellesama pärast kõikpidi hoolt ja osutage oma usus voorulikkust ja vooruslikkuses tunnetust, tunnetusest taltumust, taltumuses kannatlikkust, kannatlikkuses jumalakartmatust, jumalakartmatuses vennaarmastust ja vennaarmastuses armastust kõikide vastu ... Kui te seda teete, siis te ei komista iialgi.“ 2. Peetr. 1, 5-10. {SV 352.4}

Nende juures, kes kogevad piibellikku pühitsust, ilmneb alandlikkus. Nad on nii nagu Mooses näinud pühaduse aukartustäratavat ülevust ja tunnetanud oma väärtusetust Jumala pühitsuse ja üleva täiuslikkusega võrreldes. {SV 352.5}

Prohvet Taaniel oli tõelise pühitsuse eeskuju. Tema pikk elu oli täis õilsat teenistust oma Issanda heaks. Ta oli Taevale „armas mees“ (Taan. 10, 11). Kuid selle asemel, et pidada ennast puhtaks ja pühaks, luges see austatud prohvet ennast tõeliselt üheks patusest Iisraelist, kui ta palvetas Jumala ees oma rahva pärast: „Ma ei heida oma anumisi su palge ette mitte oma õiguse pärast, vaid sinu suure halastuse pärast.“ „Meie oleme pattu teinud ja

õelad olnud.“ Ta lisas: „Ma alles rääkisin ja palvetasin ja tunnistasin oma pattu ja oma Iisraeli rahva pattu.“ Kui Jumala Poeg hiljem ilmus temale õpetust andma, ütles Taaniel: „Mu tore välimus muutus hirmsaks ja ma jäin jõuetumaks.“ Taan. 9, 19. 15. 20; 10, 8. {SV 352.6}

Kui Iiob kuulis Issanda häält tormituulest, hüüdis ta: „Ma võtan kõik tagasi ning kahetsen põrmus ja tuhas!“ Iiobi 42, 6. Kui Jesaja nägi Issanda au ja kuulis seeraveid hüüdmas: „Püha, püha, püha on vägede Jehoova,“ hüüdis ta: „Häda mulle, sest ma olen kadunud..“ Jes. 6, 3. 5. Pärast seda, kui Paulus oli tõmmatud kolmanda taevani ja ta oli kuulnud sõnu, mida inimene ei saa edasi anda, räägib ta enesest kui „kõige vähemast kõigi pühade seast.“ 2. Kor. 12, 2-4; Ef. 3-8. Armastatud Johannes, kes kord oli nõjatunud Jeesuse rinnale ja näinud Tema au, langes nüüd nagu surnu ingli jalge ette. Ilm. 1, 17. {SV 353.1}

Mingit eneseülistust ega hooplevat väidet patusele pole neis, kes käivad Kolgata risti varjus. Nad teavad, et nende patt on põhjustanud ahastust ja valu Jumala Poja südamele ning mõte sellest viib nad. enesealandamisele. Need, kes elavad kõige lähemal Jeesusele, mõistavad kõige selgemalt inimkonna nõrkusi ja patusust ning nende ainsaks lootuseks on ristilöödud ja ülestõusnud Päästja teened. {SV 353.2}

Pühitsusega, mida nüüdne usuline maailm esitab, kaasneb eneseülistus ja hoolimatus Jumala käskude suhtes; need jooned aga tunnistavad sellise pühitsuse võõraks Piibli usule. Sellise pühitsuse kaitsjad õpetavad, et pühitsus toimub silmapilkselt, ning et nad saavutavad ainult usu kaudu täieliku pühaduse. „Ainult uskuge,“ ütlevad nad, „ja õnnistus on teie oma“. Arvatakse, et „pühitsuse“ vastuvõtjalt ei nõuta mingit edasist jõupingutust. Samal ajal eitavad nad Jumala käsuõpetuse autoriteeti, rõhutades, et nad on vabastatud kohustusest pidada käsku. Kuid kas inimestel on võimalik olla püha, kooskõlas Jumala tahte ja iseloomuga ilma kooskõlastamata põhimõtetega, mis väljendavad Tema iseloomu ja tahet ning näitavad, mis on Temale meelepärane? {SV 353.3}

Soov omada kerget religiooni, mis ei nõua võitlust, mitte mingisugust enesesalgamist, või erinemist maailmast, on teinud õpetuse usust ja ainult usust populaarseks õpetuseks. Kuid mida ütleb Jumala Sõna? Apostel Jakoobus ütleb: „Mis kasu on sellest, mu vennad, kui keegi ütleb enesel usku olevat, aga tegusid temal ei ole? Ega usk või teda õndsaks teha? ... Ent, kas tahad teada, oh tühine inimene, et usk lahus tegudest on tõhutu? Eks Aabraham, meie isa, mõistetud õigeks tegudest, kui ta oma poja Iisaki viis ohvrialtarile? Sa näed, et usk töötas ühes tema tegudega ja et tegudest sai usk täiuslikuks... Te näete, et inimene mõistetakse õigeks tegudest ja mitte üksipäinis usust.“ Jak. 2, 14-24. {SV 353.4}

Jumala Sõna tunnistus on vastuolus haarava õpetusega usust ilma tegudeta. See ei ole usk, mis nõuab taeva heakskiitu ilma et ta nõustuks armu saavutamiseks vajalike tingimustega; see on jultumus, sest tõelise usu aluseks on Pühakirja tõotused ja tingimused. {SV 354.1}

Ärgu keegi end petku arvamusega, et ta võib pühaks saada nii kaua kui ta tahtlikult kasvõi ühest Jumala käsust üle astub. Tahtlik patustamine sunnib vaikima vaimu tunnistava hääle ja lahutab hinge Jumalast. „Patt on see, mis on käsu vastu.“ Ja „kes pattu teeb (käsust üle astub), ei ole teda näinud ega teda kuulnud.“ 1. Joh. 3, 6. {SV 354.2}

Kuigi Johannes peatub oma kirjas nii pikalt armastusel, ei kõhkle ta siiski paljastada selle inimklassi tõelist iseloomu, kes väidab, et ta on pühitsetud, kuid elab ise Jumala käsust üleastumises. „Kes ütleb: „Mina tunnen teda,“ ega pea tema käske, see on valelik ja tõde ei ole tema sees. Aga, kes peab tema sõna, selles on tõesti Jumala armastus saanud täiuslikuks.“ 1. Joh. 2, 4. 5. Siin on iga inimese tun-nistuse mõõdupuu. Me ei saa nõustuda ühegi inimese tunnistusega enne, kui me ei ole mõõtnud teda taevas ja maa peal leiduva pühaduse ainsa mõõdupuuga. Kui inimesed ei tunne kõlbelise käsu tähtsust, kui nad halvustavad ja võtavad kergelt Jumala eeskirju, kui nad astuvad üle ühest vähimast käsust ja õpetavad niiviisi inimesi, siis pole neil mingit lugupidamist Jumala silmis ja me teame, et nende väidetel pole alust. {SV 354.3}

Väide, et ollakse patuta, on iseenesest tõendiks, et see, kes seda väidab, on kaugel pühadusest. See, kui inimene tunnistab end pühaks, näitab et ta ei oma õiget arusaamist Jumala piiritust puhtusest ja pühadusest või sellest, milliseks peavad saama need, kes on kooskõlas Tema iseloomuga. Tal ei ole õiget arusaamist Jeesuse puhtusest ja ülevast kaunidusest ning patu halvast mõjust ja pahelisusest. Mida suurem on vahemaa tema ja Kristuse vahel ning mida puudulikumad on tema arusaamad Jumala iseloomust ja nõuetest, seda õigemana näib ta enesele. {SV 354.4}

Pühakirjas esiletoodud pühitsus hõlmab kogu olemuse — vaimu, hinge ja ihu. Paulus palvetas tessalooniklaste eest, et nende „kogu... vaim ja hing ja ihu“ säiliksid „laitmatuina meie Issanda Jeesuse Kristuse tulekuks“. 1. Tess. 5, 23. Teises kohas kirjutab ta usklikele: „Mina manitsen teid nüüd, vennad, Jumala suure südamliku halastuse tõttu andma oma ihud elavaks, pühaks ja Jumala meelepäraseks ohvriks.“ Rooma 12, 1. {SV 355.1}

Vana Iisraeli ajal uuriti hoolikalt igat Jumalale ohvriks toodavat ohvriandi. Kui ohvriloomal avastati mingi viga, lükati loom tagasi, sest Jumal oli käskinud, et ohver olgu „veai ta“. Samuti kästakse kristlasi anda „oma ihud elavaks, pühaks ja Jumala meelepäraseks ohvriks“. Selleks, et seda teha, tuleb hoida kõiki oma võimeid võimalikult parimas korras. Igasugune tegevus, mis nõrgestab füüsilist või vaimset tugevust, teeb inimese kõlbmatuks oma Looja teenistuseks. Kas Jumal rahuldub millegi vähemaga kui parimaga, mis meil pakkuda on? Kristus ütles: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest.“ Need, kes armastavad Jumalat kõigest oma südamest, soovivad anda Tema teenistusse parima oma elust ja püüavad pidevalt tuua iga oma hingeja ihujõu kooskõlla käskudega, mis edendavad võimet teha Tema tahtmist. Nad ei nõrgesta ega rüveta söögiisu rahuldamise ega mingi muu kirega ohvriandi, mille nad toovad oma taevasele Isale. {SV 355.2}

Peetrus ütleb: „Ma manitsen teid ... hoiduda lihalikest himudest, mis sõdivad hinge vastu.“ 1. Peetr. 2, 11. Iga patune himu kaldub halvama võimeid ning suretama vaimset ja vaimulikku tajumisvõimet nii, et Jumala Sõna ja Vaim saavad südant ainult nõrgalt mõjutada. Paulus kirjutab korintlastele: „Puhastagem endid kõigest liha ja vaimu rüvedustest ja tehkem täieliseks oma pühitsus Jumala kartuses.“ 2. Kor. 7, 1. Vaimu vilja — „armastus, rõõm, rahu, pikkmeel, lahkus, ustavus, tasadus“ — hulgas nimetab ta „kasinust“. Gal. 5, 22. 23. {SV 355.3}

Vaatamata neile Jumala Sõnas leiduvatele manitsustele nõrgestavad paljud kristlased oma võimeid kasumijahi või moekummardamisega. Kui paljud alandavad oma Jumala sarnast isiksust liigsöömise, viinajoomise ja keelatud lõbudega! Ja kirik, selle asemel, et noomida, julgustab sageli inimesi pahedele: õhutab söögiisu rahuldamist, igatsust ka-sumite järele ja armastust lõbustuste vastu, et täita kogudu

se varalaekaid, sest inimeste armastus Kristuse vastu on liiga nõrk, et varustada kirikut vahenditega. Kui Jeesus siseneks tänapäeva kirikutesse ja näeks seda pidutsemist ning jumalakartmatut kaubitsemist, mida tehakse usu nimel, küllap Ta siis ajaks välja needki pühaduse rüvetajad, nagu Ta ajas välja rahavahetajad templist! {SV 356.4}

Apostel Jakoobus teatab, et tarkus ülevalt on „kõigepealt puhas“. Oleks ta kohanud neid, kes võtavad Jeesuse kalli nime tubakaga rüvetatud huultele; neid, kelle hingeõhk ja kes ise on reostatud selle vastiku lõhnaga ning kes saastavad taeva õhku ja sunnivad kõiki enda ümber sisse hingama mürki, kui apostel oleks kokku puutunud sellise evangeeliu-mi puhtusele nii vastandliku teguviisiga, oleks ta ka selle mõistnud hukka kui „muldse, maise, kurjast vaimust pärit“! Tubaka orjad, kes väidavad, et nad on täielikult pühad, räägivad oma lootusest taevariigile, kuid Jumala Sõna teatab selgesti, et „sinna ei pääse midagi, mis ei ole puhas“. Ilm. 21, 27. {SV 356.1}

„Või te ei tea, et teie ihu on teie sees oleva Püha Vaimu tempel, kelle te olete saanud Jumalalt, ja et te ei ole iseeneste omad? Sest te olete kalli hinnaga ostetud. Austage siis Jumalat oma ihus! ja oma vaimus, mis on Jumala päralt.“ (v. t.) 1. Kor. 6, 19. 20. Inimene, kelle keha on Püha Vaimu tempel, ei tohi olla kahjuliku harjumuse ori. Tema võimed kuuluvad Kristusele, kes on ostnud ta vere hinnaga. Tema vara kuulub Issandale. Kuidas saab ta süütu olla, kui ta raiskab temale usaldatud varandust? Nimekirstlased kulutavad igal aastal tohutuid summasid kasutuks ja kahjulikuks eneserahuldamiseks, samal ajal kui hinged hukkuvad elusõna puudumisel. Jumalalt röövitakse kümnist ja ohvriande, samas tarvitavad nad hävitavate lõbude altaril rohkem, kui annavad vaestele või evangeeliumitöö toetuseks. Kui kõik need, kes tunnistavad endid Kristuse järelkäijaiks, oleksid tõeliselt pühitsetud, ei kulutaks nad oma vahendeid kasutuiks ja lausa kahjulikeks rahuldusteks vaid annaksid need Issanda varakambrisse. Siis oleksid kristlased eeskujuks mõõdukuses, enesesalgamises ja eneseohverdamises. Siis oleksid nad valguseks maailmale. {SV 356.2}

Maailm on andunud eneserahuldamisele. „Silmahimu, lihahimu ja elukõrkus“ valitsevad inimesi. Ent Kristuse järelkäijail on püham kutsumus. „Mine ära nende keskelt ja eralduge neist“, ütleb Issand, „ja ärge puudutage roojast“. Jumala Söna valgus annab meile õiguse väita, et pühitsus ei saa olla ehtne, kui see ei kutsu esile täielikku loobumist maailma patustest taotlustest ja naudingutest. {SV 356.3}

Neile, kes nõustuvad tingimustega: „Minge ära nende keskelt ja eralduge neist... ja ärge puudutage roojast“, kõlab Jumala tõotus: „Siis ma võtan teid vastu ja olen teile Isaks ja teie olete mulle poegadeks ja tütardeks“ ütleb kõigeväeline Issand.“ 2. Kor. 6, 17. 18. Iga kristlase eesõiguseks ja kohustuseks on omada rikkalikke ja rohkeid kogemusi Jumala töös. „Mina olen maailma valgus,“ ütles Jeesus. „Kes mind järgib, see ei käi pimeduses, vaid temal on elu valgus!“ Joh. 8, 12. „Aga õigete rada on otsekui valgusepaistus, mis muutub üha selgemaks, kuni päev on saabunud.“ Õp. s. 4, 18. {SV 357.1}

Iga samm usus ja kuulekuses toob hinge lähemasse ühendusse maailma Valgusega, kelles ei ole „mingit pimedust“, Õigusepäikese eredad kiired paistavad Jumala sulaste teele ja nemad peavad omakorda peegeldama neid kiiri edasi. Nii nagu tähed jutustavad meile taevas olevast suurest valgusest, mille hiilgus paneb neid särama, nii peavad kristlased näitama, et universumi troonil on Jumal, kelle iseloom väärib ülistamist ja jäljendamist. Tema Vaimu armuannid, Tema iseloomu puhtus ja pühadus ilmnevad Tema tunnistajates. {SV 357.2}

Paulus esitab oma kirjas koloslastele neid rikkalikke õnnistusi, mida Jumal annab oma lastele. Ta ütleb: „Meie ei ole lakanud palvetamast ja palumast teie eest, et teid täidetakse Tema tahtmise tunnistusega kõiges vaimulikus tarkuses ja arusaamises, et te elaksite väärikalt Issandale, et Temale kõigiti meeldida, vilja kandes kõiges heas töös ning kasvades Jumala tunnetuses ja saades vägevaks kõige väega Tema au vägevust mööda kõigeks püsivuseks ja pikaks meeleks, rõõmuga.“ Kol. 1, 9-11. {SV 357.3}

Efeslastele kirjutab ta uuesti soovist, et vennad võiksid mõista kristlase eesõiguse suurust. Ta esitab neile kõige sisukamate sõnadega imestusväärse väe ja tarkuse, mida nad võivad omada Kõigekõrgema poegade ja tütardena. Nad võivad saada „tugevaks tema vaimu läbi seespidise inimese poolest“, olla „juurdunud ja rajatud armastusse“, „mõista ühes kõigi pühadega, mäherdune on armastuse laius ja pikkus ja kõrgus ja sügavus, ja ära tunda Kristuse armastuse, mis ületab kõik tunnetuse“. Ent apostli palve jõuab eesõiguse kõrgpunkti siis, kui ta palvetab, „et oleksite täidetud Jumala kõige täiusega“. Ef. 3, 16-19. {SV 357.4}

Siin ilmutatakse kõrgusi, milleni me võime jõuda usu kaudu oma taevase Isa tõotustesse, kui me täidame Tema nõudeid. Kristuse teenete läbi on meil ligipääs Kõigeväelise troonile. „Tema, kes oma Poegagi ei säästnud, vaid loovutas Tema meie kõikide eest, kuidas Ta ei peaks siis Temaga meile kõike muud annetama?“ Rooma 8, 32. Isa andis Pojale oma Vaimu piiramatult ja meiegi võime selle täiusest osa saada. Jeesus ütleb: „Kui nüüd teie, kes olete

kurjad, märkate anda häid ande oma lastele, kui palju enam Isa taevast annab Püha Vaimu neile, kes Teda paluvad.“ Luuka 11, 13. „Kui te midagi minult palute minu nimel, siis ma teen seda.“ „Paluge, siis te saate, et teie rõõm võiks olla täielik.“ Joh. 14, 14; 16, 24. {SV 358.1}

Kuigi kristlase elu iseloomustab alandlikkus, ei tohi selle all mõista hoopiski mitte kurvameelsust või enese alahindamist. Igaühe eesõiguseks on elada nii, et Jumal kiidaks heaks tema elu ja õnnistaks teda. Meie taevase Isa tahe pole see, et oleksime alati hukkamõistetud ja pimeduses. Tõelise alandlikkuse tõendiks pole kummargil peaga käimine ja enda pärast ägav süda. Me võime minna Jeesuse juurde ja saada puhastatud, et seista häbita ja südametunnistuse piinadeta käsu ees. „Nii ei ole nüüd mingisugust hukkamõistmist neile, kes on Kristuses Jeesuses“ ... „Kes me ei käi liha järele, vaid Vaimu järele.“ Rooma 8, 14. {SV 358.2}

Jeesuse kaudu saavad Aadama langenud lapsed „Jumala lasteks“. „Sest niihästi pühitseja kui pühitsetavad on kõik üht Isa; sel põhjusel tema ka ei häbene neid nimetada vendadeks.“ Heebr. 2, 11. Kristuse elu peab olema usu, võidu ja rõõmu elu. „Sest kõik, mis Jumalast on sündinud, võidab maailma ära; ja see ongi see võit, mis on ära võitnud maailma — meie usk!“ 1. Joh. 5, 4. Õigesti ütles Jumala sulane Nehemja: „Rõõm Jehoovast on teile kindlaks linnaks!“ Neh. 8, 10. Ja Paulus lisab: „Olge ikka rõõmsad Issandas! Ja taas ma ütlen — olge rõõmsad!“ „Olge ikka rõõmsad! Palvetage lakkamata! Olge tänulikud kõige eest; sest see on Jumala tahtmine teie suhtes Kristuses Jeesuses.“ Fil. 4, 4; Tess. 5, 16-18. {SV 358.3}

Sellised on piibelliku pöördumise ja pühitsemise viljad. Just sellepärast, et kristlik maailm suhtub nii ükskõikselt Jumala käsuõpetuses esitatud õiguse suurtesse põhimõtetesse, on need viljad nii haruldased. Siin on põhjus, miks esineb nii vähe sügavat, püsivat Jumala Vaimu tööd, mis tähistas äratusi varematel aegadel. {SV 358.4}

Vaatamise kaudu me just muutumegi. Kui Jumala pühad käsud, milles Jumal on avanud inimestele oma iseloomu täiuslikkuse ja pühaduse, jäetakse hooletusse, ning inimlikud õpetused ja teooriad haaravad rahva tähelepanu, pole imestada midagi, kui tõeline jumalakartus kirikutes väheneb. Issand ütleb: „Minu, elava vee allika, nad jätsid maha, et raiuda enestele kasvusid, mis ei pea vett!“ Jer. 2, 13. {SV 359.1}

„Õnnis on inimene, kes ei käi öelate nõu järele... vaid kel on hea meel Jehoova käsuõpetusest, kes uurib Ta käsuõpetust ööd ja päevad! Siis ta on otsekui puu, mis on istutatud veeojade äärde, mis oma vilja annab omal ajal ja mille lehed ei närtsi; ja kõik, mis ta teeb, läheb korda!“ Laul 1, 1-3. Alles siis, kui taastatakse Jumala käsuõpetuse algne seisukoht, saab Jumala rahva seas tekkida ärkamine esialgsele usule ja jumalakartusele. Nõnda ütleb Jehoova: „Astuge teede peale ja vaadake ja küsige muistsete radade kohta, missugune on hea tee, ja käige sellel, siis leiate oma hingele hingamispaiga!“ Jer. 6, 16. {SV 359.2}

Peatükk 28—Uurimiskohus

„Kui ma seda vaatasin," ütles prohvet Taaniel, „asetati aujärjed ja Vana Päevist võttis istet. Tema kuub oli valge nagu lumi ja ta juuksed nagu puhas vill! Tema aujärjeks olid tuleleegid, selle rattaiks põlev tuli! Tulejõgi voolas ja väljus temast! Tuhat korda tuhat teenisid teda, kümme tuhat korda kümme tuhat seisid tema ees! Kohus võttis istet ja raamatud avati!" Taan. 7, 9. 10. {SV 359.3}

Nii esitati prohvetile nägemuses seda tähtsat ja pühalikku päeva, mil inimeste iseloom ja elu tulevad ülevaatusele kogu maailma Kohtuniku ees ning igale inimesele tasutakse „tema tegude järele". Vana Päevist on Jumala Isa. Laulja ütleb: „Enne kui mäed sündisid ja kui maa ja maailm loodi, olid Sina, Jumal, igavesest igavesti!" Laul 90, 2. Tema, kõige olemasoleva allikas ja kogu käsuõpetuse läte, on kohtus eesistujaks. Pühad inglid kui teenrid ja tunnistajad, arvult „kümme tuhat korda kümme tuhat", võtavad osa sellest suurest kohtuistungist. {SV 359.4}

„Taeva pilvedega tuli keegi, kes oli Inimesepoja sarnane! Ja ta saabus Vana Päevist juurde ning viidi tema ette. Ja Temale anti valitsus ja au ning kuningriik, ja kõik rahvad, suguvõsad ja keeled teenisid Teda! Tema valitsus on igavene valitsus, mis ei lakka ja Tema kuningriik ei hukku!" Taan. 7, 13. 14. Siin kirjeldatud Kirstuse tulemine ei ole Tema teine tulek maa peale. Ta tuleb Vana Päevist juurde taevas, et vastu võtta valitsus, au ja kuningriik, mis antakse Talle vahemehe töö lõpul. See pole Tema teine tulemine maa peale, vaid tulemine, mis toimub prohvetliku ettekuulutuse põhjal 2300 päeva lõpul 1844. aastal. Saadetuna taeva inglitest sisenes meie suur Ülempreester kõige pühamasse paika ja hakkas seal Jumala juuresolekul viima läbi oma teenistuse viimast osa inimeste heaks — teostama uurimiskohut ja tegema lepitust kõikide eest, kellele see eesõigus osaks arvatakse. {SV 359.5}

Sümboolses teenistuses oli ainult neil osa lepituspäeva teenistusest, kes olid tulnud Jumala ette ülestunnistuse ja kahetsusega ja kelle patud kanti patuohvri vere kaudu üle pühamule. Täpselt samuti võetakse ka lõpliku lepituse ja uurimiskohtu suurel päeval vaatluse alla ainult Jumala rahva kohtuasi. Jumalakartmatute kohtuasi toimub eraldi, hilisemal perioodil. „Sest aeg on kohtul alata Jumala kojast, kui see aga algab kõigepealt meist, missugune ots ootab neid, kes ei ole sõnakuulelikud Jumala evangeeliumile?" Peetr. 4, 17. {SV 360.1}

Taevaraamatutes leiduvate aruannete alusel, kus on registreeritud inimeste nimed ja teod, langetatakse kohtuotsused. Prohvet Taaniel ütleb: „Kohus võttis istet ja raamatud ava-ti." Ilmutuseraamatu kirjutaja lisab sama sündmuse juurde kirjelduse: „Ja teine raamat avati, see on eluraamat. Ja surnutele mõisteti kohut sedamööda, kuidas raamatuisse oli kirjutatud, nende tegude järele." Ilm. 20, 12. {SV 360.2}

Eluraamat sisaldab kõigi nende nimed, kes kunagi on hakanud teenima Jumalat. Jeesus ütles oma jüngritele: „Rõõmutsege palju enam sellest, et teie nimed on taevasse kirja pandud!“ Luuka 10, 20. {SV 360.3}

Paulus räägib oma ustavatest kaastöölistest, „kellede nimed on eluraamatus“. Fil. 4, 3. Taaniel, vaadates ettepoole „kitsale ajale, mäherdust ei ole olnud“, teatab, et Jumala rahvas vabastatakse, „kõik, keda leitakse olevat raamatuisse kirjutatud“. Ilmutuseraamatu kirjutaja ütleb, et pääsevad ainult need, kelle nimi on „kirjutatud Talle eluraamatusse“. Taan. 12, 1; Ilm. 21, 27. {SV 360.4}

Jumala ees on kirjutatud „mälestuseraamat“, kuhu on üles märgitud nende head teod, „kes kardavad Jehoovat ja austavad Tema nime“. Mal. 3, 16. Nende usust tunnistavad sõnad, nende armastusteod on registreeritud taevas. Nehemja viitab sellele, kui ta ütleb: „Mõtle, mu Jumal, minu peale selle pärast! Ära kustuta mu häid tegusid, mis ma olen teinud oma Jumala koja ja selle teenistuse heaks!“ Neh. 13, 14. Jumala mälestuseraamatus on jäädvustatud iga õiglane tegu. Seal on ustavalt kirjas iga kiusatusele vastuseismine, iga pahe võitmine ja iga õrn kaastundeavaldus; iga ohver. Kristuse pärast talutud kannatus ja kurvastus on üles märgitud. Laulja ütleb: „Minu paguluspäevad olid sa ära lugenud; pane sina mu pisarad oma lähkrisse; eks need ole su raamatus?“ Laul 56, 9. {SV 360.5}

Seal on aruanne ka inimeste pattudest. „Sest Jumal viib kõik teod kohtusse, mis on iga salaja asja üle, olgu see hea või kuri!“ „Inimesed peavad kohtupäeval aru andma igaühest tühjast sõnast, mis nad on rääkinud.“ Päästja ütles: „Sest su sõnust arvatakse sind õigeks ja su sõnust mõistetakse sind hukka.“ Kog. 12, 14; Matt. 12, 36. 37. Salajasimadki kavatsused ja motiivid seisavad eksimatult aruandes kirjas, sest Jumal „toob ka pimeduse salajased asjad“ valge ette ja teeb „südamete nõud avalikuks“. 1. Kor. 4,5 . „Vaata, see on mu ees kirja pandud ... nende ja nende vanemate süüteod üheskoos, ütleb Jehoova.“ Jes. 65. 67. {SV 361.1}

Iga inimese teod mööduvad ülevaatusel Jumala eest ja leiavad äramärkimist vastavalt sellele, kas nad näitavad ustavust või truudusetust Jumala vastu. Taevastes raamatutes on iga nime juurde kantud kohutava täpsusega iga ekslik sõna, iga omakasupüüdlik tegu, iga täitmata kohustus ja iga salajane patt koos iga kavala teesklusega. Aruannet pidav ingel märgib üles taevast saadetud hoiatuste või noomituste hooletusse jätmise, raisatud silmapilgud, kasutamata võimalused, ja hea või halva mõju koos selle kaugeleulatuvate tagajärgedega. {SV 361.2}

Jumala käsuõpetus on kohtus mõõdupuuks, millega inimeste elu ja iseloomu mõõdetakse. Tark mees ütleb: „Karda Jumalat ja pea tema käske, sest see on iga inimese kohus! Sest Jumal viib kõik teod kohtusse.“ Kog. 12, 13. 14. Apoltel Jakoobus manitseb oma vendi: „Nõnda rääkige ja nõnda toimige kui need, kelledele tuleb kohut mõista vabaduse käsu järele.“ Jak. 2, 12. {SV 361.3}

Neile, kes saavad kohtus „väärt arvatud“, on osa õigete ülestõusmisest. Jeesus ütles: „Aga, kes on väärt arvatud jõudma teise maailma ja surnuist üles tõusma... on inglite sarnased ja nad on Jumala pojad, olles ülestõusmise pojad.“ Luuka 20, 35. 36. Ta lisab, et „need, kes on teinud head“, tõusevad hauast „elu ülestõusmiseks“. Järelikult ei ole nad kohtus isiklikult kohal, kui nende aruandeid uuritakse ja nende kohtuasja otsustatakse. {SV 361.4}

Jeesus esineb nende kaitsjana ja kostab nende eest Jumala ees. „Ja kui keegi pattu teeb, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige.“ 1. Joh. 2, 1. „Sest Kristus ei läinud kätega tehtud pühamusse kui tõelise püha paiga kujusse, vaid taevasse enesesse, et nüüd ilmuda Jumala palge ette meie eest.“ „Sellepärast võib ta ka täielikult päästa neid, kes tulevad tema läbi Jumala juurde, elades aina selleks, et kosta nende eest.“ Heebr. 9. 24; 7, 25. {SV 362.1}

Kui kohtus aruanderaamatud avatakse, tuleb Jumala ees ülevaatusele igaühe elu, kes on uskunud Jeesusesse. Meie Kaitsja alustab neist, kes esimestena elasid maa peal ja siirdub siis nende juurde, kes on elanud kõigil järgnevail ajastuil. Ta lõpetab nendega, kes käesoleval ajal on veel elus. Iga nime nimetatakse, iga kohtuasja uuritakse üksikasjali-selt. Osa nimesid võetakse vastu, osa heidetakse ära. Kui kellegi mälestuseraamatus on patt, mida ta pole kahetsenud ja andeks palunud, siis kustutatakse tema nimi eluraamatust ja tema heade tegude aruanne Jumala mälestusraamatust. Issand ütles Moosesele: „Kes minu vastu on pattu teinud, selle ma kustutan oma raamatust!“ 2. Moos. 32, 33. Prohvet Hesekiel ütles: „Ja kui õige pöördub oma õigusest ja teeb ülekohut... Ühtki tema õiget tegu, mis ta on teinud, ei tu-le meeles pidada.“ Hes. 18. 24. {SV 362.2}

Kõik, kes on tõeliselt kahetsenud oma patte ja usu kaudu vastu võtnud Kristuse vere kui oma lepitusohvri, saavad patud andeks ja nende nimed jäävad taevaraamatutesse. Kui nad on saanud Kristuse õiguse osalisteks ja nende iseloom leitakse olevat kooskõlas Jumala käsuõpetusega, kustutatakse nende patud ja neid arvestatakse igavese elu väärilisteks. Issand teatab prohvetJesaja kaudu: „Mina, mina olen see, kes kustutab su üleastumised iseenese pärast ega tuleta meelde su patte!“ Jes. 43, 25. Jeesus ütles: „Kes võidab, see riietatakse nõnda valgete riietega ja mina ei kustuta tema nime eluraamatust ja ma tahan tunnistada tema nime oma Isa ees ja kõigi Tema inglite ees.“ „Igaüks nüüd, kes mind tunnistab inimeste ees, teda tunnistan minagi oma Isa ees, kes on taevas. Aga kes iganes mind ära salgab inimeste ees, teda salgan minagi oma Isa ees, kes on taevas!“ Ilm. 3, 5; Matt. 10, 32. 33. {SV 362.3}

Ka kõige sügavam huvi, mida inimesed ilmutavad maiste kohtuotsuste vastu, väljendab väga nõrgalt seda huvi, mida tuntakse taevases kohtusaalis, kus maailma Kohtunik vaatab üle nende elu aruanded, kes on eluraamatusse kantud. Jumalik Eestkostja palub, et iga langenud inimsoo esindaja, kes on võitnud usu läbi Tema veresse, saaks andeks oma üle-astumised ja pääseks tagasi oma koju Eedenis ning ta krooniks Tema kaaspärijaks „endise

valitsuse“ taastamiseks. Miika 4, 8. Saatan oli lootnud, et tal õnnestub Jumala plaani esimese inimpaari petmise ja patule meelitamise kaudu nurjata, kuid Kristus palub nüüd, et see plaan viidaks täide nii, nagu inimene poleks kunagi langenud. Ta ei palu oma rahvale üksnes täielikku andestust ja õigeksmõistmist, vaid ka osasaamist Tema aust, ja õigust istuda koos Temaga troonil. {SV 363.1}

Samal ajal kui Jeesus palub nende eest, kes on vastu võtnud Tema armu, süüdistab Saatan neid Jumala ees kui üleastujaid. Suur petja on püüdnud panna nad kahtlema usalduses Jumalasse selleks, et nad lahutada Tema armastusest ja viia nad astuma üle Tema käsuõpetusest. Nüüd osutab ta nende iseloomu vigadele ja Kristusest kaugenemisele, mis pole teinud au Lunastajale — see tähendab pattudele, mida tema on ahvatlenud neid tegema; ja seetõttu nõuab ta neid endale kui oma alamaid. {SV 363.2}

Jeesus ei vabanda nende patte, vaid osutab nende patukahetsusele ja usule, ning tõstab neile andestust nõudes üles oma haavatud käed Isa ja pühade inglite ees, öeldes: „Ma tunnen neid nimepidi. Olen märkinud nad oma peopesadesse.“ „Jumala meelepärased ohvrid on murtud vaim, murtud ja purukslöödud südant ei põlga Jumal!“ Laul 51, 19. Jeesus ütleb Tema rahva süüdistajatele: „Jehoova sõidelgu sind, saatan! Jah, Jehoova, kes on valinud Jeruusalemma, sõidelgu sind! Eks seesinane ole tulest tõmmatud tukk?“ Sak. 3, 2. Kristus katab ustava oma õigusega, et esitada kogudust oma Isale „austatuna nii, et tal ei oleks laiku ega kortsu ega muud sellesarnast“. Ef. 5, 27. Nende nimed on kantud eluraamatusse ja nende kohta on kirjutatud: „Nad peavad minuga käima valgeis riideis, sest nad on seda väärt.“ Ilm. 3, 4. {SV 363.3}

Nii täitub täielikult uue lepingu tõotus: „Sest ma annan andeks nende süü ega tuleta enam meelde nende pattu!“ Neil päevil ja sel ajal, ütleb Jehoova, otsitakse Iisraeli süüd, aga seda ei ole, ja Juuda patte, aga neid ei leita.“ Jer. 31, 34; 50, 20. „Sel päeval on see, mida Jehoova laseb kasvada, iluks ja auks ning maa vili uhkuseks ja ehteks Iisraeli pääsnuila. Ja kes Siionis säilib ning Jeruusalemmas järele jääb, seda hüütakse pühaks, igaüht, kes Jeruusalemmas on eluks kirja pandud.“ Jes. 4, 2. 3. {SV 363.4}

Uurimiskohtu töö ja pattude kustutamine peab toimuma enne Issanda teist tulekut. Kuna surnute peale mõistetakse kohut tegude järele, mis on kirjutatud raamatuisse, siis on võimatu, et inimeste patud kustutatakse enne kohtu lõppu, kus nende kohtuasja uuritakse. Apostel Paulus ütleb selgesti, et usklike patud saavad kustutatud selleks ajaks, kui „hingamiseajad“ tulevad „Issanda palgest“ ja „ta läkitab teie jaoks määratud Kristuse Jeesuse.“ Ap. t. 3, 19. 20. Kui uurimiskohus lõpeb, tuleb Kristus ja Tema tasu on Temaga, et anda igale inimesele tema tegude järele. {SV 364.1}

Sümboolses teenistuses tuli ülempreester, kui ta oli teinud lepituse Iisraeli ees, välja ja õnnistas kogudust. Nii ilmub Kristus oma vahemehe töö lõpul „ilma patuta neile, kes teda ootavad õndsuseks“ (Heebr. 9, 28); et õnnistada oma ootavat rahvast igavese eluga. Nii nagu preester kandis selleks, et kõrvaldada patud pühamust, need üle patusikule, nii asetab

Kristus kõik meie patud Saatanale, patu algatajale. Sikk, kes kandis Iisraeli patte, saadeti „tühjale maale“ (3. Moos. 16, 22); just samuti kannab Saatan kõikide pattude süüd, mida ta on õhutanud Jumala rahvast tegema. Ta vangistatakse tuhandeks aastaks maa peale, mis on siis tühi ja elaniketa, ning kannab lõpuks patu täieliku karistuse tules, mis hävitab kõik õelad. Nii jõuab lunastuse plaan lõpuks patu lõpliku hävitamiseni ja kõikide nende vabastamisega, kes on tahtnud patust loobuda. {SV 364.2}

Kohtule määratud ajal, nimelt 2300 päeva lõpul, seega aastal 1844, algas uurimiskohus ja pattude kustutamine. Kõik, kes end kunagi Kristuse nime järgi on nimetanud, peavad käima läbi põhjalikust uurimisest. Nii elavatele kui surnutele mõistetakse kohut „sedamööda, kuidas raamatuisse on kirjutatud, nende tegude järele“. {SV 364.3}

Patte, mida inimene pole kahetsenud ega maha jätnud, ei andestata ega kustutata aruanderaamatuist; need jäävad Jumala päeval tunnistuseks patuse vastu. Hoolimata sellest, kas ta on teinud oma kurjad teod päevavalgel või ööpimeduses, on need avalikud ja ilmsed kõikvõimsa Kohtuniku ees. Jumala inglid on olnud tunnistajaiks igale patule ja märkinud need üles eksimatutesse aruannetesse. Patt võib olla varjatud, teda võib salata, kinni katta, isa, ema, naise, laste ja kaaslaste ees; võib-olla mitte kellelgi peale süüdlase pole vähimatki aimu, kuid see on paljastatud taevaste olevuste ees. Pimedaima öö pimedus ega osavaim kavalus ei suuda varjata ainsat mõtet Igavese ees. Jumalal on täpne aruanne igast ebaõiglasest teost ja ülekohtusest motiivist. Teda ei peta väline vagadus. Tema ei eksi iseloomu hindamise). Inimesi võivad petta rikutud südamega inimesed, kuid Jumala pilk tungib läbi igast maskeeringust ja loeb südame sügavaimaid mõtteid. {SV 364.4}

Kui pühalik on see mõte! Päev päeva järel, mis kaob igavikku, jätab aruande taevaraamatutesse. Kord öeldud sõnu ja tehtud tegusid ei saa kunagi olematuks muuta. Inglid on üles tähendanud nii hea kui halva. Kõige vägevam inimene maa peal ei saa kustutada ka mitte üheainsa päeva aruannet. Meie teod, kõned, isegi meie kõige salajasemad motiivid tulevad arvesse meie saatuse otsustamisel õndsuseks või hukatuseks. Kuigi meie võime olla need unustanud, on need ometi tunnistajad, mis mõistavad meid kas õigeks või hukka. {SV 365.1}

Nii nagu piltnik jäädvustab näojooned eksimatu täpsusega fotoplaadile, nii on iseloom ustavalt jäädvustatud taevastes raamatutes. Ja hoolimata sellest, tunnevad inimesed nii vähe muret selle aruande pärast, mida vaatlevad taevased olendid. Kui võiks kõrvaldada katte, mis lahutab nähtava maailma nähtamatust maailmast ja inimlapsed näeksid inglit, kes märgib üles iga sõna ja teo, millest nad peavad aru andma kohtus, siis jääks palju sõnu, mida iga päev räägitakse, ütlemata, ja palju tegusid tegemata! {SV 365.2}

Kohtus jälgitakse hoolikalt iga talendi kasutamist. Kuidas oleme tarvitanud Jumalast meile laenatud kapitali? Kas Issand oma tulemisel saab enda oma kätte kasuga? Kas oleme kasutanud meile usaldatud võimeid, käsi, südant ja aju Jumala auks ning õnnistuseks maailmale? Kuidas oleme tarvitanud oma aega, sulge, häält, raha ja mõju? Mida oleme

teinud Kristuse heaks vaeste, kurvastatute, orbude ja lesknaiste isikus? Jumal on teinud meid oma püha sõna hoidjateks. Mida oleme teinud valguse ja tõega, mis on antud meile sel-leks, et anda inimestele teadmisi nende päästeks? Paljal usu tunnistamisel Kristusesse ei ole iseenesest mingit väärtust. Ainult armastust, mida näidatakse tegudega, arvestatakse. Ainult armastus annab Jumala silmis teole väärtuse. Kõik, mida tehakse armastusest, ükskõik kui väike võib see näida inimeste meelest, on Jumalale vastuvõetav ja Tema hindab seda. {SV 365.3}

Inimeste varjatud omakasupüüdlikkus on üles märgitud taeva raamatuisse. Samas on kirjas täitmata kohustused kaasinimeste vastu, Päästja nõuete unustamine. Aruannetest on näha, kui sageli on inimene andnud Saatanale oma mõtted ja jõu, mis kuuluvad Kristusele. Kurb on aruanne, mille inglid taevasse kannavad. Arukad inimesed, kes tunnistavad end Kristuse järelkäijaiks, on kütkestatud ilmaliku varanduse omandamisest. Raha, aeg ja jõud kulutatakse hooplevaks uhkeldamiseks ja enesehellitamiseks; mõni üksik hetk pühendatakse palvele, Pühakirja uurimisele, hinge alandamisele ja patu tunnistamisele. {SV 366.1}

Saatan mõtleb välja lugematul hulgal plaane meie mõtete hõivamiseks, et neid iga hinna eest hoida eemal tööst, millega peaksime kõige paremini tuttavad olema. Peapetja vihkab suuri tõdesid, mis kõnelevad lepitusohvritest ja kõikvõimsast Vahemehest. Ta teab, et tema edu sõltub sellest, kuidas ta inimeste mõtteid Jeesusest ja Tema tõest kõrvale juhtida suudab. {SV 366.2}

Need, kes tahavad saada osa Päästja Vahemehe tööst, ei tohiks lubada millelgi segada nende kohustust omandada täielik pühitsus Jumala kartuses. Selle asemel, et kasutada väärtuslikke tunde lõbustusteks, uhkeldamiseks või kasu ahnitsemiseks, tuleks need pühendada tõesõna tõsisele, palvemeelsele uurimisele. Jumala rahvas peaks hakkama selgesti mõistma tõde pühamust ja uurimiskohtust. Igaüks vajab isiklikku teadmist oma suure Ülempreestri seisukoha ja töö suhtes. Vastasel juhul on võimatu osutada usku, mida nõuab meie aeg või täita kohustust, mille Jumal on määranud meil täita. Iga inimese käes on võimalus oma hinge päästa või kaotada. Igaühel on ees kohtuasi Jumala kohtus. Igaüks peab seisma silmitsi suure kohtunikuga. Kui tähtis on seepärast, et igaüks mõtiskleks sageli nende pühalike sündmuste üle, mis toimuvad siis, kui kohus võtab istet ja raamatud avatakse ning iga inimene peab, nii nagu ütles Taaniel, tõusma oma liisuosaks päevade lõpus. {SV 366.3}

Kõik, kes on saanud valgust nende sündmuste kohta, peavad kõnelema edasi neid suuri tõdesid, mida Jumal nende hoolde on usaldanud. Pühamu taevas on Kristuse töö keskuseks inimeste heaks. See tõde puudutab igat inimest, kes maa peal elab. Pühamu teenistuse mõistmine lubab heita pilgu lunastusplaani kuni aegade lõpuni ning ilmutab meile õiguse ja patu vahelise võitluse edukat lõppu. On äärmiselt tähtis, et kõik uuriksid neid tõdesid põhjalikult ja suudaksid vastata igaühele, kes küsib neilt nende lootuse põhjust. Kristuse eestkostel inimese heaks üleval pühamus on lunastusplaanis sama oluline koht nagu on Tema surmal ristil. Oma surmaga alustas Ta seda tööd, mida Ta pärast ülestõusmist taevasse

lõpule viima läks. Me peame usu kaudu astuma sissepoole eesriiet, „kuhu eeljooksjana meie heaks on läinud sisse Jeesus“. Heebr. 6, 20. Sinna kandub valgus Kolgata ristilt. Seal võime saada sügavama arusaamise lunastuse saladustest. Inimese päästmine on maksnud Jumalale mõõtmatult palju. Ohver, mille Tema tõi, rahuldab Jumala käsust üleastumise kõige rängemad nõuded. Jeesus on avanud tee Isa troonile ja Tema vahenduse kaudu võivad kõik, kes usus Tema juurde tulevad, esitada oma siirad soovid Isa ette. {SV 366.4}

„Kes oma ülesastumist varjab, ei jõua sihile, aga kes neid tunnistab ja need hülgab, leiab armu!“ Õp. s. 28, 13. Kui need, kes varjavad ja vabandavad oma eksitusi, näeksid, kuidas Saatan nende üle rõõmustab, kuidas ta Kristust ja pühi ingleid nende pärast mõnitab, siis nad ruttaksid tunnistama üles oma patte ja kõrvaldaksid need. Iseloomu vigade kaudu püüab Saatan saavutada võimu kogu inimese üle. Ta teab, et siis, kui neid vigu hellitatakse, õnnestub tema eesmärk. Seepärast püüab ta pidevalt petta Kristuse järelkäijaid oma saatusliku sisendamisega, et neil on võimatu võita. Ent Jeesus esitab nende kaitseks oma haavatud käsi ja ihu. Ta ütleb kõigile, kes järgnevad Talle: „Sulle saab küllalt minu armust.“ 2. Kor. 12, 9. „Võtke endi peale minu ike ja õppige minust, et mina olen tasane ja südamest alandlik; ja te leiate hingamise oma hingedele. Sest minu ike on hea ja minu koorem kerge!“ Matt. 11, 29. 30. Ärgu pidagu keegi oma vigu parandamatuiks. Jumal annab usku ja armu nende võitmiseks. {SV 367.1}

Me elame suurel lepituspäeval. Kui sümboolses teenistuses tegi Ülempreester lepitust Iisraeli eest, tuli kõigil alanduda Issanda ette ja kahetseda oma patte, et neid ei kaotataks ära Jumala rahva seast. Samamoodi peaksid need, kes tahavad säilitada oma nime eluraamatus, alanduma prooviaja vähestel järelejäänud päevadel Jumala ette tõelises kahetsuses patu pärast. Igaüks peab oma südant sügavalt ja ausameelselt läbi katskuma. Kergemeelsus, mis esineb paljude end kristlasteks tunnistajate juures, tuleb hüljata. Tõsine võitlus ootab igaüht, kes tahab võita oma halbu kalduvusi, mis pürgivad ülemvõimule. Igavikuks valmistumine on isiklik töö. Meid ei päästeta grupikaupa. Ühe inimese puhtus ja pühendumine ei korva nende omaduste puudumist teise juures. Kuigi kõik rahvad peavad kohtus mööduma Jumala eest, uurib Ta iga inimese kohtuasja nii täpselt ja põhjalikult, nagu polekski ühtegi teist inimest maa peal. Igaüht kaalutakse ning tal ei tohi leiduda ühtegi „plekki, kortsu ega muud sel-lesarnast“. {SV 367.2}

Pühalikud on sündmused, mis on seotud lepituse lõputööga. See sisaldab ülitähtsaid huvisid. Praegu toimub kohus üleval pühamus. See töö on kestnud juba palju aastaid. Keegi ei tea, kui varsti läheb otsustamine üle elavate peale. Jumala aukartust-äratavas läheduses võetakse meie elu vaatluse alla. Rohkem kui kunagi varem peaks iga inimene praegu hindama Päästja manitsust: „Vaadake ette, olge valvel, sest teie ei tea, millal see aeg on täis!“ Mark. 13, 33. „Kui sa nüüd ei valva, tulen ma kui varas ja sina ei tea, mil tunnil ma su peale tulen.“ Ilm. 3, 3. {SV 368.1}

Kui uurimiskohtu töö lõpeb, on kõikide saatus otsustatud eluks või surmaks. Prooviaeg lõpeb, lühike aeg enne Issanda ilmumist taeva pilvedel. Kristus ütleb Ilmutuseraamatus seda aega silmas pidades: „Kes ülekohut teeb, tehku veel ülekohut ja kes on rüve, see rüvetagu veel enam; aga kes on õige, tehku veel õigust, ja kes on püha, see pühitsegu ennast veel enam! Vaata, ma tulen pea, ja mu palk on minuga tasuda kätte igaühele nõnda nagu tema tegu on!“ Ilm. 22, 11. 12. {SV 368.2}

Õiged ja ülekohtused elavad ka sel ajal maa peal sama argiselt nagu praegu. Inimesed istutavad ja ehitavad, söövad ja joovad, teadmata seda, et üleval pühamus on langetatud lõplik, muutumatu otsus. Enne veeuputust, pärast seda, kui Noa oli läinud laeva, sulges Jumal ukse ning jumalakartmatud ei saanud enam sisse. Kuid veel seitse päeva jätkas rahvas, kes ei teadnud, et nende saatus oli otsustatud, oma hooletut,lõbuarmastavat elu ja pilkas hoiatust lähenevast kohtust. „Nõnda,“ ütleb Päästja, „on ka Inimese Poja tulemine“, Matt. 24, 39. Vaikselt, märkamatult nagu kesköine varas, tuleb otsustav tund, mil iga inimese saatus on otsustatud ja armu pakkumine süüdlastele inimestele igaveseks lõpetatud. {SV 368.3}

„Nõnda valvake... et ta ei tuleks äkitselt ja ei leiaks teid magavat.“ Mark. 13, 35. 36. Ohtlik on nende olukord, kes väsivad valvamast ja pöörduvad maailma meelituste poo-le. Võib-olla just sel hetkel, kui ärimees on süvenenud kasuahnitsfmisse, kui lõbuarmastaja otsib mõnulemist, kui moedaamid korrastavad oma kaunistusi, kuulutab kogu maailma Kohtunik otsuse: „Sind on vaekaussidega vaetud ja leitud kerge olevat.“ Taan. 5, 27. {SV 368.4}

Peatükk 29—Kurjuse Algus

Paljudele inimestele on patu algus ja selle olemasolu põhjustanud palju küsimusi. Nad näevad kurjuse tööd, sellest tuleneva häda ja viletsuse kohutavaid tagajärgi ning ei suuda mõista, kuidas saab see kõik eksisteerida TEMA kõrgeima võimu all, kel on piiritu tarkus, jõud ja armastus. Siin peitub saladus, millele nad ei leia seletust. Teadmatuse ja kahtluste tõttu ei suuda nad hinnata tõdesid, mida on selgesti ilmutatud Jumala Sõnas ning mis on olulised päästeks. Leidub ka neid, kes püüavad tungida patu olemuse mõistmiseks probleemidesse, mida Jumal pole kunagi ilmutanud, ja seepärast ei saa nad oma küsimusele vastust. Need, kellel on kalduyusi kahelda ning vigu otsida, kasutavad mittemõistmist vabandusena, et ära heita Pühakirja ütlusi. Teised ei leia rahuldavat vastust kurjuse suurele probleemile seepärast, et traditsioon ja väärtõlgendus on tumestanud Piibli õpeiusi Jumala iseloomu, Tema valitsuse olemuse ja põhimõtete kohta, mismoodi Ta käsitleb pattu. {SV 369.1}

Patu algust on sama võimatu seletada, kui võimatu on leida põhjust selle olemasoluks. Ometi on nii patu algust kui ka selle olemust võimalik mõista niipalju, et saaks täielikult ilmsiks Jumala õiglus ja halastus kurjuse kohtlemisel. Pühakirjas esitatakse väga selgelt tõsiasja, et Jumal ei ole mingil viisil vastutav patu sissetungi eest; et polnud mingit meelevaldset jumaliku armu tagasitõmbumist, mingit puudujääki Jumala valitsuses, mis oleks andnud alust vastuhaku tekkimiseks. Patt on sissetungija, mille olemasoluks pole ainsatki põhjust. See on mõistatuslik, seletamatu; vabandada seda tähendab seda kaitsta. Kui leiduks vabandus või põhjus patu eksisteerimisele, siis poleks patt enam patt. Meie ain-saks patu definitsiooniks on see, mis on antud Jumala Sõnas, see on „käsust üleastumine“; tähendab et tegutsemine põhimõtte järgi, mis on sõjajalal Jumala valitsuse aluseks oleva armastuse suure käsuga. {SV 369.2}

Enne kurjuse sissetungi valitses kogu universumis rahu ja rõõm. Kõik oli täielikus kooskõlas Looja tahtega. Armastus Jumala vastu oli ülim, armastus üksteise vastu erapooletu. Kristus, Sõna, Jumala Ainusündinu, oli üks igavese Isaga — üks olemuselt, iseloomult ja kavatsustes — ainus olevus kogu universumis, kellel oli osa kõigist Jumala nõupidamistest ja kavatsustest. Kristuse kaudu tegutses Isa kõigi tae-vaste olendite loomisel. „Sest tema läbi on loodud kõik, mis on taevastes. .. olgu aujärjed, ülemused, valitsused, võimud.“ (Kol 1, 16.) Kristusele, võrdsele Isaga, oli ustav kogu taevas. {SV 369.3}

Armastuse käsk on Jumala valitsuse põhialuseks. Kõigi loodolevuste õnn sõltub nende täielikust kooskõlast õigluse suurte põhimõtetega. Jumal soovib kõigilt oma loovolevustelt armastuse teenistust — austust, mis tuleneb Tema iseloomu arukast hindamisest. Ta ei tunne heameelt sunnitud truudusest ja seepärast andis Ta kõigile vaba tahte, et loodolevused võiksid teenida Teda oma vabal valikul. {SV 370.1}

Ent oli keegi, kes tahtis seda vabadust kasutada vääralt. Patt sai alguse temast, kes Kristusest järgmisena oli Jumalast kõige enam austatud ja kellel oli kõrgeim võim ja au taeva elanike keskel. Enne langust oli Lutsifer esimene katvatest keerubitest, püha ja puhas. „Nõnda ütleb Issand Jehoova — sa olid nagu eeskujulikkuse pitsermärk täis tarkust ja täiuslikult ilus! Sa olid Eedenis, Jumala aias, sul olid katteks kõiksugu kalliskivid!“ „Sa olid nagu keerub, hiilgav kaitsja, ja ma panin sind pühale mäele; sa olid otse jumalik olend, kes võis käia tuliste kivide keskel! Sa olid laitmatu oma teedel alates su loomispäevast, kuni sinus leiti ülekohut.“ Hesek. 28, 12—15. {SV 370.2}

Lutsifer oleks võinud jääda Jumala poolehoiu osaliseks, armatatuks ja austatuks kogu inglihulga poolt; ta oleks võinud kasutada oma suurepäraseid võimeid teiste õnnistuseks ja oma Meistri auks. Kuid prohvet ütleb: „Su ilu tõttu läks su süda ülbeks, oma hiilguse pärast sa kaotasid tarkuse.“ Salm 17. Vähehaaval hakkas Lutsifier hellitama eneseülistussoovi, „Sa omast meelest oled Jumala sarnane.“ „Sina mõtlesid oma südames: „Mina tõusen taevasse, kõrgemale Jumala tähtedest ma tõstan oma aujärje ja ma istun kogunemismäele... Ma lähen üle pilvede kõrgustikele, ma teen ennast kõigekõrgema sarnaseks.“ Salm 6; Jes. 14, 13. 14. Selle asemel, et hoida Jumalat Tema loodolevuste ülima kiindumuse ja truuduse keskmes, püüdis Lutsifer nende teenistust ja, austust enesele võita. Ihaldades austust, mida Igavene Isa oma Pojale osutas, taotles see inglite vürst võimu, mille eriline eesõigus kuulus ainult Kristusele. {SV 370.3}

Kogu taevas oli tundnud rõõmu Looja au peegeldamisest ja Tema kiitmisest. Nii kaua kui Jumalat selliselt austati, valitses kõikjal rahu ja õnn, kuid nüüd rikkus lahkheli taevase kooskõla. Enda teenindamine ja ülistamine, mis oli risti vastu Looja plaaniga, äratas kurje eelaimusi neis, kellele Jumala au oli ülim. Taevased nõukogud püüdsid tuua Lutsiferi enesetundmisele. Jumala Poeg esitas talle Looja suurust, headust ja õiglust ning Tema seaduste püha ja muutmatut olemust. Jumal ise oli kehtestanud korra taevas ja sellest üle astumisega oleks Lutsifer põlastanud oma Meistrit ning toonud enesele huku. Ent lõputus armastuses ja halastuses antud hoiatus kutsus esile ainult vastupanu. Lutsifer lubas kadedusel Kristuse vastu võimust võtta ning muutus üha enesekindlamaks. {SV 371.1}

Uhke oma au pärast, himustas ta ülemvõimu. Lutsifer ei hinnanud temale antud kõrget au kui Jumala andi ja see ei kutsunud temas esile tänulikkust Looja vastu. Ta kiitles oma hiilgusest ja ülistusest ning taotles võrdsust Jumalaga. Taevased inglihulgad armastasid ja austasid teda. Inglid tundsid rõõmu tema käskude täitmisest; tal oli tarkust ning austust rohkem kui neil kõigil. Ometi oli Jumala Poeg taeva tunnustatud Valitseja, üks Isaga võimult ja autoriteedilt, Kristus võttis osa kõigist Jumala nõupidamistest, kuid Lutsiferil ei lubatud selliselt Jumala kavatsustesse tungida. „Miks,“ küsis see võimas ingel, „peaks Kristusel olema ülim autoriteet? Miks austatakse Teda rohkem kui Lutsiferi?“ {SV 371.2}

Lutsifer lahkus oma kohalt Jumala vahetus läheduses ja läks levitama rahulolematust inglite seas. Tema tegevust ümbritses salapära ning ta varjas mõnda aega oma tõelist

eesmärki Jumala austamise katte taha. Vihjete abil nagu sunniks Jumal peale tarbetuid kitsendusi, püüdis ta äratada rahulolematust seaduste suhtes, mis juhtisid taevaseid olevusi. Ta rõhutas väitega, et inglite loomus on püha ja seepärast peaksid nad kuuletuma oma tahtele. Ta püüdis äratada kaastunnet enese vastu, esitada asja nii, nagu oleks Jumal teda ebaõiglaselt kohelnud sellega, et Ta andis ülima au Kristusele. Ta väitis, et tema suurema võimu ja au taotlemise põhjuseks polnud hoopiski mitte eneseülistus, vaid püüe kindlustada vabadus kõigile taeva elanikele, et selle kaudu viia nad eksisteerimise kõrgema astmeni. {SV 371.3}

Jumal oma suures halastuses kannatas Lutsiferiga kaua. Teda ei tagandatud kõrgelt seisukohalt kohe, kui ta avaldas rahulolematust, isegi siis mitte, kui ta hakkas oma vääraid nõudeid ustavatele inglitele esitama. Kaua taluti teda taevas. Ikka ja jälle pakuti talle andestust tingimusel, et ta kahetseb ja nõustub olema Jumalale sõnakuulelik. Tema veenmiseks tehti selliseid jõupingutusi, mida ainult lõputu armastus ja tarkus teha suutis. Rahulolematus oli taevas varem tundmatu. Lutsifer ei mõistnud algul isegi, kuhu ta triivis; ta ei mõistnud oma tunnete tõelist olemust. Aga kui selgus, et rahulolematus on põhjendamatu, tundis ka Lutsifer, et ta eksis, et jumalikud nõuded olid õiged ja et tal tuli tunnustada neid sellistena kogu taeva ees. Oleks ta seda teinud, siis oleks ta päästnud ennast ja paljusid ingleid. Senimaani ei olnud ta veel täiesti loobunud ustavusest Jumalale. Kuigi ta oli loovutanud oma positsiooni katva keerubina, oleks tema seisus taastatud niipea, kui ta oleks tahtnud Looja tarkust tunnistades Jumala juurde tagasi pöörduda ja rahulduda kohaga, mis Jumala suures plaanis talle määratud oli. Ent uhkus ei lubanud tal alistuda ja ta jätkas visalt oma suuna kaitsmist ning teatas, et tal pole midagi kahetseda. Nii laskus ta avalikku võitlusse oma Looja vastu. {SV 371.4}

Siit peale pühendas Lutsifer kõik oma hingejõu petmisele, et kindlustada enesele nende inglite poolehoid, kes olid allunud tema käsklustele. Isegi fakti, et Kristus oli teda hoiatanud ja talle nõu andnud, kasutas ta ära oma reeturlike plaanide edendamiseks. Neile, kelle armastav usaldus temaga kõige lähedasemalt seondus, oli Saatan kurtnud, et tema üle oli vääralt otsustatud, et tema positsiooni ei austatud ja et tema vabadust kärbiti. Kristuse sõnade väärtõlgenduselt siirdus ta tõe väänamisele ja otsesele valele, süüdistades Jumala Poega kavatsuses alandada teda taeva elanike ees. Samuti püüdis ta näidata vales valguses enda ja ustavate inglite vahekorda. Kõiki neid, keda ta ümber veenda ega täiesti oma poolele tuua ei suutnud, süüdistas ta ükskõiksuses taevaste olendite huvide suhtes. Samas töös, mis ta ise tegi, süüdistas ta neid, kes jäid ustavaks Jumalale. Selleks, et toetada oma süüdistust nagu oleks Jumal tema suhtes ülekohtune olnud, tõlgitses ta vääralt Looja sõnu ja tegusid. Tema eesmärgiks oli inglite meeled teravamõtteliste argumentide abil Jumala kavatsuste suhtes segi ajada. Kõik, mis oli lihtne, muutis ta salapäraseks ja kavala keerutamisega äratas ta kahtlust Jehoova kõige selgemate väidete suhtes. Tema kõrge positsioon ja lähedane ühendus Jumala endaga andis tema esitusele niisuguse kaalu, et paljud ühinesid taeva autoriteedi vastu. {SV 372.1}

Jumal oma tarkuses lubas Saatanal jätkata tööd seni, kuni rahulolematus küpses avalikuks väljaastumiseks. Oli vajalik, et tema plaanid täiesti ilmsiks tuleksid ja kõik võiksid näha nende tõelist olemust ja suunda. Lutsifer kui võitud keerub oli kõrgelt ülistatud, taevased olendid armastasid teda väga ja tema mõju neile oli tugev. Jumala valitsuse alla kuulusid kõik maailmad, mida Ta oli loonud. Saatan lootis, et siis, kui tal õnnestub kihutada taeva inglid ühes temaga mässule, saab ta võita enda poole ka teised maailmad. Ta esitas asja oma poolt ülimalt kavalalt ning kasutas oma eesmärkide kindlustamiseks keerutamist ja pettust. Tema võime petta oli väga suur ning valelikkuse rüü tagas teatud edu. Isegi ustavad inglid ei suutnud täiesti mõista tema iseloomu ega näha, milleni selline suund välja viib. {SV 373.1}

Saatanat oli kõrgelt austatud ja kõik tema teod olid olnud nii salapärased, et inglitel oli raske mõista tema eesmärkide tõelist olemust. Kuni patt polnud täiesti välja arenenud, ei tundunud see olevat halb. Senimaani polnud terves Jumala universumis olnud mingit kohta patul, ja pühadel olenditel polnud mingit arusaamist selle olemusest ega pahelisusest. Nad ei suutnud mõista kohutavaid tagajärgi, mis tulenevad jumalike seaduste kõrvaleheitmisest. Algul oli Saatan oma tööd varjanud ja tunnistanud näiliselt oma ustavust Jumalale. Ta väitis, et ta püüab suurendada Jumala au, kindlustada Tema valitsust ja edendada kõigi taeva elanike heaolu. Sisendades rahulolematust inglitesse, kes talle allusid, laskis ta kavalalt paista nii, nagu püüaks ta rahulolematust kõrvaldada. Kui ta rõhutas, et Jumala valitsuse korras ja seadustes tuleks teha muutusi, esitas ta asja nii, nagu oleks muudatused vajalikud kooskõla säilitamise pärast taevas. {SV 373.2}

Võitluses patu vastu võis Jumal kasutada ainult õiglust ja tõde. Saatan võttis kasutusele vahendid, mida Jumal ei saanud kasutada: meelitus ja pettus. Ta oli püüdnud inglite ees võltsida Jumala Sõna ja tõlgendada vääriti Tema valitsussüsteemi. Ta oli püüdnud väita, et Jumal ei lähtunud mitte õiglusest, kui Ta esitas taeva elanikele seadusi ja määrusi ning nõudis loodolevuste alistumist ja kuulekust vaid ainult eneseülistussoovist. Sellepärast oli vaja näidata taeva elanike ja kõigi maailmade ees, et Jumala valitsus on õiglane, Tema käsk täiuslik. Saatan oli lasknud paista, et just tema seisis universumi heaolu eest. Selleks, et kõik saaksid tundma õppida tema eesmärke, oli tarvis aega ilmutada ennast oma kurjade tegude kaudu. Nendes lahkhelides mille oli põhjustanud tema oma tegevus taevas, süüdistas Saatan Jumala valitsust ja käske. Kõik halb, seletas ta, olevat Jumala valitsuse tagajärg. Ta väitis, et tema eesmärgiks on parandada Jehoova põhiseadust. Kõige selle tõttu oli vajalik, et ta demonstreeriks oma nõuete olemust ja näitaks enda poolt jumalike seaduste juures tehtavate muudatuste tulemust. Oli vaja, et tema töö ise mõistaks ta hukka. Saatan on algusest peale väitnud, et tema pole vastuhakkaja. Kogu universum peab nägema petjat paljastatuna. {SV 373.3}

Isegi siis, kui otsustati, et Saatan ei või jääda kauemaks taevasse, ei hävitanud piiritu Tarkus vastuhakkajat. Kuna Jumalale on vastuvõetav ainult armastuse teenistus, peab Tema loodolevuste truudus põhinema veendumusel, et Ta on õiglane ja halastaja. Kuna taeva ja teiste maailmade elanikud polnud valmis mõistma patu olemust ja tagajärgi, poleks nad

suutnud näha Jumala õiglust ja halastust Saatana hävitamiseks. Kui vastuhakkaja oleks kohe hävitatud, oleksid nad teeninud Jumalat pigem hirmust kui armastusest. Ja sellisel juhul poleks petja mõju ikkagi täiesti hävinud ega mässuvaim viimaseni kadunud. Kurjusel tuli lasta küpseda. Kogu universumi igavese heaolu nimel peab Saatan oma põhimõtteid täielikumalt välja arendama, et kõik loodolevused näeksid tema süüdistusi Jumala valitsuse vastu õiges valguses, et Jumala õiglus ja halastus ning Tema käskude muutmatus võiksid igavesti olla väljaspool igasugust kahtlust. {SV 374.1}

Saatana vastuhakk peab olema õppetunniks universumile läbi kõigi tulevaste ajastuste kui igavene tunnistus patu olemusest ja kohutavatest tagajärgedest. Saatana põhiseaduse väljatöötamine, selle mõju inimestele ja inglitele näitab, milline on Jumala põhimõtete kõrvaldamise vili. See tõendab, et Jumala valitsuse ja käskude jõus püsimisest sõltub kõigi Tema loodud olevuste heaolu. Seega peab selle kohutava vastuhaku ajalugu olema igaveseks tagatiseks kõigile pühadele olenditele: see peab hoidma neid üleastumise olemuse petlikkuse eest, säästma patustamast ja kandmast selle karistust. {SV 374.2}

Kuni võitluse lõpuni taevas jätkas suur anastaja enese õigustamist. Kui teatati, et ta saadetakse koos kõigi poolehoidjatega välja õndsuse eluasemetest, tunnistas mässu juht avalikult ja julgelt oma põlgust Looja käskude vastu. Ta kordas sageli oma väidet, et inglid ei vaja mingit juhtimist, vaid peavad järgima oma tahet, mis juhib neid alati õigesti. Ta hülgas jumalikud seadused kui vabaduse piiramise ja teatas, et tema eesmärgiks on seaduse tühistamine selle nimel, et taevased inglite hulgad võiksid kord käsu ikkest vabaneda ja saavutada ülevama, aulisema eksisteerimise taseme. {SV 374.3}

Üksmeelselt veeretasid Saatan ja tema pooldajad süü mässu pärast Kristusele. Nad kuulutasid, et siis, kui neile poleks etteheiteid tehtud, poleks nad kunagi mässama hakanud. Kangekaelsete ja sõnakuulmatult trotslikena püüdsid nad asjatult kukutada Jumala valitsust ja kurtsid, et nemad olid rõhuva võimu süütud ohvrid. Seepärast saadeti peamässaja ja kõik tema poolehoidjad lõpuks taevast välja. {SV 375.1}

Seesama vaim, kes õhutas mässu taevas, innustab seda ka maa peal. Saatana taktika inimeste juures on sama mis inglite juures. Tema vaim valitseb nüüd sõnakuulmatutes lastes.Nagu tema, püüavad nemadki maha kiskuda Jumala käsuõpetuse kitsendusi ja tõotavad inimestele vabadust selle eeskirjadest üleastumise kaudu. Patu noomimine äratab ikka veel viha ja vastupanu. Kui Jumala hoiatuskuulutus äratab südametunnistuse, ahvatleb Saatan inimesi eneseõigustusele ja otsima teistelt toetust pattu teha. Selle asemel, et parandada oma vigu, pöördub nende meelepaha noomija vastu, nagu oleks raskuse ainsaks põhjustajaks tema. Oige Aabeli päevist kuni meie ajani on selline meelsus ilmnenud nende suhtes, kes julgevad pattu hukka mõista. {SV 375.2}

Jumala iseloomu väära esitamise kaudu, mida Saatan kasutas taevas ja mille tõttu Jumalat hakati pidama karmiks ja türanlikuks, mõjutas Saatan inimest patustama. Kui tal see

õnnestus, tänitas ta ,et Jumala ebaõiglased kitsendused viisid inimese langemiseni nii, nagu nad tedagi olevat mässama pannud. {SV 375.3}

Ent Igavene Isa ütleb oma iseloomu kohta: „Jehoova on halastaja ja armuline Jumal, pika meelega ja rikas heldusest ning tõest, kes säilitab heldust tuhandeile, annab andeks ülekohtu ja üleastumised ning patu, aga kes siiski ei jäta süüdlast karistamata.“ 2. Moos. 34, 6. 7. {SV 375.4}

Saatana väljaheitmisega taevast näitas Jumal oma õiglust ja säilitas oma trooni au. Kuid siis, kui inimene oli langenud ärataganeja pettusesse ja patustanud, ilmutas Jumal oma armastust sellega, et Ta andis oma ainusündinud Poja surma langenud inimsoo eest. Lepituses avaldub Jumala iseloom. Suur tõde, mida esitab rist, näitab kogu universumile, et Jumala valitsus ei ole mingil viisil süüdi selles tees, mille Lutsifer oli valinud. {SV 375.5}

Võitlus Kristuse ja Saatana vahel Päästja maapealse teenistuse ajal paljastas suure petja iseloomu. Miski poleks suutnud nii tagajärjekalt maatasa teha taeva inglite ja kogu ustava universumi poolehoidu Saatana suhtes, kui tema halastamatu võitlus maailma Lunastaja vastu. Tema jultunud nõudmine, et Kristus peaks temale austust avaldama ning tema ülbus avaldusid siis, kui ta viis Kristuse mäetipule ja templi harjale: see kuritahtlik kavatsus, mis paljastus siis, kui ta õhutas Kristust viskuma alla peadpööritavast kõrgusest, väsimatu viha, millega ta jälitas Jeesust ühest kohast teise ning sisendas preestrite ja rahva südamesse soovi tagasi lükata Tema armastust ja lõpuks hüüda: „Löö risti! Löö risti!“ — kõik see äratas universumis hämmastust ja meelepaha. {SV 376.1}

See oli Saatan, kes õhutas inimest Kristust kõrvale heitma. Kurjuse vürst tarvitas kogu oma võimu ja kavalust Jeesuse hävitamiseks, sest ta nägi, et Päästja halastus ja armastus, Tema kaastunne ja haletsev õrnus esitasid Kristuse iseloomu. Saatan võitles iga nõude vastu, mille Jumalä Poeg esitas ja kasutas oma abilistena inimesi, et Päästja elu kannatuste ja kurbusega täita. Ebaausus ja vale, millega ta Jeesuse tööd oli takistada püüdnud, vihkamine, mis avaldus sõnakuulmatute laste kaudu, Saatana halastamatud süüdistused Tema vastu, kelle elus avaldus võrratu headus, lähtus kõik sügavalt juurdunud kättemaksuihast. Senini vaos hoitud kadedus ja kuritahtlikkus, viha ja kättemaksuiha lahvatas Jumala Poja vastu välja Kolgatal. Kogu taevas jälgis seda sündmust vaikselt, õudusetundega. {SV 376.2}

Toonud sellise suure ohvri, keeldus Kristus taevasse minnes võtmast vastu inglite austust seni, kuni Ta oli esitanud palve: „Ma tahan, et kus mina olen, ka nemad oleksid minu juures, kelled sa mulle oled andnud.“ Joh. 17, 24. Selle peale kõlas väljendamatu armastuse ja väega vastus Isa troonilt: „Kõik Jumala inglid kummardagu teda!“ Heebr. 1, 6. Jeesus oli jäänud puhtaks. Tema alandamine oli lõppenud, Tema ohver toodud ja Temale anti nimi, mis on üle kõigi nimede. {SV 376.3}

Nüüd oli näha, et Saatana patule ei leidunud mingit vabandust. Ta oli ilmutanud oma tõelist iseloomu valetajana ja mõrvarina. Oli selge, et siis kui tal oleks lubatud valitseda

taeva elanike üle, oleks ta osutanud sedasama meelsust, millega ta valitses tema võimu all olevate inimlaste üle. Ta oli väitnud, et Jumala käskudest üleastumine toob vabaduse ja ülenduse, kuid selgus, et selle tulemuseks oli orjus ja mandumine. {SV 376.4}

Saatana valelikud süüdistused Jumala iseloomu ja valitsuse aadressil paljastusid nende õiges valguses. Ta oli süüdistanud Jumalat, et Looja otsib ainult eneseülistust, kui Ta nõudis alistumist ja kuulekust oma loodolevustelt. Ta oli seletanud, et kuigi Jumal nõuab enesesalgamist kõigilt teistelt, ei näita Ta ise üles enesesalgamist ega too mingit ohvrit. Nüüd ilmnes, et langenud ja patuse inimsoo päästmiseks oli universumi Valitseja toonud suurima ohvri, mida armastus üldse tuua võib, „sest Jumal oli Kristuses ja lepitas maailma enesega". 2. Kor. 5, 19. Oli selge, et Lutsifer oli austuse ja ülemvõimu järele janunedes avanud ukse patule, Kristus oli aga selleks, et hävitada pattu, valmis alandama ennast ja saama sõnakuulelikuks surmani. {SV 377.1}

Jumal oli ilmutanud oma põlastust vastuhaku põhimõtete vastu. Kogu taevas nägi Tema õiglust nii Saatana hukkamõistmises kui inimese lunastamises. Lutsifer oli teatanud, et siis kui Jumala seadus oli muutumatu ja karistust selle vääramisel polnud võimalik vältida, polnud ka ühelgi üleastujal iialgi lootust Looja poolehoidu tagasi võita. Ta oli väitnud, et patust inimsugu polnud võimalik lunastada ja seepärast kuulusid kõik õigusega temale. Ent Kristuse surm oli selline tunnistus inimese kasuks, mida ei saanud kummu-tada. Käsu karistus langes Temale, kes oli võrdne Jumalaga, ja sellest ajast võis inimene vaba annina vastu võtta Kristuse õiguse, ning patukahetsuse ja alanduse kaudu võita Saatana võimu nii nagu Jumala Poeg selle võitis. Nii on Jumal õiglane ja siiski kõigi nende õigeksmõistja, kes usuvad Jeesusesse. {SV 377.2}

Kristus ei tulnud maa peale ainult inimese lunastamiseks kannatama ja surema. Ta tuli, et „teha õpetus suureks ja võimsaks ja seda mitte ainult selleks, et selle maailma elanikud suhtuksid käsuõpetusse nii, nagu nad sellesse peaksid suhtuma, vaid ka selleks, et näidata universumi kõigile maailmadele Jumala käsu muutmatust. Kui käsu nõudeid oleks saanud eirata, poleks Jumala Pojal olnud vaja anda oma elu käsust üleastumise lepitamiseks. Kristuse surm tõestab käsu muutmatust. Ohver, milleks lõpmatu armastus Isa ja Poega sundis, näitab kogu universumile nii nagu ainult lunastusplaan näidata saab, et õiglus ja halastus on Jumala käsu ja valitsuse aluseks. {SV 377.3}

Kohtuotsuse lõplikul täidesaatmisel nähakse, et patu olemasoluks pole mingit põhjust. Kui kogu maailma Kohtunik küsib Saatanalt: „Miks sa mässasid minu vastu ja röövisid minult minu kuningriigi alamaid?" ei saa kurjuse algataja esitada mingit vabandust. Iga suu on suletud ja kõik mässulised hulgad on sõnatud. {SV 377.4}

Kolgata rist, kuna see tunnistab käsu muutmatusest, kuulutab universumile, et patu palk on surm. Sureva Päästja hüüatuses: „See on lõpetatud!", lõi surmakell Saatanale. Suur võitlus, mis oli kestnud nii kaua, oli siis otsustatud ja kurjuse lõplik väljajuurimine kindlaks tehtud. Jumala Poeg läbis haua väravad, „et ta surma läbi kaotaks selle, kelle võimu all oli

surm, see on kuradi.“ Heebr. 2, 14. Lutsiferi eneseülistamise soov sundis teda ütlema: „Mina tõusen taevasse, kõrgemale Jumala tähtedest... Ma teen ennast Kõigekõrgema sarnaseks.“ Jumal teatab — „Ma tegin sind maa peale tuhaks... ja sind ei ole enam iialgi.“ Jes. 14, 13. 14; Hes. 28, 18. 19. „Sest vaata, päev tuleb, põlev nagu ahi ja kõik ülbed ja kõik, kes pattu teevad, on nagu kõrred! Ja see päev, mis tuleb, põletab nad, ütleb vägede Jehoova, ega jäta neile ei juurt ega oksa.“ Mai. 3, 19. {SV 378.1}

Kogu universum on saanud patu olemuse ja tagajärgede tunnistajaks. Patu täielik väljajuurimine, mis algul oleks äratanud inglites hirmu ja heitnud Jumalale nende silmis varju, tõestab nüüd Tema armastust ja kinnitab Tema vastu austust universumi loodolevustes, kellele valmistab rõõmu teha Tema tahtmist ja kelle südames on Tema käsud. Kunagi enam ei ilmu kurjus. {SV 378.2}

Jumala Sõna ütleb: „Häda ei tule teist korda!“ Nahum 1, 9. Jumala käsuõpetust, mida Saatan oli pilkavalt nimetanud orjaikkeks, austatakse siis vabaduse käsuna. Loodolevused, kes on läbikatsumises seisma jäänud, ei pöördu kunagi enam ära ustavusest Temale, kelle iseloomus ilmnes täielikult põhjatu armastus ja lõputu tarkus. {SV 378.3}

Peatükk 30—Vihavaen Inimese ja Saatana Vahel

„Ja ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu seemne ja tema seemne vahele, kes purustab su pea, aga kelle kanda sa salvad!“ (1. Moos. 3, 15.) Jumalik otsus, mis langetati Saatana kohta pärast inimese langemist, oli ühtlasi ka prohvetikuulutus, mis hõlmab kõiki ajastuid aegade lõpuni. See räägib suurest võitlusest, millest võtavad osa kõik maa peal elavad inimesed. {SV 378.4}

Jumal ütles: „Ja ma tõstan vihavaenu.“ Vihavaen ei tekkinud iseeneslikult. Kui inimene astus üle Jumala käsust, muutus tema loomus kurjaks ja harmoneerus Saatana omaga. Patuse inimese ja patu algataja vahel ei ole loomu poolest mingit vaenu. Mõlemad muutusid kurjaks Jumalast taganemise tõttu. Ärataganenul ei ole kunagi olnud rahu, välja arvatud siis, kui ta leiab poolehoidu ja mõjutab ka teisi oma eeskuju järgima. Sellepärast ühinevadki langenud inglid ja kurjad inimesed meeletuks seltskonnaks. Kui Jumal ei oleks vahele astunud, oleksid Saatan ja inimene moodustanud liidu ning selle asemel, et kogu inimperekond oleks hakanud Saatanat vihkama, oleks ta liitunud langenud ingliga mässus Jumala vastu. {SV 379.1}

Saatan ahvatles inimese patule nii, nagu ta oli kihutanud mässama inglid, et kindlustada endale sel teel abilisi võitluses Taeva vastu. Kristuse vastu suunatud vihavaenus olid Saatan ja langenud inglid täielikult üksmeeles; kuigi nad olid lahkmeeles kõiges muus, ühinesid nad tugevaks vastasrindeks siis, kui kõne all oli universumi Valitseja autoriteet. Kui Saatan Eedenis kuulis, et tema ja naise vahel, tema seemne ja naise seemne vahel hakkab valitsema vihavaen, mõistis ta, et see takistab tema jõupingutusi inimloomuse kõlbelisel rikkumisel. Ta teadis, et mõni inimene võib selle tõttu tema võimule vastu seista. {SV 379.2}

Saatana vihavaen inimsoo vastu süttis sellepärast, et inimkond oli Kristuse kaudu saanud Jumala armastuse ja halastuse eriliseks objektiks. Hingevaenlane püüab jumalikku lunastusplaani nurjata ja Jumalale teotust tuua sellega, et ta moonutab ja rüvetab Looja kätetööd. Ta tahab põhjustada kurbust taevale ja täita maailma häda ja meeleheitega, seejärel aga osutada kõigile pahedele kui Jumala loomistöö vigadele. {SV 379.3}

Kristuselt lähtuv arm sünnitab vaenu Saatana vastu. Ilma selle inimhinge muutva ja uuendava armuta jääks inimlaps edasi Saatana alandlikuks teenriks, kes on alati valmis täitma tema käske. Kuid hinge tunginud uus põhimõte äratab võitlust seal, kus senini valitses rahu. Jõud Kristuselt teeb inimese võimeliseks türannile ja anastajale kartuseta silma vaatama. See, kes vihkab pattu ja võitleb ning võidab valitsema pürginud kired, see kinnitab taevase põhimõtte jõudu. {SV 379.4}

Kristuse meelsuse ja Saatana meelsuse vahel valitsev vastuolu ilmnes eredalt viisis, kuidas võttis maailm vastu Jeesuse. Juudid lükkasid Ta kõrvale mitte niivõrd sellepärast, et Ta ilmus maailmaliku rikkuse, toreduse ja hiilguseta, sest nad nägid ju sedagi, et Jeesusel oli vägi, mis võis korvata kõik puuduvad välised eelised, kuivõrd sellepärast, et Kristuse puhtus

ja pühadus kutsus esile jumalakartmatute viha Tema vastu. Issanda ennastsalgav elu ja pühendumine oli alaliseks etteheiteks uhkele ja meelelisele rahvale. Just see äratas vaenulikkust Jumala Poja vastu. Saatan ja kurjad inglid ühinesid langenud inimestega. Kõik kurjuse jõud ühinesid tõe Kaitsja vastu. {SV 379.5}

Kristuse järelkäijate vastu tõuseb sama vaen, mida osutati nende Meistri vastu. Igaüks, kes mõistab patu eemaletõukavust ja seisab Issandalt saadud jõus kiusatusele vastu, äratab kindlasti Saatana ja tema alamate viha. Põlgus tõe puhaste põhimõtete vastu ning selle kaitsjate tagakiusamine ja pilkamine kestab nii kaua, kui on olemas patused ja patt. Kristuse järelkäijad ja Saatana teenrid ei saa iialgi olla ühel meelel. Pahandus risti pärast pole lakanud. „Kõik, kes tahavad elada jumalakartlikult Kristuses Jeesuses, kiusatakse taga.“ (2. Tim. 3, 12). {SV 380.1}

Saatana abilised töötavad pidevalt tema juhtimisel selleks, et kindlustada tema autoriteeti ja üles ehitada tema kuningriiki, mis on vastuolus Jumala valitsusega. Selle nimel püüavad nad Kristuse järelkäijaid petta ja truudusetusele ahvatleda. Nii nagu nende juht, nii tõlgitsevad ka nemad Pühakirja vääriti ja moonutavad seda oma eesmärke silmas pida-des. Nii nagu Saatan püüdis häbistada Jumalat, nii püüavad tema sulased laimata Jumala rahvast. Seesama meelsus, mis viis ristile Jeesuse, mõjutab kurje inimesi hävitama ka Tema järelkäijaid. Kõike seda kuulutas ette see esimene prohvetikuulutus: „Ja ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu seemne ja tema seemne vahele.“ Ja niiviisi kuni selle maailma aja lõpuni. {SV 380.2}

Saatan kogub kokku kõik oma sõjaväed ja paiskab kogu oma jõu võitlusesse. Millest see tuleb, et ta leiab nii nõrka vastupanu? Miks on Kristuse sõjamehed nii unised ja ükskõiksed? Seepärast, et neil nii vähe tõelist ühendust Kristusega; seepärast, et neil on nii suur puudus Tema Vaimust. Patt ei olnud inimeste meelest nii eemaletõukav ja jälk, nagu ta seda oli nende Meistri meelest. Nad ei osuta sellele nii kindlameelset ja otsustavat vastupanu nagu esitas Kristus. Nad ei mõista patu äärmist pahelisust ja kahjulikkust ning on pimedad kurjuse vürsti iseloomu ja väe suhtes. Saatana ja tema tegevuse vastu ollakse nii ükskõiksed sellepärast, et tema väge, salakavalust ja võitluste määratut ulatust Kristuse ja Tema koguduse vastu tuntakse nii vähe. Rahvahulgad on selles asjas eksituses. Nad ei tea, et nende vaenlaseks on võimas väejuht, kes kurje ingleid käsutades võitleb Kristuse vastu hästi läbimõeldud plaanide ja osava tegevuse varal; et tema eesmärgiks on takistada hingede päästmist. {SV 380.3}

Nende hulgas, kes tunnistavad end kristlasteks ja isegi evangeeliumi kuulutajate seas kuuleb väga harva mõnda vihjet Saatanale, välja arvatud juhuslikult lausutud sõnad. Tõendid tema salalikust tegevusest ja edust jäävad tähelepanuta, hooletusse jäävad arvukad hoiatused tema kavaluse kohta ja näib, et enamus isegi ei arvesta tema olemasolu. {SV 381.1}

Kuna inimesed ei tunne Saatana plaane, varitseb valvas vaenlane neid igal hetkel. Ta tungib sisse igasse valdkonda: meie pereellu, meie tänavaile, kirikuisse, rahvanõukogudesse, kohtutesse, et tekitada segadust, petta, võrgutada ja laastada kõikjal meeste, naiste ja laste hinge ja ihu, purustada perekondi, külvata vihavaenu, kadedust, tüli, mässu ja tapmist. Näib, et kristlik maailm peab neid väärnähtusi Jumalast määratuks, mis nagu peaksidki olemas olema. {SV 381.2}

Saatan püüab lakkamatult Jumala rahvast võita sellega, et ta kisub maha barjääre, mis neid maailmast lahutavad. Muistne Iisrael ahvatleti patusse siis, kui nad julgesid astuda keelatud läbikäimisesse paganatega. Samasugusel viisil viiakse eksiteele ka tänapäeva Iisrael. „Kellede uskumatud meeled sellesinase maailma jumal on teinud sõgedaks, et neile ei paistaks Kristuse au evangeeliumi valgus, kes on Jumala kuju.“ (2. Kor. 4, 4..) Kõik, kes kõigest südamest ei järgi Kristust, teenivad Saatanat. Uuestisündimata südames pesitseb armastus patu vastu ja kalduvus seda loomulikuks pidada ning vabandada. Uuendatud süda aga vihkab pattu ja osutab sellele kindlameelset vastupanu. Kui kristlased eelistavad jumalakartmatute seltskonda, seavad nad end välja kiusatustele. Saatan varjab ennast ja veab oma petliku katte vargsi üle nende silmade nii, et nad ei mõista, et selline seltskond teeb neile halba. Nii hakkavad nad pisitasa liginema maailmale iseloomus, sõnades ja tegudes ning muutuvad patu suhtes aina pimedamaks. {SV 381.3}

Sarnanemine maailma kommetega pöörab koguduse maailma poole; mitte iialgi ei astu maailm sel teel lähemale Kristusele. Lähedane tutvus patuga laseb patul paratamatult paista vähem eemaletõukavana kui see on. See, kes käib läbi Saatana sulastega, lakkab varsti kartmast nende isandat. Kui me satume oma kohustuste täitmisel raskesse katsumusse nii nagu Taaniel kuningakojas, siis võime me olla kindlad, et Jumal meid kaitse, kuid sel juhul kui me ise paneme end välja kiusatusele, langeme me varem või hiljem selle ohvriks. {SV 381.4}

Kiusaja töötab sageli kõige edukamalt just nende kaudu, keda kõige vähem kahtlustatakse. Andekaid ja haritud inimesi imetletakse ja austatakse nii, nagu võiksid need omadused korvata jumalakartuse puudumise või tagada inimestele õiguse Jumala ees. Andekus ja haritus on iseenesest Jumala annid, kuid kui nendega püütakse asendada vagaduse puudumist, kui Jumalale lähemale tõmbamise asemel need Temast kaugemale viivad, siis saavad need needuseks ja püüniseks. Paljud arvavad, et igasugune viisakus ja delikaatsus kuulub teatud määral Kristusele. Suuremat eksitust ei saagi olla. Viisakus ja peenetundelisus peaksid tõesti kaunistama iga kristlase iseloomu, sest need omadused avaldavad tugevat mõju tõelise religiooni kasuks, kuid nad peavad olema pühendatud Jumalale, muidu on nad mõjusaks relvaks kurjuse vürsti käes. Mõnigi haritud ja meeldiva käitumisega inimene, kes ei alandu selleni, mida tavaliselt peetakse kõlb-lusetuks teoks, on tegelikult lihvitud instrument Saatana käes. Sellise inimese mõju ja eeskuju salakaval näitlikkus muudab ta Kristuse tööle ohtlikumaks vaenlaseks kui seda saavad olla harimatud ja ebakultuursed inimesed. {SV 382.1}

Tõsise palve ja alandlikkusega saavutas Saalomon tarkuse, mis äratas imetlust kogu maailmas. Ent siis, kui kuningas pöördus ära oma tugevuse Allikast ja läks edasi ennast usaldades, langes ta kiusatusse. Imetlusväärsed võimed, mis anti targimale kuningaist, tegid temast hingevaenlase mõjuvaima tööriista. {SV 382.2}

Kuna Saatan püüab kristlasi selle tõsiasja suhtes pidevalt pimestada, ärgu nad kunagi unustagu, et neil „ei ole maadlemist vere ja lihaga, vaid valitsuste ja võimudega, selle pimeduse maailma valitsejatega, taevaaluse kurjuse vaimudega.“ (Ef. 6, 12.) Jumalik hoiatus kõlab sajandite tagant meieni: „Olge kained, valvake, sest teie vastane, kurat, käib ümber nagu möirgaja lõukoer otsides, keda neelata.“ (1. Peetr. 5, 8.) „Varustage endid kogu Jumala sõjavarustusega, et te suudaksite seista kuradi kavalate rünnakute vastu.“ (Ef. 6, 11.) {SV 382.3}

Aadama päevist tänaseni on inimkonna vaenlane kasutanud oma väge Jumala töö rikkumiseks ja hävitamiseks. Nüüd valmistub ta oma viimaseks pealetungiks Jumala rahva vastu. Kõik, kes järgivad Jeesust, satuvad selle halastamatu vaenlase löögi alla. Mida enam kristlane jäljendab jumalikku eeskuju, seda kindlamalt saab temast Saatana rünnakute märklaud. Kõik, kes tegutsevad aktiivselt Issanda töös ning püüavad paljastada Saatana pettusi ja esitada Kristust Tema aus, võivad koos Paulusega tunnistada, et nad teenivad Issandat alandlikkuses, paljude pisaratega ja kiusatustega võideldes. {SV 383.1}

Saatan ründas Kristust kõige ägedamate ja peenemate kiusatustega, kuid ta tõrjuti tagasi igas lõigus. Kristus annab jõudu kõigile, kes jõudu paluvad. Saatan ei saa võita ühtegi inimest ilma inimese enda nõusolekuta. Kiusajal ei ole võimu valitseda tahte üle ega sundida inimest patustama. Ta võib vaevata, kuid ta ei saa reostada. Ta võib põhjustada meelehärmi, kuid mitte hingesaasta. Tõsiasi, et Kristus on võitnud, sisendagu Tema järelkäijatesse julgust võidelda kindlameelselt patu ja selle algataja vastu. {SV 383.2}

Peatükk 31—Kurjade Vaimude Tegevus

Ühendus nähtava ja nähtamatu maailma vahel ning Jumala inglite teenistus ja kurjade vaimude tegevus on Pühakirjas selgesti esile toodud ja inimajalooga lahutamatult läbi põimitud. Pidevalt kasvab tendents kahelda kurjade vaimude olemasolus; paljud peavad pühi ingleid, kes on „läkitatud abistama neid, kes õndsuse pärivad" (Heebr. 1, 14) surnud inimeste vaimudeks. Ent Pühakiri ei räägi mitte ainult heade ja kurjade inglite olemasolust, vaid esitab vaieldamatuid tõendeid ka selle kohta, et inglid ei ole surnud inimeste vaimud. {SV 383.3}

Inglid olid olemas enne inimese loomist, sest siis, kui maa „alussambad paigale pandi, hõiskasid hommikutähed üheskoos ... ja kõik Jumala pojad tõstsid rõõmukisa" (Iiob 38, 7.) Pärast inimese langemist saadeti inglid valvama elupuud. Kõik see toimus enne, kui ükski inimolend oli surnud. Inglid on loomult inimestest kõrgemad, sest Laulja ütleb, et inimene tehti pisut alamaks inglitest" (ingl. k.) (Laul 8, 5.) Piibel kõneleb meile nende taevaste olevuste arvust, väest ja aust, nende ühendusest Jumala valitsusega ja ka nende osast lunastustöös. „Jehoova on oma aujärje kinnitanud taevasse, tema kuningriik valitseb kõiki." Prohvet ütleb: „Ja ma. . . kuulsin paljude inglite häält aujärje... ümber." Kuningate Kuninga troonisaalis seisavad Tema inglid, „vägevad sangarid, teenijad, kes teevad Jumala tahtmist", „kuuldes tema sõna häält" (Laul 103, 19-21). Kümme tuhat korda kümme tuhat ja tuhat korda tuhat oli taevalikke käskjalgu, keda nägi prohvet Taaniel. Apostel Paulus teatas, et neid on „lugematu hulk" (Taan. 7, 10; Heebr. 12, 22). Jumala käskjalgadena läksid nad välja „otsekui lööks välku!" (Hesek. 1, 14). Nii pimestav oli nende au ja nõnda kiire nende lend. Ingel, kes ilmus Issanda haua juurde ja kelle „nägu oli otsekui välk ja ta riided valged kui lumi", pani valvurid hirmu pärast värisema, nii et nad „jäid otsekui surnuks" (Matt. 28, 3. 4). Kui Sanherib, kõrk assüürlane, pilkas ja teotas Jumalat ning ähvardas Iisraeli hävitada, siis „sel ööl sündis, et Jehoova ingel läks välja ning lõi maha Assuri leeris sada kaheksakümmend viis tuhat". Sanheribi armeest kaotati „kõik sõjakangelased, pealikud ja vürstid" ja kuningas pidi minema tagasi oma maale, silmad häbi täis" (2. Kun. 19, 35; 2. Aja 32, 21). {SV 383.4}

Inglid saadeti Jumala laste juurde armukuulutusega: Aabrahami juurde õnnistusetõotusega, Soodoma väravatesse õiget Lotti hukatusest päästma; Eelija juurde, kui ta oli kõrbes väsimusest ja näljast suremas; Eliisa juurde tuliste vankrite ja hobustega väikest linna ümbritsema, mida vaenlased piirasid; Taanieli juurde, kui ta otsis jumalikku tarkust pa-ganliku kuninga õukonnas ja siis, kui ta oli antud lõvidele saagiks; Peetruse juurde, kes vaevles surma mõistetuna Heroodese vangikojas; vangide juurde Filipis; Pauluse ja tema kaaslaste juurde tormisel ööl merel; Korneeliuse juurde, et avada tema mõistus evangeeliumi vastuvõtmiseks; Peetruse juurde teda päästekuulutusega paganliku võõramaalase kotta läkitama. Niiviisi on pühad inglid kõigil ajastutel teeninud Jumala rahvast. {SV 384.1}

Igal Kristuse järelkäijal on oma kaitseingel. See taevane valvur kaitseb jumalakartlikku inimest kurjusevürsti võimu eest. Saatan ise tunnistas seda, kui ta ütles: „Kas Iiob asjata Jumalat kardab? Eks sa ole teinud igast küljest aia ümber temale ja ta kojale ning kõigele mis tal on?“ (Iiobi 1, 9. 10). Sellest, mismoodi Jumal kaitseb oma rahvast, kõnelevad Laulja sõnad: „Jehoova ingel on leerina nende ümber, kes teda kardavad, ja ta vabastab nad“ (Laul 34, 8). Rääkides neist, kes usuvad Temasse, ütles Päästja: „Vaadake ette, et te ühtki neist pisukesist ei põlga; sest ma ütlen teile, et nende inglid taevas alati näevad mu Isa palet, kes on taevas.“ (Matt. 18, 10.) Inglitel, kes on määratud teenima Jumala lapsi, on igal ajal võimalus astuda Jumala ette. {SV 384.2}

Niiviisi on Jumala lapsed, keda ümbritseb pimedusevürsti petlik võim ja kurjus, kindlustatud lakkamatu taevaste inglite kaitsega. Sellist kaitset ei anta vajaduseta. Jumal on tõotanud oma lastele armu ja kaitset siis, kui nad on kurjade vaimude võimsate löökide all, sest ta teab, et neil on sõdimist loendamatute kindlameelsete ja väsimatute kurjusejõududega, kelle kuritahtlikkust ei saa keegi eitada. {SV 385.1}

Kurjad vaimud olid algul patuta loodolevused, kes oma olemuse, väe ja ilu poolest olid samasugused, kui need pühad olendid, kes praegu on Jumala käskjalad. Kuid patu läbi nad langesid ja ühinesid selleks, et Jumalat teotada ja inimest hävitada. Liitunud Saatanaga vastuhakus ja temaga koos taevast välja heidetuina, on nad läbi kõigi järgnevate ajastute töötanud koos temaga Jumala autoriteedi vastu. Pühakirjas räägitakse meile nende liidust ja valitsusest, arukusest ja teravmeelsusest ning nende kuritahtlikest kavatsustest inimeste rahu ja õnne rikkumisel. {SV 385.2}

Vana Testamendi ajalugu nimetab siin-seal kurjade inglite tegevust, kuid sel ajal, kui Kristus oli maa peal, ilmutasid deemonid oma jõudu kõige silmatorkavamalt. Kristus tuli teostama plaani, mis oli mõeldud inimeste lunastamiseks. Saatan otsustas omakorda kaitsta oma õigust valitseda maailma. Tal oli õnnestunud rajada ebajumalateenistus kogu maailmas, välja arvatud Palestiinas. Sellele ainsale maale, mis ei olnud veel täiesti alistunud kiusaja võimule, tuli nüüd Kristus, et ilmutada inimestele valgust. Seal seisid silmitsi kaks võistlevat jõudu, Jeesus sirutas välja oma armastavad käed ja kutsus kõiki, kes igatsesid andestust ja rahu, enda juurde. Pimeduse väed nägid, et nende võim polnud piiramatu ja mõistsid, et siis, kui Kristuse missiooni kroonib edu, on nende valitsusel lõpp. Saatan raevutses nagu aheldatud lõvi ja demonstreeris oma võimu nii inimeste hinge kui ihu üle. {SV 385.3}

Tõsiasja, et inimesed on deemonitest seestunud, kinnitab Uus Testament selgesti. Selliselt vaevatud inimesed ei kannatanud ainult loomulikest põhjustest tuleneva haiguse all. Kristus teadis tõesti, kellega tal oli tegemist; Ta tundis ära kurjade vaimude kohaloleku ja töö. {SV 385.4}

Kujukas näide Saatana teenrite arvu, võimu ja kuritahtlikkuse kohta, samuti aga Jeesuse väe ja halastuse kohta antakse Pühakirja jutustuses seestunute tervistamisest Gadaras. Need

armetud hullumeelsed väänlesid maas, ajasid suust vahtu välja, raevutsesid, täitsid õhu karjetega, tarvitasid vägivalda enda kallal ja ohustasid kõiki, kes neile lähenesid. Nende veritsevad ja moonutatud kehad ning segane mõistus oli meelepärane pimeduse vürstile. Üks deemonitest teatas võidukalt: „Mu nimi on Leegion, sest meid on palju“ (Mark. 5, 9). Rooma armees koosnes leegion kolmest kuni viiest tuhandest mehest. Saatana väed on niisamuti organiseeritud rühmadeks ja üks rühmitus, kuhu kuulusid need deemonid, ulatus arvult leegionini. {SV 386.1}

Jeesuse käsul lahkusid kurjad vaimud oma ohvritest, kes jäid seejärel Päästja jalge ette vaikselt istuma, ning osutusid alistunud, arukaiks ja sõbralikeks meesteks. Deemonid said loa kihutada seakari merre. Gadara elanikud aga hindasid sigu rohkem kui õnnistusi, mida Kristus oli toonud, ja palusid seepärast jumalikul Tervistajal lahkuda. Selline tulemus meeldis Saatanale. Olles veeretanud rahva silmis sigade kaotuse Jeesuse peale, äratas ta inimestes omakasupüüdliku kartuse ja takistas neid selle kaudu kuulmast Jeesuse sõnu. {SV 386.2}

Saatan süüdistas pidevalt kristlasi selles, et nemad on süüdi kaotustes, õnnetustes ja kannatustes, selle asemel, et suunata etteheiteid sinna, kuhu vaja, nimelt temale ja tema abilistele. {SV 386.3}

Ent Kristuse kavatsused ei nurjunud. Ta lubas kurjadel vaimudel hävitada seakarja etteheiteks juutidele, kes kasvatasid neid roojaseid loomi kasu saamiseks. Kui Kristus poleks deemoneid ohjeldanud, oleksid nad uputanud merre ühes sigadega ka nende hoidjad ja omanikud. Seakarjused ja omanikud jäid ellu ainult tänu Kristuse väele, mida Ta halastavalt nende päästmiseks kasutas. Kõnealune sündmus pidi andma jüngritele tunnistuse Saatana halastamatust võimust nii inimeste kui loomade üle. Päästja soovis, et Tema järelkäijad hakkaksid tundma vaenlast, kellega neil oli tegemist, et tema plaanid ei petaks ega võidaks neid. Ta soovis ka seda, et selle piirkonna inimesed näeksid Jumala väge purustada Saatana orjus ja vabastada tema vangid. Ja kuigi Jeesus ise lahkus, jäid need imetlusväärsel viisil vabastatud inimesed kohale ja kuulutasid oma Heategija halastusest. {SV 386.4}

Pühakirjas kõneldakse teistest samalaadsetest juhtumitest. Sürofoiniikia naise tütart vaevas rängalt kuri vaim. Jeesus ajas deemoni oma sõnaga välja. (Mark. 7, 26-30). „Seestunu, kes oli pime ja keeletu“, Matt. 12, 22), nooruk, kel oli keeletu vaim, kes sageli oli teda „küll tulle, küll vette visanud, et teda hukata“ (Mark. 9, 17-27); hullumeelne, keda piinas „rüveda pahareti vaim“ (Luuka 4, 33—36) ja kes rikkus hingamispäeva rahu sünagoogis Kapernaumas — kõiki neid tervistas kaastundlik Päästja. Peaaegu iga juhtumi puhul pöördus Kristus deemoni kui mõistusega olevuse poole ja käskis tal oma ohvrist lahkuda ning teda mitte enam piinata. Palvetajaid Kapernaumas, kes olid näinud Jeesuse suurt väge, valdas kohkumine „ja nad rääkisid isekeskis ning ütlesid: „Mis lugu see on, et ta meelevalla ja väega käsib rüvedaid vaime ja need väljuvad!“ (Luuka 4, 36.) {SV 387.1}

Tavaliselt kannatasid kurjadest vaimudest kiusatud oma piinarikka olukorra all, kuid oli ka erandeid. Leidus neid, kes andsid end üleloomuliku väe saamiseks meeleldi Saatama mõju alla. Sellised inimesed ei sõdinud deemonitega. Sellesse rühma kuulusid inimesed, kellel oli ennustusvaim: Siimon, Elümas, nõid ja tüdruk, kes järgisid Paulust ja Siilast Filipis. {SV 387.2}

Kurjade vaimude mõju suhtes kõige suuremas ohus on need, kes Pühakirja otsesest tunnistusest hoolimata eitavad Saatana ja tema inglite olemasolu ja tegevust. Nii kaua, kui me ei tunne Saatana riukaid, on temal võrratult suuremad leelised. Paljud panevad tähele kurja sisendusi, samal ajal, kui nad arvavad järgivat oma tarkust. Me läheneme lõpuajale, mil Saatan hakkab töötama suurima väega, et petta ja hävitada ning levitada kõikjal uskumust nagu poleks teda olemaski. Talle on kasulik varjata ennast ja oma tööviisi. {SV 387.3}

Suur petja kardab kõige rohkem seda, et tema plaanid tulevad ilmsiks. Et oma tõelist iseloomu ja kavatsusi paremini maskeerida, on ta mõjutanud inimesi kujutama kuradit olevusena, kes äratab naeruvääristust ja põlgust. Talle meeldib väga see, kui teda kujutatakse vastiku inetu olendina, poolloomana, poolinimesena. Saatanale on meelepärane kuulda, kui tema nime tarvitavad naljatledes ja mõnitades need, kes [peavad end arukaks ja teadlikuks. {SV 387.4}

Kuna ta on maskeerinud end suurima osavusega, küsitakse: „Kas selline olend tõesti eksisteerib?“ Selline pärimine kõneleb Saatana edust ning näitab,et teooriad, mis lükkavad ümber Pühakirja selgeima tunnistuse, leiavad usulises maailmas üldist heakskiitu. Saatan saab kõige hõlpsamalt kontrollida nende meeli, kes ei ole teadlikud tema tööst; just sellepärast esitab Jumala Sõna meile arvukalt näiteid tema kuritahtliku tegevuse kohta, mis kutsuvad meid üles valvsusele tema rünnakute suhtes. {SV 387.5}

Saatana ja tema kaaslaste võim ja kuritahtlikkus võiksid meid õigusega ärevusse ajada, kui meil puuduks kaitse ja pääste Lunastajas. Me kindlustame oma maju hoolikalt riivide ja lukkudega, et kaitsta oma elu ja varandust kurjade inimeste eest; harva mõtleme me aga kurjadele inglitele, kes püüavad pidevalt meie sisemusse tungida ja kelle rünnakute vastu puudub meil enestel pisemgi kaitsevõime. Saatan võib siis, kui me anname talle selleks loa, eksitada meie mõtteid, rikkuda ja piinata ihu ning hävitada meie vara ja elu. Kurjuse väed tunnevad rõõmu ainult õnnetusest ja kaosest. Hirmus on nende olukord, kes trotsivad Jumala nõudeid ja alistuvad Saatana kiusatustele seni, kuni Jumal jätab nad kurjade vaimude meelevalda. Ent need, kes järgivad Kristust, võivad alati loota Tema kaitsele ja hoolele. Vägevad inglid saadetakse taevast neid kaitsma. Saatan ei saa läbi murda tõkkest, mille Jumal on seadnud oma rahva ümber. {SV 388.1}

Peatükk 32—Saatana Püünised

Suur võitlus Kristuse ja Saatana vahel, mis on kestnud peaaegu kuus tuhat aastat, lõpeb peagi. Saatan mitmekordistab oma jõupingutusi, et nurjata Kristuse tööd inimeste heaks. Suur petja kogub inimhingesid oma püünistesse. Saatana eesmärk on hoida inimesi pimeduses ja patukahetsematuses seni, kuni Päästja vahemehe-amet on lõppenud ja igasugune lepitus patu eest lakanud. {SV 388.2}

Saatan on rahulik niikaua, kui ei tehta erilisi jõupingutusi tema võimule vastupanemiseks, kui koguduses ja maailmas valitseb ükskõiksus, sest sellisel juhul pole tal ohtu kaotada neid, keda ta juhib oma tahtmise järgi. Ent niipea, kui tähelepanu juhitakse igavestele asjadele ja inimene küsib: „Mida raa pean tegema, et saada päästetud?“, on Saatan kohal ja püüab vastu töötada Püha Vaimu mõjule. {SV 388.3}

Pühakiri teatab, et kord, kui Jumala inglid ilmusid Issanda ette, tuli ka Saatan nende sekka (Iiob 1, 6), mitte selleks, et kummardada igavese Kuninga ees, vaid selleks, et edendada oma kuritahtlikke plaane õigete vastu. Samal eesmärgil ilmub Saatan ka sinna, kus inimesed kogunevad Jumala ees palvele. Kuigi varjatult, töötab ta hoolsalt, et eksitada palve-tajate mõtteid. Osava väejuhina koostab ta plaanid varakult valmis. Kui Saatan näeb Jumala sulast Pühakirja uurimas, paneb ta hoolega tähele teemat. Siis pingutab ta kogu oma kavalust ja arukust selle nimel, et juhtida olukordi nii, et kuulutus ei jõuaks just nende inimesteni, kes selles küsimuses kõige rohkem hoiatust vajavad. Ta korraldab nende jaoks samal ajal mõne äritehnigu, kus neil tuleb kohal olla või takistada mõnel muul viisil kuulmast sõnu, mis võiksid neile olla „elulõhn eluks“. {SV 389.1}

Saatan näeb Issanda sulaseid muretsemas vaimuliku pimeduse pärast. Ta kuuleb nende tõsiseid palveid Jumala armu ja väe järele, mis kõrvaldaksid ükskõiksuse, hoolimatuse ja loiduse. Just siis kasutab kurjusevürst oma oskusi suurima innukusega. Ta ahvatleb inimesi ebatervet söögiisu rahuldama või mõnele muule pahele ja halvab nende vastuvõtuvõime nii, et nad ei kuule just neid asju, mida neil kõige rohkem vaja on. {SV 389.2}

Saatan teab hästi, et kõik, keda ta saab mõjutada palvet ja Pühakirja uurimist hooletusse jätma, löövad tema rünnakute all vankuma. Seepärast mõtleb ta välja kõikvõimalikke plaane, et inimesi köita. Alati on leidunud neid, kes tunnistavad end jumalakartlikeks, kuid kes tõe tundmaõppimise jätkamise asemel tegelevad vigade otsimisega nende inimeste juures, kellega nad ei sobi. Sellised inimesed on Saatana parimad abilised. Vendade süüdistajaid ei ole vähe ja nad on alati aktiivsed siis, kui Jumal töötab ning Tema sulased püüavad anda Talle siiralt austust. Kritiseerijad annavad vale värvingu nende sõnadele ja tegudele, kes armastavad tõde ja on sellele kuulekad. Nad püüavad näidata, et kõige tõsisemad, innukamad ja ennastsalgavamad Kristuse sulased on petturid või petetud. Õhinal esitavad nad vääriti iga õige. ja õilsa teo motiive, levitavad laimu ja äratavad kahtlust

kogenematutes. Igal mõeldaval viisil püüavad nad mõjutada inimesi pidama kõike, mis on selge ja õige, võltsiks ja petlikuks. {SV 389.3}

Ometi ei tarvitse keegi lasta ennast neist petta. Kergesti võib näha, kelle lapsed nad on, kelle eeskuju nad järgivad ja kelle tööd nad teevad. „Nende viljast te tunnete nad“ (Matt. 7, 16). Eksitajate teguviis meenutab Saatana, kibestunud laimaja iseloomu, kes on „meie vendade süüdistaja“ (Ilm. 12, 10). {SV 389.4}

Suurel petjal on palju abilisi, kes on valmis mässima inimesi igat liiki eksitustesse, mis on kohandatud nende inimeste kalduvuste ja võimetega, keda Saatan tahab hävitada. Eksitaja eesmärgiks on kogudusse tuua ebasiiraid, uuestisündimata inimesi, kes õhutavad kahtlust ja uskmatust ning takistavad kõiki neid, kes soovivad näha Jumala töö edu ja teha ise koos sellega edusamme. Paljud, kellel puudub tõeline usk Jumalasse ja Tema Sõnadesse, nõustuvad mõnede tõepõhimõtetega ja neid peetakse kristlasteks. Nii hakkavad nad esitama oma eksiõpetusi Pühakirja õpetustena. {SV 390.1}

Väide, et sellel, mida inimesed usuvad, pole mingit tähtsust, on üks Saatana kõige edukamaid pettusi. Ta teab, et armastuses vastuvõetud tõde pühitseb vastuvõtja hinge. Seepärast püüab ta pidevalt asendada tõde väärate teooriate ja väljamõeldistega. Algusest peale on Jumala sulased pidanud võitlema valeõpetajate vastu; mitte ainult paheliste inimeste, vaid selliste meeste vastu, kes sisendavad valesid, hinge hävitavaid õpetusi. Eelija, Jeremija ja Paulus võitlesid kartmatult nende vastu, kes meelitasid inimesi eemale Jumala Sõnast. Need pühad tõe kaitsjad ei kiitnud vähimalgi määral heaks sellist vabameelsust, mis pidas õiget religioosset usku tähtsusetuks. {SV 390.2}

Kristlikus maailmas leiduvad ebaselged ja eriskummalised Pühakirja tõlgendused ning paljud vastuolulised õpetuspunktid on meie suure vaenlase järjekordne kätetöö inimeste meelte segi ajamiseks. Inimesed ei suuda tõde valest eristada. Lahkhelid ning lõhenemised kristlaskonnas on suurel määral tingitud valitsevast tavast väänata Pühakirja mõne lemmikteooria toetamiseks. Selle asemel, et uurida alandliku südamega hoolikalt Jumala Sõna, et teada saada Jumala tahet, püüavad paljud avastada midagi omapärast, originaalset, senikuulmatut. {SV 390.3}

Selleks, et ekslikke õpetusi või ebakristlikke kogemusi toetada, rebivad mõned ühe või teise Pühakirja lõigu lahku kaastekstist või tsiteerivad ainult poolt salmi, mis nagu tõestaks nende tõekspidamist, kuigi ülejäänud osa näitab otse vastupidist Mao kavalusega varjuvad nad seosetute väljendite taha, mida tõlgendatakse oma ilmalike soovide kohaselt. Niiviisi moonutavad paljud tahtlikult Jumala Sõna. Teised, kellel on elav kujutlusvõime, tõlgendavad Pühakirja kujundeid ja sümboleid vastavalt oma fantaasiale, arvestades vähe Pühakirja tunnistuse kui ainsa õige tõlgendajaga. Oma mõttekujutlusi esitatakse Piibli õpetusena. {SV 390.4}

Iga kord, kui Pühakirja hakatakse uurima ilma palvemeelse, alandliku, vastuvõtliku vaimuta, väänatakse valeks ka kõige selgemad ja lihtsamad õpetused. Paavstlikud juhid valivad Pühakirjast sellised osad, mis kõige paremini sobivad nende eesmärkidega ja tõlgendavad neid vastavalt oma heaksarvamisele. Neid moonutusi esitatakse rahvale, kellel on keelatud uurida ise Piiblit ja mõista selle pühi tõdesid. Terve Piibel peaks antama rahva kätte just sellisena, nagu ta on kirjutatud. Pigem oleks parem see, kui inimestele ei õpetataks üldse Piiblit, kui et seda õpetataks jämedalt vääriti tõlgitsetuna. {SV 391.1}

Piibel on mõeldud juhtnööriks kõigile, kes soovivad tutvuda oma Looja tahtega. Jumal andis inimestele kindla prohvetliku sõna; inglid ja isegi Kristus ise tulid kõnelema Taanielile ja Johannesele sündmustest, mis pidid peatselt aset leidma. Need tähtsad asjad, mis on seotud meie päästmisega, ei pidanud jääma alatiseks saladusse. Neid ei väljendatud ka sellisel viisil, mis võiks viia ausa tõeotsija kimbatusse ja eksiteele. Issand ütles prohvet Habakuki kaudu: „Kirjuta üles nägemus ja tähenda selgesti, et see, kes loeb, võiks joosta!“ (Hab. 2,2). Jumala Sõna on selge kõigile, kes uurivad seda palvemeelse südamega. Iga tõeliselt aus inimene jõuab tõetundmisele. „Valgus koidab õigele“ (Laul 97, 11). Ükski kogudus ei saa edeneda pühitsuses seni, kui ta liikmed ei otsi tõde nii nagu peidetud varandust. {SV 391.2}

Vabameelsuse nõudmisega sulgevad inimesed silmad vaenlase plaanile, kes töötab püsivalt oma eesmärgi saavutamiseks. Kui tal õnnestub asendada Piibel inimlike targutustega, siis jäetakse Jumala käsusõna kõrvale ja kristlased langevad patuorjusse, kuigi nad väidavad, et on vabad. {SV 391.3}

Paljudele on saanud needuseks teaduse edusammud. Jumal on andnud maailmale suurt valgust teaduse ja kunsti alal, kuid ka suurvaimud, keda ei juhi Jumala Sõna, satuvad segadusse teaduse ja ilmutuse vahelisi seoseid uurides. {SV 391.4}

Inimlikud teadmised nii materiaalses kui vaimulikus vallas on ühekülgsed ja puudulikud. Seepärast ei suuda paljud kooskõlastada oma teaduslikke vaateid Pühakirja väidetega. Paljud võtavad teooriaid ja mõtisklusi vastu teaduslike faktidena ning arvavad, et Jumala Sõna tuleb kontrollida „valenimelise tunnetuse“ (1. Tim. 6, 20) õpetamisega. Looja ja Tema teod käivad üle nende mõistuse ja seetõttu, et nad ei suuda seletada Tema tegusid loodusseadustega, peetakse Piiblit mitteusaldusväärseks. Need, kes kahtlevad Vana ja Uue Testamendi aruannete usaldusväärsuses, astuvad enamasti veel sammu edasi ja kahtlevad Jumala eksisteerimises üldse. Lõpptulemusena omistatakse Looja vägi loodule. Raiunud sel moel läbi oma ankruketi, ekslevad nad uskumatuse karide vahel. {SV 391.5}

Nii loobuvad paljud usust ja Saatan saab nad hukutada. Loodolevus püüab oma Loojast targem olla. Inimlik filosoofia on üritanud uurida ja seletada saladusi, mida ka läbi igaviku aegade ei ilmutata. Kui inimesed uuriksid ja mõistaksid seda, mida Jumal on endast ja oma kavatsustest ilmutanud, siis hakkaksid nad mõistma Jehoova au, majesteetlikkust ja väge

sellisena, mis paneks nad tundma oma mannetust, ning nad oleksid rahul sellega, mis on ilmutatud neile ja nende lastele. {SV 392.1}

Saatana pettuse üheks meistritööks on panna inimeste mõtted tegelema nende asjadega, mida Jumal ei ole avaldanud ja mida Ta ei taha, et me praegu mõistaksime. Just sellepärast kaotas Lutsifer oma koha taevas. Ta muutus rahulolematuks selle tõttu, et temale ei usaldatud Jumala kavatsuste kõiki saladusi, samas aga jättis ta täiesti tähele panemata selle, mida oli avaldatud tema töö kohta tema kõrgel ametipostil. Äratanud samasuguse rahulolematuse ka inglites, kes olid tema käealused, kutsus Lutsifer esile nende languse. Saatan püüab sisendada inimestesse sama meelsust, et nad jätaksid samuti tähele panemata Jumala selged käsud. {SV 392.2}

Need, kes ei taha uskuda Piibli selgeid tõdesid, otsivad pidevalt meeldivaid väljamõeldisi, mis vaigistaksid südametunnistust. Mida vähem vaimulikkust, enesesalgamist ja alandust esineb õpetustes, seda suurema heakskiiduga võetakse need vastu. Inimesed madaldavad selliselt oma vaimseid võimeid ja järgivad lihalikke soove. Nad loevad ennast liiga targaks, et uurida Pühakirja alandliku südamega ja paluda tõsiselt Jumala juhtimist ning seepärast pole neil ka mingit kaitset eksiarvamuste vastu. Saatan on valmis rahuldama lihaliku südame soove ja ta pakub oma pettusi tõe pähe. Selliselt saavutas paavstlus võimu inimeste üle. Protestandid, kes heidavad ära tõe, kuna see toob kaasa risti, lähevad sama teed. Kõik, kes jätavad Jumala Sõna hooletusse mugavusest ja ettevaatlikkusest, et mitte maailmaga vastuollu minna, hakkavad lõpuks uskuma hukatuslikku eksiõpetust. Need, kes tahtlikult heidavad ära tõe, langevad kõiksugustesse eksitustesse. See, kes hirmu pärast alistub ühele pettusele, võtab hõlpsalt vastu ka teise. Apostel Paulus ütles inimeste kohta, kes „ei võtnud vastu tõe armatust, et nad oleksid võinud pääseda“: „Sellepärast Jumal läkitab neile vägeva eksituse, et nad hakkavad uskuma valet, et mõistetakse hukka kõik need, kes ei ole uskunud tõde, vaid kellel on olnud hea meel ülekohtust.“ (2. Tes. 2, 10-12). Kuna on olemas selline hoiatus, on meie kohus hoolega tähele panna neid õpetusi, mida me vastu võtame. {SV 392.3}

Suure petja kõige edukama tegevuse hulka kuuluvad spiritismi õpetused ja valeimeteod. Valguseingliks maskeerununa laotab ta oma võrke sinna, kus seda kõige vähem aimatakse. Kui inimesed uuriksid Jumala Raamatut tõsises palves, siis nad mõistaksid seda ja neid ei jäetaks pimedusse väärõpetuste suhtes; kuid kui tõde põlatakse, langevad inimesed saagiks petturile. {SV 393.1}

Üheks ohtlikuks eksituseks on õpetus, mis eitab Kristuse jumalikkust ja väidab, et Jeesus ei eksisteerinudki enne siia maailma tulekut. Suur hulk inimesi, kes tunnistavad, et usuvad Piiblit, võtavad selle teooria vastu poolehoiuga, kuigi see on otseses vastuolus meie Päästja kõige selgemate väidetega oma suhetest Isaga, oma jumalikust loomusest ja enneeksisteerimisest. Seda teooriat ei saa vastu võtta ilma, et Pühakirja kõige lubamatumal viisil moonutataks. Nimetatud väärõpetus halvustab lunastustööd ja õõnestab usku Piiblisse

kui Jumalast inspireeritud Sõnasse. Siis, kui inimesed hülgavad Pühakirja tunnistuse Kristuse jumalikkuse kohta, on tulutu nendega seda küsimust arutada, sest mitte ükski tõendus, ükskõik kui otsustav, ei suudaks neid veenda. „Aga maine inimene ei võta vastu seda, mis on Jumala Vaimust, sest see on temale jõledus ja ta ei või sellest aru saada sellepärast, et seda tuleb ära mõista vaimselt!“ (1. Kor. 2, 14). Mitte ühelgi inimesel, kes pooldab seda eksiõpetust, ei saa olla õiget arusaamist Kristuse iseloomust, Tema missioonist ega Jumala suurest plaanist inimese lunastamiseks. {SV 393.2}

Üheks teravmeelseks ja halvaks eksituseks on laia leviku saanud uskumus, et Saatan ei eksisteeri isikuna, vaid et Pühakiri kasutab seda nime inimeste kurjade mõtete ja soovide väljendamiseks. {SV 393.3}

On veel üks õpetus, mis kantslitest nii laialdaselt kõlab, ni melt arvamus, et Kristuse teine tulek tähendab Tema tulemist iga inimese jaoks tema surmamomendil. See vale juhib inimeste mõtted kõrvale Tema isiklikust tulemisest taeva pilvedel. Aastaid on Saatan öelnud: „Vaata, ta on kambrites!“ (Matt. 24, 23-26) ja paljud inimhinged on selle pettuse tõttu jäädavalt kaduma läinud. {SV 393.4}

Ilmalik tarkus õpetab sedagi, et palve ei ole vajalik. Teadlased väidavad, et palvele ei saa tulla tegelikku vastust, sest see oleks loodusseaduste eiramine, ime, kuid imesid ei eksisteeri. „Universumit“, ütlevad nad, „valitsevad kindlad seadused ja Jumal ei tegutse nende seadustega vastuolus.“ Nii öeldes muudavad nad Jumala olevuseks, keda Tema oma seadused seovad, otsekui võiksid jumalikud seadused piirata Jumala vabadust. Selline õpetus on vastuolus Pühakirja tunnistusega. Kas Kristus ja Tema apostlid ei teinud imetegusid? Kaastundlik Päästja elab ka tänapäeval ja Ta kuuleb usupalvet niisamuti kui ajal, mil Ta käis nähtavalt inimeste seas. Loomulik toimib koos üleloomulikuga. Osaks Jumala plaanist on vastata usupalvele sellisel viisil, kuidas Ta ei vastaks siis, kui me Teda ei paluks. {SV 394.1}

Arvutult eksiõpetusi ja kummalisi ideid on leidnud koha kristlaskonnas. Võimatu on nimetada kõiki neid halbu tagajärgi, mida Jumala Sõna poolt paika pandud ainsagi piirimärgi kõrvaldamine on kaasa toonud. Vähe on neid, kes julgevad peatada tõe äraheitmist. Enamik kõrvaldab jätkuvalt ühe tõe teise järele, kuni nad muutuvad uskmatuiks. {SV 394.2}

Populaarse teoloogia eksiõpetused on teinud skeptiku nii mõnestki inimesest, kes muidu oleks uskunud Pühakirja. Mõnel inimesel on võimatu tunnustada õpetusi, mis piiravad arusaamist õiglusest, halastusest ja heatahtlikkusest; kuna moonutusi esitatakse Piibli õpetustena, keeldub ta vastu võtmast Jumala Sõna üldse. {SV 394.3}

Just seda püüabki Saatan saavutada. Pole midagi, mida ta sooviks hävitada rohkem, kui usaldust Jumalasse ja Tema Sõnasse. Saatan seisab kahtlejate suure armee eesotsas ja pingutab niipalju kui võimalik oma võimu, et inimesi pettusega oma ridadesse meelitada.

Kahtlemine on muutunud ülimoodsaks. Leidub hulgaliselt inimesi, kes vaatavad umbusaldusega Jumala Sõnale ja selle Autorile sellepärast, et see noomib ja mõistab hukka pattu. {SV 394.4}

Need, kes ei taha kuuletuda Jumala nõuetele, püüavad kummutada Tema autoriteeti. Nad loevad Piiblit või kuulavad jutlusi ainult selleks, et leida vigu Pühakirjast või kuulutusest. Küllalt paljudest saavad uskmatud seetõttu, et õigustada või vabandada oma kohustuste hooletusse jätmist. Teised võtavad skeptilised põhimõtted vastu uhkusest või laiskusest. Nad armastavad mugavust ega viitsi teha seda, mis vääriks austust, kuid mis nõuab jõupingutust ja enesesalgamist. Selle asemel taotlevad nad tunnustust suure tarkuse eest kritiseerida Piiblit. Piiblis on paljugi sellist, mida piiratud mõistus ilma jumaliku tarkuseta on võimetu mõistma; nii leiavad nad põhjust kritiseerimiseks. Paljud näivad pidavat heaks tooniks seista skeptitsismi ja uskmatuse poolel. Näiliselt on nad siirad, kuid tegelikult õhutab selliseid inimesi tegevusele eneseusaldus ja uhkus. Mõningaid huvitab Pühakirjast millegi sellise leidmine, millega teisi hämmastada. Mõni kritiseerib ja arutleb Piibli tõdede üle vääriti lihtsalt sellepärast, et talle meeldib vaielda. Selline inimene ei mõista, et ta mässib end niiviisi linnupüüdja püünisesse. Väljendanud korra juba oma uskmatust, tunneb ta lausa kohustust kaitsta oma seisukohta. Nii ühineb ta jumalakartmatutega ja sulgeb enda jaoks paradiisi väravad. {SV 394.5}

Jumal on oma Sõnas andnud piisavalt tõendeid Piibli jumaliku päritolu kohta. Meie lunastust käsitlevad tähtsad tõed on esitatud selgesti. Püha Vaimu abiga, mida Jumal on õpeta-nud kõigile, kes Teda siiralt otsivad, võib iga inimene ise neid tõdesid mõista. Jumal on andnud inimestele tugeva aluse, millele toetada oma usk. {SV 395.1}

Ent inimese piiratud mõistus ei suuda täiesti mõista igavese Jumala plaane ja kavatsusi. Me ei saa kunagi ainult inimliku tarkuse varal avastada Jumalat. Me ei tohi püüda jultunult kergitada eesriiet, mille taga Jumal varjab oma majesteetlikkust. Apostel hüüab: „Kui väljauurimatud on Tema kohtumõistmised ja äraarvamatud Tema teed!“ (Rooma 11, 33). Siiski võime niipalju mõista Tema käitumist meiega ja motiive, mis Teda ajendavad, et me võime näha piiritu armastuse ja lõpmatu väega ühendatud halastust. Meie Isa juhib kõike tarkuses ja õigluses. Me ei tohi olla rahulolematud ja usaldamatud, vaid me peame aupaklikult alluma Tema tahtele. Ta avaldab meile oma kavatsustest nii palju, kui meil on hea teada, ülejäänus peame usaldama kätt, mis on kõikvõimas ning südant, mis on täis armastust. {SV 395.2}

Kuigi Jumal on andnud meile küllaldase aluse uskuda, ei kõrvalda Ta siiski kunagi ettekäändeid uskmatuseks. Igaüks, kes otsib konkse, kuhu riputada oma kahtlusi, leiab neid. Need, kes keelduvad kuuletumast Jumala Sõnale seni. kuni kõik vastuväited on kõrvaldatud ja enam ei jää võimalust kahtlemiseks, ei tule kunagi valguse juurde. {SV 395.3}

Umbusaldus Jumala vastu on uuendamata ja Jumala vastu vaenuliku südame loomulik vili. Usku äratab Püha Vaim. Usk kasvab ainult siis hästi, kui teda kalliks peetakse. Ükski

inimene ei saa usus tugevaks ilma kindlameelsete jõupingutusteta. Uskmatus tugevneb, kui seda ergutatakse. Kui inimesed lubavad selle asemel, et peatuda tõenditel, mida Jumal on andnud nende usu toetamiseks, endil kahelda ja sihilikult vigu otsida, leiavad nad, et nende kahtlused muutuvad aina kindlamaks. {SV 396.1}

Need, kes kahtlevad Jumala tõotustes ja umbusaldavad Tema armu, teotavad Teda. Selliste inimeste mõju tõukab ka teisi Kristusest eemale. Nad on viljatud puud, mis laotavad oma tumedaid oksi kõikjale ning varjavad teiste taimede eest päikesevalgust nii, et teisedki tema jahedas varjus närtsivad. Selliste inimeste elutöö tunnistab alaliselt nende eneste kahjuks. Nad külvavad kahtluse seemet, mis annab kindla lõikuse. {SV 396.2}

Nende jaoks, kes ausalt soovivad vabaneda kahtlustest, on ainult üks võimalus: selle asemel, et kahelda ja urgitseda küsimustes, mida nad ei mõista, pangu nad tähele valgust, mis paistab nende teele ja nad saavad veelgi suuremat valgust. Täitku nad iga kohustust, mis on selgeks saanud, siis muutuvad nad võimeliseks mõistma ja täitma ka seda, milles nad nüüd kahtlevad. {SV 396.3}

Saatan võib esitada võltsingu, mis sarnaneb tõega niivõrd, et see petab paljusid, kes soovivad kõrvale hoiduda enesesalgamisest ja ohvrist, mida tõde nõuab, kuid Saatanal on võimatu hoida oma võimu all inimest, kes soovib ükskõik millise hinna eest tõde teada saada. Kristus on tõde. „See tõeline valgus, mis valgustab iga inimest, oli tulemas maailma.“ (Joh. 1, 9). Tõe Vaim läkitati juhtima inimest tõe sisse. Jumala Poja autoriteediga teatatakse: „Otsige, siis te leiate!“ „Kui keegi tahab teha tema tahtmist, see tunneb, kas see õpetus on Jumalast.“ (Matt. 7, 7; Joh. 7, 17). {SV 396.4}

Kristuse järelkäijad teavad vähe vandenõudest, mida Saatan ja tema väehulgad peavad inimlaste vastu. Ent Isa, kes elab taevas, juhib olukordi nii, et kõik need sepitsused aitavad lõpuks kaasa Tema plaanide teostamisele. Issand lubab oma rahval läbi minna kiusatuste tuleproovist mitte seepärast, et Ta tunneks rõõmu nende ahastusest ja kurvastusest, vaid seepärast, et see protsess on vajalik nende lõplikuks võiduks. Issand ei või meid vabastada kiusatustest, sest katsumuste eemärgiks on valmistada meid vastu seisma patu meelitustele. {SV 396.5}

Kurjad inimesed ega kurjad vaimud ei saa takistada Jumala tööd ega keelata Tema lähedalolu rahvale, kes alistunud, kahetseva südamega tunnistab üles oma patud ja kõrvaldab need ning ootab usus Tema tõotuste täitumist. Igale kiusatusele, igale meelitusele, olgu see siis avalik või salajane, võib edukalt vastu seista „ei väe ega võimu läbi, vaid minu Vaimu läbi, ütleb vägede Jehoova.“ (Sak. 4, 6). {SV 397.1}

„Sest Issanda silmad on õigete poole ja tema kõrvad nende palvetamise poole... Ja kes peaks teile kurja tegema, kui te heategemises olete agarad?“ (1. Peetr. 3, 12. 13). Kui Bileam otsustas rikkalikust tasust meelitatuna needa ära Iisraeli fahvast, ning püüdis Issandale ohverdamise kaudu manada Tema omasid, ei lubanud Jumala Vaim kuulutada tal

seda kurja, mida ta öelda tahtis ja Bileam oli sunnitud hüüdma: „Kuidas ma võin needa, keda Jumal ei nea? Kuidas ma võisin sajatada, keda Jehoova ei sajata?“ „Mu hing surgu õiglaste surma ja mu lõpp olgu nagu neil.“ Kui järgmine ohver oli toodud, teatas jumalakartmatu prohvet: „Vaata, mind on kästud õnnistada! Tema on õnnistanud, mina ei või seda tagasi võtta! Ei märgata häda Jaakobis ega nähta õnnetust Iisraelis! Jehoova, ta Jumal, on temaga ja temas tuntakse rõõmu kuningast!“ „Sellepärast ei ole lausumist Jaakobis ega ennustamist Iisraelis! Küll üteldakse Jaakobile ja Iisraelile, mis Jumal teeb!“ Ometi ehitati veel ka kolmandat korda altarid ja uuesti proovis Bileam lausuda needust. Kuid prohveti vastutõrkuvatelt huultelt kuulutas Jumala Vaim oma valitud rahvale heaolu ja noomis nende vaenlaste rumalust ning kuritahtlikkust: „Õnnistatud olgu, kes sind õnnistavad, neetud, kes sind neavad!“ (4. Moos. 23, 8. 10. 20. 21. 23; 24, 9.) {SV 397.2}

Iisraeli rahvas oli sel ajal ustav Jumalale ja nii kaua kui nad olid kuulekad Tema käsuõpetusele, ei saanud ükski vägi ei maa peal ega põrgus nenede üle võimust. {SV 397.3}

Kuigi Bileamil ei lubatud kuulutada Jumala rahvale halba, õnnestus tal lõpuks siiski tuua needus Iisraeli peale sellega, et ta võrgutas nad patusse. Kui rahvas astus üle Jumala käskudest, lahutasid nad end Temast ning nad said tunda hävitaja võimu. {SV 397.4}

Saatan teab väga hästi, et kõige nõrgem inimhing, kes jääb Kristusesse, on tugevam kui pimeduse jõud kokku. Kui Saatan ilmutaks ennast avalikult, astutaks talle vastu ja löödaks ta tagasi. Seepärast püüab ta ise varjatuks jäädes rünnatavaid nende tugevast kindlustusest välja meelitada, et siis hävitada kõiki, kes julgevad tulla tema maa-alale. Me ei saa olla kaitstud mingil muul moel, kuid vaid siis, kui me alandlikult usaldame Jumalat ja kuuletume kõigile Tema käskudele. {SV 397.5}

Ühelgi inimesel ei ole ühekski päevaks ega tunniks kaitset siis, kui ta ei palveta. Me peaksime Jumalalt eriliselt paluma tarkust Tema Sõna mõistmiseks, sest selles paljastatakse kiusaja kavalad võtted ja vahendid, millega vaenlasele edukalt vastu astuda. Saatan võib asjatundlikult tsiteerida Pühakirja ja anda oma tõlgitsuse lõikudele, millega ta loodab juhtida meid eksiteele. Me peaksime uurima Piiblit alandliku südamega ja mitte kunagi kaotama silmist sõltuvust Jumalast. Kuna me peame olema alati valvel Saatana plaanide suhtes, peame me pidevalt usus palvetama: „Ära saada meid kiusatusse!“ {SV 398.1}

Peatükk 33—Esimene Suur Pettus

Juba inimajaloo koidikul tegi Saatan algust jõupingutustega petta inimsugu. Tema, kes oli õhutanud mässu taevas, soovis haarata ka maa elanikud võitlusse Jumala valitsuse vastu. Aadam ja Eeva olid olnud täiuslikult õnnelikud, kuna nad olid kuulekad Jumala korraldustele. Just see tõsiasi oli vankumatuks tunnistuseks väite vastu, mida Saatan taevas oli esitanud: et Jumala käsk oli rõhuv ja vastuolus Tema loodolevuste heaoluga. Pealegi äratas Saatanas kadedust kaunis kodu, kus elas patuta inimpaar. Ta otsustas viia nad langusele, lahutada nad sel viisil Jumalast ja alistada oma võimu alla. Seejärel võis ta haarata enesele maa ja rajada siia oma kuningriigi, et sõdida Kõigekõrgema vastu. {SV 398.2}

Oleks Saatan avalikult näidanud oma tõelist olemust, oleks ta kohe tagasi löödud, sest Aadamat ja Eevat hoiatati selle ohtliku vaenlase eest. Saatan aga töötas salaja ja varjas oma eesmärki, et tõhusamalt oma kavatsusi teostada. Kasutades meediumina madu, kes tollal oli paeluva välimusega loom, pöördus Saatan Eeva poole sõnadega: „Kas Jumal on tõesti ütelnud, et ei tohi süüa mitte ühestki rohuaia puust?“ (1. Moos. 3, 1.) Poleks Eeva laskunud vaidlusse kiusajaga, oleks ta olnud kaitstud, kuid ta julges temaga kõnelusse astuda, ja nii langes ta Saatana kavalate võtete ohvriks. Samamoodi võidetakse paljusid ka tänapäeval. Nad kahtlevad Jumala nõudmiste õigsuses. Selle asemel, et kuuletuda Jumala käskudele, võtavad nad vastu inimlikke teooriaid, mis on tegelikult kavalaks suitsukatteks Saatana plaanidele. {SV 398.3}

„Ja naine vastas maole: „Me sööme küll rohuaia puude vilja, aga selle puu viljast, mis keset aeda, on Jumal ütelnud: „Te ei tohi sellest süüa ega selle külge puutuda, et te ei sureks!“ Ja madu ütles naisele: „Te ei sure kummatigi mitte, vaid Jumal teab, et mil päeval te sellest sööte, lähevad teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks, tundes head ja kurja!“ (Salmid 2-5.) Madu seletas, et nad saavad Jumala sarnaseks, omandavad senisest suurema tarkuse ja on võimelised tõusma kõrgemale tasemele. Eeva andis kiusatusele järele; tema mõjul juhiti patusse ka Aadam. Nad uskusid mao sõnu, et Jumal ei mõtelnud seda, mida Ta ütles. Esimene inimpaar ei usaldanud oma Loojat ja arvas, et Ta piirab nende vabadust ning et nad omandavad suure tarkuse ja au siis, kui nad astuvad üle Tema käsust. {SV 399.1}

Ent millise tähenduse omandasid Aadama jaoks sõnad: „Sest päeval, mil sa sellest sööd, pead sa surma surema!“ pärast seda, kui ta oli pattu teinud? Kas ta leidis, et need tähendasidki seda, mida tõotas Saatan, nimelt tõusmist eksisteerimise kõrgemale tasemele? Sel juhul oleks üleastumisega tõepoolest palju head saavutatud ja Saatanast oleks saanud inimsoo heategija. Ei, Aadam leidis, et Jumala kohtuotsusel oli teine tähendus. Jumal ütles, et karistuseks patu eest peab inimene saama jälle mullaks, kust ta on võetud: „Sa olen põrm ja pead jälle põrmuks saama!“ (Salm 19.) Saatana sõnad: „Siis lähevad teie silmad lahti“ osutusid tõeks ainult ühes mõttes: pärast seda, kui Aadam ja Eeva olid sõnakuulmatud

Jumalale, avanesid nende silmad nägema oma rumalust! Nad tundsid nüüd kurja ja maitsesid üleastumise kibedat, oi kui kibedat vilja ... {SV 399.2}

Keset Eedenit kasvas elupuu, mille viljal oli jõud jäädvustada elu. Kui Aadam oleks jäänud kuulekaks Jumalale, oleks tal alati olnud vaba juurdepääs sellele puule, ja ta oleks elanud igavesti. Ent kui inimene patustas, võeti talt ära võimalus süüa elupuust. Nüüdsest allus senini täiuslik inimlaps surmale. Jumala kohtuotsus: „Sa oled põrm ja pead jälle põrmuks saama!“ osutab elu täielikule kustumisele. {SV 399.3}

Surematuse, mida tõotati inimesele kuulekaks jäämise tingimusel, kaotas ta üleastumise tõttu. Aadam ei saanud oma järeltulijaile anda edasi seda, mida tal enam ei olnud; seepärast poleks langenud inimsool olnud mingit lootust, kui Jumal poleks oma Poja ohvri kaudu teinud inimestele surematust uuesti kättesaadavaks. Kuna „nõnda on ka surm tunginud kõigisse inimestesse, sest nad kõik on pattu teinud“, siis Kristus „on toonud valge ette elu ja kadumatu põlve evangeeliumi kaudu“ (Rooma 5, 12; 2. Tim. 1, 1). Ainult Kristuse kaudu omandab surelik surematuse. Jeesus ütles: „Kes usub Pojasse, sellel on igavene elu; aga kes ei kuule Poja sõna, see ei saa elu näha.“ (Joh. 3, 36). Iga inimene võib saada selle hindamatu õnnistuse siis, kui ta on nõus täitma tingimused. Kõik, „’kes head tehes püsivusega otsivad au ja kiitust ja kadumatut põlve“, saavad „igavese elu“. (Rooma 2, 7.) {SV 399.4}

Ainuke, kes lubas Aadamale elu sõnakuulmatuse kaudu, oli suur petja. Mao sõnad Eevale: „Te ei sure kummatigi mitte“ olid kõigi aegade esimeseks jutluseks hinge surematusest. Ja hoolimata sellest, et need sõnad toetuvad Saatana autoriteedile, korratakse neid kristlaskonna kantslitest ning enamik inimkonnast võtab selle kuulutuse niisama meelsasti vastu, nagu meie esivanemad. Jumala otsusele: „Hing, kes teeb pattu, peab surema“ (Hes. 18, 20) on antud tähendus: „Hing, kes teeb pattu, ei pea surema, vaid elama igavesti. „Meil jääb üle ainult imestada sõgeduse üle, mis muudab inimesed nii kergeusklikeks Saatana väidete suhtes ja nii uskmatuiks Jumala sõnade suhtes. {SV 400.1}

Kui inimesel oleks olnud pärast langemist vaba juurdepääs elupuule, oleks ta elanud igavesti ja patt oleks jäädvustatud igaveseks. Kuid keerubid ja leegitsev mõõk hoidsid „elupuu teed“ (1. Moos. 3, 24) ja mitte ükski inimene Aadama perekonnast ei võinud läbida seda tõket ning süüa eluandvat vilja. Seetõttu ei eksisteeri ka ainsatki surematut patust. {SV 400.2}

Pärast pattulangemist käskis Saatan oma inglitel suunata erilised jõupingutused sellele, et sisendada inimestesse usku loomupärasesse surematusesse. Niipea, kui kurjad inglid olid saanud mõjutada inimesi seda eksiõpetust vastu võtma, tõi Saatan inimmeeltesse mõtte, et kõik patused elavad igaveses viletsuses. Pimedusevürst esitab oma käsilaste abil Jumalat kättemaksuhimulise türannina ja teatab, et Jumal heidab põrgusse kõik need, kes Temale ei meeldi ja laseb neil seal igavesti tunda Tema viha. Saatana jutu järgi jälgib Looja rahuldustundega, neid, kes kannatavad kirjeldamatut ahastust ja väänlevad igavestes leekides. {SV 400.3}

Niiviisi omistab põrgu vürst inimkonna Loojale ja Heategijale oma iseloomu. Julmus on saatanlik. Jumal on armastus ja kõik Tema loomistöö oli puhas, püha ja kaunis, kuni esimene vastuhakkaja tõi maailma patu. Saatan ise on see vaenlane, kes ahvatleb inimest patule, et teda siis, kui võimalik, hävitada. Kui ta on oma ohvris kindel, tunneb ta rõõmu hävingu üle, mille ta ise on korda saatnud. Kui lubataks, tõmbaks Saatan kogu inimkonna oma võrku. Kui jumalik vägi ei astuks vahele, siis ei pääseks ükski Aadama poeg ega tütar. {SV 401.1}

Saatan püüab tänapäeval inimesi võita nii nagu ta tegi seda meie esivanemate juures: kõigutada nende usaldust oma Loojasse ja panna nad kahtlema Tema targas valitsemises ja käskude headuses. Et oma kuritahtlikkust ja vastuhakku õigustada, esitavad kurat ja tema saadikud Jumalat veelgi halvemana, kui nad ise on. Suur petis püüab veeretada oma iseloomu kohutavat julmust meie taevasele Isale, et näiks nagu oleks Lutsiferile tehtud taevast väljaheitmisega suurt ülekohut, kuna ta ei alistunud nii ebaõiglasele valitsejale. Saatan pakub maailmale vabadust, mida olevat võimalik nautida tema leebe valitsuse all, vastandina orjusele, mida pakkuvat Jehoova karmid seadused. Nii õnnestub tal ahvatleda inimesi truudusetusele Jumala vastu. {SV 401.2}

Kuivõrd vastuvõetamatu on igasuguse armastuse, halastuse ja õigluse seisukohalt õpetus, et meeltparandamatuid surnuid piinatakse tules ja väävlis igavesti põlevas põrgus selles lühikeses maises elus tehtud pattude eest nii kaua, kui elab Jumal! Ometi on see õpetus laialt levinud ja seisab kirjas kristlaskonna paljudes usutunnistustes. Üks õpetatud usuteaduse doktor ütles: „Patuste põrgupiinade jälgimine ülendab igavesti pühade õnne. Kui nad näevad neid, kes on loomult samasugused ja sündinud samasugustes tingimustes, sellises viletsuses, ennast aga nii ülendatuina, siis suudavad nad palju paremini mõista oma õnne!“ Keegi teine väidab nii: „Kui Jumala hukkamõistuotsus jõustub Igavesti vihariistade kallal, siis nende piina suits tõuseb igavesti üles armuriistade nähes, kes selle asemel, et tunda kaasa õnnetuile, hõiskavad: „Aamen! Halleluuja! Kiitke Issandat!“ {SV 401.3}

Kus kohas Piiblis leidub selline õpetus? Kas lunastatud taevas kaotavad kaastunde ja isegi tavalised inimlikud tunded? Kas need vahetatakse külmaverelise ükskõiksuse või metslase halastamatuse vastu? Ei, ei! See ei ole Jumala Raamatu õpetus! Need, kes esitavad eelpool toodud vaateid, võivad olla õpetatud ja isegi siirad inimesed, kuid nad on eksiteele viidud Saatana sosistustest. Tema paneb neid Pühakirja kindlaid sõnu vääriti mõistma, omistama Jumala armastavatele sõnadele kibeduse ja kuritahtlikkuse värvingut, mis kuulub kuradile ja mitte meie Loojale. „Nii tõesti, kui ma elan, ütleb Issand Jehoova, ei ole mul hea meel õela surmast, vaid sellest, et õel pöörduks oma teelt ja elaks! Pöörduge, pöörduge oma kurjadelt teedelt, sest miks peaksite surema?“ (Hes. 33, 11.) {SV 401.4}

Mis kasu tooks Jumalale see, kui Ta tunneks rõõmu, nagu väidetakse, lakkamatutest piinadest ning kuulaks naudinguga kannatajate oigeid, kiljatusi ja sajatusi, keda hoitakse põrguleekides? Kas need koledad häälitsused võiksid kõlada muusikana Igavese Armastuse

kõrvus? Rõhutatakse, et õelate lõputu viletsus näitab Jumala viha patu kui pahe vastu, mis on hukatuslik universumi rahule ja korrale. Milline hirmus jumalateotus! Nagu oleks Jumala viha patu vastu põhjuseks, et pattu jäädvustada. Selliste teoloogide õpetuste kohaselt paneb pidev ilma lootuseta piinamine märatsema armetud ohvrid, kes siis, kui nende raev needustes ja jumalateotustes välja purskub, kasvatavad pidevalt oma süükoormat ... Teadku kõik, et Jumala au ei suurendata patu igavesti kestmise ja lakkamatu suurendamise abil. {SV 402.1}

Inimmõistus ei suuda kokku arvata seda halba, mida on korda saatnud eksiõpetus igavesest piinast. Piibellik usk mis on täis armastust, headust ja kaastunnet, tumestatakse eelarvamusega ja kaetakse õudusega. Kui mõtleme sellele, millise vale värvingu on Saatan andnud Jumala iseloomule, siis ei imesta me enam selle üle, et meie armastavat Loojat kardetakse ja lausa vihatakse! Kohutavad ettekujutused Jumalast, mida kuulutatakse kantslitest üle maailma, on muutnud tuhanded, jah, miljonid inimesed skeptikuiks ja uskmatuiks. {SV 402.2}

Õpetus igavesest põrgupiinast on üks neist väärõpetustest, mis moodustavad Baabüloni jälkuste viina, mida jooma meelitab Saatan kõiki rahvaid (Ilm. 14, 8; 17, 2). See, et kristlikud õpetajad hakkasid sellist eksiõpetust soosima ja pühast kõnetoolist kuulutama, on tõepoolest mõistatus. Nad võtsid selle üle rooma-katoliku kirikult, nii nagu nad võtsid vale hingamispäeva. Tõsi, seda õpetasid omal ajal õilsad ja head inimesed, kuid nemad ei saanud selle asja kohta sellist val gust, mida omame meie. Nemad olid vastutavad ainult selle valguse eest, mis paistis nende ajal; meie aga vastutame selle eest, mis paistab meie päevil. Kui me pöörduksime Juma-la Sõna tunnistusest väärõpetuste poole sellepärast, et meie isad neid õpetasid, langeme me hukkamõistu alla, mida kuulutati Baabülonile. Me joome siis tema jäleduste viina. {SV 402.3}

Paljud, kellele õpetus igavesest piinast on eemaletõukav, kalduvad vastupidisesse eksitusse. Nad näevad, et Pühakiri esitab Jumalat armastava ja kaastundliku Loojana ega suuda seepärast uskuda, et Ta saadab oma loodolevused igavesti põleva põrgu tulle. Kuid olles võtnud omaks õpetuse surematust hingest, ei näe nad teist võimalust kui järeldada, et kogu inimkond saab lõpuks õndsaks. Paljud arvavad, et Piibli ähvardused on mõeldud ainult selleks, et inimesi hirmu kaudu kuulekusele tuua, ja mitte sõna-sõnalt täitumiseks. Seega võib patune elada oma isekate soovide järele, jätta Jumala nõuded tähele panemata ja loota siiski, et ta lõpuks armu saab. Selline õpetus, mis usaldab Jumala halastust, kuid jätab tähele panemata Tema õigluse, meeldib lihalikule südamele ja julgustab õelaid ülekohtule. {SV 403.1}

Selleks, et mõista, kuidas ülemaailmset päästmist kuulutavad inimesed tõlgendavad vääralt Pühakirja oma hingehävitavate dogmade toetamiseks, piisab nende endi sõnade tsiteerimisest. Ühe uskmatu noormehe matusel, kes sai õnnetusjuhtumil otsekohe surma, valis universalistist jutlustaja leinakõne tekstiks Pühakirja sõnad Taaveti kohta.“ („Sest ta oli

ennast trööstinud Amnoni pärast, kes ära surnud“ v. t.) Sest ta harjus sellega, et Amnon oli surnud.“ (2. Saam. 13, 39.) {SV 403.2}

„Minult küsitakse sageli,“ ütles kõneleja, „milline on nende saatus, kes lahkuvad maailmast patus; need, kes surevad kas joobnult või roima punaste plekkidega riietel või nii nagu see noormees, kes oma elu jooksul ei tunnistanud usku ega tundnud rõõmu usulisest kogemusest. Meid rahuldab Pühakirjas öeldu. Selle Raamatu vastus lahendab südames tõusva probleemi. Amnon oli üliväga patune; ta ei kahetsenud, ta joodeti purju ja joobnuna tapeti. Taavet oli Jumala prohvet; tema pidi teadma, kas tulevases maailmas on Amnonil hea või halb elu. Kuidas väljendas ta oma südame tundeid? „Ja kuningas Taavet jättis järele Absalomi vastu väljaminemise, sest ta oli ennast trööstinud Amnoni pärast, kes ära surnud.“ (Salm 39 v. t.) {SV 403.3}

„Ja millise järelduse saab nendest sõnadest teha? Kas mitte sellise, et Taavet ei uskunud õpetust lõputust piinast? Nii me seda mõistame ja leiame siit võimsa tõestuse palju meeldivamale, selgitavamale ja heatahtlikumale õpetusele, ni-melt üldise pühitsuse ja rahu õpetusele. Taavet oli lohutatud oma poja surma pärast. Ja miks siis? Sellepärast, et ta võis prohvetliku silmaga vaadata aulist ’tulevikku ja näha, et poeg on lahutatud kõigist kiusatustest, vabastatud orjusest ja puhastatud patu rüvetusest ning saanud küllaldaselt pühaks ja õilsaks, et rõõmustada ülestõusnud õndsate hingede seltskonnas. Isa ainsaks lohutuseks oli teadmine, et tema armastatud poeg on eemaldatud patust ja kannatustest ning läinud sinna, kus Püha Vaimu ülevad hingused valgustavad tema pimestatud hinge, kus mõistus avaneb taevasele tarkusele ja surematu armastuse magusale joovastusele, ning kus ta saab pühitsetud loomusega nautida rahu ja taevase pärandi osadust. {SV 403.4}

Me soovime, et selle läbielu kaudu mõistetakse, et me usume, et taeva õndsust ei saa saavutada selle kaudu, mida meie võime selles elus teha; see ei sõltu südame muutusest meie elu ajal, ei praegusest uskumusest ega usu tunnistamisest.“ {SV 404.1}

Nii kordab end Kristuse tunnistajaks nimetaja valet, mida lausus madu Eedenis: „Te ei sure kummatigi mitte!“ Mil päeval te sellest sööte, lähevad teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks.“ Ta kuulutab, et kõige alatumad patused — mõrtsukad, vargad ja abielurikkujad — saavad pärast surma õiguse siseneda lõputusse õndsusesse. {SV 404.2}

Millele rajab see Pühakirja moonutav õpetaja oma järeldused? Ühele lausele, millega Taavet väljendas oma alistumist Jumala valitsusele. Kuningas „jättis järele Absalomi vastu väljaminemise, sest ta oli ennast trööstinud Amnoni pärast, kes oli surnud.“ Kurbuse teravus pehmenes aja jooksul ja tema mõtted pöördusid surnud pojalt elavale pojale, kes oli maapaos sooritatud mõrva õiglase karistuse hirmus. Ja see oli matusekõnelejale tõendiks, et veresüüdlane ja joobnud Amnon läks otsekohe pärast surma õndsuse eluasemetesse, et seal saada puhastatud ja kõlbavaks tehtud patuta inglite seltskonna jaoks! Selline õpetus on tõepoolest hästi kohane rahuldama lihalikku südant! See on Saatana õpetus, mis teeb

tagajärjekalt oma tööd. Kas peaksime imes-tama, et jumalakartmatus levib selle õpetuse tagajärjel? {SV 404.3}

Selle ühe valeõpetaja suund illustreerib paljude teiste oma. Siis, kui eraldatakse Pühakirja mõned sõnad kaastekstist, mis paljudel juhtumitel on täiesti vastandliku tähendusega tõlgendustele, mis neile oma õpetuse tõestamiseks omistatakse, saadakse seletused, millel pole mingit alust Jumala Sõnas. Näiteks toodud tunnistus, mis püüab tõestada, et joobnud Amnon on taevas, on tühipaljas mõttekäik, mis otseselt räägib vastu Pühakirja selgele ja kindlale väitele, et ükski joodik ei päri Jumala riiki (1. Kor. 6, 10). Sel viisil väänavad kahtlejad, uskmatud ja skeptikud tõe valeks. Nende targutustega petetakse rahvahulki, keda kiigutatakse magama lihaliku julgeoleku hällis. {SV 404.4}

Kui oleks õige, et kõikide inimeste hinged lähevad surmatunnil otsekohe taevasse, siis võiksime ihaldada pigemini surma kui elu. Sellise usu tõttu on paljud lõpetanud ise oma elu. Olles masendatud muredest, nõutusest ja pettumustest, näib kergena katkestada elu habras niidike ja hõljuda igavese maailma õndsusesse. {SV 405.1}

Jumal on oma Sõnas andnud kindla tõendi selle kohta, et Ta karistab Tema käsust üleastujaid. Neil, kes äratavad endis väärlootusi, nagu oleks Jumal liiga armuline selleks, et patuse üle õiglast kohut mõista, tarvitseb vaadata vaid Kolgata ristile. Veatu Jumala Poja surm kõneleb sellest, et „patu palk on surm“ ning iga Jumala käsust üleastumine saab oma teenitud karistuse. Patuta Kristus sai patuks inimese eest; Ta talus üleastumise süüd ja lahusolekut Isast, Tema palge varjamist, kuni Päästja süda murdus ja elu kustus. Kolgata ohver toodi selleks, et patused saaksid lunastatud. Ühelgi teisel viisil ei võinud inimene patu karistusest vabaneda. Iga hing, kes keeldub sellise hinna eest saadud lepitust vastu võtmast, peab kandma oma üleastumise süüd ja karistust. {SV 405.2}

Vaadakem, mida õpetab Piibel jumalatute ja meeltparandamatute kohta, keda universalist ütleb olevat taevas pühade, õnnelike inglitena! {SV 405.3}

„Mina annan sellele, kellel on janu, eluvee allikast ilma hinnata!“ (Ilm. 21, 6.) See tõotus on kehtiv ainult nende kohta, kellel on janu. Ainult need, kes tunnevad vajadust eluvee järele ja otsivad seda ka juhul, kui nad kõik muu kaotaksid, rahuldatakse. „Kes võidab, see pärib selle, ja mina olen temale Jumalaks ja tema on minule pojaks.“ (Salm 7.) Siin esitatakse ühtlasi tingimused. Et tõotust pärida, peame me patule vastu seisma ja seda võitma. {SV 405.4}

Issand teatab prohvet Jesaja kaudu: „Ütle õigele, et tema käsi käib hästi.“ „Häda õelale! Tema käsi käib halvasti, sest ta käte töö tasutakse talle!“ (Jes. 3, 10. 11.) „Ehk küll patune teeb sada korda kurja,“ ütleb tark mees, „ja pikendab oma päevi, tean ma siiski, et neil, kes Jumalat kardavad, käib käsi hästi, sellepärast, et nad Tema palet kardavad, kuna õela käsi ei käi hästi.“ (Kog. 8, 12. 13.) Paulus tunnistab, et patune kogub „enesele viha oma kangusega ja patustpöördumata südamega vihapäevaks ja Jumala õige kohtu ilmumiseks, kes igaühele

maksab tema tegude järele.“ „Viletsus ning ahastus tuleb igale inimese hingele, kes kurja teeb.“ (Rooma 2, 5. 6. 9.) {SV 405.5}

„Mitte ühelgi hoorajal ega ropul ega ahnel, kuna ta on ebajumala ori, ei ole pärandit Kristuse ja Jumala riigis.“ (Efes. 5, 5.) „Nõudke rahu kõikidega ja pühitsust; ilma selleta ei saa ükski Issandat näha.“ (Heebr. 12, 14.) „Õndsad need, kes oma rüüd pesevad, et neil oleks meelevald süüa elupuust ja väravaist linna sisse minna! Väljaspool on koerad ja nõiad ja hoorajad ja tapjad ja ebajumalateenijad ja kõik, kes valet armastavad ja teevad.“ (Ilm. 22, 14. 15.) {SV 406.1}

Jumal on andnud inimestele teada oma iseloomu ja suhtumise pattu ning patusesse. „Jehoova on halastaja ja armuline Jumal, pika meelega ja rikas heldusest ning tõest, kes säilitab heldust tuhandeile, annab andeks ülekohtu ja üleastumised ning patu, aga kes siiski ei jäta süüdlasi karistamata.“ (2. Moos. 34, 6. 7.) „Hävitab kõik õelad.“ „Ent üleastujad kaotatakse täiesti ja õelate tulevik hävib!“ (Laul 145, 20; 37, 38.) Jumala valitsuse võimu ja autoriteeti kasutatakse mässu mahasurumiseks ja ometi on kõik õiglase karistuse avaldused täielikus kooskõlas Jumala iseloomuga, kes on halastaja, pika meelega ja heatahtlik. {SV 406.2}

Jumal ei sunni kellegi tahet ega otsustuvõimet. Ta ei tunne rõõmu orjalikust kuulekusest, vaid soovib, et Tema loodolevused armastaksid Teda sellepärast, et Ta on armastusväärne, Issand tahab, et nad kuuletuksid Talle sellepärast, et nad hindavad arukalt Tema tarkust, õiglust ja heatahtlikkust. Kõik, kellel on õige arusaamine neist omadustest, armastavad Jumalat seepärast, et neid köidab Tema kaunis iseloom ja armastus. {SV 406.3}

Heasüdamlikkuse, halastuse ja armastuse põhimõtted, mida õpetas ja mille järgi elas meie Päästja, esitavad Jumala tahet ja iseloomu. Kristus ütles, et Ta ei õpeta midagi muud kui ainult seda, mida ta on saanud oma Isalt. Jumala valitsuse põhimõtted on täielikus kooskõlas Päästja nõuandega: „Armastage oma vaenlasi.“ {SV 406.4}

Jumal mõistab kohut õelate üle universumi kasuks ja isegi nende endi kasuks, keda Tema nuhtlused tabavad. Tema tahaks teha nad õnnelikeks, kui Ta saaks seda teha kooskõlas taeva valitsuse seadustega ja Looja iseloomu õiglusega. Jumal ümbritseb meid oma armastuse tõenditega, annab teada oma käsuõpetuse ja pakub halastust, kuid inimlapsed põlgavad Tema armastust, tühistavad Tema käsud ja lükkavad tagasi Tema halastuse. Kuigi nad kasutavad pidevalt Tema ande, teotavad nad Andjat. Jumalat vihatakse sellepärast, et Jumal põlgab nende patte. Issand kannatab kaua nende kangekaelsusega, kuid lõpuks tuleb otsustav tund, mil nende saatus otsustatakse. Kas Jumal peaks ikkagi võtma mässajad enesega ja sundima neid tegema Tema tahtmist? {SV 407.1}

Need, kes on valinud oma juhiks Saatana ja keda tema juhendab, ei ole valmis astuma Jumala ette. Uhkus, pettus, ohjeldamatus ja halastamatus on kinnistunud nende iseloomus. Kas nad võiksid elama asuda taevasse, igavesti ühes nendega, keda nad maa peal põlgasid ja

vihkasid? Valetajale ei saa tõde kunagi meeldivaks; alandlikkus ei rahulda enesest lugupidavat ja uhket; puhtus ei ole vastuvõetav kõlvatule; omakasupüüdmatu armastus ei näi isekale kütkestav. Millist rõõmu saaks taevas pakkuda neile, keda jäägitult haaravad maised ja isekad huvid? {SV 407.2}

Kas saaks viia neid, kes on elanud mässumeeles Jumala vastu, äkki taevasse, kus nad näevad kõrget, püha täiuslikkust, mis seal valitseb? Iga süda taevas on täidetud armastusest; kaasakiskuvalt kaunikõlaline muusika kõlab Jumala ja Talle auks, ning valguskiired voogavad lunastatutele Tema palgelt, kes istub troonil. Kas võivad need, kelle südant täidab viha Jumala, tõe ja pühaduse vastu, ühineda taevase lunastatute hulgaga ja osa võtta ühistest tänulauludest? Kas nad taluksid Jumala ja Talle au? Ei, ei! Neile anti pikk prooviaeg, et nad kujundaksid oma iseloomu taeva jaoks; kuid nad pole kasvatanud endas armastust puhtuse vastu; nad pole kunagi õppinud taevast keelt ja nüüd on liiga hilja. Jumala vastu mässav meel on muutnud nad kõlbmatuks taeva jaoks. Sealne puhtus, pühadus ja rahu oleks neile ainult piinaks; Jumala au saaks neile hävitavaks tuleks. Nad igatseksid põgeneda sellest pühast paigast, ja oleksid rõõmsad hävimise üle, mis päästab nad Tema palge eest, kes suri nende lunastamiseks. Õelate saatuse määrab nende oma valik. Nad jäetakse taevast välja nende oma soovi kohaselt. Jumal teeb seda õiglaselt ja halastavalt. {SV 407.3}

Nagu veeuputuse vesi, nii tunnistab ka selle suure päeva tuli Jumala lõplikku otsust, et õelad on parandamatud. Nad ei taha alluda Jumala autoriteedile. Nad on rakendanud oma tahet Jumala vastu mässamiseks, ning siis, kui nende elu lõpeb, on liiga hilja selleks, et pöörata nende mõttekäiku vastassuunda, liiga hilja, et pöörduda üleastumisest kuulekusse ja vihast armastusse. {SV 408.1}

Kui Jumal säästis mõrvar Kaini elu, andis Jumal sellega maailmale hoiatava eeskuju tagajärgedest, mis ilmneksid siis, kui patusel lubataks elada ja ohjeldamatult jätkata ülekohtust suunda. Kaini õpetuste ja eeskuju mõjul pöördus suur hulk tema järglastest patusse, kuni „inimese kurjus maa peal oli suur ja kõik ta südame mõtlemised iga päev üksnes kurjad.“ „Aga maa oli Jumala palge ees raisku läinud ja vägivald täitis maad.“ (1. Moos. 6, 5. 11.) {SV 408.2}

Halastusest maailma vastu hävitas Jumal Noa ajal jumalakartmatud inimesed. Halastusest hävitas Ta Soodoma kõlvatud elanikud. Saatana petva väe kaudu võidavad ülekohtutegijad kaasinimeste poolehoiu ja imetluse ning juhivad oma mõju kaudu mässule teisigi. Nii oli lugu Kaini ja Noa, Aabrahami ja Loti päevil; nii on lugu ka meie ajal. Halastusest universumi vastu hävitab Jumal lõpuks Tema armu põlgajad. {SV 408.3}

„Sest patu palk on surm, aga Jumala armuand on igavene elu Kristuses Jeesuses, meie Issandas.“ (Rooma 6, 23.) Elu on õigete pärand, õelate osaks on surm. Mooses ütles Iisraelile: „Vaata, mina panen täna su ette elu ja hea, surma ja kurja.“ (5. Moos. 30, 15.) Surm, mida nendes kirjatekstides silmas peetakse, ei ole see surm, mida kuulutati Aadamale,

sest kogu inimkond kannatab tema üleastumise karistust. See on „teine surm“, mida vastandatakse igavesele elule. {SV 408.4}

Aadama patu tagajärjel kandus surm edasi kogu inimsoole. Kõik lähevad ühtviisi alla hauda ning lunastusplaani kohaselt äratatakse kõik hauast ka üles. „Tuleb õigete ja ülekohtuste ülestõusmine;“ „sest nõnda surevad kõik Aadamas, nõnda tehakse ka kõik elavaiks Kristuses.“ (Ap. t. 24, 15; 1. Kor. 15, 22.) Kuid kahe inimklassi vahel, kes haudadest väljuvad, on erinevus. „Kõik, kes on haudades, kuulevad tema häält ning tulevad välja need, kes on teinud head, elu ülestõusmiseks, aga kes on teinud halba, hukkamõistmise ülestõusmiseks.“ (Joh. 5, 28. 29.) Kes on „väärt arvatud“ elu ülestõusmiseks, on „õndsad ja pühad“. „Nende üle ei ole teisel surmal meelevalda“ (Ilm. 20, 6). Ent need, kes ei ole saanud kahetsuse ja usu kaudu andestust, peavad vastu võtma üleastumise karistuse — „patu palga“. Nad kannavad karistust, mis vastab kestvuselt ja valjuselt nende „tegudele“, kuid lõpuks hävivad nad teises surmas. Kuna Jumalal on võimatu päästa pattudesse jäävat patust oma õigluse ja halastuse pärast, siis lõpetab Looja tema eksisteerimise. Üleastumise tõttu ei ole ta osutunud igaviku vääriliseks. Piibel ütleb: „Natuke aega ja õelat ei ole enam; sa vahid tema aset, aga teda pole kuskil.“ Teisal öeldakse: „Ja siis on, nagu ei oleks neid olnudki“ (Laul 37, 10; Obad. 16). Häbiga kaetud, vajuvad nad igavesse unustusse. {SV 408.5}

Nii tehakse lõpp patule koos sellest tuleneva viletsuse ja laostumisega. Taavet ütleb: „Sa hukkasid õela, sa pühkisid ära nende nime alatiseks ja igaveseks! Vaenlased on hävi-nud, nad on jäädavad rusud.“ (Laul 9, 5. 6.) Ilmutuseraamatu autor Johannes nägi nägemuses igavest armuriiki ja kuulis kaunist, ebakõladest vaba kiituselaulu. Ta kuulis, kuidas iga olend taevas ja maa peal andis austust Jumalale. (Ilm. 5, 13.) Siis ei ole enam ainsatki vastu hakkavat, Jumalat teotavat inimest, mitte ainsatki hinge, kes väänleks lõputuis piinades, ei ainsatki olendit põrgus, kelle karjed seguneksid päästetute lauludega. {SV 409.1}

Eksiõpetusel hinge surematusest põhineb ka teooria teadvusest surmas — õpetus, mis nagu igavene piingi on vastuolus Pühakirja sõnadega, mõistuse ja inimlike tunnetega. Vastavalt populaarsele uskumusele on lunastatud taevas kursis kõigega, mis toimub maa peal, eriti neist maha jäänud sõprade eluga. Kuidas võiks tulla surnutele õnneks see, kui nad tunnevad teiste elumuresid, on tunnistajaiks pattudele, mida teevad neile armsad inimesed, ning näevad neid talumas elumuresid, pettumusi ja ahastust! Kuivõrd saaksid taevalikku õndsust nautida need, kes hõljuvad oma maa peal elavate sõprade kohal? Kuivõrd eemaletõukav on uskumus, et niipea kui hingeõhk lahkub kehast, saadetakse pattukahetsematu hing põrguleekidessel Millist sügavat ahastust peavad tundma need, kes näevad oma sõpru minevat hauda ettevalmistamatult, eeldusel, et nad astuvad viletsuse ja patususe igavikku! Paljusid on see valulik mõte viinud hullumeelsusse. {SV 409.2}

Mida ütleb Pühakiri nende küsimuste kohta? Taavet kinnitab, et inimesel ei ole surmas teadvust. „Kui tema vaim väljub, siis ta pöördub tagasi oma mulda; samal päeval kaovad tema kõrged mõtted!“ (Laul 146, 4.) Saalomon annab sama tunnistuse: „Sest elavad teavad,

et nad peavad surema, aga surnud ei tea enam midagi.“ „Niihästi nende armastus kui ka viha, samuti nende armukadeduski on ammu kadunud ja neil ei ole iialgi enam osa sellest kõigest mis päikese all sünnib!“ „Sest surmavallas, kuhu sa lähed, ei ole tööd ega toimetust, tunnetust ega tarkust.“ (Kog. 9, 5. 6. 10.) {SV 409.3}

Kui Hiskija palve peale pikendati tema elu viisteist aastat, avaldas tänulik kuningas Jumalale kiitust Tema suure halastuse eest. Oma laulus väljendas ta põhjuse, miks ta nii rõõmustas. „Sest surmavaid ei kiida sind, surm ei ülista sind, hauda vajunud ei looda su ustavuse peale! Elav, ainult elav kiidab sind, nõnda nagu minagi teen täna.“ (Jes. 38, 18. 19.) Populaarne eksiõpetus väidab, et õiged surnud on taeva õndsuses, kus nad kiidavad Jumalat surematu keelega; kuid Hiskija ei näinud surmas sellist suurepärast väljavaadet. Tema sõnad on kooskõlas Taaveti tunnistusega: „Sest surmas ei meenutata sind! Kes surmavallas tänab sind?“ „Ei surnud kiida Jehoovat ega need, kes lähevad alla surmavaikusesse.“ (Laul 6, 5; 115, 17.) {SV 410.1}

Nelipühipäevil ütles Peetrus, et peavanem Taavet „on surnud ja maha maetud ja tema haud on meie juures tänapäevani.“ „Sest Taavet ei ole läinud taevasse.“ (Ap. t. 2, 29. 34.) Fakt, et Taavet jääb hauda kuni ülestõusmiseni, tõestab, et õiged ei lähe suremisel taevasse. Ainult ülestõusmise kaudu ja selle tõttu, et Kristus on hauast üles tõusnud, võib Taavet lõpuks istuda Jumala paremale käele. {SV 410.2}

Paulus väitis: „Sest kui surnuid ei äratata, siis ei ole ka Kristust äratatud. Aga kui Kristus ei ole äratatud, siis on teie usk tühine ja te olete alles oma pattude sees. Siis on ka need, kes Kristuse sees on läinud hingama, hukka saanud.“ (1. Kor. 15, 16-18.) Kui nelja tuhande aasta jooksul surnud õiged oleksid kohe taevasse läinud, kuidas oleks siis Paulus saanud öelda: Kui ei ole ülestõusmist, „siis on ka need, kes Kristuse sees on läinud hingama, hukka saanud?“ Ülestõusmine poleks sel juhul vajalik. {SV 410.3}

Märter Tyndale ütles surnute seisukorra kohta: „Ma tunnistan avalikult, et ma pole veendunud, et nad on juba täies aus, nagu on Kristus ja Jumala valitud inglid. Ma ei pea seda enda usutunnistuseks, sest vastasel korral oleks kuulutus liha ülestõusmisest asjatu.“ (William Tyndale, eessõna Uuele Testamendile, välja antud 1534.) Uuesti trükitud „British Reformers’is — „Tindal, Frith, Barnes“, lk. 349.) {SV 410.4}

Vaieldamatu on fakt, et lootus igavesele õndsusele kohe pärast surma ongi põhjuseks, miks Piibli õpetus ülestõusmisest on kõrvale jäänud. Asjade sellist kulgu märkas dr. Adam Clarke, kes ütles: „Näib, et algkristlaste seas peeti õpetust ülestõusmisest palju tähtsamaks kui nüüd! Millest see tuleneb? Apostlid rõhutasid seda tõde ikka ja alati ning õhutasid Jumala lapsi selle kaudu hoolsusele, kuulekusele ja rõõmsameelsusele; kuid nende järglased meie päevil mainivad seda nii harva! Nii jutlustasid apostlid ja nii uskusid algkristlased; nii kõneleme meie ja nii usuvad meie kuulajad. Evangeeliumis ei leidu ühtegi õpetust, millele pandaks suuremat rõhku, kuid praeguses jutlustamissüsteemis pole ühtegi õpetust, mis oleks rohkem hooletusse jäetud!“ („Commentary“, märkusi 1. Kor. 15 kohta, § 3.) {SV 410.5}

See häbiväärne mahavaikimine on kestnud seni, kuni ülestõusmise auline tõde on peaaegu täiesti varju jäänud ja kristliku maailma silmis kadunud. Üks juhtiv usuline autor ütleb 1. Tess. 4, 13-18 toodud Pauluse väljendust seletades nii: „Praktilise lohutuse tagamise eesmärgil vahetab õpetus õigete õndsate surematusest välja ebakindla õpetuse Issanda teisest tulemisest. Surma hetlkel tuleb Issand meile järele. See on asi, mida me peame ootama ja lootma. Surnud on juba läinud ausse! Nad ei oota oma kohtuotsuse ja õndsuse pasunahüüdu!“ {SV 411.1}

Kui Jeesus oli oma jüngritest lahkumas, ei öelnud Ta neile, et nad varsti tulevad Tema juurde. „Ma lähen teile aset valmistama,“ ütles Ta. „Ja kui ma olen läinud ja teile aseme valmistanud, tulen ma jälle tagasi ja võtan teid enese juurde.“ (Joh. 14, 2. 3.) Paulus ütleb neile lähemalt: „Issand ise tuleb taevast alla sõjahüüuga, peaingli hääle ning Jumala pasunaga, ja Kristuses surnud tõusevad üles esmalt, selle järele kistakse meid, kes elame ja üle jääme, ühtlasi nendega pilvede peal Issandale vastu üles õhku, ja nõnda saame olla ikka ühes Issandaga.“ Ja ta lisab: „Kinnitage nüüd üksteist nende sõnadega!“ (1. Tess. 4, 16-18.) Milline suur erinevus on nende lohutussõnade ja universalistist jutlustaja sõnade vahel, mida eelnevalt tsiteerisime! Jutlustaja lohutas leinavaid sõpru kinnitusega, et ükskõik kui patune surnu ka oli, võeti ta elust lahkumise hetkel inglite hulka. Paulus seevastu juhib oma vendade tähelepanu Issanda tulekule, mil haua köidikud murtakse ja „Kristuses surnud“ äratatakse igavesele elule. {SV 411.2}

Enne kui keegi tohib astuda õndsuse eluasemetesse, tuleb tema kohtuasi uurimisele ning tema iseloom ja teod Jumala ees läbivaatusele. Kõigi üle mõistetakse kohut vastavalt sellele, kuidas on kirjutatud raamatuisse. Inimesele tasutakse tema tegude järgi. See kohtumõistmine ei toimu inimese suremisel. Pane tähele Pauluse sõnu: „Ta on seadnud päeva, mil ta tahab kohut mõista maailma üle õiglase mehe läbi, kelle ta selleks on määranud, ja pakub usku kõigile pärast seda, kui ta on tema surnuist üles äratanud!“ (Ap. t. 17, 31.) Siin viitab apostel selgesti ajale, mis tollal oli alles tulevikus, kuid mille Jumal on määranud maailma üle kohtumõistmiseks. {SV 411.3}

Juuda peab silmas sama perioodi, kui ta ütleb: „Ja et tema inglid, kes oma seisust ei hoidnud, vaid jätsid maha oma eluaseme, pani kinni igaveste ahelatega pilkase pimeduse alla suure päeva kohtuks.“ Ta tsiteerib ka Eenoki sõnu: „Vaata, Issand tuleb oma pühade kümnetuhandetega pidama kohut kõigile.“ (Juuda 6, 14. 15.) Johannes kuulutab, et ta nägi „surnuid„ suuri ja pisukesi, seisvat aujärje ees, ja raamatud avati... Ja surnutele mõisteti kohut seda mööda, kuidas raamatuisse oli kirjutatud.“ (Ilm. 20, 12.) {SV 412.1}

Ent milleks siis, kui surnud juba rõõmustavad taeva õndsuses või väänlevad põrguleekides, on vaja veel tulevast kohut? Jumala Sõna õpetused nendes tähtsates küsimustes ei ole ebaselged ega vasturääkivad, terve mõistus mõistab neid. Milline siiras inimene suudaks näha tarkust või õiglust väärteoorias? Kas õiged rõõmustaksid pärast nende kohtuasjade uurimist heakskiitva otsuse üle: „See on hea, sa hea ja ustav sulane! ... Mine

oma Issanda rõõmusse“ juhul, kui nad on elanud Tema juures juba pikki ajastuid? Kas õelad kutsutakse piinapaigast võtma vastu kohtuotsust maailma Kohtunikult „Minge ära minu juurest, te neetud, igavesse tulle“? (Matt. 25, 21/41.) Milline pilge! Milline häbistav süüdistus Jumala tarkuse ja õigluse suhtes! {SV 412.2}

Õpetus hinge surematusest oli üks neist valeõpetustest, mille rooma-katoliku kirik paganluselt laenas ja kristliku religiooniga ühendas. Martin Luther nimetas seda „koletislikuks väljamõeldiseks, osaks Rooma paavsti käskkirjade sõnnikuhunnikust.“ (E. Petavel, „The Problem of Immortality“, lk. 255.) Seletades Saalomoni sõnu Koguja raamatus — „surnud ei tea midagi,“ ütleb reformaator: „Ühes teises kohas kinnitab ta, et surnutel ei ole... tundmist, Seal pole, ütleb ta, mingit kohustust, oskust, teadmist ega tarkust. Saalomon usub, et surnud magavad ja ei tunne üldse midagi; surnud ei arvesta päevi ega aastaid. Siis kui nad äratatakse, näib neile, nagu oleksid nad maganud vaevalt ühe minuti.“ (Martin Luther „Exposition of Salomon’s Booke Called Ecclesiastes“, lk. 152.) {SV 412.3}

Mitte kusagil Pühakirjas ei leidu mingit tõendit selle kohta, et õiged saavad kätte tasu ja õelad oma karistuse kohe suremisel. Patriarhid ja prohvetid ei ole jätnud ainsatki sellesuunalist kinnitust. Kristus ja Tema apostlid pole samuti sellest midagi kõnelnud. Piibel õpetab selgesti, et surnud ei lähe kohe taevasse. Nad magavad kuni ülestõusmiseni (1. Tess 4, 14; Iiobi 14, 10-12). Just sel päeval, kui hõbeköis katkeb ja kuldkauss puruneb (Kog. 12, 6), kaovad inimese mõtted. Neil, kes lähevad alla hauda, on rahu. Nad ei tea enam midagi sellest, mis toimub päikese all. (Iiobi 14, 21.) Õnnis rahu väsinud õigetele! Aeg, olgu see pikk või lühike, näib neile vaid hetkena. Nad magavad. Neid äratab alles Ju-mala pasun aulisele surematusele. „Sest pasun hüüab ja surnud tõusevad üles kadumatutena.. . Aga kui see kaduv riietub kadumatusega ja see surev riietub surematusega, siis saab tõeks sõna, mis on kirjutatud: „Surm on neelatud või-dusse“ (1. Kor. 15, 52-54). Kui inimlapsed äratatakse sellest sügavast unest, jätkavad nad oma mõttekäiku sealt, kus see lakkas. Viimane tunne oli surmavalu; viimane mõte oli surmasse hääbumisest. Kui nad hauast tõusevad, kõlab nende esimene rõõmus mõte võidurõõmsas hüüdes: „Surm, kus on sinu võit? Surm, kus on sinu astel?“ (Salm 55.) {SV 413.1}

Peatükk 34—Kas Surnud Võivad Meiega Rääkida?

Pühade inglite teenistus sellisena, nagu seda kirjeldab Pühakiri, on ülimalt lohutav ja kallis tõde igale Kristuse järelkäijale. Ent seda Piibli õpetust on tumestanud ja moonutanud paljud väärteooriad. Õpetus hinge surematusest, mis laenati omal ajal paganlikust filosoofiast ja suure ärataganemise perioodil liideti kristliku usuga, on kõrvale tõrjunud Pühakirja selge tõe, et „surnud ei tea enam midagi“. Rahvahulgad on hakanud uskuma, et surnute vaimud on teenijad vaimud, läkitatud abistama neid, kes õndsuse pärivad“. Oo, kui paljud usuvad niiviisi, kuigi Pühakiri kõneleb taeva inglite olemasolust, nende osast inimeste elus juba enne seda, kui esimene inimolevus suri. {SV 413.2}

Õpetus inimeste teadvustatud olekust surmas, eriti aga uskumus, et surnute vaimud pöörduvad tagasi maa peale elavaid teenima, on valmistanud teed spiritismile. Kui oleks tõsi, et surnud saaksid Jumala ja pühade inglite juurde ning neil oleks eesõigus saada palju suuremaid teadmisi kui neil varem oli, miks nad siis ei peaks tõepoolest pöörduma tagasi maa peale, et valgustada ja õpetada elavaid! Kui surnute vaimud hõljuvad oma maapealsete sõprade ümber, nagu õpetavad populaarsed teoloogid, miks ei peaks nad siis nendega ka suhtlema, hoiatama pahede eest või lohutama muredes? Kuidas võiksid sel juhul need, kes usuvad inimese teadvusesse surmas, heita kõrvale teadmisi, mis tulevad neile jumaliku valgusena kallite lahkunute vaimudelt? Siin on kanal, mida peetakse pühaks, kuid mille kaudu tegelikult töötab Saatan oma eesmärkide nimel. Langenud inglid, kes tema korraldusi täidavad, esinevad käskjalgadena vaimudemaailmast. Jättes mulje nagu võiksid elavad suhelda surnutega, avaldab kurjusevürst inimestele hävitavat mõju. {SV 414.1}

Saatanal on võime kehastada inimestele nende lahkunud sõpru. Võltsing on täiuslik: tuttavat välimust, sõnu ja häälekõla reprodutseeritakse imestusväärse täpsusega. Paljusid lohutab kinnitus, et nende armastatud elavad taeva õndsuses, ning ohtu aimamata hoiavad nad „eksitajate vaimude ja kurjade vaimude õpetuste poole.“ {SV 414.2}

Kui inimesed on hakanud uskuma, et surnud suhtlevad nendega tõepoolest, siis võtab Saatan selliste inimeste kuju, kes läksid hauda ettevalmistamatult. Sellised „lahkunute vaimud“ väidavad, et nad elavad nüüd taevas, on õnnelikud ja omavad seal isegi kõrgeid seisukohti; sel teel aga levitatakse eksiõpetust, et pole mingit vahet õigete ja õelate vahel. Arvatavad külalised vaknudemaailmast annavad mõnikord edasi hoiatusi, mis osutuvad tõesti õigeks. Olles niiviisi võitnud usalduse, esitavad nad õpetusi, mis õõnestavad usku Jumala Sõnasse. Näiliselt ilmutavad nad sügavat huvi oma „sõprade“ heaolu vastu maa peal, kuid samas poetavad nad kavalalt sisse kõige ohtlikumaid eksiõpetusi. Tõik, et nad esitavad mõningaid tõdesid ja ennustavad mõnikord ka tulevikusündmusi, annab nende väidetele näilise usaldus-väärsuse, mistõttu suured hulgad võtavad valeõpetused meeleldi vastu ja usuvad kõhkluseta, nagu oleksid need kõige pühamad Piibli tõed. Jumala käsuõpetus kõrvaldatakse, armu Vaimu põlatakse ja lepingu verd teotatakse. Vaimud eitavad Kristuse jumalikkust ja asetavad Looja nende endiga samale tasemele. Nii jätkab suur mässaja uues

kuues seda vastuhakku Jumalale, mis algas taevas ja on kestnud maa peal ligi kuus tuhat aastat. {SV 414.3}

Paljud püüavad vaimudemaailma ilmutusi seletada pettuse ja meediumi trikkidega. Ent kuigi on tõsi, et selliseid trikke on esitatud ehtsate ilmutuste sildi all, on tõsi ka see, et tähelepanuväärsed sündmused on toimunud üleloomuliku väe kaudu. Salapärane koputamine, millega algas nüüdisaegne spiritism, ei olnud inimeste triki või kavaluse tulemus, vaid kurjade inglite otsene töö. Sel viisil tõid nad esile ühe kõige edukama, hingehävitavama pettuse. Paljud satuvad libedale teele sellega, et nad peavad spiritismi vaid inimeste pettuseks. Ent siis, kui nad seatakse silmitsi ilmutustega, mis on vaieldamatult üleloomulikud, võtavad nad neid jahmunult vastu Jumala suure väe avaldustena. {SV 415.1}

Need inimesed jätavad tähele panemata Pühakirja tunnistuse imetegude kohta, mida on teinud Saatan ja tema abilised. Saatana abil võisid vaarao maagid võltsida Jumala tööd. Paulus tunnistab, et enne Kristuse teist tulekut ilmnevad samasugused Saatana väe ilmingud. Issanda tulekule eelnevad imed Saatana Võimu mõjutusel igasuguses valeväes ja valetunnustähtedega ja valeimetegudega ja igasuguse ülekohtu pettuses“ (2. Tess. 2, 9. 10). Apostel Johannes ütleb seda imettegevat väge kirjeldades, mis ilmub viimastel päevadel: „Ja ta teeb suuri tunnustähti, nõnda, et ta inimeste ees laseb tuldki tulla taevast alla maa peale. Ja ta eksitab neid, kes maa peal elavad, tunnustähtedega, mis temale on antud teha“ (Ilm. 13, 13. 14). Siin ei ole jutt tavalisest pettusest. Inimesi pimestatakse imetegudega, mida Saatana abilised on võimelised tegema; mis pole näilised, vaid reaalsed. {SV 415.2}

Pimedusvürst, kes on nii kaua pingutanud oma võimeid petmiseks, mõistab oma kiusatusi osavalt kohandada iga inimese ja olukorraga. Haritud inimestele esitab Saatan spiritismi peenemal ja mõistuspärasemal kujul, ning nii õnnestub tal meelitada paljusid oma lõksu. Tarkus, mille spiritism annab, on selline tarkus, mille kohta apostel Jakoobus ütleb, et see ei tule „ülalt“, vaid on „muldne, maine, kurjast vaimust pärit“ (Jak. 3, 15). Seda suur petja muidugi varjab, kuna varjamine sobib paremini tema eesmärkidega. Tema, kes ilmus kõrbes Kristust kiusama taevase seeravi hiilguses, ilmub inimeste ette kõige kütkestavama valguseinglina. Ta äratab inimetes huvi ülevate teemadega, vaimustab kujutlusvõimet kaasakiskuvate vaatepiltidega ja võidab nende kiindumuse väljendusrikka kujutlusega tema armastusest ja heldusest. Saatan erutab inimeste kujutlusvõime kõrgelennuliseks ja paneb inimesed uhkust tundma oma tarkuse üle nii, et nad põlgavad südames Igavest Jumalat. See võimas olend, kes võis viia maailma Lunastaja kõrgele mäele ja näidata Talle kõiki maailma kuningriike ning nende au, esitab kiusatusi inimestele selliselt, et need eksitavad kõiki, keda ei varja Jumala vägi. {SV 415.3}

Saatan eksitab inimesi samamoodi, nagu ta pettis Eevat Eedenis meelitustega, sütitades himu keelatud teadmiste järele ja äratades eneseülistust. Nende samade pahede hellitamine viis korda langusele. Saatana ja samade asjade kaudu püüab ta hävitada ka inimesi. „Te

saate Jumala sarnaseks“, teatab ta, „tundes head ja kurja“ (1. Moos. 3, 5). Spiritism õpetab, et inimene on tõusujoones arenev olend, et tema tee läheb sünnist peale progressi poole, igavikuni, „Jumaluse poole“. Ja ka seda, et „iga inimene mõistab ise enese üle kohut, mitte keegi teine.“ „Selline kohtumõistmine on õige, sest see on inimese enda otsus... Troon on sinus eneses.“ Üks spiritistlik õpetaja ütles selle kohta, kui tema ärkas „vaimulik teadlikkus“: „Mu kaasinimesed olid kõik langemata pooljumalad“. Keegi teine teatab: „Iga õiglane ja täiuslik olend ongi Kristus.“ {SV 416.1}

Igavese Jumala ning Tema õiguse ja täiuslikkuse kui ainsa õige austuse objekti asemele, Tema täiusliku käsuõpetuse kui inimeste ainsa mõõdupuu asemele on Saatan seadnud inimese enda patuse eksliku loomuse kui ainsa austusväärse otsustamisreegli ja iseloomu mõõdupuu. See on progress, kuid mitte üles, vaid allapoole. {SV 416.2}

Nii intellektuaalse kui ka vaimuliku elu seaduseks on tõsiasi, et vaatlemise kaudu me muutume. Mõistus kohaneb järk-järgult sellega, mille juures tal lubatakse viibida. Ta samastub sellega, mida teda on harjutatud armastama ja austama. Inimene ei tõuse kunagi kõrgemale kui on tema puhtuse, headuse ja tõe ideaal. Kui „mina“ on tema kõrgeim ideaal, siis ei saavuta ta eales midagi kõrgemat; pigem vajub ta aina madalamale. Ainult Jumala armul on jõud inimest õilistada. Enda hoolde jäetuna langeb ta vältimatult allapoole. {SV 416.3}

Ennasthellitavale, lõbuarmastavale, meelelisele inimesele esitleb spiritism end vähem rafineerituna kui peenetundelisele ja haritud inimesele. Spiritismi jämedakoelisemad vormid sobivad paremini nende madalate kalduvustega. Saatan uurib inimolemuse iga nõrkust. Ta võtab arvesse patte, mida tema ohver kaldub tegema ja hoolitseb siis selle eest, et ei puuduks võimalus kurje kalduvusi rahuldada. Ta ahvatleb inimesi liialdustele, mõjutab neid ohjeldamatuse abil nõrgendama oma füüsilisi, vaimseid ja kõlbelisi väärtusi. Hingevaenlane on hävitanud ja hävitab veelgi tuhandeid inimesi kirgede rahuldamisega, mis muudavad nende loomuse üha jõhkramaks. Oma eesmärgi saavutamiseks kuulutab ta vaimude kaudu, et „tõelised teadmised tõstavad inimese kõrgemale kõigist seadustest“, et „kõik, mis on olemas, on õige“, et „Jumal ei mõista hukka“ ning „kõik patud, mis tehakse, on süütud“. Kui inimesed selle tulemusena uskuma hakkavad, et nende himu ongi kõrgeim seadus, et vabadus on omavoli ja et inimene on vastutav ainult iseenese ees, siis pole ju ime, kui me kohtame kõikjal moraalset laostumist ja kõlvatust! Loendamatud hulgad võtavad innukalt vastu õpetusi, mis annavad neile vabaduse rahuldada oma lihaliku südame soove. Enesevalitsemise ohjad pannakse himude kaela ja mõistus ning tunded alistatakse loomalikele kalduvustele. Saatan aga tõmbab võidurõõmsalt oma võrku tuhandeid ini-mesi, kes tunnistavad endid Kristuse järelkäijateks. {SV 416.4}

Ent keegi ei tarvitse lasta ennast petta spiritismi valelikest väidetest. Jumal on andnud maailmale küllaldaselt valgust püüniste avastamiseks. Me oleme juba kõnelnud sellest, et teooria, mis moodustab spiritismi põhialuse, on vastuolus Piibli kõige selgemate väidetega.

Pühakiri teatab, et surnud ei tea midagi, et nende mõtted on kadunud, et neil pole vä-himatki osa millestki, mida tehakse päikese all; et nad ei tea midagi nende rõõmudest ja muredest, kes olid neile maa peal kõige kallimad. {SV 417.1}

Selletõttu on Jumal eriliselt keelanud igasuguse läbikäimise arvatavate lahkunute vaimudega. Heebrealaste päevil leidus inimesi, kes väitsid nii nagu kaasaegsed spiritistid, et nad suhtlevad surnutega. Kuid Piibel kinnitab, et need „surnute vaimud“ ehk külalised teisest maailmast, on „kurjad vaimud“ (vrd. 4. Moos. 25, 1-3; Laul 106, 28; 1. Kor. 10, 20; Ilm. 16, 14). Surnute vaimudega suhtlemist nimetatakse jä-lestusväärseks ning see oli keelatud surma ähvardusel (3. Moos. 19, 31; 20, 27). {SV 417.2}

Nõiakunsti kui nimetust ennast peetakse tänapäeval põlastusväärseks. Väidet, et inimesed võivad suhelda kurjade vaimudega, peetakse pimeda keskaja väljamõeldiseks. Ent spiritism, mis loendab oma jüngreid sadade tuhandetega, lausa miljonitega, spiritism; mis on leidnud endale tee teaduslikesse ringkondadesse, tunginud kirikutesse ja leidnud heakskiitu seadusandlikes kogudes — see mõjuvõimas pettus pole midagi muud kui nõiakunsti taaselustumine uuel kujul. See, mida Jumal vanasti hukka mõistis ja keelas, on nüüd rüütatud uue kuuega ja tõstetud ausse. {SV 417.3}

Kui ei leiduks ühtegi teist tõendit spiritismi tõelise olemuse kohta, siis peaks kristlasele piisama juba sellestki, et sellised vaimud ei tee mingit vahet õigluse ja patu vahel, Kristuse kõige õilsamate ja puhtamate apostlite ning Saatana kõlvatuimate teenrite vahel. Sellega, kui Saatan teatab, et kõige alatumad inimesed on taevas, kus neid väga ülistatakse, kuulutab ta tegelikult maailmale: „Pole tähtis kui kurjad te olete, pole tähtis, kas te usute Jumalat ja Piiblit või mitte. Elage kuidas teile meeldib, teie kodu on taevas.“ Spiritistlikud õpetajad ütlevad tegelikult: „Igaüks, kes teeb kurja, on Jehoova silmis hea ja seesugune on tema meele järele! Ta tunneb neist rõõmu, või: „Kus on kohtumõistev Jumal?“ (Mal. 2, 17). Jumala Sõna ütleb: „Häda neile, kes hüüavad kurja heaks ja head kurjaks, kes teevad pimeduse valguseks ja valguse pimeduseks“ (Jes. 5, 20). {SV 418.1}

Valelikud vaimud kõnelevad apostlite nimel, kellena nad end paista lasevad, risti vastu sellele, mida need Jumala sulased oma eluajal Püha Vaimu juhtimisel kirjutasid. Nad eitavad Piibli jumalikku päritolu ja lõhuvad nii maha kristlaste lootuste aluse ning kustutavad valguse, mis näitab teed taevasse. Saatan paneb maailma uskuma, et Piibel on paljas väljamõeldis või vähemalt raamat, mis sobis inimsoole lapseeas, kuid mis nüüd tuleks iganenuna hüljata. Jumala Sõna asemele seab hingevaenlane oma pettused. Siin on kanal, mis allub täielikult temale; selle kaudu võib ta panna maailma uskuma kõike, mida tema tahab. Raamatu, mis mõistab kohut Saatana ja tema järelkäijate üle, jätab ta varju, sest just varjul tahab ta seda hoida. Maailma Päästjat esitab ta täiesti tavalise inimesena. Nii nagu Rooma valvurid, kes valvasid Jeesuse hauda, levitasid preestrite ja vanemate käsul valeteadet, nii püüavad ka need, kes usuvad vaimude väiteid, näidata, et meie Päästja elus polnud midagi üleloomulikku. Tõrjudes tahaplaanile Jeesuse, juhivad eksitajad vaimud

tähelepanu omaenese imetegudele ja seletavad, et need ületa-vad kaugelt Kristuse tegusid. {SV 418.2}

On õige, et spiritism muudab oma kuju. Oma kõige vasturääkivamaid iseloomujooni varjates võtab see kristliku ilme. Kõnetooli ja ajakirjanduse kaudu on spiritismi õpetused olnud avalikkuse ees juba palju aastaid ning nendes ilmneb spiritismi tõeline olemus: neid õpetusi ei saa eitada ega varjata. {SV 418.3}

Spiritism oma praegusel kujul, kaugel sellest, et olla vastuvõetavam kui varem, on tegelikult ohtlikum, kuna ta on nüüd salakavalam. Kui see võltsing mõistis varem Kristuse ja Piibli hukka, siis nüüd tunnistab ta mõlemaid. Spiritism tõlgitseb Piiblit uuendamata südamele meelepärasel viisil ning muudab selle Raamatu pühad ja elulised tõed mõjutuks. Armastust nimetatakse Jumala tähtsaimaks iseloomujooneks, kuid see alandatakse sentimentaalsuseks, mis teeb vähe vahet hea ja kurja vahel. Jumala õiglus, Tema viha patu vastu, Tema püha käsusõna nõuded on silme eest kõrvaldatud. Inimesi õpetatakse kümmet käsku pidama surnud kirjatäheks. Meeldivad, lummavad väljamõeldised paeluvad meeli ja juhivad inimesi hülgama Piiblit kui usu alust. Kristust salatakse samapalju kui varemgi, kuid Saatan on inimeste silmad pimestanud nii, et tema pettust ei märgatagi. {SV 419.1}

Vähestel on õige arusaamine spiritismi hukutavast mõjust. Paljud hakkavad tegelema sellega ainult uudishimust. Neil pole sellesse tõelist usku ja neid valdaks õudus kui nad mõistaksid, et nad allutavad end vaimude juhtimise alla; kuid kuna nad julgevad astuda keelatud pinnale, kasutab suur petja ohvrite juures oma võimu vastu nende tahtmist. Kui inimesed allutavad korrakski oma tahte tema juhtimise alla, siis võtab ta nad vangi ning neil on võimatu oma jõuga vabaneda tema peibutavast, petlikust mõjust. Mitte miski peale Jumala väe, mis antakse vastusena tõsisele usupalvele, ei saa vabastada petja paeltesse sattunud hingi. Kõik, kes annavad järele oma patustele kalduvustele või hellitavad tahtlikult mõnd teadaolevat pattu, avavad ukse kiusatustele. Nad lahutavad endid ise Jumalast ja Tema inglite kaitsest. Kui Saatan siis oma pattusid esitab, langevad nad kaitseta jäänuina kergesti tema saagiks. Need, kes end tema võimusesse annavad, ei mõtle sellele, kuhu viib nende tee. Saavutanud selliste inimeste üle võimu, kasutab kiusaja neid oma abilistena teistegi hukatusse meelitamiseks. {SV 419.2}

Prohvet Jesaja ütleb: „Ja kui teile üteldakse: „Küsitlege surnute vaime ja ennustajaid, kes sosistavad ja pomisevad, siis vastake: Kas rahvas ei peaks küsitlema oma Jumalat? Kas tuleb elavate pärast küsitella surnuid? Õpetuse ja tunnistuse juurde! Kui nõnda ei kõnelda, siis ei ole koitu!“ (Jes. 8, 19. 20). Kui inimesed tahaksid võtta vastu tõde inimese olemuse ja surnute seisukorra kohta, mida nii selgesti esitatakse Pühakirjas, siis näeksid nad spiritismis Saatana tööd, mis tegutseb suure väe, tunnustähtede ja valeimetegudega. Kuid selle asemel, et loobuda lodevusest, mis on loomupärane lihalikule südamele ja ütelda lahti pattudest, mida armastatakse, sulgevad inimesed pigem silmad valgusele. Nad jätkavad hoiatustest hoolimata patust elu ning Saatan põimib oma püünised nende ümber nii, et neist saab tema

kindel saak. „Sellepärast, et nad ei võtnud vastu tõe armastust, et nad oleksid võinud pääseda. Ja sellepärast Jumal läkitab neile vägeva eksituse, et nad hakkavad uskuma valet.“ (2. Tess, 2, 10. 11.) {SV 419.3}

Neid, kes spiritismi vastu võitlevad, ei ründa ainult inimesed, vaid Saatan koos oma inglitega. See on võitlus valitsuste ja võimude ning taevaaluste kurjade vaimudega. Saatan ei tagane tolligi seni, kui taevased saadikud sunnivad ta taganema. Jumala rahvas peaks kiusajale vastu astuma samade sõnadega nagu meie Päästja: „Kirjutatud on.“ Saatan võib meie ajal tsiteerida Pühakirja samuti nagu Kristuse päevil: ta moonutab selle õpetusi oma pettuste toetamiseks. Need, kes tahavad praegusel ohtlikul ajal kindlaks jääda, peavad ise uurima Pühakirja tõdesid. {SV 420.1}

Paljudel tuleb seista silmitsi kurjade vaimudega, kes esinevad nende armastatud sugulaste või sõprade kujul ja levitavad sel teel kõig? ohtlikumaid eksiõpetusi. Külalised vaimudemaailmast puudutavad inimeste kõige õrnemaid tundeid ja teevad oma väidete toetuseks imesid. Me peame olema valmis vastu astuma neile Piibli tõega: „Surnud ei tea mida-gi“ ja need, kes lahkunute vaimudena ilmuvad, on kurjad vaimud. {SV 420.2}

Meie ees seisab kiusatusetund, „mis on tulemas kogu maailma peale neid kiusama, kes maa peal elavad“ (Ilm. 3, 10). Kõik need, kelle usk pole kindlalt rajatud Jumala Sõnale, saavad petetud ja võidetakse. Saatan tegutseb „igasuguse ülekohtu pettuses“, et saavutada võimu inimlaste üle. Tema pettused suurenevad pidevalt. Ja ikkagi võib ta eesmärgi saavutada ainult siis, kui inimesed vabatahtlikult annavad järele tema kiusatustele. Need, kes tõsiselt otsivad tõde ja püüavad puhastada oma hinge sõnakuulmises ning teevad kõik, mis suudavad, et valmistuda võitluseks, leiavad Jumalas kindla kaitse. Et sa mu kannatlikkuse sõna oled pidanud, siis mingi tahan sind hoida“ (Ilm. 3, 10). See on Päästja tõotus. Issand saadab taevast pigem kõik oma inglid Tema rahvast kaitsma kui et jätab ühe ainsagi hinge, kes Temale loodab, Saatana võimusesse. {SV 420.3}

Prohvet Jesaja kõneleb kohutavatest pettustest, millesse jumalakartmatud langevad ja mis jätavad neile mulje, et nad on kindlustatud Jumala kohtu eest: „Me oleme sõlminud surmaga lepingu ja loonud põrguhauaga liidu — käigu või üle tulvav uputus, meieni see ei ulatu, sest me valisime oma varjupaigaks vale ja pugesime pelgu pettusesse!“ (Jes. 28, 15.) Siin kirjeldatud inimklassi hulka on arvatud ka need, kes tõrksas meelteparandamatuses lohutavad end mõttega, et patuseid ei karistata pattude pärast ning et kogu inimkond, ükskõik kui paheline, pääseb taevasse ja saab Jumala inglite samaseks. Kuid veelgi kindlamalt loovad ipõrguhauaga liidu need, kes ei tunnusta tõdesid, mis taevas on andnud õigetele kaitseks viletsuse eest. Nad võtavad vastu valede varjupaiga, mida pakub Saatan — nimelt spiritismi hukutava pettuse. {SV 421.1}

Uskumatult suur on praegusaegse sugupõlve pimedus. Tuhanded hülgavad Jumala Sõna kui mitteusaldusväärse, kuid võtavad samas meelsasti vastu Saatana pettused. Skeptikud ja pilkajad nimetavad kitsarinnaliseks neid, kes võitlevad prohvetite ja apostlite usu eest.

Kõlvatud pilkavad Pühakirja pühalikke kuulutusi Kristusest, lunastusplaanist ja karistusest, mis tabab tõe põlgajaid. Saatana järgijad tunnevad kaasa neile, kes on nende arvates kitsarinnalised, nõrgad ja ebausklikud, kuna nad tunnustavad Jumala nõudeid ja kuuletuvad Tema käskudele. Tuhanded on nii enesekindlad, nagu oleksid nad tõepoolest sõlminud surmaga lepingu ja loonud põrguhauaga liidu — magu oleksid nad püstitanud ligipääsmatu barjääri enese ja Jumala kohtunuhtluste vahele. Mitte mingi asi ei suuda enam nende kalestatud hingedes kartust äratada. Nii jäägitult on nad alistunud kiusajale, nii tihedalt end temaga ühendanud, nii pilgeni kurjuse vaimu täis, et neil pole enam jõudu ega tahtmist tema püünistest välja rabelda. {SV 421.2}

Saatan on kaua valmistunud viimseks jõupingutuseks petta kogu maailm. Aluse oma tööle pani ta siis, kui ta Eevale Eedenis kinnitas: „Te ei sure kummatigi mitte!“ „Mil päeval te sellest sööte, lähevad teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks, tundes head ja kurja!“ (1. Moos. 3, 4. 5.) Tasapisi on ta valmistanud teed oma meistriteosele — spiritismile. Ta ei ole jõudnud veel oma plaane täielikult teostada, kuid ta teeb seda peagi. Prohvet hoiatab: „Ja ma nägin... väljuvat kolm rüvedat vaimu otsekui konnad. Need on nimelt kuradite tunnustähti tegevad vaimud, kes lähevad välja kõige ilmamaa kuningate juurde neid koguma sõtta Kõigeväelise Jumala suureks päevaks.“ (Ilm. 16, 13. 14.) Kogu maailm, välja arvatud need. keda hoitakse Jumala väes usu läbi Tema Sõnasse, mässitakse Saatana pettustesse. Inimesed suigutatakse petlikus kindlusetundes, kust nad ärkavad alles siis, kui Jumala viha välja valatakse. {SV 421.3}

Issand Jumal ütleb: „Mina panen õiguse mõõdunööriks ja õigluse loodiks! Rahe hävitab vale varjupaiga ja veed uhuvad ulualuse! Teie leping surmaga lõpeb ja teie liit põrguhauaga ei püsi — kui tulvav uputus üle käib, muutute selle tallermaaks.“ (Jes. 28, 17. 18.) {SV 422.1}

Peatükk 35—Südametunnistuse Vabadus

Protestandid suhtuvad tänapäeval rooma-katoliku kiriku õpetustesse palju suurema poolehoiuga kui varasematel aastatel. Nendes maades, kus katoliiklased ei ole ülekaalus ning kus rooma kirik on poolehoiu võitmiseks võtnud lepitava hoiaku, võib täheldada üha suurenevat ükskõiksust õpetuste suhtes, mis lahutavad reformeeritud kirikuid paavstlikust preesterkonnast. Maad on võtnud arvamus, et tähtsate õpetuspunktide vahel polegi nii suurt erinevust kui arvatud ning juhul kui protestandid teevad omalt poolt mõningaid järeleandmisi, mõistavad nad paremini rooma-katoliku kirikut. Oli aeg, mil protestandid hindasid kõrgelt kallilt ostetud südametunnistuse vabadust. Nad õpetasid oma lapsi taunima paavstlust ja pidasid kompromissi katoliku kirikuga ustavusetuseks Jumala vastu. Kui palju erinevad protestantide arvamused tänapäeval! {SV 422.2}

Paavstluse kaitsjad seletavad, et kirikut on laimatud ja protestantlik maailm kiirustab seda väidet tunnustama. Paljud leiavad, et on vale anda meie päevil hinnangut rooma kirikule jäledate tegude pärast, mis tähistasid tema valitsust ammustel teadmatuse ja pimeduse sajanditel. Kiriku kohutavat julmust vabandatakse tol ajal valitsenud barbaarsusega. Paavstluse soosijad ütlevad kaitsvalt, et tänapäeva tsivilisatsiooni mõju on põhjalikult muutnud katoliku kiriku vaateid. {SV 422.3}

Kas need inimesed on unustanud ilmeksimatuse nõude, mille see kõrk võim esitas kaheksasaja aasta eest? Kaugel sellest, et sellisest nõudest loobuda, kinnitati seda 19. sajandil veelgi suurema veendumusega kui kunagi varem. Kuna rooma-katoliku kirik väidab, et „kirik ei ole kunagi eksinud ega eksi vastavalt Pühakirjale ealeski“ (John L. von. Mosheim, „Institutes of Ecclesiastical History“, raamat 3, sajand II, osa 2, peatükk 2, § 9, märkus 17), ei ole ta ju loobunud põhimõtetest, mis juhtisid tema tegevust möödunud aegadel? {SV 423.1}

Paavstlik kirik ei loobu iialgi oma taotlusest ilmeksimatusele. Kõike, mida katoliku kirik on teinud nende tagakiusamiseks, kes hülgasid tema dogmad, peetakse siiani ainuõigeks. Kas ta ei kordaks samu tegusid, kui selleks avaneks võimalus? Kui praegu kõrvaldataks ilmalike valitsuste poolt kehtestatud kitsendused ja rooma-katoliku kirikule antakse tagasi tema endine võim, taastuks viivitamatult ka hirmuvalitsus ning tagakiusamine. {SV 423.2}

Rooma-katoliku kiriku suhtumise kohta südametunnistuse vabadusse ning nende ohtude kohta, mis ähvardavad eelkõige Ühendriikide kiriku poliitika edu puhul, lausub üks tuntud kirjanik järgmist: {SV 423.3}

„Ühendriikides on palju neid, kes peavad kartust roomakatoliku kiriku õpetuste suhtes kitsarinnalisuseks või lapsikuks. Sellised inimesed ei näe paavstluse seisukohtades ja olemuses midagi, mis oleks vaenulik meie tavadele. Nad ei leia midagi pahaendelist tema mõju kasvatamises. Võrrelgem seepärast vaid mõnda meie valitsuse peamist põhimõtet katoliku kiriku omaga: {SV 423.4}

„Ühendriikide konstitutsioon kindlustab kõigile südametunnistuse vabaduse. Miski pole sellest kallim ega tähtsam. Paavst Pius IX ütles oma ringkirjas 15. aug. 1854. a.: „Mõttetud ja ekslikud õpetused südametunnistuse vabaduse kait-seks on kõige hukatuslikum eksitus, katk, mida tuleb riigis kõige rohkem karta.“ Seesama paavst pani 8. dets. 1864. a. oma ringkirjas kirikuvande alla „need, kes nõuavad südametunnistuse ja jumalateenistuse vabadust“, samuti „kõik need, kes väidavad, et kirik ei tohi kasutada sundust“. {SV 423.5}

„Rooma-katoliku kiriku rahuarmastav toon Ühendriikides ei tähista muutust tema iseloomus. Ta on leplik selles, milles ta on võimetu. Piiskop O’Connor ütleb: „Usuline vabadus kestab vaid seni, kuni saabub võimalus kehtestada vastupidine seadus, mis ei õõnesta katoliiklust.“ ...St. Louis’i peapiiskop sõnas kord: „Eksiõpetus ja uskmatus on kuriteod. Kristlikes maades, nagu näiteks Itaalias ja Hispaanias, kus kõik inimesed on katoliiklased ja kus katoliku kirikul on seadusandluses oluline osa, karistatakse nende eest samuti nagu teiste kuridegude eest.“ {SV 423.6}

„Iga katoliku kiriku kardinal, peapiiskop ja piiskop annab paavstile truudusevande, muuhulgas järgmiste sõnadega: „Väärusulisi, kirikust lahkulööjaid ja meie isandale (paavstile) või tema eespool nimetatud järglastele vastuhakkajaid kiusan ma taga kõigest väest ja töötan nende vastu“ (Josiah Strong, „Our Country“, ptk. 5, § 2-4). {SV 424.1}

Loomulikult on rooma-katoliku kirikus ka tõelisi kristlasi. Tuhanded selle kiriku liikmed teenivad Jumalat parima arusaamise kohaselt, mis neil on. Kuna lihtliikmetel on keelatud lugeda Jumala Sõna, ei tunne nad tõde. Nad pole kunagi näinud erinevust elava, südamest tuleva teenistuse ja tühiste kommete ning tseremooniate vahel. Jumal vaatab kaastundlikult ja õrnalt neid inimhingi, keda on kasvatatud petlikus usus. Ta saadab valguskiiri läbi pilkase pimeduse, mis neid ümbritseb; kui neile ilmutatakse tõde Jeesuses, ühinevad paljud neist veel Jumala rahvaga. {SV 424.2}

Ent paavstlik kirik pole tänapäeval rohkem kooskõlas Kristuse evangeeliumiga kui mõnel oma ajaloo varasemal perioodil. Protestantlikud kirikud on suures pimeduses, sest muidu võtaksid nad arvesse ajamärke. Rooma-katoliku kirik on oma plaanides ja tegutsemismotiivides tulevikkuvaatav. Oma mõjusfääri ja võimu suurendamiseks kasutab ta igasuguseid vahendeid ning valmistub ägedaks ja otsustavaks võitluseks veelkordse ülemvõimu pärast. Ta igatseb taas alustada tagakiusamisi ja hävitada kõike, mida protestantism on saavutanud. Katoliiklus levib kõikjale. Pangem tähele tema kirikute ja kabelite suurenevat arvu protestantlikes maades. Vaadakem tema kolledžite ja seminaride populaarsust Ameerikas; paljud protestandidki käivad neis. Vaadakem rituaalide tugevnemist Inglismaal; üha rohkem inimesi läheb üle katoliiklaste ridadesse. See peaks tekitama ärevust kõigis, kes hindavad evangeeliumi puhtaid põhimõtteid. {SV 424.3}

Protestandid on läinud paavstlusega kaasa ning isegi kaitsevad seda. Nad on teinud selliseid kompromisse ja järeleandmisi, mille üle isegi katoliiklased on üllatunud ja mida nad ei suuda mõista. Inimesed sulevad silmad rooma-katoliku kiriku tõelise olemuse ja

nende ohtude ees, mida võib oodata tema ülemvõimult. Rahvas tuleb äratada vastu seisma südametunnistuse ja usulise vabaduse ohtlikeima vaenlase lähenemiskatsetele. {SV 424.4}

Paljud protestandid peavad katoliku usku ebahuvitavaks ning selle jumalateenistust külmaks, mõttetuks tseremooniate rutiiniks. Siin eksitakse. Kuigi katoliku usk ei rajane tõele, pole see labane või saamatu pettus. Katoliku kiriku teenistus on väga mõjurikas tseremoonia. Väline hiilgus ja pühalikud usutalitused paeluvad inimeste meeli ning summutavad mõistuse ja südametunnistuse hääle. Selles on, mis silmi võlub. Suurepärased kirikud, aukartustäratavad rongkäigud, kuldsed altarid, juveelidega kaunistatud säilmekirstud, ülihead maalid ja oivalised skulptuurid pakuvad naudingut ilu armastavale hingele. Ka kõrvad saavad võlutud, sest muusika on lausa ületamatu. Inimesed täituvad aukartusega, kuulates võimsa oreli helisid, mis mitmehäälses harmoonias tõusevad toredate katedraalide kõrgete kuppelvõlvide ja sammastike alla. {SV 425.1}

Väline hiilgus, toredus ja tseremoonia, mis tegelikult mõnitab patuhaige hinge igatsusi, on tõendiks seesmisest laostumisest. Kristuse religioon ei vaja selliseid peibutusi. Ristilt paistvas valguses paistab tõeline kristlus nii puhtana ja kaunina, et mingi väline ilustamine ei saa enam selle tõelist väärtust suurendada. Pühaduse ilu, alandlik ja tasane meelsus on omadused, mida hindab Jumal. {SV 425.2}

Väline hiilgus pole veel puhaste ja üllate mõtete tunnuseks. Kõrget kunstimõistmist ja peent maitset omavad sageli meelelised inimesed. Saatan aga kasutab neid selleks, et inimesed unustaksid hinge vajadused, kaotaksid silmist tuleviku ja igavese elu ning pöörduksid ära oma tõelisest Aitajast, et elada ainult sellele maailmale. {SV 425.3}

Väliselt toretsev religioon on uuendamata südamele kütkestav. Katoliku kiriku jumalateenistuse toredusel ja tseremoonial on ligitõmbav ja lummav mõju. See paneb paljusid arvama, et rooma-katoliku kirik on taevavärav ise. Ainult need, kes astuvad kindlalt tõe alusele ja kelle südant on uuendanud Jumala Vaim, võivad olla kartmatud Saatana mõju suhtes. Tuhanded inimesed, kellel puudub kogemuslik Kristuse tundmine, võtavad vastu jumalakartuse välise vormi ilma selle väeta. Just sellist religiooni ihaldab lihalik süda. {SV 425.4}

Kuna katoliku kirik väidab, et kirikul on õigus andestada patte, tunneb katoliiklane end vabana patust; pihilkäimise sakrament, ilma milleta kirik ei anna andestust, toetab omakorda vabadust pattu teha. See, kes põlvitab langenud inimese ees. et avada talle oma südame salajasemad mõtted, alandab oma inimväärikust. Pattude tunnistamisega preestrile — eksivale, patusele surelikule, kes on ise sageli rikutud viina ja kõlvatu eluga — madaldab inimene oma hinge õilsa-maid tundeid ja langeb andestuse ning rahu asemel pettuse võrku. Tema arusaam Jumalast samastub langenud inimesega, sest preester on ju Jumala esindaja. See alandav pattude ülestunnistamine teisele inimesele on sogaseks lätteks, millest on välja voolanud paljud pahed, mis rüvetavad maailma ja valmistavad seda ette lõplikuks hävinguks. Ometi on sellel, kes armastab eneserahuldamist, meeldivam tunnistada eksimusi

kaassurelikule, kui avada hing Jumalale. Rikutud iseloomule on vastuvõetavam pattu kahetseda, kui et sellest loobuda. Kergem on suretada liha kotiriide, nõgeste ja ahelate abil, kui et lihalikke himusid risti lüüa. Lihalik süda on valmis kandma pigem rasket iket, kui kummarduma Kristuse ikke alla. {SV 425.5}

Rooma-katoliku kiriku ja Kristuse esimese tuleku aegse juudi koguduse vahel on silmatorkav sarnasus. Kuigi juudid tallasid salaja kõik Jumala käsuõpetuse põhimõtted jalge alla, olid nad väliselt ranged käsu eeskirjade järgijad. Nad valvasid korralduste täitmist range täpsusega ja koormasid inimesi traditsioonidega, mis tegid kuulekuse vaevarikkaks ja rängaks. Nii nagu juudid nimetasid sellist suunda käsuõpetuse austamiseks, nii nimetavad katoliiklased end risti austajateks. Kuigi nad ülistavad Kristuse kannatuste sümbolit, salgavad nad oma eluga Teda, keda rist esitab. {SV 426.1}

Paavstluse pooldajad kinnitavad ristid oma kirikuile, altaritele ja riietele. Ristimärke on kõikjal. Väliselt austatakse seda küll, kuid Kristuse õpetused maetakse mõttetute traditsioonide, väärtõlgenduste ja väärate korralduste alla. Päästja sõnad vagatsevate juutide kohta sobivad veelgi paremini rooma-katoliku kiriku juhtide kohta: „Nad seovad kokku raskeid ja ränki koormaid ja panevad neid inimeste õlga-dele, aga ise nad ei taha sõrmegagi neid liigutada.“ (Matt. 23, 4.) Kohusetundlikke inimesi hoitakse pidevas hirmus Jumala viha ees, samal ajal kui kiriku kõrged aukandjad elavad toreduses ja meelelistes lõbudes. {SV 426.2}

Kujude ja reliikviate kummardamine, pühakute appihüüdmine ja paavsti ülistamine on Saatana osav plaan, mille kaudu juhtida inimeste mõtted eemale Jumala Pojast. Selleks, et viia inimesi hävingusse, püüab Saatan pöörata nende tähelepanu ära Temalt, kelle kaudu nad ainsana võivad leida päästet. Hingevaenlane tahab kinnitada nende tähelepanu

millelegi, mis asendaks Teda, kes ütles: „Tulge minu juurde kõik, kes olete, vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!“ (Matt. 11, 28.) {SV 426.3}

Saatan teeb pidevalt jõupingutusi, et esitada vääriti Jumala iseloomu, pattu ja suure võitluse tõelisi eesmärke. Tema targutused vähendavad Jumala käsuõpetuse autoriteeti ning annavad inimestele patustamiseks vabad käed. Samal ajal mõjutab Saatan neid pidama Jumalat julmaks türanniks, et nad armastuse asemel hakkaksid Temasse suhtuma hirmu ja vihkamisega. Julmus, mis on omane Saatana iseloomule, omistatakse Loojale. See sisendus on kinnistunud religiooni süsteemidesse ning väljendub jumalateenistuse viisides. Nii pimestatakse inimeste meeled ja Saatan julgustab neid sõdima sellise vägivaldse Jumala vastu. Jumalusest loodud moonutatud arusaama tõttu hakkasid paganarahvad uskuma, et inimeste ohverdamine oli vajalik jumaluse poolehoiu kind-lustamiseks. Nii said alguse kohutavalt julmad teod ebajumalateenistuses. {SV 427.1}

Rooma-katoliku kirik ühendas paganluse kristlusega, esitas vääriti Jumala iseloomu ning võttis kasutusele sama halastamatud ja eemaletõukavad abinõud. Rooma-katoliku kiriku

hiilgeajal kasutati piinapinke, et sundida inimesi nõustuma paavsti doktriinidega. Tuleriit ootas neid, kes ei nõustunud kiriku õpetustega. Veresaunu toimus nii meeletult palju, et nende tõelised tagajärjed ilmnevad alles Jumala kohtus. Kiriku aukandjad õppisid oma isanda, Saatana, juhendusel leiutama vahendid, mis põhjustasid ohvrile ülimaid piinu, kuid ei lõpetanud tema elu. Tihti korrati põrgulikku protsessi inimese vastupidavuse äärmise piirini, kuni kannataja tervitas surma kui vabastajat. {SV 427.2}

Selline oli rooma-katoliku kiriku vastaste saatus. Poolehoidjate jaoks oli tal varuks piits, näljutamine ja muud kõikmõeldavad eemaletõukavad kehalised vaevad. Et kindlustada taeva poolehoidu, rikkusid patukahetsejad Jumala käsku loodusseadustest üleastumisega. Neid õpetati purustama sidemeid, mida Jumal oli seadnud õnnistuseks ja rõõmuks ini-mese maisel rännakul. Kalmistul puhkavad miljonid ohvrid, kes on pühendanud kogu elu asjatutele õigustustele maha suruda oma loomulikke kiindumusi, hoida tagasi iga sooja tunnet kaasinimeste suhtes kui seda, mis olevat Jumalale vastumeelne. {SV 427.3}

Kui tahame mõista Saatana halastamatust, nagu see ilmnes sadade aastate jooksul mitte nende seas, kes kunagi ei olnud kuulnud midagi Jumalast, vaid kristlaskonna enda seas, tarvitseb meil ainult tutvuda katoliikluse ajalooga. Selle tohutu petliku süsteemi abil saavutas kurjusevürst oma eesmärgi, nimelt tõi teotust Jumalale ja viletsust inimestele. Kui näeme, kuidas tal õnnestus ennast maskeerida ja koguduse juhtide kaudu tegutseda, võime paremini mõista seda, miks on katoliku kirikul nii suur vastumeelsus Piibli vastu. Kui seda Raamatut loetakse, ilmneb Jumala armastus ja halastus; inimesed hakkavad mõistma, et Tema ei aseta kellelegi ühtegi sellist rasket koormat. Kõik, mida Isa ootab, on murtud ja kahetsev süda ning alandlik, kuulekas, meel. {SV 427.4}

Kristuse elu ei andnud vähimalgi määral eeskuju selles, et inimesed peaksid sulgema end kloostritesse, et pääseda taevasse. Ta pole kunagi õpetanud, et armastus ja osavõtlikkus tuleb endast välja juurida. Päästja süda oli ääreni täis armastust. Mida lähemale jõuab inimene kõlbelisele täiuslikkusele, seda sügavamaks muutub tema tundeõrnus, seda teravamaks patutunnetus ja seda suuremaks kaastunne vaevatute vastu. Paavst ütles enese olevat Kristuse asemik. Ent kuidas saab võrrelda tema iseloomu meie Päästja iseloomuga? Kas keegi on kuulnud, et Kristus saatis inimesi vanglasse või piinapingile sellepärast, et nad ei austanud Teda taeva Kuningana? Kas Ta saatis surma neid, kes ei võtnud Teda vastu? Kui Samaaria küla elanikud Jeesust halvustasid, sai apostel Johannes pahaseks ja küsis: „Issand, kas tahad, et me käsime tulla tule taevast maha ja nad hävitada?“ Jeesus vaatas kaastundlikult jüngrile otsa ja noomis tema valjust sõnadega: „Inimese Poeg ei ole tulnud inimeste hingesid hukka saatma, vaid ära päästma.“ (Luuka 9, 54. 56 v. t.) Kuivõrd erinev on Kristuse iseloom paavsti iseloomust, kes kuulutab end ometi Tema asemikuks! {SV 428.1}

Rooma-katoliku kirik näitab tänapäeva maailmale oma hiilgavat palet, kuid kaitseb vabandustega kohutavat julmade tegude aruannet. Ta on riietunud Kristuse sarnasuse rüüsse,

kuid tema olemus pole muutunud. Iga paavstluse põhimõte, mis oli tunnusmärgiks möödunud aegadel, on alles ka tänapäeval. Pimeduseaegadel välja mõeldud õpetused püsivad jõus. Ärgu keegi lasku ennast petta! Paavstlus, mida protestandid on praegu nii varmad austama, on seesama, mis valitses maailma reformatsiooni ajal, mil Jumala mehed astusid elu ohtu pannes selle vastu välja. Ta on sama uhke ja ülbelt häbematu nagu siis, kui ta valitses kuningate ja vürstide üle ning väitis, et tal on samad õigused kui Jumalal. Paavstlus pole nüüd vähem halastamatu ja despootlik kui siis, kui ta surus maha inimeste vabaduse ja tappis Kõigekõrgema pühasid. {SV 428.2}

Paavstlus on just selline nagu prohvetikuulutus teda nimetab — „viimase aja ärataganemine“ (2. Tess. 2, 3. 4). See kirik tegutseb just nii nagu on kõige parem tema eesmärkide saavutamiseks. Kameeleoni muutliku välimuse all varjab ta mao mürki. „Usk ei peaks olema heas vahekorras ketseritega ega nendega, keda kahtlustatakse ketserluses“. (Lenfant, köide I, lk. 516). Kas seda võimu, kelle aruanne on kirjutatud tuhande aasta jooksul pühade verega, tuleks nüüd tunnustada Kristuse koguduse osana? {SV 429.1}

Põhjuseta ei tunnistata protestantlikes maades tõsiasja, et katoliiklus erineb protestantismist nüüd palju vähem kui varasematel aegadel. On toimunud muutus, kuid mitte paavstluses. Rooma-katoliku kirik sarnaneb tõepoolest paljuski nüüdse protestantismiga, kuna protestantism on reformaatoriteaegse tasemega võrreldes suuresti muutunud. {SV 429.2}

Kuna protestantlikud kirikud on otsinud maailma poolehoidu, on väärleebus teinud nende silmad pimedaks. Nad peavad õigeks uskuda head kõiges halvas ja paratamatu tu-lemusena hakkavad nad lõpuks uskuma halba kõiges heas. Selle asemel, et kaitsta kord pühadele antud usku, paluvad nad nüüd rooma-katoliku kirikult andestust oma karmi hinnangu ja kitsarinnalisuse pärast. {SV 429.3}

Paljud need, kes ei vaata katoliiklusele poolehoiuga, ei näe siiski ka ohtu tema võimus ja mõjus. Paljud arvavad, et vaimne ja kõlbeline pimedus, mis valitses keskajal, soodustas kiriku dogmade, usuliste eelarvamuste ja rõhumise levikut, kuid et tänapäeva valgustatus, teadmiste üldine levik ja suurenev vabadus usuasjus takistavat sallimatuse ja hirmuvalitsemise taaselustumist. Paljas mõte, et midagi sellist võiks toimuda meie valgustatud ajastul, tundub naeruväärsena. Praegusele põlvkonnale paistab tõepoolest suur vaimne, kõlbeline ja religioosne valgus. Jumala avatud püha Sõna kaudu on maailm valgustatud, kuid tuleb meeles pidada, et mida suurem on antud valgus, seda suurem on pimedus neis, kes valgust moonutavad ja kõrvale heidavad. {SV 429.4}

Kui protestandid uuriksid palves Piiblit, siis õpiksid nad tundma paavstluse iseloomu, hoiduksid sellest kõrvale. Kahjuks peavad paljud ennast nii targaks, et nad ei tunne vähimatki vajadust otsida alandlikult Jumalat, kes juhataks neid tõesse. Kuigi inimlapsed uhkustavad haridusega, ei tunne nad Pühakirja ja Jumala väge. Neil peab olema midagi, millega vaigistada südametunnistust, ja nad otsivad seda, mis alandab vähem nende kõrkust.

Nad igatsevad Jumalat unustada, kuid tahavad samas, et nad siiski näiks Tema meelespidajaina. Paavstlus on täiesti sobiv selliseid soove rahuldama. See on kohandatud kahesuguse inimgrupi vajaduste jaoks, kes hõlmavad peaaegu kogu maailma, nimelt need, kes tahaksid päästetud saada oma teenete kaudu ja need, kes püüavad pääseda ühes oma pattudega. Siin peitub katoliku kiriku võimu saladus. {SV 429.5}

On selge, et suure vaimse pimeduse aeg oli paavstlusele soodus aeg, kuid on selge, et ka vaimse valguse ajastu on talle sama soodus. Möödunud aegadel, kui inimesed olid jäetud ilma Jumala Sõnata ning tõetundmiseta, olid nende silmad otsekui seotud ja seetõttu langesid tuhanded lõksu. Nad ei suutnud näha püüdepaela, mis oli laotatud nende jalge ette. Meie põlvkonnas leidub palju neid, kelle silmi pimestab inimeste mõttetarkuste sädelus, „vääralt teaduseks nimetatud“ tarkus. Ka nemad ei märka võrku ja lähevad sellesse sama kergesti nagu oleksid nendegi silmad seotud. Inimese vaimsed võimed on Looja and ja Jumala plaani kohaselt peaksid inimesed kasutama neid tõe ja õiguse teenistuses. Kuid siis, kui südames hellitatakse uhkust ja auahnust ning inimesed ülistavad oma teooriaid enam kui Jumala Sõna, võib tarkus korda saata rohkem kurja kui teadmatus. Nii osutub tänapäeva väärteadus, mis õõnestab usku Piiblisse ja valmistab teed paavstluse vastuvõtmisele selle meeldivates vormides, sama edukaks vahendiks kui seda oli teadmiste puudumine, mis avas tee katoliikluse edule pimedal keskajal. {SV 430.1}

Liikumistega, mis püüavad Ühendriikides praegu kindlustada kiriku tavadele ja kommetele riigi toetust, astuvad protestandid paavsti jälgedes. Veelgi enam — nad avavad sellega ukse katoliiklusele, et see võiks protestantlikus Ameerikas saavutada selle ülemvõimu, mille ta Vanas Maailmas kaotas. Kõnealusele liikumisele lisab tähtsust fakt, et peamiseks eesmärgiks on pühapäevaseaduse maksmapanek — tava, mis sai alguse rooma-katoliku kirikust ja mida ta peab oma autoriteedi märgiks. Saatana eesmärk ja paavstluse vaim — anda suurem austus inimlikele, traditsioonidele kui Jumala käskudele — tungib protestantlikesse kirikutesse ja paneb nad ülistama pühapäeva, mille paavstlus seadis sisse oma võimu märgiks. {SV 430.2}

Kui lugeja tahab teada vahendeid, mida hakatakse kasutama peatselt saabuvas võitluses, tarvitseb uurida ainult ajalugu, et näha, milliseid vahendeid kasutas katoliku kirik samal eesmärgil möödunud aegadel. Kui lugeja tahab teada, kuidas paavsti pooldajad ja protestandid hakkavad ühinemise korral kohtlema neid, kes ei võta omaks nende dogmasid, siis vaadelgu ta katoliku kiriku suhtumist hingamispäeva ja selle kaitsjatesse. {SV 430.3}

Kuninglikud käskkirjad, üldised kirikukogud ja kiriku korraldused, mida maine võim toetas, olid vahendid, mille abil paganlik püha saavutas kristlikus maailmas austatud positsiooni. Esimeseks avalikuks sammuks pühapäeva pidamise maksmapanekul oli keiser Constantinuse poolt väljastatud määrus (321. a. m. a. j.; vaata lisa). See edikt kohustas linnainimesi puhkama „päikese auväärsel päeval“, kuid lubas maainimesel hädapäraseid

põllutöid teha. On tähelepanuväärne, et see paganlik seadus kehtestati keisri poolt pärast seda, kui ta oli kristluse nimeliselt vastu võtnud. {SV 431.1}

Kuna kuninglik mandaat ei suutnud täielikult asendada jumalikku autoriteeti, siis esitas piiskop Eusebios, kes ihaldas vürstide soosingut ja oli Constantinuse südamesõber, väite, et Kristus olevat ise kandnud hingamispäeva üle pühapäevale. Uue õpetuse kinnituseks ei esitatud ainsatki Pühakirja tunnistust. Eusebios ise tunnistas tahtmatult selle võltsingu alusetust ja viitas muudatuse tõelistele autoritele. „Kõik asjad,“ ütles ta, „mis olid kohustuslikud hingamispäeval, oleme meie üle viinud Issanda päevale.“ (Robert Cox, „Sabbath Laws and Sabbath Duties“, lk. 538.) Ent kuigi pühapäeva pühitsemine oli alusetu, julgustas selline väide inimesi Issanda hingamispäeva jalge alla tallama. Kõik, kes soovisid saada maist au, võtsid vastu populaarse püha päeva. {SV 431.2}

Pärast seda, kui paavstlus oli kinnistunud, jätkati pühapäeva ülistamist. Mõni aeg tegelesid inimesed pühapäeval veel põllutööga, kui nad ei läinud just kirikusse. Seitsmendat päeva peeti endiselt hingamispäevaks. Kuid paavsti seadus hakkas mõju avaldama. Neil, kes olid pühas ametis, keelati pühapäeval kodanlikes vaidlusküsimustes kohut mõista. Peagi kästi kõigil inimestel, hoolimata ühiskondlikust seisundist, hoiduda tööst pühapäeval. Sellest korraldusest üleastujat trahviti, kui ta oli vaba kodanik või anti piitsa, kui ta oli sulane. Hiljem anti välja määrus, mille kohaselt rikkaid inimesi tuli uleastumise korral karistada poole varanduse kaotamisega; kui nad aga osutusid kangekaelseteks, pidid neist saama orjad. Alamaid rahvaklasse karistati eluaegse pagendusega. Asja huvides räägiti ka imetegudest. Muude kummaliste juhtumite reas kõneldi ühest põllumehest, kes otsustas künda oma põldu pühapäeval. Kui ta olevat atra rauatükiga puhastanud, jäänud rauatükk kõvasti mehele käe külge kinni ja kaks aastat kandnud ta seda enesega kaasas „oma üpris suureks piinaks ja häbiks“. (Francis West, „Historical and Practical Discourse on the Lord’s Day“, Ik. 174.) {SV 431.3}

Seejärel käskis paavst kihelkonna preestril manitseda pühapäevaseadusest üleastujaid ja soovitada neil minna kirikusse palvetama, et mitte tuua mõnd suurt õnnetust enesele ja naabritele. Ühel kirikukogul esitati väide, mida hiljem on laialdaselt kasutanud ka protestandid: kuna mõnda inimest oli pühapäeval töötamise ajal tabanud välk, siis näitavat see, et pühapäev on tõesti hingamispäev. Prelaadid ütlesid: „Siit näeme, kui suur on Jumala meelepaha nende inimeste vastu, kes ei pühitse Issanda päeva.“ Ja siis tehti üleskutse preestritele, vaimulikele, kuningatele, vürstidele ja kõigile ustavaile inimestele „näidata üles innukust ja hoolt, et sellele päevale antaks temale vääriline austus ja seda päeva peetakse Kristuse auks veelgi tõsisemalt“ (Thomas Morer, „Discourse in Six Dialogues on the Name, Nation and Observation of the Lord’s Day“, lk. 271). {SV 432.1}

Kui kirikukogude dekreedid osutusid veel ebapiisavaiks, paluti ilmalikku valitsust anda välja käskkiri, mis pidi hirmutama inimesi ja sundima neid pühapäeval tööst loobuma. Ühel Roomas peetud sinodil kinnitati kõik otsused uuesti, veelgi suurema jõu ja pühalikkusega.

Need liideti kiriku seadustega ja riigivõimud kehtestasid nõudmised kogu kristlaskonnas. (Vaata Heylyn, „History of the Sabbath“, ptk. 2. 5, 7 osa.) {SV 432.2}

Kuna pühapäeva pidamisel puudus Pühakirja autoriteet, kutsus selline otsus esile suure hämmelduse. Inimesed kahtlesid oma õpetajate õiguses kõrvaldada Jehoova kindel teadaanne: „Seitsmes päev on Jehoova, sinu Jumala hingamispäev“ selle nimel, et austada päikesepäeva. Et korvata Piibli tunnistuse puudumist, oli vaja leida uusi väljapääsuteid. Üks innukas pühapäeva kaitsja, kes kaheteistkümnenda sajandi lõpul külastas Inglismaa kirikuid, leidis, et ustavad tunnistajad panid ametlikule korraldusele vastu. Tema jõupingutused jäid nii viljatuks, et ta otsustas mõneks ajaks isegi maalt lahkuda, et oma õpetuste pealesurumiseks tõendusi otsida. Kui ta tagasi pöördus, oli tema tööl suurem edu ja väljamõeldud vahendid tegid oma osa. Ta võttis nimelt endaga kaasa ühe kirjarulli, mille ütles olevat saanud Jumalalt eneselt. See sisaldas käsku pühapäeva pühitsemiseks ja kohutavaid ähvardusi sõnakuulmatutele. See mõjukas dokument, mis oli sama alatu võltsing kui korraldus, mida ta toetama pidi, öeldi olevat langenud taevast ja leitud Jeruusalemmast püha Siimeoni altarilt Kolgatal. Tegelikult oli see pärit paavsti paleest Roomas. Pettust ja võltsimist kiriku võimu ning rikkuse suurendamiseks on paavstlik preesterkond kõigil aegadel pidanud seaduslikuks. {SV 432.3}

Kirjarull keelas töötamise alates üheksandast tunnist ehk kella kolmest laupäeva õhtupoolikul kuni päikesetõusuni esmaspäeval. Selle autoriteetsust kinnitasid paljud „imeteod“, nagu teatati. Nii näiteks jutustati, et inimesi, kes töötasid pärast määratud tundi, olevat tabanud halvatus. Keegi mölder, kes püüdnud jahvatada jahu pühapäeval, näinud, et jahu asemel voolas välja veri ja veskiratas seisis paigal. Üks naine, kes pannud taigna leivaahju, leidnud selle väljavõtmisel olevat küpsemata, kuigi ahi oli olnud väga kuum. Üks teine naine, kes valmistanud taigna küpsetamiseks üheksandal tunnil, kuid otsustanud selle siiski kõrvale panna esmaspäevani, leidnud järgmisel päeval, et see oli jumalikul väel muutunud küpseks leivapätsiks. Üks mees, kes küpsetanud leiba laupäeval pärast üheksandat tundi, leidnud järgmisel hommikul leiba murdes, et sellest hakanud voolama verd. Selliste mõttetute ja ebausklike väljamõeldistega püüdsid pühapäeva kaitsjad tagada pühapäeva pühadust. (Vaata Ro-ger de Hoveden „Annals“, k-2, lk. 528-530.) {SV 433.1}

Sotimaal ja Inglismaal püüti kindlustada pühapäevale suuremat austust sellega, et sellele liideti osa vanast hingamispäevast. Ent aeg, mille pühakspidamist nõuti, oli üsna erinev. Üks Sotimaa kuninga edikt teatas, et „laupäeva, alates kella kaheteistkümnest keskpäeval, tuleks pidada pühaks“, ja et „ükski inimene ei tohiks tegelda ilmalike talitustega, alates sellest ajast kuni esmaspäeva hommikuni“. (Morer, lk. 290, 291.) {SV 433.2}

Vaatamata kõigile jõupingutustele kehtestada pühapäeva pühadus, tunnistasid katoliiklased ka ise avalikult, et hingamispäev põhines jumalikul autoriteedil ja selle asemele seatud päikesepäev oli inimliku päritoluga. 16 sajandil kuulutas paavstlik kirikukogu avalikult: „Pidagu kõik kristlased meeles, et Jumal pühitses seitsmendat päeva,

et selle võtsid omaks ja seda pühitsesid mitte ainult juudid, vaid ka kõik teised, kes väidavad, et nad teenivad Jumalat, kuigi meie, kristlased, oleme muutnud nende hingamispäeva Issanda päevaks“ (samas lk. 281, 282). Need, kes omavoliliselt muutsid Jumala käsu, ei teinud seda teadmatult, vaid seadsid endid teadlikult Jumalast kõrgemale. {SV 433.3}

Tabavaks näiteks katoliku kiriku käitumisest nendega, kes ei nõustunud temaga, on pikk ja verine lugu valdeslaste tagakiusamisest, kellest mitmed olid hingamispäeva pühitsejad. Ka paljud teised kannatasid ustavuse pärast neljandale käsule. Eriti iseloomulik on Etioopia kirikute ajalugu. Keset pimeda aja süngust unustas ja kaotas maailm silmist kirstlased Kesk-Aafrikas. Palju sajandeid nautisid nad usulise teenistuse vabadust, kuid lõpuks sai rooma-katoliku kirik teada nende olemasolust. Varsti suudeti Etioopia keiser mee-litada tunnustama paavsti Kristuse asemikuna. Järgnes muidki järeleandmisi. Anti välja käskkiri, mis keelas hingamispäeva pühitsemise kõige karmimate karistuste ähvardusel. (Vaata Michael Geddes, „Church History of Etiopia“, lk. 311, 312.) Ent paavstlik hirmuvalitsus muutus varsti nii raskeks ikkeks, et Etioopia otsustas selle oma kaelalt heita. Pärast hirmsat võitlust aeti katoliiklased riigist välja ja taastati endine usk. Kogudused tundsid vabanemisest rõõmu ega unustanud kunagi õppetundi, mida olid õppinud rooma kiriku petliku, fanaatilise ja despootliku võimu all. Sõltumatuks jääda tähendas jääda tundmatuks ülejäänud kristlaskonnale. {SV 434.1}

Aafrika kirikud pidasid hingamispäeva nii, nagu oli pidanud paavstlik kirik enne oma täielikku ärataganemist: seitsmendat päeva peeti kuulekuses Jumala käsule, kuid pühapäeval hoiduti tööst vastavalt kiriku kombele. Rooma kirik oli pärast võimule saamist tallanud jalge alla Jumala hingamispäeva, et ülistada oma päeva, kuid Aafrika kogudused, kes jäid otsekui varju peaaegu tuhandeks aastaks, ei võtnud sellest usutaganemisest osa. Sellel perioodil, kui nad allutati paavsti võimu alla, olid nad sunnitud kõrvaldama tõelise ja austama vale hingamispäeva, kuid niipea kui nad saavutasid taas sõltumatuse, hakkasid nad uuesti pidama neljanda käsu hingamispäeva. (Vaata lisa.) {SV 434.2}

Need minevikukogemused ilmutavad selgesti rooma kiriku vaenulikkust tõelise hingamispäeva ja selle kaitsjate vastu ja näitavad, milliseid vahendeid ta kasutab oma korralduste tunnustamise saavutamiseks. Jumala Sõna teatab meile, et need sündmused korduvad, kui rooma-katoliiklased ja protestandid ühinevad pühapäeva esile tõstmiseks. {SV 434.3}

Ilmutusraamatu 13. peatüki prohvetikuulutus ütleb, et võim, mida esitab tallesarvedega metslane, teeb, et „maa ja need, kes seal peal elavad“, kummardavad paavstlust, keda selles kirjatekstis sümboliseeritakse „pantrisarnase“ metsalisega. Kahe sarvega metsaline „käsib neid, kes maa peal elavad,teha kuju metsalisele“ ja ta „teeb, et kõik, nii pisukesed kui suured, nii rikkad kui vaesed, nii vabad kui orjad, võtavad vastu metsalise märgi“ (Ilm. 13, 11-16). Oleme juba leidnud, et Ühendriigid on võim, mida esitab tallesarvedega metsaline

ning et see prohvetikuulutus täitub siis, kui Ühendriigid panevad maksma pühapäeva seaduse, mida rooma-katoliku kirik nimetab oma ülemvõimu eriliseks tundemärgiks. Ent seda ei teosta Ühendriigid üksinda. Rooma-katoliku kiriku mõju pole maades, mis kord tunnustasid tema valitsust, veel kaugeltki kadunud. Prohvetikuulutus ennustab tema võimu taastamist: „Ja ma nägin ühe tema peadest olevat nagu surmavalt haavatud; ja tema surmahaav paranes. Ja kogu ilmamaa imetles, jälgides metsalist“ (salm 3). Surmav haav osutab paavstluse langusele aastal 1798. Pärast seda, ütleb prohvet, „tema surmahaav paranes. Ja kogu ilmamaa imetles, jälgides metsalist“. Paulus teatab selgesti, et „ülekohtu inimene“ püsib Kristuse teise tulekuni (2. Tess. 2, 3-8). Kuni armuaja lõpuni jätkab ta oma petmistööd. Ilmutusraamatu kirjutaja lisab paavstluse kohta: „Ja teda hakkavad kummardama kõik, kes maa peal elavad, kellede nimed maailma algusest ei ole kirjutatud tapetud Talle eluraamatusse.“ (Ilm. 13, 8.) Nii Vanas kui ka Uues Maailmas saab paavstlus austatud pühapäeva pidamise kaudu, mis põhineb üksnes rooma-katoliku kiriku autoriteedil. {SV 434.4}

19. sajandi keskpaigast alates on prohvetikuulutuste uurijad esitanud maailmale seda tõsiasja. Sündmustes, mis toimuvad, on näha kiiret ettekuulutuste täitumist. Protestantlikud õpetajad nõuavad jumaliku autoriteedi tunnustamise tõenduseks samuti austust pühapäevale, kuigi nad näevad, et selleks puudub Pühakirjas alus. Korratakse väidet, et Jumala kohtud tabavad inimesi pühapäeva pühadusest üleastumise pärast. Seda juba hakataksegi toonitama. Liikumine pühapäeva seaduse kehtestamiseks võtab kiiresti ülemaailmse ulatuse. {SV 435.1}

Rooma-katoliku kirik on lausa imestusväärselt osav. Ta mõistab, mis toimub. Ta ootab oma aega, sest ta näeb, et protestantlikud kirikud annavad talle austust siis, kui nad võtavad vastu vale hingamispäeva ning et nad valmistuvad selle maksmapanekuks just nende vahenditega, mida ta ise kasutas möödunud aegadel. Need, kes heidavad ära tõevalgu se, otsivad veelkord tuge ennast ilmeksimatuks tunnistavalt võimult, et suruda peale korraldust, mille on seadnud inimene. Pole raske kujutleda, kui meelsasti aitab rooma kirik protestante selles töös. Ja kes oskakski paavstlikest juhtidest paremini kohelda kirikule sõnakuulmatuid? {SV 435.2}

Rooma-katoliku kirik koos kõigi oma harudega üle maailma moodustab suure paavsti valitsuse all oleva organisatsiooni, mis on seatud teenima tema huve. Kiriku miljoneid liikmeid üle kogu maailma kohustatakse olema ustavad paavstile. Olenemata rahvusest või riigikorrast peavad nad kiriku autoriteeti pidama kõigest muust tähtsamaks. Kuigi nad võivad vanduda riigile lojaalsust, seisab sellest tõotusest kõrgemal kuulekusetõotus rooma-katoliku kirikule, kes vabastab nad kiriku huvidele ebasoodsast vandest. {SV 436.1}

Ajalugu tunnistab paavstliku Rooma kavalatest ja järelejätmatutest jõupingutustest sekkuda riikide siseasjadesse. Olles võitnud niiviisi endale jalgealuse, edendab katoliku kirik oma eesmärke ka siis, kui see nõuab valitsejate ja rahva hävingut. 1204. a. pressis

paavst Innocentius III Aragoni kuningalt Peter II välja järgmise vande: „Mina, Peter, aragoonide kuningas, tunnistan ja tõotan olla alati ustav ja kuulekas minu isandale paavst Innocentiusele, tema katoliiklastest järglastele ja rooma-katoliku kirikule, ning ustavalt hoida oma kuningriiki kuulekuses temale, kaitsta katoliku usku ja hävitada eksiõpetusi.“ (John Dowling, „The History of the Romanism“ raamat 5, ptk. 6, 55 osa.) Selline kohustus on kooskõlas dogmaga, et Rooma paavstil „on õigus keisreid troonilt tõugata“ ja „et ta võib vabastada alamaid nende truudusest jumalakartmatute valitsejate vastu.“ (Mosheim, r. 3, cent. II, pt. 2, ptk. 2, see. 9, märkuks 17 (vaata ka lisa.) {SV 436.2}

Pidagem meeles rooma-katoliku kiriku kiitlemist, et kirik ei muutu kunagi. Gregorius VII ja Innocentius II põhimõtted on ikka veel rooma-katoliku kiriku põhimõtted. Oleks tal vaid võimu, siis rakendaks ta neid nüüd niisama jõuliselt kui möödunud sajandeil. Protestandid ei tea, mida nad teevad sellega, kui nad kavatsevad katoliku kiriku abiga maksma panna pühapäeva seadust. Nemad tahavad saavutada oma eesmärki, kuid katoliku kirik püüab selle kaudu võita tagasi oma kaotatud ülemvõimu. Kui Ühendriikides kehtestatakse seadus, et kirik võib kasutada või suunata riigivõimu ning et usulistest kommetest kinnipidamist hakatakse peale sundima ilmalike seadustega, tähendab, et kiriku ja riigi autoriteet peab valitsema südametunnistust, siis on tagatud katoliku kiriku triumf. {SV 436.3}

Jumala Sõna on andnud ähvardava ohu kohta hoiatuse. Kui seda hoiatust tähele ei panda, saab protestantlik maailm tunda, millised on tegelikult katoliku kiriku kavatsused, ainult et siis on lõksust pääseda juba liiga hilja. Katoliku kiriku võim kasvab vaikselt. Tema õpetused avaldavad oma mõju seadusandlikes kodades, kirikuis ja inimeste südames. Ta ehitab kõrgeid ja massiivseid hooneid, mille salajastes peiduurgastes seatakse kord uuesti sisse endised vaenuvõtted. Salaja ja märkamatult tugevdab ta oma jõude selle nimel, et saavutada eesmärk siis, kui saabub aeg tegutseda. Ennekõike vajavad paavsti käsilased soodsat pinnast. See on neil peaaegu et olemas. Varsti saame näha ja tunda, mis on katoliku kiriku eesmärk. See, kes usub Jumala Sõna ja kuuletub sellele, tõmbab endale paavsti käsilaste põlguse ja tagakiusamise. {SV 437.1}

Peatükk 36—Lähenev Võitlus

Suure võitluse algusest saadik on Saatana eesmärgiks olnud Jumala käskude kummutamine. Selle eesmärgi nimel alustas ta mässu Looja vastu. Siis, kui ta heideti taevast välja, jätkas ta võitlust maa peal. Tema püsivaks eesmärgiks on olnud inimeste petmine ja Jumala käsuõpetuse teotamine. Jumala käsuõpetust teotada on võimalik kas kogu käsuõpetuse äraheitmisega või ühe eeskirja kõrvaldamisega — tulemus on kokkuvõttes sama. See, kes eksib „ühe vastu“, näitab põlgust kogu käsuõpetuse vastu; tema mõju ja eeskuju soodustab üleastumist; ta saab „süüdlaseks kõigi vastu“ (Jak. 2, 10). {SV 437.2}

Saatan on moonutanud Piibli õpetusi, et sel teel tuua põlgust jumalikele seadustele ja nii on eksiõpetused saanud tuhandete inimeste usuks, kes tunnistavad, et nad usuvad Pühakirja. Viimane suur kokkupõrge tõe ja eksituse vahel on tegelikult Jumala käsu pärast peetud kauakestnud võitluse viimane heitlus. See lahing seisab meie ees — lahing inimeste käskude ja Jehoova eeskirjade, Piibli usu ning väljamõeldiste ja traditsioonide vahel. {SV 437.3}

Jõud, mis selles võitluses ühinevad tõe ja õiguse vastu, tegutsevad ülimalt aktiivselt. Ja ometi hinnatakse nii vähe Jumala Püha Sõna, mis on meieni jõudnud selliste kannatuste ja vere hinnaga. Piibel on tänapäeval kättesaadav kõigile, kuid vähesed võtavad selle vastu elujuhisena. Uskma-tus valitseb ärevusttekitavas ulatuses mitte ainult maailmas, vaid ka koguduses. Paljud eitavad õpetusi, mis on kristliku usu tugisammasteks. Loomise suured tõed sellisel kujul nagu neid esitavad inspireeritud kirjutajad, samuti inimese languse, lepituse ja Jumala käsu püsivuse põhimõtted on kas tervikuna või osaliselt hüljanud enamik end kristlikuks tunnistatavast maailmast. Tuhended inimesed, kes uhkeldavad oma tarkuse ja sõltumatusega, peavad nõrkuseks usaldada täielikult Piiblit. Nad loevad andekuse ja õpetuse tunnuseks Pühakirja kallal norimist; nad kõrvaldavad Jumala Sõna kõige tähtsamad tõed ja annavad neile oma seletuse. Paljud jutlustajad, professorid ja õpetajad räägivad inimestele, et Jumala käsuõpetus on muudetud või tühistatud. Neid, kes peavad käsu nõudeid veelgi kehtivaks, peetakse naeru ja põlguse vääriliseks. {SV 437.4}

Kui inimesed heidavad kõrvale tõe, heidavad nad ära ka tõe Autori. Kui nad tallavad jalge alla Jumala käsuõpetuse, eitavad nad ka Käsuandja autoriteeti. Õpetustest ja teooriatest on sama kerge teha endale ebajumalat kui puust või kivist. Jumala iseloomu vääresitusega püüab Saatan luua inimestes pilti Jumalast kui julmast olevusest. Nii mõnegi filosoofia ebajumala tõstavad inimesed troonile Jehoova asemele, elavat Jumalat aga nii nagu Ta on ilmutatud Tema Sõnas, Kristuses ja loomistöös, kummardavad tegelikult vähesed. Tuhanded inimesed kummardavad loodust, samal ajal salgavad nad looduse Jumalat. Ebajumalateenistus on tänapäeva kristlikus maailmas olemas sama reaalselt, kui ta oli seda vanas Iisraelis Eelija päevil; erinevus on vaid vormis. Paljude targaks peetud inimeste — filosoofide, poeetide, poliitikute, ajakirjanike jumal, tunnustatud moodsate ringkondade, kolledžite ja ülikoolide ning isegi mõnede teoloogiliste asutuste jumal pole sugugi parem kui Baal, Foiniikia päikesejumal. {SV 438.1}

Mitte ükski teine eksiõpetus, mille kristlik maailm on vastu võtnud, ei kõiguta Jumala autoriteeti jultunumalt, pole loogilisele mõtlemisele vastukäivam ega hukatuslikum oma tagajärgede poolest, kui seda on kaasaegne kiireltleviv õpetus, et Jumala käsk ei ole enam kohustuslik. Igal rahval on oma seadused, mis nõuavad austust ja kuulekust; ükski valitsus ei saa eksisteerida ilma nendeta. Kuidas võiks siis arvata, et taeva ja maa Loojal pole ühtki seadust oma loodolevuste valitsemiseks? Oletagem, et väljapaistvad kirikuõpetajad õpetaksid avalikult, et seadused, mille põhjal valitsetakse nende maad ja mis kaitsevad riigi kodanike õigusi, ei ole kohustuslikud, kuna need piiravad inimeste vabadust, ja seepärast ei tuleks neile kuuletuda. Kui kaua lubataks sellistel meestel kantslist kõnelda? Kuid kas riigiseaduste tähele panemata jätmine on suurem kuritegu kui jumalike eeskirjade jalge alla tallamine? {SV 438.2}

Arusaadavam oleks see, et riigid tühistavad ennemini oma seadused ja lubavad inimestel teha, nagu neile meeldib, kui et universumi Valitseja kõrvaldab oma seadused ja jätab maailma õiguse mõõdupuuta, mille järgi mõista hukka süüdlast ja õigeks kuulekaid. Kas me teame, milline tagajärg on Jumala käsu hülgamisel? Seda on teha püütud. Kohutavad olid sündmused Prantsusmaal, kui valitsevaks võimuks sai ateism. Siis nägi maailm, et Jumalast seatud korralduste kõrvaleheitmine tähendab kõige julmemate türannide valitsema pääsemist. Kui õiguse mõõdupuu kõrvaldatakse, avatakse kurjusevürstile tee oma võimu kinnitamiseks maa peal. {SV 439.1}

Ükskõik mis punktis jumalikud eeskirjad ära heidetakse, ei näi patt seal enam patuna ega õiglus ihaldusväärsena. Need, kes keelduvad alistumast Jumala valitsusele, on täiesti võimetud valitsema iseennast. Hukatuslike õpetuste kaudu sisendatakse sõnakuulmatust loomu poolest nagunii kannatamatute laste ja noorukite südamesse. Tagajärjeks on seadusetus ja ohjeldamatus ühiskonnas. Rahvahulgad pilkavad nende kergeusklikkust, kes on kuulekad Jumala nõudmistele, kuid võtavad ise õhinal vastu Saatana pettused. Nad annavad voli oma himudele ja naudivad patte, mis on paganate peale kutsunud Jumala kohtunuhtlused. {SV 439.2}

Need, kes õpetavad rahvast Jumala käskudesse üleolevalt suhtuma, külvavad sõnakuulmatust ja lõikavad seda. Kui Jumala käsuõpetuse piirav mõju täiesti hüljata, jääksid varsti kõrvale ka inimeste seadused. Kuna Jumal keelab ebaausad teod, himustamise, valelikkuse ja petmise, on inimesed valmis jalge alla tallama Jumala seadused kui takistused ilmaliku heaolu teel. Taeva eeskirjade kõrvaldamise tulemused on aga sellised, milliseid ei oska aimatagi. Kui käsud ei oleks kohustuslikud, siis ei kardaks enam keegi neist üle astuda! Siis ei oleks võimalik enam kaitsta oma vara, sest inimesed omandaksid vägivaldselt kaasinimeste omandi ja tugevaimast inimesest saaks rikkaim. Siis ei oleks elu enam kallis. Abielutõotus ei kaitseks perekonda püha kaitsevallina. See, kellel on võimu, võtaks soovi korral vägivaldselt ligimese naise. Viies käsk kõrvaldataks samuti nagu neljas ja lapsed ei kohkuks enam mõrvamast oma vanemaid, kui sel viisil on võimalik rahuldada oma rikutud

südame ihasid. Tsiviliseeritud maailm muutuks röövlite ja mõrtsukate tallermaaks, rahu ja õnn pageks maa pealt sootuks. {SV 439.3}

Õpetus, et inimesed on vabastatud kuulekusest Jumala nõuetele, on juba iseenesest nõrgendanud kõlbelist jõudu ja avanud maailmale ülekohtulüüsid. Seadusetus ja kõlbeline laostumine tormavad meie peale tohutu tõusulainena. Perekonnas tegutseb Saatan, tema lipp lehvib isegi näiliselt kristlikes kodudes. Selles kitsas ringis valitsevad kadedus, kurjad kahtlustused, silmakirjalikkus, võõrdumine, tülid, püha usalduse reetmine ja himude rahuldamine. Kogu usuliste põhimõtete ja õpetuste süsteem, mis peaks moodustama ühiskonna aluse ja raamistiku, näib kõikuvat kokkuvarisemise äärel. {SV 440.1}

Kõige alatumatele roimaritele, kes on kuritegude tõttu vanglasse toimetatud, osutatakse sageli suurimat tähelepanu nagu oleksid nad saavutanud kadestusväärse seisukoha. Ajakirjanduses kirjeldatakse kuritegude eemaletõukavaid üksikasju; sel viisil aga pühendatakse paljusid pettuste, röövimiste ja mõrvade taktikasse ning Saatan juubeldab oma põrgu-like plaanide edu üle. Pahede levik, enesetapud, joomine ja igat liiki ülekohtu suurenemine peaks panema kõiki, kes kardavad Jumalat, mõtlema, mida küll teha kurjuse tõusu tõkestamiseks? {SV 440.2}

Kohtud on äraostetavad. Valitsejaid õhutab tegevusele kasumiiha ja meelelised lõbud. Joomine on tumestanud paljude võimeid nii, et Saatan on saanud nende üle lausa piiramatu võimu. Juriste petetakse, ostetakse ära ja viiakse eksiteele. Joomingud, pidustused, viha, kadedus ja kõikmõeldav ebaõiglus valitseb nende hulgas, kes annavad välja seadusi. „Õiglus seisab kaugel, sest tõde komistab uulitsal ja otsekohesus ei saa sisse tulla!“ (Jes. 59, 14.) {SV 440.3}

Jumalakartmatus ja vaimulik pimedus, mis valitses rooma-katoliku kiriku ülemvõimu ajal, oli Pühakirja luku taha panemise vältimatu tagajärg. Kuid mis on üleüldise uskmatuse, Jumala käskude hülgamise ja sellest tuleneva moraalse laostumise põhjuseks evangeeliumi täie valguse ajastul, usulise vabaduse ajastul? Kuna Saatan ei saa enam hoida maailma oma võimu all Pühakirja lugemise keeluga, püüab ta teiste vahendite kasutamisega saavutada sama eesmärki. Ta hävitab usu Piiblisse ja saavutab sama, mis Piibli enda hävitamisega. Ta sisendab mõtte, et Jumala käsud ei ole kohustuslikud ning juhib inimesi nendest üle astuma sama ta-gajärjekalt, nagu oleksid nad nende suhtes täielikus teadmatuses. Nii nagu varasematel aegadel, nii tegutseb hingevaenlane ka nüüd oma plaanide teostamiseks koguduse kaudu. Tänapäeva usulised organisatsioonid keelduvad kuulmast ebapopulaarseid tõdesid, mida esitab Pühakiri; nende vastu võitlemise kaudu on nad võtnud vastu ebaõiged tõlgitsused ja seisukohad. Säilitades paavstliku eksiõpetuse inimese loomu-pärasest surematusest ja elust vaimuderiigis, on nad ära heitnud ainsa kaitse spiritismi pettuste ees. Õpetus igavesest piinast on röövinud paljudelt usu Piiblisse. Kui inimes-tele esitada neljanda käsu nõudeid, siis leiaksid nad, et seitsmes päev on hingamispäev; selleks aga, et vabaneda kohustusest, mida ei taheta täita, tuleb populaarsetel jutlustajatel väita, et Jumala

käsud ei ole enam kohustuslikud. Niiviisi hülgavad nad käsuõpetuse ja hingamispäeva. Sedamööda kuidas levib valgus hingamispäeva kohta, muutub Jumala käskude äraheitmine neljanda käsu nõuetest hoidumiseks peaaegu üleüldiseks. Valeõpetused on avanud ukse uskmatusele, spiritismile ja Jumala pühade seaduste põlgamisele. Kirikute juhtidel lasub kohutav vastutus kristlikus maailmas va-litseva ülekohtu pärast. Ometi väidab just see klass inimesi, et kiiresti laienev moraalne laostumine tuleneb suurel määral niinimetatud „kristliku hingamispäeva“ pühaduse teotamisest ja et pühapäeva range nõudmine parandaks suuresti ühiskonna kõlbelist palet. Seda rõhutatakse eelkõige Ameerikas, kus on õiget õpetust hingamispäevast kõige laialdasemalt kuulutatud. Siin ühendatakse sageli karskus töö kui üks tähtsaim ja väljapaistvaim kõlblusereform pühapäeva liikumisega ja selle propageerijad väidavad, et nad töötavad ühiskonna kõrgemate huvide kaitsjatena. Neid, kes keelduvad ühinemast selliste karskusseltsidega, süüdistatakse vastuseisus karskusele ja reformidele. Kuid tõsiasi, et liikumine, mis on rajatud eksitusele, ühineb tööga, mis on iseenesest hea, ei ole veel argument valeõpetuse tunnustamiseks. Me võime varjata mürki sel viisil, et segame selle tervisliku toiduga, kuid me ei suuda niiviisi muuta mürgi olemust. Otse vastupidi — mürk muutub veelgi ohtlikumaks, kuna tõenäoliselt ei osata seda sellises koostises kahtlustadagi. Üheks Saatana meetodiks ongi ühendada vale nii suure hulga tõega, et pettus muutub usaldusväärseks. Pühapäeva-liikumise juhid võivad propageerida reformi, mida inimesed vajavad, põhimõtteid, mis on kooskõlas Piibliga, kuid nii kaua, kui nad kaitsevad nõudmisi, mis on vastuolus Jumala käskudega, ei tohi Tema sulased nendega ühineda. Miski ei õigusta Jumala käskude kõrvaldamist inimeste eeskirjade nimel. {SV 440.4}

Kahe suure eksiõpetuse kaudu — hinge surematuse ja pühapäevale omistatud pühaduse kaudu — petab Saatan inimesi. Kui esimene neist paneb aluse spiritismile, siis viimane loob vendluse rooma-katoliku kirikuga. Ühendriikide protestandid ulatavad esimestena käed üle kuristiku, et haarata kinni spiritismi käest; nemad täidavad ka selle sügaviku, mis asub protestantismi ja rooma-katoliku kiriku vahel ning selle kolmekordse ühenduse mõjul hakkab see maa katoliku kiriku jälgedes tallama jalge alla südametunnistuse vabadust. {SV 442.1}

Kuna spiritism jäljendab väga täpselt tänapäeva nimekristlust, on sellel ka suurem võim petta ja võrgutada. Saatan kohandab end tänapäeva olukordadele. Ta ilmub valguseinglina. Spiritismi abil tehakse imetegusid; tervistatakse haigeid ja tehakse palju muid vaieldamatuid imesid. Ja kuna vaimud tunnistavad usku Piiblisse ning avaldavad lugupidamist kiriku tavadele, võetakse nende tegevus vastu Jumala väe ilminguna. {SV 442.2}

Erinevus end kristlasteks tunnistajate ja jumalakartmatute vahel on tänapäeval vaevumärgatav. Koguduseliikmed armastavad seda, mida armastab maailm ja on valmis minema maailmaga kompromissile. Saatan püüab kirikut maailmaga ühendada ja sel kombel oma võimu tugevdades nad kõik spiritismi rööbastele juhtida. {SV 442.3}

Katoliiklasi, kes ülistavad imetegusid kui õige kiriku kindlaid tunnusmärke, petab Saatan hõlpsasti oma imettegeva väega, protestante, kes on hüljanud tõe kaitse, eksitab ta samuti. Katoliiklased, protestandid ja ilmalikud inimesed võtavad kõik lõpuks vastu jumalakartuse välise vormi, kuid keelduvad selle väest; nad näevad selles liidus võimsat liikumist maailma ümberpööramiseks. Nende meelest on see sissejuhatuseks kauaoodatud tuhandeaastasele rahuriigile. {SV 442.4}

Spiritismi kaudu esitab Saatan end inimsoo heategijana, kes parandab haigusi ja näib esitavat uut ja kõrgemat usulist taset, kuid samal ajal tegutseb ta hävitajana. Saatana kiusatused laostavad rahvahulki. Ohjeldamatus tõukab troonilt mõistuse. Sellele järgneb meeleline eneserahuldamine, tülid ja verevalamised. Saatan ihkab sõda, sest see äratab inimhinge halvimad kired ning viib oma ohvrid igavikku koos nen de pahede ja veretöödega. Saatana eesmärgiks on õhutada rahvaid üksteise vastu sõtta. Nii saab ta juhtida inimese mõtted kõrvale vajalikust ettevalmistusest Issanda päevaks. {SV 442.5}

Pimeduse vürst tegutseb ka loodusjõudude kaudu, et koguda ettevalmistamata inimestest endale rikkalikku saaki. Ta on uurinud looduse laboratooriumide saladusi ja kasutab kogu oma väge, et valitseda loodusjõude nii palju, kui Jumal lubab. Kui kiiresti pühkis ta siis, kui tal anti luba vaevata Iiobit, ära tema lambaja veisekarjad, sulased, majad ja lapsed; kui kiiresti järgnes üks õnnetus teisele! Jumal kaitseb oma loodolevusi ja hoiab neid hävitaja väe eest. Ometi põlgab kristlik maailm Jehoova käsku ja Issand teeb seda, mi-da Ta on lubanud — Ta tõmbab maa pealt tagasi õnnistused ja eemaldab oma kaitsva käe neilt, kes Tema käsu vastu mässavad ning teisi sedasama tegema sunnivad. Saatanal on võim kõigi üle, keda Jumal eriliselt ei kaitse. Higevaenlane soosib mõningaid ja annab neile edu, edu oma eesmärkide saavutamise nimel; teistele toob ta õnnetusi ja paneb nad uskuma et see on Jumal, kes neid vaevab. {SV 443.1}

Esinedes suure arstina, kes võib ravida kõiki haigusi, külvab Saatan ühtaegu tõbesid ja õnnetusi, mis laostavad rahvarohked linnad. Ta tegutseb ka praegusel hetkel. Õnnetusjuhtumites nii merel kui maal, suurtes tulekahjudes, kohutavates tornaadodes, raevukates rahetormides, marudes, üleujutustes, tsüklonites, tõusulainetes ja maavärinates on män-gus Saatana käsi tuhandel viisil. Ta hävitab valmiva viljasaagi; järgneb näljahäda ning viletsus. Ta rüvetab õhku surmavate haiguspisikutega ja tuhanded inimesed hukkuvad katku läbi. Need nuhtlused muutuvad üha sagedasemaks ja hävitavamaks. Viletsus puudutab lisaks inimestele ka loomi. „Maa leinab, laostub.“ „Maa rahva ülemused rammestuvad! Maa on rüvetunud oma elanike all, sest need on üle astunud käsuõpetusest, muutnud seadusi, murdnud igavese lepingu!“ (Jes. 24, 4. 5.) {SV 443.2}

Kõige krooniks veenab suur petis inimesi, et kõige nende hädade põhjustajaks on need, kes peavad kangekaelselt kinni Jumala käsu nõudmistest. Inimesed, kes tegelikult ise on kutsunud esile Jumala meelepaha, süüdistavad kõiges neid, kelle kuulekus Jumala käskudele on üleastujatele lakkamatuks etteheiteks. Teatatakse, et pühapäeva mittepühitsemine on

Jumala teotamine ning et nimetatud patt toob kaasa hädasid, mis ei lakka enne, kui pühapäevaseadus rangelt maksma pannakse. Need, kes esitavad neljanda käsu nõudeid ja havetavad niiviisi austust pühapäeva vastu, on rahva silmis tülitegijad, kes takistavad Jumala poolehoidu ja ajalikku heaolu. Nii korratakse süüdistust, mida esitati juba ammustel aegadel Jumala sulastele: „Ja kui Ahab nägi Eelijat, siis küsis Ahab temalt: „Kas oled sina see, kes saadab Iisraeli õnnetusse?“ Ja ta vastas: „Mina ei saada Iisraeli õnnetusse, küll aga sina ja su isa sugu, sest te jätate maha Jahoova käsud ja sina käid baalide järel.“ (l. Kun. 18, 17. 18.) Kui valesüüdistused on rahva viha lõkkele puhunud, koheldakse Jumala saadikuid samuti nagu kohtles ärataganenud Iisrael Eelijat. {SV 443.3}

Spiritismi kaudu ilmnev imettegev vägi avaldab oma mõju ka neile, kes sooviksid kuuletuda pigemini Jumalale kui inimestele. Vaimud kinnitavad, et Jumal on andnud neile ülesande veenda pühapäeva pühitsemisest loobujaid eksitusest pöörduma. Nad kinnitavad, et riigi seadustele tuleb kuuletuda samuti nagu Jumala käskudele. Vaimud kurdavad maailmas valitseva suure kurjuse üle ning toetavad usuõpetajate väidet, et kõlbelise allakäigu põhjuseks on pühapäeva teotamine. Suur on vaimudeilma saadikute meelepaha kõikide vastu, kes keelduvad nende tunnistust vastu võtmast. {SV 444.1}

Saatana taktika selles viimases võitluses Jumala rahva vastu on sama, mida ta kasutas taevas võitluse algul. Tollal väitis ta, et ta püüab edendada Jumala valitsuse püsivust, kuigi samal ajal tegi salaja kõik selle kukutamiseks. Ta süüdistas Jumalale ustavaid ingleid. Sama petlik tegevus tähistab ka rooma-katoliku kiriku ajalugu. Kirik on tunnistanud end Jumala asemikuks, kuid on samas püüdnud tõsta end Jumalast kõrgemale ning muuta Tema käske. Rooma-katoliku kirik mõistis kurjategijatena hukka need, kes jäid ustavaks evangeeliumile, Öeldi, et nad on astunud liitu Saatanaga. Kasutati kõikvõimalikke vahendeid, et muuta nad rahva silmis kõige alatumateks kurjategijateks. Nii saab olema ka nüüd. Kuna Saatan püüab hävitada neid, kes austavad Jumala käske, mõjutab ta inimesi süüdistama neid käsu hülgamises, jumalateotuses ja nuhtluse toomises maa peale. {SV 444.2}

Jumal ei sunni kunagi inimese tahet ega südametunnistust, kuid Saatan kasutab pidevalt karmi sundust, et saavutada võimu nende üle, keda ta ei saa teisiti hukutada. Hirmu või vägivalla abil püüab ta valitseda südametunnistust ja kindlustada endale austust. Selle eesmärgi nimel tegutseb ta nii usuliste kui ilmalike võimude kaudu, mõjutades neid välja andma Jumala käsuõpetust trotsivaid inimeste seadmisi. {SV 444.3}

Need, kes austavad Piibli hingamispäeva, tembeldatakse seaduse ja korra vaenlasteks, ühiskonna kõlbluseeskirjade rikkujaiks, anarhia ja laostumise põhjustajaiks, kes tõmbavad maa peale Jumala nuhtlused. Nende ustavust nimetatakse kangekaelsuseks, jonnakuseks ja kiriku autoriteedi põlgamiseks. Neid süüdistatakse vaenulikkuses valitsuse vastu. Jutlustajad, kes eitavad Jumala käsu kohustuslikkust, nõuavad kantslist alistumist riigivõimudele kui Jumalast määratud ametnikele. Seadusandlikes kodades ja kohtutes

esitatakse käsupidajaid vääriti ja mõistetakse nad hukka. Nende sõnadele antakse vale värving ja tegutsemismotiive tõlgitsetakse kõige halvemas mõttes. {SV 445.1}

Kui protestantlikud kirikud hülgavad Pühakirja selged tõendid Jumala käsu muutumatuse kohta, tahavad nad sundida vaikima neid, kelle usku nad ei saa Piibliga kummutada. Sulgenud silmad õiguse ees, hakkavad ärataganejad veenma neid, kes keelduvad tegemast seda, mida keelab Jumal, ega tunnusta paavstliku hingamispäeva nõudeid. {SV 445.2}

Kiriku ja riigi kõrged aukandjad ühinevad, et meelitada, veenda ja sundida jõuga kõiki pühapäeva austama. Jumaliku autoriteedi puudumine korvatakse pealesurutud seadustega. Poliitiline laostumine hävitab õiglusearmastuse ja lugupidamise tõe vastu. Isegi vabas Ameerikas annavad seaduseandjad rahva poolehoiu kindlustamiseks järele rahva nõudmistele. Väljastatakse seadus, mis kohustab kõiki pühapäeva pidama. Südametunnistuse vabadust, mis nõudis omal ajal nii suuri ohvreid, ei austata enam. Peatselt saabuva võitluse finaalis täituvad prohveti sõnad: „Ja lohe sai vihaseks naise peale ja läks sõdima nendega, kes naise soost olid üle jäänud ja kes peavad Jumala käske ja kellel on Jeesuse tunnistus.“ (Ilm. 12, 17.) {SV 445.3}

Peatükk 37—Pühakiri on Kaitsekilbiks

„Õpetuse ja tunnistuse juurde! Kui nõnda ei kõnelda, siis ei ole koitu!“ (Jes. 8. 20.) Jumala rahvas juhatatakse Pühakirja juurde kui kaitsevahendi juurde valeõpetajate ja pimeduse vaimude petva väe vastu. Saatan kasutab kõiki võimalusi, et takistada inimesi Jumala Sõna uurimast, sest Pühakirja selged tõed paljastavad tema pettused. Iga Jumala töö elustumine paneb kurjusevürsti aktiivsemalt tegutsema. Ta teeb äärmisi jõupingutusi viimaseks võitluseks Kristuse ja Tema järelkäijate vastu, Peatselt seisab meie ees viimane suur pettus. Antikristus teeb oma imestusväärseid tegusid meie silme all. Võltsing sarnaneb originaaliga sedavõrd, et neid on võimatu eristada ilma Pühakirja abita. Selle Raamatu tunnistustega tuleb läbi katsuda kõik väited ja imeteod. {SV 445.4}

Need, kes püüavad kuuletuda kõigile Jumala käskudele, saavad tunda vastuseisu ja pilget. Ainult Jumala abiga võivad nad seisma jääda. Selleks, et eelseisvates rasketes katsumustes vastu pidada, peavad nad mõistma Jumala tahet nii nagu see on ilmutatud Tema Sõnas. Nad saavad Jumalat austada ainult siis, kui neil on õige arusaamine Tema iseloomust, valitsusest ja eesmärkidest ning nad tegutsevad kooskõlas selle arusaamisega. Ainult need, kes on kindlustanud oma meeled Piibli tõdedega, jäävad püsima viimases suures võitluses. Iga inimene peab end põhjalikult läbi katsuma! Olen ma kuulekas Jumalale või inimestele? Otsustav tund on tulnud. Kas meie jalad seisavad kindlalt Jumala muutumatu Sõna kaljul? Kas me oleme valmis kaitsma kindlalt Jumala käske ja Jeesuse usku? {SV 446.1}

Enne ristilöömist kõneles Päästja oma jüngritele, et Teda surmatakse, kuid Ta tõuseb hauast üles. Inglid olid kohal, et jäädvustada Õpetaja sõnad jüngrite meeltes ja südames. Ent jüngrid ootasid ajalikku vabastust Rooma ikkest ega suutnud mõista, et Tema, kellesse olid keskendunud kõik nende lootused, peaks kannatama häbistavat surma. Sõnad, mida neil oli vaja meeles pidada, jäid unarusse ning siis, kui tuli raske katsumuseaeg, tabas see neid ootamatult. Jeesuse surm hävitas nende lootused nii nagu Ta poleks neid ette hoiatanudki. Prohvetikuulutused avavad meie ees tuleviku sama selgesti, nagu avas Kristus oma jüngritele. Prooviaja lõppemise ja viletsusajaks ettevalmistamisega seotud sündmused on selgesti kirjas. Ent rahvahulkadel puudub nende tähtsate tõdede tundmine, otsekui poleks neid kunagi ilmutatud. Saatan püüab kõrvaldada iga mõju, mis võiks nad päästmise suhtes targemaks teha, ning viletsusaeg tabab neid ootamatult. {SV 446.2}

Kui Jumala poolt saadetud hoiatused on nii tähtsad, et neid kujutatakse kesk taevast lendavate inglite kuulutusena, peab iga mõtlemisvõimeline inimene sõnumile tähelepanu pöörama. Kohutavad nuhtlused, mis ootavad neid, kes kummardavad metsalist ja tema kuju (Ilm. 14, 9-11), peaksid panema kõiki hoolikalt prohvetikuulutus! uurima, et jõuda selgusele, mis on metsalise märk ja kuidas vältida selle vastuvõtmist. Ometi keeravad inimesed kõrvale tõde kuulmast. Meelsamini pooldatakse väljamõeldisi. Viimaseid päevi silmas pidades ütles apostel Paulus: „Tuleb aeg, et nad tervet õpetust ei taha sallida!“ (2. Tim. 4, 3.) See aeg on tulnud. Rahvas ei taha kuulda Piibli tõde, kuna see käib vastu nende

patuse, maailma armastava südame soovidele. Saatan pakub neile pettusi, mida nad armastavad. {SV 446.3}

Ent Jumalal on maa peal rahvas, kes peab Piiblit ja ainult Piiblit kõikide õpetuste mõõdupuuks ja reformide aluseks. Õpetatud meeste hinnanguid, teaduslikke järeldusi, kiriklike nõukogude tõekspidamisi ja otsuseid, mis on niisama arvukad ja vastuolulised kui uskkonnadki, mida nad esindavad, enamuse arvamust — mitte midagi neist ega neid tervikuna ei tuleks pidada tõendiks seisukoha võtmisel ühegi usupunkti poolt ega vastu. Enne mingi õpetuse või eeskirja vastuvõtmist peaksime nõudma selle toetuseks kindlat tõendit: „Nõnda ütleb Issand.“ {SV 447.1}

Läbi aegade on Saatan püüdnud kinnitada inimeste tähelepanu mõnele inimesele Jumala asemel. Ta suunab silmad piiskoppidele, pastoritele ja teoloogiaprofessoritele, selle asemel, et rahvas uuriks Pühakirja, kust ta õpiks tundma oma kohustusi. Autoriteetide mõtteid suunates saab Saatan mõjutada inimesi oma tahte kohaselt. {SV 447.2}

Kui Kristus jagas Elusõna, kuulasid lihtsad inimesed Teda rõõmuga, isegi paljud preestritest ja valitsejatest uskusid Temasse. Kuid ülempreester ja rahva juhid otsustasid Messia õpetused hukka mõista ja hüljata. Kuigi nad ei leidnud Jeesuse vastu ühtki süüdistust, ning kuigi nad tundsid tahtmatult jumaliku väe mõju ja tarkust Tema sõnades, jäid nad siiski oma eelarvamuste juurde. Nad heitsid ära kõige selgemad tõendid Jeesuse kui Messia kohta, kuna nad ei tahtnud saada Tema jüngriteks. Jeesuse vastasteks olid me-hed, keda juudid olid juba lapseeast peale õppinud austama, kelle autoriteedi ees nad olid harjunud vastuvaidlematult kummardama. „Millest see tuleb,“ küsisid nad, „et meie vanemad ja kirjatundjad ei usu Jeesusesse? Kas need vagad mehed ei võtaks Teda vastu, kui Ta oleks Kristus?“ Selliste õpetajate mõjul hülgas juudi rahvas oma Lunastaja. {SV 447.3}

Meelsus, mis tiivustas tollaseid preestreid ja vanemaid, ilmneb ka täna paljude juures, kes tõstavad esile oma suure vagaduse. Nad keelduvad uurimast Pühakirja tunnistusi meie aia eriliste tõdede kohta. Nad osutavad oma arvukusele ja populaarsusele ning vaatavad põlgusega tõe kaitsjatele kui vähestele vaestele, ebateadlikele inimestele, kelle usk eral-dab neid maailmast. {SV 447.4}

Kristus nägi ette, et selline autoriteet, mida lubasid endile kirjatundjad ja variserid, ei lõpe juutide hajutamisega. Prohvetliku pilguga nägi Ta ette aegu, mil inimesed kasutavad oma võimu selleks, et valitseda teiste südametunnistuse üle. See surve on olnud kogudusele kohutavaks needuseks kõigil aegadel. Issanda noomitused kirjatundjatele ja varise-ridele ning hoiatused rahvale mitte järgida pimedaid juhte, pidid olema hoiatuseks ka tulevastele põlvedele. {SV 448.1}

Rooma-katoliku kirik annab vaimulikkonnale õiguse Pühakirja tõlgitseda, lihtrahval on see keelatud. Kuigi reformatsioon andis Pühakirja kõigile, takistab põhimõte, mille säilitas rooma-katoliku kirik, endiselt rahvahulkadel protestantlikes kirikutes uurida Piiblit enda

jaoks. Neid õpetatakse õpetusi vastu võtma nii, nagu tõlgendab neid kirik. Paljud ei julge uskuda midagi, mis on vastuolus nende usutunnistusega või kiriku kindlaksmääratud õpetusega, kuigi Pühakiri sellest selgesti kõneleb. {SV 448.2}

Vaatamata sellele, et Piibel on täis hoiatusi valeõpetajate suhtes, on paljud valmis usaldama oma hinge vaimulikkonna hoolde. Tänapäeval on tuhandeid usutunnistajaid, kelle usu aluseks on see, mida on õpetanud neile nende usulised juhid. Nad jätavad tähele panemata Päästja õpetused ja usaldavad kõhklematult jutlustajaid. Kuid kas jutlustajad on eksimatud? Kuidas me võime usaldada oma hinge nende juhtimise alla, kui me ei tea Jumala Sõna põhjal, kas nad on valguse kandjad? Kuna puudub moraalne julgus astuda kõrvale maailma sissetallatud rajalt, sammuvad paljud õpetatud meeste jälgedes, ja kuna järelkäijad ise ei uuri, aheldatakse nad lootusetult eksiõpetuse külge. Nad mõistavad, et tõde käesoleva aja jaoks on Piiblis selgesti esile toodud, nad teavad, et Püha Vaimu vägi kaasneb selle kuulutusega, kuid nad lasevad end vaimulikkonna vastutöö tõttu valgusest ära pöörata. Mõistus ja südametunnistus on küll veendunud, kuid nad ei julge mõelda teistmoodi, kui õpetab nende jutlustaja; nii toovad nad oma igavesed huvid ohvriks kellegi teise uskmatusele, uhkusele ja eelarvamusele. {SV 448.3}

Saatan kasutab mitmesuguseid vahendeid, et oma vange inimliku mõjuga köita. Ta seob paljud armastuse siidinööridega Kristuse risti vaenlaste külge. Olgu see side siis kas vanemate ja laste või mehe ja naise vaheline armatus või hoopis kiindumus teatud seltskonda — mõju on üks. Tõe vastased kasutavad oma võimu südametunnistuse mõjutamiseks ja inimestel, kes on nende mõju all, pole julgust ega iseseisvust toimida oma veendumuste kohaselt. {SV 448.4}

Tõde ja Jumala au on lahutamatud; meil on võimatu austada Jumalat ekslike õpetuste kaudu, kui meie käeulatuses on Piibel. Paljud väidavad, et see, mida keegi usub, pole oluline, peaasi kui õigesti elatakse, kuid usk kujundab elu. Kui valgus ja tõde on meile kättesaadavad, kuid meie ei kasuta võimalust seda kuulda ja lugeda, heidame me tegelikult tõe ära ja valime valguse asemel pimeduse. {SV 449.1}

„Mehe meelest on nii mõnigi tee õige, aga lõppeks on see surma tee!“ (Õp. s. 16. 25.) Teadmatusega ei saa vabandada mingit eksitust ega pattu, kui on võimalus tundma õppida Jumala tahet. Kui rändur jõuab teeristi, võib ta teeviidalt teada saada, kuhu mingi teeharu viib, kuid kui teekäija ei hooli teeviitadest ja valib suvalise tee, mis näib talle õigena, siis on üsna tõenäoline, et ta satub valele teele, hoolimata sellest, kui siiras ta oleks. {SV 449.2}

Jumal on andnud meile oma Sõna, et me õpiksime tundma selle õpetusi ja saaksime teada, mida Ta meilt ootab. Kui üks kirjatundja tuli Jeesuse juurde küsima: „Mis ma pean tegema, et ma igavese elu päriksin?“ andis Päästja talle nõu uurida Pühakirja, öeldes: „Kuidas on käsuõpetuses kirjutatud? Kuidas sa loed?“ Teadmatus ei vabanda noort ega vana. Teadmatus ei vabasta kedagi õiglasest karistusest Jumala käsust üleastumise pärast, sest meie käes on ustav tunnistus käsu. tema põhimõtete ja nõuete kohta. Ei ole küllalt

sellest, kui inimesel on head kavatsused, ei piisa, kui inimene teeb seda, mis ta õigeks peab või mida jutlustaja ütleb õige olevat. Kaalul on tema elu, seepärast peab ta ise uurima Pühakirja. Ükskõik kui tugevad on veendumused, ükskõik kui kindel on inimene selles, et jutlustaja tunneb tõde, ometi pole see tema usu aluseks. Meil on kaart, kuhu on märgitud kõik teemärgid matkal taeva poole ja keegi ei pea midagi umbes arvama. {SV 449.3}

Iga mõistusega inimese esmaseks ja suurimaks kohustuseks on uurida Pühakirjast, mis on tõde ning siis selles valguses ka käia ja teisi samale julgustada. Me peaksime lugema iga päev hoolega Piiblit, kaaluma iga mõtet ja võrdlema kirjatekste üksteisega. Jumala abiga tuleb meil ise omandada oma tõekspidamised, sest me peame ise Jumala ees vastust andma. Tõdesid, mida Piibel väga selgesti esitab, on õpetatud mehed mähkinud kahtluste pimedusse ning targa näo-ga õpetavad nad, et Pühakirjal on müstiline, varjatud vaimulik tähendus, mida pole võimalik mõista. Need mehed on valeõpetajad. Sellistele õpetajatele lausus Jeesus: „Te ei tunne pühi kirju ega Jumala väge." (Mark. 12, 24.) Piibli sõnu tu-leb seletada nende otseses tähenduses, kui pole just kasutatud mõnda sümbolit või kujundit. Kristus on andnud tõotuse: {SV 449.4}

„Kui keegi tahab teha tema tahtmist, see tunneb, kas see õpetus on Jumalast" (Joh. 7, 17.) Kui inimesed tahaksid uskuda Piiblit nii, nagu sinna on kirjutatud ja kui ei oleks valeõpetajaid, kes inimesi eksiteele viivad ja nende mõtteid segavad, siis tehtaks tööd, mis rõõmustaks ingleid ja tooks Kristuse karja tuhandeid, kes käivad praegu veel eksiteel. {SV 450.1}

Me peaksime kasutama kogu oma hingejõudu Pühakirja uurimiseks ning harjutama oma mõistust Jumala sügavustega niipalju kui surelikel on võimalik mõista. Seejuures ei tohi me unustada, et lapselik kuulekus ja allaheitlikkus on õpilase õige meelsus. Raskeid kohti Pühakirjas ei saa kunagi lahendada samade meetoditega, mida kasutatakse filosoo-filiste probleemide pulhul. Me ei peaks uurima Piiblit sellise eneseusaldusega, millega paljud tungivad teaduse valdkonda; me peaksime alandliku palvega pöörduma Jumala poole ja siiralt soovima teada saada Tema tahet. Me peame tulema suure Jumala ette alandliku ja vastuvõtliku vaimuga või muidu pimestavad kurjad inglid meie mõistuse ja kalgistavad südame nii, et tõde ei avalda meile mõju. {SV 450.2}

Mõnigi Pühakirja osa, mida õpetatud mehed nimetavad salapäraseks või millest nad mööduvad kui tähtsusetust, on lohutusrikas ja õpetlik sellele, kes on õppinud Kristuse koolis. Üheks põhjuseks, miks paljudel teoloogidel ei ole selget arusaamist Jumala Sõnast, on tõsiasi, et nad sulgevad teadlikult silmad nende tõdede ees, mille järgi nad ei soovi elada. Fiibli tõdede mõistmine ei sõltu niipalju uurimiseks rakendatud mõistusejõust, kui just sihikindlusest ja tõsisest igatsusest õiguse järele. {SV 450.3}

Piiblit ei peaks kunagi uurima ilma palveta. Ainult Püha Vaim võib avada meile Piibli elusõna ja takistada meid ebaõigesti tõlgendamast raskestimõistetavaid osi. Taevaste inglite ülesandeks on valmistada inimsüdant mõistma Jumala Sõna, et Piibli ilu saaks meid

kütkestada, selle hoiatused manitseda ja tõotused kinnitada. Taaveti palve peaks saama meiegi palveks: „Ava mu silmad vaatlema Su käsuõpetuse imesid!“ (Laul 119, 18.) Kiusatused tunduvad sageli vastupandamatutena seepärast, et palve ja Piibli uurimine on hooletusse jäänud. Selle tõttu ei meenu kohe ka Jumala tõotused ning me ei oska Pühakirja relvadega Saatanale vastu astuda. Kuid inglid ümbritsevad neid, kes tahavad õppida Jumala tõdesid, ja meenutavad õigel ajal just neid sõnu, mida on vaja. Niisiis: „Kui vaenlane tuleb kui jõgi, siis tõstab Jehoova Vaim lipu üles tema vastu.“ (Jes. 59, 19 v. t.) {SV 450.4}

Jeesus tõotas oma jüngritele: „Aga Trööstija, Püha Vaim, kelle minu Isa läkitas minu nimel, see õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mis mina teile olen ütelnud.“ (Joh. 14, 26.) Kristuse õpetused peavad olema eelnevalt mällu salvestatud, et Jumala Vaim saaks neid meile ohtlikul ajal meenutada. „Ma panen Su sõna tallele oma südamesse,“ ütles Taavet, „et ma ei teeks pattu sinu vastu“ (Laul 119, 11). {SV 451.1}

Kõik, kes hindavad igavest elu, peaksid olema valvel skeptitsismi sissetungi suhtes. Rünnatakse just tõe tugisambaid. Tänapäeval on võimatu vältida sarkasmi, sofismi ja salakavalate ning hukatuslike õpetuste haardeulatust. Saatan kohandab oma kiusatused igasuguste huvidega inimestele. Ta ründab harimatuid irvituse ja pilkega, kuid haritud inimeste teele asub ta teaduslike väidete ja filosoofiliste arutlustega et äratada umbusaldust ja põlgust Pühakirja vastu. Isegi väheste kogemustega noorukid julgevad väljendada kahtlust kristluse fundamentaalsete põhimõtete suhtes. See nooruslik uskmatus, pinnapealne nagu ta on, avaldab ikkagi oma mõju. Paljusid on see pannud pilkama oma isade usku ja halvustama armu Vaimu (Heebr. 10, 29). Nii mõnegi inimese elu, mis tõotas olla auks Jumalale ja õnnistuseks maailmale, on kärbunud uskmatuse jälgi hinguse käes. Kõik need, kes usaldavad inimmõistuse hooplevaid otsuseid ja kujutlevad, et nad suudavad ise seletada jumalikke saladusi ning jõuda tõeni ilma Jumala tarkuse abita, satuvad Saatana püünisesse. {SV 451.2}

Me elame maailma ajaloo kõige pühalikumal perioodil. Otsustamisel on maailma rahvaste saatus. Meie oma heaolu tulevikus ja ka teiste hingede päästmine sõltub suunast, mille oleme valinud. Meid peaks juhtima tõe vaim. Iga Kristuse järelkäija peaks tõsiselt küsima: „Issand, mis Sa tahad, et ma pean tegema?“ (v. t.). Meil on vaja alanduda Issanda ees paastumise ja palvega ning mõtiskleda palju Tema Sõna üle, eriti kohtu sündmuste üle. Peaksime otsima sügavat ja elavat kogemust Jumala Sõnast. Me ei või hetkegi kaotada. Meie ümber toimuvad elulise tähtsusega sündmused. Viibime Saatanast nõiutud pinnal. Ärge magage, Jumala vahimehed! Vaenlane varitseb ja on iga hetk valmis teie peale hüppama, kui peaksite muutuma loiuks ja uniseks. Ta ihaldab saada teid saagiks. {SV 451.3}

Paljusid petab nende tõeline seisukord Jumala ees. Nad tunnevad rõõmu, et ei käitu hukkamõistu vääriliselt, kuid nad unustavad samal ajal need head ja õilsad teod, mida nõuab Jumal. Ei ole küllalt, kui nad on vaid puud Jumala aias. Nad peavad kandma vilja, sest seda

ootab neilt Jumal, Jumal peab neid vastutavaks selle eest, et nad pole teinud kõike head, mida nad oleksid võinud Tema armu läbi teha. Taeva raamatuisse märgitakse nad üles maa kurnajatena. Siiski pole selliste inimeste olukord päris lootusetu. Isegi neid, kes on põlanud Jumala halastust ja vääralt kasutanud Tema armu, püüab Jumal veel kannatlikult veenda. „Sellepärast Ta ütleb: „Ärka üles, kes magad, ja tõuse üles surnuist, siis Kristus valgustab sind!" „Siis vaadake hästi, kui-das te elate... pidades aega kalliks, sest päevad on kurjad!" (Ef. 5, 14-16.) {SV 452.1}

Kui tuleb prooviaeg, siis saab selgeks, kelle elu juhiseks on olnud Jumala Sõna. Suvel pole märgatavat vahet igihaljaste ja teiste puude vahel, kuid talvekülmade tulekul seisavad igihaljad muutumatult, teiste lehestik on aga langenud. Täpselt samuti on praegu raske eristada truudusetut usutunnistajat tõelisest kristlasest, kuid saabub päev, mil erinevus saab silmaga nähtavaks. Tõusku vaid vastupanu, võimutsegu jällegi kitsarinnalisus ja sallimatus, süttigu tagakiusamine, ja ükskõiksed ning silmakirjalikud löövad kõikuma ning loobuvad usust. Tõeline kristlane seisab kindlalt kui kalju, tema usk muutub isegi tugevamaks ja lootus helgemaks kui heaolu päevil. {SV 452.2}

Taavet ütleb: „Ma olen mõlgutanud mõttes su tunnistusi." „Su korraldustest ma olen saanud arukaks, sellepärast ma vihkan kõiki vale teeradu." (Laul 119, 99. 104.) {SV 452.3}

„Õnnis on inimene, kes leiab tarkuse." „Tema on otsekui vee äärde istutatud puu, mis ajab oma juuri oja kaldal ega karda kui palavus tuleb, vaid ta lehed on haljad: ja põuaaastal ta ei muretse ega lakka vilja kandmast!" (Õp. s. 3, 13; Jer. 17, 8.) {SV 452.4}

Peatükk 38—Viimane Hoiatus

„Ma nägin teist inglit taevast maha tulevat, ja temal oli suur meelevald; ja ilmamaa läks valgeks tema auhiilgusest. Ja tema hüüdis võimsa häälega ning ütles: „Langenud, lan-genud on suur Baabülon ja on saanud kurjade vaimude eluasemeks ja kõigi rüvedate ja vihatud lindude pesapaigaks." „Ja ma kuulsin teist häält taevast ütlevat: „Minge välja temast minu rahvas, et te ei saaks tema pattude osaliseks ja et teid ei tabaks tema nuhtlused!" (Ilm. 18, 1. 2. 4.) {SV 453.1}

See kirjatekst osutab ajale, mil korratakse Baabüloni languse kuulutust, nagu seda andis Ilmutusraamatu 14. peatüki teine ingel; lisandub veel hoiatus moraalse laostumise kohta mitmesugustes organisatsioonides, mis moodustavad Baabüloni alates ajast, kui see kuulutus esmakordselt 1844. a. suvel kõlas. Siin kirjeldatakse usulise maailma kohutavat olukorda. Tõe äraheitmine tumestab inimeste mõistuse, nende süda muutub üha kangekaelsemaks ja lõpuks langevad nad täielikult uskmatusse. Hoolimata hoiatustest, mida Jumal on andnud, jätkavad nad üha käsu jalge alla tallamist ning hak-kavad kiusama neid, kes peavad käsuõpetust pühaks. Kristust põlatakse selle kaudu, mismoodi suhtutakse Tema Sõnadesse ja Tema rahvasse. Kui kirikud võtavad vastu spiritismi õpetused, siis kõrvaldatakse lihalikule südamele seatud kitsendused ja usu tunnistamisest saab kate, mis varjab kõige alatumat ülekohut. Usk vaimudemaailma ilmingutesse avab ukse kurjade vaimude õpetustele ning kurjad inglid laiendavad oma mõju kirikutes. {SV 453.2}

Baabüloni kohta teatatakse prohvetikuulutuses: „Tema patud on ulatunud taevani ja Jumal on tuletanud meelde tema ülekohtused teod." (Ilm. 18, 5.) Baabülon on täitnud oma ülekohtu mõõdu ja peagi tabab teda hävitus. Ent Jumalal on seal ikkagi veel oma rahvast ja enne kui Tema nuhtlused langevad Baabülonile, kutsutakse ustavad sellest välja, et nad ei saaks osa tema pattudest ja et neid „ei tabaks nuhtlused". Seda kujutabki liikumine, mida esitab ingel, kes tuleb taevast ja valgustab maad auga ning teeb valju häälega teatavaks Baabüloni patud. Ühenduses ingli hoiatusega kuul-dakse kutset: „Minge välja temast, minu rahvas." Need sõnumid koos kolmanda ingli kuulutusega moodustavad viimase hoiatuse maailma elanikele. {SV 453.3}

Kohutav on võitlus, mille poole maailm suundub. Siis kui riigid on ühinenud võitluseks Jumala käskude vastu, annavad nad välja määruse, „et kõik, nii pisukesed kui suured, nii rikkad kui vaesed, nii vabad kui orjad" (Ilm. 13, 16) peavad kiriku tava kohaselt hakkama pidama vale-hingamispäeva. Kõiki, kes sellega ei nõustu, karistatakse seadusandluse kohaselt. Lõpuks otsustatakse, et nad on väärt surma-nuhtlust. Teisest küljest nõuab ka Jumala käsk kuulekust ning kohustab inimesi pidama Looja puhkepäeva ja räägib Jumala viha langemisest kõigile neile, kes selle eeskirjadest üle astuvad. {SV 454.1}

Selle nii selgesti esitatud teadaande tõttu võtab igaüks, kes tallab jalge alla Jumala käsu, et kuuletuda inimeste seadusele, vastu metsalise märgi. Ta vannub seega truudust võimule,

kellele ta valib kuuletuda Jumala asemel. Hoiatus taevast kõlab nii: „Kui keegi kummardab metsalist ja tema kuju ja võtab tema märgi oma otsaesisele või oma käe peale, siis see saab ka juua Jumala kange viha viinast.“ (Ilm. 14, 9. 10.) {SV 454.2}

Ent keegi ei pea kanatama Jumala viha enne, kui tõde on talle selgitatud ning ta on sellest aru saades selle hüljanud. On paljusid, kellel pole kunagi olnud võimalust kuulda käesoleva aja tõdesid. Neljanda käsu täitmise kohustust pole neile kunagi esitatud õiges valguses. Tema, kes tunneb iga inimese südant ja katsub läbi motiivid, ei lase kedagi, kes soovib tõde tundma saada, selles küsimuses petetuks jääda. Seda määrust ei sunnita inimestele pimesi peale. Igaüks saab küllaldaselt valgust, et langetada teadlik otsus. {SV 454.3}

Hingamispäev saab ustavuse katsekiviks, sest see on tõepunkt, millele eriti vihaselt vastu vaieldakse. Siis, kui inimesed seatakse viimase läbikatsumise ette, siis tõmmatakse piir nende vahele, kes teenivad Jumalat ja kes mitte. Nii nagu vale hingamispäeva pidamine kuulekuse avaldusena riigiseadusele, kuid vastandlikuna neljandale käsule on truudusemärgiks Jumala-vastasele võimule, nii on õige hingamispäeva pühitsemine kuulekuses Jumala käsuga ustavuse tõendiks Loojale. Ühed võtavad vastu metsalise märgi, näidates oma alistumist maistele Jumala käsuga vastuolus olevatele seadustele, kuid teised, kes valivad ustavuse jumalikule autoriteedile, saavad Jumala pitseri. {SV 454.4}

Senimaani on peetud neid, kes esitavad kolmanda ingli kuulutust, rahutuste külvajaiks. Nende hoiatust, et Ühendriikides võtab võimust usuline sallimatus ning et kirik ja riik ühinevad Jumala käske pidavate inimeste tagakiusamiseks, on nimetatud alusetuks ja mõttetuks. Kindlalt on väidetud, et see maa ei või kunagi teistsuguseks muutuda — ta oli, on ja jääb usulise vabaduse kaitsjaks. Kuid siis, kui pühapäeva pühitsemise küsimus esile tõstetakse ja selle maksmapanekut laia avalikkuse ees arutatakse, nähakse, et sündmus, milles nii kaua on kaheldud ja millesse ei usutud, hakkab tõdenema. Siis saab kolmanda ingli kuulutus mõju, mida tal varem ei saanud olla. {SV 454.5}

Läbi aegade on Jumal saatnud oma sulased noomima pattu nii maailmas kui koguduses. Ent inimesed soovivad, et neile räägitaks meeldivaid asju, ja seepärast pole puhas ilustamata tõde vastuvõetav. Paljud reformaatorid otsustasid uuendustöö kallale asudes kasutada suurimat ettevaatlikkust koguduse ja rahva pattude noomimisel. Nad lootsid puhta, kristliku elu eeskujuga juhtida rahvast tagasi Piibli õpetuste juurde. Kuid Jumala Vaim tuli nende peale nii, nagu Ta tuli Eelija peale, kes pidi noomima õela kuninga ja ärataganenud rahva pattu; ja reformaatorid ei saanud jätta kuulutamata Piibli algseid tõdesid, õpetusi, mille kuulutamist nad olid vältinud. Nad olid sunnitud kartmatult kõnelema tõest ja ohust, mis ähvardas inimesi. Nad rääkisid seda, mida Issand neile andis, kartmata tagajärgi. Rahvas pidi hoiatust kuulma, meeldis see neile või mitte. {SV 455.1}

Samamoodi kuulutatakse kolmanda ingli kuulutust. Kui saabub aeg selle edasiandmiseks suurima väega, töötab Issand alandlike tööriistade kaudu ning juhib nende meeli, kes pühendavad end Tema teenistusse. Töölised saavad võimeliseks oma ülesannet täitma

pigem Püha Vaimu võidmise kaudu, kui et õppeasutusest saadava koolituse kaudu. Usuja palveinimesed lähevad püha innuga kuulutama sõnu, mida Jumal neile annab. Baabüloni patud paljastatakse. Avalikult kõneldakse riigi autoriteediga kiriku tavade maksmapaneku kohutavatest tagajärgedest, spiritismi sissetungist, paavstliku võimu salajasest, kuid kiirest progressist. Need pühalikud hoiatused äratavad inimesi. Tuhanded ja tuhanded, kes pole kunagi midagi sellist kuulnud, saavad teada, et Baabülon on kirik, kes on langenud eksiõpetuste ja pattude pärast ning taevast saadetud tõe äraheitmise tõttu. Kui inimesed lähevad oma endiste õpetajate juurde küsima: „Kas need asjad on nii?“ esitavad valeõpetajad väljamõeldisi ja ennustavad häid aegu, et rahustada rahva hirmu ja vaigistada ärganud südametunnistust. Kuna aga paljud keelduvad rahuldumast ainult inimeste autoriteediga ja nõuavad selget tõendit: „Nõnda ütleb Issand,“ vihastuvad populaarsed jutlustajad samuti nagu vanasti variserid. Kui hakatakse kahtlema nende autoriteedis, teatavad jutlustajad, et teistsugune kuulutus on Saatanast; ning õhutavad pattu armastavaid rahvahulki teotama ja kiusama neid, kes Jumala hoiatused vstu võtavad. {SV 455.2}

Kui võitlus kandub uutesse paikkondadesse ja inimeste tähelepanu pöördub jalge alla tallatud Jumala käsule, ägendab Saatan oma tegevust. Kuulutusega kaasnev vägi muudab neid, kes selle vastu võitlevad, veelgi metsikumaks. Vaimulikkond teeb praegu üliinimlikke jõupingutusi, et takistada valgust paistmast nende karjadele. Kõigi oma käsutuses ole-vate vahenditega püüavad nad summutada eluliste küsimuste arutlust. Kirik toetub riigivõimu tugevale käsivarrele ning rooma-katoliiklased ja protestandid ühinevad selles töös. Sedamööda, kuidas liikumine pühapäeva maksmapanekuks muutub julgemaks ja otsustavamaks, antakse välja seadus Jumala käsu pidajate vastu. Neid ähvardatakse trahvide ja vangistusega, mõnedele pakutakse mõjurikkaid töökohti ning muid eeliseid tingimusel, et nad loobuvad oma usust. Kuid ustavate kindel nõudmine on: „Näidake meile Jumala Sõnast meie eksitust“ — sama nõudmine, mille esitas Luther samataolises olukorras. Need, keda kutsutakse kohtu ette, kaitsevad tõde nii julgesti, et mõned pealtkuulajad langetavad otsuse pidada kõiki Jumala käske. Nii esitatakse valgust tuhandetele inimestele, kes vastasel korral poleks neist tõdedest midagi teadnud. {SV 456.1}

Kuulekust Jumala Sõnale peetakse mässuks. Saatanast pimestatuna on lapsevanem karm oma uskliku lapse vastu ja peremees või perenaine rõhub oma käskupidavat teenijat. Armastus kaob; lapsed jäetakse ilma pärandist ja aetakse välja kodust. Pauluse sõnad täituvad täpselt. „Kõiki, kes tahavad elada jumalakartlikult Kristuses Jeesuses, kiusatakse taga.“ (2. Tim. 3, 12.) Kui tõe kaitsjad keelduvad austamast pühapäeva hingamispäevana, siis heidetakse mõned neist vanglatesse, teised pagendatakse ja paljusid koheldakse kui orje. Inimmõistusele näib see kaasajal võimatuna, kuid siis, kui Jumala Vaimu tagasihoidev mõju inimestest eemaldub, ja need, kes jumalikke eeskirju vihkavad, täielikult Saatana võimusesse langevad, siis tekivad harvanähtud olukorrad. Inimene võib olla väga halastamatu, kui kõrvaldatakse jumalakartus ja armastus. {SV 456.2}

Kui torm laheneb, loobub suur hulk inimesi, kes on tunnistanud usku kolmanda ingli kuulutusse, kuid kes pole pühitsetud tõele kuulekuse kaudu, oma usust ja läiheb üle vastasleeri. Sõprus mailmaga ja maailma vaimust osa saamise tõttu hakkavad nad asju nägema peaaegu samas valguses kui maailmgi ning läbikatsumisaja saabumisel valivad nad kergema, populaarsema tee. Andekad ja meeldiva käitumisega mehed, kes kord tundsid rõõmu tõest, tarvitavad oma võimeid nüüd inimeste petmiseks ja eksiteele viimiseks. Neist saavad oma endiste vendade kõige vihasemad vaenlased. Kui hingamispäevapidajad viiakse usu pärast kohtu ette vastust andma, on need ärataganenud usklikud Saatana kõige võimekamateks abilisteks. Nad esitavad oma endisi vendi vääriti ning õhutavad valetunnistuste ja laimu kaudu ka valitsejaid ustavate vastu üles. {SV 457.1}

Sellel tagakiusamisperioodil pannakse Issanda sulaste usk proovile. Nad annavad ustavalt edasi hoiatust, toetudes ainult Kristusele ja Tema Sõnadele. Jumala Vaim on mõju-tanud nende südant ja sunnib neid rääkima, Õhutatuna pühast innukusest ja jumalikust armastusest, täidavad nad oma kohustust, arvestamata tagajärgi, mida see neile toob. Nad ei pea silmas ajalikke huve, ei püüa säilitada oma reputatsiooni ega elu. Kuid siis, kui puhkeb vastupanu ja etteheidete torm, on mõned valmis hüüatama: „Oleksime me teadnud oma kuulutuse tagajärgi, siis oleksime olnud vait.“ Saatan ründab Jumala sulaseid ägedate kiusatustega. Töö, mille nad ette võtsid, näib kaugelt ületavat nende võimed. Neid ähvardatakse surmaga. Vaimustus, mis neid hingestas, kaob, kuid nad ei saa tagasi pöörduda. Kui nad siis tunnevad oma täielikku abitust, põgenevad nad kõikväelise Jumala juurde, et ammutada jõudu. Nad teavad, et kuulutus, mida nad andsid, ei olnud nende, vaid Jumala oma. Jumal andis tõe nende südamesse ja nad ei saanud vaikida. {SV 457.2}

Möödunud aegadel kogesid jumalamehed neidsamu katsumusi. Wycliffe, Hus, Lutiher, Tyndale, Baxter ja Wesley rõhutasid, et kõiki õpetusi tuleb läbi katsuda Piibliga. Nad teatasid, et ei tunnusta midagi, mida Piibel ei õpeta. Nende meeste vastu raevutses tagakiusaja vaibumatu ägedusega, kuid nad ei lakanud tõde kuulutamast. Koguduse ajaloo eri-nevaid perioode on tähistanud ühe või teise erilise tõe kuulutamine, mis on olnud vajalik Jumala rahva jaoks just tol ajal. Iga uus tõde on äratanud viha ja opositsiooni. Neid, kellele paistis tõe valgus, kiusati ja pandi proovile. Issand an nab oma rahva jaoks erilise tõe siis, kui selleks on vajadus. Kes julgeb keelduda selle edasiandmisest? Ta käsib oma sulastel anda maailmale viimane armukutse. Nad ei saa vaikida oma hinge ohtu seadmata. Kristuse saadikuil pole mingit tegemist tagajärgedega. Nad peavad täitma oma kohustust ja jätma tulemused Jumala hooleks. {SV 457.3}

Kui opositsioon ägeneb, on Jumala sulased uuesti hämmeldunud, sest neile näib, et nemad on kriisi esile kutsunud. Kuid südametunnistus ja Jumala Sõna kinnitavad, et nende suund on õige ja kuigi rasked katsumused kestavad, antakse neile jõudu seda taluda. Võitlus muutub pingelisemaks ja teravamaks, kuid Jumala sulaste usk ja julgus kasvab sedamööda, kuidas seda kasutatakse. Nad tunnistavad: „Me ei julge võltsida Jumala Sõna, nimetada Tema pühadest käskudest ühte osa oluliseks ja teist ebaoluliseks selleks, et võita maailma

poolehoidu. Issand, keda me teenime, päästab meid. Kristus on võitnud maailma. Kas meie peaksime kartma seda, kes on juba võidetud?“ {SV 458.1}

Tagakiusamine oma mitmesugustes vormides eksisteerib niikaua kui Saatan ja jätkub kuni kristlus elujõulisena püsib. Ükski inimene ei saa teenida Jumalat ilma, et ta ei õhutaks enda vastu pimedusevägede opositsiooni. Kurjad inglid ründavad teda, kuna nad kardavad, et tema mõju rebib neil saagi käest. Kurjad inimesed, keda noomib Jumala lapse eeskuju, ühinevad Saatanaga, et ustavat Jumalast meelitavate kiusatustega lahutada. Kui see kõik ei anna tagajärgi, siis kasutatakse südametunnistuse mõjutamiseks vägivalda. {SV 458.2}

Nii kaua, kui Jeesus on taevases pühamus inimeste eestkostja, on nii võimukandjate kui lihtrahva juures tunda Püha Vaimu ohjeldavat mõju. See juhib sel ajal veel mõningal määral maa seadusandlust; kui poleks neid seadusi, oleks olukord maailmas palju halvem kui ta on. Kuigi paljud meie valitsejad on aktiivsed Saatana abilised, on Jumalal veel rahva juhtide seas oma esindajaid. Vaenlane õhutab oma sulaseid astuma samme, mis takistaksid Jumala riigi tööd, kuid pühad inglid mõjutavad riigimehi, kes kardavad Issandat, võitlema selliste plaanide vastu. Nii hoiavad vähesed inimesed vaos kurjuse võimast voolu. Tõe vaenlaste vastutööd takistatakse selleks, et kolmanda ingli kuulutus saaks teostada oma töö. Kui antakse viimane hoiatus, köidab see nende riigijuhtide tähelepanu, kelle kaudu Issand praegu töötab, ja mõned neist võtavad tõe vastu ning jäävad koos Jumala rahvaga kindlaks viletsuseajal. {SV 458.3}

Ingel, kes aitab kolmanda ingli kuulutamisel, valgustab oma auga kogu maad. Niiviisi kujutab Piibel ülemaailmse ulatusega tööd ja sellega kaasnevat ebatavalist väge. Adventliikumine aastail 1840-1844 oli Jumala väe auline ilmutus. Esimese ingli kuulutust viidi maailma igasse misjonijaama. Mõnedes maades tunti sellist usulist huvi, millist pärast 16. saj. reformatsiooni ei olnud veel nähtud; ja ometi ületab selle ärkamise Võimas liikumine kolmanda ingli viimase hoiatuse ajal. {SV 459.1}

See töö sarnaneb nelipühapäeva kuulutusega. Nii nagu anti „varane vihm“ Püha Vaimu väljavalamisel evangeeliumitöö algul, et panna kallis seeme tärkama, nii antakse selle lõpul „hiline vihm“ vilja küpsemiseks. „Tundkem siis, püüdkem tunda Jehoovat, tema tulek on kindel nagu koit, tema tuleb meile nagu vihm, otsekui kevadine vihm, mis kastab maad!“ (Hoos. 6, 3.) „Ja teie, Siioni lapsed, hõisake ja rõõmutsege Jehoovas, oma Jumalas, sest tema annab teile õiglaselt varajast vihma, saadab teile alla varase ja hilise vihma.“ (Joel 2, 23.) „Ja viimaseil päevil sünnib, ütles Jumal, et ma valan oma Vaimu kõige liha peale!“ „Ja sünnib, et igaüks, kes appi hüüab Issanda nime, pääseb!“ (Ap. t. 2, 17. 21.) {SV 459.2}

On tähelepanuväärne, et evangeeliumi suur töö lõpetatakse Jumala väe sama suure avaldumisega kui oli selle algul. Prohvetikuulutused, mis täitusid varase vihma väljavalamisel evangeeliumitöö algul, täituvad uuesti hilise vihma ajal töö lõpul. Need on „hingamisajad“, mille poole vaatas apostel Peetrus, kui ta ütles: „Sellepärast parandage

meelt ja pöörduge, et teie patud kustutataks, et hingamisajad tuleksid Issanda palgest ja et ta läkitaks teie jaoks määratud Kristuse Jeesuse.“ (Ap. t. 3, 19. 20.) {SV 459.3}

Jumala sulased ruttavad pühendumisest särava näoga ühest kohast teise, et kuulutada taeva sõnumit. Hoiatus kandub tuhandehäälsena üle kogu maailma. Tehakse imetegusid, tervistatakse haigeid — tunnusmärgid ja imed kaasnevad selle tööga; kuid ka Saatan tegutseb valeväe ja imetegude kaudu, lastes isegi tuld taevast langeda inimeste nähes. (Ilm. 13, 13)... Nii peavad maailma elanikud võtma otsustava seisukoha. {SV 459.4}

Kuulutust ei anta edasi mitte niivõrd tõestuste, kuivõrd Jumala Vaimu sügava veenmisjõu kaudu. Tõendid on juba esitatud, seeme on külvatud ja nüüd tärkab see ning kannab vilja. Misjonäride poolt levitatud trükised on avaldanud mõju; kuid siiski on paljusid, keda tõde sügavalt mõjutas, takistanud mitmesugused asjad tõde täielikult mõistmast ja sellele kuuletumast. Nüüd tungivad valguskiired kõikjale ja tõde lööb särama oma täies selguses. Jumala ustavad lapsed katkestavad seosed, mis on neid seni tõest eemale hoidnud. Perekondlikud sidemed ja koguduse suhted ei suuda neid enam takistada. Tõde on kallim kõigest muust. Vaatamata sellele, at Saatan püüab kõigiti tõe levikut tõkestada, astub suur hulk inimesi Issanda poolele. {SV 459.5}

Peatükk 39—Viletsusaeg

„Ja sel ajal tõuseb Miikael, see suur vürst, kes seisab su rahva laste eest. Siis on kitsas aeg, mäherdust ei ole olnud rahvaste algusest peale kuni selle ajani; aga sel ajal päästetakse su rahvas, kõik, keda leitakse olevat raamatusse kirjutatud.“ (Taan. 12, 1.) {SV 460.1}

Kui lõpeb kolmanda ingli kuulutus, ei kaitse Jumala arm enam maailma rikutud elanikke. Jumala rahvas on lõpetanud töö. Nad on saanud „hilise vihma“ ehk „hingamisajad Issanda palgest“ ja on seega valmis eelseisvaks katsumustunniks. Inglid ruttavad taevas edasi-tagasi. Ingel, kes pöördub maa pealt tagasi, teatab, et tema töö on tehtud. Maailm on teinud läbi viimase armukatsumuse. Kõik, kes on osutunud ustavaiks jumalikele eeskirjadele, on saanud „elava Jumala pitseri“. Siis lõpetab Jeesus eestkostmise üleval pühamus. Ta tõstab käed ja ütleb valju häälega: „See on lõpetatud“. Inglite hulk võtab peast kroonid, kui Jeesus teatab pühalikult: „Kes ülekohut teeb, tehku veel ülekohut, kes on rüve, see rüvetugu veel enam; aga kes on õige, tehku veel õigust, ja kes on püha, see pühitsegu ennast veel enam!“ (Ilm. 22, 11.) Igaühe kohtuasi on otsustatud — kas eluks või surmaks. Kristus on teinud lepituse oma rahva eest ja kustutanud ära nende patud. Tema alamate arv on kindlaks määratud. „Kuningriik ning valitsus ja võim kuningriikide üle kogu taeva all“ antakse lunastuse pärijaile ja Jeesus valitseb kui kuningate Kuningas ning isandate Issand. {SV 460.2}

Kui Kristus lahkub pühamust, katab maailma elanikke pimedus. Sel kohutaval ajal peavad õiged olema püha Jumala palge ees ilma eestkostjata, Õelaid vaoshoidnud vägi on kõrvaldatud ja Saatan saab täieliku võimu meeltparandamatute üle. Jumala pükkmeel on lõppenud. Maailm on hüljanud Looja armu, põlanud Tema armastuse ja tallanud jalge alla Tema käsud. Õelad on ületanud armu piiri. Jumala Vaim, kelle vastu nad on pidevalt sõdinud, on nad lõplikult maha jätnud. Ilma Jumala armu kaitseta pole aga inimestel mingit kaitset hingevaenlase eest. Saatan tõukab maailma elanikud lõplikku viletsusse. Kui Jumala inglid lõpetavad inimlike kirgede raevutuulte vaoshoidmise, vallandub tõeline kaos. Kogu maailm satub kohutavasse hävingusse, kui oli see, mis tabas muistset Jeruusalemma. {SV 460.3}

Üksainus ingel hävitas kõik egiptlaste esmasündinud ja täitis maa leinaga. Kui Taavet eksis Jumala vastu rahva loendamisega, teostas üksainus ingel kohutava hävingu, kuninga patu karistamiseks. Sedasama hävitavat jõudu, mida kasutavad pühad inglid Jumala korraldusel, kasutavad ka kurjad inglid niipea, kui Jumal seda lubab. On jõude, mis ootavad ainult Jumala luba, et külvata hukatust. {SV 461.1}

Neid, kes austavad Jumala käsku, süüdistatakse selles, et nad toovad nuhtlused maailmale. Neid peetakse maad hädaga täitvate kohutavate loodusõnnetuste ja verevalamise põhjustajateks. Viimase hoiatusega kaasnev vägi ajab õelad raevu. Nende viha süttib kõigi

vastu, kes võtavad vastu Jumala sõnumi. Saatan ergutab inimesi veelgi suuremale vihavaenule ja tagakiusamisele. {SV 461.2}

Kui Jumal oma käe Juuda rahva juurest tagasi tõmbas, ei tundnud seda ei preestrid ega rahvas. Kuigi nad jäid nüüd Saatana võimu alla ja neid valitsesid hirmsad kuritahtlikud kired, pidasid nad end ikka veel Jumala valituiks. Teenistus templis kestis edasi. Rüvetatud altareil toodi ohvreid ja ige päev palusid preestrid õnnistust rahvale, kes oli löönud risti Jumala kalli Poja ning tappis nüüd Tema kuulutajaid ja apostleid. Samamoodi saab olema siis, kui pühamu lõplik otsus on kuulutatud ja maailma saatus igaveseks otsustatud — maailma elanikud ei tea sellest midagi. Rahvas jätkab usukommete täitmist, kuigi Jumala Vaim on neist eemaldunud. Saatanlik agarus, millega kurjusevürst neid oma kuritahtlike plaanide teostamisele innustab, sarnaneb agarusega Jumala heaks. {SV 461.3}

Kui hingamispäev on saanud kogu kristlaskonna eriliseks vaidlusküsimuseks ja usulised ning ilmalikud võimud ühinevad selleks, et panna maksma pühapäevaseadus, siis toob väikese hulga kindel keeldumine alistuda jumalavastasele nõudele neile üleüldise põlguse ja raevu. Nõutakse tungivalt, et nende väheste vastu, kes on vastuolus kiriku korralduse ja riigi seadusega, oldaks sallimatud. Parem kannatagu nemad, kui et kõik rahvad satuvad korratusse ja seadusetusesse. 18 sajandit tagasi kasutasid „rahva vanemad“ sedasama väidet Kristuse vastu: „Teile on parem“, ütles kaval Kaifas, „et üks inimene sureb rahva eest, kui et kogu rahvas huk-kub!“ (Joh. 11, 50.) See väide on otsustav ka lõpupäevil. Nende vastu, kes pühitsevad neljanda käsu hingamispäeva, antakse välja määrus, mille kohaselt nad väärivad kõige karmimat karistust. Rahvale antakse teatud aja möödumise järel vabad käed neid surmata. Katoliiklus ja langenud protestantism võtavad sellise seisukoha nende suhtes, kes austavad kõiki jumalikke eeskirju. Jumala rahvas satub siis sellisesse kitsikusse ja ahastusse, mida prohvet kirjeldab Jaakobi ahastuse ajana: „Nõnda ütleb Jehoova: „Me oleme kuulnud hirmukisa: on kartus, aga mitte rahu! ... Mispärast on kõik näod muutunud kahvatumaks? Häda! Sest see päev on suur, sellesarnast ei ole! See on Jaakobile ahastuse aeg, aga ta päästetakse sellest.“ (Jer. 30, 5-7.) {SV 461.4}

Öö, mil Jaakob võitles ahastavas palves Eesavi käest pääsemise pärast (1. Moos. 32, 24—30), esitab Jumala rahva kogemust ahastusajal. Kuna Jaakob oli haaranud endale pettusega oma isa õnnistuse, mis oli määratud Eesavile, siis pidi ta oma elu nimel põgenema, kuna vend ähvardas teda surmata. Pärast paljusid pagendusaastaid asus Jaakob Jumala käsul teele, et oma naiste, laste, lambaja veisekarjadega kodumaale tagasi pöörduda. Kodumaa piirile jõudnud, valdas Jaakobit hirm teadete pärast, et Eesav läheneb talle sõjasalgaga — kahtlemata selleks, et kätte maksta. Näis, et ka Jaakobi relvadeta ja kaitsetud kaaslased langevad vägivalla ohvriks. Rahutusele ja hirmule lisandus rõhuv süütunne, sest Jaakobi oma patt oli selle häda põhjuseks. Tema ainus lootus oli Jumala arm ja ainsaiks kaitseks palve. Ent Jaakob ei jätnud ka omalt poolt midagi tegemata, et heaks teha vennale tehtud ülekohut ning ära hoida ähvardavat ohtu. Nii peaksid toimima Kristuse järelkäijad viletsusaja lähenedes. Nad peaksid tegema kõik, et seada end rahva silmis õigesse

valgusesse, kõrvaldada eelarvamused ja hoida ära ohtu, mis ähvardab südametunnistuse vabadust. {SV 462.1}

Saatnud kõrvale oma perekonna, et nad ei näeks tema ahastust, jäi Jaakob üksinda palvesse Jumala ette. Ta tunnistas oma pattu ja tänas Jumalat temale osutatud armu eest. Jaakob tuletas sügava alandlikkusega meelde lepingut, mida Jumal oli teinud tema esiisadega, ja temale endale antud tõotusi öönägemuses Peetelis ja pagendusmaal. Jaakobi elus oli saabunud murranguhetk. Kaalul oli kõik. Pimeduses ja üksinduses palvetas ta alandunult ikka veel Jumala ees. Äkki langes üks käsi Jaakobi õlale. Mõeldes, et mõni vaenlane püüab talt elu võtta, võitles Jaakob meeleheitlikult oma kallaletungijaga. Kui päev hakkas koitma, ilmutas võõras oma üliinimlikku väge. Tema puudutusel sai tugev mees otsekui halvatud ja langes abitu, nutva palujana oma salapärase vastase kaela. Jaakob teadis nüüd, et ta võitles seaduse Ingliga. Kuigi vigastatud ja suures valus, ei loobunud ta oma eesmärgist. Kaua oli ta talunud nõutust, südametunnistuse piinu ja vaeva oma patu pärast, nüüd pidi ta saama kinnituse, et tema patt oli andestatud. Jumalik saadik näis tahtvat lahkuda, kuid Jaakob klammerdus tema külge ja palus tungivalt õnnistust. Ingel nõudis: „Lase mind lahti, sest juba koidab!“ kuid patriarh hüüdis: „Ei ma lase sind mitte, kui sa mind ei õnnista!“ Milline usaldus, milline kindlus ja visadus! Oleks see olnud hooplev, ülbe nõue, oleks Jaakob hävitatud otsekohe, kuid kuna ta tunnistas oma nõrkust ja väärtusetust ja usaldas samas lepingut pidava Jumala armu, sai ta kinnituse. {SV 462.2}

„Ta võitles ingliga ja võitis.“ (Hoos. 12, 4.) Alanduse, patukahetsuse ja enesealandamise kaudu võitis see patune, ekslik surelik taeva Majesteedi. Ta oli haaranud kinni Jumala tõotustest ja igavese Armastuse süda ei saanud kahetsejast ära pöörduda. Tunnistusena tema võidust ja julgustuseks teistele muudeti Jaakobi nimi pattu meelde tuletavast sõnast nimeks, mis tähistas võitu. Ja tõsiasi, et Jaakob võitis Jumala, oli kinnituseks, et ta võidab ka inimesed. Enam ei kartnud ta kohtuda oma vennaga,sest Issand oli tema kaitse. {SV 463.1}

Saatan oli süüdistanud Jaakobit Jumala inglite ees ning nõudnud õigust hävitada teda tema patu pärast. Saatan mõjutas Eesavit Jaakobile vastu tulema, ja patriarhi pika võitlusöö ajal püüdis palujale süütunnet peale suruda, et teda niiviisi araks teha ja lootuse Jumala peale purustada. Jaakob jõudis peaaegu meeleheite piirini, kuid ta teadis, et ilma abita taevast ta hukkub. Ta oli siiralt kahetsenud oma suurt pattu ja nüüd anus Ta Jumalalt armu. Saatan ei saanud Jaakobit tema otsuses kõigutada, sest mees hoidis inglist kõvas-ti kinni ja esitas oma palve tõsises ahastavas hüüdes, kuni võitis. {SV 463.2}

Nii nagu Saatan mõjutas Eesavit sõjaväega Jaakobile vastu marssima, nii õhutab ta õelaid Jumala rahvast viletsuseajal hävitama. Nii nagu ta süüdistas Jaakobit, nii esitab ta oma süüdistused Jumala rahva vastu. Ta nimetab maailma elanikke oma alamaiks; ainult väike hulgake, kes peab Jumala käske, sõdib tema ülemvõimu vastu. Kui Saatanal läheks korda nad maa pealt hävitada, oleks tema võit täielik. Hingevaenlane näeb, et pühad inglid kaitsevad õigeid. Ta järeldab sellest, et nende paitud on andestatud, kuid ta ei tea, et nende

kohtuasjad on otsustatud tavases pühamus. Saatanal on täpne aruanne pattudest, mida ta ahvatles inimesi tegema ning ta esitab neid Jumalale liialdatult ja rõhutab, et inimesed on väärt sama suurt karistust nagu tema — ilma jäämist Jumala poolehoiust. Ta teatab, et Issand ei saa neile patte andestada, kui ta seejuures hävitab teda ja tema ingleid. See polevat õiglane. Saatan väidab, et need on tema ohvrid ja nõuab, et nad antaks tema kätte hävitamiseks. {SV 464.1}

Kuna Saatan süüdistab Jumala rahvast nende pattude pärast, lubab Issand tal neid veel proovile panna. Nende usaldus Jumala vastu, nende usk ja kindlus katsutakse läbi, Kui inimesed mõtlevad oma minevikule, siis nende lootus kaob, sest kogu oma elus näevad nad vähe head. Nad tunnevad oma nõrkusi ja väärtusetust. Saatan püüab neid hirmutada mõttega, et nende olukord on lootusetu ja nende rüvedust ei saa kunagi maha pesta. Ta loodab niiviisi nende usku hävitada ja soovib, et nad annaksid järele tema kiusatustele ja loobuksid truudusest Jumalale. {SV 464.2}

Kuigi Jumala rahvas on ümbritsetud vaenlastest, kes tahavad neid hävitada, pole ahastuse põhjuseks hirm tagakiusamise ees tõe pärast. Nad kardavad, et nad pole iga pattu kahetsenud ja et mõne vea tõttu ei saa nad osa Päästja tõotusest: „Minagi tahan sind hoida kiusatusetunni eest, mis on tulemas kogu maailma peale,“ (Ilm. 3, 10.) Kui neil oleks kindel teadmine, et nende patud on andestatud, ei kohkuks nad tagasi piinamisest ega surmast, ent sel juhul, kui nad osutuvad vääarituiks ja kaotavad elu oma iseloomu vigade tõttu, saab Jumala püha nimi teotatud. {SV 464.3}

Kõikjal kuulevad Jumala lapsed reetjate salasepitsusi ja näevad vastuhaku tõusu. Kõik see äratab neis südamest tuleva soovi ja tõsise igatsuse, et see suur võitlus lõpeks ja õelate kurjus hakkaks. Ent paludes Jumalal kurjust tõkestada, teevad nad endale teravaid etteheiteid selle pärast, et neil pole olnud rohkem jõudu kurjuse võimsale tõusule vastu seista. Nad tunnevad, et siis kui nad oleksid alati kasutanud kõiki oma võimeid Kristuse teenistuses ja läinud edasi väest väesse, oleks Saatana jõududel vähem väge. {SV 464.4}

Jumala rahvas vaevab oma hinge Jumala ees; nad osutavad oma paljude pattude kahetsemisele minevikus ja paluvad Päästja tõotuse täitumist: „Või olgu siis, et haaratakse kin-ni minu kaitsest, tehakse minuga rahu — rahu tehakse minuga.“ (Jes. 27, 3.) Nende usk ei lõpe, kuigi nende palvetele kohe ei vastata. Vaatamata sellele, et nad tunnevad sügavat ahastust, hirmu ja kurvastust, ei loobu nad eestpalvest. Nad haaravad kinni Jumala tugevusest nii nagu Jaakob Inglist, ja nende hing kisendab: „Ei ma lase sind mitte, kui sa mind ei õnnista!“ {SV 465.1}

Kui Jaakob poleks eelnevalt kahetsenud seda, et ta haaras pettusega endale esmasünniõiguse, siis ei oleks Jumal tema palvet kuulnud ega armulikult tema elu juhtinud. Niisamuti on ka viletsuseajal; kui Jumala rahval leiduks sellel hirmu ja ahastuse piinaval ajal veel mõni ülestunnistamata patt, võidaks neid masendus; meeleheide hävitaks nende usu ja neil puuduks julgus paluda Jumalalt vabastust. Ent kuigi nad tunnevad sügavalt oma

väärtusetust, ei ole neil enam üles tunnistada ühtki eksimust. Nende patud on olnud kohtu ees ja on seal ära kustutatud; ja nad ei saa neid enam meenutada. {SV 465.2}

Saatan paneb paljud uskuma, et Jumal jätab tähelepanuta nende ustavuse väikestes asjades. Kuid viis, mismoodi Jumal kohtles Jaakobit, näitas, et Ta ei kiida iialgi heaks ega salli kunagi kurjust. Kõik need, kes püüavad vabandada või varjata oma patte, lasevad need sel kombel jääda taeva raamatuisse ülestunnistamatult ja andestamatult. Nii võidab neid Saatan. Mida kõrgem on inimeste ametikoht ja mida auväärsem nende positsioon, seda rängem on nende süü Jumala silmis ja seda kindlam on ka suure vastase võit. Need, kes viivitavad ettevalmistamisega Issanda päevaks, ei saa enam valmistuda viletsusajal ega ka sellele järgnevatel päevadel. KõiJ kide selliste inimeste olukord on lootusetu. {SV 465.3}

Need nimekristlased, kes astuvad viimasesse kohutavasse võitlusesse ettevalmistamata, tunnistavad meeleheites oma patte, õelad aga juubeldavad nende ahastuse üle. Need ülestunnistused on olemuselt samad, mis Eesavi ja Juudase omad. Kõik need, kes teevad selliseid ülestunnistusi, hädaldavad küll üleastumise tagajärje pärast, kuid mitte süü enda pä rast. Nad ei tunne tõelist patukahetsust ega põlga kurjust. Nad tunnistavad oma pattu hirmu pärast karistuse ees, kuid nagu vaarao vanasti, muutuksid nad Jumala vastu trotslikuks niipea, kui nuhtlused kõrvaldataks. {SV 465.4}

Jaakobi elulugu on kinnitus ka selle kohta, et Jumal ei hiilga neid, keda on petetud, kiusatud ja ahvatletud patusse, kuid kes tõsises kahetsuses pöörduvad Tema poole. Kui Saatan püüab niisugust inimest hävitada, saadab Jumal oma inglid teda lohutama ja ohu ajal kaitsma. Saatana rünnakud on ägedad ja otsustavad, tema pettused kohutavad, kuid Issanda silmad valvavad Tema rahvast ja Tema kõrvad kuulevad nende appihüüdeid. Nende kitsikus on suur, sulatusahju leegid näivad neid hävitavat, kuid Puhastaja toob nad välja nii nagu tules proovitud kulla. Jumala armastus oma laste vastu on raskel katsumuseajal niisama tugev ja õrn nagu kõige päikesepaistelisematel päevadel. Ometi on vaja panna nad sulatusahju. Kõik, mis maine, peab saama hävitatud, et Kristuse kuju võiks inimesest täielikult vastu peegelduda. {SV 466.1}

Kurvastuse ja ahastuse aeg nõuab usku, mis talub väsimust, viivitust ja nälga — usku, mis ei nõrke, kui seda tõsiselt proovile pannakse. Kõigile antakse ettevalmistuseks aega. Jaakob võitis, sest ta oli püsiv ja kindlameelne. Tema võit on tõendiks püsiva palve väest. Kõik need, kes haaravad Jaakobi sarnaselt kinni Jumala tõotusest ning on sama tõsised ja püsivad palves, Võidavad nii nagu võitis tema. Need aga, kes ei taha ennast salata ega kahetseda Jumala ees ning paluda kaua ja tõsiselt Tema õnnistuse pärast, ei saavuta õnnistust. Kui vähesed teavad, mida tähendab tegelikult võidelda Jumalaga! Kui vähesed on püüdnud läheneda Jumalale nii tugeva sooviga, et pingutavad kogu oma jõudu! Kui meeleheite lained, milliseid ükski keel ei suuda väljendada, sööstavad üle härda paluja, klammerduvad vaid vähesed kõikumatu usuga Jumala tõotuste külge. {SV 466.2}

Need, kes omavad nüüd vähe usku, on suures ohus langeda saatanlike pettuste ja südametunnistust sundiva dekreedi mõju alla. Kui nad ka proovi välja kannatavad, tunnevad nad viletsusajal sügavat kurvastust ja ahastust, sest nad pole harjunud usaldama Jumalat. Hooletusse jäetud usu õppetükke on nad sunnitud õppima arakstegeva olukorra kohu-tava pinge all. {SV 466.3}

Me peaksime täna saama sõbraks Jumalaga ja toetuma Tema tõotustele. Inglid märgivad üles iga tõsise, siira palve. Me peaksime pigemini loobuma isekaist soovidest, kui et hooletusse jätma suhtlemise Jumalaga. Suurim vaesus ja enesesalgamine Tema heakskiidu nimel on parem kui rikkus, au heaolu ja sõprus ilma selleta. Me peame võtma palveks aega. Kui laseme maistel huvidel hõivata end üleni, peab Issand vahel andma meile aega sellega, et Ta kõrvaldab meilt meie ebajumalaks saanud raha, majad või viljakad põllud. {SV 466.4}

Noori ei hukutaks patt, kui nad loobuksid teistest teedest ja asuksid sellele, millel nad võivad paluda Jumala õnnistusi. Kui käskjalad, kes viivad maailmale viimast pühalikku hoiatust, paluksid Jumala õnnistust — mitte külmalt, ükskõikselt ja laisalt, vaid innukalt ja usus nagu Jaakob, oleks neil palju põhjust öelda: „Kuigi ma nägin Jumalat palgest palgesse, pääses siiski mu hing!“ (1. Moos. 32, 31.) Nii oleksid nad kui vürstid, kellel on jõudu võidelda Jumalaga ja inimestega ja võita. {SV 467.1}

„Ahastusaeg, mille sarnast ei ole“ avaneb meie ees varsti. Siis vajame kogemusi, millist meil nüüd ei ole ja mille omandamiseks on paljud liiga laisad. Sageli on nii, et raskus tundub kujutluses suuremana kui tegelikult on. See hinnang ei kehti meie ees seisva kriisi kohta. Kõige elavamgi kujutlusvõime ei suuda aimata raske katsumuse suurust. Sel ahastuse ajal peab iga inimene seisma Jumala ees üksi... Kui „Noa, Taaniel ja Iiob oleksid selle keskel, nii tõesti kui ma elan, ütleb Issand Jehoova, ei päästaks nad poega ega tütart, nad päästaksid oma enese hinged oma õiguse tõttu!“ (Hes. 14, 20.) {SV 467.2}

Nüüd, kui meie suur Ülempreester teeb veel meie eest lepitust, peaksime püüdma saada täiuslikuks Kristuses. Isegi mitte mõtetes ei alistunud meie Päästja kiusatusele. Saatan leiab inimsüdames mõne koha, kus ta võib end sisse seada; veel hellitatakse mõnda patust soovi, mille kaudu tema kiusatused saavad oma mõju avaldada. Ent Kristus ütles: „Selle maailma vürst tuleb ja ta ei saa minust midagi.“ (Joh. 14, 20.) Saatan ei leidnud Jumala Pojas midagi, mis oleks võimaldanud tal võita. Jeesus pidas oma Isa käske ja nii ei olnud Temas ühtki pattu, mida Saatan oleks saanud ära kasu-tada. Sellises olukorras peavad olema ka need, kes tahavad ahastuseajal kindlalt seisma jääda. {SV 467.3}

Just selles elus peame me usu kaudu Kristuse lepitavasse veresse vabanema patust. Meie kallis Päästja kutsub meid enda juurde, et ühedada meie nõrkus Tema tugevusega, meie teadmatus Tema tarkusega, meie väärtusetus Tema teenetega. Jumala hoolitsev juhtimine on kooliks, kus me peame õppima Jeesuse alandlikkust. Issand ei sea meie ette teed, mille meie valiksime ja mis näib kergem ja meeldivam, vaid elu tõelise eesmärgi. Me peaksime kaasa töötama kõigi nende vahenditega, mida Taevas kasutab meie iseloomu ümberkujundamiseks

jumaliku eeskuju järele. Keegi ei saa seda tööd ilma oma hinge ohustamata hooletusse jätta või endasi lükata. {SV 467.4}

Apostel Johannes kuulis nägemuses valju häält taevast hüüdvat: „Häda maale ja merele, sest kurat on tulnud maha teie juurde ja tal on suur viha, sest ta teab, et tal on pisut aega!“ (Ilm. 12,12.) Kohutavad on sündmused, mis kutsuvad esile taevase hääle. Saatana viha suureneb sedamööda, kuidas tema aeg läheneb. Tema pettus ning hävitustöö jõuavad oma kõrgpunkti ahastuseajal. {SV 468.1}

Imettegevate kurjade vaimude väe märgina ilmuvad taevalaotuses peagi kohutavad üleloomulikud vaatepildid. Rüvedad vaimud lähevad maailma kuningate juurde ja kogu maailma, et inimesi pettuses kinnitada ning neid temaga viimases võitluses taevase valitsuse vastu ühinema õhutada. Selliste abinõude vahendusel petetakse nii valitsejaid kui alamaid. Esile astuvad isikud, kes väidavad, et nad on Kristus, ja nõuavad austust, mis kuulub maailma Lunastajale. Nad teevad imetlusväärselt terveks haigeid ja tunnistavad, et neil on ilmutusi Jumalalt — ilmutusi, mis on vasturääkivad Pühakirja tunnistusele. {SV 468.2}

Pettuse suure draama krooniks esineb Saatan ise Kristusena. Kogudus on juba kaua tunnistanud, et Päästja tulek on lootuste täitumine. Nüüd lasebki suur petja paista, et Kristus on tulnud. Maailma erinevates osades ilmutab ta ennast inimestele majesteetliku olendina pimestavas hiilguses, mis sarnaneb Johannese poolt Ilmutuseraamatus antud Jumala Poja kirjeldusele (Ilm. 1, 13-15). Teda ümbritsev hiilgus ületab sära, mida surelike silmad on kunagi näinud. Kõlab võiduhüüd: „Kristus on tulnud!“ Inimesed viskuvad sügavas austuses põlvili, tema aga tõstab üles oma käed ja õnnistab neid nii nagu õnnistas Kristus maa peal olles oma jüngreid. Tema hääl on õrn ja mahe ja meloodiline. Leebe ja kaastundliku tooniga esitab ta mõned sellised aulised taevased tõed, mida rääkis Päästja. Ta parandab inimeste haigusi ning väidab siis, et ta on muutnud hingamispäeva pühapäevaks. Ta käsib kõiki austada päeva, mida tema on õnnistanud. Ta teatab, et need, kes jäävad kindlaks seitsmenda päeva hingamispäevale, teotavad tema nime, kuna nad keelduvad kuulmast ingleid, kes on saadetud nende juurde valguse ja tõega. See on võimas, peaaegu võitmatu pettus. Nagu Samaaria rahvas, keda pettis maag Siimon, tunnustavad rahvahulgad alamatest ülemateni nõidusi, öeldes: „See on Jumala vägi“. (Ap. t. 8, 10.) {SV 468.3}

Ent Jumala rahvas ei satu eksiteele. Selle valekristuse õpetused ei ole Pühakirjaga kooskõlas. Tema õnnistab metsalise ja selle kuju kummardajaid, inimklassi, kelle peale Piibli tunnistuse kohaselt valatakse välja Jumala segamata viha. {SV 469.1}

Ja pealegi pole Saatanal lubatud võltsida Kristuse tulemise viisi. Päästja on hoiatanud oma rahvast selle pettuse suhtes ja öelnud selgesti oma teise tuleku viisi. „Sest valekristusi ja valeprohveteid tõuseb ja need teevad suuri tunnustähti ja imesid, et eksitada kui võimalik, ka äravalituid... Kui teile siis üteldakse: Vaata, ta on kõrves! ärge minge väl-ja. Vaata ta on kambrites! ärge uskuge. Sest otsekui välk sähvab ida poolt ja paistab läände, nõnda peab olema Inimese Poja tulemine.“ (Matt. 24, 24-27, 31; 25, 31; Ilm. 1 7; Tess. 4, 16. 17.)

Kristuse tulemist ei ole võimalik võltsida. Seda nähakse ülemaailmselt — tunnistajaks saab olema kogu maailm. {SV 469.2}

Ainult need, kes on olnud Pühakirja hoolsad uurijad ja kes armastavad tõde kogu südamest, on kaitstud võimsa pettuse eest, mis vallutab maailma. Piibli tunnistuse abil avastavad nad petja maskeeringu. Kõiki katsutakse läbi. Kiusatus, mis on sõelumiseks, näitab, kes on tõeline kristlane. Kas Jumala rahvas on nii kindlalt rajatud Tema Sõnale, et nad ei alistu sellele, mida näeb silm? Kas nad hoiavad kriisiajal kinni Piiblist ja ainult Piiblist? Saatan takistab neid nii kuidas võimalik, ettevalmistamisel. Ta korraldab asju, mille kaudu siduda neid maise tegevuse külge, panna neid kandma rasket, väsitavat koormat; ta püüab nende südant vaevata selle elu muredega nii, et katsumispäev tabaks neid otsekui varas öösel. {SV 469.3}

Kui kristlaskonna juhtide poolt väljaantud käskkiri kõrvaldab Jumala lastelt valitsuse kaitse ja loovutab nad selliste inimeste meelevalla alla, kes tahavad neid hävitada, põgeneb Jumala rahvas linnadest ja küladest ning ühineb gruppideks kõige mahajäetumates ja üksildasemates kohtades. Paljud leiavad varjupaiga mägedes. Nagu Piedmonti orgude kristlased, nii teevad nemad maa kõrgustikud oma pühamuteks, ja tänavad Jumalat „ligipääsmatute kaljude“ eest (Jes. 33, 16). Ent paljud kõigist rahvastest ja ühiskonnakihtidest, ülemad ja alamad, rikkad ja vaesed, mustad ja valged, heidetakse kõige karmimasse orjusesse. Jumala lastele saabuvad rasked päevad. Nad pannakse ahelaisse, suletakse vanglatrellide taha, mõistetakse surma, mõned jäetakse nälga surema pimedatesse ja vastikutesse maa-alustesse vangikongidesse. Ükski kõrv ei kuule nende oigeid, ükski inimkäsi pole valmis neid aitama. {SV 469.4}

Kas Issand unustab sel katsumustunnil oma rahva? Kas Ta unustas ustava Noa, kui nuhtlused tabasid veeuputuseelset maailma? Kas Ta unustas Loti, kui tuli taevast hävitas lagendiku linnad? Kas Ta unustas Joosepi, keda ümbritsesid Egiptuse väärjumalakummardajad? Kas Ta unustas Eelija, kui Iisebel ähvardas teda Baali prohvetite saatusega? Kas Ta unustas Jeremija vangla pimedasse ja sügavasse auku? Kas Ta unustas kolm noormeest tuleahjus või Taanieli lõvide koopas? {SV 470.1}

„Aga Siion ütles: „Jehoova on mind maha jätnud, Issand on mind unustanud!“ „Kas naine unustab oma lapsukese ega halasta oma ihuvilja peale? Ja kuigi nad unustaksid, siis mina ei unusta sind mitte! Vaata, ma olen sind märkinud oma peopesadesse.“ (Jes. 49, 14-16.) Vägede Issand on öelnud: „Kes puudutab teid, see puudutab Tema silmatera.“ (Sak. 2, 12.) {SV 470.2}

Kuigi vaenlased võivad heita ustavaid vanglasse, ei saa vangikongi müürid katkestada nende ühendust Kristusega. Tema, kes näeb nende iga nõrkust, kes tunneb iga katsumust, on üle kõigi maiste võimude. Inglid tulevad nende juurde üksikutes vangikongides ning toovad valgust ja rahu taevast. Vanglast saab otsekui palee, sest seal elavad usust rikkad. Süngeid

müüre valgustab taevane valgus nii nagu siis, kui Paulus ja Siilas Filipi vanglas keskööl palvetasid ja kiituselaule laulsid. {SV 470.3}

Jumala nuhtlused tabavad neid, kes püüavad rõhuda ja hävitada Tema rahvast. Tema suur kanatlikkus õelate vastu julgustab inimesi ülekohtus, kuid nende karistus on kindel ja kohutav, kuigi seda on kaua edasi lükatud. „Sest nagu Peratsimi mäel tõuseb Jehoova; ta vihastub nagu Gibeoni orus, et teha oma tööd — hämmastav on tema töö, ja et toi-metada oma tegu — võõristav on tema tegu!“ (Jes. 28, 21.) Meie armulisele Jumalale on karistamine võõras töö. „Nii tõesti kui ma elan, ütleb Issand Jehoova, ei ole mul hea meel õela surmast.“ (Hes. 33, 11.) „Jehoova on halastaja ja armuline Jumal, pika meelega ja rikas heldusest ning tõest... annab andeks ülekohtu ja üleastumised ning patu, aga kes siiski ei jäta süüdlast karistamata.“ „Jehoova on pika vihaga ja rammult suur ja ei jäta kedagi karistamata.“ (2. Moos. 34. 6. 7; Neh. 1, 3.) Kohutava õiglusega kaitseb Ta jalge alla tallatud käsu autoriteeti. Rahva peale, kellega Ta on kaua kannatanud ja keda Ta ei hävita enne, kui see on täitnud oma ülekohtu mõõdu Jumala ees, tühjendab Ta lõpuks armuga segamata vihakarika. {SV 470.4}

Kui Kristus lõpetab pühamus oma eestkostmise, valatakse välja armuga segamata viha. See tabab neid, kes kummardavad metsalist ja tema kuju ning võtavad vastu tema märgi (Ilm. 14, 9. 10). Nuhtlused, mis langesid Egiptusele, kui Jumal hakkas vabastama Iisraeli, sarnanevad nende veelgi kohutavamate ja ulatuslikumate nuhtlustega, mis langevad maailmale vahetult enne Jumala rahva lõplikku vabastamist. Kirjeldades neid kohutavaid nuhtlusi, ütleb Ilmutuseraamatu kirjutaja: „Ja kurje ning ilgeid mädapaiseid tekkis inimeste külge, kellel oli metsalise märk ja kes kummardasid tema kuju.“ Meri „sai otsegu surnu vereks, ja suri iga elav hing, kõik, kes meres olid.“ Ja jõed ja veeallikad... „said vereks“. Kuigi karistused on kohutavad, ei ole need suuremad kui Jumala õiglus nõuab. Taevane ingel teatab: „Õige olen sina... et sa nõnda oled kohut mõistnud. Sest nemad on pühade ja prohvetite verd valanud, ja verd oled ka sina neile juua andnud; nad on seda väärt!“ (Ilm. 16, 2-6.) Jumala rahva surma mõistmisega on õelad süüdi õigete veres nii nagu see oleks valatud nende oma kätega. Samal viisil kuulutas Kristus omaaegsed juudid süüdlasteks kõikide pühade meeste veres, mis oli valatud Aabeli päevist alates, kuna neil oli prohvetite mõrvaritega ühesugune meelsus ja nad püüdsid teha sedasama. {SV 471.1}

Järgneva nuhtluse ajal antakse päikesele võim „inimesi tulega kõrvetada. Ja suur kuumus kõrvetas inimesi“ (salmid 8 ja 9). Prohvetid kirjeldavad maailma olukorda sel kohutaval ajal nii: „Maapind leinab, sest vili on rüüstatud ... Kõik metsapuud on kuivanud; tõesti, rõõm on häbiga lahkunud inimlaste juurest.“ „Viljaaidad on maha kistud, sest vili on ikaldunud! Kuidas küll lojused ägavad, veiste karjad on hullunud! Sest neil pole karjamaad! ... Veeojad on kuivanud ja tuli on neelanud kõrve rohumaad.“ „Sel päeval muutuvad ulumiseks palee laulud, ütleb Issand Jehoova! Palju on laipu, heidetud igasse paika! Vaikus!“ (Joel 1, 10-12; 17-20; Aamos 8. 3.) {SV 471.2}

Need nuhtlused ei ole ülemaailmsed, sest vastasel korral tehakse lõpp kogu maailma elanikele. Siiski on need kõige kohutavamad nuhtlused, mida surelikel on kunagi taluda tulnud. Enne prooviaja lõppu on kõik nuhtlused segatud armuga. Kristuse vereohver varjab veel patust ning ta ei saa karistada oma süü täie mõõdu järgi. Lõpukohtus aga valatakse viha välja armuga segamatult. {SV 472.1}

Tol päeval igatsevad rahvahulgad Jumala armu kaitset, mida nad on nii kaua põlanud. „Vaata, päevad tulevad," ütleb Issand Jehoova, „millal ma saadan maale nälja mitte leiva ja janu, mitte vee järele, vaid Jehoova sõnade kuulmise järele! Siis nad vaaruvad merest mereni ja põhjast itta, nad uitavad otsides Jehoova sõna, aga nad ei leia! (Aamos 8, 11. 12.) {SV 472.2}

Jumala rahvas ei ole vaba kannatustest, kuid kuigi nad on tagakiusatud, vaevatud ja toidupuuduses, ei jäeta neid hukkuma. See Jumal, kes hoolitseb Eelija eest, ei möödu ühestki oma lapsest! Tema, kes loendab ära juuksekarvad inimlaste peas, hoolitseb nende eest ja näljaajal on nad rahuldatud. Sel ajal, kui õelad surevad nälja ja katku läbi, kaitsevad inglid õigeid. Sellele, „kes elab õigluses", kõlab tõotus: „Temale antakse ta leib, temale on vesi kindlustatud." „Kui viletsad ja vaesed asjata otsivad vett ja nende keel kuivad janust, siis mina, Jehoova, kuulen neid, mina, Iisraeli Jumal, ei jäta neid maha!" (Jes. 33, 15. 16; 41, 17.) {SV 472.3}

„Kuigi viigipuu ei õitse ja viinapuudel pole vilja, õlipuu saak äpardub ja põllud ei anna toidust, pudulojused kaovad tarast ja veiseid pole karjaaedades," siiski need, kes kardavad Teda, rõõmustavad Jehoovas ja hõiskavad „oma pääste Ju-malas". (Habak. 3, 17. 18.) {SV 472.4}

„Jehoova on su hoidja, Jehoova on su vari su paremal käel! Päeval ei pista sind päike ega kuu öösel! Jehoova hoiab sind kõige kurja eest, ta hoiab sinu hinge!" „Sest ta kisub sind välja linnupüüdja paelust, hukkava katku käest! Oma tiivasulgedega kaitseb ta sind ja tema tiibade all sa leiad varju; tema tõde on kilp ja kaitseriist! Ei sa siis karda öö hirmu ega noolt, mis päeval lendab, et katku, mis rändab pilkases pimeduses, ega tõbe, mis laastab lõunaajal! Langegu tuhat su kõrvalt ja kümme tuhat su paremalt poolt, sinu külge see ei puutu! Aga sa vaatled oma silmaga ja näed, kuidas kätte makstakse õelatele! Sest sina, Jehoova, oled mu varjupaik! Kõigekõrgema oled sina, mu hing, võtnud oma eluasemeks! Ei taba õnnetus sind ega lähene häda su telgile! (Laul 121, 5-7; 91, 3-10.) {SV 472.5}

Ometi näib, et Jumala rahvas peab varsti pitseerima oma tunnistuse verega, nagu tegid märtrid enne neid. Nad isegi kardavad, et Issand laseb neid langeda vaenlaste käe läbi. See on kohutava ahastuse aeg. Päeval ja öösel kisendavad õiged Jumala poole vabastamise pärast. Õelad juubeldavad ja küsivad pilkavalt: „Kus on nüüd teie usk? Miks Jumal ei vabasta teid meie käest, kui te tõepoolest olete Tema rahvas?" Kuid ootajaile meenub surev Jeesus Kolgata ristil ja ülempreestrite ning rahvavanemate pilkavad hüüded: „Teisi on ta aidanud, iseennast ta ei või aidata; kui Ta on Iisraeli kuningas, astugu ta nüüd ristilt maha,

siis me usume Temasse!“ (Matt, 27, 42.) Nii nagu Jaakob, nii võitlevad ka nemad Jumalaga. Kahvatutel nägudel peegeldub sisemine heitlus; kuid ometi ei lakka nad tõsiselt palvetamast. {SV 473.1}

Kui inimesed võiksid näha Jumala silmadega, näeksid nad inglite hulki valvamas neid, kes on pidanud Jumala seadusi. Inglid jälgivad kaastundlikult nende ahastust ja on kuulnud nende palveid. Nad ootavad oma Käskija korraldusi, et päästa Jumala rahvas ohust. Kuid siiski peavad nad veel natuke ootama. Jumala rahvas peab jooma karikast ja saama ristitud sellise ristimisega. Just see piinarikas viivitus on parim vastus nende palvetele. Kui nad ootavad usaldavalt Issanda tegutsemist, peavad nad harjutama usku, lootust ja kannatlikkust, mida senini on liiga vähe harjutatud. Kuid väljavalitute pärast lühendatakse ahastuseaega. „Kas siis Jumal ei peaks muretsema õigust oma äravalituile, kes tema poole kisndavad ööd ja päevad? ... Ma ütlen teile: Küll ta peatselt muretseb neile õiguse.“ (Luuka 18, 7. 8.) Lõpp tuleb kiiremini kui keegi ootab. Nisu kogutakse ja seotakse vihkudeks Jumala varaaida jaoks, luste aga köidetakse kubudeks hävitustule tarvis. {SV 473.2}

Ustavad taevased valvurid jätkavad oma valvamist. Kuigi üldine seadus on määranud kindlaks aja, mil käsupidajaid võib surmata, ennetavad nende vaenlased mõnel juhtumil määrust ning püüavad enne selleks määratud aega võtta ustavatelt elu. Ent keegi ei saa mööduda ustavatest valvuritest, kes ümbritsevad iga ustavat hinge. Mõningaid rünnatakse põgenemisel linnadest ja küladest, kuid nende vastu tõstetud mõõgad purunevad ja langevad maha jõuetult nagu õlekõrred. Teisi kaitsevad inglid sõjameeste kujul. {SV 473.3}

Kõikidel aegadel on Jumal oma rahva abistamiseks ja vabastamiseks tegutsenud pühade inglite kaudu. Taevased olendid võtavad inimeste elust aktiivselt osa. Nad on ilmunud säravais rüüdes, mis hiilgasid otsekui välk; nad on tulnud ränduritena. Inglid on jumalameestele ilmunud inimese ku-jul. Nad on väsinud teekäijatena puhanud keskpäeval tammede all. Nad on kasutanud inimeste kodude külalislahkust. Nad on olnud juhtideks ööpimeduses rändajaile. Nad on oma kätega süüdanud altarituld. Nad on avanud vanglauksi ja vabastanud Issanda sulaseid. Nad tulid taevases sõjavarustuses ja veeretasid ära kivi Päästja haualt. {SV 473.4}

Inimeste kujul viibivad inglid sageli Jumala laste koosviibimistel, nad külastavad ka õelate koosolekuid, nii nagu nad läksid Soodomasse, et teha aruannet nende tegudest ja otsustada, kas selle elanikud on ületanud Jumala kannatlikkuse piiri. Issand osutab oma halastust ka nende pärast, kes Teda tõeliselt teenivad, ning hoiab nende väheste pärast tagasi õnnetusi ja pikendab rahuaega. Jumala vastu patustajad ei mõista, et nad võlgnevad oma elu ustavatele, kelle naeruvääristamisest ja rõhumisest nad rõõmu tunnevad. {SV 474.1}

Kuigi selle maailma valitsejad seda ei tea, on sageli nende nõupidamistel olnud kõnelejateks inglid. Inimsilmad on vaadelnud neid; inimkõrvad on kuulnud nende üleskutseid; inimhuuled on nende ettepanekuile vastu rääkinud ja nende nõuandeid naeruvääristanud; inimesed on kohelnud neid solvavalt ja teotavalt. Nõukoguruumides ja

kohtutes on need taevased käskjalad näidanud, et tunnevad hästi ajalugu ja võivad paremini kaitsta rõhutute kohtuasja kui nende kõige paremad ja kõneosavamad kaitsjad. Inglid on nurja ajanud kavatsusi ja takistanud pahesid, mis oleksid suuresti pidurdanud Jumala riigi tööd ja põhjustanud suuri kannatusi Tema rahvale. Ohtlikul ajal ja ahastusetunnil on „Jehoova ingel leerina nende ümber, kes teda kardavad ja vabastab nad!“ (Laul 34, 8.) {SV 474.2}

Tõsise igatsusega ootab Jumala rahvas oma Kuninga tuleku märke. Kui vahimeestelt küsitakse: „On’s palju veel ööd?“ kuuldub kindel vastus: „Hommik tuleb, aga öö ka.“ (Jes. 21, 11. 12.) Valgus kumab pilvedel mäetippude kohal. Varsti ilmub Tema au. Õiguse Päike hakkab paistma. Hommik ja öö on mõlemad käes — lõputu päeva algus õigetele ja igavene öö õelatele. {SV 474.3}

Kui võitlejad palvetavad Jumala ees, siis näib kate, mis lahutas neid nähtamatust, peaaegu kõrvale tõmmatuna. Taevalaotus õhetab igavese päeva koidust ja inglilauluna kostavad kõrvu sõnad: „Jääge ustavaks. Abi tuleb!“ Kristus, kõikvõimas Voitja, ulatab oma väsinud lastele surematu aukrooni. Tema hääl kostab avatud väravatest: „Vaata, ma olen teie juures. Ärge kartke. Ma tunnen kõiki teie hädasid; ma olen kandnud teie muresid. Te ei võitle võitmatute vaenlastega. Mina olen võidelnud teie heaks ja minu nimel olete te rohkem kui võitjad.“ {SV 474.4}

Armastav Päästja saadab abi just siis, kui me seda vajame. Tee taevasse on pühitsetud Jeesuse jalajälgedega. Iga okas, mis haavab meie jalgu, on haavanud Tema omi. Iga risti, mida peame kandma meie, on kandnud Tema enne meid. Issand lubab tulla vastuolusid, mille kaudu hinge rahuks ette valmistada. Ahastuseaeg on Jumala rahvale kohutavaks tuleprooviks, kuid see on igale tõsisele usklikule üles vaatamise ajaks, kus ta usu kaudu võib näha teda ümbritsevat tõotuse vikerkaart. {SV 475.1}

„Ja Jehoova lunastatud pöörduvad tagasi ning tulevad Siionisse hõisates! Nende pea kohal on igavene rõõm, rõõmustus ja rõõm valdavad neid, aga kurbus ja ohkamine põgenevad ära! Mina, mina olen see, kes teid trööstib! Kes oled sina, et sa kardad surelikke inimesi, inimlapsi, kes on nagu rohi, ja unustad Jehoova, kes sind on teinud... ja värised alati, iga päev, rõhuja viha ees, kui ta valmistub hävitama? Aga kus on nüüd rõhuja viha! Varsti vabastatakse aheldatu; ta ei sure vangiauku, tal ei puudu leib! Sest mina olen Jehoova, su Jumal, kes liigutab merd ja paneb lained kohasema, kelle nimi on vägede Jehoova! Ja ma panin oma sõnad sulle suhu, ma peitsin oma käe varju alla.“ (Jes. 51, 11-16.) {SV 475.2}

„Seepärast kuule ometi seda, sa vilets, kes oled joobnud, aga mitte viinast. Nõnda ütleb su Issand, Jehoova, su Jumal, kes riidleb oma rahva vastu: Vaata, ma võtan su käest uimastuse karika, oma viha peekri — seda ei ole sul enam vaja juua! Ja ma annan selle kätte su piinajaile, kes ütlesid su hingele: „Kummarda, et saaksime sinust üle käia!“ Sa andsidki oma selja maaks ja käijatele uulitsaks!“ (Salmid 21-23.) {SV 475.3}

Jumala silmad nägid läbi aegade ja peatusid kriisiajal, mis Tema rahval tuleb üle elada siis, kui maised võimud koonduvad nende vastu. Nagu pagendatud vangid, nii kardavad nemadki nälja või vägivalla kaudu surmale saagiks langeda. Ent Püha, kes lõhestas Punase mere Iisraeli ees, ilmutab oma väge ja pöörab nende vangipõlve. „Ja nad kuuluvad mulle, ütleb vägede Jehoova, on mu eraomand sel päeval, mille ma valmistan! Ja ma olen neile armuline, nõnda nagu mees on armuline oma pojale, kes teda teenib." (Mai. 3, 17.) Kui sel ajal valatakse Kristuse ustavate tunnistajate verd, ei tooks see enam nii nagu märtrite veri lõikust Jumala külvatud seemnele. Nende ustavus ei oleks tunnistuseks, mis veenaks teisi tões, sest kangekaelne süda on Jumala armu nii kaua tagasi tõrjunud, et arm ei saa teda enam mõjutada. Kui õiged jääksid nüüd saagiks vaenlastele, oleks see ainult võidurõõmuks pimedusevürstile. Taavet ütleb oma Laulus: „Sest ta peidab mind oma majasse kurjal ajal, ta peab mind salajas oma telgi peidupaigas." (Laul 27, 5.) Kristus on öelnud: „Tule mu rahvas, mine oma kambritesse, ja sule uksed enese takka, peitu üürikeseks ajaks, kuni meelepaha möödub! Sest vaata, Jehoova väljub oma asupaigast nuhtlema maa elanikke nende ülekohtu pärast!" (Jes. 26. 20. 21.) Auline on nende vabastus, kes on kannatlikult oodanud Issanda tulemist ja kelle nimed on kirjutatud eluraamatusse. {SV 475.4}

PEATÜKK 40—SUUR VABASTAMINE

Kui inimlikud seadused ei kaitse enam neid, kes austavad Jumala käsku, siis otsustatakse nad erinevatel maadel samaaegselt hävitada. Dekreedis määratud ajal otsustatakse vihatud usulahk välja juurida. Ühel ööl plaanitsetakse anda otsustav löök, mis peaks sundima täiesti vaikima teisitimõtlejate noomiva hääle. Jumala rahvas — mõned vangikongides, teised üksildastes peidupaikades metsades ja mägedes — paluvad jumalikku kaitset ajal, mil kurjadest inglitest õhutatud meeste salgad valmistuvad tapmistööks. Sellel äärmise häda ajal astub Iisraeli Jumal vahele, et vabastada oma valitud. Issand ütleb: „Siis te laulate otsekui püha pühitsemise ööl ja rõõmustate südamest, otsekui see, kes läheb Jehoova mäele, Iisraeli Kalju juurde! Ja Jehoova annab kuulda oma võimast häält ja näha oma käsivarre laskumist maruvihas hävitava tuleleegina ühes vihmapladina ja äikese ning rahekividega.“ (Jes. 30, 29. 30.) {SV 476.1}

Kurjad inimesed on valmis oma ohvrile võidurõõmsalt kallale tormama, kui tihe pimedus, sügavam kui öö, langeb maa peale. Siis valgustab äkki vikerkaar, mis hiilgab Jumala trooni aust, taevalaotust ning näib ümbritsevat iga palvetajate gruppi. Vihased rahvahulgad vakatavad. Nende pilkavad hüüded hääbuvad ja nad unustavad oma mõrvarliku viha objektid. Kohutava aimdusega põrnitsevad nad üksisilmi Jumala lepingu sümbolit ja igatsevad olla varjatud selle kõikevaldava hiilguse eest. {SV 476.2}

Siis kuulevad Jumala lapsed selget ja kaunist häält: „Vaadake üles!“ ja tõstnud silmad taeva poole, näevad nad tõotuse vikerkaart. Tumedad, sünged pilved, mis katsid taevalaotust, on hajunud. Jumala lapsed vaatavad taevasse ja näevad nii nagu Stefanos Jumala au ning Inimese Poega istumas Tema troonil. Jeesuse ihul märkavad nad Tema alandamise märke ja Õnnistegija huulilt kuulevad nad palvet, mille Ta esitab oma Isa ja pühade inglite ees: „Isa, ma tahan, et kus mina olen, ka nemad oleksid minu juures, kelled sa mulle oled andnud.“ (Joh. 17, 24.) Jällegi kuuldakse majesteetlikku, võidurõõmsat häält: „Nad tulevad, nad tulevad, pühad ja süütud ja rüvetamata! Nad on pidanud mu kannatuse sõna ja peavad käima inglite seas.“ Ustavate kahvatuilt, värisevailt huulilt vallandub võiduhüüd. {SV 477.1}

Keskööl ilmutab Jumal oma väge oma rahva vabastamiseks. Päike lööb särama oma täies hiilguses. Imed järgnevad kiiresti üksteisele. Õelad vaatavad hirmu ja hämmastusega neid sündmusi, õiged aga silmitsevad pühaliku rõõmuga oma vabastamise märke. Looduses näib kõik pöörduvat pahupidi. Jõed lakkavad voolamast. Tumedad rasked pilved kerkivad taevasse ja põrkuvad kokku. Keset vihast taevalaotust on üks selgesti nähtav, kirjeldamatult hiilgav avaus, kust kostab Jumala hääl nagu suurte vete kohin: „See on sündinud!“ (Ilm. 16, 17.) See hääl paneb värisema taeva ja maa. Tekib võimas maavärin, „mäherdust ei ole olnud sest ajast, kui inimesi on olnud maa peal; säärane suur maavärisemine see oli.“ (Salmid 17, 18.) Taevalaotus näib avanevat ja sulguvat. Auhiilgus Jumala troonilt sähvab sellest läbi. Mäed vappu-vad nagu pilliroog tuules ja lõhenevad kaljupangad paiskuvad laiali. Kostab

läheneva tormi mühinat. Meri mässab ja torm raevutseb nii nagu möirgaksid deemonid hävitusööl. Maapind kerkib ja vajub nagu merelained. Maa lõhkeb. Selle alused näivad kokku langevat. Mäeahelikud värisevad. Asustatud saared kaovad. Vihased lained neelavad enda alla sadamalinnu, mis on muutunud kurjuse poolest Soodoma sarnasteks. „Suurt Baabüloni tuletati meelde Jumala ees, et Jumal annaks temale oma raevu viina karika.“ Suured ta lendiraskused raheterad teevad oma hävitustöö. (Salmid 19. 21.) Maailma kõige toredamad linnad kaovad. Luksuslikud paleed, mille püstitamiseks maailma suured mehed on kulutanud oma rikkuse, et austada iseennast, muutuvad varemeiks nende silme all. Vanglamüürid purunevad ja Jumala rahvas, keda on nende usu pärast orjuses hoitud, vabaneb. {SV 477.2}

Hauad avanevad „ja paljud neist, kes magavad mulla põrmus, ärkavad — ühed igaveseks eluks ja teised teotuseks, igaveseks põlastuseks.“ (Taan. 12, 2.) Kõik need, kes on sur-nud usus kolmanda ingli kuulutusse, tulevad austatuina haudadest välja, et kuulda Jumala rahuseadust nendega, kes on pidanud Tema käsku. „Ja need, kes tema läbi pistsid“ (Ilm. 1, 7), need, kes pilkasid ja mõnitasid Kristuse surmaheitlusi ning need, kes olid Tema tõe ja rahva kõige rängemad rõhujad, äratatakse üles nägema Kristust Tema aus ja ustavaile osaks saavat austust. {SV 478.1}

Paksud pilved katavad veel taevast, kuid aeg-ajalt tungivad päikesekiired neist läbi otsekui Jehoova kättemaksev silm. Sähvivad välgud mähivad maa valguselõõma. Läbi kohutava piksemürina teevad salapärased ja aukartust äratavad hääled teatavaks õelate saatuse. Kõik ei mõista räägitud sõnu, kuid valeõpetajad saavad neist selgesti aru. Need, kes olid veel pisut aega tagasi hulljulged, hooplevad, väljakutsuvad ja halastamatud Jumala käske pidava rahva vastu, on nüüd kohkunud ja värisevad hirmust. Nende halisemist on kuulda üle mässavate loodusjõudude. Deemonid tunnustavad Kristuse jumalikkust ja värisevad Tema väe ees, inimesed aga anuvad armu ja roomavad mööda maad kohutavas hirmus. Kui vanaaja prohvetid nägid nägemuses Issanda päeva, ütlesid nad: „Uluge, sest Jehoova päev on ligidal, see tuleb kui hävitus Kõigeväeliselt.“ (Jes. 13, 6.) „Poe kalju sisse je peida ennast põrmu Jehoova kartuse pärast ja tema kõrge aupaistuse eest! Inimeste suurelised silmad alandatakse ja meeste kõrkus painutatakse! Jah, sel päeval on Jehoova üksinda kõrgel. Sest vägede Jehooval on päev — kõige suureliste ja kõrkide jaoks, kõigi jaots, kes kõrgele on tõusnud, et neid alandada. „Sel päeval viskavad inimesed oma hõbedased ja kuldsed ebajumalad, mis nad endile kummardamiseks on teinud, muttidele ja nahkhiirtele, et aga saaks pugeda kaljupragudesse ja kivivahedesse Jehoova kartuse pärast ja Tema kõrge aupaistuse eest, kui ta tõuseb maad hirmutama.“ (Jes. 2, 10-12. 20. 21.) {SV 478.2}

Läbi pilvedevahelise lõhe kiirgab täht, mille hiilgus pais tab ümbritseva pimeduse tõttu neljakordselt eredamana. Ustavaile toob see lootust ;ja rõõmu, Jumala käsust üleastujaile aga häda ja viha. Need, kes on kõik ohverdanud Kristuse pärast, seisavad kaitstult, nagu Issanda koja salajases paigas. Nad on läbi proovitud ja maailma ning tõe põlgajate ees

näidanud oma ustavust Tema vastu, kes suri nende eest. Imestamisväärne muutus on toimunud nendega, kes silme ees seisvast surmast hoolimata jäid ustavaks. Nad on äkki vabastatud kuratlike inimeste süngest hirmuvalitsusest. Näod, mis hiljuti olid kahvatud, kartlikud ja kurnatud, säravad imet-lusest, usust ja armastusest. Nende hääled paisuvad võidurõõmsaks lauluks: „Jumal on meie varjupaik ja tugevus, meie abimees kitsikuses ja kergesti leitav! Sellepärast me ei karda, kui maa liiguks asemelt ja mäed kõiguksid mere põhjas! Möllaku ja vahutagu tema veed, värisegu mäed tema ülevuses!" (Laul 46, 2-4.) {SV 478.3}

Siis, kui need püha usaldust väljendavad sõnad tõusevad Jumala juurde, taganevad pilved ja paljastavad tähistaeva täis väljendamatut auhiilgust, vastandina süngele ja tumedale taevalaotusele teisel pool. Taevase linna au hoovab avatud väravaist. Siis ilmub taevale käsi, mis hoiab kahte kokkupandud kivilauda. Prohvet ütleb: „Siis taevad kuulutavad tema õigust, sest Jumal on kohtumõistja!" (Laul 50, 6.) Seda püha seadust, Jumala õigust, mida kuulutati Siinailt keset piksemürinat ja tuleleeke kui elu juhtnööri, näidatakse nüüd kui kohtumäärust. Käsi avab lauad ja siis on näha tulekirjas kirjutatud kümmet käsku. Sõnad on nii selged, et kõik võivad neid lugeda. Mälestused elustuvad, religioossed eelarvamused ja eksiõpetused sulavad ning Jumala kümme käsku, lühikesed, mõistetavad ja autoriteetsed, seisavad maailma kõikide elanike silme ees. {SV 479.1}

Võimatu on kirjeldada nende hirmu ja meeleheidet, kes on Jumala pühad nõuded jalge alla tallanud. Issand andis neile oma seadused. Nad oleksid võinud võrrelda oma iseloomu nendega ning õppida tundma oma puudusi siis, kui oli veel võimalus kahetseda ja meelt parandada. Kuid maailma poolehoiu tagamiseks heitsid nad ära need eeskirjad ja õpetasid teisigi neist üle astuma. Nad püüdsid sundida Jumala rahvast teotama Tema hingamispäeva. Nüüd mõistab kask, mida nad põlgasid, nad hukka. Kohutava selgusega mõistavad nad äkki, et neil pole mingit vabandust. Nad valisid ise, keda nad tahtsid teenida ja kummardada. „Ja te näete jälle vahet õige ja õela vahel, selle vahel, kes teenib Ju malat ja selle vahel, kes teda ei teeni." (Mal. 3, 18.) {SV 479.2}

Jumala käsu vaenlastele, alates jutlustajast kuni kõige viletsama inimeseni, avaneb selge arusaamine tõest ja kohustustest. Liiga hilja mõistavad nad, et neljanda käsu hingamispäev on elava Jumala pitser. Liiga hilja mõistavad nad võltsitud hingamispäeva tõelist olemust ja alust, millele nad on ehitanud. Nad mõistavad, et nad võitlesid Jumala vastu. Usuõpetajad on viinud inimesed hukatusse, kuigi nad kinnitasid, et juhivad neid paradiisi väravate juurde. Alles viimasel aruandepäeval mõistavad nad, kui suur oli pühas ametis olevate meeste vastutus ja kui kohutavad on nende ustavusetuse tagajärjed. Alles igavikus võime me õigesti hinnata ühe inimhinge kaotuse hinge. Kohutav on selle saatus, kellele Jumal peab ütlema: „Mine ära, sina õel sulane!" {SV 480.1}

Taevast kõlab Jumala hääl, mis teatab Jeesuse tuleku päeva ja tunni ning esitab igavese lepingu oma rahvaga. Otsekui valjud piksekärgatused veerevad Jumala sõnad üle maa.

Tema Iisrael seisab kuulatades, silmad üles suunatud. Nende näod on valgustatud Tema aust ja hiilgavad nagu Moosese pale, kui Ta Siinailt alla tuli. Õelad ei või vaadata neile otsa. Siis, kui kuulutatakse õnnistust neile, kes on austanud Jumalat Tema hingamispäeva pühaks pidamise kaudu, kuuldub võimas võiduhüüd. {SV 480.2}

Varsti ilmub idas väike must pilv, umbes inimese poole kämbla suurune. See pilv ümbritseb Päästjat ning näib eemalt olevat mähkunud pimedusse. Jumala rahvas teab, et see on Inimese Poja märk. Pühalikus vaikuses vaatlevad nad pilve, kui see läheneb maale, muutudes üha heledamaks ja aulisemaks, kuni sellest saab suur valge pilv, mille alus hiilgab nagu hävitav tuli ja miile kohal kummub lepingu vikerkaar. Jeesus ilmub vägeva võitjana. Ta ei tule enam „valude mehena“, et juua häbi ja valu karikast. Ta tuleb Võitjana taevas ja maa peal. et kohut mõista elavate ja surnute üle. „Ustav ja Tõeline ja tema mõistab kohut ja sõdib õiguses.“ „Ja sõjaväed taevas“ järgivad teda. (Ilm. 19, 11. 14.) Võidulaule laulev pühade inglite loendamatu hulk saadab Issandat Tema teel. Taevalaotus on täis hiilgavaid olendeid: „tuhat korda tuhat“ ja „kümme tuhat korda kümme tuhat“. Ükski sulg ei suuda kirjeldada seda sündmust; ühegi sureliku mõistus ei ole võimeline kujutlema selle hiilgust. „Tema aulikkus katab taevaid ja maa on täis tema kiitust!“ Tema all on nagu valguse sära.“ (Hab. 3, 3. 4.) Kui elav pilv läheneb, näevad kõikide silmad Eluvürsti. Okaskroon ei ümbritse enam seda püha pead. Hiilgav pärg ehib Tema püha laupa. Lunastaja nägu särab heledamini kui keskpäeva päikese pimestav hiilgus. „Ja temale on tema kuue ja puusa peale kirjutatud nimi: „Kuningate Kuningas ja isandate Issand!““ (Ilm. 19, 16.) {SV 480.3}

Tema ees „on kõik näod muutunud kahvatumaks“; Jumala armu põlgavaile langeb igavese meeleheite pitser. „Julgus kaob, põlved võbisevad ... ja kõik palged õhetavad.“ (Jer. 30, 6; Nah. 2, 10.) Õiged hüüavad värisedes: „Kes võib püsida?“ Inglite laul katkeb. Maad võtab kohutav vaikus. Siis kõlab Jeesuse hääl: „Minu armust saab teile küllalt.“ Õigete näod on üles tõstetud ja rõõm täidab südameid. Inglid hakkavad veel juubeldavamalt laulma ning tulevad veel ligemale. {SV 481.1}

Kuningate Kuningas tuleb pilvedel, ümbritsetuna leegitsevast tulest. Taevalaotus on rullunud kokku nagu rullraamat, maa väriseb Tema ees ja kõik mäed ning saared liiguvad asemeilt. „Meie Jumal tuleb ega vaiki, tuli põletab tema eel ja tema ümber möllab maru väga! Ta kutsub taeva ülalt ja maa, et kohut mõista oma rahvale!“ (Laul 50,3. 4.) {SV 481.2}

„Ja ilmamaa kuningad ja suured isandad ja sõjapealikud ja rikkad ja võimumehed ja kõik orjad ja kõik vabad pugesid varjule koobastesse ja mägede kaljudesse ja nad ütlesid mägedele ja kaljudele: „Langege meie peale ja varjake meid selle palge eest, kes aujärjel istub, ja Talle viha eest! Sest on tulnud tema suur vihapäev, ja kes võib püsida?“ (Ilm. 6, 15-17.) {SV 481.3}

Mõnitused on lõppenud, valetavad huuled vaikinud. Relvade tärin, lahingu kära, „sõjakäras sõtkutud saabas ja veres veeretatud vammus“ (Jes. 9, 4) on kadunud. Nüüd on

kuulda ainult palvehäält, nuttu ja halisemist. Huulilt, mis alles hiljuti pilkasid, kostab halin: „Sest on tulnud tema suur vihapäev ja kes võib püsida?“ Õelad paluvad, et nad mattuksid kaljude ja mägede alla, et mitte näha Tema palet, keda nad põlgasid ja teotasid. {SV 481.4}

Seda häält, mis võib tungida ka surnute kõrvu, nad tunnevad. Kui sageli on see kurvalt ja õrnalt kutsunud neid meeleparandusele. Kui sageli on seda kuuldud sõbra, venna, Lunastaja südantliigutavates palvetes. Armu põlgajate jaoks pole ükski teine hääl nii hukkamõistev ja süüdistav kui hääl, mis nii kaua palus: „Pöörduge, pöörduge oma kurjadelt teedelt, sest miks peaksite surema?“ (Hes. 33, 11.) Oh oleks see ometi neile võõras hääl! Jeesus ütleb: „Ma olen kutsunud, aga te olete tõrkunud, olen sirutanud oma käe, aga ükski pole tähele pannud, ja et te pole hoolinud mitte ühestki minu nõust ega ole tahtnud mu noomimist.“ (Õp. s. 24, 25.) See hääl äratab mälestusi, mida nad meelsasti mälust kustutaksid — põlatud hoiatusi, tagasilükatud kutseid, halvaks pandud eesõigusi. {SV 481.5}

Ülestõusnute hulgas on ka need, kes pilkasid Kristust Tema alanduses; neile meenuvad nüüd Kannataja sõnad, kui Ta ülempreestri poolt vannutatuna pühalikult lausus: „Sel-lest ajast te näete Inimese Poega istuvat Jumala väe paremal pool ja tulevat taeva pilvede peal! (Matt. 26, 64.) Nüüd näevad nad Jeesust Tema aus, istumas Jumala paremal käel. {SV 482.1}

Need, kes pilkasid Jeesust, kui Ta ütles end olevat Jumala Poja, on nüüd keeletud. Seal seisab kõrk Herodes, kes pilkas Jeesuse kuninglikku nime ja käskis mõnitavaid sõdureid kroonida ta okaskrooniga kuningaks. Seal on needsamad mehed, kelle kõlvatud käed riietasid Teda purpurkuuega, asetasid Tema pühale otsmikule kibuvitsakrooni ja andsid kätte pilliroost valitsuskepi ning kummardasid Tema ees jumalatteotava pilkega. Need mehed, kes lõid Eluvürsti ja sülitasid Temale, pöörduvad nüüd kõrvale Tema läbitungiva pilgu eest ja püüavad põgeneda Tema lähedusest. Need, kes lõid naelad läbi Lunastaja kätest ja jalgadest, sõdur, kes torkas mõõga Tema küljesse, vaatlevad neid arme õuduse ja piinaga. Kohutava selgusega meenutavad preestrid ja rahvavanemad Kolgata sündmusi. Jälestusega meenub neile see, kuidas nad päid vangutades karjusid saatanliku võidurõõmuga: „Teisi Ta on aidanud, iseennast Ta ei või aidata; kui Ta on Iisraeli kuningas, astugu Ta nüüd ristilt maha, siis me usume Temasse! Ta on lootnud Jumala peale, see päästku nüüd tema, kui ta tahab!“ (Matt. 27, 42. 43.) {SV 482.2}

Elavalt meenub neile Päästja tähendamissõna aednikest, kes keeldusid andmast oma majaisandale viinamäe vilja ja teotasid tema sulaseid ning tapsid tema poja. Meenub ka kohtuotsus, mille nad ise endale kuulutasid: Viinamäe isand hukkab „need kurjad ... ära kurjasti“. Nende ustavusetute aednike patus ja karistuses näevad preestrid ja vanemad iseendid ja oma õiglast saatust. Ja nüüd kõlab surmaahastust väljendav karje. Valjemini kui mõnitav: „Löö ta risti, löö ta risti!“, mis kaikus läbi Jeruusalemma tänavate, kõlab kohutav, meeleheitlik halisemine: „Tema on Jumala Poeg! Tema on tõeline Messias!“ Nad püüavad

põgeneda kuningate Ku-ninga lähedusest. Nad püüavad varju leida maa sügavates koobas ees, mida karistasid loodusjõud. {SV 482.3}

Kõikide nende elus, kes tõe hülgavad, on hetki, mil südametunnistus ärkab ja mällu kerkivad piinavad mälestused silmakirjalikust elust. Siis täidab südant valus kahetsus. Ent see on tühine võrreldes tolle päeva südametunnistuse piinadega, mil „kohkumine tormina tuleb ja teie õnnetus tuulekeerisena saabub!“ (Õp. s. 1, 27.) Need, kes tahtsid hävitada Kristust ja Tema ustavat rahvast, näevad nüüd au, mis ustavaid ümbritseb. Hirmuga kuulevad nad pühade hääli rõõmsalt hõiskamas: „Vaata, see on meie Jumal, keda me ootasime, et ta meid päästaks!“ (Jes, 25, 9.) {SV 483.1}

Üle maavärisemise, välgusähvatuste ja äikesemürina kutsub Jumala Poja hääl magavad pühad haudadest välja. Ta vaatab õigete haudadele, tõstab käed taeva poole ja hüüab: „Ärgake, ärgake, teie, kes mullapõues magate ja tõuske üles!“ Üle kogu maa kuulevad surnud seda häält ja ärkavad ellu. Kogu maa kajab suure rahvahulga sammudest. Inimesed kõigist rahvahõimudest, suguharudest, keeltest ja rahvastest tulevad välja surma vangikambrist, kaetud kadumatu auga ja hüüavad: „Surm, kus on sinu võit? Surm, kus on sinu astel?“ (1. Kor. 15, 55.) Ja elavad õiged ning ülestõusnud pühad ühendavad oma hääled pikaks rõõmsaks võiduhüüdeks. {SV 483.2}

Haudadest väljuvad kõik kasvult samasugustena kui nad sinna läksid. Aadam, kes seisab ülestõusnud rahvahulga seas, on kõrge ja suursuguse kujuga, pikkuselt ainult natuke lü-hem Jumala Pojast. Ta moodustab silmatorkava kontrasti hilisemate generatsioonidega. On näha inimsoo suurt mandumist. Surnud ärkavad elule igavese nooruse värskuses ja jõus. Algul loodi inimene Jumala sarnaseks mitte ainult iseloomult, vaid ka kujult ja näojoontelt. Patt rikkus ja peaaegu, et hävitas jumaliku kuju. Kristus tuli taastama seda, mis läks kaotsi. Ta muudab meie viletsa ihu oma aulise ihu sarnaseks. Surelik, rikutud inimene, kes sai rüvetatud patuga, muutub täiuslikuks, ilusaks ja surematuks. Kõik defektid ja moonutused jäävad hauda. Päästetud saavad tagasi elupuu juurde ammu kaotatud Eedenis ning „kasvavad“ (Mal. 4, 2) seal oma täie kasvuni selle esialgses ilus ja aus. Viimasedki patuneeduse jäljed kõrvaldatakse ning Kristuse ustavad ilmuvad „Issanda, meie Jumala ilus“, peegeldades oma Issanda täiuslikku kuju. Oo, imetlusväärne lunastus, millest nii kaua on räägitud, mida nii kaua on loodetud, millest mõtiskletud innukas ootuses, kuid mida kunagi täiesti ei mõistetud {SV 483.3}

Elavad õiged muudetakse „äkitselt ühe silmapilguga“, Jumala hääle peale saavad nad austatud, muudetud surema

tuiks ja ühes ülestõusnud pühadega tõmmatakse nad Issandale vastu üles õhku. Inglid „koguvad kokku ta äravalitud neljast tuulest, ühest taeva otsast teise“. Pühad inglid asetavad väikesed lapsed nende emade kätele. Surma läbi kaua lahus olnud sõbrad kohtuvad, et mitte kunagi enam lahkuda. Kõik lähevad üheskoos, rõõmulaulud suul, Jumala linna. {SV 483.4}

Pilvevankri igal küljel on tiivad ja selle all elavad rattad; ja siis, kui vanker veereb ülespoole, hüüavad rattad: „Püha!“ Ja tiivad, kui nad liiguvad, hüüavad: „Püha!“ ja inglitest saatjaskond hüüab: „Püha, püha, püha, Issand Jumal, Kõigeväeline!“ Ka lunastatud hüüavad: „Halleluuja!“, kui pilv liigub Uue Jeruusalemma poole. {SV 484.1}

Enne Jumala linna sisenemist annab Päästja oma järelkäijaile võidumärgid ja ehib nad kuninglikku seisusesse kuulumise tunnustega. Hiilgavad hulgad rivistuvad nelinurkselt ümber Kuninga, kelle kõrge kuju paistab majesteetlikult üle pühade ja inglite ning kelle näol särab armastus. Loendamatu hulga lunastatute pilgud kinnituvad Issandale, kõikide sil-mad vaatlevad Tema auhiilgust, kes oli „nõnda rikutud, ebainimlik oli ta välimus ja ta kuju ei olnud inimlaste taoline“. Oma parema käega asetab Kristus võitjatele pähe aukroonid. Igaühe jaoks on kroon, mis kannab tema „uut nime“ (Ilm. 2, 17) ja pealkirja: „Püha Issandale“. Igaüks saab või-dupalmi ja hiilgava harfi. Siis, kui juhtivad inglid hakkavad mängima, liigub iga käsi osavalt harfi keeltel. Kõlab mahe imekaunis muusika. Kirjeldamatu vaimustus täidab iga südant ja nad laulavad tänulikult kiituselaulu: „Temale, kes meid on armastanud ja meid on vabastanud meie pattudest oma verega ja on meid teinud kuningriigiks, preestriks Jumalale ja oma Isale, temale olgu au ja vägi ajastute ajastu-teni!“ (Ilm. 1, 5. 6). {SV 484.2}

Lunastatute hulga ees on Püha linn. Jeesus avab pärliväravad ja need, kes on tõde kalliks pidanud, sisenevad. Seal näevad nad Jumala paradiisi — Aadama kodu. Jeesuse hääl kõlab meeldivamalt kui ükski muusika, mida surelikud kõrvad on kunagi kuulnud: „Teie võitlus on lõppenud.“ „Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma asutamisest!“ {SV 484.3}

Nüüd täitub Päästja palve oma jüngrite pärast: „Ma tahan, et kus mina olen, ka nemad oleksid minu juures, kelled sa mulle oled andnud.“ Kristus esitab Isale oma verega ostetuid „veatumaina“ ja seades nad „oma auhiilguse palge ette hõiskamisega“ (Juuda 24), teatab Ta: „Vaata, siin olen mina ja lapsed, kelle Jumal on mulle andnud.“ Need, kelle „sa oled mulle andnud ja ma hoidsin neid.“ Oo, kui imeline on Päästja armastus. Kui auline on hetk, kui igavene Isa näeb lunastatutele otsa vaadates neis oma kuju. Patu ebakõla on kaotatud, selle hävitav mõju eemaldatud ja inimene taas kooskõlas Jumalaga! {SV 484.4}

Väljendamatu armastusega tervitab Jeesus oma ustavaid. Lunastajal on rõõm näha aukuningariigis inimesi, kes on päästetud Tema surmaheitluse ja alandamise läbi. Lunastatud mõistavad Tema rõõmu, kui nad näevad õndsate seas neid, keda võideti Kristusele nende palvete, töö ja armastusohvrite kaudu. Kui kogunetakse suure valge trooni ümber, valdab lunastatuid väljendamatu rõõm nende pärast, keda nad on võitnud Kristusele ja kes omakorda on võitnud teisi. Kõik on nüüd rahusadamas, kus nad heidavad oma krooni Jeesuse jalge ette ja kiidavad Teda läbi igaviku lõputute aegade. Kui lunastatutele soovitakse tere tulemast Jumala linna, kõlab juubeldav austushüüd. Kaks Aadamat kohtuvad: Jumala Poeg seisab väljasirutatud kätega, et võtta vastu inimsoo isa — olevus,

kelle Ta lõi, kuid kes patustas oma Looja vastu ja kelle patu pärast kannab Päästja ristilöömise märke. Kui Aadam näeb naeltearme, ei lange ta oma Issanda rinnale, vaid langeb alanduses Tema jalge ette, hüüdes: „Tall, kes on tapetud, on väärt!“ Päästja tõstab ta õrnalt üles ja palub teda jalutuskäigule Eedenisse, koju, millest ta on nii kaua olnud eemal. {SV 485.1}

Pärast inimpaari väljasaatmist Eedenist oli Aadama elu maa peal täis kurbust. Iga närtsiv leht, iga ohver, iga needuse jälg kaunil loodusel, iga plekk inimese puhtusel tuletas elavalt meelde tema pattu. Kohutav oli südametunnistuse piin, kui ta nägi ülekohtu kasvu ning kuulis vastuseks oma hoiatustele süüdistusi patu põhjustamises. Kannatlikult ja alandlikult kandis Aadam peaaegu tuhat aastat üleastumise karistust. Alanduses kahetses ta oma pattu ja lootis tõotatud Päästja teenetele ning suri ülestõusmise lootuses. Jumala Poeg lunastas langenud inimese ja nüüd saab Aadam lepitustöö kaudu tagasi oma endised valdused. {SV 485.2}

Rõõmujoovastuses vaatleb Aadam puid, mis olid talle kunagi rõõmu valmistanud — neidsamu puid, mille vilja ta oli korjanud oma süütuse ja rõõmu päevil. Ta näeb viinamarjavääte, mida ta oma käed on harinud, lilli, mille eest ta oli armastusega hoolitsenud. Ta tajub, et see kõik on tegelikkus ja mõistab, et see on tõepoolest taastatud Eeden ning see on nüüd veel palju kaunim kui siis, mil ta sealt minema aeti. Päästja viib Aadama elupuu juurde, võtab suurepärase vilja ja palub tal seda süüa. Aadam pöördub ümber ja näeb suurt hulka oma perekonnast seisvat lunastatutena Jumala paradiisis. Siis heidab ta oma hiilgava krooni Jeesuse jalge ette ja, langenud Lunastaja rinnale, embab Teda. Aadam mängib kuldset harfi ning taevavõlvid kajavad juubeldusest: „Väärt, väärt, väärt on Tall, kes oli tapetud ja elab jälle!“ Aadama perekond ühineb lauluga. Nad heidavad oma kroonid Päästja jalge ette ning kummarduvad Tema ees sügavas austuses. {SV 485.3}

Selle taasühinemise tunnistajaiks on inglid, kes nutsid Aadama langemisel ja rõõmustasid, kui Jeesus pärast oma ülestõusmist tõusis taevasse, olles omandanud surma ja surmavalla võtmed. Nüüd imetlevad inglid lõpetatud lunastustööd ja ühendavad oma hääled võimsalt voogavaks kiituselauluks. {SV 486.1}

Kristallmerele trooni ees, sellele justkui tulega segatud klaasmerele — niivõrd sädeleb see Jumala aust — kogunevad need, „kes olid võitnud metsalise ja ta kuju ja ta nime ar-vu.“ Nad seisavad Tallega Siioni mäel „Jumala kandled käes“, sada nelikümmend neli tuhat, kes on lunastatud inimeste seast. Neil on kuldsed kandled, ning „kandlelööjate hääl, kes löövad oma kandleid“, kõlab otsekui hulga vete kohisemine ja nagu suure müristamise hääl. Ja nad laulavad aujärje ees „uut laulu“, laulu, mida ükski inimene ei või laulda kui ainult need sada nelikümmend neli tuhat. See on Moosese ja Talle laul — vabanemise laul. Ainult need sada nelikümmend neli tuhat võivad laulda seda laulu, sest see on laul nende kogemusest — kogemusest, millist ühelgi teisel pole kunagi olnud. „Need on, kes Talle järgivad, kuhu Ta iganes läheb.“ Nemad võeti maa pealt nende hulgast, kes Kristuse tulles elasid maa peal,

ning arvestatakse „esianniks Jumalale ja Tallele.“ (Ilm. 15, 2. 3; 14, 1-5.) — „Need on, kes tulevad suurest viletsusest.“ Nad on üle elanud ahastuseaja, millist pole kunagi varem olnud sellest ajast saadik, kui inimesed maa peal on elanud. Nad on kogenud Jaakobi viletsuseaja ahastust, nad on seisnud ilma eestkostjata Jumala viimaste nuhtluste väljavalamise ajal. Nad päästeti, sest nad „on oma rüüd pesnud ja oma rüüd valgeks teinud Talle veres!“ „Nende suust ei ole leitud kavalust; nemad on veatumad“ Jumala ees. „Sellepärast on nad Jumala aujärje ees ja teenivad teda ööd ja päevad tema templis.“ „Ja see, kes aujärjel istub, laotab oma telgi nende üle.“ Nad on näinud näl jast ja katkust laastatud maad, inimesi suure kuumusega kõrvetavat päikest. Nad on talunud piina, janu ja nälga. Ent „neil ei ole siis enam nälga ja janu; ka ei lange nende peale päikest ega mingisugust palavat; sest Tall, kes on keset aujärge, hoiab neid ja juhatab nad elava vee allikale; ja Jumal pühib ära kõik pisarad nende silmist!“ {SV 486.2}

Kõigil aegadel on Jumala ustavaid õpetatud ja kasvatatud katsumuste koolis. Siin maailmas käisid nad kitsal teel ning said puhastatud kannatuste sulatusahjus. Jeesuse pärast talusid nad vastuseisu, viha ja laimu. Nad järgisid Teda läbi tõsiste katsumuste; nad talusid enesesalgamist ja kogesid kibedaid pettumusi. Oma valusate kogemuste kaudu õppisid nad tundma patu patusust, selle väge ja häda ning nad vaatasid sellele jälestusega. Mõte määratule ohvrile, mis toodi patu kõrvaldamiseks, alandab neid nende endi silmis ja täidab südame tänu ja kiitusega, mida need, kes pole kunagi langenud, ei oska sel määral hinnata. Nad armastavad palju, sest neile on palju andestatud. Nad on saanud osa Kristuse kannatustest, seepärast on nad nüüd valmis jagama ka Tema au. {SV 487.1}

Jumala riigi pärijad on tulnud katusekambritest, viletsatest onnidest, maa-alustest vangikongidest, tapalavalt, mägedest, kõrbetest, maaõõnsustest ja meresügavustest. Maa peal olid nad „puuduses, vaevatud ja piinatud“. Miljonid läksid alla hauda teotatult, sest nad keeldusid kindlalt järele andmast Saatana petlikele väidetele. Maise kohtu poolt tembeldati nad kõige alatumateks kurjategijateks. Kuid nüüd on „Jumal kohtumõistja“. (Laul 50, 6.) Ja Tema tühistab maailma kohtunike otsused. Ta „kõrvaldab oma rahva teotuse kogu maalt.“ (Jes. 25, 8.) „Ja neid hüütakse „pühaks rahvaks“, „Jehoova lunastatuiks“. „Ta on otsustanud anda „neile laubaehte tuha asemele, rõõmuõli leina asemele, ülistusrüü kustuva vaimu asemele“. (Jes. 62, 12; 61, 3.) Nad ei ole enam jõuetud, laialipillatud, vaevatud ja rõhutud. Nüüdsest peale on nad alati Issandaga. Nad seisavad trooni ees, riietatud toredaima rüüga kui on ükski inimene maailmas kunagi kandnud. Neid kroonitakse suurepärasemate diadeemidega kui ku-nagi on asetatud maiste monarhide pähe. Piina ja nutu päevad on igaveseks lõppenud. Aukuningas pühib ära pisarad kõikide silmist. Kõik kurvastuse põhjused on kõrvaldatud. Palmioksi lehvitades alustavad lunastatud kõlavat, imekaunist tänulaulu. Sellega ühinevad kõik, kuni see täidab terve universumi: „õnnistus meie Jumalale, kes aujärjel istub, ja Tallele!“ Ja kõik taeva elanikud vastavad sellele: „Aamen, kiitus ja austus ja tarkus ja tänu ja au ja vägi ja ramm meie Jumalale ajastute ajastuteni!“ (Ilm. 7, 10. 12.) {SV 487.2}

Selles elus võime me õige pisut mõista imestusväärset lunastustööd. Oma piiratud mõistusega võime mõtiskleda häbi ja au, elu ja surma, õiguse ja armu üle, mis kohtuvad ristil, kuid isegi siis, kui me pingutaksime oma vaimseid võimeid äärmuseni, ei õnnestuks meil tabada lunastuse täit saladust. Me võime ainult ähmaselt mõista lunastava armastuse pikkust ja laiust, sügavust ja kõrgust. Lunastusplaani ei mõista päästetud täielikult ka siis mitte, kui nad näevad Jumalat palgest palgesse, tunnevad Teda nii, nagu Ta on. Läbi igaviku aegade avanevad imestavatele ja vaimustatud lunastatutele uued tõed. Kuigi maised kurvastused, vaevad ja kiusatused on lõppenud ja patt kõrvaldatud, säilib Jumala rahval alatiseks selge arusaamine sellest, mida läks maksma nende pääsemine. {SV 488.1}

Kristuse rist on lunastatute uurimisaineks ja lauluks läbi kogu igaviku. Austatud Kristuses näevad nad ristilöödud Kristust. Nad ei unusta kunagi seda, et Tema, kelle vägi lõi ja hoidis ülal loendamatud maailmad ääretus ilmaruumis, on Jumalast Armastatu, taeva Majesteet. Tema, keda keerubid ja hiilgavad seeravid vaimustatult austasid. Nad ei unusta kunagi, et Tema alandus selleks, et tõsta üles langenud inimene; et Tema kandis patu süüd ja häbi ning et Tema läks nii kaugele, et Isa varjas Tema eest oma palge, kui kadunud maailma hädad murdsid Ta südame ja kustutasid Tema elu Kolgata ristil. Tõsiasi, et kõigi maailmade Looja, kõigi inimeste kohtunik, pani kõrvale oma au ja alandas ennast armastusest inimeste vastu, äratab pidevalt universumi imetlust ja austust. Kui päästetud vaatavad oma Lunastajale ja näevad Isa igavest au Tema näol, kui nad silmitsevad Tema trooni, mis kestab igavesti, ja teavad, et Tema kuningriigil ei ole lõppu, siis alustavad nad taas vaimustatult laulu: „Väärt, väärt on Tall, kes on tapetud ja on lunastanud meid Jumalale oma kalli verega!“ {SV 488.2}

Risti saladus seletab kõik teised saladused. Valguses, mis voolab Kolgatalt, paistab Jumala iseloom, mis täitis meid hirmu ja aukartusega, kauni ja kütkestavana. Arm, õrnus ja vanemlik armastus segunevad pühaduse, õigluse ja väega. Jumala üleva trooni majesteetlikkust vaadeldes näeme me Tema iseloomu meeldivust ja mõistame nii nagu ei kunagi varem nime „Meie Isa“ tähendust. {SV 488.3}

Siis mõistetakse, et Tema, kel on piiritu tarkus, ei saanud meie päästmiseks välja mõelda mingit teist teed, kui et ohverdada oma Poeg. Tasuks selle ohvri eest on Jeesusel rõõm asustada maa lunastatud pühadega, õnnelike ja surematute inimestega. Päästja võitlus pimeduse jõududega on toonud lunastatutele rõõmu, mis austab Jumalat läbi igaviku. Nii suur on Jumala silmis inimhinge väärtus, et Isa pidi selle eest maksma oma Pojaga. Kristus on oma suure ohvri vilja nähes rahuldatud ja õnnelik koos lunastatute määratu hulgaga. {SV 489.1}

Peatükk 41—Laastatud Maa

„Sest tema patud on ulatunud taevani ja Jumal on tuletanud meelde tema ülekohtused teod. ... Karikasse, mille tema on täis valanud, valage temale kahekordselt; nii palju kui tema on ülistanud iseennast ja taga ajanud toredust, niisama palju tehke temale piina ja leina. Sest ta ütleb oma südames: „Ma istun kui kuninganna ega ole lesk ega saa kuna-gi näha kurvastust!“ Sellepärast tulevad ühel päeval tema nuhtlused — surm ja lein ja nälg, ja ta põletatakse ära tulega, sest vägev on Issand Jumal, kes on mõistnud kohut tema üle! Ja teda uluvad taga ja kaebavad ilmamaa kuningad, kes temaga on hooranud ja toredasti elanud ... üteldes: „Häda, häda, Baabülon, sa suur linn, sa vägev linn, sest ühe silmapilguga on su kohus tulnud!“ (Ilm. 18, 5-10.) {SV 489.2}

„Ja ilmamaa kaupmehed,“ kes on „tema liiast toredusest rikkaks saanud,“ „seisavad kaugel hirmu pärast tema piina ees, nuttes ja leinates, ja ütlevad: „Häda, häda, sa suur linn, kes olid riietatud kalli lõuendi ja purpuri ja helkjaspunase riidega ning olid ilustatud kulla ja kalliskivide ja pärlitega, sest ühe silmapilguga on nii suur rikkus hävitatud!“ (Ilm. 18, 11. 15-17.) {SV 489.3}

Sellised on nuhtlused, mis langevad Baabülonile Jumala viha päeval. Ülekohtu mõõt on täis, käes on kättemaksutund. Baabülon on küps hävitamiseks. {SV 489.4}

Kui Jumala hääl vabastab oma rahva vangipõlvest, saabub kohutav ärkamine neile, kes osutuvad suures võitluses kaotajaiks. Prooviajal pimestasid neid Saatana pettused ja nad õigustasid igati oma patust elu. Rikkad uhkeldasid nende ees, kes olid vähem soodsas olukorras, andmata enesele aru, et nende rikkus tulenes Jumala käsu rikkumisest. Nad ei toitnud näljaseid, ei riietanud alastiolijaid, ei kohelnud õiglaselt kaasinimesi ega armastanud halastust. Nad ülistasid vaid endid ja püüdsid omandada kaasinimeste austust. Nüüd on nad kaotanud kõik, mis tegi neid suureks; nad on ilma varandusest ja kaitsest. Õudusega näevad nad ebajumalate hävinemist, mida nad eelistasid oma Loojale. Nad müüsid oma hinge maiste rikkuste ja mõnude eest ega püüdnud saada rikkaks Jumalas. Tulemuseks on nurjunud elu. Nende lõbud on muutunud sapiks, aarded hävinud. Eluaegsed saavutused haihtuvad silmapilgu jooksul. Rikkad ahastavad, kui nende toredad majad hävivad ning kuld ja hõbe laiali paiskub. Ent nende hädaldamist vaigistab hirm, et nad ise hukkuvad koos oma ebajumalatega. {SV 489.5}

Õelad tunnevad kahetsust, kuid mitte sellepärast, et nad on Jumala ja kaasinimesed hooletusse jätnud, vaid sellepärast, et Jumal on Võitja, nemad aga kaotajad. Nad hädaldavad tagajärgede pärast, kuid ei kahetse oma kurjust. Nad ei jätaks ühtegi vahendit kasutamata, et võita, kui see oleks võimalik. {SV 490.1}

Maailm näeb neid, keda nad olid pilganud ja mõnitanud ning soovinud hävitada, astuvat puutumatult läbi katku, tormi ja maavärina. Tema, kes on Jumala käsust üleastujaile hävitavaks tuleks, on oma rahvale kindlaks varjupaigaks. {SV 490.2}

Jutlustaja, kes ohverdab tõe, et saavutada inimeste heakskiitu, mõistab nüüd oma õpetuste iseloomu ja mõju. On selge, et Jumala silmad jälgisid teda siis, kui ta seisis kõnepuldis, kui kõndis tänaval, kui ta seltsis inimestega. Iga emotsiocn, iga kirjutatud rida, iga lausutud sõna, iga tegu, mis juhtis inimesi otsima varju vale juures, oli seemne külv. Nüüd näeb ta lõikust armetute, kadunud hingede näol enda ümber. {SV 490.3}

Issand ütleb: „Ja mu rahva tütre vigastust nad ravivad kerglaselt, üteldes: „Rahu, rahu!“ kuigi rahu ei ole!“ „Et te olete valmistanud valega õige südamele valu, mina aga ei ole valmistanud temale valu, ja et te olete kinnitanud õela käsi, et ta ei pöörduks oma kurjalt teelt oma elu hoidmiseks.“ (Jer. 8, 11; Jes. 13, 22.) {SV 490.4}

„Häda karjaseile, kes hukkuvad ja pillutavad mu karjamaa lambaid!“... „Vaata, ma nuhtlen teid teie pahategude pärast.“ „Uluge, karjased, ja kisendage, püherdage karja isandad, sest päevad on täis, et teid tappa ja pillutada. .. Siis kaob karjastel varjupaik ja karja isandail pakkupääs.“ (Jer. 3, 1. 2; 25, 34. 35.) {SV 490.5}

Jutlustajad ja rahvas mõistavad, et nad ei ole olnud Jumalaga õiges vahekorras. Nad näevad, et nad on vastu kõigi õigete ja õiglaste käskude Andjale. Jumalike eeskirjade kõrvaldamine on tekitanud tuhandeid lahkhelisid, viha ja ülekohut, kuni maa on muutunud suureks võitlusväljaks, moraalse laostumise mülkaks. Seda näevad Issanda tulekul need, kes heitsid ära tõe ja valisid eksituse. Ükski keel ei suuda väljendada ängi, mida tunnevad sõnakuulmatud ja truudusetud siis, kui nad mõistavad, et nad on alatiseks kaotanud igavese elu. Mehed, keda maailm kummardas nende andekuse ja kõneosavuse pärast, näevad nüüd asju nende õiges valguses. Nad mõistavad, mida nad kaotasid käsust üle-astumisega. Nad langevad nende jalge ette, kelle ustavust „ad on põlanud ja mõnitanud. {SV 491.1}

Inimesed näevad, et nad on viidud eksiteele. Nad süüdistavad hukatuses üksteist, kuid viimaks suunavad kõik oma etteheited jutlustajate pihta. Ustavusetud õpetajad tõotasid neile meeldivaid asju. Nad mõjutasid oma kuulajaid Jumala käsku tühjaks tegema ja neid taga kiusama, kes pidasid seda pühaks. Nüüd on need õpetajad sunnitud kogu maailma ees oma pettust tunnistama. Rahvahulgad on raevunud. „Me oleme kadunud!“ karjuvad nad. „Teie olete põhjustanud meie hukatuse!“ Nad tormavad valekarjaste kallale. Needsamad inimesed, kes kord oma õpetajaid kõige enam imetlesid, neavad neid nüüd kõige hirmsamini. Needsamad käed, kes kord kroonisid neid loorberitega, tõusevad hingekarjaseid tapma. Mõõku, mis pidid tapma Jumala rahvast, kasutatakse nüüd valekarjaste hävitamiseks. Kõikjal käib võitlus ja verevala-mine. {SV 491.2}

„Mürin jõuab maailma ääreni, sest Jehooval on rahvastega riid, ta käib kohut kõige lihaga — ta annab õelad mõõga kätte.“ (Jer. 25, 31.) Suur võitlus on kestnud kuus tuhat aastat. Jumala Poeg ja Tema tulevased käskjalad on võidelnud kurjuse võimuga, et inimlapsi hoiatada, valgustada ja päästa. Nüüd on kõik teinud oma otsuse. Kurjad inimesed on täielikult ühinenud Saatanaga tema võitluses Jumala vastu. Aeg on tulnud Jumalal kaitsta

jalge alla tallatud autoriteeti. Võitlus ei käi nüüd enam ainult Saatanaga, vaid ka inimestega. „Jehooval on rahvastega riid“; „Ta annab õelad mõõga kätte.“ {SV 491.3}

Kõik need „kes ohkavad ja ägavad kõigi jäleduste pärast, mida selles linnas tehakse,“ on märgistatud vabastuse märgiga. Ilmub surmaingel, keda Hesekiel nägi nägemuses relvastatud meeste salgana, kellele anti käsk: „Tapke sootumaks vanad, noored mehed ja neitsid, lapsed ja naised, aga ärge puutuge ühtki, kellel on märk küljes! Ja alustage mu pühamust!“ Prohvet ütles: „Ja nad alustasid meestest, vanemaist, kes olid koja sees,“ (Hes. 9, 1-6.) Hävitustöö algab neist, kes on nimetanud end rahva vaimulikeks juhtideks. Valevahimehed langevad esimestena. Kedagi ei haletseta ega säästeta. Mehed, naised, neitsid ja väikesed lapsed hukkuvad ühtviisi. {SV 491.4}

„Jehoova väljub oma asupaigast nuhtlema maa elanikke nende ülekohtu pärast! Siis paljastab maa oma veresüü ega kata enam neid, kes ta peal on tapetud!“ (Jes. 26, 21.) „Ja see on nuhtlus, millega Jehoova lööb kõiki rahvaid, kes sõdivad Jeruusalemma vastu: ta määndab nende liha, kui nad alles jalgel seisavad, nende silmad mädanevad oma koobastes ja neil mädaneb keel suus! Ja sel päeval on nende hulgas suur Jehoova kartus, nõnda, et nad haaravad kinni üksteise käest ja ühe käsi tõuseb teise käe vastu!“ (Sak. 14, 12, 13.) Nende oma metsiku viha meeletuse ja Jumala segamata viha väljavalamise läbi langevad maailma kurjad elanikud — preestrid, valitsejad ja rahvas, rikkad ja vaesed, kõrged ja madalad. „Ja sel päeval on Jehoova mahalööduid maa äärest ääreni! Neid ei leinata ja neid ei koristata ega maeta, nad jäävad maa peale sõnnikuks!“ (Jer. 25. 33.) {SV 492.1}

Kristuse tulekul kaotatakse õelad kogu maalt. Nad surmatakse Tema suu vaimuga ja hävitatakse Tema auhiilgusega. Kristus viib oma rahva Jumala linna ja maa jääb elanikest tühjaks. „Vaata, Jehoova laastab maa ja rüüstab selle, paiskab segi selle pinna ja pillutab elanikud!“ „Maa laastatakse täiesti ja riisutakse sootumaks, sest Jehoova on ütelnud selle sõna!“ „Sest need on üle astunud käsuõpetusest, muutnud seadusi, murdnud igavese lepingu. Seepärast neelab needus maa ja selle elanikud jäävad süüdlasteks; seepärast kahaneb maa elanike hulk.“ (Jes. 24, 1. 3. 5. 6.) {SV 492.2}

Kogu maa näib tühja kõrbena. Maavärina poolt hävitatud linnade ja külade varemed, juurtega üles kistud puud, merest välja paistnud rahnud ja maad mööda laiali paisatud kaljud katavad selle pinda. Tohutu suured koopad tähistavad kohti, kust mäed rebiti oma alustelt. {SV 492.3}

Ja siis toimub sündmus, mida tähendas äralepitamispäeva viimane pühalik teenistus. Kui teenistus kõige pühamas pai gas oli lõpetatud ja Iisraeli patud pühamust patuohvri verega kõrvaldatud, seati patusikk elavana Issanda ette ja koguduse juuresolekul tunnistas ülempreester tema kohal üles „kõik Iisraeli laste süüteod ja kõik nende üleastumised kõigis nende pattudes ja pani need siku pea peale“. (3. Moos. 16, 21.) Kui lepitustöö taevases pühamus on lõpetatud, pannakse Jumala rahva patud samamoodi Jumala, taeva inglite ja lunastatute juuresolekul Saatanale. Ta kuulutatakse süüdlaseks kõiges kurjas, mida ta on

mõjutanud inimesi tegema. Ja nagu patusikk saadeti ära asustamata aladele, nii pagendatakse Saatan laastatud maale, tühjaksjäänud ja süngesse kõrbe. {SV 492.4}

Ilmutusraamatu kirjutaja kirjeldab Saatana karistust ja maa laastatud olukorda ning teatab, et see kestab tuhat aastat. Pärast Issanda teise tuleku sündmuste ja õelate hävitamise kirjeldamist jätkub prohvetikuulutus: „Ja ma nägin ingli taevast maha tulevat; sellel oli sügaviku võti ja suured ahelad käes. Ja ta võttis kinni lohe, vana mao, see on kuradi ehk Saatana, ja sidus ta ahelaisse tuhandeks aastaks ja heitis ta sügavikku ja pani ta luku taha ja vajutas pealepoole teda pitseri, et ta enam ei eksitaks rahvaid, kuni need tuhat aastat otsa saavad. Pärast seda peab ta natukeseks ajaks lahti lastama." (Ilm. 20, 1-3.) {SV 493.1}

Sõna „sügavik" tähistab maad laastatuna, korratuses ja pimeduses nii nagu ilmneb teistest kirjatekstidest. Piibel ütleb, et „alguses" oli „maa tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal." (Heebreakeelne sõna, mida siin tõlgitakse „sügavus", on Vana Testamendi Septuaginta kreeka tõlkes sama sõna, mida kasutatakse Ilm. 20, 1-3 tähistama mõistet „sügavik"). (1. Moos. 1. 2) Jeremija prohvetikuulutus ütleb, et maa muutub vähemalt osaliselt samasuguseks. Jumala suurele päevale osutades kuulutab prohvet: „Ma vaatasin maad, ja ennäe, see oli tühi ja paljas; ja vaatasin taevaste poole, aga neil ei olnud valgust; ma vaatasin mägesid ja ennäe, need vabisesid ja kõik künkad kõikusid! Ma vaatasin, ja ennäe, ei olnud ühtki inimest ja kõik taeva linnud olid põgenenud! Ma vaa-tasin, ja ennäe, viljakas maa oli kõrb ja kõik selle linnad maha kistud." (Jer. 4, 23-26.) {SV 493.2}

Siin on tuhadeks aastaks asupaik Saatanale ja tema kurjadele inglitele. Saatanal ei ole luba lahkuda maa pealt, et ta ei pääseks teistesse maailmadesse kiusama ja tüütama neid, kes pole kunagi langenud. Selles mõttes on ta seotud ahelaisse, sest ei ole enam kedagi, kelle juures oma võimu kasutada. Saatanal pole enam kedagi petta ega hävitada nii nagu ta palju sajandeid on rõõmuga teinud. {SV 493.3}

Vaadates ettepoole, Saatana hävitamisele, hüüab prohvet Jesaja: „Kuidas sa ometi oled, helkjas koidutäht, alla langenud taevast, tükkidena paisatud maha, rahvaste alistaja? Si-na mõtlesid oma südames: „Mina tõusen taevasse, kõrgemale Jumala tähtedest ma tõstan oma aujärje — ma teen ennast Kõigekõrgema sarnaseks!" Aga sind tõugati alla surmavaida, kõige sügavamasse hauda! Kes sind nägi, silmitsevad sind, vaatlevad sind üksisilmi: „Kas see on mees, kes pani maa värisema, kuningriigid vabisema, kes tegi ilmamaa kõrbe sarnaseks ja kiskus maha selle linnad, kes oma vange ei lasknud koju?"" (Jes, 14, 12-17.) {SV 494.1}

Saatana vastuhakk on kuue tuhande aasta kestel pannud „maa värisema". Ta „tegi ilmamaa kõrbeks ja kiskus maha selle linnad". Ja „oma vange ei lasknud ta koju". Kuus tuhat aastat on tema vangla võtnud vastu Jumala rahvast. Ta hoiaks neid vangistuses igavesti, kuid Kristus on murdnud tema ahelad ja vabastanud vangid. {SV 494.2}

Isegi õelad on sel ajal väljaspool Saatana võimupiiri ja ta jääb üksi oma kurjade inglitega, et mõtiskleda patu neetud tagajärgede üle. „Kõik rahvaste kuningad magavad auga, igaüks oma hauakambris, sina aga oled, nagu põlatud kotkas, eemale heidetud oma hauast. ... Sina ei ühine nendega hauas, sest sa oled hävitanud oma maa, tapnud oma rahva!“ (Jes. 14, 18-20.) {SV 494.3}

Tuhat aastat rändab Saatan laastatud maad mööda ringi ja näeb oma mässu tagajärgi. See aeg on talle kannatusteaeg. Langusest saadik on alaline tegutsemine peletanud temast mõtiskluse. Nüüd on temalt võetud võim ja ta on jäetud mõtlema selle üle, mida ta on teinud alates ajast, mil ta hakkas mässama Jumala valitsuse vastu. Värisemise ja hirmuga mõtleb ta kohutavale tulevikule, mil ta peab karistust kandma kogu kurja eest, mida ta on teinud. Ta peab võtma vastu karistuse ka nende pattude eest, mida ta mõjutas teisi tegema. {SV 494.4}

Jumala rahvale toob Saatana vangistus rõõmu. Prohvet ütleb: „Ja sel päeval, mil Jehoova annab sulle rahu vaevast ja ässitusest ning raskest tööst, mida sa pidid tegema, sa hakkad laulma seda pilkelaulu Paabeli kuningast (kelle all siin mõeldakse Saatanat) ja ütled: „Kuidas on siis nüüd rõhujale lõpp tulnud?... Jehoova on katki murdnud õelate kepi, võimutsejate vitsa, mis rahvaid lõi raevus, lõputute löökidega, mis rahvusi valitses vihas, lakkamatute jälitustega!“ (Salmid 5, 6.) {SV 494.5}

Esimese ja teise ülestõusmise vahele jääva tuhande aasta jooksul toimub kohus õelate üle. Apostel Paulus osutab sellele kohtule kui sündmusele, mis järgneb Kristuse teisele tulekule. „Sellepärast ärge mõistke ühtki kohut enneaegu, enne kui Issand tuleb, kes ka pimeduse salajased asjad toob valguse ette ja südamete nõud teeb avalikuks.“ (1. Kor. 4, 5.) Taaniel kuulutab, et kui Vana Päevist tuli, anti „kohus Kõi-gekõrgema pühade kätte.“ (Taan. 7, 22.) Sel ajal valitsevad õiged kui kuningad ja preestrid Jumala ees. Johannes ütleb Ilmutuseraamatust „Ja ma nägin aujärgi ja neid, kes nendel istusid; ja kohus anti nende kätte.“ „Nad peavad olema Jumala ja Kristuse preestrid ja valitsema kuninglikult ühes temaga need tuhat aastat.“ (Ilm. 20, 4. 6.) Sel ajal mõistavad, nagu Paulus on ette kuulutanud, „pühad kohut maailma üle.“ (1. Kor. 6, 2.) Koos Kristusega mõistavad nad kohut õelate üle, võrdlevad nende tegusid põhiseadusega — Piibliga — ja otsustavad iga kohtuasja üle vastavalt tehtud tegudele. Sel ajal määratakse karistuse suurus vastavalt igaühe tegudele. See märgitakse nende nime juurde surmaraamatus. {SV 495.1}

Kristus ja Tema rahvas mõistavad kohut ka Saatana ja kurjade inglite üle. Paulus ütleb: „Eks te tea, et kord me mõistame kohut inglitegi üle.“ (Salm 3.) Ja Juuda lisab: „Inglid, kes oma seisust ei hoidnud, vaid jätsid maha oma eluaseme, pani ta kinni igaveste ahelatega pimeduse alla suure päeva kohtuks.“ (Juuda 6.) {SV 495.2}

Tuhande aasta lõpul toimub teine ülestõusmine. Siis äratatakse surmast õelad ja nad ilmuvad Jumala ette „kirjutatud kohtuotsuse“ täidesaatmiseks. Nii ütleb Ilmutusraamatu autor pärast õigete ülestõusmise kirjeldust: „Aga muud surnud ei elustunud mitte, kuni need

tuhat aastat otsa saavad.“ (Ilm. 20, 5.) Jesaja ütleb õelate kohta: „Need kogutakse kokku, suletakse vangitorni ja hulga aja pärast nuheldakse neid!“ (Jes. 24, 22.) {SV 495.3}

Peatükk 42—Võitlus Lõppenud

Tuhande aasta lõpul pöördub Kristus tagasi maa peale. Teda saadab lunastatute hulk ja inglite aueskort. Kui Kristus tuleb oma majesteetlikkuses, käsib Ta õelaid surnuid üles tõusta, et vastu võtta oma kohtuotsus. Ärkab üles võimas hulk, loendamatu nagu mere liiv. Milline kontrast nendega võrreldes, kes äratati esimeses ülestõusmises! Õiged olid kaetud kadumatu nooruse ja iluga; õelad kannavad haiguse ja surma pitserit. {SV 495.4}

Kõikide silmad selles määratusuures hulgas pöörduvad vaatlema Jumala Poja au. Ühel häälel hüüavad õelate hulgad: „Õnnistatud on see, kes tuleb Issanda nimel!“ See hüüd pole ajendatud armastusest Jeesuse vastu, vaid tõe jõud sunnib huuli neid sõnu tahtmatult lausuma. Nii nagu õelad oma haudadesse läksid, nii tulevad nad sealt ka välja; sama vaenulikult Kristuse vastu ja samasuguse mässumeelsusega. Nad ei saa uut prooviaega, mille kestel parandada oma puudusi. Sellel ei oleks mõtet. Kogu nende ülekohtune eluaeg ei ole pehmendanud nende südant. Teine prooviaeg, kui see ka neile antaks, mööduks samuti nagu esimenegi; nad põikleksid kõrvale Jumala nõuetest ja õhutaksid mässu Tema vastu. {SV 496.1}

Kristus laskub Õlimäele, kust Ta tõusis taevasse pärast oma ülestõusmist ja kus inglid kordasid Tema tagasituleku tõotust. Prohvet ütleb: „Ja Jehoova, minu Jumal tuleb, kõik pühad ühes Temaga!“ „Sel päeval seisavad ta jalad Õlimäel, mis on Jeruusalemma ees ida pool; ja Õlimägi lõhkeb keskelt pooleks... väga suureks oruks.“ „Ja Jehoova on kuningaks kogu maale! Sel päeval on Jehoova ainus ja tema nimi on ainus!“ (Sak. 14, 5, 5. 9.) Kui Uus Jeruusalemm oma pimestavas hiilguses laskub taevast alla, laskub ta puhastatud ja tema vastuvõtmiseks valmistatud kohale ning Kristus koos oma rahva ja inglitega siseneb pühasse linna. {SV 496.2}

Nüüd valmistub Saatan viimaseks suureks võitluseks ülemvõimu pärast. Siis, kui kurjusevürstil polnud enam võimu ja tema petmisele oli tehtud lõpp, oli ta õnnetu ja rõhutud. Kuid nüüd on õelad surnud üles äratatud ja Saatan näeb määratu suuri rahvahulki oma poolel. Tema lootused elustuvad ja ta otsustab mitte alistuda. Ta rivistab oma lipu alla kõik hävitusele määratud ja püüab nende kaudu oma plaane teostada. Õelad on Saatana vangid. Kristuse äraheitmisega on nad vastu võtnud mässujuhi valitsusvõimu. Nad on valmis tema ettepanekuid tunnustama ja tema käske täitma. Ent truuks jäädes oma varasemale kavalusele, ei tunnista Saatan ennast Saatanaks. Ta väidab, et temalt kui valitsejalt, maailma seaduslikult omanikult on tema pärand ebaseaduslikult ära kistud. Ta esitab end petetud alamaile lunastajana ja kinnitab, et tema vägi tõi nad haudadest välja ning et tema vabastab rahva Jumala äärmiselt julmast hirmuvalitsusest. Kuna Kristuse lähedus on kõrvaldatud, teeb Saatan oma väidete kinnitamiseks imesid. Ta teeb nõrgad tugevaks ning innustab kõiki oma vaimu ja energiaga. Ta kavatseb rünnata koos nendega pühade leeri ja vallutada Jumala linn. Saatanliku rõõmuga osutab ta loendamatutele inimestele, kes on

äratatud surnuist. Saatan teatab, et tema, nende juht, on võimeline vallutama linna ja tagasi võitma oma trooni ja kuningriigi. {SV 496.3}

Selles määratus rahvahulgas leidub pikaealisi, kes elasid enne veeuputust, suurekasvulisi ja geniaalse mõistusega inimesi, kes pühendasid langenud ingli alamatena kõik oma osavuse ja teadmised iseenda ülistamiseks; inimesi, kelle imetlusväärsed kunstiteosed panid maailma jumaldama nende annet, kuid kelle julmus ja kurjad väljamõeldised rüvetasid maad ja moonutasid Jumala kuju inimeste silmis. Seal on kuningaid ja väejuhte, kes võitsid rahvaid, vapraid mehi, kes kunagi ei kogenud kaotusekibedust, julgeid, auahneid sõjamehi, kelle lähenemine pani värisema kuningriigid. Surm ei teostanud neis mingit muutust. Kui nad väljuvad hauast, alustavad nad oma mõttekäiku just sealt, kus see lakkas. Neid õhutab sama võitlushimu. mis valdas neid siis, kui nad langesid. {SV 497.1}

Saatan peab nõu oma inglitega ja seejärel kuningate ja vägevate meestega. Nad arvestavad oma poolel olevate inimeste tugevuse ja arvukusega ning teatavad, et sõjavägi linnas on nende omaga võrreldes väike ning linn on võidetav. Nad teevad plaane uue Jeruusalemma rikkuse ja au omandamiseks. Kõik hakkavad otsemaid lahinguks valmistuma. Osavad meistrid valmistavad sõjariistu. Edukad väejuhid rivistavad sõjakad mehed üles. {SV 497.2}

Lõpuks antakse korraldus edasiliikumiseks. Arvutu hulk inimesi läheb liikvele — armee, millist maised vallutajad pole kunagi kogunud ja millega ei saa võrrelda kõigi aegade ühendatud sõjavägesid. Saatan, võimsaim sõjameestest, juhib eesliini ja tema inglidki ühendavad oma jõud selleks viimaseks võitluseks. Saatana saatjaskonnas on kuningaid ja väejuhte ning sõjavägi järgneb määratu suurtes hulkades, igaüks temale määratud juhi järel. Sõjaväelise täpsusega liiguvad koondrivid üle purustatud ja ebatasase maapinna Jumala linna poole. Jeesuse käsul suletakse Uue Jeruusalemma väravad. Saatana armee piirab linna ümber. Valmistutakse rünnakuks. {SV 497.3}

Nüüd ilmub Kristus taas oma vaenlaste silme ette. Kõrgele üle linna paistab hiilgavast kullast alusel asetsev troon. Sellel istub Jumala Poeg. Tema ümber on Tema kuningriigi alamad. Ükski keel ega sulg ei suuda kirjeldada Kristuse väge ja majesteetlikkust. Igavese Isa au ümbritseb Poega. Tema läheduse hiilgus valgustab Jumala linna ja voolab välja väravatest, ujutades oma kiirgusega üle kogu maa. {SV 498.1}

Kõige lähemal troonile seisavad need, kes olid kord innukad Saatana töös, kuid kes otsekui tulest välja kistud tukid tulid ja järgisid oma Päästjat sügava pühendumisega. Nende kõrval seisavad need, kes arendasid kristlikku iseloomu kesk valelikkust ja uskmatust, kes austasid Jumala käsku, kui kristlik maailm selle tühistas; siis miljonid inimesed kõiki-dest aegadest, kes surid oma usu eest märtritena. Ja edasi see „suur hulk rahvast, keda ükski ei võinud ära lugeda kõigist rahvahõimudest ja suguharudest ja rahvaist ja keeltest ... aujärje ees ja Talle ees, riietatud valgeisse rüüdesse ja palmioksad käes.“ (Ilm. 7, 9.) Nende võitlus on lõppenud, võit saavutatud. Nad on jooksnud võidujooksu ja saanud auhinna. Palmioksad

nende käes on nende võidurõõmu sümboliks, valge rüü aga Kristuse plektita õiguse võrdkujuks, mis nüüd neile kuulub. {SV 498.2}

Lunastatud alustavad kiituselaulu, mis kajab võimsalt vastu taeva võlvidelt: „Õnnistus meie Jumalale, kes aujärjel istub, ja Tallele!“ (Salm 10.) Inglid ja seeravid ühendavad nendega oma hääled sügavas austuses. Kuna lunastatud on näinud Saatana võimu ja kuritahtlikkust, mõistavad nad paremini kui kunagi varem, et ainult Kristuse armastus tegi nad võitjateks. Kogu selles hiilgavas hulgas pole kedagi, kes omistaks päästmist enesele, oma jõule või headusele. Ei räägita sellest, mida nemad on teinud või kannatanud; iga laulu sisuks on õnnistus meie Jumalale ja Tallele! {SV 498.3}

Maa ja taeva elanike juuresolekul toimub Jumala Poja lõplik kroonimine. Ja nüüd, olles varustatud kõrgeima majesteetlikkuse ja võimuga, kuulutab kuningate Kuningas kohtu poolt määratud karistuse Tema valitsuse vastu mässajatele ning viib kohtuotsuse täide nende juures, kes astusid üle Tema käsust ja rõhusid Tema rahvast. Jumala prohvet ütleb: „Ja ma nägin suurt valget aujärge ja seda, kes sellel istub, kelle palge eest põgenesid maa ja taevas, ja neile ei leitud aset. Ja ma nägin surnuid, suuri ja pisukesi seisvat aujärje ees, ja raamatud avati. Ja teine raamat avati, see on eluraamat. Ja surnutele mõisteti kohut sedamööda kuidas raamatuisse oli kirjutatud, nende tegude järele.“ (Ilm. 20, 11. 12.) {SV 498.4}

Niipea, kui aruanderaamatud avatakse ja Jeesuse silmad vaatavad õelatele, meenub neile iga patt, mida nad kunagi on teinud. Nad näevad täpselt, kus nende jalad kaldusid kõrvale puhtuse ja pühaduse teelt, kui kaugele kandsid uhkus ja vastuhakk neid Jumala käsust üleastumises. Hukutavad kiusatused, mis ergutasid neid patule järele andma, õnnistustest ärapööramine, Jumala käskjalgade põlgamine, hoiatuste hülgamine, armulainete tagasiheitmine tõrksa, kahetsematu südame poolt — kõik avaneb nende ees nii nagu oleks see kirjutatud tulekirjaga. {SV 499.1}

Trooni kohal nähakse risti. Panoraamina mööduvad kõigi silme eest sündmused Aadama kiusatusest ja langusest ning üksteisele järgnevad stseenid suurest lunastusplaanist: Päästja sündimine madaluses; Tema varajane elu lihtsuses ja kuulekuses; Tema ristimine Jordanis; paastumine ja kiusatus kõrbes; Jeesuse avalik teenistus, mis avas inimestele taeva kõige kallimad õnnistused; päevad täis armastuse ja halastuse tegusid, öised palved ja valvamine mägede üksinduses; kadeduse, vihkamise ja kuritahtlikkuse salasepitsused tasuks Kristuse heategude eest; kohutav surmaahastus Ketsemanis kogu maailma rõhuva patukoorma all; Issanda reetmine, mõrvarliku rahvahulga kätte andmine, viimase hirmsa öö kohutavad sündmused ja armastatud jüngritest maha jäetud alandlik vang. keda viiakse jõhkralt, kiirustades läbi Jeruusalemma tänavate; Jumala Poja võidurõõmus esitamine Annasele; süüdistamine ülempreestri palees, Pilaatuse kohtusaalis ara ja julma Heroodese ees; pilgatud, solvatud, piinatud ja surma mõistetud Jumala Poeg — kõike seda nähakse nii nagu see oli. {SV 499.2}

Ja nüüd ilmuvad erutatud rahvahulga ette lõpusündmused: kannatlik Õnnistegija astumas Kolgata teel; taeva Valitseja ristil; kõrgid preestrid ja pilkav rahvamass mõnitamas Tema surmaagooniat; üleloomulik pimedus; värisev maa, lõhestatud kaljud, avatud hauad tähistamas hetke, mil maailma Lunastaja andis oma elu patuse inimese eest. {SV 499.3}

Kohutav vaatepilt ilmub just nii nagu see oli. Saatanal, tema inglitel ja alamatel ei ole võimalik oma tegudest lahti öelda. Igale asjaosalisele meenub see osa, mida tema täitis: Heroodesele Petlemma süütute laste surmamine, et hävitada Iisraeli Kuningas; alatule Heroodiale tema hingel lasuv Ristija Johannese veri. Oma süü tohutut ulatust näevad nõrk, omakasupüüdlikult paindlik Pilaatus, pilkavad sõdurid, preestrid, rahvavanemad ja hullunud rahvahulk, kes karjusid: „Tema veri tulgu meie peale ja meie laste peale!" Asjatult püüavad nad varjata end Kristuse palge jumaliku majasteetlikkuse eest, mille sära on otsekui päikesehiilgus siis, kui lunastatud heidavad oma kroonid Päästja jalge ette ja hüüavad: „Ta suri minu eest!" {SV 499.4}

Kesk lunastatute hulka seisavad Kristuse apostlid: kangelaslik Paulus, tulihingeline Peetrus, armastatud ja armastav Johannes ning nende ustavad vennad ja suur hulk märtreid. Väljaspool müüre on kõik need, kes Jumala rahvast taga kiusasid, vangistasid ja tapsid. Seal on Nero, julm ja ebavooruslik mees, kes näeb nüüd nende rõõmu ja ülendust, keda ta kord piinas ja kelle äärmisest ahastusest saatanlikku rõõmu tundis. Samas on keisri ema tunnistajaks oma töö tagajärgedest, sellest, kuidas tema halvad iseloomujooned kandusid edasi pojale; kuidas tema mõju ja eeskuju julgustasid ja arendasid madalaid kirgi ning kandsid vilja roimades, mis panid kogu maailma vabisema. {SV 500.1}

Seal on paavsti preestrid ja preiaadid, kes väitsid, et nad on Kristuse saadikud, kuid tarvitasid piinapinki, vangikodasid ja tuleriitu, et saavutada võitu Jumala laste südametunnistuse üle. Seal seisavad uhked paavstid, kes ülistasid end üle Jumala ja julgesid muuta Kõigekõrgema käsku. Need võltsid kirikuisad peavad esitama Jumalale aruande, millest nad meelsasti vabaneksid. Liiga hilja näevad nad, et Jumal on olnud valvas oma käsu suhtes ja et Ta iial ei vabanda süüdlast. Nad mõistavad nüüd, et Kristus samastab oma kannatava rahva huvid oma huvidega ja nad kogevad Tema sõnade kehtivust: „Mida te iganes olete teinud ühele nendest mu vähemate vendade seast, seda olete te minule teinud!" (Matt. 25, 40.) {SV 500.2}

Kogu patune maailm seisab Jumala kohtujärje ees süüdlastena taeva valitsuse reetmises. Keegi ei kaitse nende kohtuasja, millele ei ole vabandust ja neile kuulutatakse otsus: igavene surm. {SV 500.3}

Nüüd on kõigile selge, et patu palk ei ole suurepärane sõltumatus ja igavene elu, vaid orjus, laostumine ja surm. Õelad näevad, mida nad oma mässulise eluga kaotasid. Nad on põlanud igavest au siis, kui seda neile pakuti; kui ihaldav näib see aga nüüd! „Kõike seda," hüüab kadunud hing, „oleksin ma võinud saada, kuid ma tõukasin need asjad enesest kaugele! Oh, milline sõgedus! Olen vahetanud rahu, õnne ja au viletsuse, teotuse ja

meeleheite vastu!“ Kõik mõistavad, et nende väljajätmine taevast on õige. Oma eluga on nad öelnud: „Me ei taha, et see Mees (Jeesus) meie üle valitseb.“ {SV 500.4}

Võlutuna vaatavad õelad Jumala Poja kroonimist. Nad näevad Tema käes Jumala käsulaudu — seadusi, mida nemad on põlanud ja millest üle astunud. Nad näevad päästetute imetlust, vaimustust ja sügavat austust ning kuulevad, kuidas üle rahvahulkade kõlab üksmeelne hüüd: „Suured ja imelised on sinu teod, Issand Jumal, Kõigeväeline! Õiged ja tõelised on sinu teed, sa rahvaste Kuningas!“ (Ilm. 15, 3). Maha heites kummardavad kõik Eluvürsti. {SV 501.1}

Saatan näib otsekui halvatuna Kristuse au ja majesteetlikkuse ees. Tema, kes oli kord kattev keerub, mõistab, mida ta kaotas. Hiilgav seerav, „hommikutäht“ — kui muutunud, kui alandatud! Nõukogust, kus teda kord austati, on ta igavesti välja jäetud. Ta näeb nüüd teist inglit Isa juures, et katta Tema au. Saatan näeb, kuidas üks kõrgekasvuline ja majesteetliku välimusega ingel asetab krooni Kristuse pähe ja ta teab, et selle ingli kõrge positsioon oleks võinud kuuluda temale. {SV 501.2}

Saatanale meenub ta süütu ja puhas kodu, rahu ja rahulolu, mida ta omas seni, kuni ta hakkas nurisema Jumala vastu ja kadestama Kristust. Langenud Lutsiferi süüdistused, vastuhakk, inglite poolehoiu ja toetuse võitmiseks kasutatud pettused, tema kangekaelne vastupanu, et mitte end parandada, kui Jumal oleks soovinud talle andestada — kõik see meenub talle elavalt. Saatan läbib mõttes oma töö inimeste keskel ja selle tagajärjed, inimeste vaenulikkuse kaaslaste vastu, kohutavad tapmised, kuningriikide tõusud ja langused, troonide kukutamise, üksteisele järgnevad rahutused, võitlused ja revolutsioonid. Saatanale meenuvad tema pidevad jõupingutused töötada vastu Kristusele ja meelitada inimesi ikka madalamale ja madalamale. Ta näeb, et tema põrgulikud plaanid hävitavad neid, kes panid oma lootuse Jeesusele, on osutunud jõuetuiks. Kui Saatan vaatab oma riiki, oma töö vilja, näeb ta ainult nurjumist ja hävingut. Ta paneb rahvahulgad uskuma, et Jumala linn on kergesti kättesaadav saak, kuigi teab, et see on vale. Ikka ja jälle on ta suure võitluse käigus kaotanud ja alistuma sunnitud. Ta teab liiga hästi igavese Jumala väge ja majesteetlikkust. {SV 501.3}

Suure mässaja eesmärgiks on alati olnud enese õigustami ne ja tõestamine, et Jumala valitsus on süüdi mässus. Selleks on ta pingutanud kogu oma mõistust. Ta on töötanud ettekavatsetult ja süstemaatiliselt ning imetlusväärse eduga mõjutanud suuri rahvahulki vastu võtma tema seisukohti nii kaua kestnud suures võitluses. Tuhandeid aastaid on see salasepitsuste peamees pakkunud valet tõe pähe. Nüüd on tulnud aeg vastuhakk lõplikult maha suruda ja Saatana töö ning iseloom paljastada. Peapetja paljastub lõplikult viimases suures jõupingutuses Kristus troonilt tõugata ja Tema rahvas hävitada ning Jumala linn vallutada. Need, kes on temaga ühinenud, näevad tema ettevõtmise täielikku ebaõnnestumist. Kristuse järelkäijad ja ustavad inglid näevad Saatana sepitsuste täit ulatust. Saatan langeb üleüldise põlastuse alla. {SV 501.4}

Ta näeb, et tema sihilik mäss on läbi kukkunud ja ta on taeva jaoks absoluutselt kõlbmatu. Ta on treeninud oma võimeid sõjaks Jumala vastu ja seepärast oleks taeva puhtus, rahu ja kooskõla temale suurimaks piinaks. Saatana süüdistused Jumala halastuse ja õigluse suhtes vaikivad. Etteheide, mida ta tegi Jehoovale, langeb täielikult temale enesele. Ja nüüd kummardub Saatan maha ning tunnistab õigeiks temale määratud kohtuotsuse. {SV 502.1}

„Kes ei peaks kartma sind, Issand, ja andma austust sinu nimele? Sest sina üksi oled püha; sest kõik paganad tulevad ja kummardavad sind, sellepärast, et su õiged kohtuotsused on saanud avalikuks!" (Salm 4.) Iga kahtlus tõe ja eksituse suhtes selles pikaajalises. võitluses on nüüd selgeks tehtud. Vastuhaku tagajärjed, Jumala seadustest üleastumise viljad on näha kõigile mõistusega olevustele. Saatana valitsuse ja Jumala valitsuse vastandlikkus on esitatud kogu universumile. Saatana oma tegevus mõistab ta hukka. Jumala tarkus, Tema õiglus ja headus on täielikult vabastatud ebaõigetest süüdistustest. Selgub, et kogu Jumala tegevust suures võitluses juhtis põhimõte kindlustada Tema rahvale igavene heaolu ja Tema poolt loodud maailmade hüved. „Sind ülistavad, Jehoova, kõik sinu teod, ja su vagad tänavad sind!" (Laul 145, 10.) Patu ajalugu tunnistab läbi igaviku, et Jumala käskude olemasolus peitub kõigi Tema loodolevuste õnn. Suure võitluse kõiki fakte arvestades teatab kogu universum — nii ustavad kui mässajad — üksmeelselt: „Õiged ja tõelised on sinu teed, sa rahvaste kuningas!" {SV 502.2}

Universumile selgub Isa ja Poja poolt inimese heaks toodud suure ohvri tähtsus. On saabunud tund, mil Kristus võtab endale Temale õigusega kuuluva positsiooni ja Teda ülendatakse üle valitsuste ja võimude ning üle iga nime, mida nimetatakse. Rõõmu pärast, mida Ta tol korral tulevikus ees nägi — et Ta võiks viia palju lapsi ausse — kannatas Ta ristisuirma ega hoolinud häbist. Ja kuigi kurvastus oli kujuteldamatult suur, on rõõm ja au veelgi suurem. Ta vaatab lunastatuid, kes on taas Tema sarnased. Iga süda kannab jumalikku pitserit ja iga nägu peegeldab oma Kuningat. Jeesus näeb neis oma hingevaeva vilja ja on rahuldatud. Siis teatab Ta häälega, mis kõlab üle õigete ja õelate hulga: „Vaadake minu verega ostetuid. Nende eest ma kannatasin, nende eest ma surin, et nemad võiksid elada minu juures läbi igaviku aegade." Ja kiituselaul tõuseb valgesse riietatud lunastatute hulga huulilt trooni ümber: „Tall, kes on tapetud, on väärt võtma väge ja rikkust ja tarkust ja rammu ja au ja austust ja kiitust!" (Ilm. 5, 12.) {SV 502.3}

Kuigi Saatan on sunnitud tunnustama Jumala õiglust ja kummardama Kristuse ülemvõimu ees, jääb tema iseloom muutumatuks. Mässuvaim purskub taas võimsalt esile. Raevunult otsustab ta võitlusest mitte loobuda. Aeg viimaseks meeleheitlikuks võitluseks Taeva Kuninga vastu on käes. Ta tormab oma alamate sekka ning püüab neid oma raevuga in-nustada ja äkkrünnakule õhutada. Ent kõikidest loendamatuist miljoneist inimestest, keda ta on mässule meelitanud, pole nüüd ühtegi, kes tahaks teda tunnustada. Saatana võimu on murtud. Õelad on täidetud sama vihaga Jumala vastu, mis innustas Saatanat, kuid nad mõistavad, et nende olukord on lootusetu ja et nad ei saa võitu Jehoova üle. Nende viha

süttib Saatana ja nende vastu, kes on olnud petmisel tema abilisteks; deemonliku raevuga pöörduvad nad nende vastu. {SV 503.1}

Issand ütleb: „Et sa omast meelest oled Jumala sarnane, vaata, siis toon ma su kallale võõraid, kõige julmemaid paganaist; nemad tõmbavad oma mõõgad sinu ilusa tarkuse vastu ja teotavad su hiilguse! Nad tõukavad sind alla hauda.“ „Hävitasin sind, kaitsja keerub, tuliste kivide keskelt!... Ma viskasin sind maa peale, ma panin sind kuningate ette, et nad saaksid sind vahtida!? ... Ma tegin sind maa peale tuhaks kõigi silme ees, kes sind nägid!... Sa muutusid hirmutuseks ja sind ei ole enam iialgi!“ (Hes. 28, 6-8; 16-19.) {SV 503.2}

„Sest iga sõjakäras sõtkutud saabas ja veres veeretatud vammus põletatakse tuleroaks!“ „Sest Jehooval on raev kõigi rahvaste ja viha kõigi nende väehulkade vastu — ta on pannud need vande alla, ta on andnud need tappa!“ „Ta laseb sadada õelate peale süsi, tuld ja väävlit; ja kõrvetav tuul on nende karikaosa!“ (Jes. 9, 4; 34, 2; Laul 11, 6.) Tuli langeb taevast. Maa avaneb. Maapõues varjul olnud purustavad jõud tungivad välja. Hävitavad leegid purskuvad esile igast haigutavast lõhest. Isegi kaljud põlevad. Päev on tulnud, mis põleb kui ahi. Algained sulavad kuumuses, samuti maa ja kõik, mis seal sees, põlevad ära. (Mal. 3, 19; 2. Peetr. 3, 10.) Maapind näib sulamassina — määratu suure keeva tulejärvena. See on kohtuotsus, jumalakartmatute häving: „Jehoova kättemaksupäev, tasumisaasta riiu eest Siioniga.“ (Jes. 34, 8.) {SV 503.3}

Õelad saavad oma tasu maa peal. (Õp. s. 11, 31.) Nad „on nagu kõrred! Ja see päev, mis tuleb, põletab nad, ütleb vägede Jehoova.“ (Mal. 3, 19.) Mõned hävitatakse momentaalselt, teised kannatavad mitu päeva. Kõiki karistatakse „nende tegude järele“. Õigete patud kantakse üle Saatanale, kes peab kannatama mitte ainult oma vastuhaku, vaid ka kõigi pattude eest, mida tema on mõjutanud inimesi tegema. Tema karistus on palju suurem kui nende oma, keda ta on petnud. Pärast seda, kui on hukkunud kõik need, kes langesid tema pettuste läbi, peab Saatan veel edasi kannatama. Puhastavad leegid hävitavad kõik õelad lõpuni — hävivad nii juur kui oksad — Saatan on juur, tema järelkäijad oksad. Täielik karistus käsu järele on täide viidud! Õigluse nõuded on rahuldatud ning taevas ja maa kuulutavad seda nähes Jehoova õiglust. {SV 504.1}

Saatana hävitustöö on igaveseks lõppenud. Kuus tuhat aastat on ta teinud oma tahtmist, täitnud maailma hädadega ja põhjustanud kurbust kogu universumile. Kogu loodu ägas ja piinles. Nüüd vabanevad Jumala loodolevused igaveseks Saatana kiusatustest. „Kogu maa tõmbab hinge, puhkab, nad (õiged) rõkatavad rõõmust.“ (Jes. 14, 7.) Tänu ja võidurõõm kõlab kogu universumist. On kuulda „otsekui hulga rahva häält ja otsekui suurte vete kohinat ja otsekui kange pikse müristamist, ütlevat: „Halleluuja! Sest Issand, meie Kõigeväeline Jumal, on võtnud kuningliku valitsuse oma kätte!“ (Ilm. 19, 6.) {SV 504.2}

Sel ajal, kui maa on mähkunud hävitustulle, elavad õiged ohutult pühas linnas. Nende üle, kellel oli osa esimesest ülestõusmisest, ei ole teisel surmal mingit meelevalda. Jumal,

kes on õelatele hävitavaks tuleks, on oma rahvale päikeseks ja kilbiks. (Ilm. 20, 6; Laul 84, 11.) {SV 504.3}

„Ja ma nägin uut taevast ja uut maad; sest esimene taevas ja esimene maa olid kadunud.“ (Ilm. 21, 22.) Tuli, mis hävi tab õelad, puhastab ka maa. Needuse kõik jäljed kaotatakse. Mitte mingi igavesti lõõmav põrgu ei hoia lunastatute silme ees patu kohutavaid tagajärgi. {SV 504.4}

Möödunut jääb meenutama ainult üks asi: meie Lunastaja kannab igavesti ristilöömise märke. Tema haavatud peal, küljel, kätel ja jalgadel säilivad julma töö jäljed, mida patt on teinud. Vaadeldes Kristust Tema aus, ütleb prohvet: „Tema all on nagu valguse sära, tema kõrval on kiired, seal on ta võimsuse loor!“ (Hab. 3, 4.) Jeesuse läbitorgatud külg, kust voolas vereoja, mis lepitas inimese Jumalaga, on Päästja au, „tema võimsuse loor“. „Võimas päästma“ lunastusohvri läbi, oli Ta ustav kohut mõistma nende üle, kes põlgasid Jumala armu. Alanduse märgid on Õnnistegija suurimaks ehteks. Läbi igaviku aegade on Kolgata haavad Talle auks ja kõnelevad Tema väest. {SV 505.1}

„Ja sina, Karjatorn, Siioni tütre küngas! Sinu juurde tuleb ja saabub endine valitsus.“ (Miika 4, 8.) Viimaks ometi on käes aeg, mida pühad igatsusega ootasid juba siis, kui tuleleegina sähviv mõõk tõkestas esimesele inimpaarile tee Eedeni aeda — aeg „omandi lunastamiseks“ (Ef. 1, 14). Maa, mis alguses anti inimesele tema kuningriigiks, kuid mille ta loovutas Saatanale ja mida võimas vaenlane nii kaua oma käes hoidis, on antud tagasi suure lunastusplaani kaudu. Kõik, mis patu läbi kaotati, on taastatud. „Sest nõnda ütleb Jehoova, ...maa vormija ning valmistaja; tema, selle rajaja, ei ole loonud seda tühjaks, vaid on valmistanud, et seal elatakse“ (Jes. 45, 18). {SV 505.2}

Jumala algne eesmärk maa loomisega täitub siis, kui see saab lunastatute igaveseks eluasemeks. „Õiged pärivad maa ja elavad seal peal põliselt!“ (Laul 37, 29.) {SV 505.3}

Kartusest lasta paista tulevast pärandit liiga materiaalsena on paljud vaimulikud seletanud vääriti neid tõdesid, mis lubavad meil näha uues maas oma tõelist kodu. Kristus kinnitas oma jüngritele, et Ta läheb neile Isa juurde eluasemeid valmistama. Need, kes võtavad vastu Jumala Sõna õpetused, ei ole täielikult teadmatuses taevase eluaseme olemusest. Ja siiski ütleb Paulus: „Mida silm ei ole näinud ja kõrv ei ole kuulnud ja mis inimese südamesse ei ole tõusnud, mis Jumal on valmistanud neile, kes teda armastavad!“ (1. Kor. 2, 9.) Inimkeel on puudulik kirjeldama õigete tasu. Seda saavad tunda ainult need, kes seda kord ise näevad. Ükski piiratud mõistus ei suuda haarata Jumala paradiisi au. {SV 505.4}

Piiblis nimetatakse päästetute pärandit „maaks“. (Heebr. 11, 14-16.) Sellel maal viib Taevane Karjane oma karja elava vee allikatele. Elupuu annab oma vilja igas kuus ja puu lõhed on rahvastele terviseks. Seal on igavesti voolavad jõed, selged kui kristall. Nende kallastel kohisevad puud heidavad varje teeradadele, mis on valmistatud Issanda lunastatutele. Avarad tasandikud vahelduvad kenade küngastega ja Jumala mäed sirutavad

kõrgusse oma ülevaid tippe. Neil rahulikel tasandikel ja voolavate jõgede kallastel leiab nii kaua ränduritena ekselnud Jumala rahvas endale kodu. {SV 505.5}

„Ja mu rahvas elab rahu eluasemes, kindlais elamuis ning segamatuis hingamispaigus.“ „Ei kuuldu enam vägivallast su maal, rüüstamist ja hävitusest su rajades; sa nimetad oma müüre „päästeks“ ja väravaid „kiituseks“. „Nad ehitavad kodasid ja elavad nendes, istutavad viinamägesid ja söövad nende vilja! Nad ei ehita teistele elamiseks, ei istuta teistele söömiseks, ... ja mu valitud kasutavad ise oma käte tööd!“ (Jes. 32, 18; 60, 18; 65, 21. 22.) {SV 506.1}

Seal rõõmustab „kõrb ja liivik, nõmmemaa hõiskab ja õitseb nagu liilia!“ „Kibuvitste asemel kasvavad küpressid, nõgeste asemel kasvavad mürdid!“ „Siis elab hunt tallega üheskoos ja panter magab kitsekese kõrval; ... ning pisuke poiss ajab neid.“ „Ei tehta paha ega kahju; kogu mu pühal mäel,“ ütleb Issand. (Jes. 35, 1; 55, 13; 11, 6. 9.) {SV 506.2}

Taevalikus õhkkonnas ei eksisteeri kannatusi. Seal ei ole enam pisaraid, matuseronge ega leinamärke. „Ja surma ei ole enam ega leinamist ega kisendamist.., sest endised asjad on möödunud.“ „Ja ükski elanik ei ütle: „Ma olen nõder!“ Rahvale, kes elab, antakse süü andeks!“ (Ilm. 21, 4; Jes. 33, 24.) {SV 506.3}

Seal on Uus Jeruusalemm, uue maa pealinn, „toredaks krooniks Jehoova käes ja kuninglikuks peakatteks oma Jumala pihus.“ „Tema valgus on kõige kallima kivi sarnane, otsegu jaspiskivi, mis hiilgab nagu mägikristall.“ „Ja rahvad hakkavad käima tema valguses, ja ilmamaa kuningad toovad sinna oma auhiilguse.“ Issand ütleb: „Mina rõõmutsen Jeruusalemma pärast ja tunnen rõõmu oma rahvast.“ „Jumala telk on inimeste juures! Je tema asub nende juurde elama ja nemad on tema rahvas ja Jumal ise on nendega.“ (Jes. 62, 3; Ilm. 21, 11. 24; Jes. 65, 19; Ilm. 21,3.) {SV 506.4}

Jumala linnas „ei ole enam“ ööd. Keegi ei vaja ega soovi puhkust. Jumala tahet täites ja Tema nimele kiitust tuues ei tunta väsimust. Me tunneme hommiku värskust, mis kunagi ei lõpe. „Neile ei ole vaja lambivalgust ega päevavalget, sest Issand Jumal valgustab neid.“ Päikesevalgust asendab kiirgus, mis ei ole valulikult pimestav, kuid mis ületab mõõtmatult meie keskpäeva helenduse. Jumala ja Talle au täidab püha linna kustumatu valgusega. Lunastatud käivad igavese päeva päikeseta auhiilguses. {SV 506.5}

„Ja templit ma seal ei näinud, sest Issand, Kõigeväeline Jumal, on tema tempel ja Tall.“ (Ilm. 21, 22.) Jumala rahva eesõiguseks on suhelda isiklikult Isa ja Pojaga. „Nüüd me näeme nagu peeglis tuhmi kujutist.“ (1. Kor. 13, 12.) Me näeme Jumala kujutist peegelduvat otsekui peeglis — looduses ja selles, kuidas Jumal kohtleb inimesi; kuid seal näeme me Teda palgest palgesse ilma varjava katteta. Me seisame Tema läheduses ja vaatleme Tema palge auhiilgust. {SV 507.1}

Seal tunnevad lunastatud üksteist nii nagu ammused tuttavad. Armastus ja osavõtlikkus, mida Jumal ise on hinge istutanud, leiab seal kõige tõelisema ja meeldivama väljenduse.

Puhas suhtlemine pühade olenditega, harmooniline seltskondlik elu pühade inglitega ja kõigi aegade ustavate inimestega, kes on oma rüüd pesnud ja valgeks teinud Talle veres, pühad sidemed, mis ühendavad „kõiki suguvõsasid taevas ja maa peal“ (Ef. 3, 15) — see kõik suurendab lunastatute õnne. Seal mõtisklevad surematud lõppematu rõõmuga loova väe imede ja lunastava armastuse mõistatuse üle. Seal pole ainsatki halastamatut, petvat vaenlast, kes ahvatleks Jumalat unustama. Iga annet saab arendada, iga võimet suurendada. Teadmiste omandamine ei väsita mõistust ega kurna jõudu. Seal võib teostada kõige suurepärasemaid ettevõtmisi ja unistusi, ellu viia kõrgeimaid ideid ja teostada ülevaimaid taotlusi. Ja ikkagi kerkib uusi kõrgusi ületamiseks, uusi imesid imetlemiseks, uusi tõdesid mõistmiseks ja uudseid eesmärke mõistuse ja hinge võimete rakendamiseks. {SV 507.2}

Jumala lunastatutele on uurimiseks avatud kõik universumi saladused, seadused ja aarded. Surelikkuse ahelaist vabadena võivad nad lennata kaugetesse maailmadesse — planee-tidele, mille elanikud värisesid kurbusest inimlaste hädasid nähes, ja rõkkasid rõõmulauludest iga lunastatud hinge puhul. Juubeldades võtavad selle maailma lapsed osa langemata olendite rõõmudest ja tarkusest. Nad jagavad meiega teadmise ja mõistmise aardeid, mida nad on omandanud läbi ajastute Jumala kätetööd uurides. Tumestamata pilguga vaatlevad nad Looja au — päikesi, tähti ja nende süsteeme, mis kõik tiirlevad neile määratud korras ümber Jumala trooni. Kõigele — vähimast kuni suurimani on kirjutatud Looja nimi. Kõiges on näha Tema väe suurust. {SV 507.3}

Ja iga järgnev hetk toob igavikus esile ikka rikkalikumaid ja aulisemaid ilmutusi Jumalast ning Kristusest. Sedamööda, kuidas kasvavad teadmised, suureneb ka armastus, aukartus ja Jumala laste õnn. Mida rohkem inimesed Jumalast teada saavad, seda enam imetlevad nad Tema iseloomu. Kui Jeesus avab nende ees lunastuse imestusväärsed ja hämmastavad võidud, mis saavutati suures võitluses Saatanaga, värisevad lunastatute südamed, Üha rõõmsama vaimustusega mängivad nad kuldsetel kanneldel. Kümme tuhat korda kümme tuhat ja tuhat korda tuhat häält ühinevad võimsaks kiituselauluks. {SV 508.1}

„Ja kõike loodut, mis on taevas ja maa peal ja maa all ja mores, ja kõike mis nendes on, kuulsin ma ütlevat: „Sellele, kes istub aujärjele, ja Tallele olgu kiitus ja au ja austus ja vägi ajastute ajastuteni!“ (Ilm. 5, 13.) {SV 508.2}

Suur võitlus on lõppenud. Pattu ja patuseid ei ole enam. Kõik on puhas. Kogu ääretu universum tuksub täiusliku harmoonia ja õnne ühtses rütmis. Temast, kes on kõige Looja, voogab elu, valgus ja rõõm läbi lõpmatute aegade. Kõige väiksemast aatomist suurima maailmani kuulutab elus ja elutu oma täiuslikus ilus: {SV 508.3}

„JUMAL ON ARMASTUS!“ {SV 508.4}

Lõpu Ootuses

